

DOC 1 - DOCUMENTS SENSE EFICÀCIA NORMATIVA

1.1 MEMÒRIA D'INFORMACIÓ

(versió en valencià)

VERSIÓ PRELIMINAR JUNY 2018

PEP

PLA ESPECIAL DE PROTECCIÓ

CIUTAT VELLA

CATÀLEG DE PROTECCIONS

ÀMBIT PERTAYENT A L'ÀREA CENTRAL
DEL CONJUNT HISTÒRIC DE VALÈNCIA

AUMSA
ACTUACIONES URBANAS DE VALÈNCIA
SOCIEDAD ANÓNIMA MUNICIPAL

**AJUNTAMENT
DE VALÈNCIA**
73760179F
MARIA INÉS
ESTEVE (R:
U98847791)

Firmado digitalmente por: 73760179F
MARIA INÉS ESTEVE (R: U98847791)
Número de reconocimiento (DN):
2.5.4.13=Ref:ALAT/ALAT0413/PUESTO
1.3.7.1.5=17050101111224
serialNumber=IDCES-73760179F
cn=MARIA INÉS, ou=ESTEVE
ESTEVE (R: U98847791), 2.5.4.67=VALES-
U98847791, c=ES
COP MUNES, c=ES
Fecha: 2020.01.18 10:04:35 +01'00'

PROMOTOR

CONTRACTISTA

EQUIP REDACTOR

AJUNTAMENT
DE VALÈNCIA

UTE Equip tècnic Pla Especial Ciutat Vella. C/ Francisco Almarche nº12, 46910 Benetusser. NIF: U98847791

COORDINACIÓ:

ÀREES URBANISME I PATRIMONI - HISTÒRIA I ARQUEOLOGIA - JURÍDICA I ECONÒMICA

INÉS ESTEVE SEBASTIÀ, arquitecta especialista en Urbanisme i Patrimoni

NÚRIA MOYA LLORENS, arquitecta especialista en Patrimoni

ÀREA PAISATGE, MEDI AMBIENT I PARTICIPACIÓ PÚBLICA:

IGNACIO DÍEZ TORRIJOS, enginyer Agrònom, màster en paisatge

CERCLE, Territori, paisatge i arquitectura

EQUIP TÈCNIC:

ÀREA URBANISME I PATRIMONI

VICENT CALABUIG MONTESINOS, arquitecte especialista en Patrimoni

LUÍS ALMENA GIL, arquitecte especialista en Patrimoni

CRISTINA ALCALDE BLANQUER, arquitecta

AIDA FERNÁNDEZ SINISTERRA, arquitecta

ÀREA HISTÒRIA I ARQUEOLOGIA

AGUSTINA HERREROS HERNÁNDEZ, llicenciada en Geografia i Història. Especialitat Arqueologia

ÀREA JURÍDICA I ECONÒMICA

GARRIGUES Abogados

JOSÉ VICENTE BELENGUER MULA, advocat especialista en Dret Urbanístic

ARANTXA FORN BAGÓ, advocada especialista en Dret Urbanístic

JAVIER SANCHO SEBASTIÁN, economista

CLAUDIA GIMENO FERNÁNDEZ, advocada especialista en Dret Urbanístic

ÀREA PAISATGE, MEDI AMBIENT I PARTICIPACIÓ PÚBLICA

CERCLE, Territori, paisatge i arquitectura

ANNA BONET ASENSI, arquitecta, màster en paisatge

PATRICIA SÁNCHEZ GIMÉNEZ, enginyera en Geodèsia i Cartografia. Topògrafa

MARÍA AMPARO JIMÉNEZ DOLZ, llicenciada en Ciències Ambientals, màster en paisatge

ANDREA ARIZA HERNÁNDEZ, arquitecta, màster en Antropologia urbana

VANESSA CALABUIG TORMO, enginyera agrònoma, màster en paisatge

COL·LABORADORS:

JOSÉ VICENTE SÁNCHEZ CABRERA, geògraf

EMANUELE CALARESU, planificació territorial

CÉSAR MÁRQUEZ PRETEL, arquitecte

VICENTE FERNÁNDEZ SINISTERRA, arquitecte

BRUNO ALMELA EJIDO, fotògraf

COORDINACIÓ AJUNTAMENT DE VALÈNCIA

MERCEDES CASANOVA LLORENS, Cap Servei Gestió Centre Històric

AMELIA MAICAS MARCO, Cap Secció Informació Urbanística

CONCEPCIÓN AGUSTÍ GOLFE, Cap Secció Planejament i Gestió

CARLOS VILLARINO TAMAME, Cap Secció tècnica

AGUSTÍN HINOJOSA CORTÉS

PROMOTOR

AJUNTAMENT
DE VALÈNCIA

1.1.- MEMÒRIA D'INFORMACIÓ.

València, juny 2018

ÍNDEX

1. ANTECEDENTS.....	4
1.1. EQUIP REDACTOR.....	4
2. INFORMACIÓ:	5
2.1. ESTRUCTURA FÍSICA, SOCIAL I ECONÒMICA DEL TERRITORI	5
2.1.1. Geografia, Geologia, Climatologia i característiques Fluvials	5
2.1.1.1. Bibliografia.	9
2.1.1.2. Estructura Soci-Econòmica.....	9
2.1.1.3. Conclusions de l'anàlisi Soci-Econòmica	35
2.1.1.4. Integració de la perspectiva de gènere o inclusiva en el diagnòstic sociològic .	37
2.2.DETERMINACIONS URBANÍSTIQUES.....	41
2.2.1. Relació de planejament vigent.....	41
2.2.2. Ordenació estructural	44
2.2.3. Ordenació Detallada.....	47
2.2.4. Catàleg: Ordenació Estructural i Detallada.	51
2.2.5. Descripció del Patrimoni Cultural, Natural i Paisatgístic.....	53
2.2.6. Annex: llistats de dotacions	61
2.2.7. Directrius de Qualitat Urbana: Diagnòstic, Indicadors i Directrius Particulars Àrea Funcional-01. Febrer 2018	77
2.3. DETERMINACIONS PATRIMONIALS	80
2.3.1. Ciutat Vella, àmbit pertanyent a l'Àrea Central del Conjunt Històric de València declarat B.I.C.	80
2.3.2. Àrees delimitades com a entorn de protecció dels BB.II.CC. -monument- inclosos a l'àmbit	82
3. ANÀLISI I DESCRIPCIÓ DE LES CARACTERÍSTIQUES DE L'ÀMBIT	88
3.1. CONTEXTUALITZACIÓ HISTÒRICA	88

3.1.1. Metodologia.....	88
3.1.2. Origen i transformació de Ciutat Vella.....	91
3.1.3. Bibliografia.....	178
3.2. ESTRUCTURA URBANA I ARQUITECTÒNICA	184
3.2.1. Anàlisi Estructura Morfològica. Classificació de Zones.....	184
3.2.2. Tipologia Arquitectònica.....	201
3.2.3. Elements impropis, distorsionants o inharmònics i elements que suposen deterioració visual o ambiental de l'Entorn de Protecció.....	203
3.2.4. Conclusions.....	213
3.3. USOS, ACTIVITATS I DOTACIONS	214
3.3.1. Anàlisi Estructura Funcional.....	214
3.3.2. Anàlisi Equilibri Dotacional -Equipaments	219
3.3.3. Conclusions.....	220
3.4. INFRAESTRUCTURA VERDA I MOBILITAT	222
3.4.1. Determinacions de Pla de Mobilitat Urbana.....	222
3.4.1.1. Conclusions	249
3.4.2. Espai Lliure	250
3.4.2.1. Descripció i evolució històrica.....	250
3.4.2.2. Anàlisi de les condicions actuals dels Espais Lliures.....	254
3.4.2.3. Conclusions	262
3.4.3. Paisatge Urbà	266
3.4.3.1. Introducció	266
3.4.3.2. Unitats de Paisatge i Recursos Paisatgístics	268
4. RELACIÓ DE PLÀNOLS	296
5. ANNEX: INF. JURÍDICA-ADMINISTRATIVA DE LA DECLARACIÓ DELS BB.II.CC.	298

1. ANTECEDENTS

1.1. EQUIP REDACTOR

Formen part de l'EQUIP TÈCNIC els tècnics i professionals que es relacionen a continuació:

COORDINACIÓ:

ÀREES: URBANISME I PATRIMONI - HISTÒRIA I ARQUEOLOGIA - JURÍDICA I ECONÒMICA

INÉS ESTEVE SEBASTIÀ, arquitecta especialista en Urbanisme i Patrimoni

NÚRIA MOYA LLORENS, arquitecta especialista en Patrimoni

ÀREA PAISATGE, MEDI AMBIENT I PARTICIPACIÓ PÚBLICA:

IGNACIO DíEZ TORRIJOS, enginyer Agrònom, màster en paisatge

"cercle, Territori, Paisatge i Arquitectura"

EQUIP TÈCNIC:

ÀREA URBANISME I PATRIMONI

VICENT CALABUIG MONTESINOS, arquitecte especialista en patrimoni

LUÍS ALMENA GIL, arquitecte especialista en patrimoni

CRISTINA ALCALDE BLANQUER, arquitecta

AIDA FERNÁNDEZ SISNISTERRA, arquitecta

ÀREA HISTÒRIA I ARQUEOLOGIA

AGUSTINA HERREROS HERNÁNDEZ, llicenciada en Geografia i Història Especialitat Arqueologia

ÀREA JURÍDICA I ECONÒMICA

Garrigues Abogados

JOSÉ VICENTE BELENGUER MULA, advocat especialista en Dret Urbanístic

ARANTXA FORN BAGÓ, advocada especialista en Dret Urbanístic

JAVIER SANCHO SEBASTIÁN, economista

CLAUDIA GIMENO FERNÁNDEZ, advocada especialista en Dret Urbanístic

ÀREA PAISATGE, MEDI AMBIENT I PARTICIPACIÓ PÚBLICA

ANNA BONET ASENSI, arquitecta, màster en paisatge

PATRICIA SÁNCHEZ GIMÉNEZ, enginyera en Geodèsia i Cartografia. Topògrafa

MARÍA AMPARO JIMÉNEZ DOLZ, llicenciada en Ciències Ambientals, màster en paisatge

ANDREA ARIZA HERNÁNDEZ, arquitecta, màster en Antropologia urbana

VANESSA CALABUIG TORMO, enginyera agrònoma, màster en paisatge

COL·LABORADORS:

JOSÉ VICENTE SÁNCHEZ CABRERA, Geògraf

EMANUELE CALARESU, Planificació territorial

CÉSAR MÁRQUEZ PRETEL, Arquitecte

VICENTE FERNÁNDEZ SINISTERRA, Arquitecte

BRUNO ALMELA EJIDO, Fotògraf

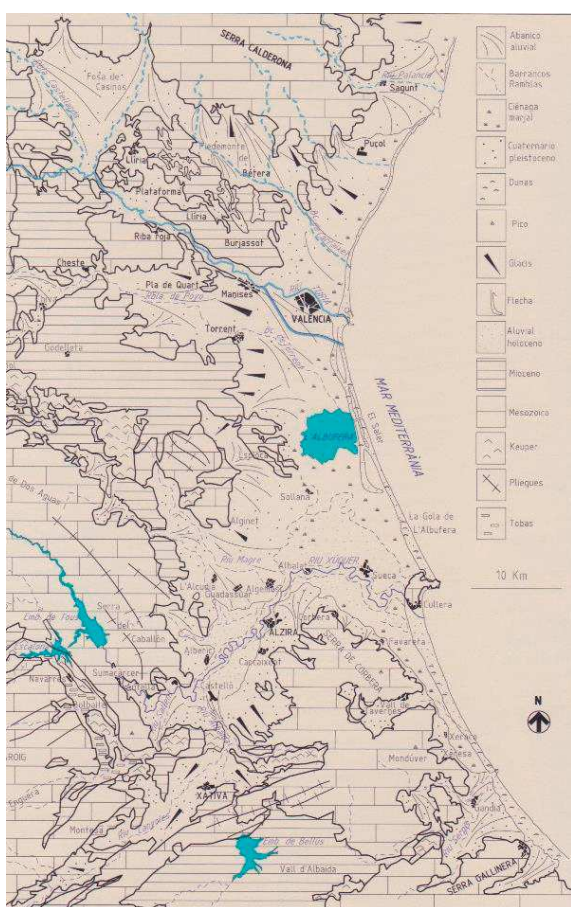

2. INFORMACIÓ:

2.1. ESTRUCTURA FÍSICA, SOCIAL I ECONÒMICA DEL TERRITORI

2.1.1. Geografia, Geologia, Climatologia i característiques Fluvials

L'àmbit de Ciutat Vella correspon amb el que fins al segle XIX, amb anterioritat a l'enderrocament de les muralles, ha sigut la ciutat Històrica de València. La seua implantació en el territori ha sigut descrita en cròniques antigues ja des d'època medieval. Encara que en l'actualitat la ciutat s'haja estès fins a aconseguir la línia de costa, originalment València va ser una ciutat fluvial, situada junt a un meandre del riu Túria, al sud del mateix, i envoltada en diferents moments de la història per altres braços secundaris o tàlvegs amb cabal estacional que conformaven les ramificacions del llit principal cap a la seua desembocadura i el drenatge de la plana litoral.

Unitats fisiogràfiques de la plana litoral Valenciana (P. Carmona).
Font: Lliure Història, Geografia i Art de la Ciutat de València, tom II pàg. 22. Universitat de València

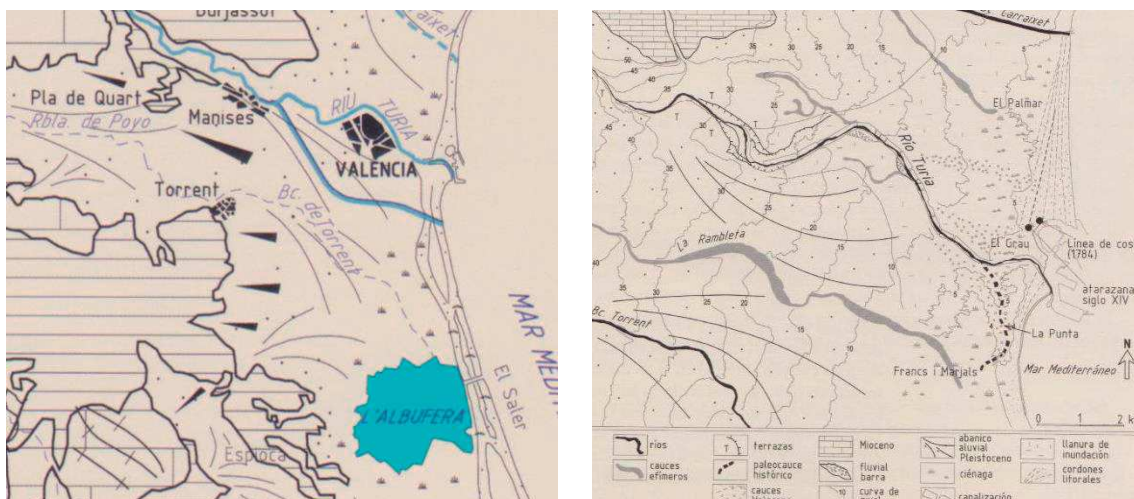
La geografia de la Ciutat Vella ha estat relacionada des de la seua fundació romana tant amb el riu Túria com amb la plana litoral que ocupa, així com amb altres unitats fisiogràfiques properes, la presència de les quals conforma un paisatge difícilment perceptible hui en dia a causa del creixement de la ciutat i la consegüent antropització de l'entorn i el seu paisatge; entre aquestes unitats destaca el Pla de Quart a l'oest, les marjals del nord de València, els aiguamolls de l'entorn de l'Albufera al sud i el conjunt de serres que emmarquen la Depressió Terciària Valenciana on se situa la ciutat (la Serra Calderona al nord, la serra de Corbera i les serres del Besorí al sud, les serres de l'Ave, de les Cabrilles i de Bunyol cap a l'oest, i diversos relleus menors que afloren a mode d'illes com ara la serra de Cullera, la serra Perenxisa, els Rodanes i els relleus de Casinos, Lliria i Montserrat). El conjunt de serres s'eleva al lluny com a fons de perspectiva de l'àmplia plana costanera dominada per la ciutat, però també existeixen altres plataformes de menor altitud més properes als límits de la ciutat actual i a la ciutat històrica, com la plataforma de Burjassot-Lliria cap al nord-oest, els relleus de Godella i Xest cap a l'interior i els relleus de Torrent i Torre Espioca cap al sud.

Aquests diferents elements de la geografia de la comarca són actualment perceptibles i identificables en la seua gran majoria, ja que el desenvolupament històric de l'Horta en tota la plana ha accentuat les diferències entre la plana hortícola, les primeres elevacions amb cultius de secans i les serres més enllà amb vegetació forestal.

A més del curs fluvial del Túria, que discorria pel seu antic llit, hui convertit en parc urbà, existien altres tàlvegs i barrancs que ajudaven a desguassar l'extensa plana litoral, l'existència de la qual s'evidencia geomorfològicament en tota la plana. Entre elles podem destacar barrancs com el del Carraixet al nord

de la ciutat o el de Torrent al sud. Històricament també cal nomenar el llit de la Rambleta, un dels tàlvegs més nítids a l'entorn de la ciutat que drenava les crescudes de la rambla del Poyo al Pla de Quart.

Actualment el desviament del llit del Túria ha desvirtuat part del drenatge del territori, obrint una àmplia esquadra que arreplega les aigües del Túria en el terme de Manises i les dirigeix cap al mar vorejant l'actual ciutat de València pel sud, buscant pal·liar els efectes de les inundacions que amb major o menor força assotaven periòdicament la ciutat de València.

Unitats fisiogràfiques de la plana litoral Valenciana (P.Carmona) i Trets geomorfològics de la plana Valenciana. Font: Llibre Història, Geografia i Art de la Ciutat de València, tom II pàg 22. Universitat de València

Geològicament, la plana litoral sobre la qual se situa la ciutat, i que forma el seu substrat i el del seu entorn més immediat, és producte de diversos factors que incideixen tant en les característiques geològiques del seu subsòl com en la imatge del territori.

En primer lloc, pel que fa a la geomorfologia de la plana costanera de València, aquesta compta amb un estrat inferior del Plistocè format pel ventall al·luvial associat al Túria, de morfologia convexa i diferents nivells de terrasses en descens cap al mar generades per l'aportació de sediments del riu. Aquest ventall al·luvial està format per materials argilencs i llimosos de to vermellós amb nòduls de carbonat, bandes de conglomerats i crostes calcàries. Sobre aquest estrat trobem un nivell holocè format per llims sorrencs de color marró aportats com a sediments del riu en el pla d'inundació, i que hui serveixen de substrat a la zona de l'Horta. En el litoral apareixen cordons sorrencs que separen el mar de les zones pantanoses costaneres i que s'han vist alimentats per la descàrrega fluvial de sediments a les desembocadures.

Descrita la geomorfologia de la plana litoral sobre la qual se situa la ciutat, cal destacar diferents ambients geomorfològics que caracteritzen diferents zones d'aquesta plana:

Ambients lacunars i pantanosos: Aquests ambients es disposaven en una franja litoral allargada paral·lela a la costa al nord de l'Albufera, i es caracteritzaven per estar formats per llacunes i terrenys pantanosos, l'existència dels quals que referida en cròniques històriques, quan habitants de l'època pescaven en zones que hui en dia no compten amb aigua. Actualment tots aquests aiguamolls com la Llacuna del Palmar, els marjals del Grau o els pantans de francs i marjals, han desaparegut, degut a processos d'aterament, posada en cultiu i urbanització que sobre ells s'han dut a terme des d'època medieval.

Aquests aiguamolls històrics estaven connectats entre si i amb l'Albufera, formats durant la transgressió marina de l'Holocè i reblits després per processos de progradació deltaica i posteriorment, com ja s'ha comentat, per l'acció antròpica. Aquestes zones es caracteritzen geològicament per estar formats per sediments d'argiles i llims grisos, torbes argilenques i capes alternes de lim gris amb arenes i/o gravetes.

Paleollits del riu Túria: La trajectòria del llit del Túria va ser variant al llarg de l'Holocè i va ser generant bandes horitzontals de 5-6 metres de potència i 1 km d'extensió de graves i cants empastats en una matriu solta d'arenes i llims de color marró en zones hui ocupades per la ciutat de València. Es poden distingir tres bandes amb aquestes característiques geològiques: una a l'antic llit del Túria, hui parc metropolità, una altra cap al nord propera a l'actual avinguda de Blasco Ibáñez, i una altra cap al sud corresponent al llit antic de la Punta d'En Silvestre, la càrrega sedimentària de la qual es va comprovar que comptava amb abundant material arqueològic corresponent a ceràmiques d'època islàmica.

La barrera arenosa costanera: Es tracta de la barrera arenosa interposada entre la plana i el mar. Està formada per un estrat uniforme d'una potència de 8 metres amb contacte directe amb l'estrat del Plistocè, que penetra en forma de tascó cap a l'interior fins a zones com l'actual plaça d'Hondures o la zona de Pinedo, on diferents excavacions han detectat la seua presència i n'han analitzat altres dipòsits en estrats superiors pertanyents als ambients lacunars prèviament descrits.

De l'anàlisi geològica dels dipòsits lacunars i dels sediments aportats per les migracions del llit del Túria, pot extraure's informació que dona informació del passat de la ciutat de València, el seu riu i el seu territori circumdant. Aquests fets estan a més avalats per cròniques històriques que els documenten. Com a resum es pot determinar que l'actual llac de l'Albufera s'estenia cap al nord fins a més enllà de Ciutat Vella, mitjançant d'una sèrie de llacunes ja nomenades que envoltaven la ciutat històrica per l'est. Quant als antics recorreguts del Túria, es coneix que va discórrer més cap al nord que en l'actualitat, que va experimentar canvis bruscs de trajectòria i que el llit va migrar cap al sud fins a fixar una última trajectòria natural en el sector de la Punta, possiblement en època romana i islàmica medieval. També es desprèn un antic traçat del riu en la seua desembocadura, que delata la presència de sediments bloquejant aquesta desembocadura, fet que obligava al riu a adoptar una trajectòria paral·lela a la costa desguassant a l'Albufera, en un sector denominat la Conca en època medieval. Com ja hem comentat el conjunt lacunar de l'Albufera abastava zones molt més septentrionals que les actuals. Aquest traçat en la seua desembocadura va ser abandonat amb posterioritat en un període indeterminat previ al segle XIV. El riu va ser navegable en època romana, ja que comptava amb un llit més estret i de menor calat, però els sagnats per al regadiu, la remodelació medieval del seu llit i el grossor de la capa sedimentària va haver d'impedir la seua navegabilitat ja cap al segle XV. Altres dades que es desprenen de l'anàlisi de les capes de sediments del Túria és l'existència d'un entorn de pantà antropitzada en època visigoda; ja que hi ha constància de l'existència d'una capa de sediments producte d'aigües estancades sense grans inundacions a aquesta època, al contrari que a època islàmica, de la qual s'han trobat restes d'inundacions d'alta energia, de les quals també queda constància en escrits de l'època.

Com pot deduir-se de les dades exposades adés, l'estructura del territori així com l'acció de l'home ha condicionat l'entorn de la Ciutat Vella i el conjunt de la ciutat actual. Un altre factor important a tindre en compte i que ha influït històricament en el desenvolupament de la ciutat, la seua arquitectura, costums i paisatge, és el clima. Són diversos els factors que condicionen que València compte amb un clima mediterrani sec, considerat semiàrid càlid segons la classificació climàtica de Köpen:

La latitud i l'altitud: València és una ciutat actualment costanera i en els seus orígens (Ciutat vella) pròxima a la costa, situada sobre el paral·lel 39°28'N. Aquesta latitud situa a la ciutat en la zona de transició entre les condicions anticiclòniques permanents del clima desèrtic i les condicions ciclòniques que configuren els climes oceànics, de tal manera que a l'estiu preval l'estabilitat atmosfèrica producte de condicions anticiclòniques i a l'hivern, quan es produeix el descens latitudinal dels sistemes atmosfèrics, el clima vira cap a condicions més properes a climes oceànics.

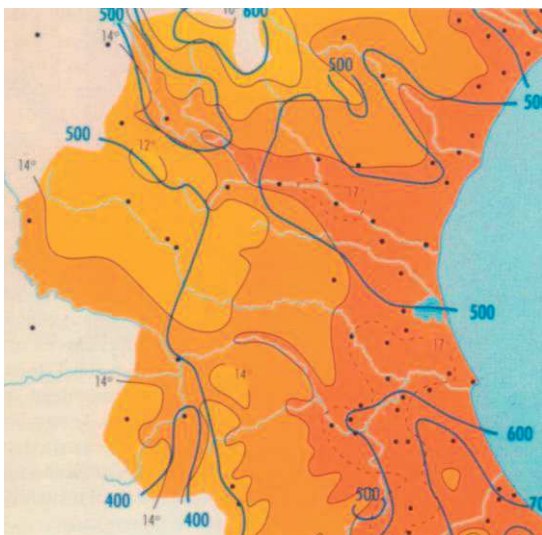
La ubicació geogràfica a la façana occidental: El fet de situar-se junt a la costa que mira a llevant en la façana occidental del continent, genera que el litoral valencià es trobe a sotavent de la circulació de l'oest, la qual cosa condiciona el fet que les borrasques que reguen des de l'oceà Atlàntic, amb prou dificultats arriben al litoral valencià (10%). L'orientació est genera zones semiàrides tant en la península Ibèrica com en altres zones del Mediterrani.

La ubicació al Mediterrani Occidental: El fet de trobar-se 5° més al nord que la resta del mar interior, genera que la zona es veja més freqüentment sotmesa a penetracions de masses polars i menys sotmesa a aquest efecte estabilitzador de la subsidència subtropical.

Un altre factor condicionant, a més de la latitud i l'orientació, és el fet que la cubeta del mediterrani Occidental està quasi totalment envoltada per muntanyes, el que és capaç de generar ciclogènesis orogràfica i els fluxos inestables a les seues costes es veuen condicionats per l'orografia. A més d'influir en la precipitacions, l'orografia del territori circumdant a la ciutat de València, formada per una plana confinada entre serres, genera xicotets corredors com el del llit del Túria per on recorren vents de l'oest que puntualment suposen un tipus especial de ponent que frena la brisa marina i genera episodis especialment calorosos i secs.

Aquests condicionants, de diferent naturalesa i a major i menor escala, donen lloc al clima comarcal i local que té al mateix temps les seues especificitats respecte del clima mediterrani de la cornisa est de la península. La comarca de l'Horta pertany al tipus climàtic "clima de plana litoral septentrional" definit per Clavero (1977). El clima registra precipitacions de 450 mm amb màxims a la primavera i sobretot a la tardor i un període sec estival. La temperatura mitjana al gener se situa una mica per damunt dels 10°C i als mesos d'estiu frega els 25°C. És un clima que es caracteritza per una elevada humitat relativa fruit de les brises marines (amb valors que varien entre 6 g/m3 a les matineses de gener i 17,5 g/m3 a les vesprades d'agost).

Les precipitacions són quasi exclusivament en forma de pluja, amb un baix percentatge anual de calamarsa i molt rares vegades en forma de neu. La direcció predominant del vent és de component W a l'època hivernal i de component E a l'estival. Els vents de component W es veuen condicionats per la canalització a través del llit del Túria, l'efecte tub del qual perd força quan les ratxes abandonen l'encaixonament del riu i es dilueixen per la plana litoral.

El clima de la ciutat de València seria assimilable al de la resta de la comarca, que varia lleugerament entre el nord i el sud, però la presència d'una massa urbana compacta de quasi un milió d'habitants ens obliga a pensar en un clima modificat: el "clima urbà de València", especialment el de Ciutat Vella, que es troba envoltada per tot l'eixample de la ciutat moderna. Açò té incidència sobre aspectes com ara les ratxes de vent frenades pels volums edificats i uns altres com les precipitacions, temperatures i humitat, en major o menor mesura.

Precipitació total i temperatures mitjanes anuals. Font: Llibre Història, Geografia i Art de la Ciutat de València, tom II pàg. 22. Universitat de València

2.1.1.1. Bibliografia.

HERMOSILLA, J. (Coord.). La ciutat de València. Història, Geografia i Art (vol. 2) . València: Universitat de València, 2009

2.1.1.2. Estructura Soci-Econòmica

1. INTRODUCCIÓ

A continuació s'exposa el document corresponent a l'anàlisi de la realitat social de l'àmbit d'estudi que aquest Pla contempla. S'ha elaborat un diagnòstic socioeconòmic que té com a fi permetre una aproximació a la realitat territorial del centre històric de la ciutat de València. L'objectiu del mateix és facilitar un coneixement de l'àmbit tal que, la proposta futura s'assenteix en la realitat social existent i permeta no potenciar o engrossir la problemàtica actual sinó, fer front als conflictes i necessitats socials existents en la mesura que competeix al Pla.

Es presenten grosso modo els aspectes demogràfics, econòmics i socials que caracteritzen l'àmbit del Pla, en els quals s'inclouen tant aportacions d'estudis quantitatius com a percepcions qualitatives dels ciutadans obtingudes durant el procés de participació ciutadana obert.

2. METODOLOGIA

El present apartat s'ha elaborat a partir de l'anàlisi de la informació obtinguda de la combinació de diferents tècniques de recollida de dades. Ha sigut clau la revisió bibliogràfica d'estudis recents realitzats sobre l'àmbit del Pla -tant anàlisis dutes a terme en el marc de diversos instruments de planificació així com estudis d'àmbit acadèmic.

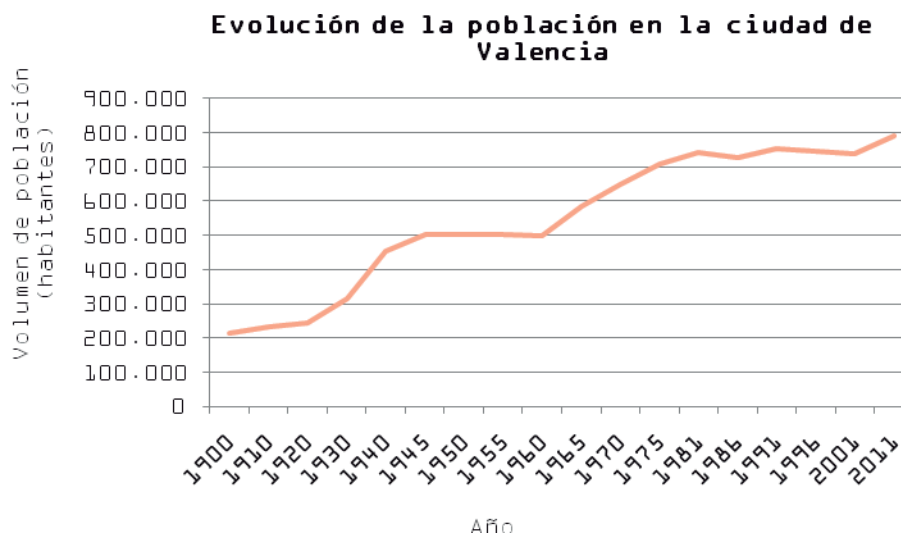
D'altra banda, s'ha recorregut a les dades més recents -dades obtingudes a data d'1 de gener de 2017- aportats per l'Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València així com altres dades posades a disposició per l'Institut Nacional d'Estadística (INE). S'han treballat diferents escales territorials depenent de l'aspecte analitzat, principalment l'escala de districte i l'escala de barri.

Així mateix, s'ha incorporat i ha sigut clau per a realitzar la síntesi de l'estudi, la informació de caràcter qualitativa recollida durant les trobades inscrites en el marc del Pla de Participació dut a terme per a l'elaboració del present Pla. Per a aprofundir en aquestes activitats, es pot consultar el document del present Pla on s'inclou la descripció del mateix.

3. ANÀLISI DEMOGRÀFICA

Evolució i volum poblacional

Al llarg del s. XX la ciutat de València experimenta un creixement demogràfic pel qual la seua població passa de ser de poc més de 200.000 habitants a multiplicar-se pràcticament per quatre i fregar al 2011 quasi els 800.000 habitants. En aquesta etapa d'expansió, destaquen dos grans increments poblacionals, l'esdevingut entre la dècada dels anys 20 i 30, i un segon que té lloc durant les dècades dels 60-70. Posteriorment, des dels anys 80, la ciutat pateix un estancament poblacional al que, a partir de la crisi econòmica esdevinguda a la fi de la primera dècada del s. XXI, es convertirà en un lleu creixement demogràfic. Així doncs, segons el Padró Municipal d'Habitants a data d'1 de gener de 2016, la ciutat de València comptava amb 791.632 habitants.

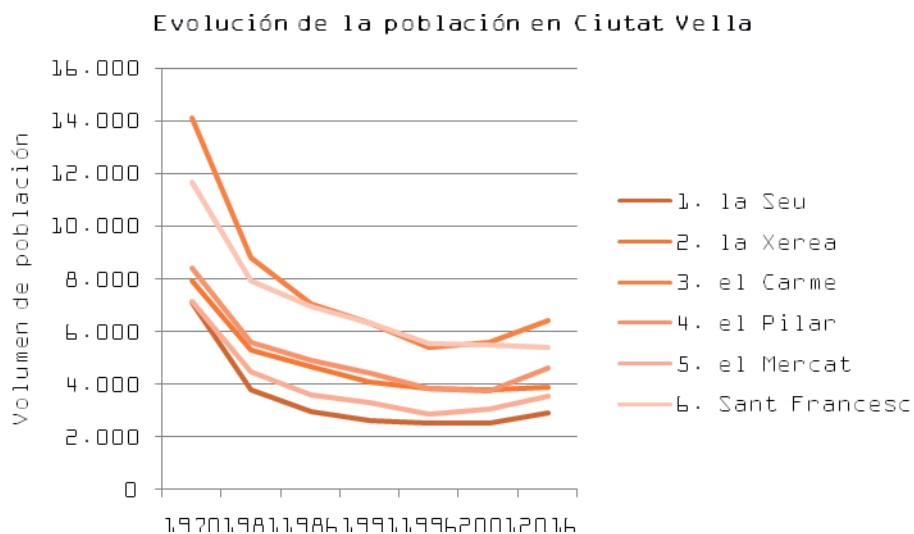
Per la seua banda, el districte de Ciutat Vella experimenta dinàmiques diferents a les del municipi en el seu conjunt. Malgrat el segon gran creixement que experimenta la ciutat, a la dècada dels 70, també pateix una disminució important de població, reduint-se aquesta quasi a la meitat. Açò és degut a diverses causes, entre elles, a l'acusada deterioració del parc d'habitatges accelerat a causa de la riuada de 1967 -que va assotar fortament sobretot el barri del Carme-, i a la posterior falta d'inversió al centre històric.

No obstant açò, durant l'última dècada sembla invertir-se gradualment la dinàmica en la majoria dels barris, sent més accentuat en al cas del Carme i del Pilar.

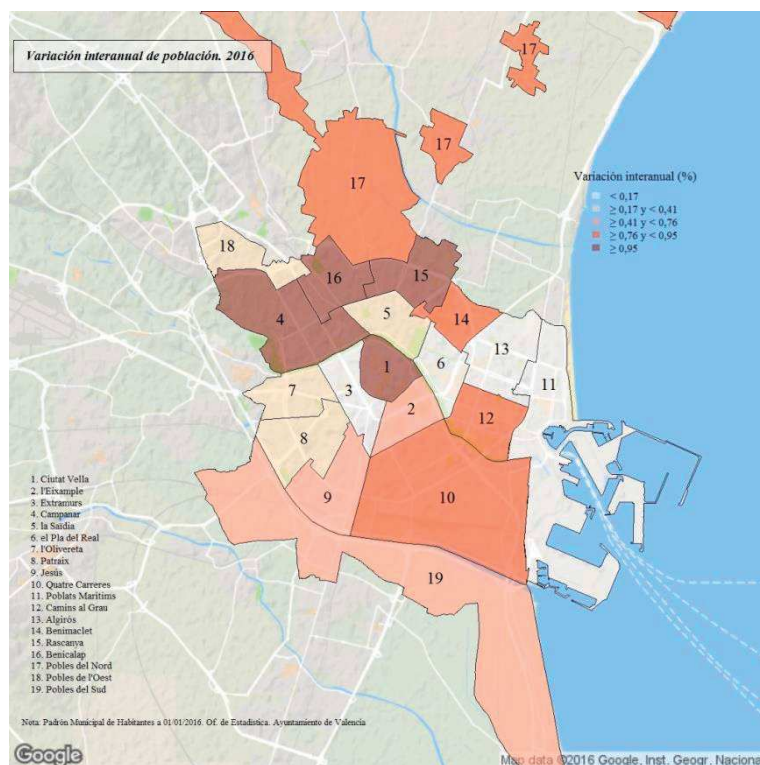
Evolució de la població en el districte de Ciutat Vella entre 1970-2016 (hab)

	1970	1981	1986	1991	1996	2001	2016
1. Ciutat Vella	56.391	35.415	30.125	27.010	24.027	24.167	26.769
1. la Seu	7.090	3.758	2.961	2.589	2.514	2.517	2.922
2. la Xerea	7.920	5.313	4.647	4.057	3.861	3.789	3.879
3. el Carme	14.124	8.804	7.059	6.338	5.401	5.615	6.404
4. el Pilar	8.431	5.578	4.916	4.430	3.861	3.740	4.628
5. el Mercat	7.131	4.474	3.590	3.297	2.858	3.033	3.555
6. Sant Francesc	11.695	7.904	6.952	6.299	5.532	5.473	5.381

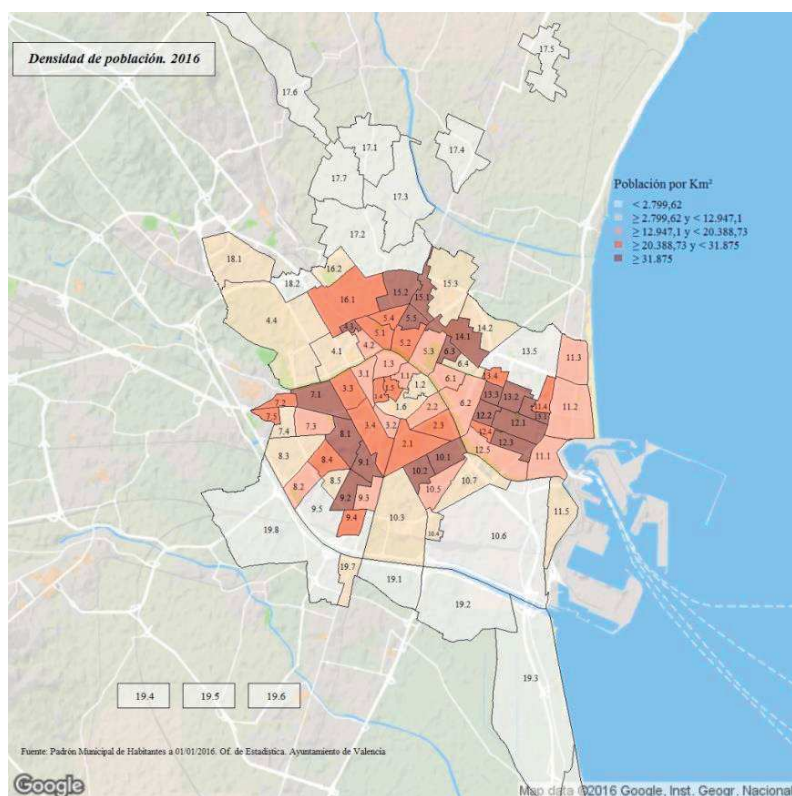
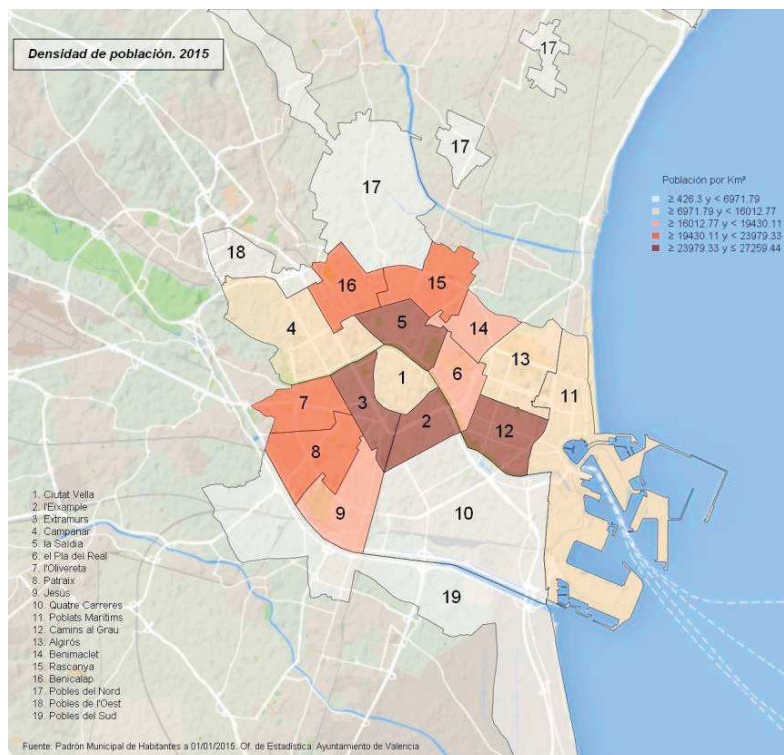

A més a més, en relació amb la resta dels districtes de la ciutat, Ciutat Vella destaca pel que fa a la variació interanual de població per trobar-se entre aquells que, juntament amb Campanar, Benicalap i Rascanya, més han augmentat la seua població durant l'any 2016. Així i tot, dins de l'heterogeneïtat dels barris que la conformen, cal remarcar l'excepció del Carme, al qual durant l'últim any ha descendit la població.

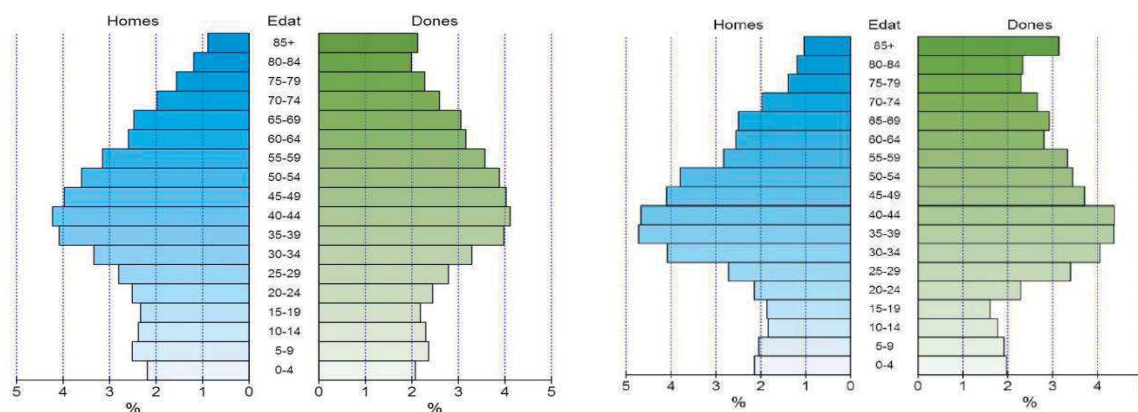
Quant a la densitat de població, Ciutat Vella destaca per situar-se en l'actualitat, malgrat la seua trama urbana, entre els districtes menys densos de la ciutat. No obstant açò, si ampliem l'escala d'anàlisi, es pot observar com l'heterogeneïtat entre els diferents barris i zones és una de les característiques del districte. El barri de Sant Francesc i el de la Xerea segueixen el patró descrit però, en concret el Pilar i el barri de Mercat destaquen per mantindre una densitat més alta.

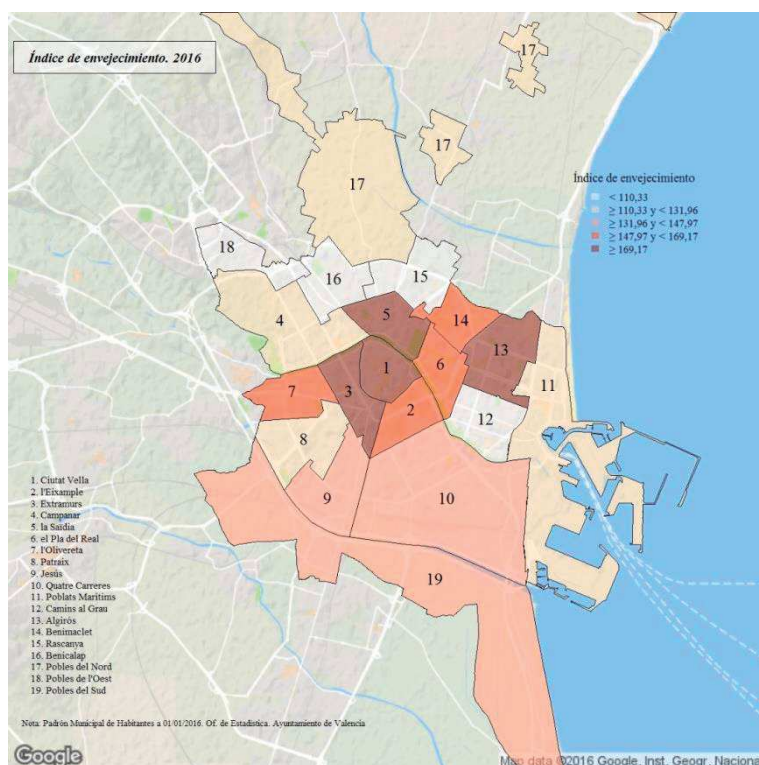
Estructura de població. Sexe i edat

La comparació entre les estructures de població de la ciutat de València i de Ciutat Vella deixa entreveure un acusat envelliment població al del districte centre, encara més destacat que a nivell local. De fet es troba entre els índexs d'envelliment més alts de la ciutat - 172,8%-. Açò és degut a diversos motius. En primer lloc, les sèries superiors de la piràmide són més accentuades però, a més a més, la població d'entre 0 i 16 anys és inferior a la mitjana de la ciutat. Encara que cal destacar que sembla intuir-se un lleuger canvi de tendència en les sèries inferiors. D'altra banda, és accentuada la diferència pel que fa a la població femenina present en les sèries d'edats avançades, sobretot a partir dels 80 anys.

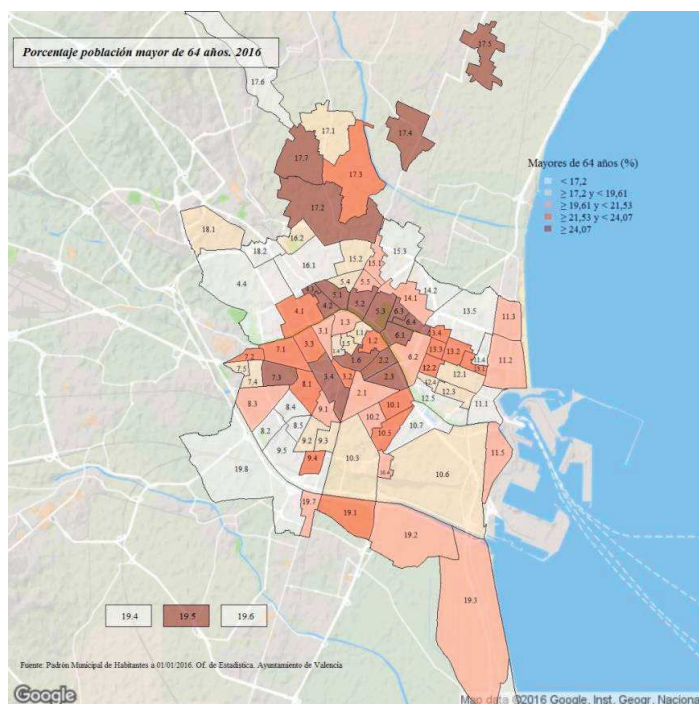
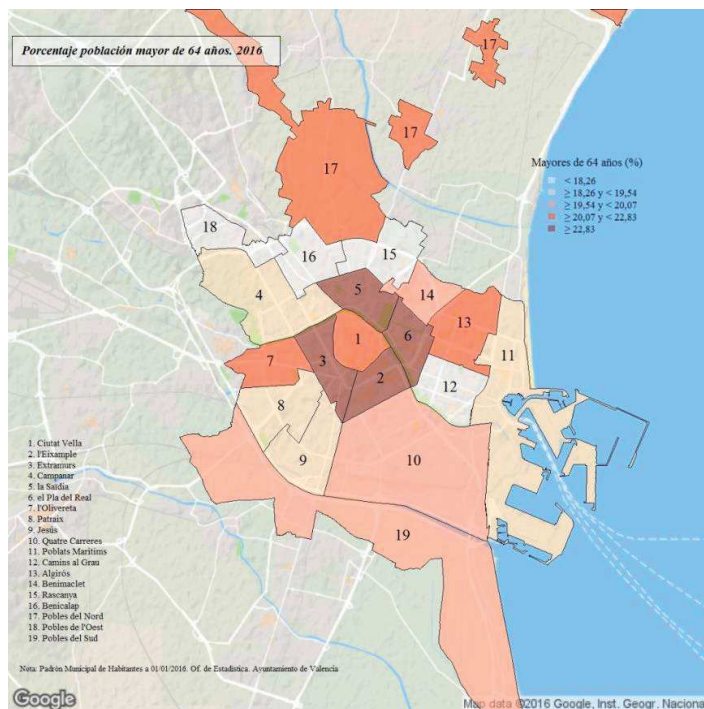
Esq.: Ciutat de València 2016 /

Dta.: Districte 1: Ciutat Vella 2016

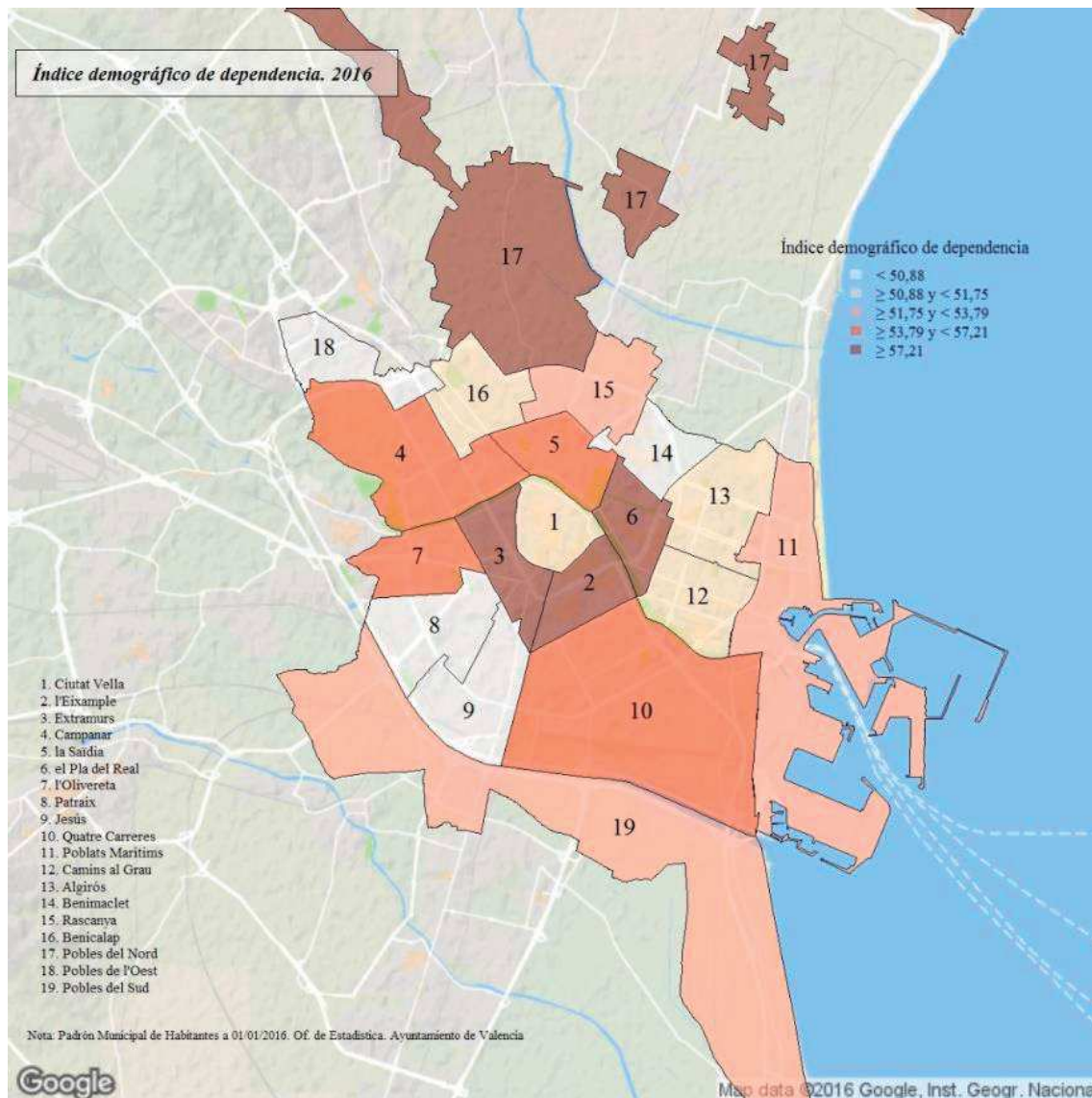

Segons ens mostra el percentatge de població major de 64 anys, Ciutat Vella no s'hi troba entre els districtes amb major població major de 64 anys, tot i que la proporció és elevada. Una vegada més, si ampliem l'escala d'anàlisi, podem observar l'heterogeneïtat existent als diferents barris del districte. Mentre que Sant Francesc presenta un dels percentatges més alts de població major de 64 anys de la ciutat, a barris com El Pilar o el Mercat el percentatge és molt menor.

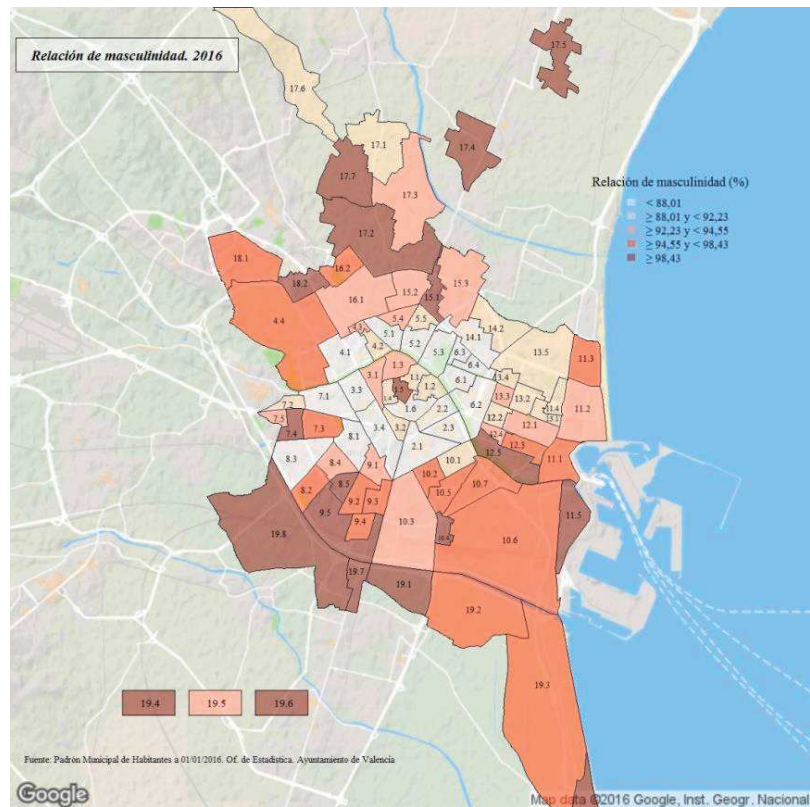
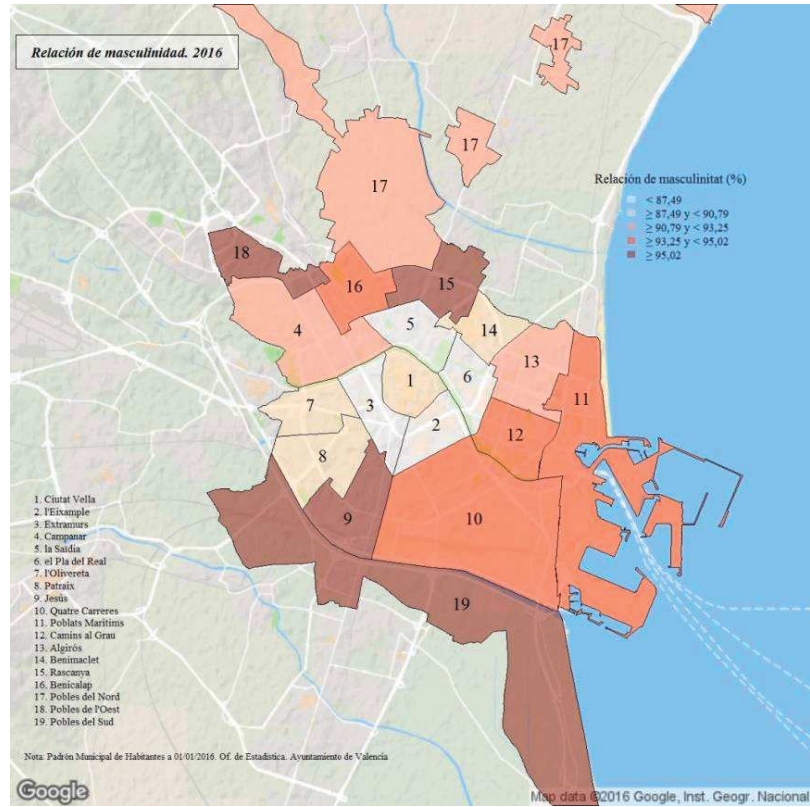

Amb tot, l'índex demogràfic de dependència és similar al de la mitjana de la ciutat, a Ciutat Vella 51,1% i a València un 53,2%.

Quant a la proporció per sexes, la relació de masculinitat (homes/dones) indica que Ciutat Vella es pot considerar un districte feminitzat. Açò està directament relacionat amb l'envelliment de la població. De fet, si augmentem l'escala d'anàlisi l'índex més baix coincideix amb el barri on el percentatge de població major de 64 anys és major, Sant Francesc.

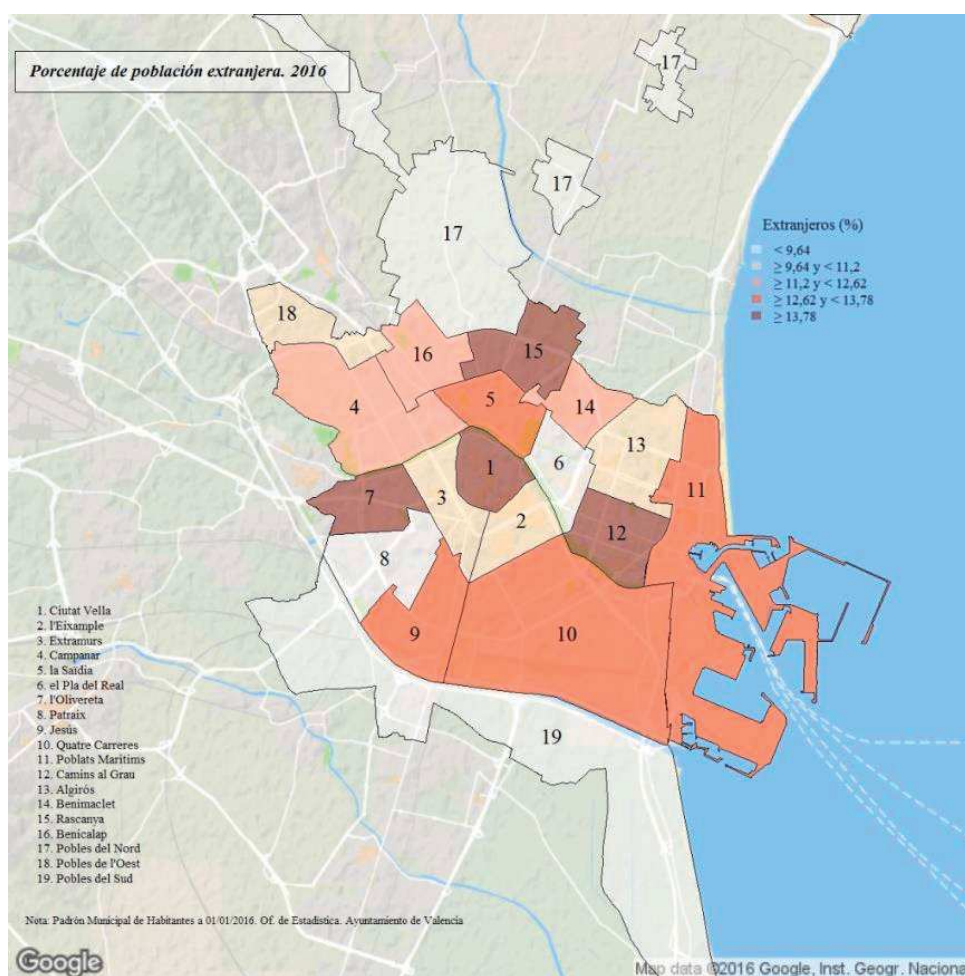

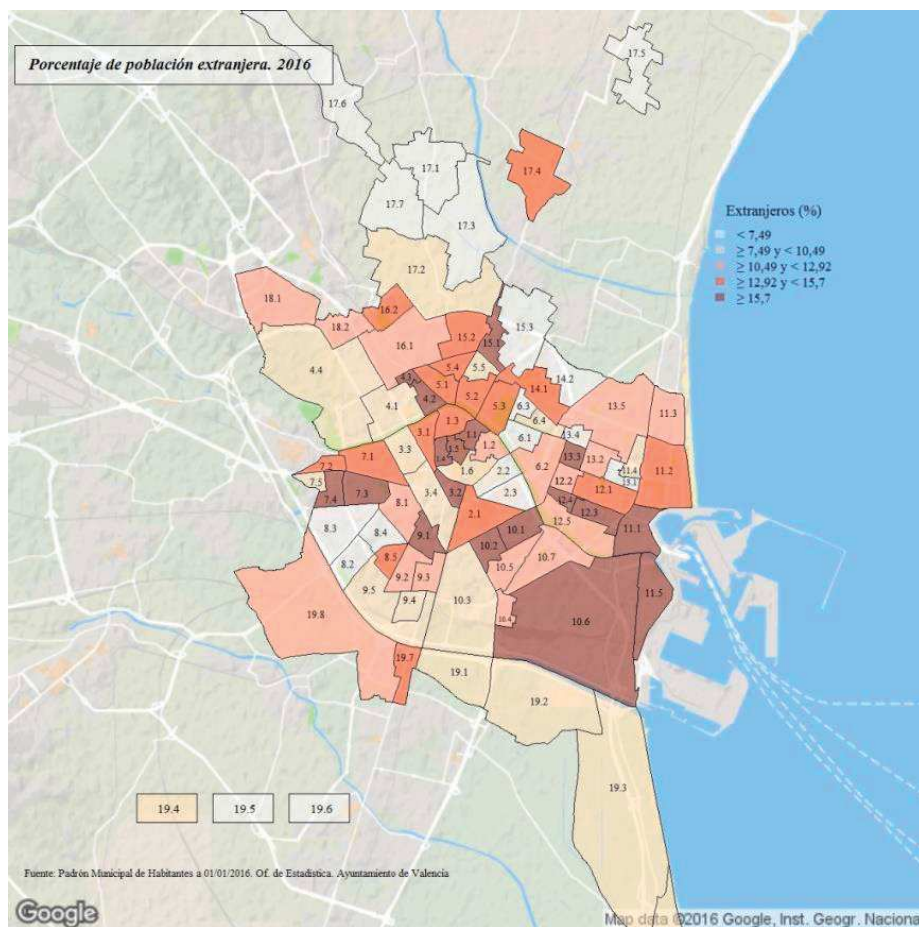

Estructura per lloc/país d'origen

Les aportacions de la immigració estrangera rebuts durant la dècada dels 90 i els inicis del s. XXI, en plena esplendor econòmica, van ser influents al territori valencià. Concretament, a la ciutat, aquesta immigració es va assentar seguint patrons homònims a altres ciutats: centres històrics degradats i perifèries caracteritzades per la desinversió administrativa. A més a més, també pot haver-se nodrit per l'interés que van despertar certs barris com ara el Carme després de les intervencions urbanes de principi de segle, que el van consolidar en l'imaginari col·lectiu com uns dels barris bohèmis i alternatius de la ciutat. Fruit d'aquests fluxos, la presència d'estrangers a Ciutat Vella, sobretot als barris del Carme, el Pilar, la Seu i el Mercat, és considerable -està al voltant d'un 14%.

Si analitzem l'origen de la població estrangera present al districte, podem observar com el percentatge de residents procedents de la Unió Europea representa més del 50% de la població estrangera de Ciutat Vella. Destacant després, en segon lloc, els residents d'origen sud-americà.

Distribució percentual de la població estrangera segons els diferents orígens (2016)

CIUTAT VELLA	POB. EXTR.		EUROPA						OCEANI A I ALTRES
	(hab)	UE (27)	NO UE	ÀFRICA	AMÈRICA NORD	AMÈRICA CENTRAL	AMÈRICA DEL SUD	ÀSIA	
Homes	1.936	55	4,68	9,36	3,82	3,23	14,93	8,50	0,48
Dons	1.995	54,80	3,36	13,74	3,56	2,53	12,60	8,83	0,57
Total	3.931	55,19	5,96	5,11	4,06	3,91	17,19	8,17	0,40

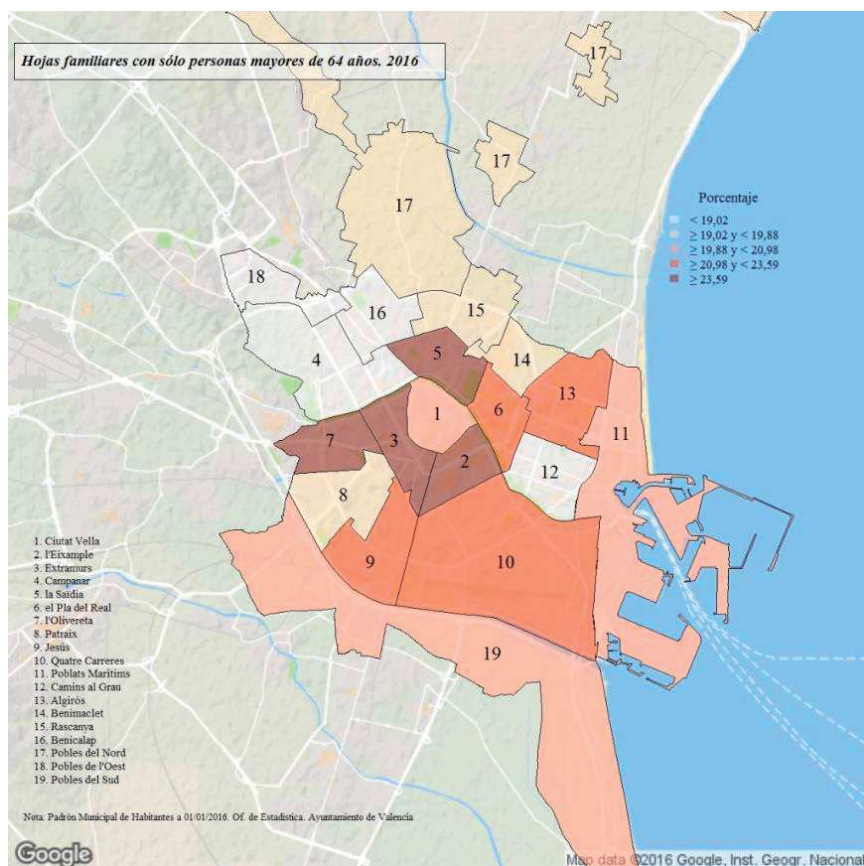
Composició de famílies per número de membres

Ciutat Vella és el districte amb menor número mitjà de persones per fulla familiar. Si la mitjana de la ciutat gira al voltant de 2,42 membres, a Ciutat Vella es troba pràcticament en una mitjana de 2 membres. El percentatge de número de fulles familiars d'1 persona existents al districte és superior en quasi un 15% a la mitjana de la ciutat. No obstant açò, en tota la resta és inferior. Entre altres factors, açò pot ser reflex d'un baix índex de natalitat.

Distribució percentual de les fulles familiars del districte de Ciutat Vella en comparació amb la ciutat de València segons el número de persones inscrites (2016)

	Nº de fulles familiars	Nº de pers. per fulla	Nº mitjà de pers. d'1 pers.	Fulles de 1 pers.	Fulles de 2 pers.	Fulles de 3 pers.	Fulles de 4 pers.	Fulles de 5 pers.	Fulles de 6 pers.	Fulles de 7 i més
València	326.288	2,41		32,47%	27,01%	19,08%	14,73%	4,18%	1,37%	1,16%
Ciutat Vella	12.587	2,06		46,22%	25,56%	13,46%	9,55%	3,27%	0,94%	0,99%

Malgrat les anteriors dades, si atenem al número de fulles familiars amb només persones majors de 64 anys, ens trobem amb que Ciutat Vella no es troba entre els barris amb un percentatge més alt, sinó que ronda el 20%, inferior al 20,86% de mitjana de la ciutat.

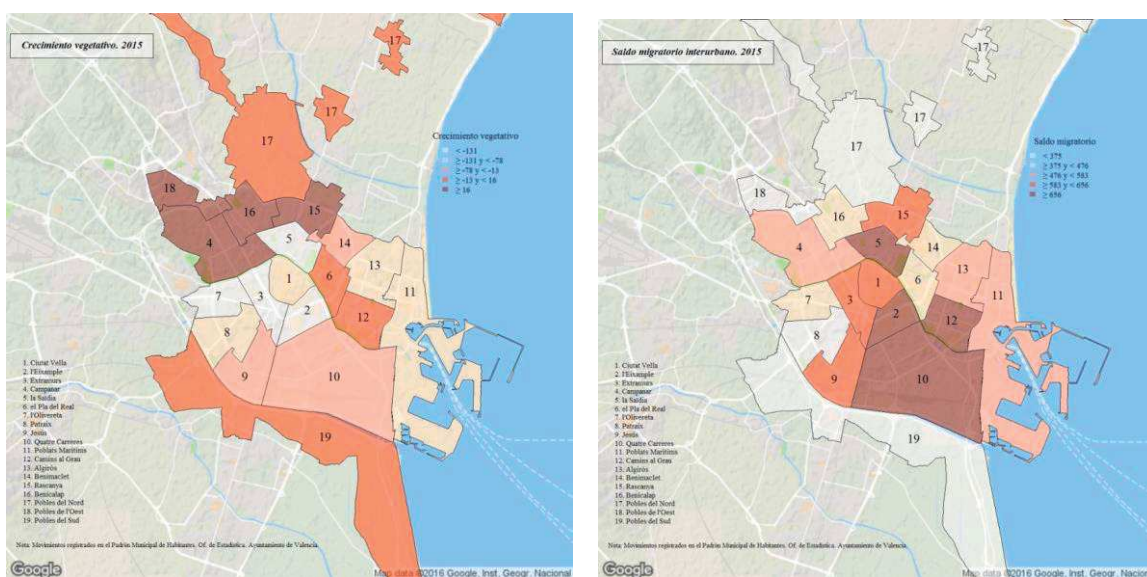

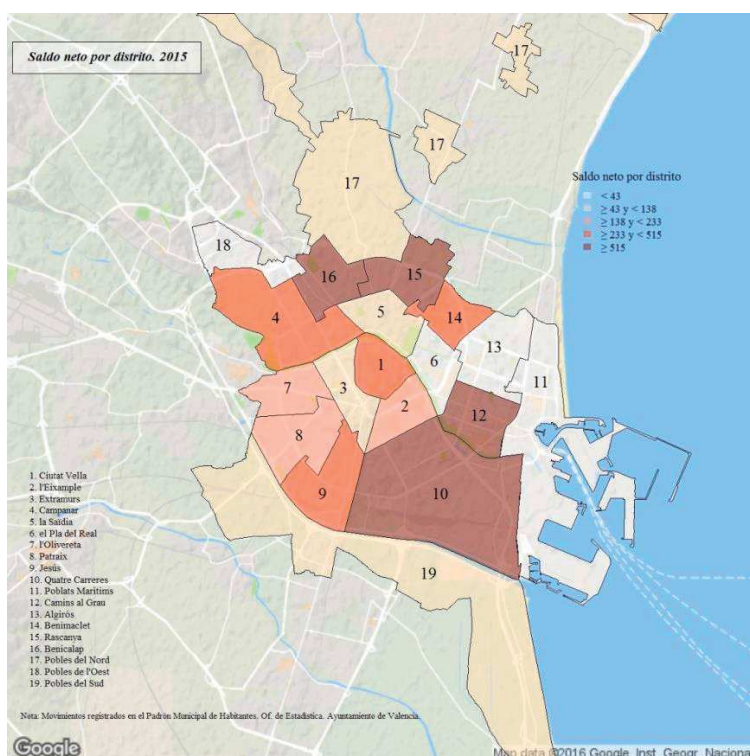
Moviment de la població. Saldo vegetatiu i migratori

A continuació es mostra el saldo dels moviments poblacionals, tant el natural (naixements-morts) com el migratori (immigració-emigració). En primer lloc, respecte al creixement vegetatiu, Ciutat Vella destaca per ser un dels districtes amb un saldo negatiu més accentuat. Com vèiem amb anterioritat, açò és degut a una alta mortalitat i a una relativa baixa natalitat, la qual cosa es fonamenta en un alt pes de les sèries majors i una alta proporció de famílies amb pocs membres.

D'altra banda, pel que fa al saldo migratori interurbà, es troba entre els districtes amb major saldo positiu de la ciutat, la qual cosa, equilibra els efectes de l'aspecte anterior.

En conseqüència, i com avançàvem en el primer apartat, Ciutat Vella és un dels districtes amb major saldo net de 2015.

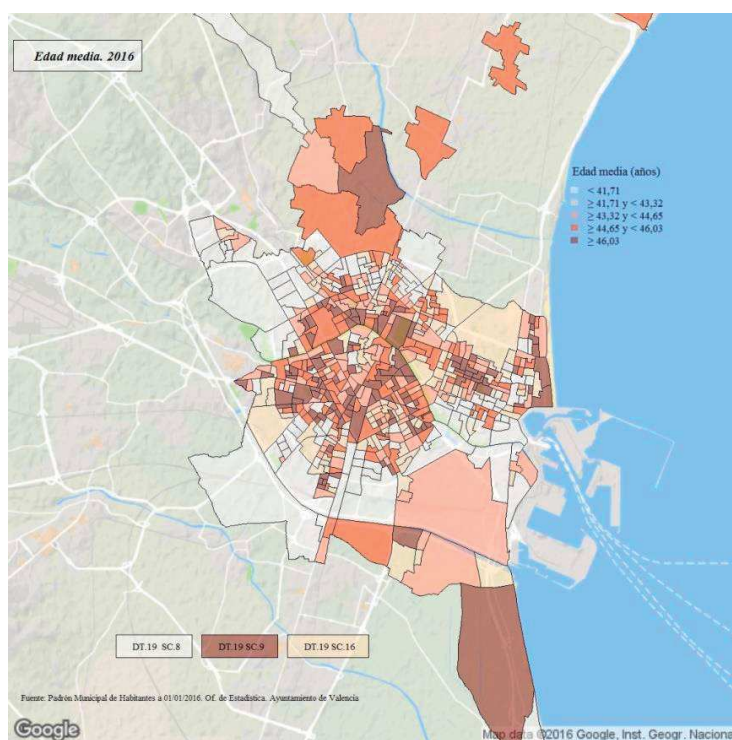

Síntesi indicadors demogràfics

Per a concloure aquesta part de l'anàlisi, a continuació, es comparen els indicadors demogràfics de la ciutat de València amb els del districte de Ciutat Vella.

Com ja s'avançava amb anterioritat, la taxa bruta de natalitat és lleugerament més baixa que la mitjana de la ciutat i la taxa bruta de mortalitat molt més alta. Però d'altra banda, les taxes brutes d'immigració i emigració són també més altes que en la resta de València, sobretot en el primer dels casos, la qual cosa significa que el districte de Ciutat Vella té una població molt dinàmica.

A més a més, encara que l'edat mitjana del districte és lleugerament superior a la mitjana de la ciutat, el més interessant d'aquesta dada és analitzar en una escala més reduïda -per unitats censals-, la localització de les àrees amb una població resident més envellida. Malgrat l'heterogeneïtat de l'àmbit, es pot observar com destaquen les unitats de la part est del districte, és a dir, totes aquelles que limiten amb el carrer Colom.

Principals Indicadors Demogràfics (2016)

	València	Ciutat Vella
Taxa bruta de natalitat	8,0	8,1
Taxa bruta d'immigració intraurbana	49,4	50,8
Taxa bruta d'immigració interurbana	44,0	63,0
Taxa bruta de mortalitat	8,9	12,7

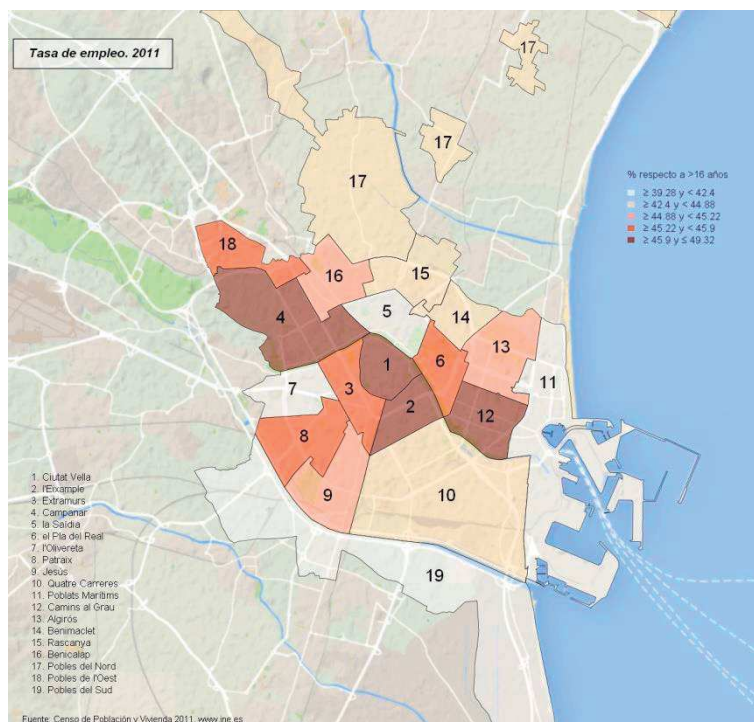
Taxa bruta d'emigració intraurbana	49,4	56,2
Taxa bruta d'emigració interurbana	32,1	38,6
Taxa general de fecunditat	34,7	34,0
Relació de masculinitat	91,5	90,7
Edat mitjana	43,2	44,4
Índex d'envelliment	136,5	172,8
Índex de sobre-envelliment	15,0	19,5
Índex demogràfic de dependència	53,5	51,2

Nota: Per al càlcul de les taxes, la població utilitzada correspon a la mitjana entre la població a 01/01/2016 i la població a 01/01/2017. Per a la resta d'indicadors s'ha utilitzat la població a 01/01/2017. Font: Padró Municipal d'Habitants a 01/01/2016 i 01/01/2017. Altes i baixes en el Padró Municipal de 2015. Oficina d'Estadística. Ajuntament de València. Elaboració pròpia

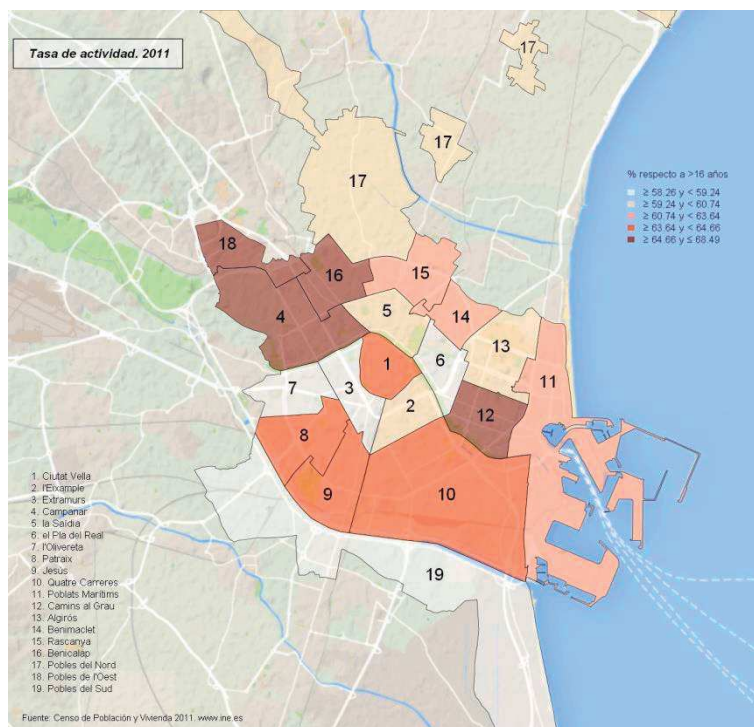
4. ANÀLISI ECONÒMICA

Mercat laboral

Pel que fa al mercat laboral, segons el Cens de Població i Habitatge de 2011, la taxa d'ocupació de Ciutat Vella és una de les més altes de la ciutat, juntament amb districtes com Eixample o Campanar, ja que el percentatge de població ocupada respecte a les persones en edat de treballar és més elevat que la mitjana de la ciutat de València. A més a més, la taxa d'activitat també és relativament alta en comparació amb la resta de la ciutat.

Pel que fa a la distribució de població ocupada segons la professió, destaca notablement al districte el perfil de tècnics i professionals científics i intel·lectuals, molt per damunt que a la resta de la ciutat. En canvi, malgrat el caràcter d'alguns dels barris, la distribució percentual del personal d'hostaleria i serveis és inferior al de la mitjana de València.

Distribució percentual de la població segons la professió a València i a Ciutat Vella (2011)

	València	Ciutat Vella
Forces Armades	0,53	0,47
Personal directiu empr. i AAPP	4,49	7,77
Personal tècnic profes.	20,16	36,79
Personal tècnic profes. de suport	12,81	13,34
Personal administratiu	14,57	13,12
Hostaleria i serveis	19,96	13,99
Agricultura i pesca	0,94	0,50

Construcció i Indústria	9,56	5,97
Instal·lacions i maquinària	5,48	2,27
Ocupacions elementals	11,50	5,79

Font: Cens de Població i Habitatge 2011. www.ine.es Nota: dades arrodonides a 0 i 5. Les cel·les marcades amb * poden contindre errors elevats de mostreig. Elaboració pròpia

Pel que fa a la distribució percentual de població ocupada segons la situació professional, presenta diferències notables amb el perfil de la ciutat. El percentatge d'empresariat o professional amb i sense personal són en tots dos casos superior al de la mitjana de la ciutat. D'altra banda, el personal emprat eventual és inferior, la qual cosa suposa un factor menys de vulnerabilitat.

Distribució percentual de la població ocupada segons la seua situació

professional a València i al districte de Ciutat Vella (2011)

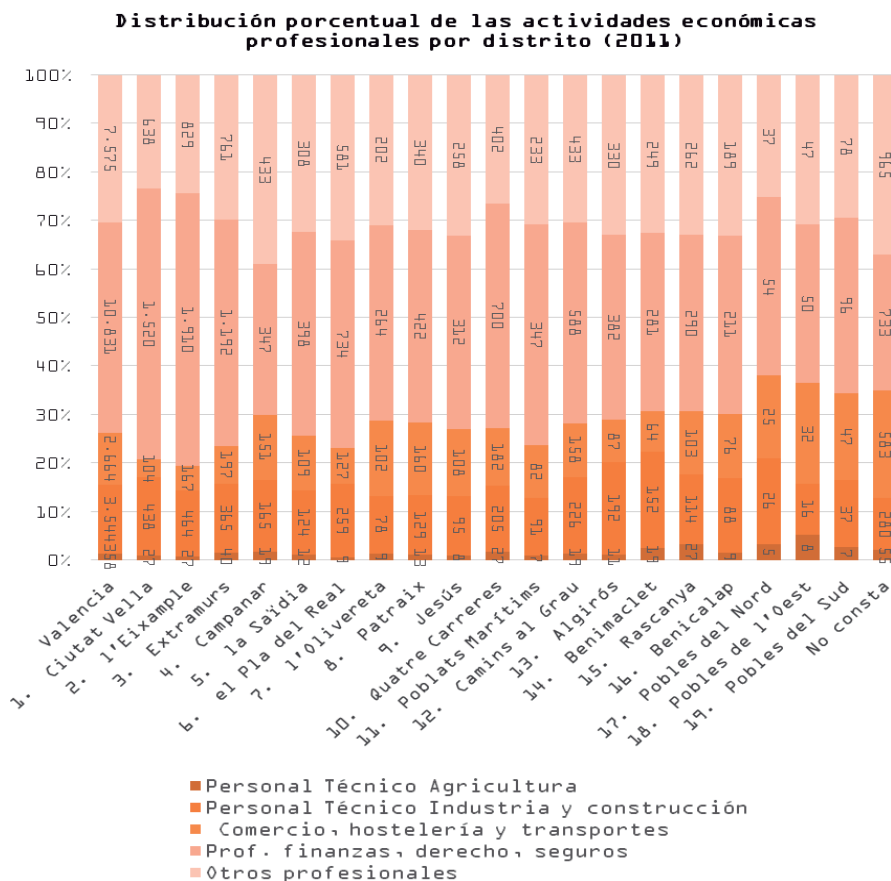
	València	Ciutat Vella
Empresariat o professional amb personal	5,49	9,13
Empresariat o professional sense personal	7,88	13,30
Personal empleat fix o indefinit	59,21	55,23
Personal empleat eventual	25,96	18,55
Ajuda familiar	1,00	3,09
Membre de cooperatives	0,45	0,72

Font: Cens de Població i Habitatge 2011. www.ine.es Nota: dades arrodonides a 0 i 5. Les cel·les marcades amb * poden contindre errors elevats de mostreig. Elaboració pròpia

Activitat econòmica

Per a analitzar les característiques de l'activitat econòmica present al barri, s'ha partit de la informació aportada per l'Impost d'Activitats Econòmiques (IAE). És important tindre en compte que en ell es comptabilitzen seus fiscals que pertanyen a oficines d'empreses que poden no desenvolupar realment la seua labor en aquest territori.

Les dades mostren un elevat número d'activitats econòmiques dins del districte en comparació amb altres sectors de la ciutat. Aquest fet consolida Ciutat Vella, juntament amb l'Eixample, com a àrees amb una forta presència de serveis, la influència dels quals arriba molt més enllà dels límits del seu àmbit estricte. Entre les activitats reconegudes al districte destaquen els professionals en finances, dret i assegurances.

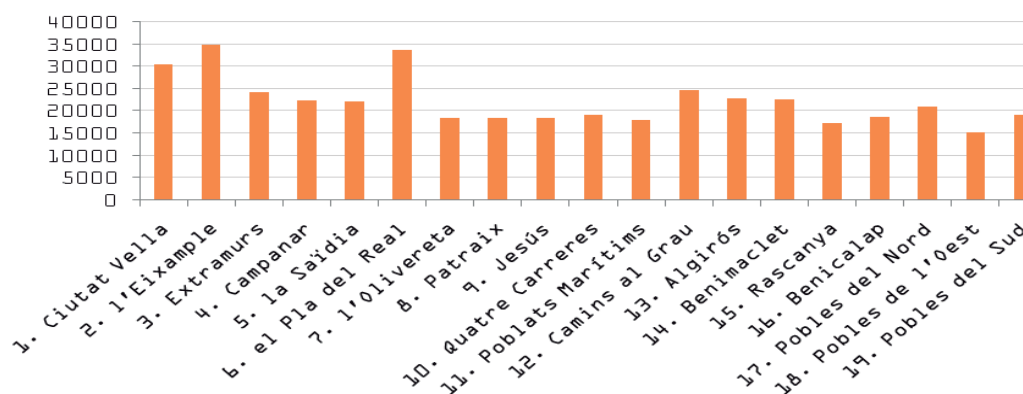

Tenint en compte les distàncies que salvaguarden les dades obtingudes en el cens de 2011 del moment actual, encara que no hi ha dubte que el districte se segueix consolidant com a seu de múltiples empreses que desenvolupen la seua activitat sobretot a l'àrea del barri de Sant Francesc, existeix una certa percepció per part dels veïns de Ciutat Vella que la presència dels locals d'hostaleria és nombrosa i continua en augment, sobretot a l'entorn del barri del Carme i de Mercat. D'altra banda i matisant aquest sector, no és el mateix cas el del comerç de proximitat de caràcter bàsic, vinculat a l'ús residencial, el qual sembla escassejar cada vegada més.

D'altra banda, s'ha recorregut al estudi "Àrees vulnerables de la ciutat de València" dut a terme per l'Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València per a obtenir dades sobre el nivell de renda del districte -el qual és obtingut a partir de la suma dels valors corresponents a dos caselles de la declaració: saldo net dels rendiments a integrar en la base imposable general i de les imputacions de rendes i base imposable de l'estalvi-. Segons el mateix, Ciutat Vella és el districte amb el tercer nivell de renda més alt de la ciutat, després de l'Eixample i del Pla del Real.

ESTIMACIÓ DEL NIVEL DE RENTA: IRPF 2011-2013

5. ANÀLISI SOCIAL

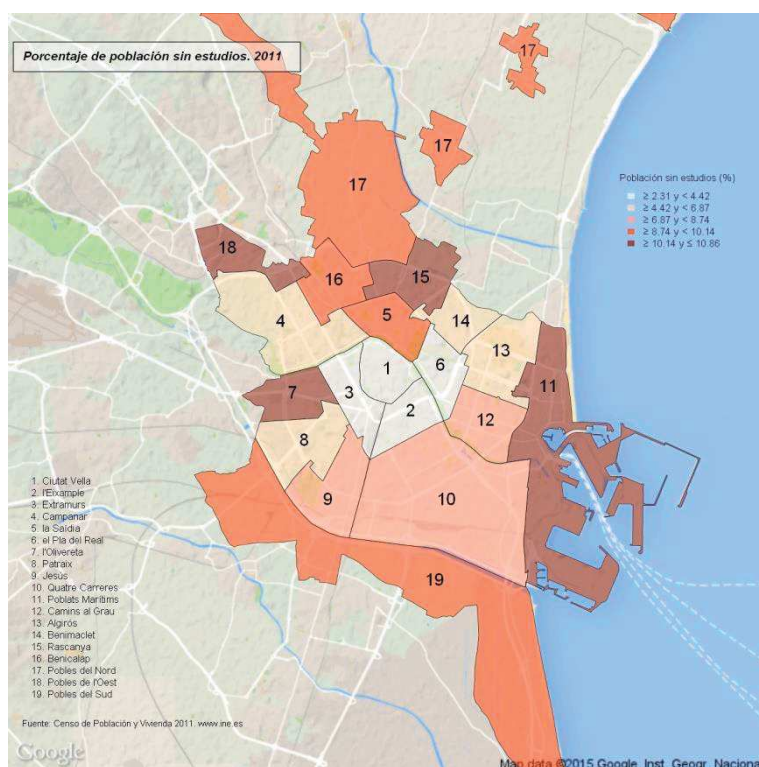
Estructura per nivell d'estudis

Ciutat Vella és un dels districtes amb menys percentatge de població sense estudis de València. En relació al conjunt de la ciutat, destaca per presentar una mitjana inferior a la mitjana de la ciutat en el cas de les quatre categories de menys nivell d'estudis i, no obstant açò, quasi duplica la mitjana de les quatre categories amb més nivell. D'altra banda, la desigualtat de gènere en l'àmbit formatiu sembla lleugerament més acusada en el cas de Ciutat Vella, ja que són majors les diferències a favor de la dona pel que fa a les categories de menys nivell d'instrucció.

Distribució percentual de la població de 16 anys i més segons nivell d'estudis realitzats i sexe a València i al districte de Ciutat Vella (2011)

	València			Ciutat Vella		
	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes
Persones analfabetes	1,03	1,45	0,57	0,73	1,25	0,14
Sense estudis	6,44	7,92	4,79	3,06	4,14	1,84
Primer Grau	12,32	13,41	11,11	7,91	9,62	5,98
ESO, EGB o Batxiller Elemental	24,21	23,34	25,17	13,75	12,08	15,64

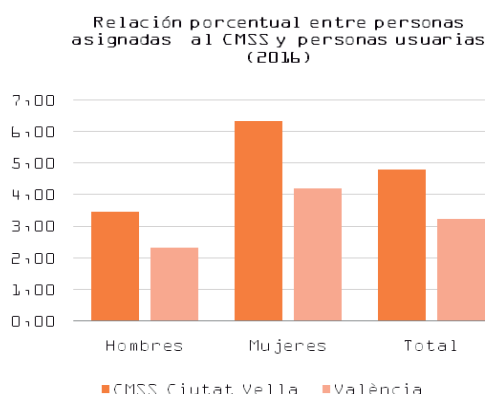
FP Mitjà	Grau	5,69	5,58	5,82	4,70	4,52	4,90
FP Superior	Grau	6,14	5,31	7,06	5,03	3,76	6,45
Batxillerat superior		15,76	14,35	17,32	14,55	15,01	14,04
Diplomatura		8,69	9,36	7,95	10,65	12,37	8,71
Grau		2,32	2,40	2,22	4,92	4,97	4,85
Llicenciatura		14,11	13,89	14,36	26,51	26,09	26,99
Màster oficial universitari		1,76	1,83	1,68	3,94	3,09	4,90
Doctorat		1,52	1,15	1,94	4,27	3,14	5,56

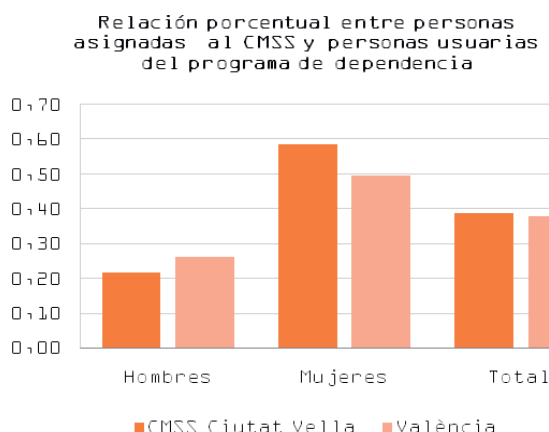
Dades sobre el centre municipal de Serveis Socials (CMSS) de Ciutat Vella

A continuació, es realitza una xicoteta aproximació a les dades sobre assistència al Centre Municipal de Serveis Socials de Ciutat Vella a partir de la memòria anual que elabora l'àrea municipal de serveis socials de la ciutat. Per a abordar el present apartat, hem de tindre en compte que aquest centre atén no solament als barris del districte 01 sinó també als barris del districte Eixample (Russafa, El Pla del Remei i Gran Via) i a la Roqueta, pertanyent al districte d'Extramurs. No obstant açò, encara que les dades obtingudes no corresponen estrictament amb l'àmbit competent del Pla, es consideren rellevants per a la present anàlisi ja que poden esbossar una aproximació al grau de vulnerabilitat del barri.

Quant a la relació percentual entre les persones usuàries del Centre Municipal de Serveis Socials de Ciutat Vella respecte al total de la població assignada, el percentatge és superior al de la mitjana de la ciutat, no presentant diferències significatives en aquest increment entre homes i dones.

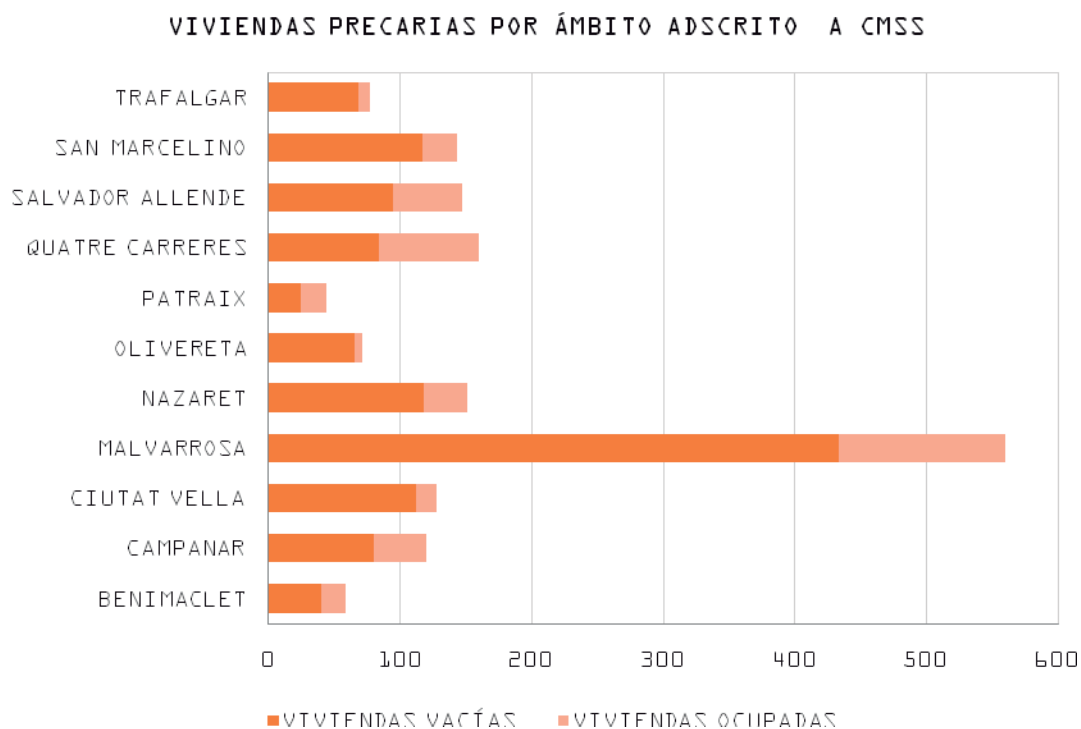

Quant a les persones usuàries del programa de dependència, el percentatge total respecte a les persones assignades al CMSS de Ciutat Vella és similar al de tota la ciutat. No obstant açò, en el cas dels homes el percentatge del CMSS de Ciutat Vella és lleugerament inferior al de València i en el cas de les dones lleugerament superior. Açò pot ser degut a l'alta presència de la població femenina en les sèries superiors de la piràmide de població.

En relació a la informació sobre el Centre Municipal de Serveis Socials de Ciutat Vella, resulten interessants les dades obtingudes a partir de l'últim Cens d'Habitatge Precari de la ciutat de València (2015), el qual determina que en l'àmbit d'actuació d'aquest centre existeixen registrades 128 habitatges que no reuneixen les condicions mínimes d'habitabilitat, de les quals solament 16 estarien ocupades. En relació a la resta d'àmbits d'intervenció, l'àrea estudiada compta amb un volum d'habitatges similar a la mitjana de la ciutat.

Teixit associatiu i participació

El teixit associatiu del districte destaca per ser molt dens i variat. La societat civil està organitzada a diversos nivells i sectors, no obstant açò, presenta heterogeneïtats quant a la presència i al caràcter als diferents districtes. Així i tot, sembla desprendre's en tots els casos un fort sentiment de pertinença i arrelament al lloc.

Mentre que l'associacionisme vinculat principalment a la cultura i a l'art festiu està present a tot el districte, l'associacionisme veïnal i soci-cultural és més nombrós i actiu a certs barris. Al Carme, Velluters i Mercat hi ha teixida tota una xarxa d'associacions i iniciatives molt proactives vinculades directament al territori, no obstant açò als barris de Seu, Xerea i Sant Francesc no hi és així. Cal destacar que, en un bon nombre de casos, moltes d'eixes iniciatives estan vinculades, almenys en la seua formació inicial, a reivindicacions veïnals relacionades indirecta o directament amb l'urbanisme, com per exemple el cas de la Plataforma per la Muralla o l'Associació de la Plaça del Salvador.

A continuació, es mostra un llistat dels agents, entitats o iniciatives més actives en el districte:

COORDINADORA D'ENTITATS CIUTADANES DE CIUTAT VELLA

ASSOCIACIÓ DE COMERCIANTS DEL CENTRE HISTÒRIC DE VALÈNCIA

ASSOCIACIÓ DE VENEDORS DEL MERCAT CENTRAL

ASSOCIACIÓ DE VENEDORS DEL MERCAT DE MOSSÉN SORELL

ASSOCIACIÓ COMERCIANTS ENTORN PALAU MARQUÈS DE DOSAIGÜES

ASSOCIACIÓ DE COMERCIANTS AVINGUDA DE L'OEST

UN CENTRE AMB COR

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS I COMERCIANTS AMICS DEL CARME

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS I COMERCIANTS LA BOATELLA

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS EL PALLETER DE VELLUTERS

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS DE SANT BULT

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS PLAÇA DEL SALVADOR

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS SEU-XEREA

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS UNIVERSITAT

XARXA DE COL·LECTIUS CIUTAT VELLA BATEGA

COL·LECTIU MARS I PARELLS DE CIUTAT VELLA

COL·LECTIU DONS LA TETERA

ASSEMBLEA DE CIUTAT VELLA I BOTÀNIC

PLATAFORMA DE LA MURALLA

ESCOLTEM VELLUTERS

CA REVOLTA

ASSEMBLEA DE SOLAR CORONA

ASSEMBLEA OKUPES CIUTAT VELLA

EL BOSC URBÀ DEL CARME

CIUTAT VELLA OBERTA

INTRAMURS

AMALTEA

JUNTA CENTRAL VICENTINA

AMAGRAMA, AMICS DEL CORPUS

SOCIETAT MUSICAL CIUTAT VELLA

AGRUPACIÓ DE FALLES LA SEU-*XEREA- EL MERCAT

AGRUPACIÓ DE FALLES PILAR SANT FRANCESC

AGRUPACIÓ DE FALLES DEL BARRI DEL CARME

AGRUPACIÓ DE FALLES CENTRE

FALLES POPULARS

AMPA SANTA TERESA

AMPA CP CERVANTES

ARTISTES I ARTESANS DEL CARME

Convivència i conflictes del paisatge urbà

Durant la diagnosi realitzada en el marc del Pla de Participació del PEP-Ciutat Vella, s'han evidenciat una sèrie de problemàtiques vinculades amb la vivència quotidiana del districte que són considerades amenaces imminents a l'hora de potenciar el caràcter residencial de l'àmbit, un dels objectius principals del Pla.

D'una banda, les intervencions de millora realitzades durant les últimes dos dècades al districte així com l'aparició de València dins del mapa de ciutats globals, entre altres factors, han potenciat el centre històric com a escenari turístic. Aquesta dinàmica està adquirint tal dimensió que els residents se senten amenaçats per certes pressions entre les quals destaquen les derivades de l'increment d'apartaments turístics i la privatització i l'ús intensiu de l'espai públic. A més, es considera que les activitats vinculades amb l'oci estan causant una pèrdua de confort residencial vinculada a l'augment de la contaminació acústica existent.

Així mateix, aquesta sensació de pèrdua de confort residencial s'incrementa pel debilitament del teixit comercial de proximitat front a l'apogeu de negocis vinculats al turisme i a la restauració. Pel que fa a aquesta última activitat, també es destaca com una amenaça l'ocupació excessiva de carrers i places per part de les terrasses de bars i restaurants, la qual cosa, al mateix temps, es vincula amb l'increment del soroll i les molèsties nocturnes.

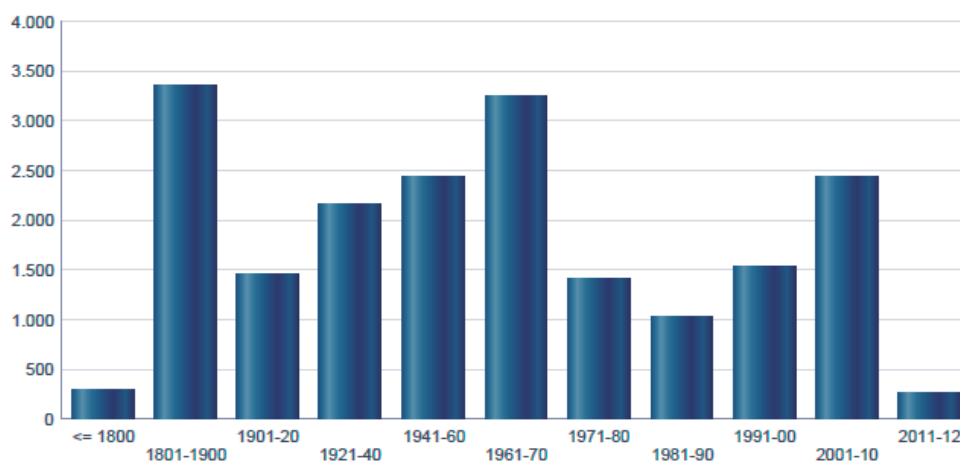
Igualment, es reconeixen com a elements degradadors del paisatge urbà l'excessiu número de solars i edificis buits presents al districte i es destaca la falta de promoció d'una gestió activa per part de l'administració. Sobre aquest tema, també s'identifica com una qüestió problemàtica, per part d'alguns veïns, l'ocupació temporal de solars en certs punts del districte per activitats vinculades al tràfic o consum de drogues i a la prostitució, la qual cosa contrasta amb l'opinió d'altres residents que contextualitzen la qüestió, no tant a la degradació visual del paisatge, sinó al voltant de les condicions de pobresa extrema en la qual es troben certs sectors de població i en la seua invisibilització dins de les polítiques urbanes dutes a terme fins al moment.

Finalment, també apareixen algunes qüestions derivades de la falta d'una estratègia de mobilitat sostenible específica per al conjunt del centre històric de la ciutat. Es destaquen deficiències en el sistema del transport públic urbà així com una falta de coherència i continuïtat entre els itineraris per als vianants i ciclista.

6. HABITATGE I SOLARS.

Edat dels habitatges

Segons el Cadastre de Béns Immobles a l'àmbit de Ciutat Vella, existeix un total de 19.563. Els períodes on s'ha realitzat un major número d'aquests habitatges és 1801-1900 període durant el qual es construeixen un total de 3349; un altre període important és el que comprèn els anys 1961-70 amb 3240 habitatges construïts i per últim al 2001-2010 amb 2434 habitatges.

Grandària dels habitatges

La grandària mitjana dels habitatges de Ciutat Vella és de 110 m² de superfície construïda. Mes del 50% estan entre 60 i 100 m² segons el Cadastre de Béns Immobles a l'àmbit de Ciutat Vella.

Total	<= 60 m ²	De 61 a 80 m ²	De 81 a 100 m ²	De 101 a 120 m ²	De 121 a 150 m ²	De 151 a 200 m ²	200 m ² i més	Sup. construïda mitjana (m ²)
19.271	3.698	3.453	3.258	2.377	2.621	2.374	1.490	110

Font: Cadastre de Béns Immobles

Habitatges buits

	Total	Habitatges principals	Habitatges secundaris	Habitatges buits
València	419.930	328.980	33.755	57.195
1. Ciutat Vella	18.725	12.215	1.360	5.150
2. l'Eixample	22.760	19.345	945	2.470
3. Extramurs	28.005	22.000	1.855	4.150
4. Campanar	18.710	14.775	1.155	2.775
5. la Saïdia	25.190	20.825	1.805	2.560
6. el Pla del Real	16.045	12.345	1.635	2.065
7. l'Olivereta	25.910	20.355	1.375	4.180
8. Patraix	25.645	23.075	575	1.995
9. Jesús	24.270	22.090	430	1.750
10. Quatre Carreres	36.600	29.700	1.995	4.905
11. Poblat Marítims	31.125	24.255	1.230	5.640
12. Camins al Grau	30.955	25.925	1.330	3.700
13. Algirós	22.095	15.835	3.720	2.540
14. Béimaclet	16.730	12.085	2.350	2.295
15. Rascanya	23.780	20.540	775	2.460
16. Benicalap	21.995	17.725	700	3.575
17. Pobles del Nord	3.495	2.365	270	855
18. Pobles de l'Oest	7.915	5.480	810	1.625
19. Pobles del Sud	19.980	8.040	9.450	2.495

Nota: Dades arrodonides a 0 i 5. Les dades marcades amb * poden contindre errors elevats de mostreig.

Font: Cens de població i habitatge 2011. Servidor web de l'INE: www.ine.es

Solars (no inclosos dins d'àmbits de gestió d'Unitats d'execució)

SOLARS EXISTENTS		
nº de solars	superfície sòl (m2s)	
105,00		10974,4

2.1.1.3. Conclusions de l'anàlisi Soci-Econòmica

Característiques demogràfiques

Actualment, el districte de Ciutat Vella compta amb 26.769 habitants, els quals es distribueixen entre els diferents barris sent el Carme el que compta amb més habitants censats, seguit pel de Universitat-Sant Francesc.

Invertint la tendència del segle XX, durant l'última dècada, el districte presenta un lleuger increment de població resident. De fet, a dia de hui, es troba entre els districtes que més ha augmentat la seua població durant 2016.

Malgrat la seua trama, es troba entre els districtes menys densos de la ciutat, encara que cal diferenciar el caràcter heterogeni dels seus barris. Encara que Universitat-Sant Francesc i la Xerea segueixen aquest patró, Pilar i Mercat presenten una densitat més alta.

Així mateix, el districte presenta un acusat índex d'envelliment degut a l'alta presència de les sèries superiors -accentuada a barris com el d'Universitat-Sant Francesc però no tan marcada al Pilar o Mercat- unit a la baixa presència de les sèries inferiors. Amb tot açò, l'índex demogràfic de dependència no presenta variacions significatives quant a la mitjana de la ciutat de València.

Directament vinculat amb la dada anterior, la relació de masculinitat existent a Ciutat Vella indica que podem parlar d'un districte, a més d'envellit, feminitzat.

Quant a la presència de població estrangera, a Ciutat Vella es troba al voltant del 14%, sent més accentuada en el cas dels barris de Mercat, Seu i el Pilar. Entre aquesta destaquen els residents procedents de la Unió Europea i de Sud-Amèrica.

Pel que fa a la composició familiar per número de membres, Ciutat Vella és el districte amb major número de fulles familiars d'una única persona encara que no obstant açò, si ens referim al percentatge d'aquelles fulles familiars amb només persones majors de 64 anys, ens trobem amb un percentatge similar al de la resta de la ciutat. És a dir, no es tracta d'un increment de llars amb persones majors vídues sinó també d'una alta presència de població jove i de mitjana edat vivint sola.

Malgrat ser un districte amb alta mortalitat i baixa natalitat, el saldo migratori intraurbà i interurbà és positiu -de fet un dels més alts de la ciutat- fet que tendeix a equilibrar alguns dels efectes que es desprenen de l'anterior. Ciutat Vella és un districte amb una població molt dinàmica.

Característiques econòmiques

Quant al mercat laboral, la taxa d'ocupació de Ciutat Vella és una de les més altes de la ciutat. A més a més, la taxa d'activitat també és relativament alta respecte de la resta de districtes. Pel que fa a la distribució de població ocupada segons la situació professional, existeix un baix índex de personal empleat eventual, la qual cosa a priori podria suposar un factor menys de vulnerabilitat.

Segons l'IAE, Ciutat Vella segueix exercint com una de les àrees amb més activitat econòmica de la ciutat, juntament amb l'Eixample. El districte es consolida com a seu de múltiples oficines vinculades amb l'àmbit empresarial de les finances, el dret i les assegurances, sobretot a l'entorn del barri de Sant Francesc. Al mateix temps, com a focus turístic per excel·lència, es percep durant els últims anys un augment dels locals vinculats amb aquesta activitat, sobretot a l'àrea dels barris del Carme i Mercat.

D'altra banda, segons l'estimació del nivell de renda, Ciutat Vella es troba entre els districtes amb un dels nivells més alts de la ciutat.

Característiques socials

Ciutat Vella és un dels districtes amb menys percentatge de població sense estudis de València, encara que la desigualtat de gènere en l'àmbit formatiu sembla lleugerament més acusada que en la mitjana de la ciutat.

Aquest fet, unit a altres aspectes abordats amb anterioritat, podrien fer pensar que les situacions de vulnerabilitat social presents al districte no són tan acusades com en altres àrees de la ciutat. No obstant açò, des d'alguns col·lectius s'adverteix de la invisibilització de certes situacions de vulnerabilitat vinculades, entre altres aspectes, a l'accés a l'habitatge.

El percentatge de persones usuàries del Centre Municipal de Serveis Socials de Ciutat Vella respecte al total de la població assignada, és superior a la mitjana de la ciutat. Quant al programa de dependència, presenta un augment d'usuaris en relació a la mitjana de la ciutat pel que fa al sector femení.

Quant a la participació activa del districte, Ciutat Vella destaca per presentar un teixit social dens i variat, el qual mostra heterogeneïtats pel que fa a la distribució territorial i al caràcter de les associacions o entitats. Així doncs, als barris del Carme, Pilar i Mercat, hi ha teixida tota una xarxa d'associacions i iniciatives molt proactives vinculades directament amb el territori, mentre que als barris de Seu, Xerea i Universitat-Sant Francesc l'associacionisme està més vinculat amb la cultura i amb l'art festiu.

Pel que fa a la convivència i als conflictes destacats pel teixit veïnal en l'àmbit del Pla, es destaca una pèrdua de confort residencial degut en part a les dinàmiques promogudes per l'apogeu d'un model de turisme molt vinculat amb l'oci i amb el consum que està promovent una gradual terciarització del districte.

Característiques del teixit residencial

Segons el Cadastre de Béns Immobles a l'àmbit de Ciutat Vella, existeix un total de 19.563. Els períodes on s'ha realitzat un major número d'aquests habitatges és 1801-1900 període durant el qual es construeixen un total de 3349; un altre període important és de 1961-70 amb 3240 habitatges construïts i per últim al 2001-2010 amb 2434 habitatges.

Les dades obtingudes a partir de l'últim Cens d'Habitatge Precari de la ciutat de València (2015), determinen que a l'àmbit d'actuació existeixen registrades 128 habitatges que no reuneixen les condicions mínimes d'habitabilitat, de les quals solament 16 estarien ocupades. L'àrea estudiada compta amb un volum d'habitatges similar a la mitjana de la ciutat.

Respecte de la grandària mitjana dels habitatges de Ciutat Vella és de 110 m2 de superfície construïda. Mes del 50% estan entre 60 i 100 m2.

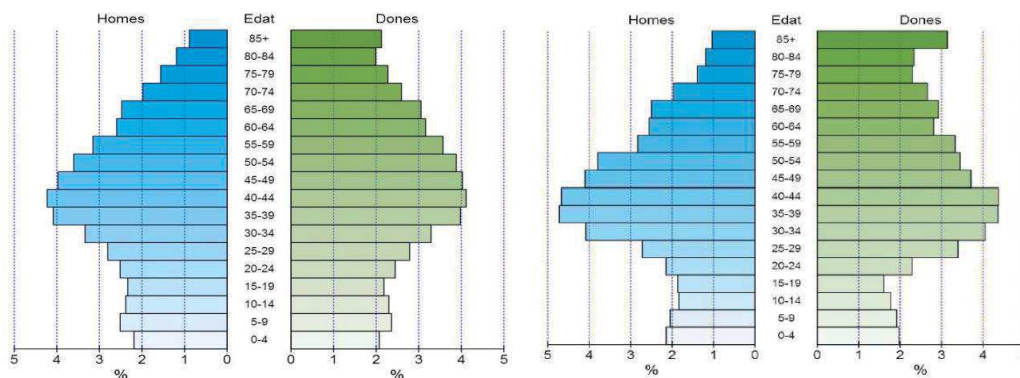
El número d'habitatges desocupats de Ciutat Vella és de 5.150.

2.1.1.4. Integració de la perspectiva de gènere o inclusiva en el diagnòstic sociològic

S'han analitzat factors que ens permeten realitzar una aproximació amb perspectiva de gènere al teixit social. En aquest sentit s'estudien les característiques demogràfiques de la població segregades pro sexe en relació a la piràmide de població. De la mateixa manera s'analitza la població estrangera i la composició de les famílies.

Estructura de població. Sexe i edat

La comparació entre les estructures de població de la ciutat de València i de Ciutat Vella deixa entreveure un acusat envelliment poblacional del districte centre, encara més destacat que a nivell local. De fet es troba entre els índexs d'envelliment més alts de la ciutat - 172,8 %-. Això és degut a diversos motius. En primer lloc, les cohorts superiors de la piràmide són més accentuades però a més, la població de 0 i 16 anys és inferior a la mitjana de la ciutat. Encara que cal destacar que sembla intuir-se un lleuger canvi de tendència en les cohorts inferiors. D'altra banda, és accentuada la diferència quant a la població femenina present en les cohorts d'edats avançades, sobretot a partir dels 80 anys.

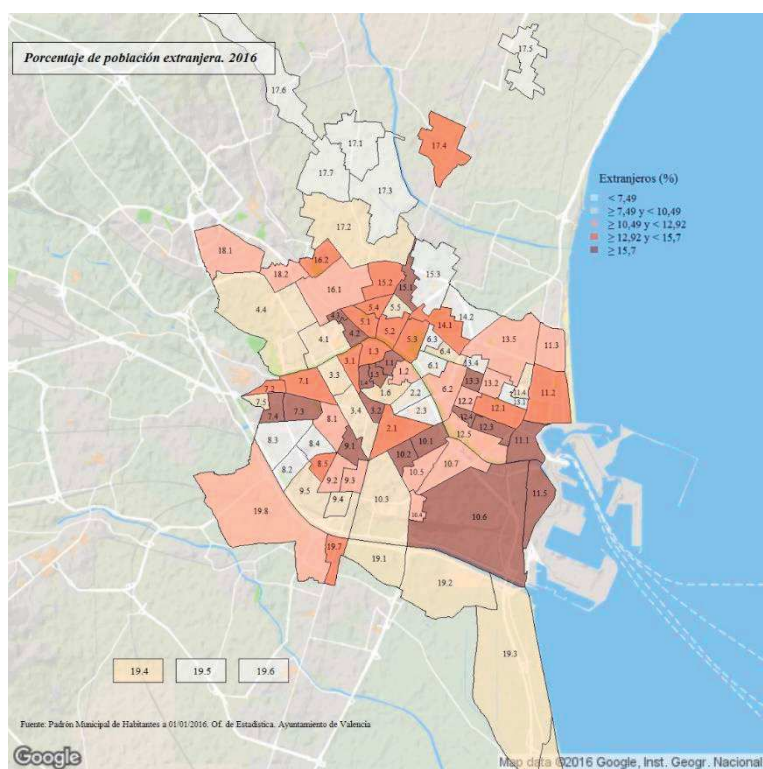
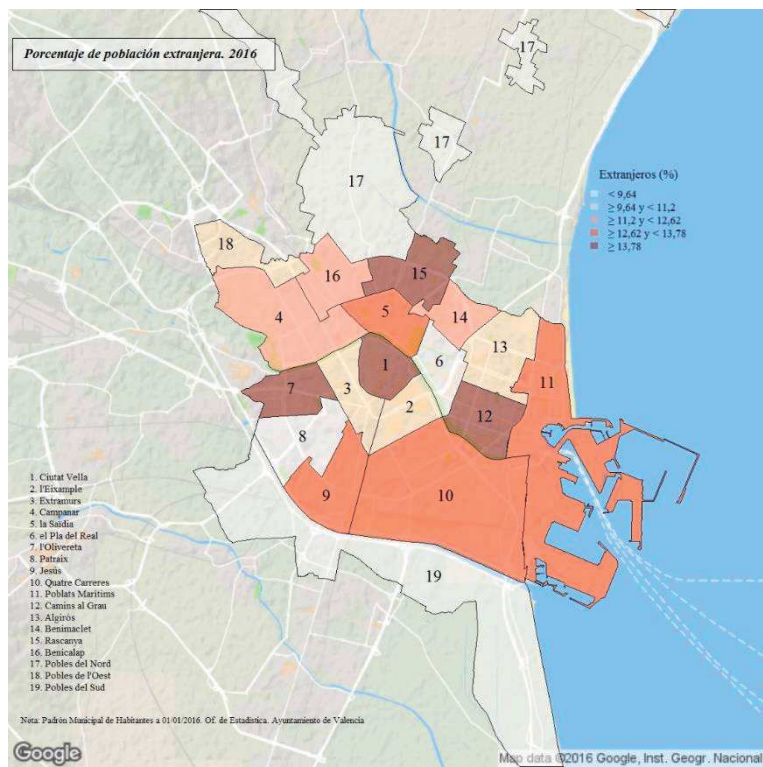

esquerra.: Ciutat de València 2016 / Dreta.: Districte 1: Ciutat Vella 2016

Estructura per lloc/país d'origen

Les aportacions de la immigració estrangera rebuts durant la dècada dels 90 i els inicis del s. XXI, en plena esplendor econòmica, van ser influents en el territori valencià. En concret, en la ciutat aquesta immigració es va assentar seguint patrons homònims en altres ciutats: centres històrics degradats i perifèries caracteritzades per la desinversió administrativa. A més, també pot haver-se nodrit per l'interés que van despertar certs barris com el Carme després de les intervencions urbanes de principi de segle, que ho van consolidar en l'imaginari col·lectiu com uns dels barris bohèmies i alternatius de la ciutat. Fruit d'aquests fluxos, la presència d'estrangers a Ciutat Vella, sobretot en els barris del Carme, el Pilar, la Seu i el Mercat, és considerable -està entorn d'un 14%-.

Si analitzem l'origen de la població estrangera present en el districte, podem observar com el percentatge de residents procedents de la Unió Europea representa més del 50 % de la població estrangera de Ciutat Vella. Destacant després en segon lloc, els residents d'origen sud-americà.

Distribució percentual de la població estrangera segons els diferents orígens (2016)

CIUTAT VELLA	POB. EXTR.		EUROP		AMÈRIC		AMÈRIC		OCEANIA I	
	(hab)	UE (27)	UE	NO ÀFRICA	A NORD	CENTRAL	A SUD	DEL ÀSIA	ALTRES	
Homes	1.936	55	4,68	9,36	3,82	3,23	14,93	8,50	0,48	
Dones	1.995	54,80	3,36	13,74	3,56	2,53	12,60	8,83	0,57	
Total	3.931	55,19	5,96	5,11	4,06	3,91	17,19	8,17	0,40	

Composició de famílies per nombre de membres

Ciutat Vella és el districte amb menor nombre mitjà de persones per fulla familiar. Si la mitjana de la ciutat gira entorn de 2,42 membres, a Ciutat Vella es troba pràcticament en una mitjana de 2 membres. El percentatge de nombre de fulles familiars d'1 persona existents en el districte és superior en quasi un 15 % a la mitjana de la ciutat. No obstant això, en tota la resta és inferior. Entre altres factors, això pot ser reflex d'un baix índex de natalitat.

Distribució percentual de les fulles familiars del districte de Ciutat Vella en comparació amb la ciutat de València segons el nombre de persones inscrites (2016)

	Nº de fulles familiars	Nº mig de pers. Per fulla	Fulles de 1 pers.	Hojas de 2 pers.	Fulles de 3 pers.	Fulles de 4 pers.	Fulles de 5 pers.	Fulles de 6 pers.	Fulles de 7 y más
<u>València</u>	326.288	2,41	32,47%	27,01%	19,08%	14,73%	4,18%	1,37%	1,16%
<u>Ciutat Vella</u>	12.587	2,06	46,22%	25,56%	13,46%	9,55%	3,27%	0,94%	0,99%

Malgrat l'anterior, si atenem al nombre de fulles familiars amb només persones majors de 64 anys, ens trobem amb que Ciutat Vella no es troba entre els barris amb un percentatge més alt. Sinó que ronda el 20 %, inferior al 20,86 % de mitjana de la ciutat.

BALANÇ EN PERSPECTIVA DE GÈNERE I INCLUSIVA

Característiques demogràfiques

El districte presenta un acusat índex d'envelliment degut a l'alta presència de les cohorts superiors - accentuada en barris com el de Sant Francesc però no tan marcada en el Pilar o Mercat- unit a la baixa presència de les cohorts inferiors. Amb tot això, l'índex demogràfic de dependència no presenta variacions significatives quant a la mitjana de la ciutat de València.

Directament vinculat amb l'anterior, la relació de masculinitat existent a Ciutat Vella indica que podem parlar d'un districte, a més d'envellit, feminitzat.

Quant a la presència de població estrangera, a Ciutat Vella es troba entorn del 14 %, sent més accentuada en el cas dels barris de Mercat, Seu i el Pilar. Entre aquesta destaquen els residents procedents de la Unió Europea i de Sud-Amèrica.

Pel que fa a la composició familiar per nombre de membres, Ciutat Vella és el districte amb major nombre de fulles familiars d'una única persona encara que no obstant això, si ens referim al percentatge d'aquelles fulles familiars amb només persones majors de 64 anys, ens trobem amb un percentatge similar al de la resta de la ciutat. És a dir, no es tracta d'un increment de llars amb persones majors vídues sinó també d'una alta presència de població jove i de mitja edat vivint sola.

APROXIMACIÓ QUALITATIVA

Enquestes de paisatge

La mostra en les activitats de paisatge les decideix l'equip de participació d'aquesta manera s'ha creat una mostra del 60 % de dones i 40 % d'homes.

S'ha analitzat les percepcions de turistes, persones que treballen i resideixen per a obtindre una visió el més integral possible.

A través del contingut de les entrevistes, s'han analitzat els espais i els itineraris més freqüentats amb la finalitat de considerar les rutines quotidianes dels habitants dels diferents barris. Això pot ser molt útil a l'hora d'abordar qüestions de la proposta com la mobilitat o les condicions d'urbanització de l'espai públic.

TOTAL ENTREVISTES 167

A PEU DE CARRER_104 CEIP CERVANTES_63

GÉNERO

104 DONES ENTREVISTADES

60 % APROX

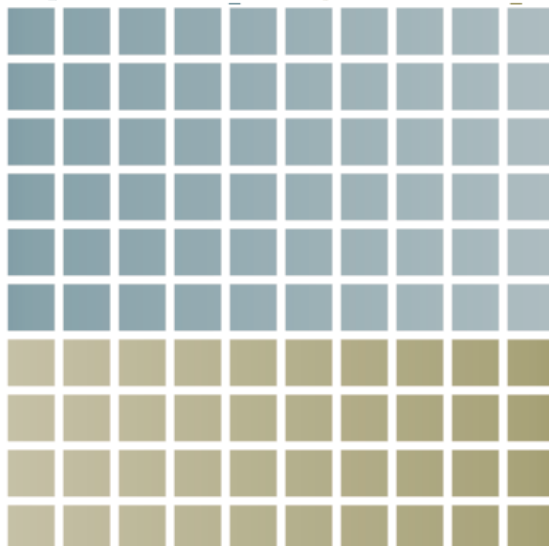
A PEU DE CARRER_71
CEIP CERVANTES_33

64 HOMES ENTREVISTATS

40 % APROX

A PEU DE CARRER_32
CEIP CERVANTES_30

2.2.DETERMINACIONS URBANÍSTIQUES

2.2.1. Relació de planejament vigent

1. PLA GENERAL DE ORDENACIÓ URBANA, Ad RC 28.12.88, publicació en DOGV 16.01.88 BOP 14.01.89, i en el seu Text Refós i Correcció d'errors Ad RC de COPUT 22.12.92 DOGV 03.05.93 BOP 27.04.94.
2. CATÀLEG ESTRUCTURAL DE BÉNS I ESPAIS PROTEGITS Ad 20.02.2015 (BOP 20.04.2015)
3. Modificació PGOU Normes Urbanístiques HD/91 i unes altres. Ad. 18/02/1994 (B.O.P.) 14/01/1994 (CONS) MPGOU1280.
4. Modificació Puntual del PGOU a l'àmbit R-1 Passatge Doctor Serra. Ad. 09/11/2005 (B.O.P.) 13/09/2005 (CTU). MPGOU1664.
5. Pla especial de Reforma Interior DEL VELL LLIT DEL RIU TÚRIA. Ad. 07/11/1984 (B.O.P.) 11/10/21984 (CTU). PE0178-0182.
6. PRI CONVENT DE LA TRINITAT. Ad. 09/12/1997 (B.O.P.) 28/05/1997 (AJ). RI1368.
7. PEP1. Ad. 26/11/2005 (B.O.P.) 26/01/2005 (CTU). PE1653.
8. MP1926. Normativa Urbanística reguladora de la publicitat exterior i identitat corporativa aplicable als cinc PEPRI de Ciutat Vella, als Plans Especials de Protecció Entorns BIC núm. 08, 02 i 05 i Plans Especials de Protecció del Terme Municipal de València. Ad. 23/12/2015(B.O.P.) 27/09/2013 (AJ)
9. PEP-EBIC 06-07. Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC de la Zona Central de Ciutat Vella. Ad. 03/08/2016 (B.O.P.) 29/04/2016 (CTU).PE1935.
10. PEP-EBIC 08. Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC Porta de Serrans, Església i Convent de Sant Domènec, Museu de Belles Arts, Monestir del Temple, Palau de Justícia i Ex convent del Carme i Església de la Santa Creu.Ad. 01/06/2016 (B.O.P.) 11/03/2016 (CTU). PE1932.

BARRI DEL CARME

11. RI1275. PEPRI CARME Ad 09.05.91 publicació BOP 18.06.91 (promotor Ajuntament), NN.UU. 14.10.92
12. ED1223. Estudi de detall C/Soguers, Na Jordana, Alta i del Pou. Ad. 22/12/1992 (B.O.P.) 20/11/1992 (AJ)
13. MP1300. MPEPRI CARME C/ Serrans 29, C/ Viriat. Ad 25/08/95 (BOP). 28/07/95
14. MP1321. MPEPRI CARME UE5 Plaça de l'Arbre. Ad 12.12.95 (CONS). 15.02.96 (DOGV)
15. CE1331. CORRECCIÓ ERROR PEPRI BARRI DEL CARME (Carrer Blanqueria). Ad. 19/06/1996 (B.O.P.) 26/04/1996 (AJ)
16. PE1418. MPEPRI CARME. CONVENT DEL CARME I HOMOLOGACIÓ Ad 21.10.98 DOGV 30.11.1998
17. ED1511. Estudi de detall C/Serrans 21, C/Vall de Crist 2 i 4. Ad. 05/07/2001 (B.O.P.) 25/05/2001 (AJ)
18. MP1519. MPEPRI CARME (Unitats d'actuació) Ad 23.02.01 publicació BOP 04.08.01, NN.UU. 04.08.01 (promotor AUMSA).
19. MP1561. MPEPRI CARME ARTICLE 7.5 PG PUB, BARS I CAFETERIES. Ad.28/11/2002 (B.O.P.) 25/10/2002 (AJ)
20. CE1586. CORRECCIÓ ERROR PEPRI BARRI DEL CARME (PI. CENTENAR DE LA PLOMA). Ad. 25/09/2003 (B.O.P.) 25/07/2003 (AJ)
21. MP1583. MPEPRI CARME MONESTIR DE SANTA ÚRSULA. Ad 20/06/2003 (B.O.P.) 25/04/2003 (AJ)
22. CE1519. CORRECCIÓ D'ERRORS DEL PEPRI CARME. UE18. 02.09.2003 (AJ)
23. MP1641. MPEPRI CARME C/ Dr. CHIARRI, MARQUÈS DE CAR, 1 (C.P. SANTA TERESA). Ad. 23/04/2005 (B.O.P.) 25/02/2005 (AJ)
24. MP1643. MPEPRI CARME C/Beneficència, 3, 5, 7 i 9. Ad 14.06.2005 (DOGV) 29.04.2005 (AJ)
25. ED1648. Estudi de detall Passeig de la Petxina (Asil Sant Joan Baptista). Ad. 05/08/2005 (B.O.P.) 26/03/1999 (AJ)
26. MP1692. MPEPRI CARME ÀMBIT GUILLEM DE CASTRO, LLÍRIA I GUTEMBERG (UE22). Ad 19.01.2006 (CONS). 24.02.2006 (DOGV)

27. MP1689. MPEPRI CARME Muralla Musulmana R.C. Ad 18.01.06 publicació BOP 15.04.06 DGOV 24.02.06 NN.UU. (promotor Generalitat Valenciana)
28. CE1519. CORRECCIÓ D'ERROR C/Quart 16. 09.05.2006 (AJ)
29. ED1726. ESTUDI DE DETALL C/Salvador Giner 3 i 7. Ad. 27/02/2007 (B.O.P.) 29/12/2006 (AJ)
30. MP1762. MPEPRI CARME Carrer Salvador Giner, 3, 5 i 7. Ad. 24/04/2008 (B.O.P.) 28/03/2008 (AJ)
31. CE1869. Rectificació de l'error material detectat en el plànol d'ordenació número 6 -Règim Urbanístic-del PEPR del Barri del Carme, en la carrer Beneficència, Núm. 18. Ad. 02/01/2014(B.O.P.) 27/09/2013 (AJ)
32. DICTAMEN CIU BAIX COBERTA. 29.10.2003 (AJ)
33. MP1808. Modificació d'Ordenança particularitzada del PGOU Subsòl (Aparcament). Informació pública 29/12/2009. Es tracta d'una modificació del PGOU amb diferents zones, algunes d'elles pertanyents a CIUTAT VELLA

EN TRÀMIT

34. MPEPRI Carme a l'àmbit de la seua Unitat d'Execució número 22. Informació pública 10/06/2014 (D.O.C.V.) 25/04/2014 (Servei Centre Històric.)
35. MPEPRI Carme aprovada provisionalment. Qualificació del Centre Excursionista.

BARRI SEU-XEREA

36. RI1277. PEPR SEU-XEREA Ad 18.12.92 publicació BOP 26.02.93 DOGV 01.02.93 NN.UU. 26.02.93. (promotor Ajuntament)
37. ED1242. ESTUDI DE DETALL UNITAT DE EXECUCIÓ UE 12.5" PLAÇA DE LA SALUT" Ad 15.10.93 BOP 30.11.1993
38. MP1427. MPEPRI SEU-XEREA Ampliació Museu de la Ciutat, Ad. 29.12.98 publicació BOP 06.02.99. (promotor Ajuntament)
39. MP1575. MPEPRI SEU-XEREA AUMSA Ad 31.05.2002 BOP 05.02.2003 i 18.02.2003
40. CE 1585. C.ERROR SEU-XEREA Trinquet de Cavallers (promotor AJUNTAMENT) Ad 25.07.03 publicació BOP 18.09.03
41. MP1594. MPEPRI BARRI SEU-XEREA, carrer Lluís Vives 3. Ad 28.10.2003 BOP 31/12/2003
42. MP1722. MPEPRI BARRI SEU-XEREA Navarro Reverter nº 1 Jutjats. Ad 07.09.2005 BOP 26.10.2005.CRI1828 Correcció d'errors 30.11.2005.
43. MP1682. MPEPRI SEU-XEREA, CANVI CATALOGACIÓ C/TRINITARIS, 4. BOP 23.03.2006
44. PE1786. Pla Especial d'Ampliació de les Corts Valencianes Ad.16.04.08 publicació DOGV 13.06.08. (promotor Generalitat Valenciana)
45. MP1819. MPEPRI SEU-XEREA i del Catàleg de Béns i Espais protegits del carrer de la Mar 31 i carrer Sant Cristòfol 6 del Municipi de València, Ad. 14.12.2009, publicació BOP 26.01.10.
46. MP1855. Modificació Puntual d'instruments de planejament municipal Dotacions Públiques de titularitat autonòmica del pla general d'Ordenació Urbana i PEPRIS (Universitat-Sant Francesc, Seu-Xerea i Mercat) de València. Ad 16.11.12. Correcció d'errors 31.05.2013
47. MP1916. MPEPRI SEU-XEREA en Plaça de Manises, 7 (promotor VALTIGUA, S.L.) Ad.22.05.15, publicació BOP 26.06.15
48. DICTAMEN CIU BAIX COBERTA. 29.10.2003 (AJ)
49. ED Palau de l'Almirall Ad 24.11.86 publicació BOP 23. 12.86 assumit pel PEPR SEU XEREA.
50. MP1808. Modificació d'Ordenança particularitzada del PGOU Subsòl (Aparcament). Informació pública 29/12/2009. Es tracta d'una modificació del PGOU amb diferents zones, algunes d'elles pertanyents a CIUTAT VELLA.

EN TRÀMIT

51. MPEPRI Barri de la Seu-Xerea a l'àmbit de la Unitat d'Execució 4, C/Entença-Escoles del Temple, i catalogació dels edificis del carrer dels Mestres 7 i Escoles del Temple 6 i 8 Ap 10.10.2012
52. MPEPRI Seu-Xerea Unitat d'Execució 1. Informació pública 30/07/2015
53. MPEPRI. MPEPRI Seu-Xerea Refugi antiaeri carrer Espasa. Informació pública 9/11/2015 fins a l'1/2/2016
54. MPEPRI Seu-Xerea Plaça Cors de la Mare de Déu.

BARRI DEL MERCAT

55. RI1278. PEPRI MERCAT Ad 23.07.92, publicació en BOP 22.10.92. (promotor Ajuntament)
56. CE1310. CE PEPRI MERCAT. Correcció d'error Adreçadors. Ad. 20/06/1995 (B.O.P.) 28/04/1995 (AJ)
57. CU1350/1. SUBSTITUCIÓ ÚS A SP-4. Plaça Correu Vell. AD 31/05/96.
58. MP1362. MPEPRI MERCAT carrer Mendoza 5 i 7. Ad. 17/10/1997 (B.O.P.) 26/09/1997 (AJ) Promogut per l'EMT
59. PAI1362. PAI O.I. carrer Abat. Ad. 27/05/1998 (B.O.P.) 26/09/1997 (AJ). CORRECCIÓ D'ERROR Ad. 18/06/1998 (B.O.P.) 03/06/1998 (AJ).
60. MP1376. MPEPRI MERCAT Estaminyeria 9. Ad. 21/02/1998 (B.O.P.) 30/01/1998 (AJ).
61. MP1390. MPEPRI MERCAT a l'àmbit dels carrers: Corretgeria, Tapineria, Sabateria dels Xiquets i Assaonadors "Ciutat Vella". València. Ad. 25/04/1998 (B.O.P.) 27/03/1998 (AJ)
62. MP1528. MPEPRI MERCAT. Ad. 31/01/2002 (B.O.P.) 26/10/2001 (AJ). MP1528 MPEPRI MERCAT per a deixar sense efecte la UE 15 30/09/2011 (AJ). MPEPRI de 2002 i una posterior modificació per a deixar sense efecte la UE 15 que estava dins l'àmbit de la modificació.
63. MP1578. Ordenances MPEPRI MERCAT (Disposició addicional). Ad. 13/05/2003 (B.O.P.) 28/10/2002
64. CE1528A. Correcció d'errors UE8.
65. Correcció d'errors Poeta Llobart 4.
66. MP1640. MPEPRI MERCAT ÀMBIT C/Cadirers, 2, Calatrava, 3 i altres. Ad. 21/04/2005 (B.O.P.) 25/02/2005 (AJ).
67. PE1792. PLA ESPECIAL CONSERVACIÓ-PRESERVACIÓ "PLAÇA REDONA". Ad. 16/02/2007 (B.O.P.) 10/01/2007 (CONS)
68. MP1876. MPEPRI Velluters en la UE4. PAI desenvolupament de la Unitat d'Execució 4 del PEPRI del Barri de Velluters, Ad. 09/11/2012 (CTU) (B.O.P. 29/12/2012).
69. PAI1396. Unitat d'Execució C/ Abat. Ad. 27/05/1998 (B.O.P.) 26/09/1997 (AJ).
70. DICTAMEN CIU BAIX COBERTA. 29.10.2003 (AJ)
71. MP1808. Modificació d'Ordenança particularitzada del PGOU Subsòl (Aparcament). Informació pública 29/12/2009. Es tracta d'una modificació del PGOU amb diferents zones, algunes d'elles pertanyents a CIUTAT VELLA.

BARRI UNIVERSITAT-SANT FRANCESC

72. RI1276. PEPRI UNIVERSITAT-SANT FRANCESC. Ad 20.11.92 publicació DOGV08.01.93
73. MP1336 MPEPRI Universitat-Sant Francesc (antic cinema LYS). Ad. 10/01/1997(B.O.P.) 29/11/1996 (AJ)
74. ED1400. Estudi de Detall C/Solitud, amb c/Redempció. Ad. 23/07/1998 (B.O.P.) 26/06/1998 (AJ).
75. MP1537. MPEPRI Barri Universitat-Sant Francesc (C/Correus 4). Ad. 12/04/2002 (B.O.P.) 30/11/2001 (AJ).
76. PRI1628. Pla de Reforma Interior COLOM, 6 CIRIL AMORÓS,3. Ad. 13/03/2004 (B.O.P.) 05/11/2003 (CTU).
77. DICTAMEN CIU BAIX COBERTA. 29.10.2003 (AJ)

78. MP1808. Modificació d'Ordenança particularitzada del PGOU Subsòl (Aparcament). Informació pública 29/12/2009. Es tracta d'una modificació del PGOU amb diferents zones, algunes d'elles pertanyents a CIUTAT VELLA
79. MP1855. Modificació Puntual d'instruments de planejament municipal Dotacions Públiques de titularitat autonòmica del pla general d'Ordenació Urbana i PEPRIS (Universitat-Sant Francesc, Seu-Xerea i Mercat) de València. Ad 16.11.12. Correcció errors 31.05.2013
80. MP1870. Modificació PEPRIS Barri Universitat-Sant Francesc (C/Colom 1). Ad. 02/01/2014 (B.O.P.) 27/09/2013 (AJ).

BARRI VELLUTERS

81. RI1279. PEPRIS VELLUTERS. Ad. 23/07/1992 (AJ) (B.O.P. 22/10/1992)
82. MP1354. Modificació PEPRIS PL. PILAR, 1 I 2 I FORN DE L'HOSPITAL, 10 I 12. Ad. 25/04/1997 (AJ) (B.O.P. 28/05/1997)
83. MP1411. MPEPRIS BARRI VELLUTERS. Ad. 30/07/1998 (CTU) (B.O.P. 19/08/1998).
84. MP1422. MPEPRIS BARRI VELLUTERS. Ad. 30/07/1998 (CTU) (B.O.P. 19/08/1998).
85. ED1404. ESTUDI DE DETALL O.A. 5 DEL PEPRIS BARRI VELLUTERS (MUSEU DE LA IL·LUSTRACIÓ). Ad. 29/05/1998 (AJ) (B.O.P. 30/09/1998)
86. MP1455. MPEPRIS BARRI VELLUTERS O.I. 1AR I 1BR. Ad. 27/11/1998 (AJ) (B.O.P. 05/08/1999).
87. CRI1515 - C/BANY I RECARED. ACORDS CMP 23/4/99 i CIU 20/9/99.
88. MP1474. Modificació PEPRIS BARRI VELLUTERS O.I. "17". Ad. 29/04/1999 (AJ) (B.O.P. 14/01/2000)
89. MED1533. Modificació ESTUDI DE DETALL O.A. 5 PEPRIS BARRI VELLUTERS (MUSEU DE LA IL·LUSTRACIÓ). Ad. 29/04/1999 (AJ) (B.O.P. 14/01/2000).
90. MDAO1561. Modificació ORDENANCES PEPRIS BARRI DEL CARME (DISPOSICIÓ ADDICIONAL). Ad. 25/10/2002 (AJ) (B.O.P. 28/11/2002).
91. MP1626. MPEPRIS VELLUTERS. Ad. 24/09/2004 (AJ) (B.O.P. 23/11/2004)
92. PRI1654. PRI MILLORA POMA C/ESPARTER, LLACER, GANDIA, GUILLEM DE CASTRO. Ad. 29/07/2005 (AJ) (B.O.P. 08/10/2005)
93. MP1732. MPEPRIS VELLUTERS (c/ Quart 1 i 3). Ad. 27/04/2007 (AJ) (B.O.P. 02/06/2007)
94. MP1876. MPEPRIS Velluters EN LA UE4. PAI desenvolupament de la Unitat d'Execució 4 del PEPRIS del Barri de Velluters, Ad. 09/11/2012 (CTU) (B.O.P. 29/12/2012). PARCIALMENT DEROGAT PER PEP-EBIC 06-07
95. MP1880. MPEPRIS Velluters, a l'àmbit de l'illa delimitada pels carrers Quart, Palomar, Murillo, Moro Zeid i rei D. Jaume. Ad. 04/10/2013 (CTU) (B.O.P. 25/08/1995)
96. DICTAMEN CIU BAIX COBERTA. 29.10.2003 (AJ)
97. MP1808. Modificació d'Ordenança particularitzada del PGOU Subsòl (Aparcament). Informació pública 29/12/2009. Es tracta d'una modificació del PGOU amb diferents zones, algunes d'elles pertanyents a CIUTAT VELLA.

2.2.2. Ordenació estructural

D'acord amb la Llei 5/2014, de 25 de juliol, de la Generalitat, d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Paisatge, de la Comunitat Valenciana, en el seu article art. 21 "Determinacions de l'ordenació estructural", formaran part de l'ordenació estructural del Pla Especial -PEP Ciutat Vella- les següents determinacions:

1. La classificació del sòl de l'àmbit: d'acord amb el PGOU es tracta de Sòl Urbà. Es representa en el Plànol d'Informació I-02 Ordenació Estructural. Classificació del sòl.

2. Zones d'ordenació estructural: D'acord amb les determinacions del PGOU aquest àmbit es defineix com a part de la Zona Ús Global Residencial **Zona Conjunt Històric (BIC-CHP)** i dins d'aquesta zona es classifiquen les subzones següents:

98. **Subzona CHP-1: Ciutat Vella:** Inclou el recinte emmurallat "Ciutat Vella", delimitat pel carrer Guillem de Castro, Passeig de la Petxina, carrer Blanqueria, carrer Comte Trenor, carrer Pintor López, Passeig de la Ciutadella, carrer Justícia, Plaça Porta de la Mar, carrer Colom, carrer Xàtiva i carrer Guillen de Castro i línia que segueix el límit de fons de les parcel·les recaients a aquests tres últims carrers.
99. **Subzona CHP-2: Primer Eixample:** Correspon amb la part de l'àmbit BIC-CHP Conjunt històric de València-Àrea Central, que es troba fora del recinte emmurallat i la seua àrea d'influència.

La zona i subzones d'ordenació estructural es representen en el Plànol d'Informació I-03 Ordenació Estructural. Zones d'Ordenació Estructural i Xarxa Primària.

3. Delimitació i caracterització de la infraestructura verda.

Es consideren elements que componen la Infraestructura Verda, els elements del PGOU que es defineixen en l'ANNEX IV. ELEMENTS QUE COMPONEN LA INFRAESTRUCTURA VERDA DE VALÈNCIA del document de Revisió Simplificada del PGOU (sotmès a informació pública 09.01.2015).

Es distingeix entre espais d'elevat interès ambiental, cultural i visual, i xarxa de corredors de connexió, d'acord amb la següent classificació:

Espais d'elevat interès ambiental, cultural i visual

a) El Medi Natural

100. Els llits estacionals: Llit nou del riu Túria

101. El sòl sotmès a risc d'inundació: Àrees inundables, segons Estudi d'Inundació que acompanya a la actual RPGV.

b) El Medi Urbà:

102. Espais d'interès cultural: Inclou els espais públics associats als Béns d'Interès Cultural declarats i els Béns de Rellevància Local que, per la seua importància paisatgística, es consideren significatius per a la seua incorporació a la Infraestructura Verda. S'incorpora: Conjunts històrics: CH València i Jaciments arqueològics: BRL 01.01.03 Presó de Sant Vicent

103. Sistema públic de parcs i jardins: Inclou les zones verdes més rellevants en l'estructura urbana de la ciutat: El jardí del Túria i Els jardins del Real.

104. Espais associats a dotacions i equipaments d'interès social/turístic/recreatiu d'elevat valor visual: En general, inclou centres recreatius, administratius, culturals o comercials de primer ordre que constitueixen, a més, fites del paisatge. Estació del Nord.

Xarxa de corredors de connexió: Inclou els espais i elements de connexió territorial que garanteixen la interconnexió entre tots els espais de la Infraestructura Verda.

- a) Corredors ecològics: Tenen per objecte garantir la continuïtat dels ecosistemes biològics i l'efectivitat

dels processos naturals del clima i del territori.

1. Principals corredors fluvials: Inclou el llit pròpiament dit i la seua zona de policia. Llit nou del riu Túria
- b) Corredors funcionals: Es consideren corredors funcionals aquells, l'objecte dels quals és resoldre la comunicació entre els diferents espais que constitueixen la infraestructura verda. Depenent del major o menor valor dels paisatges que travessa, així com de les característiques de la pròpia via, poden distingir-se diferents categories:
2. Itineraris patrimonials: Són recorreguts, el traçat històric dels quals, perviu i que, pels seus valors culturals, artístics o etnològics, s'inclouen en el Catàleg de béns i espais protegits que acompanya la present Revisió. S'inclouen també alguns recorreguts d'interés recreatiu que pretenen recuperar el sentit històric, cultural, artístic o etnològic d'antigues rutes o recrear sobre el territori la seqüència temporal de fets històrics d'especial significació per a la ciutat. Afecten al terme municipal de València els següents: Via Augusta, Camí de València a Santiago, Ronda de la muralla.
3. Recorreguts d'interés cultural: En aquest apartat s'inclouen també els recorreguts que intenten reproduir la traça dels antics camins d'accés a la ciutat, recorreguts que, en molts casos, són prolongació d'itineraris patrimonials catalogats, o que pretenen potenciar camins rurals existents que travessen paisatges d'interés o permeten accedir a diferents recursos del patrimoni cultural. Camí de Montcada - Camí vell de Campanar - Camí vell de Torrent – Camí vell de Picassent - Camí vell de Godella - Camí vell de Bétera.
4. Rutes escèniques: Són aquells recorreguts paisatgístics que permeten percebre de forma singular un paisatge determinat. No obstant açò, sí existeixen una sèrie de rutes que permeten percebre paisatges urbans i rurals d'alt valor o que, per si mateixos, tenen un valor paisatgístic o cultural singular: Recorreguts del Jardí del Túria i Recorreguts del parc natural del Túria.
5. Xarxa d'itineraris de preferència per als vianants: Aquesta xarxa té com a funció connectar els diferents espais de la Infraestructura verda per a configurar una xarxa contínua i interconnectada. Dins la xarxa estructural, s'han tingut en compte els recorreguts preferents per al vianant i la bicicleta en el vigent PMUS de València. IPP_01: Trinitat-Sant Miquel dels Reis; IPP_02: Ciril Amorós-Marina Real; IPP_03: Russafa- Fonteta de Sant Lluís IPP_04: Antic Hospital-Rambla IPP_05: Torres de Quart- Presó model IPP_06: IVAM-Palau de Congressos.

La Infraestructura Verda de l'Ordenació Estructural es representa en el Plànol d'Informació I-04 Ordenació Estructural. Infraestructura Verda.

4. Elements de la Xarxa primària, el PGOU adscriu a la xarxa primària de reserves de sòl dotacional tots aquells sòls dotacionals, siguin públics o privats, que, per la seua funció o rellevància, contribueixen a l'estructuració de l'àmbit municipal o la funció dels quals transcendeix a aquest. Es tracta de zones d'ordenació de caràcter singular planificades de manera integrada, que responen a grans actuacions dotacionals o a actuacions de caràcter estratègic d'especial singularitat.

La Xarxa Primària de reserves de sòl dotacional (equipaments i zones verdes) es representa en el Plànol d'Informació I-03 Ordenació Estructural. Zones d'Ordenació Estructural i Xarxa Primària.

A més s'aporta ANNEX amb la relació detallada de dotacions (equipaments públics i privats i zones verdes) de la xarxa primària inclosos dins d'aquest àmbit.

5. Es considera que **conformen l'ordenació estructural els béns integrants de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià**, que inclou **els Béns d'Interés Cultural i els Béns de Rellevància Local**, inclosos dins l'àmbit d'aquest Pla.

L'àmbit objecte d'aquest Pla Especial de Protecció pertany a l'Àrea Central del Conjunt Històric de València, declarada Bé d'Interés Cultural amb la categoria de Conjunt Històric, declarat per Decret 57/1993, de 3 de maig, del Govern Valencià. Des del punt de vista del **Patrimoni Cultural**, l'àmbit del **-PEP-Ciutat Vella-** aconsegueix el major nivell per haver sigut declarat Conjunt Històric de València al junt a altres zones de la ciutat de València, com ara els eixamples huitcentistes i el propi eixample del Cabanyal. L'àrea formada per Ciutat Vella i els eixamples constitueix la denominada Àrea Central, que junt al Nucli Original de l'eixample del Cabanyal, configuren l'àrea total declarada **Bé d'Interés Cultural**.

A més a més, dins l'àmbit del Pla Especial existeix un total de quaranta-set (47) monuments declarats Bé d'Interés Cultural i un total de setanta-quatre (74) Béns de Rellevància Local de diferents classes.

Tots els elements es representen en el Plànol d'Informació I-05 Ordenació Estructural. Catàleg I: Béns pertanyents a l'Inventari de Patrimoni Cultural Valencià.

6. Delimitació de **perímetres d'afecció i protecció**, exigits per la legislació sectorial. En aquest cas es tracta dels **entorns de protecció dels BB.II.CC** inclosos a l'àmbit.

Els perímetres d'afecció i protecció es representen en el Plànol d'Informació I-06 Ordenació Estructural. Catàleg II: Entorns de protecció dels BB.II.CC.

2.2.3. Ordenació Detallada

D'acord amb la *Llei 5/2014, de 25 de juliol, de la Generalitat, d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Paisatge, de la Comunitat Valenciana*, l'art. 35. Determinacions de l'ordenació detallada, defineix els elements que integraran l'ordenació detallada del **-PEP Ciutat Vella-**.

L'ordenació detallada s'estableix com a desenvolupament de l'ordenació estructural i contindrà les determinacions que afecten a: infraestructura verda urbana que no estiga establida com a ordenació estructural, xarxa secundària de dotacions públiques, delimitació de les subzones, amb les seues corresponents ordenances particulars d'edificació, regulació detallada dels usos del sòl de cada subzona, delimitació d'unitats d'execució, delimitació d'àmbits d'actuació sobre el medi urbà d'acord amb l'article 72 d'aquesta llei i la legislació de l'Estat en matèria de rehabilitació, regeneració i renovació urbanes

A l'àmbit del Pla Especial de Protecció, tenint en compte el planejament vigent relacionat en l'apartat 2.1.1- d'aquesta Memòria, podem destacar els següents elements que formen part de l'ordenació detallada:

1. Infraestructura Verda urbana. Ordenació Detallada.

Es tracta dels elements que introdueixen el planejament recentment aprovat o en fase d'aprovació, a les zones que pertanyen a l'entorn de protecció de monuments.

6. El Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC de la Zona Central de Ciutat Vella. Ad. 03/08/2016 d'ara en avant PEP EBIC 06-07
7. El Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC Porta de Serrans, Església i Convent de Sant Domènec, Museu de Belles Arts, Monestir del Temple, Palau de Justícia i Ex convent del Carme i Església de la Santa Creu. Museu Belles arts ex-convent de Sant Pius V Ad. 01/06/2016 (B.O.P.) 11/03/2016 d'ara en avant PEP EBIC 08
8. El Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC situats a la ronda oest i a l'eixample del Botànic, d'ara en avant PEP EBIC 03, actualment en fase de tramitació.

Els elements definits com a Infraestructura Verda en aquests documents urbanístics s'hi representen en el Plànol d'Informació I-10 Infraestructura Verda.

2. Xarxa Secundària de Dotacions Públiques.

A l'àmbit del Pla Especial de Protecció el planejament vigent qualifica com a xarxa secundària de dotacions els equipaments i zones verdes que es representen en el PLÀNOL D'INFORMACIÓ I-08 Règim Urbanístic. A més s'aporta ANNEX amb la relació detallada de dotacions (equipaments públics i privats i zones verdes) inclosos dins l'àmbit.

3. Àrees de qualificació: subzones d'ordenació detallades, amb les seues corresponents ordenances particulars d'edificació.

- **A les àrees no incloses dins dels entorns de protecció dels BB.II.CC.** està vigent la regulació continguda en els diferents Plans Especials de Protecció i Reforma Interior (d'ara en avant, els PEPRIs) i les seues modificacions. El planejament vigent són els 5 PEPRIs: Carme, Mercat, Seu-Xerea, Velluters i Universitat-Sant Francesc redactats als anys 90; les quatre (4) modificacions genèriques en Carme, Mercat, Seu-Xerea i Velluters promogudes per AUMSA, i les innumbrables modificacions puntuals que s'han anat produint fins al moment en tot l'àmbit.

Per tal de detallar els diferents règims d'usos, les condicions de parcel·la, de volum i forma, funcionals i estètiques de l'edificació, es defineixen les següents àrees de qualificació urbanística:

- CHP-11 Barri del Carme.
- CHP-12 Barri de la Seu-Xerea.
- CHP-13 Barri Universitat-Sant Francesc.
- CHP-14 Barri de Velluters.
- CHP-15 Barri del Mercat.

Dins d'aquestes àrees de qualificació urbanística existeixen les següents subzones:

CHP-11 BARRI DEL CARME

- CHP-111 Barri Històric del Carme

CHP-12 BARRI DE SEU-XEREA

- CHP-121 Barri Històric de Seu-Xerea
- CHP-122 Eixample Seu-Xerea

CHP-13 BARRI UNIVERSITAT-SANT FRANCESC

- CHP-131 Barri Històric Universitat-Sant Francesc
- CHP-132 Eixample
- CHP-133 Reforma Interior Universitat-Sant Francesc-Av. de l'Oest
- CHP-134 Edificis d'ús terciari exclusiu
- CHP-135 Edificis d'ús terciari mixt (residencial i terciari)
- CHP-136 Edificis d'ús terciari destinats a hotels, hostals, pensions i apartaments en règim d'explotació hotelera

CHP-14 BARRI DE VELLUTERS

- CHP-141 Barri Històric dels Velluters
- CHP-142 Eixample de Velluters
- CHP-143 Reforma Interior Velluters, Av. de l'Oest
- CHP-144 Eix Central, Hospital-Escoles Pies
- CHP-145 Teixidors - Pintor Domènec
- CHP-146 Quart - Murillo

CHP-15 BARRI DEL MERCAT

- CHP-151 Barri Històric Mercat
- CHP-152 Reforma Interior Carrer Sant Vicent
- CHP-153 Reforma Interior Av. de l'Oest
- CHP-154 Edificis d'ús Terciari

CHP-2 PRIMER EIXAMPLE

- ENS-1 Eixample
- ENS-2 Eixample Protegit

- A les àrees que formen els entorns de protecció dels BB.II.CC amb planejament aprovat o en tràmit d'aprovació.

1. El Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC de la Zona Central de Ciutat Vella. Ad. 03/08/2016 (PEP EBIC 06-07) defineix les següents subzones:

"Entorn de Protecció-Trama Històrica". A més de la superfície que constitueix l'àmbit general s'inclouen les següents subzones:

- Sub-zona "Ampliació dels Corts Valencianes".
- Sub-zona "Plaça Redona".
- Sub-zona "Àmbit de la Muralla Musulmana

"Entorn de Protecció-Reformes Urbanes s. XIX i XX". Formen part d'aquesta zona les següents subzones:

- Avinguda de l'Oest.
- Carrer Poeta Querol-Barques.
- Avinguda Maria Cristina-Carrer de Sant Vicent Màrtir.

2. El Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC Porta de Serrans, Església i Convent de Sant Domènec, Museu de Belles arts, Monestir del Temple, Palau de Justícia i Ex convent del Carme i Església de la Santa Creu. Museu de Belles Arts ex-Convent de Sant Pius V Ad. 01/06/2016 (B.O.P.) 11/03/2016 (PEP EBIC 08) defineix les següents subzones:

"Entorn de protecció-trama històrica".

"Entorn de protecció-reformes urbanes s.

3. El Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC situats a la ronda oest i a l'eixample del Botànic, (PEP EBIC 03), actualment en fase de tramitació, defineix les següents subzones:

“Entorn de Protecció-Trama Històrica”.

“Entorn de Protecció-Ref. Urbana s. XIX i XX”.

“Entorn de Protecció Eixample-Botànic”.

Les Àrees de qualificació i subzones d'ordenació detallades es representen en el Plànol d'informació, ordenació detallada I-07 Qualificació de sòl: zones de Qualificació Urbanística.

4. Delimitació d'Unitats d'Execució

A l'àmbit de Ciutat Vella, existeixen àrees que estan subjectes a una ordenació urbanística que ha de desenvolupar-se mitjançant Unitats d'Execució que defineixen la manera de gestió que es correspon en cada cas. **La situació actual del planejament vigent a aquests àmbits** és la que es descriu a continuació:

BARRI DE SEU XEREA

- 105.**UE 1 MPEPRI Seu-Xerea** AUMSA Ad. 31/05/02 (B.O.P.) (MP1575). PAI amb **MPEPRI pendent d'aprovació**.
- 106.**UE 2 MPEPRI Seu-Xerea** AUMSA Ad. 31/05/02 (B.O.P.) (MP1575). Anunciada presentació PAI per propietaris. **Sense executar**
- 107.**UE 4 MPEPRI Seu-Xerea** AUMSA Ad. 31/05/02 (B.O.P.) (MP1575). MPEPRI reordenació UE com a conseqüència catalogació dels edificis del carrer dels Mestres 7 i Escoles del Temple 6 i 8 Ap 10.10.2012. **Pendent d'aprovació definitiva**
- 108.AA2 - Corts Valencianes: Actuació aïllada de reurbanització de la plaça del Salvador i c/ Sagrari del Salvador. Pla Especial corts Valencianes Ad. 16/04/08 (PE 1786). **Sense executar**

BARRI DEL CARME

- 109.**UE 6, 7, 8, 10 MPEPRI Carme** Muralla Musulmana Ad. 15/04/06 (B.O.P.) (MP1689). **Sense executar**
- 110.**UE 12 MPEPRI Carme** Ad. 23/02/01 (AJ) (CE1519) **PAI en tràmit**.
- 111.**UE 18 CE PEPRI Carme** UE 18 Ad. 02/09/03 (AJ) (CE1519) **Sense executar**
- 112.**UE 22 MPEPRI Carme**, àmbit Guillem de Castro, Llúria, Gutemberg Unitat d'Execució número 22 Ad. 24.02.06 (MP1692). **Pendent d'aprovació**, informació pública 10/06/2014 (D.O.C.V.) 25/04/2014 (Servei Centre Històric.)

BARRI DE VELLUTERS

- 113.**UE 4 MPEPRI Velluters** en l'O.I.4 PAI desenvolupa O.I.4 Ad. 29/12/12 (B.O.P.) (MP1732). PAI amb MPEPRI aprovat 09.11.12. **Pendent d'execució**
- 114.**UE 12 MPEPRI Velluters** Ad.24/09/04 (B.O.P.) (MP1626). PAI aprovat 25.03.11. **No executat**.
- 115.**UE 10 MPEPRI Velluters** Ad.24/09/04 (B.O.P.) (MP1626). Presentat PAI per propietaris. **Pendent**.
- 116.**UE 11 MPEPRI Velluters** Ad.24/09/04 (B.O.P.) (MP1626). **Pendent**.

BARRI DEL MERCAT

- 117.**UE 11-12-13 MPEPRI Mercat** Ad. 31/01/02 (B.O.P.) (MP1528). **Executada**
- 118.**UE-B MPEPRI Mercat** (M.ADEIT) Corretgeria, Tapineria, Assaonadors Ad. 25/04/98 (B.O.P.) (MP1390). PAI Aprovat, **pendent d'execució**.
- 119.**UE 8 MPEPRI Mercat** Ad. 31/01/02 (B.O.P.) (MP1528). Redelimitada correcció d'errors BOP 09/1105. Proposta de PAA amb modificació PEPRi deixant UE sense efecte **en tràmit pendent d'aprovació**.

Les àrees subjectes a ordenació urbanística que ha de desenvolupar-se mitjançant Unitats d'Execució es representen en el Plànol d'Informació, ordenació detallada I-09 Gestió del Sòl

En l'anàlisi realitzada s'ha detectat que aquestes àrees es troben sense executar per diferents qüestions que han dificultat el seu desenvolupament, podem citar aspectes com l'aparició de nous elements a protegir, o la qualificació d'un número potser excessiu de dotacionals que no s'han dut a terme per part de l'administració com és el cas de les unitats de la muralla islàmica, la situació econòmica desfavorable per a l'agent immobiliari que s'ha produït durant els últims anys. etc.

El Pla proposa la revisió i modificació de l'ordenació d'Unitats d'Execució no desenvolupades (pendents d'aprovació) per tal d'adaptar o eliminar les condicions que puguin estar implicant el seu desenvolupament tenint en compte que és necessària aquesta revisió ja que coincideixen amb àrees degradades a les quals destaca la presència d'un important número de solars i d'edificacions en mal estat de conservació o en ruïna i en desús en molts dels casos, que generen focus de marginalitat, i a més a més, de la seua execució i desenvolupament depèn en alguns casos l'obtenció d'equipaments de dotacions públiques i zones verdes necessàries per a l'àmbit i fonamentalment per a l'ús residencial.

És necessària la revisió de l'ordenació urbanística en aquestes àrees i la gestió prevista. En la majoria dels casos van ser delimitades en cadascun dels PEPRIS i procedeixen majoritàriament de les modificacions del planejament promogudes per AUMSA aprovades entre els anys 2000 i 2004.

De les UE previstes, catorze (14) àrees, solament s'ha desenvolupat una (1), la UE 11-12-13 de la MPEPRI de Mercat. La resta de les àrees de gestió, es troben en diferents situacions: unes sense Programa d'Actuació presentat (PAI), unes altres amb PAI aprovat però sense desenvolupar, i unes altres amb modificacions plantejades sobre el planejament aprovat, etc. però en tots aquests casos tenim àrees pendents de desenvolupar que, tal com hem comentat adés, suposen la presència de focus importants de degradació a l'àmbit.

Una vegada revisades les diferents situacions s'introduiran els canvis necessaris que col·laboraran vers el desenvolupament de la gestió i execució dels terrenys inclosos a les unitats de execució. El Pla Especial contempla la modificació de l'ordenació vigent i l'establiment d'alternatives fonamentalment a les unitats d'execució: UE-6, 7, 8, 10 MPEPRI Carme, àmbit de la Muralla Musulmana i UE-22 àmbit Guillem de Castro, Lliria, Gutenberg; UE-1 i 4 de MPEPRI Seu-Xerea

2.2.4. Catàleg: Ordenació Estructural i Detallada.

D'acord amb la *Llei 5/2014, de 25 de juliol, de la Generalitat, d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Paisatge, de la Comunitat Valenciana*, en la seua art 42 "Catàleg de proteccions", es descriuen els elements que formaran part del Catàleg del- PEP Ciutat Vella- d'acord amb el planejament vigent:

Respecte del Patrimoni Cultural, s'inclouen els següents elements:

- 120.**Béns integrants de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià**, que inclou els **Béns d'Interés Cultural** i els **Béns de Rellevància Local** que formaran part de l'ordenació estructural del

PGOU i estan inclosos en el CATÀLEG ESTRUCTURAL DE BÉNS I ESPAIS PROTEGITS Ad 20.02.2015 (BOP 20.04.2015)

121. Elements i conjunts inclosos en els diferents Catàlegs de Protecció incorporats al planejament vigent que es relaciona en l'apartat III.1.1 d'aquesta Memòria.

122. Patrimoni Arqueològic municipal:

- En aquest àmbit es defineixen les Àrees de Vigilància Arqueològica (AVA) que a continuació s'anomenen:
AVA-01 Ciutat Vella
AVA-02 Pla del Real
AVA-03 Zona del carrer Sagunt i voltants
AVA-24 Llit del Túria entre Pont d'Ademús i Pont del Real (que s'inclouen parcialment).
- Es consideren també àrees de vigilància Arqueològica el subsòl de la parcel·la o parcel·les sobre les quals se situen els Béns de Rellevància local (d'acord amb l'Article 13. del DECRET 62/2011, de 20 de maig, del Consell :Cauteles arqueològiques, documentació i declaració de ruïna en els béns immobles de rellevància local i els seus entorns).
- Es considera igualment àrea de vigilància Arqueològica el subsòl de la parcel·la o parcel·les sobre les quals se situen els Béns d'Interés Cultural.

Respecte del Patrimoni Natural, s'inclouen els següents elements:

L'arbrat i jardins inclosos en el CATÀLEG ESTRUCTURAL DE BÉNS I ESPAIS PROTEGITS Ad 20.02.2015 (BOP 20.04.2015).

123. Tots els exemplars inclosos en els Catàlegs resultants de l'aplicació de la Llei 4/06 de 19 de maig, de patrimoni arbori monumental que es troben a l'àmbit i que gaudeixen de "protecció específica":

- Els pertanyents a la Proposta de catalogació d'Arbrat Singular d'interés local, dels arbres, palmeres i conjunts arboris municipals que compleixen l'art. nº 6 de la Llei 4/2006 de patrimoni arbori monumental.
- Els pertanyents a la Relació d'arbres i palmeres municipals que compleixen l'art. nº 4 de la Llei 4/2006 de patrimoni arbori monumental;

124. Els elements que gaudeixen de protecció integral "PI" en el Catàleg del Pla General d'Ordenació Urbana de València, en el llistat de l'apartat B) d'Espècies arbòries.

125. Els exemplars de qualsevol arbre o palmera inclosos en el terme municipal de València siga el que siga la seua titularitat. S'atorga "protecció general"

Respecte del Patrimoni Paisatgístic, s'inclouen els següents elements:

Elements integrats de l'ANNEX I CATÀLEG DE PAISATGE DEL T.M. DE VALÈNCIA REVISIÓ SIMPLIFICADA DEL PGOU DE VALÈNCIA ESTUDI DE PAISATGE 29.09.2010

Els elements i conjunts inclosos en el Catàleg Estructural es representen en el Plànol de Informació I-05 CATÀLEG I: Béns pertanyents a l'Inventari de Patrimoni Cultural Valencià

2.2.5. Descripció del Patrimoni Cultural, Natural i Paisatgístic

A l'àmbit del **-PEP-Ciutat Vella-** existeixen elements territorials, espais i béns immobles que, d'acord amb seus especials valors culturals, naturals, paisatgístics, requereixen d'un règim de conservació específic i, si escau, de l'adopció de mesures cautelars de protecció o de foment i posada en valor.

El catàleg de proteccions del **-PEP-Ciutat Vella-** d'acord amb la LOTUP, art. 42 haurà de contindre tots els elements territorials existents d'aquest àmbit sobre els quals recaiga algun tipus de protecció derivada de la legislació del patrimoni cultural, del patrimoni natural i del paisatge, així com dels instruments previstos en aquestes legislacions per a la seua concreció i desenvolupament.

A més dels elements citats, el catàleg podrà contindre altres elements que, tot i no gaudint de la protecció específica definida per la legislació vigent, s'estima que han de considerar-se junt als anteriors, d'acord al seu interès local o per la seua incidència territorial i urbanística.

El catàleg de proteccions diferenciarà, almenys, tres seccions: patrimoni cultural, patrimoni natural i paisatge; A continuació passem a descriure els elements presents en l'àmbit del Pla que formarien part de cadascuna de les seccions.

Des del punt de vista del **Patrimoni Cultural**, l'àmbit del **-PEP-Ciutat Vella-** aconsegueix el major nivell en haver sigut declarat Conjunt Històric de València en 1993 al costat d'altres zones de la ciutat de València, com són els eixamples huitcentistes i el propi eixample del Cabanyal.

L'àrea formada per Ciutat Vella i els eixamples constitueix la coneguda com a Àrea Central, que junt amb el Nucli Original de l'eixample del Cabanyal, configuren l'àrea total declarada **Bé d'Interés Cultural en la categoria de Conjunt Històric, per Decret 57/1993**, de 3 de maig, del Govern Valencià. Aquest àrea que es caracteritza, i així consta en el contingut del decret de declaració, per posseir una morfologia urbana heterogènia i amb múltiples renovacions estructurals, un àmbit que aconsegueix una gran extensió territorial, probablement un dels conjunts històrics que ocupen major superfície del País.

La consideració de CONJUNT HISTÒRIC significa que el valor d'aquesta zona resideix en el conjunt en si mateix, independentment del valor dels elements singulars que conté. El valor resideix en el caràcter històric de l'àrea i en el de tots els elements que determinen la seua imatge: la forma urbana, la trama, el parcel·lari; la relació entre espais urbans, edificis, espais lliures, espais verds; la forma i aspecte dels edificis, l'estructura, volum, estil, escala, materials, color, decoració; relació entre població i el seu entorn; les diverses funcions i activitats adquirides per la població. Existeix doncs una relació estricta entre el tot i les parts i viceversa.

Tota la superfície de Ciutat Vella conté elements que per si mateixos i de forma independent tenen gran valor patrimonial i pràcticament tota la zona està qualificada com a àrea de vigilància arqueològica pel planejament municipal :

En aquesta zona trobem una presència significativa d'elements que formen part de l'Inventari de Patrimoni Cultural Valencià (segons LPCV): Béns d'Interés Cultural de la categoria de monument, i elements qualificats Bé de Rellevància Local de diferents categories.

En l'àmbit del- **PEP-Ciutat Vella-** existeixen els Béns d'Interés Cultural que es relacionen a continuació:

BÉNS D'INTERÉS CULTURAL - MONUMENTS

- 1 - Recinte Muralla Romana
- 2 - Recinte Muralla Islàmica
- 3 - Recinte Muralla Baix medieval

- 4 - Porta de Quart
- 5 - Temple parroquial de la Mare de Déu del Pilar i Sant Llorenç
- 6 - Museu de Prehistòria de la Diputació de València
- 7 - Església de les Escoles Pies
- 8 - Estació del Nord
- 9 - Església de Sant Agustí
- 10 - Església parroquial dels Sants Joans
- 11 - Capella Antic Col·legi Sant Pau (Institut Luís Vives)
- 12 - Llotja dels Mercaders o de la Seda
- 13 - Palau de la Generalitat
- 14 - Plaça de Bous
- 15 - Església Parroquial de Sant Martí
- 16 - Temple i Torre de Santa Caterina Màrtir
- 17 - Casa Vestuari
- 18 - Església Catedral Basílica Metropolitana de Santa Maria de València
- 19 - Palau del Marquès de la Scala
- 20 - Palau dels Català de Valeriola
- 21 - Porta de Serrans
- 22 - Teatre Principal de València
- 23 - Església de Sant Joan de la Creu
- 24 - Palau del Marquès de Dosaigües
- 25 - Basílica de la Mare de Déu dels Desamparats
- 26 - Universitat de València
- 27 - Real Col·legi Seminari del Corpus Christi o del Patriarca
- 28 - Casa de l'Almirall
- 29 - Banys de l'Almirall
- 30 - Església de Sant Joan de l'Hospital
- 31 - Palau del Marquès de Camp (o dels Comtes de Berbedel)
- 32 - Antic Almodí de València

- 33 - Palau-Casa dels Escrivá
- 34 - Església Parroquial de Sant Esteve
- 35 - Església del Santíssim Crist del Salvador
- 36 - Església de Sant Tomàs i Sant Felip Neri
- 37 - Palau de Justícia
- 38 - Església i Convent de Sant Domènec
- 39 - Recinte de l'Hospital Vell i Ermita de Santa Llúcia
- 40 - Col·legi de l'Art Major de la Seda i el seu Hort
- 41 - Mercat Central de València
- 42 - Església de Sant Nicolau de Bari i Sant Pere Màrtir
- 43 - Torre adossada al Llenç de la Muralla Àrab a la Plaça de l'Àngel
- 44 - Ex-convent del Carme i Església de Santa Creu
- 45 - Palau dels Boïl d'Arenós
- 46 - Monestir del Temple
- 47 - Escuts heràldics

A més són BIC.: tots els escuts, EMBLEMES, PEDRES HERÀLDIQUES, ROTLLOS DE JUSTÍCIA D'INTERÉS HISTÒRIC-ARTÍSTIC, (de més de 100 anys d'antiguitat) encara que no s'identifiquen, grafien o assenyalen en les fitxes del catàleg de forma expressa per què no s'hagen pogut localitzar durant els treballs d'elaboració del present Catàleg.

Pel que fa a elements qualificats com a Béns de Rellevància Local tenim una representació molt important de les diferents categories que preveu el Decret 62/2011 pel qual es regula el procediment de declaració i el règim de protecció dels béns de Rellevància Local.

Existeixen Béns de Rellevància Local de diferents categories:

BÉNS DE RELLEVÀNCIA LOCAL - ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

- 48 - Retaule ceràmic de Santa Teresa i Sant Joan de la Creu
- 49 - Panell Heràldic del Convent de Santa Úrsula
- 50 - Retaule ceràmic de l'Al·legoria de l'Eucaristia (al C/ Colomer)
- 51 - Ximenera en Carrer Lliria (Interior)
- 52 - Retaule ceràmic de Sant Onofre
- 53 - Retaule ceràmic dels Atributs de Sant Nicolau de Bari (a la Plaça del Correu Vell)
- 54 - Retaule ceràmic de Sant Jaume Matamoros (a la Plaça de Sant Jaume)

- 55 - Panells ceràmics publicitaris de Philips
- 56 - Retaule ceràmic de Santa Teresa
- 57 - Retaule ceràmic de Sant Vicent Màrtir
- 58 - Retaule ceràmic de la representació al Temple de Jerusalem de Jesús
- 59 - Retaule ceràmic de la Mare de Déu de la Pau (a la Plaça Mare de Déu de la Pau)
- 60 - Panell Heràldic de la Puritat (al C/ Convent de la Puritat)
- 61 - Retaule ceràmic de Sant Francesc d'Assís (a la Pl. de Sant Llorenç)
- 62 - Retaule ceràmic de la Santa Creu amb els Sants Vicents (al C/ Vilaragut)
- 63 - Retaule ceràmic de Sant Joan de Ribera (a la Plaça Col·legi del Patriarca)
- 64 - Retaule ceràmic del Crist del Salvador o de la Penitència (a la Plaça San Lluís Bertran)
- 65 - Retaule ceràmic de la Mare de Déu de la Consolació (al C/ Trinquet de Cavallers)
- 66 - Retaule ceràmic de la Mare de Déu dels Desemparats (Desapareguda)
- 67 - Alqueria Canet
- 68 - Séquia de Favara (Braç de Raiosa i Braç de l'Hospital)
- 69 - Séquia de Rovella (Braç 1, 2, 3, 4 i Sèquia del Vall Vell)
- 70 - Séquia de Mestalla (Braç de Algirós)

BÉNS DE RELLEVÀNCIA LOCAL - ESPAI DE PROTECCIÓ ARQUEOLÒGICA

- 71 - Restes arqueològiques del Molí Islàmic al C/ Salvador Giner
- 72 - Restes arqueològiques Muralla Romana C/ Avellanes
- 73 - Restes arqueològiques del Vall Cobert
- 74 - Palau Real
- 75 - Conjunt Antic Hospital General
- 76 - Àrea sacra romana Plaça San Nicolau
- 77 - Restes arqueològiques de l'Almoina i Presó de Sant Vicent
- 78 - Presó de Sant Vicent
- 79 - Conjunt de Sant Joan de l'Hospital

BÉNS DE RELLEVÀNCIA LOCAL - JARDÍ HISTÒRIC D'INTERÉS LOCAL

80 - Jardins del Real - Vivers

81 - Jardí del Parterre

82 - Jardins de la Glorieta

83 - Jardins de les Alameretes de Serrans

84 - Jardins del Passeig de l'Albereda

BÉNS DE RELLEVÀNCIA LOCAL - MONUMENTS D'INTERÉS LOCAL

85 - Ampit del Riu Túria (comprès entre Pont de Sant Josep i Pont de l'Exposició)

86 - Pont de San Josep

87 - Pont de Serrans

88 - Pont de la Trinitat

89 - Pont del Real

90 - Monestir del Corpus Christi

91 - Monestir de Santa Úrsula

92 - Convent Carmelita de l'Encarnació

93 - Església de Sant Carles Borromeu i Col·legi

94 - Convent de les Germanes Terciàries Caputxines de la Sagrada Família

95 - Palau de Forcalló

96 - Palau de Pineda

97 - Monestir de San Josep i Santa Teresa

98 - Col·legi Gran Associació Mare de Déu dels Desamparats, Saló de racionistes

99 - Església parroquial del Cor de Jesús "Companyia"

100 - Casa Vella

101 - Ajuntament de València

102 - Conjunt de la Plaça Redona

103 - Torre de Sant Bartomeu

104 - Palau de Cerveró

105 - Monestir de la Puritat i Sant Jaume

106 - Palau Batlia

107 - Església de Sant Llorenç

108 - Palau Arquebisbal

109 - Palau de Benicarló o dels Borja. Seu de les Corts Valencianes

110 - Palau Marquès de Huarte o de Penyalva

111 - Casa Natalícia de Sant Lluís Bertran

112 - Antic Seminari Conciliar

113 - Església del Miracle i Hospital de Sacerdots Pobres

114 - Casal segle XVIII, i xicotet hort o jardí

115 - Palau dels Marquesos de Montortal

116 - Palau dels Comtes de Cervelló

BÉNS DE RELLEVÀNCIA LOCAL - LLOC HISTÒRIC D'INTERÉS LOCAL

117 - Refugi Antiaeri C/Alta 33 cantonada C/ Ripalda

118 - Refugi Antiaeri Institut Luís Vives

119 - Refugi Antiaeri Carrer Serrans, 25

120 - Refugi en Carrer Espasa

121 - Refugi Antiaeri Col·legi Gran Associació

Uns 1900 edificis catalogats individualment pel planejament municipal i un altre número important d'edificis que es van a estudiar per a protegir si escau.

Respecte d'elements d'interés arqueològic que es troben dins de l'àmbit, hem citat els espais de protecció arqueològica, béns de rellevància local, però no cal deixar d'assenyalar que la major part de l'àmbit està qualificada com a àrea de vigilància arqueològica que significa que qualsevol intervenció al subsòl està condicionada a l'autorització de l'administració competent en Cultura. En aquest àmbit es defineixen les Àrees de Vigilància Arqueològica (AVA) que a continuació s'anomenen:

AVA-01 Ciutat Vella

AVA-02 Pla del Real

AVA-03 Zona de carrer Sagunt i voltants

AVA-24 Llit del Túria entre Pont d'Ademús i Pont del Real (que s'inclouen parcialment).

Es consideren també àrees de vigilància Arqueològica el subsòl de la parcel·la o parcel·les sobre les quals se situen els Béns de Rellevància local (d'acord amb Article 13. Cauteles arqueològiques, documentació i

declaració de ruïna en els béns immobles de rellevància local i els seus entorns del DECRET 62/2011, de 20 de maig, del Consell).

I es considera igualment àrea de vigilància Arqueològica el subsòl de la parcel·la o parcel·les sobre les quals se situen els Béns d'Interés Cultural.

A la revisió de Catàleg que ara es proposa amb la redacció del -PEP-Ciutat Vella-, es preveu l'augment del número d'elements, ja que es van a estudiar i revisar, nous elements i conjunts potencialment catalogables. Es proposa una especial atenció respecte de:

- **Els immobles representatius de les tipologies associades a l'arquitectura tradicional.** Els àmbits als quals es concentren el major número d'edificacions susceptibles d'incloure's en el catàleg són del barri del Carme i de Velluters, als quals existeix un important número d'elements que formen part del patrimoni de caràcter no monumental no inclosos fins ara en el Catàleg.
- **La incorporació de mostres d'Arquitectura Moderna** situada fonamentalment en **àrees afectades per remodelacions i reformes integrals de finals del segle XIX.** Es revisen les característiques i valors de les edificacions que configuren les àrees afectades per remodelacions i reformes integrals de finals del segle XIX fins a la meitat del segle XX, que han transformat el teixit medieval, com ara l'Avinguda de l'Oest, l'avinguda Maria Cristina en la seua trobada amb el carrer Sant Vicent, o els carrers Poeta Querol i Barques que, amb valors diferents i diferenciats, han contribuït a configurar de forma significativa l'estructura urbana i arquitectònica de l'àmbit objecte de planejament.
- **Incorporació de mostres d'Arquitectura Contemporània que represente l'arquitectura de finals del segle XX** (fins els anys 90).
- Incorporació d'Arquitectura **Industrial** (p. segle XX) **revisant les escasses mostres que es conserven.**
- Els **Comerços Emblemàtics**, estiguen situats o no, a edificacions protegides. Es conservarà l'equipament moble que forma part de l'establiment.
- Es proposa la **protecció genèrica de rètols, elements decoratius, mobiliari i equipament, béns mobles** relacionats directament amb activitats comercials tradicionals vinculades amb la història de Ciutat Vella.
- Es proposa incloure la **protecció genèrica de solucions i tècniques constructives tradicionals** com a sistema de recuperació i rehabilitació de les tipologies tradicionals.

Respecte del Patrimoni Natural:

Formaran part L'arbrat i els jardins inclosos en el CATÀLEG ESTRUCTURAL DE BÉNS I ESPAIS PROTEGITS Ad 20.02.2015 (BOP 20.04.2015).

Respecte de l'arbrat, es tracta dels exemplars inclosos en els Catàlegs resultants de l'aplicació de la Llei 4/06 de 19 de maig, de patrimoni arbori monumental que es troben dins l'àmbit i que gaudeixen de "protecció específica".

- Els pertanyents a la Proposta de catalogació d'Arbrat Singular d'interés local, dels arbres, palmeres i conjunts arboris municipals que compleixen l'art. nº 6 de la Llei 4/2006 de patrimoni arbori monumental.
- Els pertanyents a la Relació d'arbres i palmeres municipals que compleixen l'art. nº 4 de la Llei 4/2006 de patrimoni arbori monumental.
- A més a més, els elements que gaudeixen de protecció integral "PI" en el Catàleg del Pla General d'Ordenació Urbana de València, en el llistat de l'apartat B) d'Espècies arbòries.

Els exemplars de qualsevol arbre o palmera inclosos dins del terme municipal de València qualsevol que siga la seua titularitat. S'atorga "protecció general"

Respecte del Patrimoni Paisatgístic:

En aquest apartat s'enumeren de forma resumida els elements que contribueixen a configurar el valor paisatgístic de l'àmbit i que són els elements caracteritzadors del paisatge del seu. No obstant açò, l'ESTUDI D'INTEGRACIÓ PAISATGÍSTICA que acompanyarà al -PEP-Ciutat Vella- serà el document encarregat de la descripció dels valors paisatgístics, les afeccions i les mesures correctores necessàries per a la seua correcta conservació, desenvolupades d'acord amb la legislació paisatgística vigent.

El valor paisatgístic de la zona i els elements que caracteritzen el paisatge de l'àmbit es concentra principalment en el teixit urbà -de la ciutat històrica- que abasta l'àmbit del PEP-Ciutat Vella i dins del qual destaca un número important d'elements singulars que contenen valors de diferent naturalesa, patrimonials, ecològics, ambientals, estètics etc. Fent una primera aproximació, com a elements singulars del paisatge de l'àmbit territorial és necessari assenyalar els següents:

Els que formen part del patrimoni cultural urbà, que són:

- La pròpia trama urbana de Ciutat Vella, que és part de Conjunt Històric de València, Bé d'Interés Cultural.
- Les edificacions qualificades Bé d'Interés Cultural que són objecte d'aquest Pla. A més a l'àmbit també es troba inclòs el traçat de les muralles romana, islàmica i baix medieval declarades també Bé d'Interés Cultural.
- Les edificacions qualificades Béns de Rellevància Local que es distribueixen d'acord amb les categories següents: Monument d'Interés local, Espai Etnològic d'Interés local, Espai de Protecció Arqueològica.
- A més dels béns anteriorment nomenats BB.II.CC i BRL, ha de considerar-se la presència d'un gran número d'edificacions protegides.
- És necessari ressaltar el valor paisatgístic aportat pels espais lliures inclosos a l'àmbit. Un número important de places de gran superfície, la majoria resultat de reformes urbanes realitzades sobre el teixit històric, i xicotetes placetes que mantenen les seues antigues traces. Totes elles contribueixen a incrementar el valor paisatgístic de l'àmbit.

És necessari recalcar la singularitat de la tipologia de la Plaça Redona i per tant, la seua important contribució vers l'increment del valor paisatgístic de la zona. Així mateix convé recordar que aquest espai públic està reconegut com a BRL.

A més dels anteriors, cal assenyalar la presència d'altres elements de menor rang patrimonial que aporten valors visuals atractius, com són els denominats "elements urbans", que inclouen fonts, pous i conjunts escultòrics que quedaran inclosos dins del Catàleg del Pla.

Existeixen altres elements que destaquen pels seus valors estètics, a més dels ecològics, es tracta dels jardins entre els quals cal anomenar: l'antic llit de riu Túria amb els ponts històrics i altres espais enjardinats d'important valor botànic com ara els jardins de les Alameretes de Serrans, el Parterre, la Glorieta i els Jardins del Real-Vivers.

L'antic llit del Túria, és qualificat en l'Estudi de Paisatge del PGOU com a element i àrea visualment significativa. En aquest document es descriuen els valors del llit:

Vorejant el casc històric de València cal destacar l'antic llit del Túria. La seua importància és "bi-direccional": d'una banda les seues zones enjardinades constitueixen un espai obert singular dins del casc urbà de València i, d'altra banda, gràcies a aquesta absència d'obstacles i a la presència d'importants elements de patrimoni cultural al llarg de l'antic llit, ofereix una visual de la ciutat d'alta qualitat.

És necessari subratllar l'existència de diferents nivells topogràfics i de punts de vista elevats; en alguns casos aquestes talaies es converteixen en punt d'observació respecte de l'àmbit de tota la ciutat, i generen la possibilitat de percebre el paisatge amb diferents matisacions i a més exigeixen que qualsevol intervenció a realitzar siga analitzada des d'aquests diferents punts o espais de percepció:

- Hem de tindre en compte la visual des dels marges cap al riu, i del llit cap als marges. Altres elements a considerar és la Porta de Serrans, definida ja en l'Estudi de Paisatge del PGOU com a punt d'observació respecte de l'àmbit de tota la ciutat.
- La visual des de les torres i campanars que formen part de la major part de les esglésies i edificis civils inclosos en l'àmbit. D'aquest conjunt podem destacar la torre del Micalet com a part de l'església Catedral Basílica Metropolitana de Santa Maria i la torre campanar de l'església de Santa Caterina Màrtir, ambdós accessibles al públic; la torre del Palau de la Generalitat, la torre de Sant Bartomeu i el conjunt de torres campanar de la resta de les esglésies incloses dins l'àmbit: Sant Esteve, Sants Joans, Patriarca, etc.
- Altres punts i visuals que no cal oblidar són les que es generen des dels terrats, terrasses i cobertes de les edificacions.

Cal considerar la posada en valor de restes arqueològiques de gran interès en diferents punts de l'àmbit integrats en edificacions privades, dotacionals públics i espais lliures que poden ser visitats. Destaquen entre ells les restes Arqueològiques de l'Almoina i Presó de sant Vicent en la plaça Dècim Juni Brut o les restes de la muralla islàmica des de les Torres de Serrans fins a la plaça del Tossal, incloent les restes museïtzades al subsòl.

Destaca la presència, dins de l'àmbit, d'eixos de comunicació que formen part de la xarxa viària principal utilitzada per a recórrer la ciutat i que es converteixen en els eixos estructurants i de connexió dels elements singulars.

De la majoria dels elements que formen part del paisatge de l'àmbit podem destacar els seus valors productius que radiquen en la seua contribució a l'oferta cultural de la ciutat, a més a més, aquest paisatge pot generar beneficis de turisme cultural, els museus, Biblioteques, Teatres.

No podem deixar d'assenyalar la contribució del Mercat Central a la configuració del paisatge característic d'una de les zones que forma el territori objecte de planificació. La presència d'aquest element suposa una doble aportació de valors paisatgístics i ambientals, tenint en compte d'una banda el valor propi de l'edificació i d'altra el valor paisatgístic que la seua activitat genera en ser l'aglutinador i dinamitzador de l'important comerç tradicional que es desenvolupa al seu voltant.

2.2.6. Annex: llistats de dotacions

Llistat de dotacions. Equipaments

DOTACIONS. EQUIPAMENTS				
XARXA PRIMÀRIA				
QUALIFICACIÓ	PARCEL·LES	CLASSIFICACIÓ ÚS	ADREÇA POSTAL	DENOMINACIÓ
GSP-4	5724701	Administratiu-Institucional	Plaça de l'Ajuntament 1	Ajuntament de València

GSP-4/P-AD	5731601	Administratiu-Institucional	Carrer Cavallers 2	Palau de la Generalitat. Oficina del Govern del Districte
GSP-4/P-AD	5832106	Administratiu-Institucional	Plaça Manises 4	Diputació provincial de València
GSP-4/P-AD	6130301	Administratiu-Institucional	Plaça del Temple 1	Delegació de Govern
GSP-4/P-AD	6326401	Administratiu-Institucional	Carrer Palau de Justícia s/n	Tribunal Superior de Justícia
GSP-4/P-AD	5932501-02-03	Administratiu-Institucional	Carrer Salvador	Inclòs en AA2
GSP-4/P-AD	5933605-06-07-08-09	Administratiu-Institucional	Carrer Salvador 21, 23, 25/ Carrer Llibertat 2	Grups Parlamentaris
GSP-4/P-AD	5933904-05-10	Administratiu-Institucional	Plaça San Llorenç 4	Corts Valencianes
GSP-6*/P-AT*	5830601	Assistencial	Plaça de l'Almoina s/n	Catedral de València
GEC/P-Ed	6026401	Educatiu-Cultural	Carrer de la Universitat 2	Universitat de València
GSP-2/P-Ed	5535903-05-17-18-28-29	Educatiu-Cultural	Carrer del Museu 2	Centre del Carme
GEC*/P-ED*	6032907	Educatiu-Cultural	Carrer Trinitaris 3	Facultat de Teologia
GSP-2/P-Ed	5925901	Soci-Cultural	Carrer de les Barques 15	Teatre Principal de València
GSP-2/P-Ed	5927703	Soci-Cultural	Carrer Poeta Querol 2	Museu Nacional de Ceràmica i Arts Sumptuàries González Martí
GSP-2/P-Ed	6329805	Soci-Cultural	Plaça de Tetuan 3	Palau dels Comtes de Cervelló
GSP-2	5324518	Soci-Cultural	Carrer de l'Hospital 13	Biblioteca Pública Municipal
GSP-2/P-Ed	5629101	Soci-Cultural	Carrer de la Llotja 2	Llotja dels Mercaders o de la Seda

GSP-2	5820501	Soci-Cultural	Carrer Xàtiva 28	Plaça de Bous
GSP-2	5234217	Soci-Cultural	Carrer Corona 36	Museu de la prehistòria de la Diputació de València
GSP-2	5234201-02-03-04-05-06-07-08	Soci-Cultural	Carrer Guillem de Castro 118	Institut Valencià d'Art Modern
GTR-2	5411701	Serveis Urbans	Carrer Xàtiva 22/C. Alacant 25	Estació del Nord
GIS.5	5822104	Infraestructures bàsiques	Plaça de l'Ajuntament 25	Telefònica
GIS-5	5923101	Infraestructures bàsiques	Plaça de l'Ajuntament 24	Correus de València
GFS/P-ANEU	6429802	Infraestructura-Servei Urbà	Plaça Tetuan 22	Capitania General València
GFS	6626101	Infraestructura-Servei Urbà	Carrer del Justícia 8	Govern Militar
XARXA SECUNDÀRIA				
QUALIFICACIÓ	PARCEL·LES	CLASSIFICACIÓ USE	ADREÇA POSTAL	DENOMINACIÓ
SP-4	5723706	Administratiu	Carrer Marquès de Sotelo 8	Tresoreria General de la Seguretat Social
SP-4	5423701	Administratiu	Carrer Xàtiva 4	Agència Estatal d'Administració Tributària
SP-4	5324502	Administratiu-Institucional	Avinguda Baró de Càrcer 36	Oficines Públiques Provincials del Registre d'Actes d'Eleccions Sindicals València i SMAC
SP-4	5432301	Administratiu-Institucional	Plaça de Mossèn Sorell	Mercat de Mossèn Sorell
SP-4	5432601	Administratiu-Institucional	Carrer Hostal de Morella 2	Centre de Serveis Socials "Ciutat Vella"
SP-4/S-AD	5530601	Administratiu-	Plaça San Nicolau 2	Consell Jurídic

		Institucional		Consultiu de la Comunitat Valenciana
SP-4/S-AD	5534201	Administratiu-Institucional	Carrer Museu 3	Palau Forcalló
SP-4/S-AD	5831303	Administratiu-Institucional	Carrer Batlia 1	-
SP-4/S-AD	5924401	Administratiu-Institucional	Carrer Barques 6	Banc d'Espanya
SP-4/S-AD	6029105	Administratiu-Institucional	Carrer Palau 14	Casa de l'Almirall
SP-4/S-AD	6029308	Administratiu-Institucional	Carrer Banys de l'Almirall 8	Oficines Eurodisa. Europe Direct València
SP-4/S-AD	6029508	Administratiu-Institucional	Carrer del Mar 33	Diputació de València
SP-4	5630701-02	Administratiu-Institucional	Carrer d'En Bou 11	Palau d'en Bou (Antiga Seu de l'Institut Valencià de Vivenda)
SP-4/S-AD	5631804-13	Administratiu-Institucional	Plaça Correu Vell 5	EMT València Transport
SP-4	5324524	Administratiu-Institucional	Carrer Quevedo 10	MuVIM
SP-4	6023505	Administratiu-Institucional	Carrer Roger de Llòria 26	Gerència Regional de Cadastre
SP-4/S-AD	5731304-05	Administratiu-Institucional	Plaça Manises 1	Consell Tècnic d'Heràldica i Vexil·lologia
SP-4*/S-AD*	6130314	Administratiu-Institucional	Plaça Nàpols i Sicília 5	CCOO Comissions Obreres
SP-4*/S-AD*	5926301-02	Administratiu-Institucional	Carrer Llibrers 2-4	Borsa de València
SP-4*/S-AD*	5631812	Administratiu-Institucional	Plaça Correu Vell 6	Sèquia Reial del Xúquer
SP. Das	5732209	Assistencial	Carrer Concòrdia 6	Residència Pepe Alba per a discapacitats físics

SQS	5031604	Assistencial	Guillem de Castro 149	Centre de Salut Guillem de Castro
SP-3/S-AT	5436401	Assistencial	Carrer Blanqueria	
SP-3/S-*AT	6030401	Assistencial	Plaça Nàpols i Sicília 4	Centre de Salut Nàpols i Sicília
SP. Das	5633902-03-04-05	Assistencial	Carrer Creu 5-7-9-11	UE7 Muralla islàmica
SP. Das	5435301-22-23	Assistencial	Carrer Guillem de Castro 162/Carrer Llúria 22-24	Col·legi Santa Teresa (sense ús actualment)
SP-6/S-AT	5531704	Assistencial	Carrer Cavallers 35	Església de Sant Nicolau de Bari i Sant Pere Màrtir
SP-6*/S-AT*	5827301	Assistencial	Carrer Sant Vicent Màrtir 11	Reial Parròquia de Sant Martí Bisbe i Sant Antoni Abad
SP-6*/S-AT*	5833708	Assistencial	Plaça San Llorenç 1	Església de Sant Llorenç
SP-6*/S-AT*	5926803	Assistencial	Carrer Poeta Querol 6	Església de Sant Joan de la Creu
SP-6*/S-AT*	5930801	Assistencial	Carrer Palau 2	Palau Arquebisbal
SP-6*/S-AT*	6027501	Assistencial	Carrer La Nau 1	Església del Patriarca
SP-6*/S-AT*	6031601	Assistencial	Plaça Sant Esteve 2	Església Parroquial de Sant Esteve
SP-6*/S-AT*	6032907	Assistencial	Carrer Trinitaris 3	Seminari Conciliar
SP-2-6*/S-T*	6032908	Assistencial	Carrer Trinitaris 1	Església del Santíssim Crist del Salvador
SP-6*/S-AT*	6129916	Assistencial	Plaça Sant Vicent Ferrer 1	Església de Sant Tomàs i Sant Felip Neri
SP-2-6*/S-AT*	6129917	Assistencial	Carrer Trinquet de Cavallers 4	Església del Miracle i Hospital de Sacerdots Pobres
SP-2*/S-AT*	6130312	Assistencial	Carrer Governador Vell 23	Escolania Mare de Déu dels Desamparats
SP-6*/S-AT*	6130313	Assistencial	Plaça del Temple 2	Església del Temple

SP-6*/S-AT*	5528401/20	Assistencial	Plaça de la Comunió de Sant Joan 4	Església parroquial dels Sants Joans
SP-6*/S-AT*	5630105-08-16	Assistencial	Plaça de la Companyia 4	Església del Sagrat Cor de Jesús "Companyia"
SP-6*/S-AT*	5931102	Assistencial	Plaça de la Mare de Déu 6	Basílica de la Mare de Déu Dels Desamparats
SQS*	5131702-05	Assistencial	Plaça Santa Úrsula 2	Església i Convent de Santa Úrsula
SP-6*/S-AT*	5829115-17	Assistencial	Plaça Mare de Déu de la Pau 8	Temple i Torre de Santa Caterina Màrtir
SP-6*/S-AT*	6029506-09	Assistencial	Carrer Trinquet de Cavallers 5	Església de Sant Joan de l'Hospital
SP-3*/S-AT*	6130304-12	Assistencial	Carrer Governador Vell 25	Residència de la tercera edat Ballesol
SP-6*/S-AT*	5328310	Assistencial	Carrer Carnissers 6	Església Escolles Pia
SP-6*/S-AT*	5535916	Assistencial	Plaça del Carme 7	Parròquia de la Santíssima Creu
SP. Das-Dsc	5533108	Assistencial/Soci-Cultural	Carrer de Baix 25	Residència i Centre de Dia Palau de Raga
SP. Dre	5331501	Religiós	Plaça Vicent Iborra 1	Parròquia de la Mare de Déu del Puig
SP-5	5422301	Religiós	Plaça Sant Agustí 5	Església de Sant Agustí
S.P.5	6021729	Religiós	Carrer Colom 8	Església Parroquial de Sant Andreu Apòstol
SP. Dre	5033304-05-06	Religiós	Carrer Guillem de Castro 169	Convent del Corpus Christi
SP	5324507	Religiós	Carrer Hospital 21	Capella del Capítulet
SP-6*	5324517	Religiós	Carrer Hospital 15	Ermita de Santa Llúcia
SP-6*	5630604	Religiós	Carrer Puríssima 14	Confederació de Dones Catòliques d'Espanya
SP-6*	5324521	Religiós	Carrer Quevedo 2	Església de Sant Carles Borromeu i Col·legi

SP-6*	5929105	Religiós	Carrer Presó de Sant Vicent 2	Capella-Presó de Sant Vicent Màrtir
SP-6*	6228410	Religiós	Carrer del Pouet de Sant Vicent 1	Casa Natalícia de Sant Vicent Ferrer
SP-6*	5225202-03	Religiós	Plaça del Pilar 4	Temple de la Mare de Déu del Pilar i Sant Llorenç
SP-6*	5227301-02	Religiós	Plaça de l'Encarnació 12	Convent Carmelita de l'Encarnació
SP-Dre*	5234216	Religiós	Carrer Corona 34	Església de la Miraculosa
SP-Dre*	5533414	Religiós	Carrer Sant Tomàs 10	-
SP-2/S-Ed	5934803-04-02	Educatiu-Cultural	Plaça de l'Arquebisbe 1	Presó de Sant Vicent (Planta baixa (02) i soterrani en la resta)
SQE	5032501	Educatiu-Cultural	Carrer Guillem de castre 153	Col·legi Públic Cervantes
SQE	5130201	Educatiu-Cultural	Plaça Santa Úrsula 1	Torres de Quart
EC/S-Ed	5534701	Educatiu-Cultural	Plaça del Carme 4	Universitat Internacional Menéndez Pelayo
SP-2/S-Ed	5535902	Educatiu-Cultural	Carrer Blanqueria 23	Casa Museu Josep Benlliure
SP-2/S-Ed	5731301	Educatiu-Cultural	Plaça Manises 3	Torre de Sant Bartomeu Apòstol
SP-2/S-Ed	5830404	Educatiu-Cultural	Plaça de la Mare de Déu 1	Casa Vestuari
SP-2/S-Ed	5834201	Educatiu-Cultural	Plaça dels Furs 5	Torres de Serrans
SP-2/S-Ed	5931808	Educatiu-Cultural	Plaça Dècim Juni Brut s/n	Centre Arqueològic de l'Almoïna
SP-2/S-Ed	6029108	Educatiu-Cultural	Carrer Banys de l'Almirall 35	Banys de l'Almirall
SP-2/S-Ed	6031101	Educatiu-Cultural	Plaça de l'Arquebisbe 3	Palau del Marquès de Camp

SP-2/S-Ed	6031201	Educatiu-Cultural	Plaça San Luís Bertran 1	Antic Almodí de València
SP-2/S-Ed	6031405	Educatiu-Cultural	Plaça San Luís Beltrán 3	Casa Natalícia de Sant Luís Bertran
EC/S-Ed	6131808	Educatiu-Cultural	Plaça Sant Esteve 3	Conservatori professional de Música de València
SP-2/S-Ed	5830101-02	Educatiu-Cultural	Carrer Micalet 6	Casa del Relotger (sense ús)
SP-2*/S-ED*	6031408-09	Educatiu-Cultural	Plaça Comte del Real 2-3	Antigues cavallerisses del Palau dels Escrivá
EC*/S-ED*	5535910	Educatiu-Cultural	Carrer Pare Orfes 3	Centre Privat d'Ensenyament Gran Associació
SP-2*/S-ED*	5732508	Educatiu-Cultural	Plaça Nules 1	Reial Mestrança de Cavalleria de València
EC/S-ED*	5328310	Educatiu-Cultural	Carrer Carnissers 6	Real Col·legi de les Escoles Pia (PP. Escolapis)
EC*/S-ED*	5827303	Educatiu-Cultural	Carrer Cardona 2, amb carrer Vidal	Casa Natalícia Luís Vives
EC*/S-ED*	5833411	Educatiu-Cultural	Carrer Mur Santa Anna 5	Col·legi Sagrat Cor
SP-2*/S-ED*	6027501	Educatiu-Cultural	Carrer La Nau 1	Museu del Patriarca
SP-2*/S-ED*	6029304	Educatiu-Cultural	Carrer Trinquet de Cavallers 9	Lo Rat Penat
SP-2*/S-ED*	6127801	Educatiu-Cultural	Carrer Comèdies 12	Casino d'Agricultura
EC*/S-ED*	5931001	Educatiu-Cultural	Carrer Almodí 1	Universitat CEU-UCH - Palau de Colomina
SP-2*/S-ED*	5931101	Educatiu-Cultural	Plaça Cors de la Mare de Déu 4	Museu Marià
SQE*	5131702-03	Educatiu-Cultural	Carrer Guillem de Castro 94	Universitat Catòlica de València (campus Santa Úrsula)
SP-2*/S-ED*	6328701-02	Educatiu-Cultural	Plaça Tetuan 23	Centre Cultural

				Bancaixa
SP-2-6*/S-ED-AT*	5832102	Educatiu-Cultural/Assistencial	Carrer Convent de la Puritat 4	Monestir de la Puritat i Sant Jaume
EC	5229101	Escolar	Plaça Viriat	Conservatori Música i EASDV
EC	5234212	Escolar	Carrer Beneficència 11	Associació de Caritat de Sant Vicent de Paül, Guarderia
EC	5622501	Escolar	Carrer Sant Pau 4	IES Lluís Vives
ÉS/S-Ed	5729913	Escolar	Plaça Mare de Déu de la Pau 3	Adeit Fundació Universitat Empresa de València
EC	5334209-12	Escolar	Carrer Hort d'En Cendra 3	Col·legi Públic Santa Teresa
EC	5334227-28	Escolar	Carrer Beneficència 20	IES Barri del Carme
EC*	5929202	Escolar	Carrer Cabillers 6	Cabillers, Centre de Formació Professional
EC*	6033701	Escolar	Carrer Pintor López 8	Escola Professional Xavier
SP. Dep	5333501	Esportiu	Carrer Doctor Chiarri 1	Poliesportiu del Carme
SP-3	5226905	Sanitari-Assistencial	Carrer Bany 25	Residència de Tercera Edat i Centre de Dia "Velluters"
SP-3	5228103	Sanitari-Assistencial	Carrer Aroles 2	Centre de Dia discapacitats Velluters
SP-3*	5630101	Sanitari-Assistencial	Carrer Cadirers 5	Antic Cercle de Belles arts (actual gastro bar)
SP-3P*	5033303	Sanitari-Assistencial	Passeig de la Petxina 2	Centre d'acolliment Sant Joan Baptista
SP. Dsa	5634515	Serveis Públics. Sanitari	Carrer Garcilaso 13	
SP	5331219	Soci-Cultural	Carrer Quart 22	Consell Regulador Vins D.O. València

SP. Dsc	5531503	Soci-Cultural	Carrer Cavallers 26	Palau Mercader. Seu d'oficines i de la Federació de Cooperatives Agroalimentàries de la Comunitat Valenciana
SP-2	5825705	Soci-cultural	Plaça de l'Ajuntament 18	Ateneu Mercantil de València
SP. Dsc	5734210	Soci-Cultural	Carrer de les Roques 3	Casa de les Roques (Museu)
SP-2	5825706	Soci-cultural	Plaça de l'Ajuntament 17	Teatre Rialto
SP-2	5830210	Soci-Cultural	Carrer Juristes 8	
SP-2	6129905	Soci-cultural	Carrer Aparisi i Guijarro 10	Societat Lo Rat Penat
SP-2	5324518	Soci-Cultural	Carrer Hospital 13	Biblioteca Pública de València
SP. Dsc	5531501	Soci-Cultural	Carrer Landerer 5	Centre Teatral Escalant
SP. Dsc	5532106	Soci-Cultural	Carrer Salines 17	Inclòs dins UE10 Muralla islàmica
SP-2	5631801	Soci-Cultural	Carrer Cavallers 31	Teatre Talia
SP-2	5227303-05-06	Soci-Cultural	Carrer Balmes 31,33,37	
SP-2	5227307-08-09-10-11-12-13-14	Soci-Cultural	Carrer Recared	La Bocha
SP-2	5330209-10-11-12-13-14	Soci-Cultural	Carrer Rei Don Jaume 1/Carrer Murillo 2-4-6-8	Zona Convent de la Puritat
SP. Dsc	5335323-24-25-26-27-28	Soci-Cultural	Carrer Guillem de Castro/Carrer Gutenberg	Inclòs dins UE 22
SP. Dsc	5532108-09-10-11-22-23-24-25-30-32	Soci-Cultural	Carrer Salines 5/Calla Baixa 4 a 18	Inclòs dins UE10 Muralla islàmica
SP. Dsc	5532127-	Soci-Cultural	Carrer Baixa 22	Inclòs dins UE10

	28-29-31-36			Muralla islàmica
SP. Dsc	5633908-10	Soci-Cultural	Plaça de l'Àngel 3/Plaça els Navarros 3	Inclòs dins UE7 Muralla islàmica
SP-2	5324525	Soci-Cultural	Carrer Hospital 7	Centre d'Artesania de la Comunitat Valenciana
SP-2*	5730313-17-18	Soci-Cultural	Carrer Catalans 6	Ítaca. Espai Cultural
SP-2*	5227306	Soci-Cultural	Carrer Balmes 29	Gremi de Fusters
SP-2*	5324519	Soci-Cultural	Carrer Hospital 7	Museu i Col·legi de l'Art Major de la Seda
SP-2*	5330229	Soci-Cultural	Carrer Quart 21-23	Zona Convent de la Puritat
SP-2*	5625701	Soci-cultural	Carrer Sant Vicent Màrtir 44	Teatre Olympia
SP-2*	5626611	Soci-Cultural	Carrer Aluders 7	Galeria d'Art La Gallera
SP-2*	5630101	Soci-Cultural	Carrer Cadirers 5	Antic Circule de Belles arts (actual gastro bar)
SP-2*	6229803	Soci-cultural	Carrer En Blanch 6	Patronat Llar Escola Sant Bult
SP-2*	6230921	Soci-cultural	Carrer Governador Vell 28	-
SP-2-3	5631814	Soci cultural / Sanitari-Assistencial	Carrer Álvarez 1/Carrer Cavallers 31	Casa dels Obrers de Sant Vicent Ferrer
SP-2-6*	6129918	Soci-Cultural/Religiós	Carrer Trinquet de Cavallers 10	Residència Universitària Religioses de Maria Inmaculada
SP	5325601	Serveis Públics	Carrer Roger de Flor 19	Inclòs en UE11 Velluters
SP	5433410	Serveis Públics	Carrer del Pou s/n	Centre de Suport a la Immigració
SP*	5324506-22	Serveis Públics	Carrer Quevedo 2	Universitat Catòlica de València, Sant Vicent Màrtir. Campus Sant Carlos Borromeu

SP/S-DM	5531113	Dotacional-múltiple	Plaça marquès de Busianos 5	Aparcament
SP/S-DM	6227501	Dotacional-múltiple	Plaça Alfonso el Magnànim	Antiga oficina del consumidor
SP*/S-DM*	5535901	Dotacional-múltiple	Plaça Portal Nou 6	Convent de San Josep i Santa Teresa
SP-7*	5833703	Garatges	Carrer Sabaters 9	Garatge
SP-7*	6129908-09	Garatges	Carrer Governador Vell 11-13	Garatge
IS. Din	5232701	Infraestructures bàsiques	Carrer Pintor Zarinyena 6	Telefònica
FD/S-ANEU	6428513	Infraestructura-Servei Urbà	Carrer Ximenez Sandoval 6	Ministeri de Defensa d'Espanya
SP-5/S-ANEU	5528801-02-03	Infraestructura-Servei Urbà	Plaça del Mercat 5	Mercat Central
SP	5431201-03-04-05-06	Serveis públics	Plaça Músic López Chavarri	-
SP	6023516	Serveis públics	Carrer Pascual i Genis 21	Col·legi Notarial
SP	5223623	-	PB, P1 i P2 carrer Esparter	
SP	5526503-07	-	Carrer Llanterna 26/Carrer Mallorquins 8/Carrer Poeta Llobart 12/Carrer En Gil 12	-

Llistat de zones verdes.

DOTACIONS. ZONES VERDES			
XARXA PRIMÀRIA			
QUALIFICACIÓ	CLASSIFICACIÓ ZONES VERDES	BARRI	DENOMINACIÓ
GEL-1/P-QL	Parc	Externes a Ciutat Vella	Jardins del Túria

GEL-2/P-QL	Parc	Externes a Ciutat Vella	Jardins del Real - Vivers
XARXA SECUNDÀRIA			
QUALIFICACIÓ	CLASSIFICACIÓ ZONES VERDES	BARRI	DENOMINACIÓ
EL/S-JL	Jardí	Externes a Ciutat Vella	Plaça Santa Mònica
SJL	Jardí	Externes a Ciutat Vella	Passeig de l'Albereda
EL/S-JL	Jardí	Barri del Carme	Jardins de les Alameretes de Serrans
EL/S-JL	Jardí	Barri del Carme	Entorn Torres de Serrans-carrer Comte Trénor-Blanqueria
SVA	Àrea de joc	Barri del Carme	Jardins Guillem de Castro
EL/S-JL	Jardí	Barri del Carme	Plaça del Carme
EL	Espai lliure	Barri del Carme	Plaça Jesús i Maroto González (Faller) i carrer Jardí
SVJ	Jardí	Barri del Carme	Plaça Maria Beneyto (Esriptora)
SVJ	Jardí	Barri del Carme	Ampliació Plaça Maria Beneyto (Esriptora)
EL	Jardí	Barri del Carme	Jardins inclosos en UE22
EL	Jardí públic	Barri del Carme	Interior illa 56339 (UE7 Muralla islàmica)
EL	Jardí públic	Barri del Carme	Interior illa 56323 (UE8 Muralla islàmica)
EL-2	Jardí	Barri del Carme	Plaça Centenar de la Ploma
EL	Jardí	Barri del Carme	Plaça de Vicent Iborra
EL	Jardí	Barri del Carme	Plaça Tavernes de Valldigna (UE12 Carme)
EL	Jardí	Barri del Carme	Plaça Dramaturg F. Hernández Casajuana
EL-1	Jardí annex a ed. públic	Barri del Carme	Interior illa 55321 (UE10 Muralla islàmica)

EL	Jardí públic	Barri del Carme	Interior illa 55321 (UE10 Muralla islàmica)
EL	Jardí	Barri del Carme	Plaça Jesús i Maroto González (Faller)
EL-2	Jardí	Barri del Carme	Plaça entre carrers Morella i de la Raga
EL	Jardí	Barri del Carme	Plaça al carrer Historiador Beuter (inclòs dins UE18 Carme)
EL/S-JL	Jardí	Barri del Carme	C/ Damià Forment
EL	Jardí	Barri del Carme	Plaça de l'Autor
EL	Jardí	Barri del Carme	Plaça al carrer Sant Tomàs i Ripalda
EL	Jardí	Barri del Carme	Plaça en carrer Sant Ramón amb Beneficència
EL	Jardí	Barri del Carme	Plaça del Músic López-Chávarri
EL/S-JL	Jardí	Barri del Carme	Plaça al carrer del Cabrit
EL	Jardí	Barri del Carme	Plaça al carrer Lusitans
EL-1	Jardí annex a ed.públic	Barri del Carme	Interior illa 55333 (UE6 Muralla islàmica)
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça del Mercat, entorn de la Llotja i Sants Joans
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça de la Reina
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça Tossal
EL-2	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça al carrer Hedra amb Llanterna
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça Doctor Collado
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça Redona
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça Lope de Vega / Mare de Déu de la Pau
EL-2	Espai Lliure	Barri del Mercat	C/ Puríssima / Abaixadors/ Corretgeria
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça San Nicolau
EL-2	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça Mercè
EL-2	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça Guillem del Rei i Rafal de Sant

			Tomàs (Tapineria)
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça entre C/ Sabateria dels Xiquets / Numància (inclòs dins UE8 Mercat)
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça Miracle del Mocadoret
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça Correu Vell
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça del Negret
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça Companyia
EL-2	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça interior C/ Abat
EL-2	Espai Lliure	Barri del Mercat	Plaça al carrer En Pina
EL/S-JL	Jardí	Barri de Seu-Xerea	Jardins de la Glorieta
EL/S-JL	Jardí	Barri de Seu-Xerea	Jardins de la Glorieta (Ampliació)
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Plaça de la Mare de Déu
EL/S-JL	Jardí	Barri de Seu-Xerea	Plaça Temple
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Plaça Arquebisbe i carrer Palau
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Plaça Nàpols i Sicília
EL/S-JL	Jardí	Barri de Seu-Xerea	Plaça Porta de la Mar
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Plaça Manises
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Plaça Sant Vicent Ferrer
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Plaça de l'Almoina
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Plaça de Sant Llorenç
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Jardí de la Generalitat
EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Al C/ En Gordo (inclòs dins UE2 Seu-Xerea)
EL/S-JL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Plaça Cors de la Mare de Déu
EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Al C/ Espasa (inclòs dins UE1 Seu-Xerea)
EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Al C/ Entença/ Escolles Temple (inclòs dins UE4 Seu-Xerea)

EL/S-EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Plaça Sant Esteve
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Plaça Comunió Sant Esteve
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Plaça Sant Lluís Bertran
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Plaça Comte del Real
EL-2	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	Plaça al C/ la Garrofa
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri de Seu-Xerea	En C/ Viciàna
EL-2	Espai Lliure	Barri Universitat-Sant Francesc	Plaça de l'Ajuntament
EL/S-JL	Jardí	Barri Universitat-Sant Francesc	Jardí del Parterre/ Plaça Alfonso el Magnànim
EL* UP	Espai Lliure privat d'ús públic	Barri Universitat-Sant Francesc	Plaça al costat de passatge Doctor Serra
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri Universitat-Sant Francesc	Plaça Col·legi del Patriarca
EL-1	Jardí	Barri Universitat-Sant Francesc	Plaça Els Pinazo
EL-2	Espai Lliure	Barri Universitat-Sant Francesc	Plaça Rodrigo Botet
EL/S-JL	Jardí	Barri Universitat-Sant Francesc	C/ Colom / Cerdán de Tallada / Palau de Justícia
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri Universitat-Sant Francesc	C/ Raconada Federico Garcia Sanchiz
EL-1	Jardí	Barri Universitat-Sant Francesc	Jardí annexe a Església de Sant Agustí
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri Universitat-Sant Francesc	Plaça Picador de Dosaigües
EL-2	Espai Lliure	Barri Universitat-Sant Francesc	Plaça de Margarita Valldaura
EL-1	Jardí	Barri Velluters	Jardins de l'Antic Hospital
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça Ciutat de Bruixes
EL-2	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça en carrers Quart, Palomar i Murillo

EL/S-JL	Jardí	Barri Velluters	Plaça Don Joan de Vil·la-rasa
EL-2	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça Viriat
EL-2	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça a l'avinguda Baró de Càrcer i carrer Hospital
EL-1	Jardí	Barri Velluters	Plaça al carrer Quevedo - MUVIM
EL-2	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça al carrer Recared, Guillem Sorolla i Torn de l'Hosp.
EL-2	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça en carrer Recared, Roger de Flor i Torn de l'Hosp. (UE11 Velluters)
EL-2	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça al costat de MUVIM
EL-2	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça al carrers Monges i Carda
EL-2	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça al carrer del Triador
EL-1	Jardí	Barri Velluters	Plaça al carrers Vinatea i Actor Rivelles
EL-2	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça e al carrer de l'Angelicot
EL-2	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça de la Bocha
EL-2	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça del Pilar
EL-2	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça al carrer Patis de Frígola
EL	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça als carrers Valeriola i Exarchs
EL/S-EL	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça Escola Pia
EL-2	Espai Lliure	Barri Velluters	Plaça als carrers Vinatea i Beata (UE10 Velluters)
SVA	Àrea de joc	Barri Velluters	Plaça de l' Encarnació

2.2.7. Directrius de Qualitat Urbana: Diagnòstic, Indicators i Directrius Particulars Àrea Funcional-01. Febrer 2018

Es troba en fase de tramitació urbanística el Pla Especial de Directrius de Qualitat Urbana. En la Memòria Informativa del PEP Ciutat Vella arrebpleguem el Diagnòstic i les Directrius que incorpora aquest Pla Especial per a l'Àrea Funcional-01 que coincideix amb l'àmbit Ciutat Vella i que suposa el 65% del total de l'àmbit del PEP Ciutat Vella..

En la Memòria Justificativa del PEP Ciutat Vella es tractarà de forma detallada la justificació del compliment de les Directrius d'aquest Pla Especial per part del PEP Ciutat Vella..

DIAGNÒSTIC

Els indicadors S-04 i Pe-01 mostren l'excessiva terciarització de l'àmbit AF01, circumstància excepcional en la ciutat, que unit a la presència sobrepasant els límits admissibles d'habitatges buits descriuen un barri amenaçat per l'especialització d'usos aliens als residencials

Els indicadors dels equipaments públics es fan particularment vulnerables pel que fa als educatius Eq-01 i Eq-02, la seua quantificació global és deficitària i també l'accés a centres d'infantil i primària que requereixen les distàncies des de la residència més exigents

Eq-06 i Eq-08 posen en evidència la insuficiència de centres d'activitats per a persones majors especialment en Xeu-Xerea i Sant Francesc i la total absència de centres municipals de Joventut en tota l'àrea funcional

Els indicadors dels espais públics Ep-01, Ep-02 i Ep-03 mostren una presència per damunt del llindar d'espais lliures, tant de proximitat, com a globals, fins i tot la seua presència simultània, malgrat que no abunden els espais enjardinats. Aquest resultat s'explica singularment en aquesta àrea funcional, per l'existència d'espais d'estància i per als vianants que han computat en el càlcul d'aquest indicador per considerar aquelles àrees d'ús públic que per les seues característiques morfològiques i funcionals possibiliten la trobada, el passeig i la relació social entre els ciutadans. L'excés de l'indicador de ràtio d'equipament global ve motivat per la condició de centre històric de la ciutat que lògicament concentra equipaments socioculturals i institucionals al servei de tota la població, no solament dels residents, com en cap altra zona de la ciutat

La insuficiència actual del valor d'Ep-04, connexions a l'horta es corregeix amb l'execució de les previsions del planejament. Per la seua banda, l'indicador Ep-05, presència d'arbrat en vials, únicament posa en evidència la manca actual, sense poder entrar a valorar l'escenari planificat lloc que no està dissenyat per al conjunt de la ciutat.

La falta d'oferta d'habitatge tant lliure com protegida, segons la planificació vigent que revelen els indicadors V-01 i V-02, obeeix a l'escassa existència de grans borses de sòl vacant, més enllà dels solars el potencial residencial dels quals s'analitza a escala de pla especial d'àrea funcional. Contribuirà al diagnòstic més rigorós, la disponibilitat de dades d'antiguitat i estat de l'edificació, particularment dels habitatges buits la rehabilitació dels quals contribuirà significativament a la millora de l'oferta residencial.

Finalment respecte als paràmetres de mobilitat actual del barri, assenyalar que presenta manques en la xarxa ciclista valorada per l'indicador M-01, si bé les ampliacions més recents en aquesta infraestructura, no han pogut ser incorporades en aquest document.

DIRECTRIUS PARTICULARS

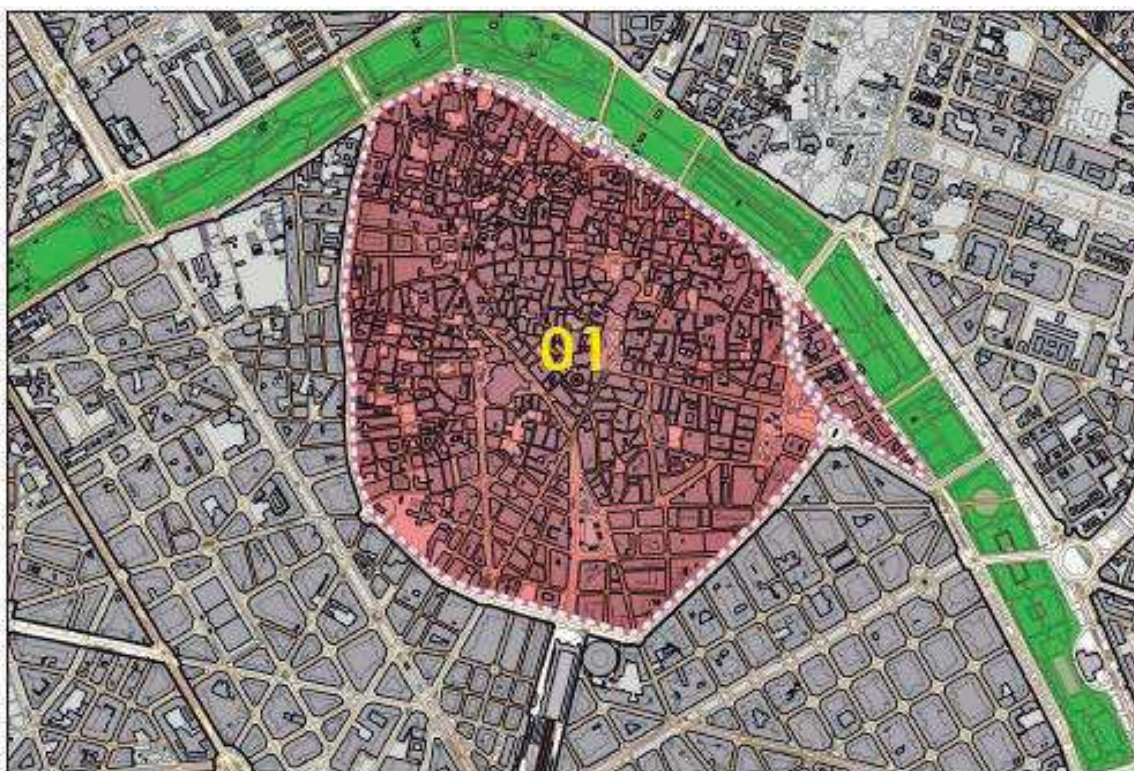
Excés d'usos terciaris, que amenacen la compatibilitat del residencial. Resulta precisa la revisió normativa que fomenti la revitalització i compatibilitat dels diferents usos i activitats que es desenvolupen en l'àmbit, amb una especial embranzida a l'ús residencial i al comerç tradicional

Les millores dels indicadors de ràtio i accessibilitat dels equipaments educatius, aconsellen la presa en consideració de propostes que no requerisquen de grans parcel·les dotacionals vacants, pràcticament inexistents en l'AF01. Per aquest motiu cal valorar la possibilitat de suplementar les instal·lacions dels centres escolars existents, habilitant-los funcionalment fins a satisfer demanda en honor de millorar l'oferta de places escolars.

En el cas de la manca que presenta l'AF01 de centres d'activitats per a persones majors, així com centres municipals de joventut, convé analitzar la possible compatibilitat d'usos i fins i tot la compatibilitat de les instal·lacions existents amb altres usos, així com la rehabilitació d'immobles amb valor patrimonial per a destinació dotacional no necessàriament institucional. Ocupar les escasses parcel·les vacants, ha de sotmetre's a una selecció dels usos més precisos, d'acord amb les prioritats que determinen els valors dels indicadors, per aproximar-se més o menys al seu corresponent llindar de qualitat.

Els valors excedentaris dels indicadors d'espais lliures no resulta necessari rebaixar-ho, donades les característiques dels espais lliures considerats en el còmput, si bé són convenients en les zones en les quals a nivell d'àrea funcional s'assenyale, les actuacions de millora de l'espai lliure públic, de la qualitat d'espai urbà i de la mobilitat, especialment en relació amb oferta de places d'aparcament per als vehicles censats en l'AF.

L'oferta d'habitatge ha de millorar-se des de dues accions específiques: la rehabilitació de vivendes buides i edificis que ho precisen i l'edificació de solars, prioritàriament aquells inclosos en el RMSER

INDICADORES GENERALES				
CAMPO	INDICADOR		MÍNIMO	DESEABLE
SUELO	S-01	Edificabilidad	> 1,50 m2/m2s	
	S-02	Eficiencia de la trama	> 5 m3/m2s	
	S-03	Densidad Viviendas	> 100 viv/ha	140 viv/ha
	S-04	Equilibrio entre Actividad y Residencia	> 10 % sup. Constr.	20 % sup. Constr.
PATRIMONIO	Pe-01	Viviendas vacías	< 20 % total viv	< 10 % total viv
IDENTIDAD	Id-01	Integración de Barrios	>85 % de hab barrio	100 % de hab barrio
	Id-02	Patrimonio Cultural	> 50 % de hab AF	100 % de hab AF
	Id-03	Nivel Asociacionismo	> 0,80 asoc/10000hab	
EQUIPAMIENTOS	Eq-01	Ratio Equipamiento Educativo	> 1,79 m2s/hab	< 2,38 m2s/hab
	Eq-02	Accesibilidad Centros Infantil y Primaria	75 % hab < 300 m	100 % hab < 300 m
	Eq-03	Accesibilidad Centros Secundaria	75 % hab < 600 m	100 % hab < 600 m
	Eq-04	Accesibilidad Centros Sanitarios	75 % hab < 600 m	100 % hab < 600 m
	Eq-05	Accesibilidad Centros Servicios Sociales	75 % hab < 900 m	100 % hab < 900 m
	Eq-06	Accesibilidad Centros Personas Mayores	75 % hab < 600 m	100 % hab < 600 m
	Eq-07	Accesibilidad Centros Día y Especialidades	75 % hab < 900 m	100 % hab < 900 m
	Eq-08	Accesibilidad Centros Municipales Juventud	75 % hab < 900 m	100 % hab < 900 m
	Eq-09	Accesibilidad Eq. Universidad Popular	75 % hab < 900 m	100 % hab < 900 m
	Eq-10	Accesibilidad Eq. Culturales. Bibliotecas	75 % hab < 900 m	100 % hab < 900 m
	Eq-11	Accesibilidad Eq. Deportivos Proximidad	75 % hab < 750/1000 m	100 % hab < 750/1000 m
	Eq-12	Accesibilidad Eq. Deportivos Ciudad	75 % hab < 2000 m	100 % hab < 2000 m
	Eq-13	Ratio Eq. Públicos Proximidad	>1,74 m2s/hab	> 3,21 m2s/hab
	Eq-14	Ratio Eq. Públicos Globales	>3,04 m2s/hab	> 4,72 m2s/hab
ESPACIO PÚBLICO	Ep-01	Ratio Espacios Libres Públicos Proximidad	2,5 m2s/hab	4 m2s/hab
	Ep-02	Ratio Espacios Libres Públicos Global	5,5 m2s/hab	8 m2s/hab
	Ep-03	Accesibilidad Simultánea Espacios Libres	2 tipos EL	3 tipos EL
	Ep-04	Conexión con la Huerta	40 % de m2s AF	60 % de m2s AF
	Ep-05	Densidad de arbolado en Vial	> 0,11 árbol/20m2	
VIVIENDA	V-01	Oferta Vivienda Protegida	20 %	
	V-02	Oferta Vivienda Renta Libre	7 %	
MOVILIDAD	M-01	Ratio Carril Bici	12 % de la sup. Viaria	16 % de la sup. Viaria
	M-02	Accesibilidad a la Red Ciclista	90 % de hab	100 % de hab
	M-03	Accesibilidad Simultánea Redes Movilidad	80 % de hab	100 % de hab
	M-04	Aparcamiento en Vial		0 %

2.3. DETERMINACIONS PATRIMONIALS

2.3.1. Ciutat Vella, àmbit pertanyent a l'Àrea Central del Conjunt Històric de València declarat B.I.C.

Des del punt de vista patrimonial, el -PEP-Ciutat Vella- regula l'àmbit de CIUTAT VELLA pertanyent a l'Àrea Central del Conjunt Històric de València declarat B.I.C i a més serà el **Planejament que a efectes patrimonials es convalidarà com a Pla Especial de l'Entorn de Protecció dels monuments que conté Ciutat Vella** excepte en el cas del B.I.C Estació del Nord, l'entorn de protecció del qual excedeix de bon tros l'àmbit d'aplicació d'aquest Pla Especial. El Pla Especial d'aquest BIC, Estació del Nord es redactarà de forma independent.

A partir de l'aprovació del PEP-Ciutat Vella, de conformitat amb el previst en la normativa patrimonial, en tot l'àmbit, la competència serà municipal excepte en els Béns d'Interés Cultural continguts i en els assenyalats com a àrees d'especial "transcendència" que requeriran d'autorització prèvia de l'administració competent en matèria de cultura, conselleria competent en matèria de Patrimoni Cultural, per a aquelles actuacions que siguen classificades com a "intervencions de transcendència patrimonial".

1. El -PEP Ciutat Vella- assumeix i incorpora al document de forma íntegra:

- 1) El Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC de la Zona Central de Ciutat Vella. Ad. 03/08/2016 d'ara en avant **PEP EBIC 06-07, ja aprovat**
- El Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC de la zona sud oest de Ciutat Vella, d'ara en avant **PEP EBIC 04, actualment en fase de redacció**, tindrà en compte la modificació del PEPRI Universitat-Sant Francesc per a l'ordenació de la Plaça de Bous de València, per part de la Diputació que actualment es troba pendent d'aprovació per CTU.

El Pla Especial de protecció dels BB.II.CC. de la zona sud de Ciutat Vella, en avant PEP EBIC 04 inclou l'Estació del Nord com a element que forma part de l'entorn de protecció de la Plaça de Bous, però el Pla Especial de Ciutat Vella no es redacta als efectes establits en l'article 39.3 de Plans Especials de Protecció per a aquest BIC, ja que el seu entorn de protecció (definit en la fitxa del Catàleg Estructural del PGOU) excedeix àmpliament els límits de l'àmbit del PEP-Ciutat Vella que ara es redacta.

2. Assumeix i incorpora al document parcialment:

- El Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC Porta de Serrans, Església i Convent de Sant Domènec, Museu de Belles arts, Monestir del Temple, Palau de Justícia i Ex convent del Carme i Església de la Santa Creu. Ad. 01/06/2016 (B.O.P.) 11/03/2016 (CTU) d'ara en avant **PEP EBIC 08, excepte àmbit d'entorn de protecció de MUSEU BELLES ARTS EX-CONVENT DE SANT PIUS V; i**

El Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC situats a la ronda oest i a l'eixample del Botànic, d'ara en avant **PEP EBIC 03, actualment en fase de tramitació, excepte les determinacions corresponents al JARDÍ BOTÀNIC de la Universitat de València ni al TEMPLE PARROQUIAL DE SANT MIQUEL I SANT SEBASTIÀ.**

3. El PEP Ciutat Vella, establirà les determinacions patrimonials de l'art. 39.3 Plans Especials de Protecció referits a entorns de protecció de BIC immobles, categoria monument de la Llei de Patrimoni Cultural Valencià que corresponen als BB.II.CC que relacionem a continuació, que no tenen en l'actualitat Pla Especial de Protecció ni aprovat ni en tràmit.

126. TORRE ADOSSADA AI LLENÇ DE MURALLA EXISTENT ENTRE LES PLACES DE L'ÀNGEL I DE BENEYTO I COLL. Declarada BIC per Decret 2261/1963 de 24 de juliol. Publicació: BOE 07.09.63. número 215 Monument Històric Artístic de caràcter Nacional (MHAN).

Entorn de Protecció arrellegat en Fitxa del CATÀLEG ESTRUCTURAL DE BÉNS I ESPAIS PROTEGITS Ad 20.02.2015 (BOP 20.04.2015). MPEPRI DEL CARME ÀMBIT MURALLA MUSULMANA ad 15.04.2006 BOP pla nº 3

- **MUSEU DE PREHISTÒRIA, Conjunt de la Beneficència, carrer Corona, nº 36**
En aquest cas i d'acord amb Exp 2015/0982-V (SS.TT 0012C.15) de la C. Cultura, el PEP Ciutat Vella establirà l'aclariment sobre la situació patrimonial de l'edifici que passarà a considerar-se BIC solament respecte del contingut, per contindre col·lecció del Museu (Decret 474/1962 d'1 de març pel qual determinats Museus són declarats monuments Històrics) i com a BRL pels valors propis de l'edifici.

Es modificarà la delimitació de l'entorn de protecció del BIC arrellegat en Fitxa del CATÀLEG ESTRUCTURAL DE BÉNS I ESPAIS PROTEGITS Ad 20.02.2015 (BOP 20.04.2015) CODI: BIC 01.03.08 bis. L'entorn de protecció es reduirà a la parcel·la on se situa l'edifici.

Aquesta situació es mantindrà mentre romanga la col·lecció. Si es trasllada la col·lecció desapareixerà la condició de BIC i l'edifici quedarà subjecte al règim que correspon al BRL.

- RECINTES MURALLA ROMANA, ISLÀMICA I BAIX MEDIEVAL.

En relació a aquests elements patrimonials el -PEP-Ciutat Vella- justifica la no necessitat de redactar Pla Especial de Protecció segons l'art. 39.3 LPCV per estar dins del Pla Especial de Ciutat Vella on tota la superfície és àrea de vigilància Arqueològica i per tant, que d'acord amb l'apartat 1 de l'article 60 "tota actuació arqueològica o paleontològica haurà de ser autoritzada expressament per la Conselleria competent en matèria de cultura" però no requereix de la delimitació de l'entorn de protecció.

- Respecte dels **BB.II.CC, EMBLEMES, PEDRES HERÀLDIQUES, ROTLLOS DE JUSTÍCIA D'INTERÉS HISTÒRIC-ARTÍSTIC**, (amb més de 100 anys d'antiguitat): encara que no s'identifiquen, grafien o assenyalen en les fitxes del catàleg de forma expressa perquè no s'hagen pogut localitzar durant els treballs d'elaboració del present Catàleg, el Pla Especial en les seues Normes defineix l'entorn de protecció d'aquests elements i el seu règim de protecció.

2.3.2. Àrees delimitades com a entorn de protecció dels BB.II.CC. -monument- inclosos a l'àmbit

L'objecte del -PEP-Ciutat Vella- és la redacció d'un únic document urbanístic que continga la regulació urbanística i patrimonial de l'àmbit de Ciutat Vella, per ser part del B.I.C "Conjunt Històric de València" i la regulació que li correspon als entorns de protecció dels Béns d'Interés Cultural, de la categoria monument continguts en ella (tots excepte l'Estació del Nord). Aquesta regulació es desenvolupa sobre les àrees que agrupen als diferents entorns de protecció dels BB.II.CC que són les següents:

- Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC de la zona central de Ciutat Vella, inclou la zona de l'entorn de protecció de la Torre adossada al llenç de muralla existent entre les places de l'Àngel i de Beneyto i Coll.
- Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC recaients a l'antic llot del Rio Túria.
- Àrea dels entorns de protecció del B.I.C Porta de Quart.
- Àrea de l'entorn de protecció del BIC Museu de Prehistòria, Conjunt de la Beneficència, carrer Corona, nº 36.
- Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC recaients a la ronda sud-oest.
- En el cas del Recinte de les muralles, Romana, Islàmica i baix Medieval, resulta innecessària la delimitació d'entorn de protecció (D'acord amb el contingut de la Fitxa del Catàleg Estructural) per estar dins de l'àmbit de Ciutat Vella on resulta ser tota la seua superfície Àrea de Vigilància Arqueològica.

Tots els entorns es representen en el Plànol d'Informació I-06 Ordenació Estructural. Catàleg II: Entorns de protecció dels BB.II.CC. En uns casos amb planejament especial aprovat o en tràmit i en la resta es representen les delimitacions actualment vigents dels entorns de protecció. En tots els casos pertanyen al Conjunt Històric de València, declarat Bé d'Interés Cultural segons Decret 57/1993, de 3 de maig, del Govern Valencià, comprenen els següents àmbits:

1. Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC de la zona central de Ciutat Vella

Es tracta de l'àrea que envolta als Béns d'Interés Cultural següents: ESGLÉSIA CATEDRAL BASÍLICA METROPOLITANA DE SANTA MARIA, LLOTJA DELS MERCADERS O DE LA SEDA, PALAU DE LA GENERALITAT, REAL COL·LEGI SEMINARI DEL CORPUS CHRISTI O DEL PATRIARCA, PALAU DEL MARQUÈS DE DOSAIGÜES A VALÈNCIA, ESGLÉSIA DE SANT JOAN DE LA CREU, ESGLÉSIA DE SANT JOAN DE L'HOSPITAL, CASA DE L'ALMIRALL, BANYS DE L'ALMIRALL, ESGLÉSIA PARROQUIAL DELS SANTS JOANS, PALAU DEL MARQUÈS DE LA SCALA, ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANT ESTEVE, TORRE ADOSSADA AL LLENÇ DE LA MURALLA ÀRAB, PALAU-CASA DELS ESCRIVÀ, ANTIC ALMODÍ DE VALÈNCIA, TEMPLE I TORRE DE SANTA CATERINA MÀRTIR, BASÍLICA DE LA MARE DE DÉU DELS DESAMPARATS, ESGLÉSIA DE SANT NICOLAU DE BARI I SANT PERE MÀRTIR, UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, ESGLÉSIA DE SANT TOMÀS I

SANT FELIP NERI, ESGLÉSIA DE LES ESCOLES PIES, CASA VESTUARI, TEATRE PRINCIPAL, ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANT MARTÍ, ESGLÉSIA DEL SANTÍSSIM CRIST DEL SALVADOR, MERCAT CENTRAL, PALAU DEL MARQUES DE CAMP (O DELS COMTES DE BERBEDEL), PALAU DELS BOÏL D'ARENÓS, PALAU DELS CATALÀ DE VALERIOLA.

Àmbit regulat actualment pel Pla Especial de protecció dels entorns dels BB.II.CC de la zona central de Ciutat Vella PEP-EBIC 06-07 Ad. 03/08/2016 que coincideix amb la seua part central incloent major superfície dels barris de Seu-Xerea, de Mercat i d'Universitat-Sant Francesc i menor superfície dels barris de Velluters i Carme. En aquest àmbit els elements del teixit urbà que tenen major rellevància són:

- Del barri de Velluters, inclou la zona situada al nord-est. L'àrea que envolta l'illa en la qual se situa l'església de les Escoles Pies, delimitada pels carrers Carnissers, Pintor Domingo, Villena-Exarchs, Peu de la Creu-Santa Teresa i plaça de Joan de Vil·la-rasa. La zona limita a l'est amb el barri del Mercat, amb el carrer Bosseria, plaça Ciutat de Bruixes i avinguda Baró de Càrcer
- Del barri de Mercat, el Pla inclou l'àmbit urbà que envolta a l'església de Sant Nicolau de Bari i Sant Pedro Màrtir, situada al nord. Al sud-oest s'inclou l'àrea que envolta al Mercat Central, Llotja, i Església dels Sants Joans, a l'est s'inclou la zona que envolta a l'Església de Santa Caterina. L'àrea inclosa és part de la zona nord del barri de Mercat situada entre el carrer Cavallers al nord, el carrer Micalet, plaça de la Reina i carrer Sant Vicent a l'est, el carrer Carabasses al sud i l'avinguda Baró de Càrcer i la plaça Ciutat de Bruixes a l'oest. En aquesta zona destaca la presència d'espais lliures públics de Ciutat Vella que destaquen per haver-se convertit en focus aglutinadors de les principals activitats que es desenvolupen en la ciutat antiga. Es tracta d'espais com la plaça de la Reina, la plaça del Mercat i la plaça Ciutat de Bruixes. També formen part d'aquesta zona algunes de les més importants vies de penetració del tràfic rodat i per als vianants a Ciutat Vella com ara l'avinguda de l'Oest, el carrer de Sant Vicent i l'avinguda Maria Cristina.
- Del barri de Seu-Xerea s'inclou la zona central situada a l'interior del barri. En aquest àrea destaca la ubicació d'espais lliures de gran rellevància de la ciutat antiga com ara la plaça de Manises, la plaça de Sant Llorenç, la plaça de la Mare de Déu, la plaça Dècim Juni Brut, la plaça de l'Arquebisbe i la plaça Nàpols i Sicília. Destaquen com a viaris que travessen l'àrea de nord a sud, el carrer Serrans (parcialment), el carrer Navellos i Micalet, el carrer Salvador i el carrer Trinquet de Cavallers. En sentit transversal, d'est a oest, travessen la zona viaris com ara el carrer Cavallers (parcialment), els carrers Convent de la Puritat-Almodí, carrer Trinitaris (parcialment), carrer Palau i carrer de la Pau.
- Del barri d'Universitat- Sant Francesc s'inclou part de la zona nord-est que limita a l'oest amb el barri de Mercat i al nord amb Seu-Xerea. D'aquesta zona podem distingir, l'àrea urbana que envolta a l'església de sant Martí, entre les quals es troba part del carrer de Sant Vicent i la resta de viaris que envolten l'illa de l'església, com ara el carrer Abadia de Sant Martí. En segon lloc, es troba el teixit urbà sobre el qual s'assenta el Palau del Marquès de Dosaigües, l'Església de Sant Joan de la Creu i el Teatre Principal, configurat principalment per l'eix viari, carrer Poeta Querol, que recorre en sentit longitudinal l'àmbit, i els carrers Vidal, Raconada Federico Garcia Sanchiz, Barques i Pintor Sorolla, que ho recorren transversalment de nord a sud. Finalment, a l'est del Barri i al voltant de la Plaça del Patriarca, trobem l'àmbit urbà que envolta al Col·legi del Patriarca, la Universitat, i al Palau dels Boïl d'Arenós, envoltat de viaris com el carrer Llibrers, Salvà, Comèdies i Universitat.
- En aquesta àrea es troba també l'entorn de protecció de la Torre adossada al llenç de muralla existent entre els carrers de l'Àngel i de Beneyto i Coll, encara que no està inclosa dins de l'àmbit del PEP-EBIC 06-07 Ad. 03/08/2016.
- Al barri del Carme, s'inclou la zona situada sobre el traçat de l'antiga muralla islàmica i vall que encara és reconeixible i de la qual es conserven nombroses restes. S'inclou l'àrea urbana que envolta a la Torre adossada al llenç de la muralla àrab, i una illa situada en l'extrem sud-est del barri. Aquesta àrea limita al sud amb el barri de Mercat i a l'est amb el de Seu-Xerea. La zona que envolta la Torre de l'Àngel és la situada a l'est, delimitada pels viaris següents: a l'oest la plaça de Sant Jaume, carrer Baix, carrer de les Adoberies, plaça de la Santa Creu i carrer en Roda; al nord,

carrer Roters; a l'oest carrer Palomino i places de l'Àngel, plaça Navarros i plaça Beneyto Coll, carrer Mare Vella, Portal de la Valldigna i Salines; al sud el carrer Cavallers. També s'inclou dins d'aquesta zona l'illa recaient al carrer Serrans i Cavallers.

2. Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC recaients a l'antic llit del Rio Túria.

Es tracta de l'àrea que envolta als Béns d'Interés Cultural següents: -PORTA DE SERRANS, ESGLÉSIA I CONVENT DE SANT DOMÈNEC, MONESTIR DEL TEMPLE, PALAU DE JUSTÍCIA, EX-CONVENT DEL CARME I ESGLÉSIA DE SANTA CREU/ PORTA DELS SERRANS, ESGLÉSIA I CONVENT DE SANT DOMÈNEC, MONESTIR DEL TEMPLE, PALAU DE JUSTÍCIA, EX-CONVENT DEL CARME I ESGLÉSIA DE LA SANTA CREU.

Àmbit regulat pel Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC Porta de Serrans, Església i Convent de Sant Domènec, Museu de Belles arts, Monestir del Temple, Palau de Justícia i Ex convent del Carme i Església de la Santa Creu. Museu Belles arts Ex-convent de Sant Pius V Ad. 01/06/2016 (B.O.P.) 11/03/2016 en avant PEP EBIC 08.

L'àrea pertany als districtes de Ciutat Vella i La Saïdia. Dins de Ciutat Vella inclou part dels barris del Carme, Seu Xerea i Universitat Sant Francesc, quadrants nord-est, nord-oest i sud-est de la ciutat històrica. També inclou el tram del llit vell del Túria tangent a aquests barris històrics i una xicoteta part de l'arc nord del riu, una de les zones més antigues d'expansió de la ciutat a l'altra part del riu, al costat dels Jardins del Reial.

- En la zona central, el tram del llit Vell del riu Túria situat entre el pont de San Josep i el pont de l'Exposició i els viaris i espais tangents a la muralleta del riu. Al nord del pont de Serrans –marge esquerra del llit- la plaça Santa Mònica i el carrer Cronista Rivelles i el carrer de Sant Pius V; en la marge sud del llit l'eix format per la plaça del Portal Nou, els carrers Blanqueria, Comte Trenor i Pintor López, Poeta Llorente, plaça Tempere i els jardins de les Alberedetes de Serrans i el passeig de la Ciutadella.
- Al sud, d'oest a est, l'àmbit inclou edificacions i espais pertanyents a la vora nord-est de Ciutat Vella al seu encontre amb el riu. En aquesta zona es concentren les edificacions monumentals objecte d'aquest pla.
- La zona al voltant de l'Ex-Convent del Carme i Església de la Santa Creu, que comprèn part dels Jardins de les Alberedetes de Serrans amb l'edificació situada al costat del pont de sant Josep, el carrer Salvador Giner, l'illa en la qual se situa el BIC, el carrer Museu, la plaça del Carme i el carrer Pare Orfes amb les edificacions que recauen a aquests viaris.
- La zona al voltant de la Porta de Serrans formada per la plaça dels Furs, els carrers Blanqueria, Comte Trenor, i la plaça dels Furs amb les edificacions que recauen a aquests viaris, a més dels carrers Serrans i Nàquera.
- El Monestir del Temple i part de les edificacions que es trobe en la poma en la qual se situa el BIC: en la marge sud de l'antic llit les carrers Pintor López, plaça poeta Llorente, carrer els Mestres, Trinitaris i Governador Vell, i plaça de Tetuan; i edificacions recaients a aquests viaris.
- L'Església i Convent de Sant Domènec, les edificacions que formen part de la mateixa poma; la plaça de Tetuan, el Passeig de la Ciutadella, i el carrer Ximénez de Sandoval i les edificacions que recauen a aquests espais lliures i viaris parcial o íntegrament, els Jardins de la Glorieta i el tram de l'antic llit del Túria del pont del real al de l'Exposició (sense incloure els ponts).
- El Palau de Justícia delimitat pels carrers Palau de Justícia, Cerdán de Tallada i Colom i envoltat pels espais dels jardinetes del pintor Pinazo, jardins de la Glorieta i del Parterre i plaça Porta de la Mar i edificacions recaients a aquests viaris.

3. Àrea de l'entorn de protecció del B.I.C Porta de Quart

Es tracta de l'àrea que envolta al Bé d'Interés Cultural PORTA DE QUART. L'àrea comprèn l'àmbit del Pla Especial situada a l'oest de la ciutat històrica i inclou parcialment els barris del Carme i de Velluters (antigament del Pilar) del districte nº 1.

S'hi diferencien dos zones: la interior, formada pel carrer Quart en el tram comprès des del carrer Guillem de Castro cap a l'interior de Ciutat Vella, i per les edificacions pertanyents a l'alineació nord i sud d'aquest viari, i l'exterior, identificada com a àrea "ronda Ciutat Vella" integrada per part de la vora oest de Ciutat Vella formada pel carrer Guillem de Castro i les edificacions pertanyents a l'alineació est i oest d'aquest viari. El carrer Quart, actua d'eix de connexió amb la ciutat antiga des de la zona oest de la ciutat cap a l'antic centre religiós i polític de la ciutat medieval. El carrer Guillem de Castro, també coneguda com a part de la ronda interior, és el viari que realitza la circumval·lació de la ciutat antiga, originada després de l'enderrocament de les muralles al 1865. Aquestes dos zones pertanyen parcialment als barris del Carme i de Velluters i conflueixen a l'espai urbà ocupat per les Torres de Quart.

Aquesta zona correspon parcialment a l'àrea regulada pel Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC. situats a la ronda est i a l'eixample del Botànic, en avant PEP EBIC 03,, actualment en fase de tramitació, que inclou els BB.II.CC. PORTA DE QUART, JARDÍ BOTÀNIC de la Universitat de València, TEMPLE PARROQUIAL DE SAN MIQUEL I SANT SEBASTIÀ.

4. Àrea de l'entorn de protecció del BIC Museu de Prehistòria, Conjunt de la Beneficència, carrer Corona, nº 36.

Es tracta de l'entorn pròxim a l'edifici, però tal com s'ha detallat en l'apartat anterior, el -PEP Ciutat Vella- modificarà la delimitació de l'entorn de protecció del BIC arreglat en Fitxa del CATÀLEG ESTRUCTURAL DE BÉNS I ESPAIS PROTEGITS Ad 20.02.2015 (BOP 20.04.2015) CODI: BIC 01.03.08 bis. L'entorn de protecció es reduirà a la parcel·la on se situa **l'edifici ja que passarà a considerar-se BIC solament per contindre la col·lecció declarada BIC** (Decret 474/1962 d'1 de març). Tenint en compte l'argument anterior, no procedeix descriure les característiques de l'entorn de protecció.

5. Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC recaients a la ronda sud-oest.

Aquesta Àrea discontinua serà el resultat de la unió dels entorns de protecció dels BB.II.CC de la zona sud oest de Ciutat Vella, TEMPLE PARROQUIAL DE LA MARE DE DÉU DEL PILAR I SANT LLORENÇ, COL·LEGI DE L'ART MAJOR DE LA SEDA I EL SEU HORT, RECINTE DE L'HOSPITAL VELL I ERMITA DE SANTA LLÚCIA, ESGLÉSIA DE SANT AGUSTÍ, PLAÇA DE BOUS I CAPELLA DE L'ANTIC COL·LEGI DE SANT PAU (INSTITUT LUÍS VIVES).

Aquest àmbit es correspon amb el Pla Especial de Protecció dels BB.II.CC. de la zona sud-oest de Ciutat vella, en avant **PEP-EBIC 04 que està actualment en fase de redacció i que s'incorpora íntegrament a aquest document**. En aquesta zona s'inclou l'Estació del Nord com a element que forma part de l'entorn de protecció de la Plaça de Bous però el -PEP Ciutat Vella- no es redacta als efectes establits en l'article 39.3 de Plans Especials de Protecció per a aquest BIC, ja que el seu entorn de protecció definit en la fitxa del Catàleg Estructural del PGOU, excedeix àmpliament els límits de l'àmbit del PEP-Ciutat Vella que ara es redacta i es procedirà a la redacció d'un Pla Especial independent.

L'àrea està situada al sud de Ciutat Vella i inclou parcialment els barris de Velluters i Sant Francesc del districte pertanyent a Ciutat Vella. Inclou també part del barri de l'Eixample pertanyent al districte nº 2 *Eixample* al voltant de la plaça de Bous.

Aquest àmbit forma part de l'àrea reconeguda com a Conjunt Històric de València, en concret les zones denominades “recinte emmurallat de Ciutat Vella” i “primer eixample delimitat per les grans vies”. A continuació es realitza una descripció general del territori afectat destacant els elements del teixit urbà que tenen major rellevància:

Es tracta d'un àmbit on es concentren gran part de les transformacions urbanes de la ciutat històrica durant els segles XIX i XX:

- Enderrocament de les muralles: 1865
- Obertura de l'actual plaça de l'Ajuntament: primeres dècades del segle XX
- Obertura de l'avinguda de l'Oest (actual Baró de Càrcer):
- Enderrocament de l'Antic Hospital general: anys 60 del segle XX
- Enderrocament de l'antic convent de Sant Agustí, excepte la seua església: 1904

Així doncs la major part de l'àmbit compta amb una morfologia urbana profundament transformada tant pel que concerneix a l'espai públic com a les edificacions. Les transformacions urbanes substitueixen un teixit històric de carrers estrets, irregulars i xicotetes places per grans espais lliures, àmplies avingudes i una trama basada en el retícula d'eixample.

Aquests nous criteris de disseny urbà es reflecteixen a espais com ara la plaça de l'Ajuntament i l'avinguda Marquès de Sotelo que s'obrin ocupant els antics terrenys del convent de Sant Francesc i el barri de pescadors amb la voluntat de crear un nou centre del poder civil on emplaçar els nous edificis concordes amb els estils i tipologies predominants a les grans ciutats de principis del segle XX. El cas de l'avinguda Marquès de Sotelo, parcialment inclosa dins de l'àmbit, s'obri com a principal eix de comunicació entre la nova Estació del Nord i la plaça de Castellar (actual plaça de l'Ajuntament) amb una amplària propera als 30 m. La zona delimitada per aquesta avinguda i el passeig de Russafa colonitza els antics terrenys de l'antic hort i cementeri de Sant Francesc i els límits del barri de pescadors, per a desenvolupar una trama que no aconsegueix la implantació estricta del retícula d'eixample però que busca els traçats rectilinis i de major amplària de vials d'acord amb els criteris higienistes de l'època. Els edificis que es construeixen en aquesta zona durant les primeres dècades del segle XX empenen estils arquitectònics que fluctuen entre el Neobarroc i el Racionalisme (tant en el seu vessant Art-déco com en el que alguns autors defineixen com a Racionalisme aerodinàmic), propis de l'època. Tots ells tenen en comú una escala monumental respecte de les antigues edificacions de Ciutat Vella, amb volums que ronden les 9 altures, i que s'erigeixen com a referent directe dels grans edificis en altura dels *downtown* americans, ja que la voluntat de la plaça de l'Ajuntament i els seus voltants era precisament eixa.

Un altre dels casos significatius de reforma i amb important presència en l'àmbit (recorre tot l'àmbit d'est a oest) és l'obertura de la ronda interior (carrers Colom, Xàtiva i Guillem de Castro) després de l'enderrocament de les muralles. Aquesta ronda apareix com un cinturó que confina Ciutat Vella i serveix de transició amb les zones d'eixample que es van començar a desenvolupar a la fi del segle XIX. En el seu disseny es busca posar en pràctica els criteris higienistes de l'època, amb la configuració d'una àmplia avinguda amb un ample variable entre 20-30 metres amb arbrat i espai suficient per a la correcta circulació de vehicles i persones. Amb l'obertura de la ronda comencen a rebir-se ambdós alineacions amb nous edificis de llenguatge eclecticista i modernista de menor altura que els descrits per a la plaça de l'Ajuntament (l'altura original dels edificis de la ronda interior era de 5 altures), ja que es construeixen a l'últim terç del segle XIX i primera dècada del XX, quan el Racionalisme i l'escala monumental dels edificis encara no havia aparegut en la teoria arquitectònica ni en l'escena urbana valenciana. Actualment trobem molts edificis de major altura que els originals, però són fruit de substitucions posteriors, alguns d'ells adscrits al primer Racionalisme valencià dels anys 30 i 40 i considerats amb valor patrimonial, com els existents al carrer Xàtiva.

També forma part de l'àmbit l'inici de l'Avinguda de l'Oest (actual Baró de Càrcer), una de les reformes urbanes més significatives de la ciutat, duta a terme a l'any 1940, segons projecte de Javier Goerlich de

1929, però el plantejament del qual es remunta al segle XIX, en un intent de sanejar una de les zones més insegures i insalubres de la ciutat històrica. Es tracta d'un espai format per una àmplia avinguda de 16 m d'amplària amb edificis de gran altura (al voltant de 9 altures), adscrits al corrent monumentalista de l'època amb important representació de peces pertanyents al *Racionalisme aerodinàmic*, basat en els canons funcionalistes però amb una voluntat formal clara associada a les línies corbes. Es tracta, igual que la resta de zones descrites, d'un espai ampli, ordenat, amb àmplies calçades, arbrat i voreres, que al llarg de les dècades han anat decreixent i desapareixent per a llevar espai al vianant i a l'element verd i atorgar-li-ho al vehicle motoritzat.

Dins de l'àmbit del pla, a més de les zones pertanyents a les grans reformes urbanes citades, existeixen altres zones fruit de transformacions de menor envergadura com ara la demolició de l'antic Hospital General, en el buit del qual es va situar finalment un dels principals jardins de Ciutat Vella: els Jardins de l'Antic Hospital, integrant les restes del mateix, i que va servir, igual que la demolició del seu veí convent de Sant Agustí (a excepció de l'església) per a albergar edificis adscrits a la *modernitat* de l'època. L'obtenció dels terrenys de Sant Agustí va permetre el desenvolupament d'una xicoteta zona amb trama reticular entre l'avinguda de l'oest i la ronda interior (carrers Quevedo, Osca, Mare de Déu de Gràcia i Requena), amb edificació assimilable en altura i estil a la de l'avinguda de l'oest.

La demolició de l'Antic Hospital General va ser molt més tardana (anys 60), i va generar la proliferació d'edificis en altura al seu entorn, com els existents a l'alineació nord de la carrer Hospital que amaguen el teixit històric del barri de Velluters i configuren una façana al jardí formada per mostres d'arquitectura contemporània de 8 i 9 altures.

A més de l'àmbit reformat, que és la major part, també trobem una xicoteta porció de teixit històric pertanyent al barri de Velluters, a l'extrem oest, al voltant de l'església del Pilar, confinat entre els edificis de Guillem de Castro, carrer Hospital i Baró de Càrcer. Aquesta zona es caracteritza per comptar amb carrers molt més estrets (5 i 7 metres) amb edificis veïnals de llenguatge eclèctic i artesanal de 4 i 5 altures. Aquests carrers compten amb un tràfic rodat més reduït, amb zones adaptades íntegrament per als vianants i d'altres amb circulacions diferenciades mitjançant pilós. La presència de l'element verd hi és escassa.

Finalment també forma part de l'àmbit l'entorn de la plaça de Bous, exterior a Ciutat Vella i desenvolupat sobre la base d'una trama d'eixample condicionada per l'emplaçament tant de l'Estació del Nord com de la pròpia Plaça de Bous. La tipologia edificatòria pròpia és la d'edificis de vivendes de 7 a 9 altures de llenguatges que varien entre el Racionalisme i el Neobarroc dels anys 30 i 40 del segle XX. Els carrers, de traçat rectilini i amb una amplària pròxima als 15 metres, compten amb un reduït espai per als vianants sent la resta espai per a aparcament en superfície i circulació de vehicles motoritzats.

Dins de l'àmbit destaquen els espais lliures dels jardins de l'Hospital com a gran jardí urbà, la plaça del Pilar com a avantsala de l'església del Pilar i espai representatiu del teixit històric i l'espai lliure recentment urbanitzat junt al passatge Doctor Serra, a l'interior de l'illa de la plaça de Bous. Cobra especial rellevància l'espai públic de la ronda interior, que sense ser un espai lliure, acull nombroses funcions de relació de la població, a més de formar part d'una de les principals zones comercials del centre històric i estar connectada a espais lliures associats a equipaments com el *vestíbul* exterior de l'Estació del Nord, el de la plaça de Bous o l'espai lliure de parcel·la de l'institut Luís Vives. Un altre espai lliure important de l'àmbit és la plaça de Sant Agustí, tot i que el seu estat actual, quasi totalment envaïda pel vehicle a motor, la fa difícilment practicable per al vianant.

L'àmbit pertany a una de les principals àrees comercials i financeres de la ciutat, com és el barri de Sant Francesc. És necessari destacar importants equipaments com ara l'Estació del Nord, la Plaça de Bous, l'Institut Luís Vives, l'Església de Sant Agustí, el Museu Valencià de la Il·lustració i la Modernitat (junt als jardins de l'Antic Hospital), l'edifici de la Delegació d'Hisenda al carrer Guillem de Castro, la Biblioteca Pública Valenciana al carrer Hospital o l'església del Pilar entre altres.

3. ANÀLISI I DESCRIPCIÓ DE LES CARACTERÍSTIQUES DE L'ÀMBIT

3.1. CONTEXTUALITZACIÓ HISTÒRICA

3.1.1. Metodologia.

A l'hora d'abordar l'estudi històric de l'evolució urbana de Ciutat Vella, s'ha dividit l'espai en diferents àmbits, avaluant els següents condicionants:

- Delimitació espacial
- Anàlisi dels espais com a àmbits històrics
- Creació de protocol de correcció urbà
- Descripció dels àmbits

1. Delimitació espacial

La primera qüestió valorada ha sigut la condició geogràfica de la ciutat. Actualment València manté un dels centres històrics més grans d'Europa. La seua situació i creixement ha estat vinculada històricament al riu Túria, les característiques topogràfiques de la qual van determinar tant el seu emplaçament com l'evolució posterior.

València és una ciutat d'anells, definits pel traçat dels seus tres recintes emmurallats. El primer nucli urbà de cronologia romana apareix en la part més elevada d'una illa o península fluvial, inscrita dins de la línia perimetral marcada per una difluència del riu. A partir d'este primitiu centre, durant els períodes següents es va produir un creixement urbà de forma concèntrica i radial, que va determinar la morfologia actual de Ciutat Vella.

2. Anàlisi dels espais com a àmbits històrics

A partir de la primera divisió espacial, la descripció de la seua evolució urbana s'ha escomès des d'una perspectiva històrica. Els dos mil anys d'història urbana de València ens ha permès individualitzar cada un dels àmbits d'una forma singular, incorporant-se a la dinàmica urbana en diferents períodes cronològics.

3. Creació de protocol de correcció urbà

En tot cas, la definició no ha estat categòricament desenvolupada només per factors orogràfics o històrics. Tal com s'explica en cada àmbit, també s'han utilitzat valors urbanístics i socials. Així per exemple, la utilització de definicions urbanes segons criteris parroquials o barris administratius, ha jugat un paper distint, en tant que corresponguera a un o altre espai.

Per a això s'ha establert un xicotet protocol de correcció, en el que a més dels ja referits criteris orogràfics o temporals, s'han considerat altres elements que també han contribuït de forma decisiva a la configuració actual de la Ciutat Vella.

D'una banda, s'ha tingut en compte la situació de les principals vies de comunicació, camins i sèquies antigues que han determinat els eixos del desenvolupament urbà. Per un altre, el traçat de les tres muralles que han marcat els espais físics de les diferents ampliacions.

En el primer cas, ens ha permès delimitar els àmbits utilitzant els carrers actualment existents, per contra el segon, ens ha obligat en algunes ocasions a fer-ho per la línia de les mitgeres interiors de les parcel·les.

4. Descripció dels àmbits

- Àmbit 1. La Ciutat Romana Republicana.

Espai urbà primigeni en el que es va situar la Valentia romana, delimitat pel primer anell establert pel perímetre de la muralla del període republicà.

- Àmbit 2. L'ampliació romà-imperial.

Àrea ocupada per la primera expansió del nucli urbà produïda en els segles I-II d. de C. La seua delimitació s'estableix en funció de l'existència de restes arqueològiques d'este període.

- Àmbit 3. Ciutat islàmica.

Delimitat pel segon anell corresponent a la construcció d'un nou perímetre emmurallat, que es va adaptar a la situació del Túria i al seu ramal secundari. El mur condicionarà durant cinc segles el desenvolupament urbà de Balansiya, que en este període s'estendrà fins a ocupar tota l'àrea intramurs.

- Àmbit 4. El Carme

L'àrea delimitada es correspon pràcticament amb l'actual divisió administrativa del barri homònim, exceptuant la zona inclosa en el recinte intramurs del període islàmic, que per este motiu va tindre un desenvolupament i morfologia urbana diferent.

Pel sud la seua delimitació ve marcada pel carrer Quart, que va constituir des de la mateixa fundació de la ciutat, el seu principal eix de comunicació cap a l'oest.

Encara que ocupada en part pel raval islàmic de Roters, el seu desenvolupament es va produir principalment a partir d'època baix medieval, amb la instal·lació de fundacions conventuals, la creació de barris com la moreria o el bordell, i activitats artesanals com els tints, adoberies o terrisseries.

- Àmbit 5. Velluters i Mercat

Superfície entre dos vies de comunicació històriques de la ciutat: al nord el carrer Quart, i al sud la de Sant Vicent, camí principal cap al sud identificat amb la Via Augusta.

Situada en la seua totalitat en l'exterior de la ciutat islàmica, va tindre un comportament semblant a l'àmbit anterior. Partint del raval de la Botella, el seu desenvolupament es va produir en el període baix medieval, configurant-se una àrea vinculada al procés productiu de la indústria de la seda i al comerç de la ciutat.

- Àmbit 6. Sant Francesc

Àrea delimitada pel carrer Sant Vicent, i per la històrica Baixada de Sant Francesc que enllaçava amb el camí al poblat de Russafa.

La seua configuració respon bàsicament a la instal·lació després de la conquesta del convent de Sant Francesc, que va condicionar el seu desenvolupament urbà fins a la seua desaparició al final del segle XIX.

- Àmbit 7. Barri de Pescadors

Situat extramurs de la ciutat islàmica, la seua delimitació ve determinada per la Baixada de Sant Francesc, pel paleocanal secundari del Túria que va marcar el traçat del segon recinte emmurallat, i per la sèquia de Rovella.

Este àmbit es va desenvolupar a partir d'una pobla baix medieval vinculada als pescadors del llac de l'Albufera.

- Àmbit 8. Xerea.

Espai determinat per les difluències del Túria: el braç o paleocanal secundari del riu, i la rambla de Sant Domènec.

Fora del recinte emmurallat islàmic, el seu desenvolupament urbà va partir del raval de la Xerea, que després de la conquesta estarà vinculat amb el mar a través del riu. En ell es va instal·lar el barri de mariners, les primeres drassanes, i posteriorment l'edifici de la Duana.

- Àmbit 9. Sant Domènec.

Barra fluvial delimitada per la rambla de Sant Domènec i el riu, la seua configuració urbanística està marcada per la instal·lació després de la conquesta del convent de Sant Domènec. Posteriorment, la seua situació estratègica li confereix un valor rellevant com a espai d'ús militar.

- Àmbit 10. Muralla cristiana.

Correspon al tercer i últim perímetre murallat de València, el traçat del qual es troba fossilitzat en l'actual ronda interior. Els seus murs van ser l'element que va definir i identificar la imatge de la ciutat durant els cinc segles de la seua existència.

- Àmbit 11. Estació i Plaça de Bous

Situat fora del recinte medieval, està format per dos espais d'ús comú de la ciutat de cronologia contemporània que són els que determinen la seua descripció.

- Àmbit 12. Riu Túria

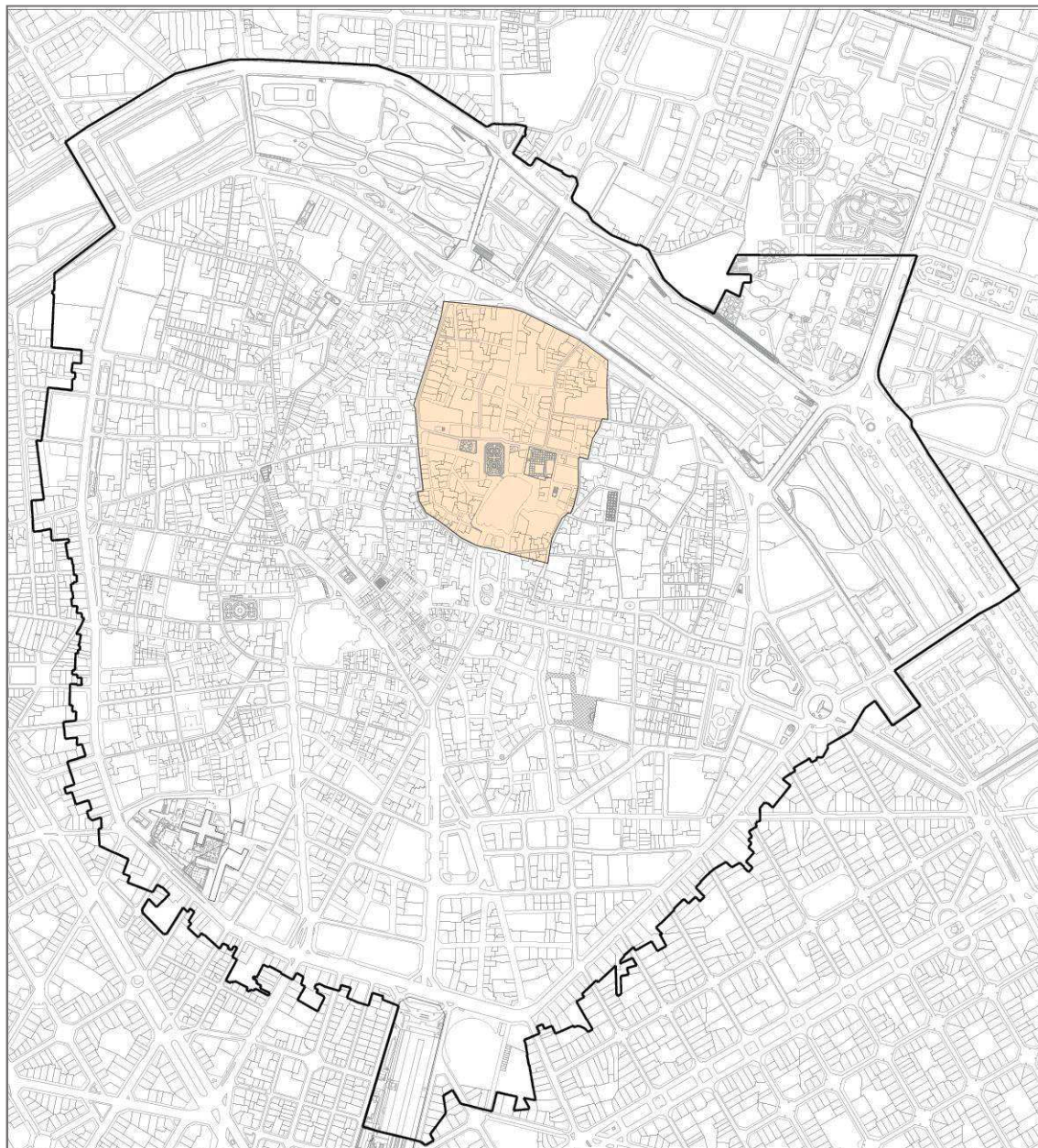
És l'accident geogràfic més important de València, per la qual cosa ha constituït des del mateix origen de la ciutat, un element fonamental tant per a la seua configuració com per al seu desenvolupament urbà.

- Àmbit 13. Jardins del Reial i Albereda

El Palau Reial, destruït en el segle XIX, serveix com a punta de llança al creixement urbà de la ciutat a l'altra part del riu. La condició de seu de la cort reial, propiciarà la creació d'un espai públic especial, basat en el seu ús d'oci i cultura urbana.

3.1.2. Origen i transformació de Ciutat Vella.

ÀMBIT 1. CIUTAT ROMANA REPUBLICANA

Delimitació àmbit 1. Ciudad romana republicana

A L'any 138 a.de C., sent cònsol Dècim Juni Brut es va fundar la ciutat de Valentia, en un lloc estratègic situat equidistant de Carthago Nova i Tarraco, travessat per la Via Heraklea, posteriorment Via Augusta, que va haver d'adaptar el seu traçat a este nou nucli urbà. Es va

alçar en la part més alta d'una illa o península del riu Túria que sobreeixia del seu entorn immediat format per un paisatge lacunar i pantanós.

La morfologia urbanística de la nova ciutat correspondria al model colonial: recinte murallat; dos eixos principals, nord-sud (cardo), est-oest (decumanus); trama viària regular amb carrers de traçat ortogonal delimitant illes de cases (insulae); emplaçament del fòrum en la intersecció de les vies principals o pròxim a ell.

Els primers pobladors, d'origen itàlic, començarien vivint en cabanyes o tendes de campanya de planta circular, propis d'un campament, tal com s'ha constatat en les intervencions arqueològiques realitzades en la plaça de Roque Chabás i Sabaters, que posteriorment serien substituïdes per construccions més resistents a manera de barracons.

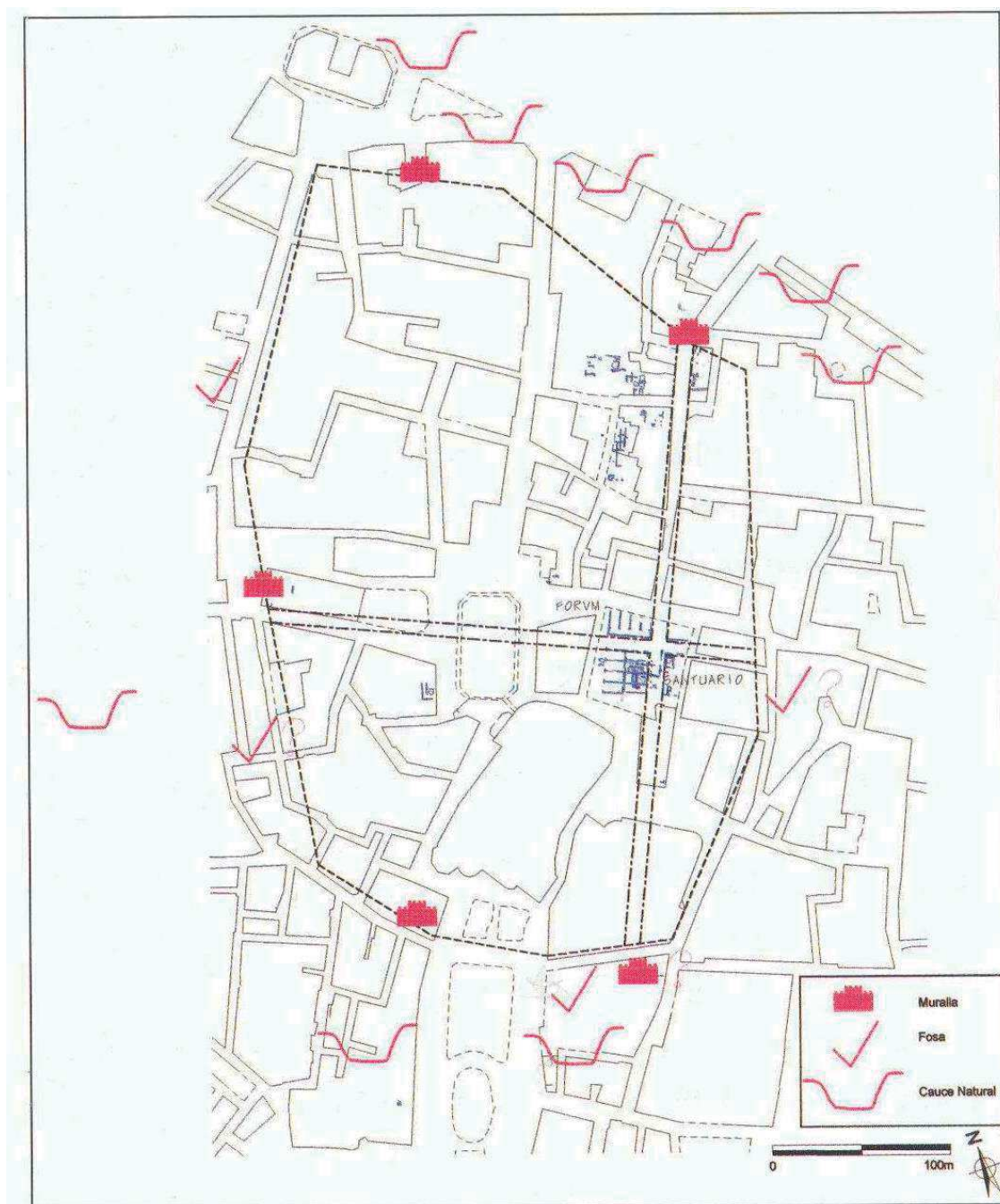
La defensa del territori urbanitzat era una de les principals prioritats dels nous colons. Els textos clàssics ens descriuen l'existència de muralles en esta primitiva ciutat, de les quals pràcticament no s'han documentat restes. Únicament podem referenciar un tram de 8 m en el carrer Avellanes núm. 11 i 13 corresponent a una porta, tal vegada la porta Sucronensis mencionada en l'epigrafia, i les restes d'una possible torre apareguts junt amb la via Heraklea, que formaria part de la porta nord, la porta Saguntina, localitzats en el carrer Salvador núm. 14.

No obstant, el seu traçat ha quedat fossilitzat en part en el viari actual, confirmat per les corbes de nivell i l'existència o absència de diverses restes arqueològiques d'este període. Tot això permet dibuixar per a època republicana un hipotètic recinte d'entre 10-12 hectàrees, dimensions que correspondrien a un centre urbà gran en esta zona geogràfica i en este moment històric.

El recorregut per la part septentrional, passaria entre les Corts Valencianes i el carrer Pintor López (esta última ja extramurs), creuant els carrers Salvador i Llibertat aproximadament pel punt en què ambdós canvien de direcció, el que vindria a coincidir amb les restes de la possible porta Saguntina, continuant pel nord del carrer Sabaters. El límit occidental estaria marcat pel carrer Serrans coincidint amb el seu traçat, a l'altura del Palau de la Generalitat canviaria lleugerament la seua direcció per a discórrer paral·lel a Juristes. Pel sud, novament el traçat viari marcaria el seu recorregut continuant pel costat nord de Corretgeria. Precisament en una intervenció realitzada en este carrer en el seu cantó amb la plaça de la Reina, es va documentar una gran fossa d'espoli que encaixaria amb el traçat proposat. Creuaria la plaça de la Reina pel desaparegut carrer de Punyaleria, on en 1969 es documentà un possible tram durant les obres de l'aparcament subterrani actual. Continuaría per Cabillers, en la seua confluència amb Avellanes se situaria l'altra probable porta Sucronensis. Des d'este punt el recinte giraria cap al nord, tal com s'ha detectat en una prospecció geofísica, marcant una certa simetria amb el costat occidental.

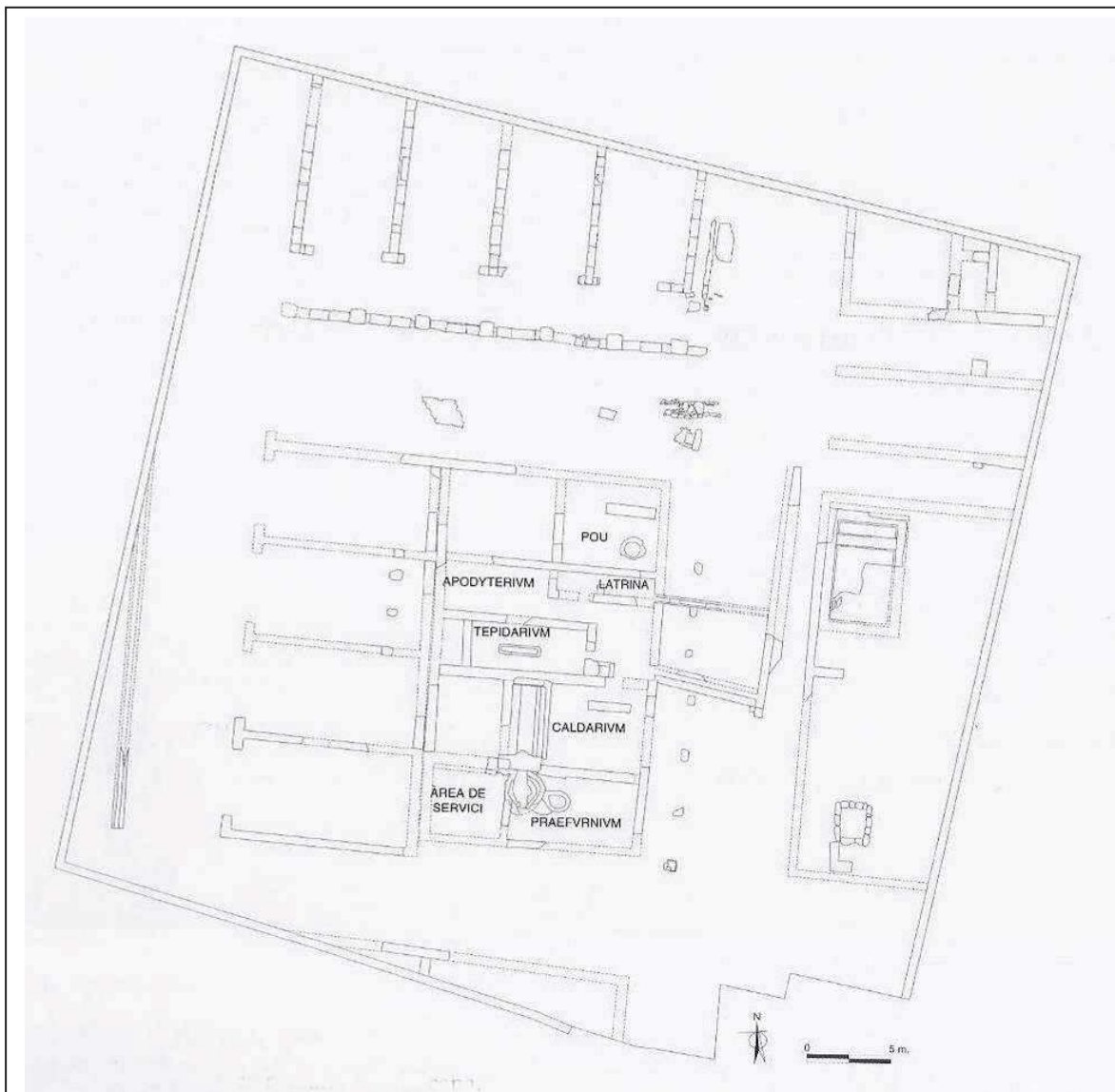
El llenç emmurallat estaria precedit d'un doble o triple sistema de fosses paral·leles naturals i artificials que completarien el sistema defensiu, afavorit per l'entorn natural solat de cursos d'aigua. L'exemple millor conservat va aparèixer en un solar situat entre la plaça de la Reina i el carrer Cabillers, constatant-se l'existència d'un canal d'aigua secundari, en l'interior del qual es van documentar les restes del basament d'un pont, que fou omplert posteriorment durant els segles I i II d. C.

Planta de la ciutat de Valentia a l'època romana republicana (Ribera 2002)

Contràriament a allò que s'ha descrit per al límit exterior de la ciutat, pràcticament res queda respecte de la seua trama urbana interior. Únicament podríem seguir algun indici en els carrers Salvador, corresponent al cardo maximus, i Cavallers que seria el decumanus maximus.

Plànol excavació de l'Almoína a l'època romana republicana (Escrivá, Ribera, Vioque, 2010)

Sens dubte la intervenció arqueològica que més dades ha proporcionat respecte dels edificis d'esta primera ciutat, és la realitzada en el solar de l'Almoina on es produeix l'encreuament d'ambdós eixos. Gràcies a estes restes, i a altres localitzats en les places de Roque Chabás i de la Mare de Déu, sabem que en esta zona se situaria l'àrea monumental, amb el fòrum de l'època republicana, del que només es coneix una xicoteta part, i els principals edificis polítics, administratius i religiosos.

En l'actual museu de l'Almoina, es conserven les restes de dos insulae. La septentrional estava ocupada per un horreum que no obria a la plaça, compartimentat en quatre grans naus allargades idèntiques amb la seua entrada principal pel decumanus maximus. La meridional, dividida en dos parts, a l'oest albergava quatre grans tabernae obertes a la plaça, que van poder funcionar com a espais públics administratius. A l'est, estava l'edifici millor conservat de la ciutat republicana, els banys públics. Estos estarien en relació amb una zona sacra immediata, un santuari, probablement dedicat a AsklePius. En el seu interior, en l'angle nord-oest, hi havia un estany descobert per a ablucions rituals i, un pou monumental de carreus d'on provindria l'aigua per als ritus de purificació.

Esta primera ciutat va tindre el seu fi l'any 75 a. de C, quan va ser arrasada per les tropes de Pompeu, en el context de la guerra civil que va sacsejar els fonaments de la República romana. La investigació arqueològica ha recuperat abundants evidències materials d'este episodi bèl·lic que va suposar la seua destrucció i una llarga etapa d'abandó sense a penes signes d'activitat urbana.

A partir de les primeres dècades del segle I d.e C. es constata una lenta recuperació que no es tradueix en la transformació del seu espai urbà, limitant-se únicament a la reutilització d'alguns dels seus edificis. Cap a meitat de la centúria es realitzen noves construccions, produint-se en l'últim terç de la mateixa la seua total recuperació, oferint una imatge urbana totalment renovada, convertint-se en la ciutat més important de la franja costanera mediterrània peninsular compresa entre Tarraco i Carthago Nova.

El recinte urbà es va ampliar cap al sud i est, duplicant la superfície d'època republicana. Es va produir un programa de monumentalització amb l'edificació d'un nou fòrum sobre l'anterior, així com nous edificis públics i sectors residencials, es va reformar el traçat del viari, es va construir l'aqüeducte, una nova xarxa de sanejament, etc.

En matèria d'infraestructures, cal mencionar el descobriment arqueològic del port fluvial de la ciutat que facilitaria la connexió amb el mar. Els restes més importants es van documentar en l'excavació realitzada en el carrer Comte de Trénor 13-14, darrere del Portal de Serrans. A 50 m al sud se situaria una àrea mercantil, localitzada en la plaça de Cisneros, amb restes d'edificacions dedicades a activitats comercials i d'emmagatzemament de mercaderies. Altres intervencions apunten la possibilitat de l'existència d'altres molls fluvials, com el documentat en el carrer de les Roques o els indicis registrats en el carrer Tapineria.

Signe d'esta recuperació, és la construcció d'edificis per a espectacles, com el circ situat en l'extrem oriental de la zona d'ampliació (entre els carrers de l'Almirall i de la Pau), o per a l'oci, com els banys públics. D'estos es coneixen tres situats en les proximitats de les portes septentrional, oriental i meridional en estreta relació amb el viari principal (Tapineria, Reina/Cabillers i Salvador, respectivament), i un altre extramurs al sud-oest de la ciutat en un probable entorn portuari (Cisneros).

Respecte de l'arquitectura domèstica d'este període imperial, són poques les restes d'entitat localitzats fins al moment, podent destacar únicament la domus que obria al cardo maximus, situada en els números 3 i 5 de la plaça de l'Almoina, i la denominada domus de Terpsícure, els restes de la qual van ser excavats en el Palau de Béicarló amb motiu de la seua conversió en seu de les Corts Valencianes.

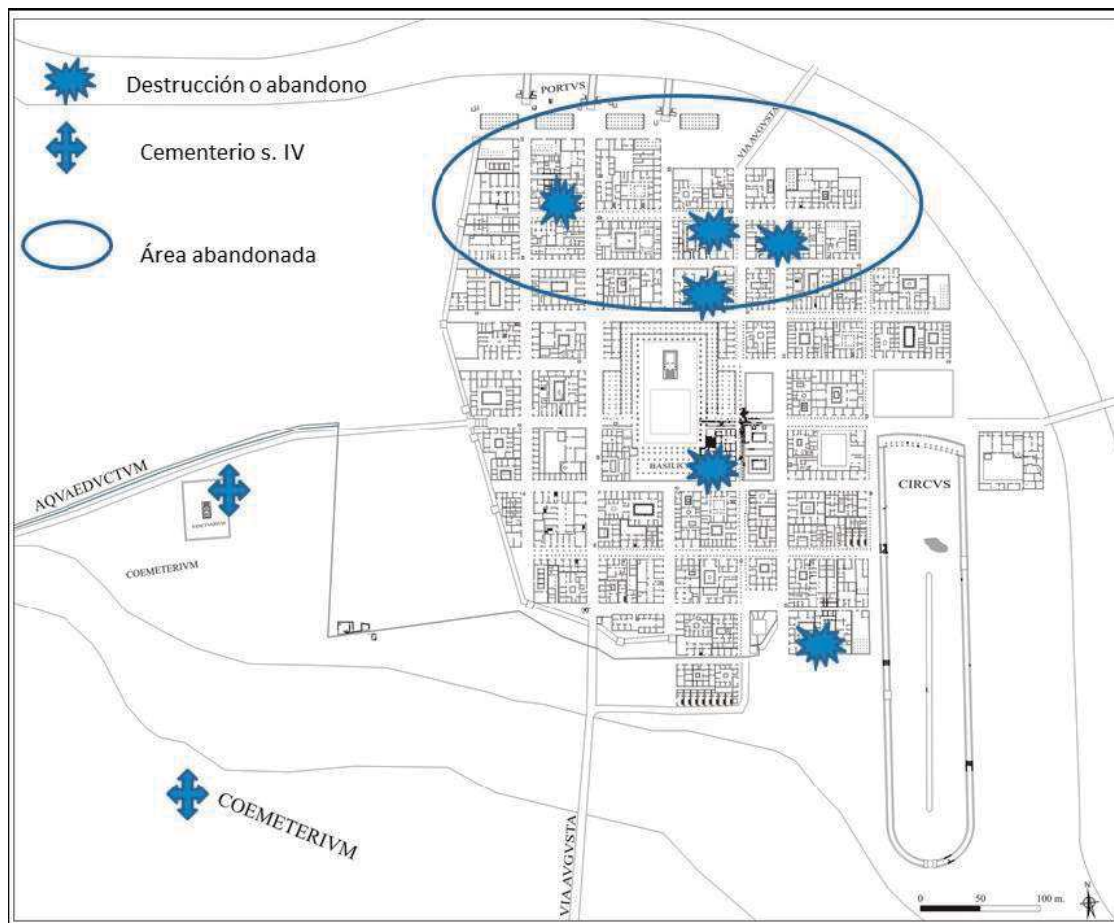

Reconstrucció de la domus de Terpsicore (Calvo, Marín, Martínez, Matamoros, 1998)

En l'últim terç del segle III, en el context de la crisi de l'imperi romà, es produeix un període d'inseguretat i d'alteració de la dinàmica urbana, constatat en Valentia (270-280 d.C), amb nivells d'incendis i l'arrasament de diversos edificis tant residencials com públics. No obstant, este episodi no va acabar amb la seua entitat urbana. La ciutat va tornar a ser reconstruïda, però al contrari del que va succeir en època imperial, ara tindrà una superfície més reduïda i molt menys monumental. Es va produir l'abandó quasi total de la zona nord convertida en un camp de d'enderrocs i edificis en ruïna constatat en les intervencions de les Corts o de la plaça de Roque Chabás, encara que també hi ha testimonis materials d'instal·lacions artesanals, com un forn per a elaborar vidre documentat en la plaça de Cisneros núm. 6. El límit oriental continuaria sent el circ que va estar en ús fins al segle V. Els límits occidental i meridional són difícils d'establir per l'absència d'evidències materials. El viari es va mantindre, i amb alguna excepció pràcticament no es van construir edificis nous, reparant-se alguns dels antics, com per exemple els situats en el fòrum. Este fet evidència el manteniment del centre cívica, així com el de les vivendes de la contornada, però amb caràcter més modest i materials més pobres.

Novament a començament del segle V es torna a documentar en les excavacions episodis d'incendis devastadors, amortització d'estructures i proliferació d'abocadors, que evidencien el col·lapse urbà situat en el context d'inestabilitat general a Hispània, motivat per les invasions bàrbares del 409, que no cessarien fins a la conquesta dels visigots d'Eurico en 472. La immediata recuperació de Valentia, va significar l'acceleració del fins llavors lent procés

d'evolució de la ciutat romana a la cristiana, culminant amb la construcció d'un gran grup episcopal en el fòrum, marcant així definitivament el final del període romà. Els seus escasses restes es poden visitar al museu de l'Almoina i en l'edifici contigu conegut com Presó de Sant Vicent, que era una capella funerària annexa a la catedral visigoda.

Reconstrucció de Valentia en la època imperial. Nivells destrucció s. III (Ribera, Jiménez, 2014)

A part de l'excavació de l'Almoina, són pocs i de difícil interpretació les restes constructives d'este període documentats en la resta de la ciutat, a excepció de les cases localitzades en l'interior de la arena del circ, que constituïrien l'única zona de nova urbanització. Fora d'ús, el seu límit oriental serà ara utilitzat com a mur defensiu. A pesar d'això, pareix que en línies generals es manté l'àrea urbana de l'època anterior, encara que amb certes transformacions encaminades a reorganitzar l'espai, com l'estrenyiment d'alguns vials, o la desaparició d'altres, l'espoli d'alguns edificis i l'aparició de les primeres necròpolis urbanes. També s'ha constatat arqueològicament la realització a l'interior de la ciutat de certes activitats productives, que en època romana estaven emplaçades en els espais perifèrics o en el camp, com són el cultiu de xicotets horts, la fabricació de productes artesanals o l'existència de corrals per a cria d'animals.

L'any 714 València entra ja en l'òrbita musulmana. El trànsit de la ciutat visigoda a la islàmica és prou desconegut a causa de la inexistència de textos o restes arqueològiques d'entitat anteriors al segle IX i X, moment en què apareixen les primeres estructures d'hàbitat clarament definides, que suposen una reactivació de l'activitat edilícia. Les restes d'esta etapa inicial d'ocupació islàmica localitzades en el solar de l'Almoina pertanyents a un soc, la instal·lació d'uns banys en la capella de la Presó de Sant Vicent, o la d'una adoberia en el carrer Salvador, indica que ens trobem davant d'una nova concepció de l'espai urbà.

Després de la caiguda del Califat de Còrdova (1009), Balansiya passa a ser capital d'una taifa independent, produint-se un important auge econòmic, comercial i cultural desenvolupant-se una important activitat constructiva que suposarà l'ampliació del seu perímetre sobrepasant els límits de la ciutat romana, que condicionat per la topografia s'estén cap al nord, oest i sud. En esta centúria (1021-1061), i durant la següent es va alçar una nova muralla que delimitaria una extensió d'unes 47 hectàrees, que utilitzaria l'antic ramal fluvial com a fossat o vall.

Urbanísticament com a eixos principals es van mantindre el cardo i decumanus, junt amb els carrers que comunicaven les portes de la nova muralla, a parir de les quals s'articulaven la resta de vials amb un traçat no ortogonal del carreratge. La unitat bàsica de la societat musulmana era la família extensa i patriarcal que tenia com a centre la casa. Amb l'objectiu de preservar la intimitat de la vida familiar, estes s'agrupaven en illes compactes i irregulars, a les que sovint s'accedia per mitjançant atzucacs, prevalent l'espai privat sobre el públic.

El centre polític, administratiu i religiós va continuar estant situat a l'entorn de la plaça de l'Almoina. L'edifici principal era l'Alcàsser o palau del governador, un recinte fortificat rematat per torres quadrades en els seus angles oriental i occidental, documentat baix l'edifici de l'Almodí, la plaça de Sant Lluís Beltrán i el museu de la Ciutat. Entorn d'este existia un complex palatí, amb banys, vivendes nobles i la rauda o panteó reial, formant un xicotet barri o alcassaba immediata a la mesquita major situada sobre l'antiga catedral visigoda.

L'àrea nord, abandonada en el període anterior, passarà ara a albergar estructures domèstiques, vivendes de bona qualitat que es mantindran en ús fins a la conquesta cristiana, conformant barris al voltant de dos mesquites la planta de les quals ocupen hui les esglésies del Salvador i Sant Llorenç.

Després de l'ocupació cristiana de la ciutat per Jaume I en el 1238, en principi es repeteix el mateix esquema urbà heretat dels musulmans. No obstant això, des d'inicis del XIV el Consell Municipal emprèn una política urbanística encaminada a reorganitzar l'espai d'acord al nou concepte de ciutat. A partir d'este moment, encara que bàsicament es mantindrà el mateix traçat viari, el caseriu anirà gradualment modificant-se per adaptar-lo als seus nous pobladors. Serà precisament la continuïtat funcional d'esta àrea com a centre neuràlgic de la nova ciutat, el que provocarà a partir de la segona meitat del tres-cents, i sobretot en les dos centúries següents, la transformació del seu paisatge urbà.

El primer pas per a cristianitzar la ciutat va ser la conversió de les antigues mesquites en esglésies, a partir de les quals es crearan les demarcacions parroquials, peces fonamentals per a estructurar l'espai urbà. Este àmbit quedarà dividit en les parròquies de Santa Maria o Sant Pere, Sant Llorenç i Sant Salvador.

El nou orde polític havia d'expressar-se també a través dels edificis de poder tant en l'àmbit religiós com en el polític. Els primers com a senya d'identitat de la nova comunitat, els segons destinats a albergar les noves institucions de la metròpoli convertida ara en capital del Regne. Tots dos compartien la plaça com a expressió bàsica del nou comportament social dels cristians.

La catedral va ser el primer i el més important símbol de la incorporació de València a la cristiandat. El mateix dia que Jaume I va entrar a València, la mesquita major fou constituïda en església, consagrada a l'Asunción de Maria, ascendint a la categoria de Catedral un any després. Però per a demostrar el domini dels cristians sobre estes terres i la seua voluntat de romandre en elles, va ser necessària l'edificació d'un nou i imponent edifici, que a més servirà d'exemple a la resta de les esglésies de la diòcesi. La seua construcció oficialment es va iniciar en 1262.

A l'est del temple, sobre unes cases donades pel rei en 1241 junt amb l'antiga mesquita, es va alçar el palau episcopal (en el mateix emplaçament que ocupa actualment), residència del bisbe i dels funcionaris eclesiàstics, seu del poder de la nova diòcesi. L'any 1279 es creu que el palau havia d'estar acabat.

L'elecció del monarca del Palau Reial, situat a l'altre costat del riu, com a residència, va provocar que l'Alcàsser islàmic perdera la seua funció original. En el 1262 Jaume I va ordenar que l'almodí, edifici dedicat a l'emmagatzemament i distribució de cereals, situat fins eixe moment junt amb les carnisseries majors (actual plaça Redona), fóra traslladat a la ubicació actual, dins de l'Alcàsser, constituint així el germen de l'actual edifici, remodelat i ampliat en les centúries següents, tal com es va constatar en les intervencions arqueològiques realitzades l'any 1996 amb motiu de la seua restauració.

Sobre part de l'Alcàsser es va construir en el segle XIII la casa de Bernat Desclapers, ric burgès que després de la seua mort va donar el palau a l'Almoina, institució benèfica creada en 1303 per a assistir als pobres. En 1314, amb la mort de la seua viuda, va instal·lar la seua seu en este edifici.

Després d'una primera estada en l'entorn de l'alcàsser musulmà, la Casa de la Ciutat o Sala del Consell, es va traslladar en 1311 a una nova seu junt amb la Catedral, entre els actuals carrers de la Batlia al nord, Cavallers al sud i plaça de la Mare de Déu a l'est. La seua construcció va començar en esta data i es va donar per conclosa en 1342.

Superada la crisi de mitjan del segle XIV (epidèmies, guerres, desordenes en la producció, etc.), a les mesures en matèria urbanístiques ja adoptades pel Consell, es va sumar un programa cívic i polític de reformes urbanes encaminades a aconseguir el decor i la bellesa propis de la florent capital del Regne. En el segle XV, el segle d'or valencià, la construcció o la renovació de les seus del poder civil, dels espais del comerç i dels serveis públics es van convertir en un capítol fonamental de la política urbana del govern municipal.

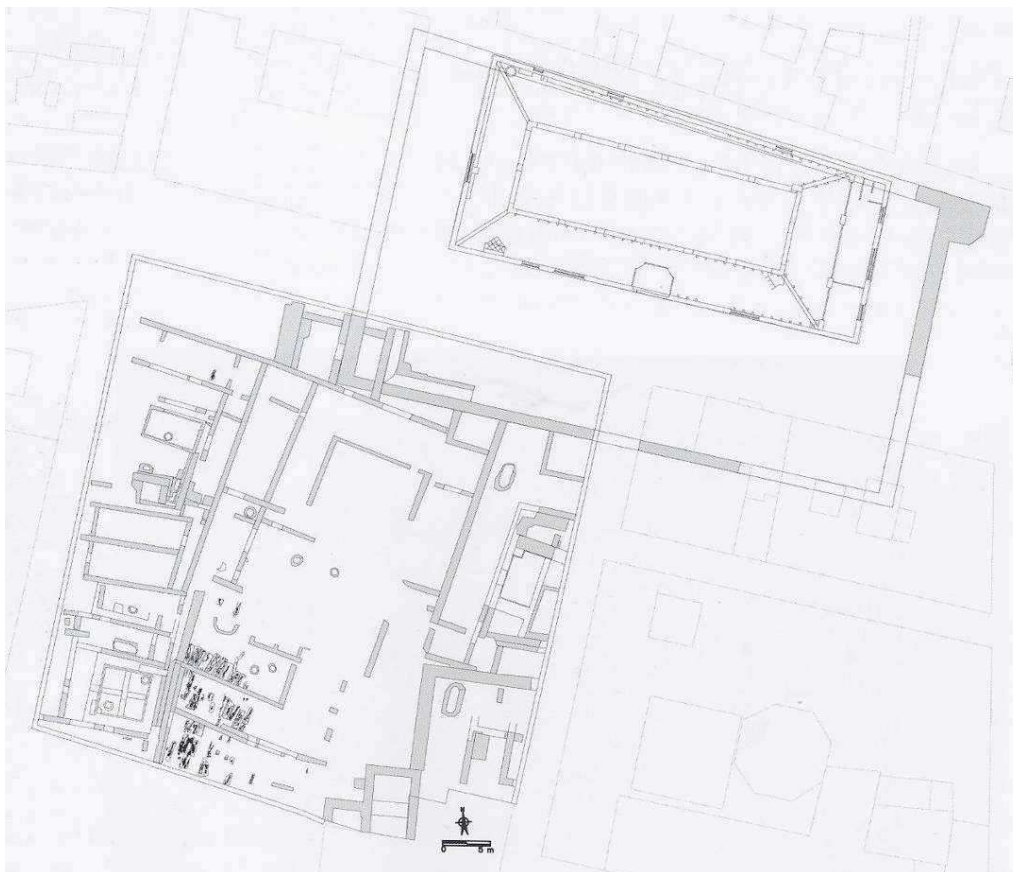
Este serà també el període de major esplendor de l'arquitectura gòtica Valenciana, amb construccions tan emblemàtiques com la Llotja dels Mercaders o el Portal de Serrans. En l'àrea que ens ocupa, a les seus de les institucions mencionades anteriorment, cal afegir la de la Diputació de la Generalitat del Regne de València, màxima institució foral dels Valencians, creada en 1418 com a organisme encarregat d'administrar els impostos per a la monarquia,

coneguts com a generalitats o compartiments. Per a la seua seu permanent en 1422 es va comprar una casa noble situada en el carrer Cavallers, junt amb la Casa de la Ciutat, que a partir de 1482 es va anar reformant i ampliant fins a derivar en l'actual edifici del Palau de la Generalitat.

En el segle XVI es va construir el palau de la Batlia en la plaça de Manises, residència del batle general, magistrat de la institució foral responsable de l'administració de la hisenda i el reial patrimoni. En l'àmbit religiós es va construir el convent de Santa Anna en 1564, que en la cartografia antiga podem observar com un gran edifici un poc irregular que excedeix les alineacions dels carrers Mur de Santa Anna i Sabaters.

La situació d'este centre de gravetat polític i religiós va propiciar que este àmbit fóra triat com a zona de residència nobiliària per excel·lència, de fet és l'àmbit de la ciutat on actualment existeixen més palaus senyorials o burgesos, assentats en este entorn durant l'edat mitjana i moderna. Entre tots ells cal destacar el palau dels Català de Valeriola, o el dels ducs de Gandia o dels Borja, construïts ambdós en el segle XV.

L'Alcàsser islàmic de Balansiya a l'Almoina, Plaça de San Luís Beltrán i Almodí (Escrivá, Ribera, Vioque, 2010)

La majoria dels edificis esmentats, s'han mantingut fins als nostres dies, encara que evidentment fruit de la seua dilatada història, molts d'ells van patir importants reformes realitzades durant el període modern, principalment en el segle XVIII. En esta època, es va construir la Basílica de la Mare de Déu (entre 1652 i 1667), i nous palaus com els de la marquesa de Bèlgida, o el de Cerveró, ja que la zona va continuar sent lloc de residència de la burgesia.

En línies generals, podem dir que este àrea, excepte algunes reformes puntuals no massa significatives, ha mantingut fins a època contemporània la seua trama urbana medieval, produint-se les actuacions urbanístiques més importants ja en el segle XX.

Estes tindran el seu punt de partida en la segona meitat del segle XIX, quan la institució de la Casa de la Ciutat va ser traslladada a la Casa de l'Ensenyança en 1859 (actual Ajuntament), sent derrocada un any després, creant un xicotet jardí en la seua antiga ubicació. Esta acció va suposar la pèrdua de la funció com a centre civil i administratiu de la zona, mantenint únicament el seu caràcter religiós.

Detall del gravat de V. Tosca, 1704 (Llopis, Perdigón, 2010)

Després de les noves mesures desamortitzadores motivades per la Revolució de 1868, que van tindre gran efectivitat en el pla urbanístic, la Junta d'Obres de l'Ajuntament va acordar l'enderrocament de diversos convents, entre els que es trobava l'ex convent de Santa Anna, dedicat des de la desamortització de 1836 a correccional. Sobre el solar resultant s'alçaren al final de la centúria edificis per a lloguer, construccions que a partir de la primera meitat del segle XIX proliferaren per tot el centre històric.

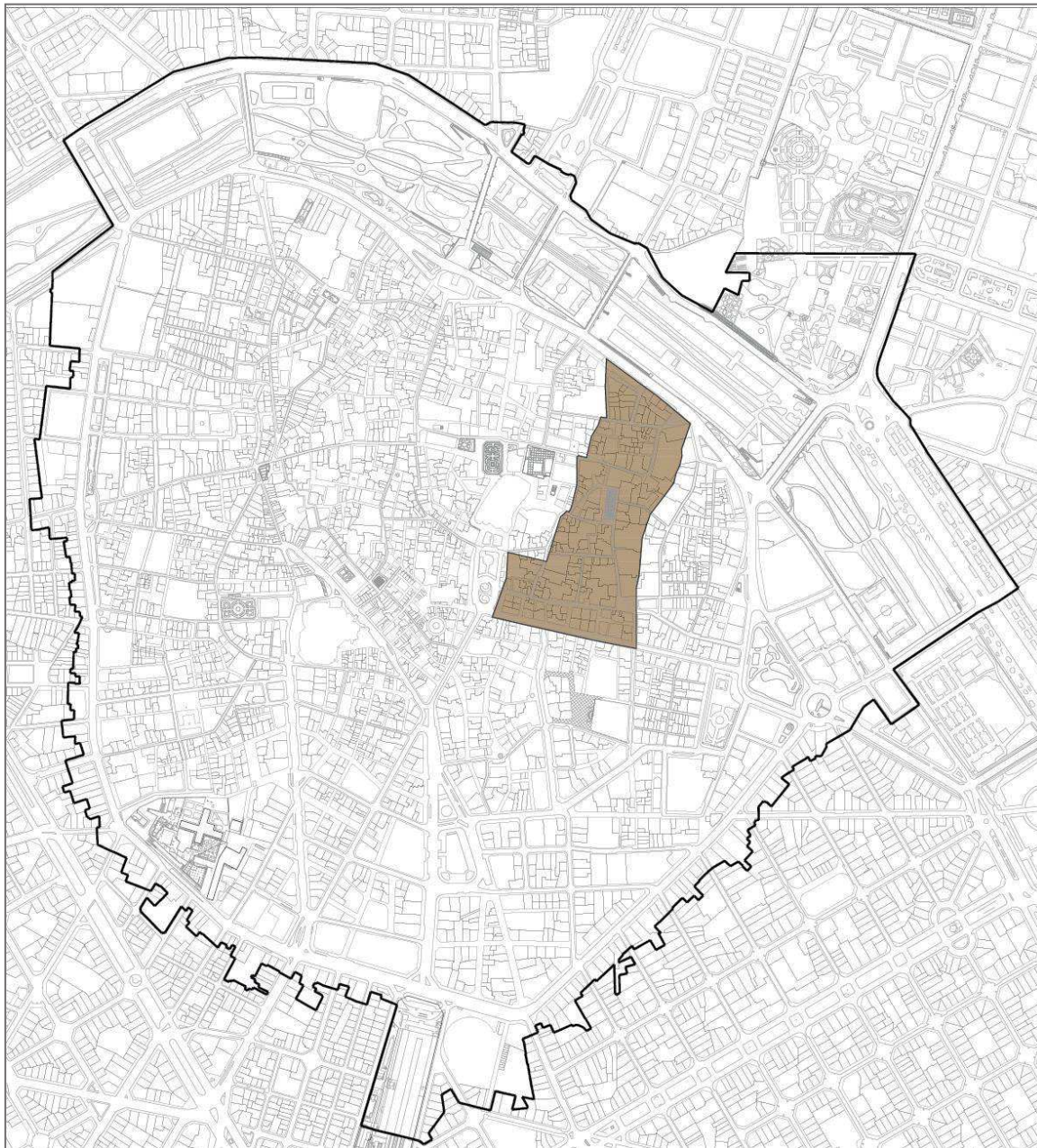
Les actuacions urbanístiques més importants van tindre lloc durant les primeres dècades del segle XX, amb l'ampliació del carrer Navellos, la construcció del nou Palau Arquebisbal (1941-1946), eixamplament i prolongació d'alguns carrers com la de Serrans, Avellanes, Cavallers, etc.

Però sens dubte el colofó de totes estes actuacions pel seu impacte en la fisonomia de l'àrea, va ser l'ampliació de la plaça de la Mare de Déu en 1976, i sobretot la creació de la plaça de la Reina en 1970. Amb l'objectiu de convertir el lloc en el conjunt monumental de la ciutat, es van derrocar diverses illes desapareixent amb això antics carrers, esborrant-se així totalment la seua trama originària.

Amb l'arribada de les corporacions democràtiques, a partir dels anys 80 s'imposa la idea de recuperar el centre històric que havia entrat en una fase de degradació urbana. Amb esta finalitat es rehabiliten alguns edificis antics per a ús administratiu, seus socials i administració autonòmica, com el palau de la Batlia que passarà a ser la seu de la Diputació des de 1882, el de la Generalitat de la presidència del govern autonòmic des de 1984, i el de Béicarló de les Corts en 1988.

ÀMBIT 2. AMPLIACIÓ ROMANA IMPERIAL

Delimitació àmbit 2. Ampliació Romano-imperial

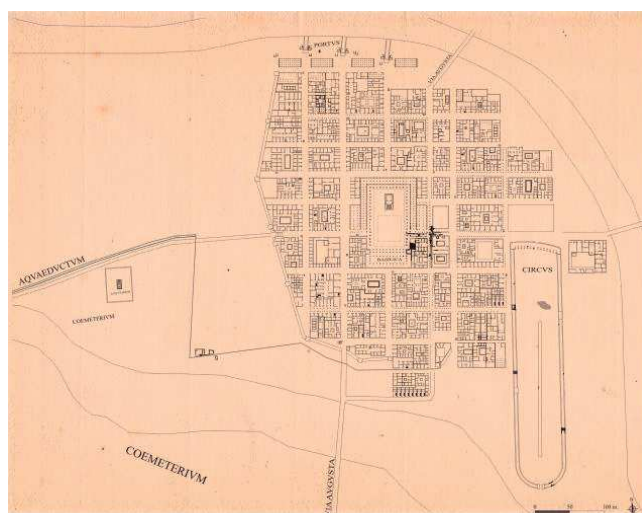
Mig segle després de la seua fundació, Valentia va ser destruïda per les tropes de Pompeu, en el context d'una guerra civil que va sacsejar els fonaments de la República romana.

A partir de les primeres dècades del segle I d.C. es constata una lenta recuperació urbana, que culminarà en l'últim terç de la centúria, convertint-se en la ciutat més important de la franja costanera mediterrània peninsular compresa entre Tarraco i Carthago Nova. En este moment Valentia ofereix una imatge urbana totalment renovada, amb la construcció d'un nou fòrum sobre l'anterior, però més monumental, així com nous edificis públics i sectors residencials, la reforma del traçat del viari, la construcció d'un aqüeducte, una nova xarxa de sanejament, un port fluvial, edificis per a l'oci, etc.

La ciutat es va expansionar territorialment, duplicant la superfície de l'època republicana. No hi ha indicis de fortificacions de l'època imperial, per la qual cosa no es pot establir amb exactitud qual seria el seu perímetre. No obstant, l'evidència arqueològica indica que, condicionada probablement per les dificultats topogràfiques, l'ampliació es va produir cap a l'est i sud-est sobre terrenys més alts i secs, coincidint possiblement amb el circuit republicà en els trams nord, oest i part del sud. Les restes trobades en la plaça de la Reina corroboren esta hipòtesi. Ací es va documentar la presència de potents estrats de sedimentació des de principis del segle I fins a mitjan del segle II d.C, que indiquen el cegament, lent però continu, d'un llit secundari que la travessava per la seua banda central i marcava el límit sud de la ciutat republicana.

L'absència o presència d'evidències arqueològiques d'este període són el millor indicador que ens permet confirmar l'ampliació referida, sent estes negatives al sud del carrer Corretgeria i en Tapineria, i positiva en la zona compresa entre el carrer de la Pau i del Mar.

De totes les restes documentades, els pertanyents al circ romà han estat sens dubte els de major rellevància pel que ha suposat per al coneixement de la ciutat romana imperial, alhora que constitueix un element fonamental per a calibrar el seu prestigi. Este tipus d'edificis, dedicats a albergar els espectacles amb abundant públic, únicament se situaven en les ciutats importants.

Reconstrucció de Valentia a mitjans del s. II (Ribera, Jiménez, 214)

El Circ de Valentia va ser construït en la primera meitat del segle II, donades les seues dimensions es va ubicar en la perifèria de la ciutat, ocupant una superfície que aniria des de la part posterior del Col·legi del Patriarca fins al carrer de l'Almirall, just davall la seu actual del sindicat CCOO. Açò suposa un llarg de 350 m per 70 m d'ample. Les diverses intervencions arqueològiques han permés documentar la major part dels seus elements: la capçalera semicircular, trams de les grades, la barrera central de la pista o espina, la pista o arena i els carceres o boxes d'eixida des d'on s'iniciava la cursa.

Després de la crisi de l'Imperi Romà produïda en l'últim terç del segle III (270-280 d.C), es constata la continuació de la vida urbana, però al contrari del que va succeir en època imperial, en este període es produeix una reducció significativa de la seua superfície, que es reflecteix en l'abandó quasi total de la zona nord. El límit oriental continuaria sent el circ que es va mantindre en ús fins al segle V. L'occidental i meridional són difícils d'establir per l'absència d'evidències materials.

Respecte de la seua trama interior, bàsicament es va mantindre el viari creat en el període anterior, així com el seu centre cívic, encara que amb algunes modificacions. Els habitatges dels voltants presentaran un caràcter més modest, realitzant-se amb materials més pobres.

Reconstrucció infogràfica de la Valentia visigoda (SIAM, Ajuntament de València)

El període visigot es va iniciar amb nous episodis d'incendis, l'amortització d'alguns dels edificis amb espols dels seus materials de construcció, i la proliferació de fosses usades com a abocadors localitzades tant en l'àrea urbana com en la seua perifèria. No obstant, en línies

generals, es va mantindre l'àrea urbana de l'època baix imperial, encara que amb certes transformacions encaminades a reorganitzar l'espai, com l'estrenyiment d'alguns vials, la desaparició d'altres, o l'aparició de cementeris en l'interior de la ciutat. El millor conegut és el situat en la zona episcopal, però també hi ha indicis d'altres àrees de soterrament com la situada en el carrer del Mar.

S'ha documentat arqueològicament una certa ruralització de la vida urbana, localitzant dins del perímetre urbà algunes activitats artesanals anteriorment ubicades en els espais perifèrics o en el camp, com el cultiu de xicotets horts, fabricació de productes artesanals, existència de corrals, etc.

Igual que a la fase precedent, les restes de vivendes d'este període es concentren en un espai comprès entre l'àrea sud-est del fòrum i el circ romà. Precisament en l'interior d'este últim edifici és on es localitza l'única zona de nova urbanització, i la millor coneguda arqueològicament. Sense ús circense des de finals del segle V o principi del VI, la seua paret oriental va ser utilitzada com a llenç defensiu de la ciutat.

A partir de la segona meitat del segle VI, s'ocupa l'ampli espai interior del circ, amb la creació d'un barri delimitat per les gruixudes parets de la seua graderia. En ell s'han trobat restes de cases amb murs fets amb pedres i carreus reaprofitats d'altres construccions romanes units amb poc orde, tècnica documentada també en les intervencions de l'Almoina o en la de Banys de l'Almirall. A mitjan segle VII, estes vivendes van ser abandonades.

El final del domini visigot ve marcat per la conquesta islàmica de València produïda l'any 714. Les escasses notícies i referències en les fonts sobre este primer període d'ocupació potser es dega a l'escassa importància que tindria en estos moments la ciutat. Tampoc l'arqueologia ha aportat molta informació al respecte, documentant-se les primeres estructures sòlides en el segle IX, i els indicis de canvis en la fisonomia urbana i la seua àrea periurbana a partir del Califat, constatant una nova concepció de l'espai urbà.

Després de la caiguda del Califat de Còrdova (1009), és quan Balansiya passa a ser capital d'una taifa independent, iniciant-se amb això una època de desenvolupament a tots els nivells. Com a conseqüència de l'augment de la població, es va iniciar un període d'important activitat edilícia que suposarà l'ampliació del seu perímetre i la construcció d'un nou recinte emmurallat. L'expansió territorial es produeix cap al nord, l'oest i el sud, mantenint el seu límit en l'est, on el llenç islàmic s'adossa a la paret oriental del circ romà.

Urbanísticament esta etapa es caracteritza per la saturació de l'espai intramurs. Es va mantindre la trama vial del cardo i decumanus, i la situació del centre polític, administratiu i religiós en l'entorn de la plaça de l'Almoina. Al voltant d'este nucli, la resta de la medina es va organitzar en diversos barris articulats pels carrers principals que constituïen els accessos des de les portes de la nova muralla. Esta zona estava comunicada amb l'exterior per mitjà de les portes de Bab ibn Sahar (la del Temple) Bob al Saria o de la Xerea. D'estes partien altres més xicotetes, i els atzucacs d'entrada als habitatges situats en l'interior de les illes, sense a penes espais públics només en el millor dels casos algunes placetes.

Estos barris, amb funcionament autònom, comptaven amb edificis d'ús comunal. El principal era la mesquita, en este àmbit es localitzaven tres d'elles, dos situades baix les actuals esglésies de Sant Esteve i Sant Tomàs, i la tercera davall l'església del Temple. També tenien banys, forns, i alfòndec o hostal.

Després de la conquesta cristiana, l'àmbit va quedar dividit en dos parròquies, les delimitacions de les quals es realitzen sobre la base de l'antiga distribució dels barris islàmics: al sud la de Sant Tomàs i al nord la de Sant Esteve, encara que esta última tenia la major part de la circumscripció fora del recinte emmurallat musulmà, quedant en l'interior el seu temple parroquial, l'hort, cementeri i els carrers adjacents amb les seues cases. En ambdós casos les esglésies van ser alçades sobre les antigues mesquites.

La transformació del seu paisatge urbà es va iniciar pràcticament des del mateix moment de l'entra de les tropes de Jaume I en la ciutat. Formant part de la instal·lació de la xarxa conventual iniciada després de la conquesta, en l'extrem nord-est de l'àmbit es van assentar els templers als quals se'ls va donar en 1238 terres tant dins com fora del recinte emmurallat, incloent també la muralla, torres i barbacana corresponent. En la zona interior van establir la seua residència conventual i una xicoteta església, alçada probablement sobre una mesquita (on hui es troba la sagristia del nou temple alçat en 1776).

A l'àrea sud es van instal·lar els Hospitalaris de l'orde de Sant Joan, sobre les cases existents entre els actuals carrers Trinquet de Cavallers, al nord del llavors atzucac del Miracle, Sant Cristòfol, i una sèrie de carrerons que el separaven de la jueria pel sud. El complex monàstic de Sant Joan, constava d'hospital, convent, casa i cementeri.

Les cases situades al voltant del carrer del Mar van ser donades pel monarca als jueus Valencians establint en la zona el call o barri jueu. Les vicissituds patides per esta comunitat fins a la seua expulsió en 1492, i la desaparició del barri com a tal, va suposar una de les majors transformacions urbanístiques succeïdes en este entorn. Després de la delimitació del seu primer recinte en 1244 (des de Sant Joan de l'Hospital, fins al carrer Llibrers pel sud), la importància i increment de la població jueva obligà als jurats de la ciutat a ampliar el seu perímetre (arribant fins a l'actual carrer Salvà), alhora que se'ls concedia permís per a tancar-ho. Les obres de l'ampliació de la "jueria nova" van començar en 1390. Consistien en mantindre i reparar els murs que coincidien amb els de l'antic recinte, i en tapiar els carrers d'accés, les portes i finestres de les façanes recaients a la població cristiana.

Esta nova situació va causar greus problemes de comunicació viària, ja que es tallava l'accés entre la porta del Mar i la resta de la ciutat, fet que va provocar contínues demandes per part dels ciutadans que reclamaven l'obertura de nous carrers.

El malestar generat per esta circumstància, juntament amb el fet que els cristians no veien amb bons ulls l'augment de la importància de la comunitat jueva en l'àmbit socioeconòmic de la ciutat, va culminar amb l'assalt del barri en 1391.

Un any després es va refer el seu recinte, però amb una dimensió més reduïda, deixant fora tota l'àrea de la "jueria vella", incloent només la part de l'ampliació anterior. Esta acció va facilitar una sèrie d'intervencions urbanístiques que van permetre resoldre els problemes viaris. En 1393 es va obrir l'atzucac del Miracle, donant origen a l'actual carrer. Paral·lel al límit

occidental del conjunt santjoanista, en 1397 es va obrir el carrer de Sant Cristòfol, i en 1409 es va perllongar el carrer del Mar fins la porta de la Figuera.

Després de la destrucció de la jueria vella i el desallotjament dels jueus que vivien en esta zona, els solars van passar a ser ocupats per cristians. La sinagoga Major, situada entre els actuals carrers del Mar, Ruiz Lihory i Muñoz Degrain (núm. 24 de l'actual carrer del Mar) va ser convertida en 1406 en convent de Sant Cristòfol.

En la resta de l'àmbit, també es van produir algunes modificacions per a reorganitzar els espais i reestructurar les propietats arrasant les estructures islàmiques anteriors i construint edificis de nova planta. Este és el cas de la pobla de Guillem Escrivà, situada en l'illa entre els carrers Comte d'Olocau, Trinitaris, l'Almirall i Tossalet, sobre la qual hui s'alça el Palau dels Escrivà, que en 1327 se li va concedir llicència per a construir un forn i un bany públic. També el de la pobla de Pere Vil-la-rasa, a l'illa entre el carrer Palau, Banys de l'Almirall i la part posterior dels immobles del carrer Miracle i Avellanes, construïda entre 1311 i 1320, amb el seu bany, forn i la casa o hospiciu, origen de l'actual edifici conegut com a Palau de l'Almirall. En esta última es va realitzar una intervenció arqueològica que va posar de manifest que els Banys de l'Almirall van ser construïts i explotats com a tal a partir d'este període, actualment posat en valor i oberts al públic.

L'aparició d'alguns edificis assistencials també va contribuir a modificar la imatge de l'àmbit descrit. En 1356 es va instal·lar en el carrer de Trinquet de Cavallers l'Hospital de Pobres Sacerdots, per al que es van comprar diverses cases que encara hui ocupen. En 1394 l'edifici ja estava acabat.

Com a conseqüència de totes estes intervencions, es va remodelar el teixit urbà de la zona de tal manera que va començar a adquirir una fisonomia semblant a que presentarà en els nostres dies, que acabarà definint-se amb altres actuacions de menys envergadura realitzades en època moderna.

En 1556 les monges del convent de Sant Josep abandonen el seu cenobi i es traslladen a la Capella de Santa Tecla situada al principi de l'actual carrer del Mar. Per a construir el seu monestir van adquirir unes cases confrontants al temple.

En part dels terrenys donats a l'orde Temple en el temps de la conquesta, entre els carrers Trinitaris, plaça Teodoro Llorente, Pintor López i Boix, l'Orde de Trinitaris Descalços va alçar en 1652 el Convent de la Mare de Déu de la Soledat, ocupant alguns carrers que dividien l'espai en xicotetes illes (Sayes, dels Àngels, de l'Aiguardent) i d'un atzucac que estava entre ells.

En 1692 es produeix l'ampliació convent de Sant Cristòfol, que va incorporar en la seua propietat part dels carrers annexes, raó per la qual els jurats de la ciutat obliguen a les monges a obrir un carrer que connectara la del Mar amb la plaça de la Creu Nova, l'actual carrer de Muñoz Degrain.

A la fi de l'Edat Mitjana i en la Moderna, este àmbit va adquirir un cert caràcter aristocràtic en la seua fisonomia arquitectònica, per la presència de residències nobiliàries, sobretot en la part sud. Allí tenien la residència els ducs d'Almansa, el baró d'Alaquàs (en Trinquet Cavallers), els marquesos de Tremolar, l'Almirall d'Aragó (carrer Palau), el marquès de Caro més al nord en el carrer dels Mestres, etc.

Detall del gravat de V. Tosca, 1704 (Llopis, Perdigón, 2010)

L'escenari descrit arriba fins el segle XIX, en el qual ens trobem davant d'una ciutat vella i densament poblada que calia adaptar a noves necessitats funcionals mitjançant la seua reforma interior, en la qual es contemplen l'obertura de noves vies, places, espais enjardinats, etc.

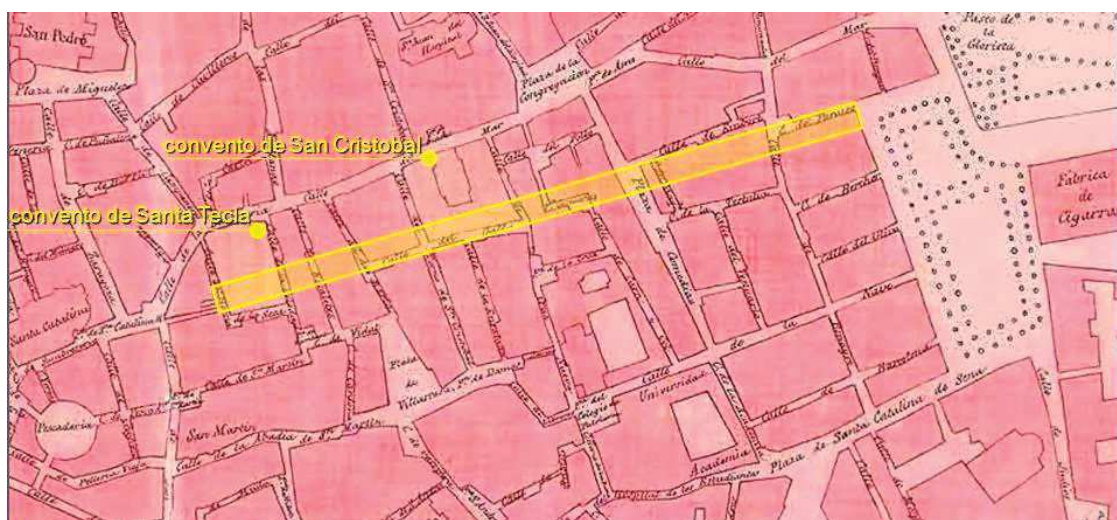
Dins d'este context cal situar l'aparició del carrer de la Revolució, actual de la Pau, projectada com a alternativa a la del Mar amb el propòsit de crear una via de penetració que des del Camí del Grau, a través del pont de la Mar, arribara fins el Mercat. El seu traçat va significar un trencament total de la trama urbana antiga, ja que la seua obertura va suposar la desaparició de diverses illes d'edificis i carrers, així com la rectificació de les vies laterals.

Els tràmits per a la seua obertura es van iniciar en 1868, derrocats els convents de Santa Tecla i de Sant Cristòfol, així com la porta del Mar. El projecte va ser realitzat pels arquitectes municipals Manuel Sorní i Juan Mercader i consistia en un traçat rectilini que prenia com a eix la recta que unia el centre de la torre de Santa Caterina amb el cantó de la casa núm. 5 de la plaça de Mendizábal (hui Alfons el Magnànim), prenent set metres a cada costat d'este eix, amb una longitud de 414 m. El projecte es completava amb la reforma de les alineacions del carrer del Mar, que transformava el seu tortuós traçat en 3 trams rectilinis de 7 m d'ample, i amb la construcció d'una plaça en la confluència dels carrers de Sant Vicent, Saragossa i la del Mar.

El procés va patir una llarga tramitació, en la qual els detractors van posar en dubte tant la seua utilitat pública, com la capacitat econòmica de l'ajuntament per a escometre les expropiacions necessàries. No obstant (això), i encara que esta intervenció mai va comptar amb un projecte aprovat oficialment, o va anar realitzant-se lentament.

Abans de finalitzar el segle, ja hi havia més d'una dotzena d'edificis construïts segons la nova alineació, principalment en els solars dels antics convents de Santa Tecla i Sant Cristòfol, alhora que s'anaven reformant alguns dels carrers adjacents a la nova via. En 1901 es va produir l'enderroc dels edificis que impediien la continuïtat del traçat al costat del carrer de les Comèdies, i dos anys mes tard, després de realitzar-se una sèrie d'expropiacions en el carrer del Paradís, junt al jardí de la Glorieta, quedava finalitzada la seua urbanització.

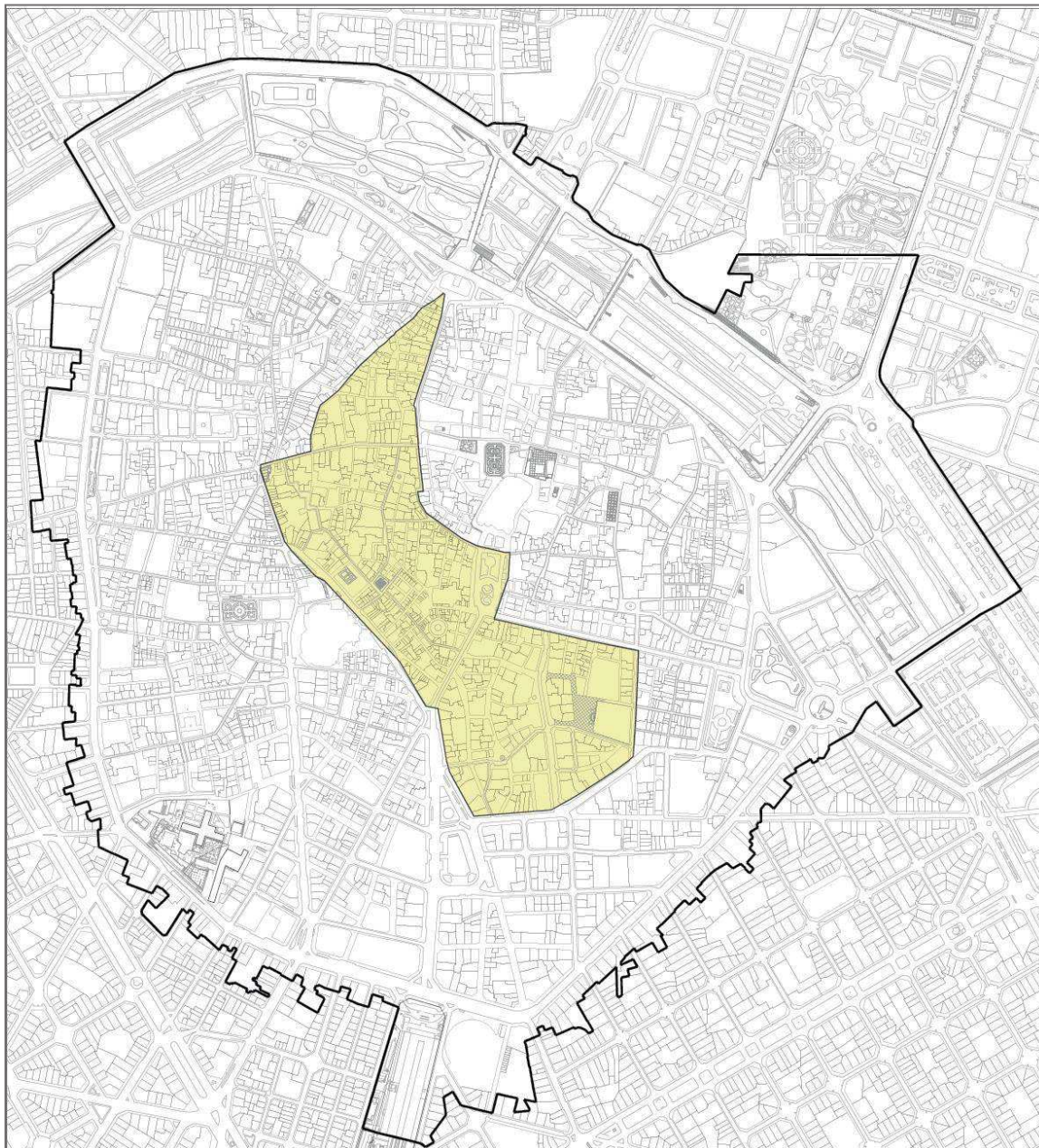

Traçat de la carrer de la Paz sobre plano de 1869 del Cos d'Enginyers de l'Exèrcit

En obrir-se completament el carrer es van construir nous i sumptuosos edificis i es va generar una gran activitat comercial, convertint-se en una important via amb dens tràfic. Actualment constitueix un exemple únic a la nostra ciutat a causa principalment de la qualitat de les seues edificacions d'estil modernista que formen un conjunt inusualment homogeni.

A la resta de l'àmbit també es van realitzar algunes reformes significatives. La demolició de la muralla amb caràcter global en 1865, i la del convent dels Trinitaris en 1879, espai este últim ocupat per la construcció de vivendes burgeses, van donar origen a la plaça de Teodoro Llorente. Ja al segle XX, als anys 40 es va crear la plaça de Nàpols i Sicília, per al que es va enderrocar una illa sencera de cases.

ÀMBIT 3. CIUTAT ISLÀMICA

Delimitació àmbit 3. Ciutat islàmica

Al 714 València entra ja en l'òrbita musulmana. El coneixement de la ciutat en els primers temps de dominació àrab és bastant pobre, a causa de l'escassetat de referències documentals i restes arqueològiques. No obstant això, estos mostren una certa activitat edilícia durant els segles IX i X localitzada principalment en l'àrea central de la ciutat romana i els seus voltants.

A parir del segle XI, Balansiya passa a ser capital d'una taifa independent, convertint-se en una de les principals ciutats de al-Àndalus. Este període d'auge econòmic, comercial i cultural, es tradueix, com no podia ser d'una altra forma, en un augment de la població i en l'expansió i desenvolupament del seu nucli urbà, ocupant àrees no habitades amb anterioritat. L'ampliació, constatada ara sí amb abundants restes arqueològiques, es produeix cap al nord, oest i sud de la ciutat visigoda. El límit este es manté, condicionat per l'existència d'un ramal fluvial que sempre va dificultar l'expansió per este costat només superada en el segle XIV. Conseqüència d'esta circumstància va ser la construcció d'un nou recinte emmurallat, el traçat del qual es mantindrà durant diversos segles.

Però abans de centrar-nos en la descripció de la medina islàmica, cal mencionar que també en este àmbit s'han localitzat algunes restes d'època romana. D'acord amb les pautes de l'època, les necròpolis es disposaven fora de l'àrea urbana al llarg de les vies principals. Al cementeri situat al nord del carrer Quart, cal afegir un altre documentat en la plaça de Marqués de Busianos, datat en el segle II d.C. l'ús del qual es va prolongar a època tardoantiga (finals del segle VI). Este espai funerari es va formar al voltant d'un santuari periurbà amb un temple rodejat d'un recinte sacre, que ocupava bona part de l'actual la plaça de Sant Nicolau, conservat a l'aparcament subterrani construït en este lloc.

En l'angle sud-oest, als carrers Ambaixador Vich, Gascons i plaça Marià Benlliure, també s'han localitzat estructures de cronologia imperial, però en esta ocasió pertanyents a construccions d'hàbitat. La proximitat entre les restes, així com la seua llunyania i desconnexió de la resta de la ciutat, porten a interpretar-ho com un nucli periurbà situat prop de la via Augusta (carrer Sant Vicent), probablement relacionat tot amb un mateix conjunt.

Tornant a la ciutat islàmica, la nova muralla va ser construïda en 1021-1061. Gràcies als textos referents a la seua descripció, i a les nombroses intervencions arqueològiques realitzades, tenim una idea bastant precisa de qual era el seu traçat.

El recorregut s'inicia en les torres de Serrans, on estaria situada la porta d'al-Qantara o del Pont. Des d'este punt giraria al sud-oest creuant el carrer Roters, i en la mateixa direcció que Palomino arribaria fins a la porta oberta en el segle XV en el carrer Portal de Valldigna, per a donar accés a la moreria.

Continuaria per Salines, on s'ubicaria la porta d'al-Hanas o de la Culebra, fins al carrer Cavallers. Després d'un gir brusc i descrivint un arc, discorreria per la plaça de Marqués de Busianos i la part posterior de les cases del carrer Bosseria fins En Colom, per a prendre la mateixa direcció que Danses. En el carrer del Trench se situaria la porta d'al-Qaysariya o de l'Alcaiceria. Després de creuar el carrer Sant Vicent i la porta d'al-Baytala o de la Boatella, iniciava el seu recorregut per la part sud en la mateixa direcció que el carrer Moratí. Seguia per Barques i Pintor Sorolla, i a l'altura del carrer Universitat girava al nord, obrint-se en la plaça de Sant Vicent Ferrer la porta d'al-Xaria o de Xerea, aproximadament baix la façana de l'església de la Congregació, que donava pas al raval i necròpolis del mateix nom. En línia recta arribava fins a la plaça Poeta Llorente i la porta d'Ibn Sajar o de la Roca, coneguda després de la

conquesta com del Temple. Al costat d'esta estaria situada la Torre Gran que mirava al riu i formava una mena de fortalesa.

En este punt la muralla girava cap a l'oest, i seguint el riu per la línia de cases del carrer Pintor López, arribava al carrer Salvador on hi havia la porta anomenada d'al-Warraaq, de Llevant o de la Fulla. En la mateixa direcció pel carrer Comte Trénor, arribava al punt de partida.

Les nombroses restes materials d'esta construcció, han posat en evidència que hi ha diferències entre el sector occidental i l'oriental. En el primer, les torres són de planta semicircular de 5 m de diàmetre. En el segon, són quadrades de 4 m de costat, que a més en el sector sud presenten un reforç exterior datat a finals del segle XII o inicis del XIII, que augmenta considerablement les seues dimensions.

Les discrepàncies pareixen respondre al fet que no va ser una construcció unitària. El tram occidental s'associaria amb el recinte del segle XI, mentre que l'oriental es realitzaria en la segona meitat del XII, aprofitant inicialment el circ romà com a llenç defensiu. Respecte al sector meridional, probablement tinguera també un mur en el segle XI situat un poc més cap al nord seguint les corbes de nivell, unint la porta de l'Alcaiceria amb la capçalera del circ, tot i que de moment no s'han localitzat elements que ho confirmen. Posteriorment en el XII el seu traçat es modificaria per a englobar esta àrea de nova urbanització.

En este moment caldria situar també el tram de muralla localitzat en la plaça del Tossal, on es va documentar una primera línia defensiva molt arrasada del segle XI i posteriorment una altra més avançada amb torre quadrada que formaria part d'un element fortificat més complex, possiblement una porta en colze.

El sistema defensiu es completava amb un avantmur o barbacana, lliça i fossat o vall que servia al mateix temps de barrera defensiva i de col·lector aigües residuals. Comptava també amb torres albarranes i exemptes, com la localitzada en l'excavació del solar del MUVIM, actualment integrada en el museu, o la Torre Cremada, no testificada arqueològicament però sí que esmentada per les fonts, que podria situar-se en el carrer Sant Vicent al seu encreuament amb la sèquia de Rovella.

La muralla islàmica amb tots els seus components va romandre en peu almenys fins a un segle després de la conquesta cristiana. Amb la construcció del nou recinte en 1356 va perdre la seua funció original, parcel·lant-se els solars per a noves edificacions, que a vegades van utilitzar l'antic llenç com a mitgera, gràcies a la qual cosa encara es conserva en peu part d'esta estructura. El vall va ser canalitzat i cobert per mitjà de voltes, donant lloc al conegut com a vall cobert.

Respecte de l'interior de la medina, els nous pobladors es van trobar amb una urbs en funcionament, que lentament van adaptar a la seua nova concepció espacial i ideològica. Durant els segles XI i XII, les construccions es van estendre fins ocupar tot el solar urbà, sent l'àrea meridional la de més tardana urbanització.

Reconstrucció infogràfica de la València islàmica vista des de l'oest
(SIAM, Ajuntament de València)

La xarxa viària anava en gradació. Dels eixos principals mantinguts del període anterior, partien els carrers secundaris, i d'estes les menors i atzucacs o carrerons sense eixida, espais privats per a accedir a les vivendes. Tot això dibuixava una trama irregular i estreta. No obstant, no sempre era així, els resultats de noves intervencions i estudis arqueològics han posat de manifest que en les zones d'ampliació islàmica, sense un urbanisme preexistent, la situació és un poc diferent observant-se l'existència d'unes pautes d'urbanització ordenades, amb viaris regulars i aclarits dotats de clavegueram. Esta qüestió va poder ser constatada tant en l'àrea meridional en les intervencions del carrer Soledat o de Trànsits, com en l'occidental en Corretgeria i Tapineria, on a més es comprova la fossilització de molts d'eixos carrers islàmics fins al moment actual, encara que evidentment amb variacions en la seua amplària.

Morfològicament la Madina Balansiya comptava amb els elements imprescindibles de tota ciutat islàmica: la mesquita major o aljama, el soc i l'alcàsser o palau de residència del sobirà, situats en el mateix emplaçament on es trobaven els principals edificis en els períodes anteriors. Al voltant d'estos tres elements bàsics s'articulava la resta de la ciutat organitzada en barris autònoms amb una mesquita menor, bany, forn i el seu xicotet soc.

Alguns comptaven amb una funció específica com el de la alcaiceria o barri comercial, situat al voltant de les actuals places del Doctor Collado i Redona, traslladat a esta zona a partir del segle XI, davant de l'expansió del barri palatí lligat a l'alcàsser. Segons el Repartiment, en este àrea hi havia el soc, el almodí i les carnisseries amb un corral i escorxador, i en el seu entorn diversos carrers de vocació artesanal, droguers, canterers, sabaters i seders, etc. També en este barri es trobava l'alcaiceria, espai destinat al comerç de tèxtils i d'articles de luxe.

Pel que fa al tipus d'habitatge, s'ha constatat en nombroses intervencions, que es tractava de cases articulades al voltant d'un pati central en el qual existia un espai enjardinat delimitat per

una andana perimetral i jardineria. Estes s'agrupaven en illes compactes, a les que sovint s'accedia mitjançant un atzucac protegint així la intimitat de la vida familiar.

Amb la conquesta cristiana i l'ocupació de la ciutat, s'inicia un nou procés de modificació encaminat a adaptar l'entorn urbà a un nou orde polític i a una manera de vida distint. En principi es repeteix el mateix esquema urbà heretat dels musulmans, mantenint la situació del centre cívic al voltant de la plaça de l'Almoïna, i la comercial en la del Doctor Collado.

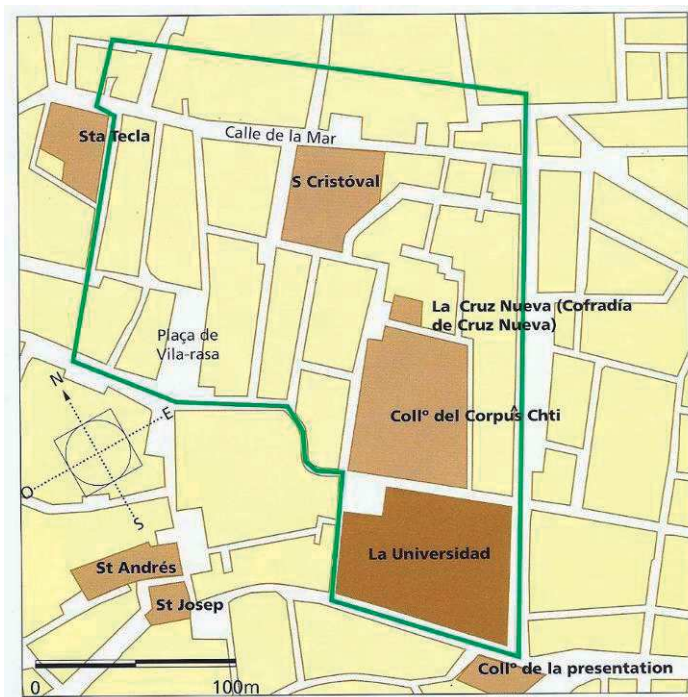
Les accions inicials empreses van ser ideològiques vinculades a la nova religió. Per a cristianitzar la metròpoli es va produir la conversió de les mesquites en esglésies, que seran el centre de la nova divisió en parròquies, demarcació que també serà utilitzada administrativament per a estructurar l'àrea urbana. D'acord amb esta ordenació parroquial este àmbit quedarà repartit entre les de Sant Bartomeu, Sant Nicolau, Santa Caterina, Sant Martí, Sant Andreu i Sant Tomàs.

Un dels primers canvis en la trama urbana i el paisatge de València va ser conseqüència precisament de l'aparició de les esglésies, al configurar-se entorn d'elles els seus cementeris. Estos van proliferar en gran número, ja que no sols estaven lligats a les parròquies, sinó també a ermites, hospitals i convents, i inclús capelles gremials. En l'àrea que ens ocupa per la seua gran dimensió cal assenyalar els de Sant Martí i Santa Caterina.

El trànsit de la ciutat islàmica a la cristiana va ser un procés lent. Durant quasi un segle després de la conquesta va continuar conservant la fisonomia musulmana, i mantenint el mateix esquema de distribució urbana: centre cívic al voltant de la plaça de l'Almoïna, i la zona comercial en la plaça del Doctor Collado. Des del principi del segle XIV el govern municipal va emprendre mesures encaminades a la transformació física i funcional de la ciutat amb un nou concepte urbanístic que pretenia esborrar l'empremta del passat islàmic, oferint una imatge renovada i bella al visitant. Tasca urbanitzadora que es fa especialment intensa a partir de la segona meitat del segle i durant tot el XV, dictant-se nombroses disposicions per a eixamplar carrers, adreçar el seu traçat, crear altres noves, places públiques, eliminar els carrerons sense eixida, construcció de monuments civils i religiosos, etc.

Precisament un dels principals canvis va venir amb la desaparició dels nombrosos atzucacs. Les xicotetes dimensions de les vivendes islàmiques, va suposar que en el repartiment es donaren diverses cases a un mateix propietari que les va unificar en una sola propietat, de manera que estos carrerons van ser amortitzats passant a incorporar-se a la propietat, a ser patis de llums, o a obrir-se a un costat i a l'altre convertint-se en carrer.

Esta política de reformes urbanes va afectar especialment a l'angle sud-est del recinte emmurallat. Per entendre-ho cal tornar al temps immediat de la conquesta cristiana. Des de 1244 la jueria es va instal·lar entorn al carrer del Mar, entre el complex de Sant Joan de l'Hospital al nord i el carrer Llibrers i plaça de la Creu Nova al sud. Posteriorment la comunitat jueva va experimentar una expansió demogràfica que va suposar l'expansió del seu recinte en 1390, va mantindre el límit nord però va créixer pel sud fins a arribar al carrer Salvà. Un any després el barri va ser assaltat i saquejat com a conseqüència dels continus fregaments amb els cristians, que no veien amb bons ulls la prosperitat d'esta comunitat. En 1392 es refà novament el barri però reduint el seu perímetre limitant-se únicament a l'àrea d'expansió del segon recinte, deixant fora la part de la jueria vella, romanent així fins a la seua expulsió en 1492.

Recinte màxim de la jueia, sobre el plànol de Manceli de 1608 (Roselló, 2001)

L'episodi es produeix en un moment d'auge de la ciutat tant en el pla demogràfic com econòmic, en el que van continuar les polítiques de canvis urbanístics i d'embelliment que van intentar esborrar el record de la jueia. En este context, amb la intenció d'unificar els distints centres d'estudi, l'any 1493 el Consell municipal va comprar un hostel amb dos horts i dos patis per a la instal·lació del futur Estudi General (Universitat) que finalment es va fer realitat en 1499. Posteriorment en 1586 es va construir el Reial Col·legi del Corpus Christi, enfront de la Universitat, sobre el solar de quaranta-nou cases i alguns carrers comprats per el Patriarca Sant Joan de Ribera.

Ambdós edificis, de considerables dimensions, van afectar extenses àrees urbanes que suposaran la desaparició d'alguns carrers de l'interior de l'antiga jueia, conformant l'aspecte amb què ha arribat fins als nostres dies.

En la resta de l'antiga medina islàmica, també es van a produir alguns canvis, però de menor envergadura. L'àrea oest, de l'entorn de l'alcaiceria islàmica, manté el seu caràcter comercial, de fet en la primera meitat del segle XIV s'instal·la en la mateixa zona el Pes públic i la Llotja de l'oli en l'actual plaça del Collado, i posteriorment en 1498 la Llotja de contractació o de mercaders.

Cent anys després, entre 1595 i 1631, darrere de la Llotja es va instal·lar la Casa Professa de la Companyia de Jesús (actual plaça de la Companyia), un conjunt de construccions que comptava amb església i residència de pares jesuïtes, ocupant una important extensió de terreny.

En el segle XV, en paraules de Sanchis Guarner, València era una ciutat burgesa, la qual cosa comporta l'aparició de gran número de palaus i cases senyorials, que concentren la seua situació en dos àrees principals, al sud i nord de la zona comercial. La primera localitzada entorn a la Universitat, convertida en el centre intel·lectual de la ciutat, amb palaus gòtics com els de Boïl d'Arenós, Giner de Perellós (Palau del Marques de Dosaigües), un poc més tardà (1516 i 1520) el palau de l'Ambaixador Vich, etc. La segona és el carrer Cavallers, la seua situació junt amb el centre administratiu i religiós, va propiciar l'assentament en esta via, i en menor grau el seu entorn, de famílies nobles amb palaus com els marquesos de Malferit, dels Mercader, dels comtes d'Alpuente, comtes d'Oliva, etc.

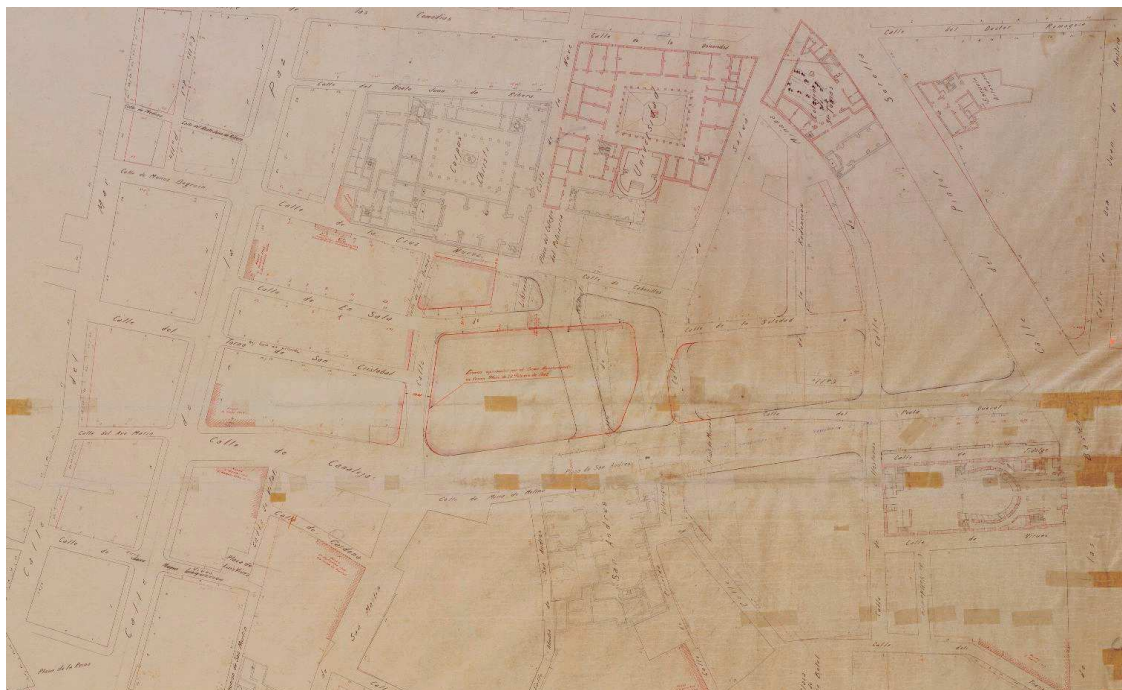
Detall del gravat de Manceli, 1608 (Llopis, Perdigón, 2010)

Des d'època baix medieval, no es produiran canvis significatius en l'àrea que ens ocupa fins al segle XIX i principis del XX, sent novament el sector meridional el que patirà una transformació més important.

Les primeres reformes i modificacions en el teixit urbà es produiran a partir d'una Reial Pragmàtica de 1787, mitjançant la qual s'ordena la construcció de cementeris fora de la ciutat i la supressió dels interiors, al·legant motius d'higiene i salubritat. Estes mesures van suposar la desaparició dels nombrosos cementeris urbans, originant una gran quantitat d'espai disponible. Els solars van ser parcel·lats i venuts per a noves edificacions, alhora que es va aprofitar per a realitzar xicotetes remodelacions urbanístiques. Així el cementeri de Sant Llorenç va permetre eixamplar la plaça i l'església del mateix nom, el dels Sants Joans va donar lloc a la plaça del Cementeri de Sant Joan, els de Sant Martí i Santa Caterina, van permetre regularitzar el traçat d'illes, carrers i places junt amb la plaça del Mercat i l'obertura del carrer de Sant Ferran.

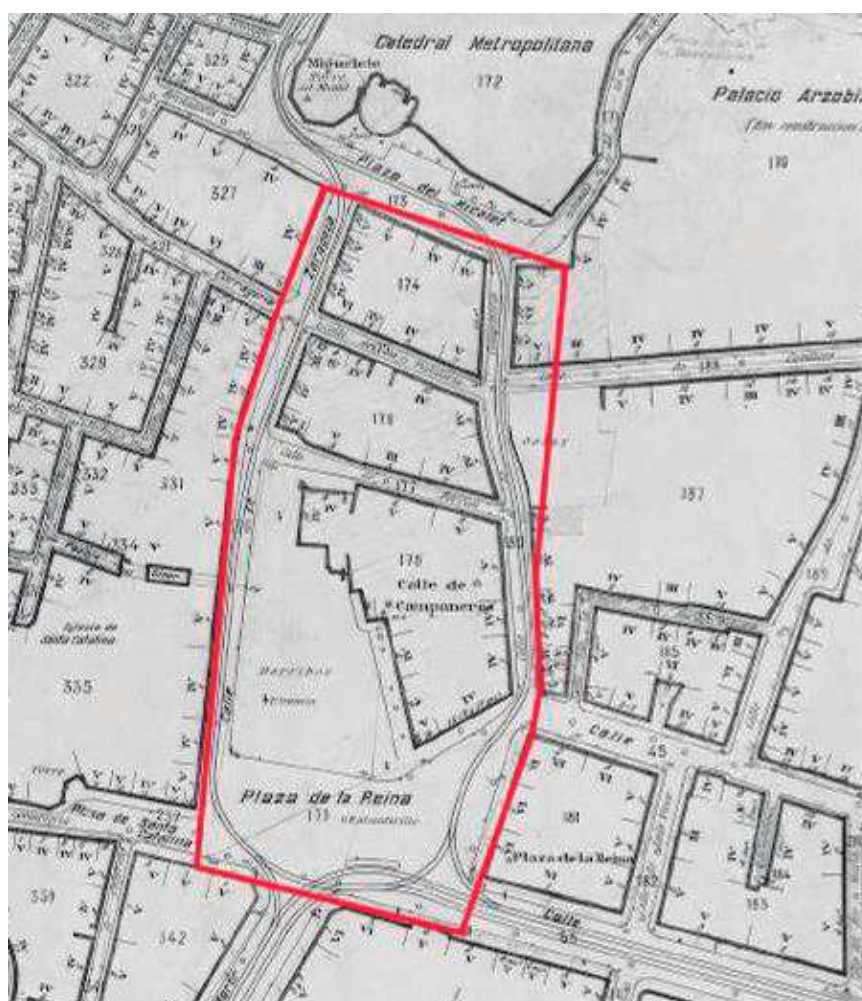
Una actuació important va tindre lloc en 1830, amb l'enderroc de l'antic escorxador es va crear la plaça del Cid o Redona, formada per les façanes posteriors de cases de tres pisos que la circumdaven. Al centre es va col·locar una font rodejada per llocs de venda als quals s'accedia per mitjà d'arcs des de quatre punts oposats.

Detall del plànol Geomètric de València, Secció 9, 1892/1893 (Llopis, Perdigón, 2010)

En la segona meitat del segle XIX, el progressiu augment demogràfic de la ciutat, va suposar l'apilotament i empitjorament de les condicions de vida de la població. Esta situació provocà que el municipi, a més de potenciar el desenvolupament urbà exterior, iniciara una important activitat respecte a l'eixamplament i alineació dels carrers de l'interior, sobretot en les últimes dècades de la centúria. De totes les obres realitzades en este sentit en l'àmbit d'estudi, l'obertura del carrer Poeta Querol i l'ampliació de la plaça de la Reina van ser les més importants. Reformes considerades necessàries pel progressiu augment del trànsit urbà i la necessitat de millorar l'accessibilitat de l'àrea.

En el plànol geomètric de València de 1892 ja es preveia la nova alineació del carrer Poeta Querol, però no va ser fins a 1961-1963 quan es va regularitzar i va obrir l'eix Marqués de Dosaigües- Poeta Querol, suprimint les places de Sant Andreu i Marqués de Mira-sol, els carrers Rubiols i la Garrofera, el que va suposar l'enderrocament de diversos immobles i una illa sencera situada en el seu extrem meridional entre els carrers Fidalgo i dels Granotes. Com resultat d'estes demolicions, es va poder ampliar la plaça del Patriarca, fent desaparèixer el carrer Cavanillas i les cases de vivendes que estaven adossades a la façana posterior de la Universitat, on en 1967 es va instal·lar una font monumental i un xicotet espai enjardinat.

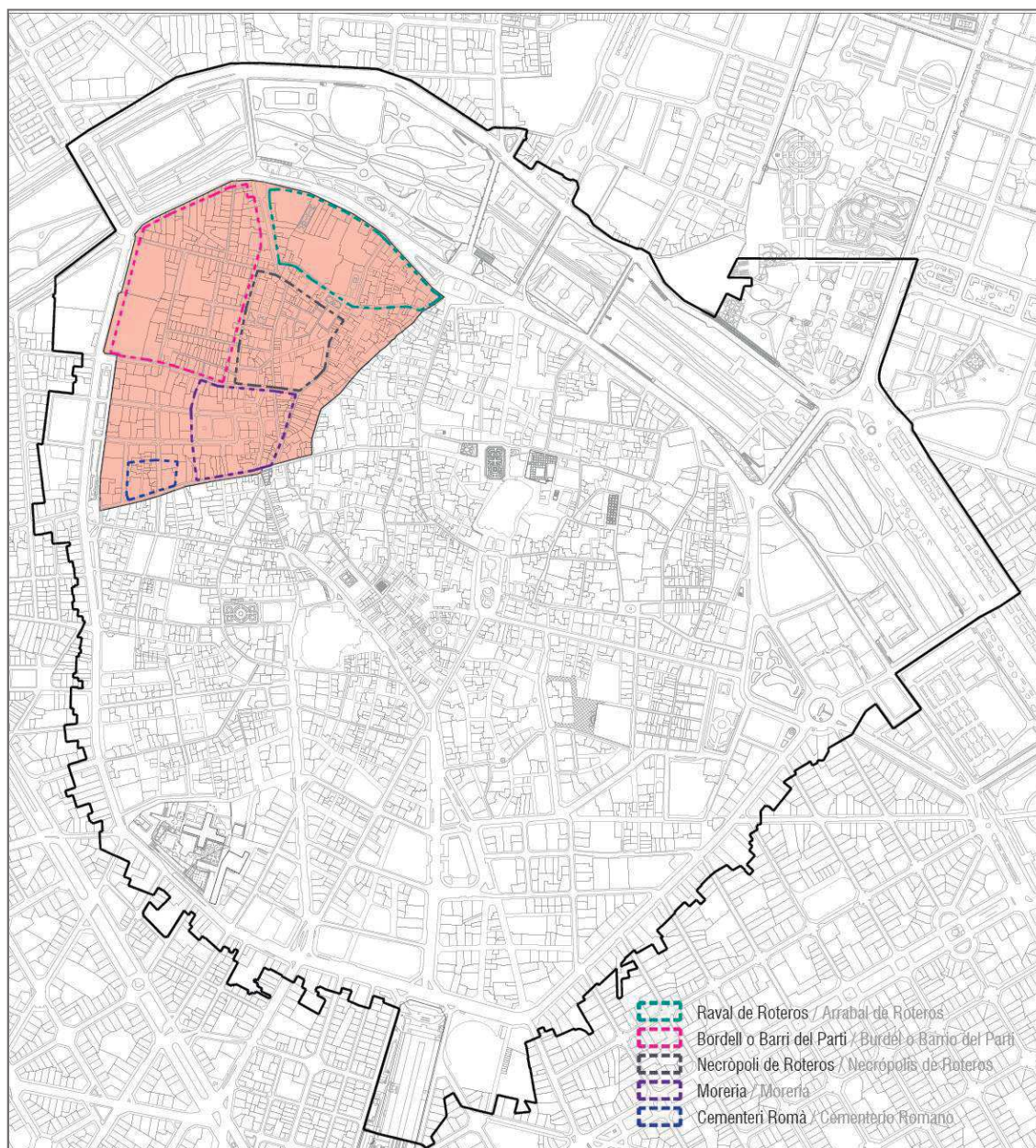

Ampliació plaça de la Reina sobre parcel·lari de 1929-1944 ((Llopis, Perdígón, 2010)

L'ampliació de la plaça de la Reina va ser objecte de nombrosos projectes des de l'obertura del carrer de la Pau. No obstant, els enderrocs no van començar fins a 1944 per la part més propera al carrer Sant Vicent, objecte també de noves alineacions, finalitzant en 1963 amb la demolició de l'última de les tres illes que ocupaven este espai. Amb això van desaparèixer els carrers de Saragossa, Punyaleria, Campaners i Borriol. Va ser inaugurada en 1970.

ÀMBIT 4. EL CARME

Delimitació àmbit 4. El Carme

L'àmbit es situa enterament fora del recinte de la ciutat romana i islàmica, sent incorporat a l'espai intramurs en època cristiana. La zona va créixer i es va desenvolupar entre dos muralles: la musulmana (segle XI) ho limitava per l'est i la cristiana (segle XIV) per l'oest.

No obstant, este espai no queda completament al marge de la seua utilització pels fundadors de Valentia, ja que el carrer Quart constituïa una de les principals vies d'accés, identificada amb la prolongació del decumanus maximus, eix d'est a oest sobre el qual s'articulava la ciutat romana. En el seu entorn, concretament entre els carrers Mare de Déu de la Misericòrdia i Canyet, es va localitzar el que seria el primer cementeri de Valentia (últim terç del segle II a.d.C.). La seua ubicació respon a les pautes pròpies de l'època que situaven les ciutats dels morts fora del nucli urbà al llarg de les vies principals. El cementeri va estar en ús fins a època imperial, on va coexistir el ritu de la inhumació amb el de la incineració, datant-se en el segle II d.C. les últimes tombes conegudes.

Paral·lel a esta via discorria l'aqüeducte construït en època imperial romana que portaria l'aigua a l'interior de la ciutat des del riu, localitzat en els carrers Quart, Cavallers, Juristes i Avellanes.

Les nombroses intervencions arqueològiques realitzades en este àrea posen de manifest que la colonització de l'entorn va començar en època califal amb el disseny d'un primitiu nucli d'horta regat per la sèquia de Rovella. Esta hipòtesi ve avalada per la troballa d'un molí hidràulic al costat del carrer Salvador Giner, amb una data d'amortització del segle X.

En la següent centúria l'horta va ser gradualment ocupada per vivendes fruit del desenvolupament que pateix Balansiya en època de taifa, que suposa el creixement de la ciutat fora de les seues muralles. Serà en este moment quan es crea el raval de Roters, delimitat al nord pel llit del Túria, a l'est per la muralla musulmana, i a l'oest pel carrer Salvador Giner al costat del Portal Nou, on existia una depressió del terreny. L'estudi de la seua trama urbana, corroborat per diverses troballes arqueològiques, posen de manifest que es tractava d'un barri planificat prèviament, amb un traçat regular que va dividir el terreny en arcs concèntrics a partir d'un punt central situat on va haver d'estar la porta de la muralla islàmica d'al-Qantara. Part de l'antic viari encara es pot seguir en alguns dels actuals carrers com el de Roters, Garcilaso, Moret o Pare d'Orfes.

El límit sud del barri ho marcava la seua extensa necròpolis, la de bab al-Hanax o de Roters, la més gran d'este període localitzada fins al moment, que s'estenia des del carrer Palma fins a la plaça de Mossén Sorell, i des del carrer Baix fins a Soguers. El cementeri va estar en ús des del segle XI, fins a uns anys després de la conquesta, quan els cristians van prohibir soterrar en els afores de la ciutat. En les intervencions realitzades entre el carrer Alt, Soguers i Jardins, o en la de Joan Plaça, es van documentar fins a sis nivells superposats de soterraments.

La zona oest del cementeri i del raval va haver de continuar sent majoritàriament una àrea d'horta delimitada pels carrers de Salvador Giner i Corona. En la resta de l'àmbit també hi havia altres nuclis de població, tal com evidencia l'aglomeració de vivendes datades en entre els segles XII-XIII localitzades en l'entorn del carrer Soguers i Ripalda, o les situades en el costat septentrional del carrer Quart, documentades en les excavacions arqueològiques esmentades de Mare de Déu de la Misericòrdia, Canyet i Pinzón, o Quart 6. Al sud de la via existia una zona deprimida que en este període suposaria un acusat desnivell, la qual cosa va provocar la seua tardana urbanització a finals del segle XV.

Després de la conquesta cristina als musulmans en el 1238, es va dur a terme el repartiment de terres i propietats entre els participants en la contesa, alhora que Jaume I va cedir totes les mesquites i cementeris andalusins a l'església Valenciana. A partir d'este moment es va iniciar la transformació del paisatge urbà i rural de l'àmbit, que d'una banda va suposar la modificació de la trama urbana d'algunes de les zones ja consolidades, i de l'altra, la gradual ocupació dels terrenys, fins ara agrícoles, per estructures d'hàbitat.

Mantenint els principals eixos viaris i els seus edificis religiosos i civils més rellevants, les mesquites van ser substituïdes per esglésies donant lloc a una nova divisió religiosa, però també administrativa, en parròquies. En este àmbit se situaran al nord la de Santa Creu, i al sud la de Sant Bartomeu. Posteriorment en el 1521, s'afegeix la de Sant Miquel, a la qual s'assigna territori propi desmembrat de les parròquies limítrofes.

Les ordenes mendicants que van acompanyar les hosts reals, van ser també beneficiàries del repartiment. Este fet va donar lloc a una primera onada d'instal·lacions conventuals que es van assentar tant dins com fora de l'espai emmurallat, al voltant de les principals vies de comunicació. En 1281 es va instal·lar en l'extrem occidental del raval de Roters el Convent del Carme. La seua construcció va ocupar una gran illa i va suposar una important transformació de l'entramat urbà, ja que per a això es van arrasar les cases islàmiques existents. Este és un dels pocs convents de la ciutat que encara conserva la seua arquitectura, destinat actualment a museu.

Els terrenys ocupats pel cementeri islàmic de bab al-Hanax, van ser objecte d'una important operació urbanística, amb la construcció en els primers anys del segle XIV d'una de les primeres i més importants pobles de València, la pobla de l'Almoina o del Bisbe, coneguda posteriorment com pobla Vella, que inclourà també l'antic raval de Roters. Les cases d'este barri es van cedir a cens per a dotar de rendes la fundació episcopal de l'Almoina, en la seua majoria es van destinar a tallers i obradors artesanals.

Al sud-est del barri, a l'àrea delimitada pels actuals carrers de Quart, plaça de Sant Jaume, carrer Baix, l'Hostal de Morella, Corona i plaça de Vicent Iborra, es va instal·lar la moreria, raval en que foren confinats els mudèjars que van romandre en la ciutat després de la conquesta cristiana. El recinte, tancat per una tàpia, albergava uns 500 habitants i disposava d'alfòndec o hostal, bany, carnisseria, molí, forn propi i mesquita situada on es va alçar la enderrocada església de Sant Miquel. L'any 1455 va ser assaltada per cristians exaltats que realment buscaven el botí, la qual cosa va marcar la seua decadència i dissolució al final de la centúria, convertint-se en la Vila Nova.

En l'angle nord-oest, a l'altre costat del convent del Carme entre els carrers Músics Giner i Corona, es va crear el raval del Partit, bordell de la ciutat també anomenat "Pobla de les fembres pecadrius", on es practicava una prostitució estrictament reglamentada que aconseguiria fama en tot el Mediterrani. Va estar en funcionament fins a l'últim quart del segle XVII, quan el mal estat de conservació de les cases va provocar el seu abandó, posant-se alguns dels seus camps en cultiu.

A este sector de la ciutat Jaume I va manar retirar tots els gremis que generaven mals olors, sorolls o perillositat i per tant molestaven a la ciutat, ordenant-los residir en el Tossal i la moreria. A partir d'este moment es constata la instal·lació en tota la franja nord-oest d'una sèrie d'indústries artesanals, bona part de les quals ens han deixat vestigis documentats

arqueològicament. Al voltant de l'actual carrer de la Corona es va situar el raval dels tints, per on passava la sèquia de Rovella el que va afavorir la instal·lació de xicotetes fàbriques de llana, seda, taulellets etc., i el molí d'arròs anomenat de la Corona. En la franja septentrional, la blanqueria en l'entorn del carrer homònim on residien els blanquers i oficis manufacturadors derivats, instal·lacions testificades ja en època islàmica.

L'extensió de la població fora dels antics murs, les crescudes del riu, i sobretot els conflictes bèl·lics contra Castella, van fer necessari envoltar la ciutat d'una nova muralla. La seua construcció es va iniciar en 1356, abastant les recents fundacions religioses, les pobles i els antics ravals, quedant així l'àrea que ens ocupa inclosa en l'interior del recinte emmurallat.

Durant el segle XV es va produir un auge artesanal i comercial, sumant-se a les activitats artesanes ja existents altres noves com la dels paraires, cardadors, teixidors, terrissaires, calderers, etc., ocupant-se quasi tot l'espai fins a les noves muralles. Algunes d'estes activitats s'han mantingut fins al segle XX, reflectint-se en la toponímia dels seus carrers. En les intervencions arqueològiques realitzades s'ha constatat la continuïtat d'un mateix espai al llarg de set segles, com és el cas de les tintoreries i adoberies excavades en l'eix del carrer Blanqueries, les caldereries documentades en el Tossal, o la terrisseria del carrer Corona.

En el sis-cents, i en menor quantitat a principis del set-cents, tornem a assistir a una segona onada de fundacions conventuals. La ciutat es va omplir de convents, alçant-se en este àmbit el de la Corona (1563) al costat del Portal dels Tints, el de Sant Josep (1585) pròxim al del Carme junt al Portal Nou, i el de Santa Úrsula (1552) prop de les torres de Quart.

Segons observem en el plànol de A. Manceli de 1608 el barri en línies generals tenia ja la seua estructura viària consolidada. Un segle després, en el de Tosca de 1704, comprovem que entre ambdós hi ha poques diferències, mostrant una trama urbana, que amb algunes excepcions, és la mateixa que s'observa en l'actualitat.

En estos gravats s'aprecia que l'àrea occidental entre el Portal Nou i les Torres de Quart era la més esponjada de tot el barri, i inclús de la ciutat, destacant l'existència d'hortos conventuals i gremials com els del Tirador del gremi de paraires, i el de En Sendra del de soguers, o els situats en el seu angle nord-oest en part dels terrenys de l'antic bordell, on en 1681 el municipi havia instal·lat el magatzem de pólvora, el perill que suposava va afavorir la seua tardana urbanització. Esta situació canvia definitivament al llarg del segle XIX, degut principalment a la desamortització dels convents (1836), al derrocament global de les muralles en 1865 i al desenvolupament modern de la ciutat burgesa, les noves edificacions acabaran ocupant tota l'àrea d'estudi.

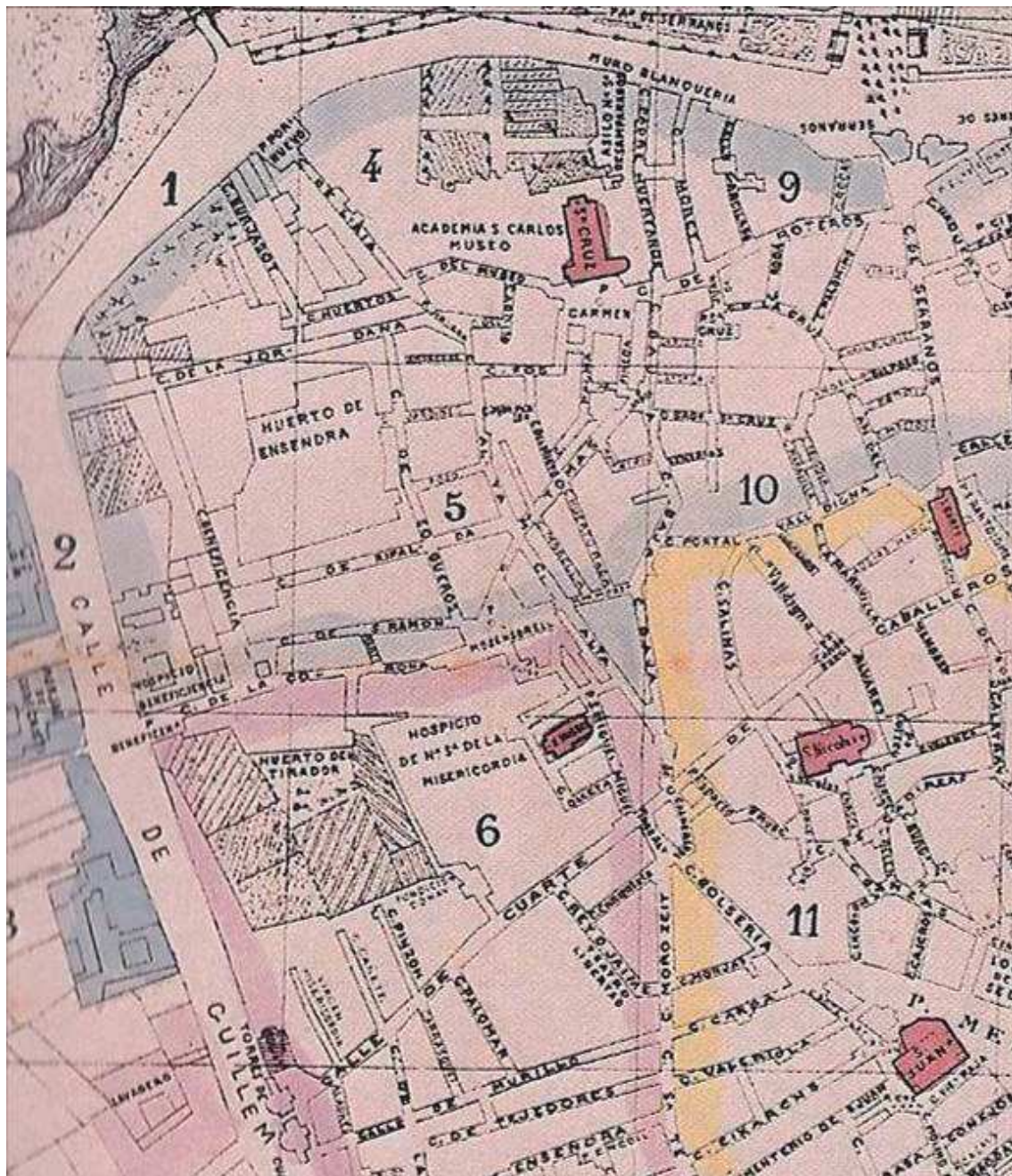
Detall del gravat de V. Tosca, 1704 (Llopis, Perdigón, 2010)

D'altra banda, en este període adquireixen gran importància l'aparició d'establiments benèfics en la ciutat de València, capitanejats per una incipient burgesia enriquida durant els decennis anteriors. Naixen amb l'objectiu d'atendre als parats de la indústria de la seda, activitat principal de l'economia de la urbs que havia entrat en una fase crítica. Estes fundacions, instal·lades en edificis de nova planta o en altres ja existents, pel seu número i dimensions van suposar un nou canvi en la fisonomia urbana de l'àrea que ens ocupa.

Concretament el convent de la Corona va donar lloc a tota una illa d'edificis benèfics amb la Casa de la Beneficència (1840-1878), Asil de Pàrvuls (1862) i Asil del Marques de Campo

(1882), convertida hui en dia en el Centre Cultural de la Beneficència que alberga els museus de prehistòria i etnologia.

Plànol de 1878, anònim (Herrera,1985)

Pròxim a este conjunt es trobava la Casa Hospici de la Misericòrdia, entre l'antiga església Sant Miquel i l'hort del Tirador. Encara que va ser fundada amb anterioritat - en 1670 com a alberg d'ancians, xiquets i malalts- en este segle es va ampliar fins a ocupar l'hort del Tirador, renovant-se totalment la seua edificació amb dos claustres articulats entorn d'una església

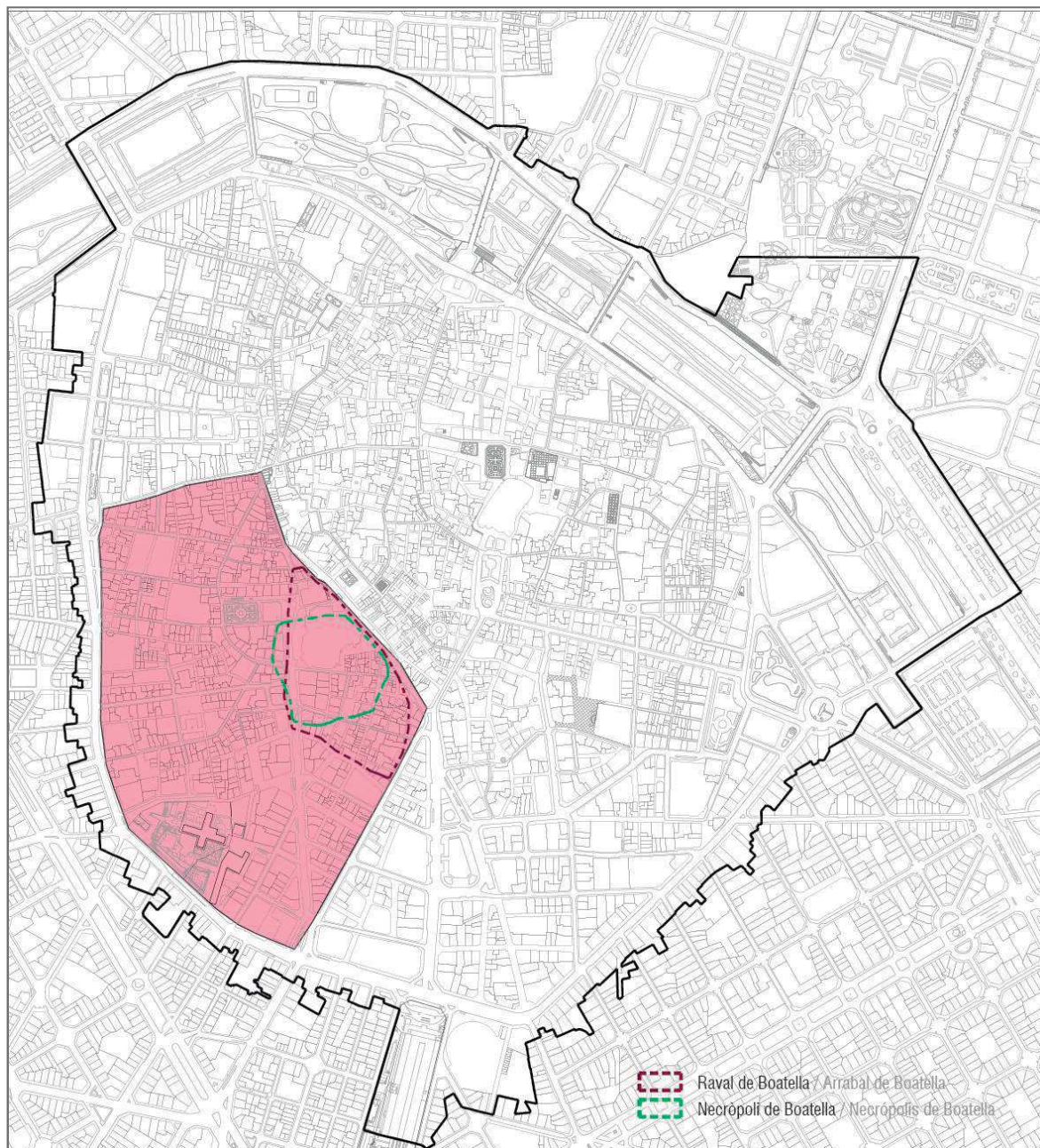
construïda en 1877. El conjunt fou demolit en 1949, a excepció de l'església que compleix actualment la funció de temple parroquial.

En la segona meitat de la centúria es van ocupar els horts de Ripalda, el de la Corona, i sobretot el de En Sendra, realitzant-se promocions en què es van construir les primeres vivendes en sèrie per al proletariat de la ciutat, donant lloc a la consolidació o obertura de nous carrers com a Soguers, Ripalda, Na Jordana i Beneficència, que apareixen amb el seu traçat definit ja l'any 1878. Seguint amb esta línia, a principis del segle XX en l'hort de En Sendra es van obrir nous carrers: Doctor Chiarri i Marques de Caro a fi d'instal·lar en elles servicis per a les noves construccions.

A partir dels anys 80 del segle XX, l'Ajuntament i la Conselleria posen en marxa una sèrie d'iniciatives encaminades a la recuperació i rehabilitació d'este àrea, que havia entrat en un procés de degradació motivada principalment per les nefastes conseqüències de la riuada de 1957. Les diferents actuacions van consistir en la rehabilitació d'edificis antics, la construcció d'altres nous, i la urbanització dels seus carrers. A més, per a la seua revitalització es van crear en el barri diversos centres culturals, alguns de nova planta com l'IVAM, i altres emplaçats en edificis històrics, com el Centre Cultural de la Beneficència, el Centre del Carme, la Universitat Internacional Menéndez Pelayo en el palau de Pineda, etc.

ÀMBIT 5. VELLUTERS I MERCAT

Delimitació àmbit 5. Velluters y Mercat

Situat en l'angle sud-oest de Ciutat Vella, este àmbit es troba fora dels recintes de les ciutats romana i islàmica, sent incorporat definitivament al solar urbà amb l'ampliació d'època baix medieval i la construcció de la seua nova muralla en 1356.

No obstant, les restes arqueològiques més antics documentats en esta àrea són de cronologia romana i estan relacionats amb el món dels morts. Es tracta d'una extensa àrea de cementeri situada en este temps al sud-oest del nucli urbà, junt amb el canal que servia de límit natural, però en una zona un poc més elevada que la mantenia lliure de les avingudes fluvials. Probablement per este motiu, i per la saturació de les zones clàssiques de soterraments ubicades en les voltants de les vies principals, s'instal·la en esta àrea la necròpolis de la Boatella, que estarà en ús des de finals del segle II fins a principis del VI.

Va ser descoberta en els anys 40 amb motiu de l'obertura de l'Avinguda de l'Oest. Posteriorment s'ha tingut oportunitat de realitzar diverses excavacions en la contornada, sent sens dubte la més important l'efectuada en els solars del denominat PAI del Mercat, que va afectar a una superfície de 4.900 m² entre els carrers Carabasses i Adreçadors. Totes estes intervencions, junt amb altres de caràcter negatiu, han permés establir que s'estendria sobre una àrea aproximada d'uns 25.000 m² entre els actuals carrers de Llanterna, plaça del Mercat i Reixes. Tal com es va poder constatar amb motiu de la construcció de l'estació de la línia T2 del metro situada a l'inici de l'avinguda de Baró de Càncer, la seua àrea monumental s'ubicaria precisament en esta espai i el seu voltants, on es van documentar les restes d'un mausoleu totalment arrasat, d'una gran bassa amb pintura a l'almànguena, un mosaic sepulcral, etc.

Les evidències arqueològiques demostren que després de la seua amortització va existir una llarga etapa d'abandó, en el que tant esta zona, com la resta de l'àmbit estaria probablement destinada al cultiu, i no serà fins a època islàmica quan es torne a constatar activitat en algunes àrees.

Com a conseqüència del desenvolupament econòmic de Balansiya produït a partir del segle XI, es va ampliar el nucli urbà duplicant la superfície de la ciutat anterior, i la construcció d'una nova muralla. El continu augment de la població, va propiciar l'aparició de barris extramurs distribuïts al voltant de la medina, situant-se en l'extrem nord-est d'este àmbit el raval de la Boatella, entre les portes de Bab al-Qaysariya o de l'Alcaiceria ubicada en el carrer del Trench, i la Bab Baytala o de la Boatella, en el de Sant Vicent.

No hi ha suficients evidències arqueològiques per a establir qual seria la seua dimensió exacta, no obstant diferents estudis demostren que la seua expansió urbana estaria condicionada per la infraestructura rural anterior, és a dir camins i sèquies. En este cas la de Rovella constituïria el principi motor de l'assentament alhora que probablement marcara els seus límits. Esta qüestió i l'estudi de les fonts documentals, porten a situar la seua extensió pel costat meridional aproximadament fins a l'actual carrer d'Adreçadors, per on discorreria l'esmentada canal. En la seua confluència amb el carrer Sant Vicent, se situaria una torre albarrana que segons les fonts va ser cremada durant l'assetjament a la ciutat per les tropes de Jaume I, motiu pel qual és citada com a Torre Cremada.

Pel nord, inicialment havia d'arribar també fins a la Rovella al seu pas pel carrer Carabasses. Posteriorment, la pressió demogràfica de l'urbs provocaria la seua expansió arribant almenys fins al carrer Botella. Esta hipòtesi es basa en la documentació d'algunes restes arqueològiques, així com en les dades proporcionades per J. Teixidor que assenyalen l'existència

en les proximitats de la plaça del Mercat, d'una àmplia zona on eren visibles mesquites o qubba, que potser pertangueren a un dels cementeris que segons la documentació existien en este raval. A esta dada cal afegir que l'església de Sant Joan del Mercat es va construir sobre una mesquita, i que un poc més al nord hi ha referències sobre l'existència d'uns banys àrabs, els en Suau o de la Bosseria, que perduraran fins al segle XIV i XV, situats aproximadament en la confluència dels carrers Botella i la plaça del Mercat.

Tal com s'ha constatat en la intervenció mencionada del PAI del Mercat, esta zona en el seu origen seria un assentament essencialment rural amb predomini d'espais oberts i baixa densitat constructiva. No obstant això, progressivament anirà augmentant la seua construcció, fins que en la segona meitat del segle XII es produeix una densa ocupació del barri, que passarà a convertir-se en un espai residencial. En este moment presentaria ja trets essencialment urbans, amb unes pautes d'urbanització ordenades per mitjà de viaris regulars dotats de clavegueram. Les cases presentaven una dimensió mitjana d'entre 70 i 90 m2 de planta, amb pati central entorn del qual s'articulaven les estances. Al seu torn, estes s'agrupaven en illes compactes a les que de vegades s'accedia per mitjà d'un atzucac.

La resta de l'àrea d'estudi continuaria sent una zona bàsicament agrícola amb horts, cases disperses i algun real, regada per les sèquies de Rovella, Favara i les seues derivacions, que en la majoria del casos han quedat fossilitzades en el viari actual. Per citar alguns casos significatius pel seu traçat, en primer lloc podem mencionar l'arc descrit pels carrers Moro Zeid, Santa Teresa i Peu de la Creu, per on discorria la Rovella seguint la corba de nivell. Al final d'este espai irrigat se situava el molí de Rovella, que va ser localitzat en l'excavació de l'estació del metro en l'avinguda de Baró de Càrcer en la confluència amb Carabasses. En segon lloc, el traçat del carrer Maldonado per on discorria la "sequera podrida" corresponent al tram final del ramal de Raïosa de la sèquia de Favara.

Les intervencions arqueològiques realitzades en este espai posen de manifest que la seua ocupació s'inicia en un moment tardà, i amb estructures de poca importància, poblant-se definitivament ja en el segle XV. L'única excepció la constitueix l'aparició d'estructures d'hàbitat islàmiques amb un traçat regular de l'espai articulat entorn d'un carrer, en un gran solar delimitat pels carrers Murillo, Lope de Roda i Pintor Domènec (Complex Educatiu de Velluters). L'assentament es va produir a inicis del segle XI, però va finalitzar bruscament amb la centúria, quedant l'àrea abandonada per a no tornar a ser urbanitzada fins a la baixa edat mitjana.

Al final del segle XIII o inicis del XIV, es constata l'existència en la franja oest de l'àmbit, d'una àrea artesanal en la que s'han documentat grans forns destinats a la producció de materials per a la construcció. La seua ubicació, encara extramurs, respondria al seu caràcter contaminant i a la proximitat de les sèquies islàmiques mencionades, imprescindible per a abastir-se d'aigua durant el procés de fabricació de les rajoles i teules.

La conquesta de València per l'exèrcit cristià de Jaume I en 1238, va suposar l'ocupació del nucli urbà i de la seua horta, iniciant-se així la transformació d'este àmbit que anirà poblant-se gradualment fins a acabar sent integrat definitivament en l'àrea urbana. La ciutat es va compartimentar en barris per mitjà de la creació d'una xarxa d'esglésies parroquials situades sobre les antigues mesquites, amb l'objectiu d'estructurar l'àrea urbana. La franja nord de l'àrea va quedar inclosa en la parròquia de Sant Nicolau, i la resta en la de Sant Joan del Mercat.

El raval de la Boatella va passar a formar part de l'àrea comercial, en establir el monarca que allí es celebrara el mercat setmanal del dijous i la fira anual, concedint per a això una extensió de terreny situada entre el carrer Trench i l'actual església dels Sants Joans.

El barri va ser ocupat pels nous pobladors, que a partir de la segona meitat del dos-cents aniran modificant la seua fisonomia adaptant-lo a una manera de vida diferent. En l'àmplia intervenció de l'àrea del carrer Llanterna es va observar que bàsicament es mantingué el mateix traçat viari, encara que amb carres més amples i sense atzucacs, que van ser oberts a un costat i a l'altre. Les cases es van fer més grans, ocupant una sola l'espai que abans corresponia a tres o quatre musulmanes. La seua distribució també es va modificar, situant la part de la vivenda en la zona davantera i substituint el pati central per un ampli hort a la part posterior. La majoria presentaven cellers a la planta baixa, documentant-se en algunes d'elles activitats artesanals lligades sens dubte al caràcter comercial de l'àrea.

Simultàniament, tant a la zona del raval com a la resta de l'àmbit, es van establir diversos convents: a l'extrem nord-est el de les monges de la Puritat en 1239; a l'est els frares de la Mercè en 1238 situats sobre una antiga mesquita, i al costat d'ell les monges dominiques de Santa Magdalena en 1240; en l'extrem sud-est, junt al portal de Sant Vicent, el convent de Sant Agustí en 1238. Posteriorment, pròxim a este la Casa de les Penedides en 1345, després convent de Sant Gregori.

En l'àrea sud, junt amb el camí de Sant Vicent entre el raval i el convent de Sant Agustí, es va realitzar al final del segle XIII una gran operació urbanística, la pobla d'en Mercer, que va ocupar una important extensió de terreny amb una forma allargada i rectangular, el límit occidental va haver de ser l'actual carrer de Mare de Déu de Gràcia i Músic Peydró. L'existència de grans corrals en la zona, segurament seria la raó de que més de la meitat dels seus ocupants foren carnisers i pelleters.

Amb la construcció de la nova muralla l'any 1356, que va englobar els ravals extramurs i les àmplies àrees d'horta, l'àmbit que ens ocupa va quedar integrat definitivament en la ciutat, produint-se a partir d'este moment la seua gradual urbanització.

En la intervenció realitzada amb motiu de la construcció del Museu Valencià de la Il·lustració i la Modernitat (MUVIM) es va comprovar com a part l'àrea artesanal amb els forns va ser amortitzada parcel·lant-se el terreny, configurant-se un nou espai amb cases de façanes alineades al carrer del Fumeral (actual Quevedo), que posseïen en la part posterior llargues parcel·les de terreny cultivat, a mitjan camí entre l'hort i el jardí.

Al nord d'esta àrea es va instal·lar en 1409 l'Hospital de folls, o dels Innocents per a atenció dels malalts mentals. Un segle després, en 1512, en uns terrenys adquirits entre este, l'església de Santa Llúcia, la muralla, i el carrer del Fumeral, es construí l'Hospital General de València, fruit de la unificació de tots els hospitals medievals de l'urbs. Fundada baix la protecció de la Ciutat i el seu Consell Municipal, va nàixer com una institució laica i autònoma, un centre assistencial modern dedicat al tractament i curació dels malalts, finançada per mitjà de llegats, herències, donacions i almoines dels ciutadans.

Durant el seu llarg període d'existència va patir diferents remodelacions i ampliacions afegint-se nous pavellons, ocupant finalment l'illa situada entre els actuals carrers de Quevedo, de l'Hospital i Guillem de Castro. El recinte hospitalari estava format per les sales de malalts (quadres), de ferits (nafrats), la botica, la casa dels bojós (orades i orades), la dels expòsits, l'església, el cementeri, l'arxiu, la carnisseria, el forn, els rebosts, el llavador, etc., separats uns d'altres per patis i horts. Les últimes obres es van realitzar ja al final del segle XIX al instal·lar-se en ell la Facultat de Medicina. Les seues dependències van ser àmpliament documentades en la intervenció arqueològica realitzada al construir-se el MUVIM, deixant a la vista una reconstrucció del que va ser la seua església.

En la zona central i nord de l'àmbit d'estudi, a partir de la segona meitat del segle XIV es va instal·lar la indústria de la seda, en l'entorn existent entre els carrers Hospital i Carnissers, formant el barri de Velluters o Seders. El gremi de la seda es va crear en el segle XV, i va ser en eixe mateix segle quan es va produir el floriment de la seua producció constituint un dels principals factors de l'esplendor econòmic de la ciutat fins mitjan del XIX, moment en el que s'inicia la decadència definitiva del sector.

La ubicació de la indústria sedera en este espai es va deure a diversos factors. Per un costat la situació climàtica, a causa del seu emplaçament geogràfic era la zona més solejada i seca de la ciutat. Per un altre, la facilitat d'adquisició d'aigua abastits per la sèquia de Rovella. Finalment la seua proximitat a dos centres neuràlgics: la Llotja dels mercaders (1482) i la casa de l'Art Major (1492).

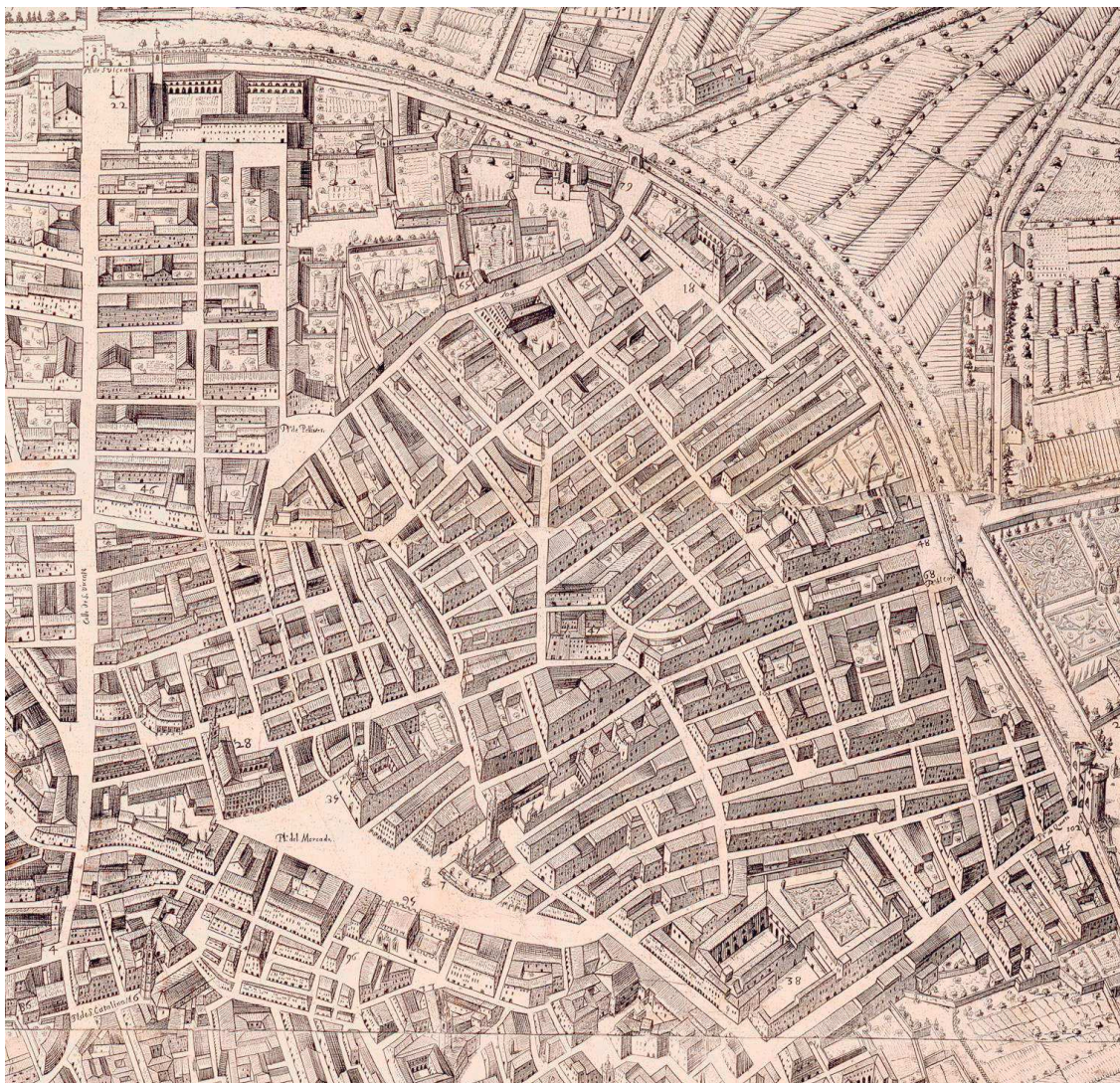
La configuració del barri i la tipologia de la construcció van estar fortament influenciades per esta activitat, que ha segut testificada en nombroses intervencions arqueològiques. La construcció principal estava formada per la vivenda-taller, amb solars reduïts, sense jardins ni patis.

Els casalots aristocràtics o palaus no van proliferar en este àmbit degut principalment al seu caràcter majoritàriament artesanal. No obstant si que van existir algunes, que sovint complien una doble funció de vivenda senyorial i de lloc per al treball de la seda. Amb un origen en el segle XV, però amb fortes remodelacions en el XVIII podem citar el palau dels Eixarch situat en els números 3 al 7 del carrer homònim. Ja d'època moderna, pròxim a l'anterior, el palau dels comtes de Parcent en l'actual plaça de Joan de Vil·la-rasa, i en la zona sud els palaus dels Tamarit en el carrer Roger de Flor, i el dels marquesos de Càceres en el carrer Maldonado.

La segona onada de fundacions monàstiques succeïdes en el segle XVI, i en menor grau a principis del XVII, va suposar l'aparició en este barri de nous convents que s'alternaven amb la vivenda-taller i els escassos palaus. En l'oest els convents de l'Encarnació en 1502 i el del Pilar en 1618, en l'est el de Peu de la Creu en 1597. Posteriorment en la part central es va instal·lar el conjunt del Col·legi de les Escoles Pies format pel convent, església i el col·legi construïts entre 1739 i 1742.

El panorama descrit es pot observar en el gravat de Manceli de 1608, i en el Tosca un segle després, entre ambdós no hi ha diferències, mantenint-se fins mitjan del segle XIX en el que es produeixen canvis significatius en la trama urbana.

Detall del gravat de J.Fortea 1738, sobre el de V.Tosca (Llopis, Perdigón, 2010)

Els primers van ser conseqüència de Llei de Desamortització de 1835, que en este àmbit va tindre prou repercussió. En primer lloc cal mencionar el cas del convent de la Puritat, que va ser adquirit per un especulador madrileny que va fer un esplèndid negoci amb ell, realitzant la que probablement fóra la primera operació a gran escala de vivendes de lloguer. Després del seu derrocament i la parcel·lació i venda dels solars resultants, es van crear els carrers Conquesta, Moro Zeid i Rei en Jaume per a aconseguir una major edificabilitat sense concessions a l'espai públic. Esta operació augmentà notablement la densitat de població afavorint la congestió de la zona del mercat.

Detall Pla de Reforma Interior de València. Federico Aymamí, 1919 (Llopis, Perdigón, 2010)

Una altra actuació amb important repercussió urbanística va ser la demolició en 1838 del convent de la Magdalena per a la construcció del Mercat Nou, que perduraria fins a 1916 en que fou també demolit junt amb tres illes més i el casalot pairal del comte de Casal, per a alçar l'actual Mercat Central inaugurat en 1928. Esta labor va ser completada amb l'enderrocament del convent de Ntra. Sra. de la Mercè, que va donar lloc a la plaça homònima i la del Mercat tal com les coneixem actualment.

En la segona meitat del segle XIX el barri de Velluters va patir una intensa activitat urbanística amb noves alineacions ajustades al projecte aprovat en 1846, i nombroses obres basades principalment en reedificar i alçar en altura, la qual cosa va densificar el teixit urbà sobre un parcel·lari a penes alterat.

Però sense cap dubte les intervencions més importants es van produir ja en el segle XX. La principal va ser l'obertura de l'avinguda de Baró de Càrcer, coneguda com l'Av. de l'Oest, que va eliminar part del teixit urbà. La seua construcció va suposar el augmentar l'accessibilitat al centre i en especial al Mercat, propiciant la renovació dels seus voltants, però també va produir l'aïllament físic i social del barri de Velluters respecte del centre històric, afavorint així la seua progressiva degradació.

L'any 1907, l'Ajuntament va encarregar a l'arquitecte municipal Federico Aymamí la redacció d'un avantprojecte per a la reforma interior de la ciutat, que després d'algunes modificacions fou aprovat en el 1912, i encara que no va arribar a realitzar-se es va confirmar com la base de tots els plans realitzats posteriorment.

En este pla es contemplava, entre altres, l'obertura de l'avinguda de l'Oest, que amb 1.360 metres de longitud creuaria tota la ciutat des de la plaça de Sant Agustí fins al pont de Sant Josep, canalitzant el tràfic entre la carretera de Madrid i els ravals del Sud, la de Barcelona i els barris i poblats de la vora nord del riu. Més o menys sobre la seua part mitjana flanquejaria el nou Mercat Central. El següent pla va ser elaborat en 1927 i comprenia un ambiciós capítol de reformes que fou realitzat en part en els anys següents, sent, ara sí, l'obertura de l'Av. de l'Oest una de les principals actuacions. Les obres de demolició per al primer tram de la nova via es van iniciar en el 1940, finalitzant en 1957, comptant amb 25 m d'amplària i edificis de fins a 12 plantes.

Esta avinguda no va arribar mai a acabar-se, interrompent-se en la capçalera de l'església dels Sants Joans, quan va arribar al carrer Exarchs, via de residència nobiliària des d'època medieval en la qual es conserven alguns palaus del segle XV.

Altres reformes interiors que van afectar este sector de la ciutat van ser el derrocament en els anys seixanta de la majoria de les dependències de l'antic Hospital General, que va tindre el seu punt de partida amb el trasllat de la Facultat de Medicina al seu emplaçament actual i la construcció del nou Hospital General en 1962. Únicament va quedar fora de perill de la demolició la capella coneguda com el Capítol i part d'un edifici cruciforme convertit en la biblioteca pública de l'Hospital. En 1996 va ser derrocat també el palau dels comtes de Parcent per a construir en ell un jardí, que constitueix l'actual plaça de Juan de Vil·la-rasa.

Finalment, entre l'any 2000 i 2004, es va construir el Complex Educatiu de Velluters, que va afectar una àmplia àrea situada entre els carrers actuals de Murillo, Lope de Rueda, Pintor Domènec i Villena. Este projecte formava part d'una sèrie d'operacions de renovació urbana mampreses pel Pla RIVA, amb l'objectiu de revitalitzar físicament i socialment el barri de Velluters.

Complex educatiu de Velluters sobre parcel·lari de 1929-1944 ((Llopis, Perdigón, 2010)

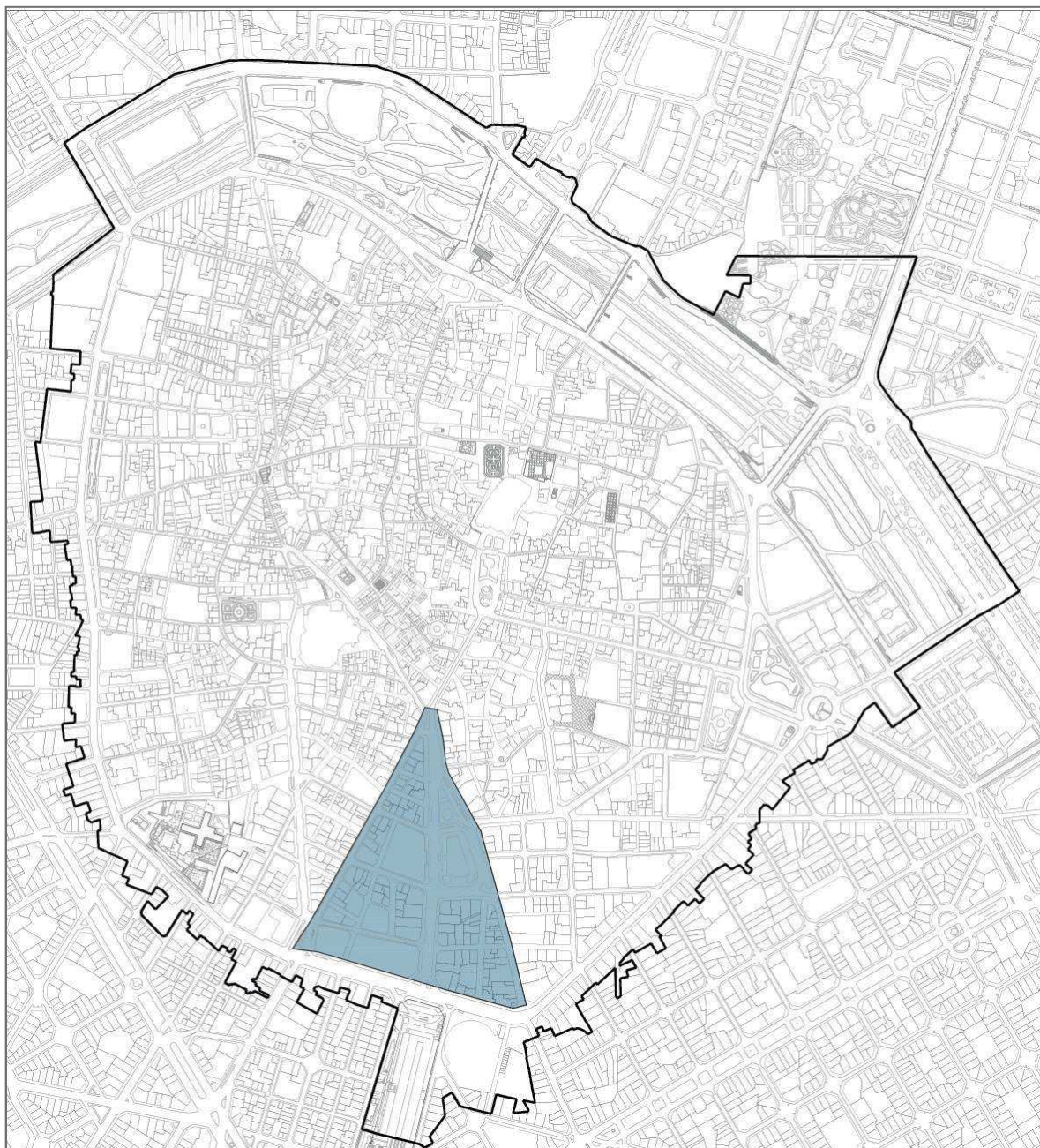
Amb esta actuació es pretenia facilitar la comunicació nord-sud de l'àrea, crear zones lliures barri i equipaments per a la ciutat, així com nous edificis residencials, tot això intentant respectar les preexistències de la zona.

Després de derrocar diverses illes d'edificis, el resultat va ser la prolongació dels carrers Villena i Aroles fins a desembocar en Murillo, i la creació de l'espaiosa plaça de Viriat que articula les noves edificacions. Estes s'organitzen amb peces longitudinals est-oest independents, en continuïtat amb el teixit confrontant. Els edificis es comuniquen pel soterrani, i un passatge en la peça situada al sud connecta dos espais lliures sense transgredir eixe traçat d'illes estretes i allargades. El posterior projecte d'urbanització i edificació confirmà la unitat compositiva i de llenguatge al conjunt.

L'Escola d'Art i Disseny tanca la plaça al sud, el Conservatori Professional de Música situat a l'oest ocupa tres edificis connectats per passos elevats i per la primera planta de soterrani. Finalment, la plaça es tanca al nord amb la seu de l'Institut Valencià de la Música amb semblant composició i llenguatge.

ÀMBIT 6. SANT FRANCESC

Delimitació àmbit 6. Sant Francesc

La història urbana d'este àmbit s'inicia en època cristiana, en el moment immediat a la conquesta, quan Jaume I amb data 3 de maig de 1238 va donar a l'orde mendicant dels franciscans, que li va acompanyar en la contesa, una parcel·la de terra de reialenc fora de les muralles entre el camí de Sant Vicent i el de Russafa, perquè pogueren edificar un convent. Estos camins, junt amb la sèquia de la Rovella, van actuar com a eixos estructuradors de la urbanització d'este sector extramurs.

No obstant, com en altres àmbits de la ciutat, es constata l'existència d'algunes restes arqueològiques anteriors a este període. Són de cronologia romana i estan relacionats amb el món dels morts. En 1962, en un solar entre els carrers Marqués de Sotelo i Ribera, es van documentar les restes d'una necròpolis datada en els segles II-III d. C., que donada la seua ubicació i llunyania de la ciutat romana, potser hauré de relacionar-se més amb un assentament rural que amb el nucli urbà.

En època islàmica la zona estava ocupada per horts, entre els quals existia, segons el Llibre del Repartiment, un real (finca privada) pertanyent a ibn al-Abbar, donat en 1238 als franciscans. Un any després la donació es va materialitzar en una gran superfície de forma rectangular situada front de la porta de la Boatella, junt amb al camí de Russafa. Per la seua gran dimensió, prop de 2 ha, és molt probable que esta superara els límits del real esmentat.

Amb la construcció de la nova muralla en 1356, i l'ampliació del recinte urbà, tot l'àmbit quedà inclòs en l'interior de la ciutat. El cenobi, pobre i modest en un principi, va anar ampliant-se mitjançant donacions per part de la monarquia i de particulars, fins a convertir-se en un conjunt conventual.

A finals del segle XIV el convent es trobava en estat ruïnós, per la qual cosa es va iniciar la construcció d'una església gòtica nova, dos espaisos claustres i la gran sala capitular. S'accedia a l'edifici per la plaça de Sant Francesc (en l'extrem nord de l'actual plaça de l'Ajuntament) a través d'un pati de planta triangular amb ampli jardí, on es situava el seu cementeri que donava pas a l'església, dependències comunes i als claustres, al sud dels quals es desenvolupava un ampli hort que arribava fins a la mateixa muralla.

L'augment de la població després de la conquesta per l'avinguda dels nous pobladors, i l'ampliació del perímetre urbà, va suposar la progressiva ocupació de la resta de l'àrea. Encara que sens dubte el complex franciscà fou l'edifici més important per la seua gran extensió i monumentalitat, altres de menor envergadura i de diferent índole, van anar alçant-se en els seus voltants combinats amb els habitatges.

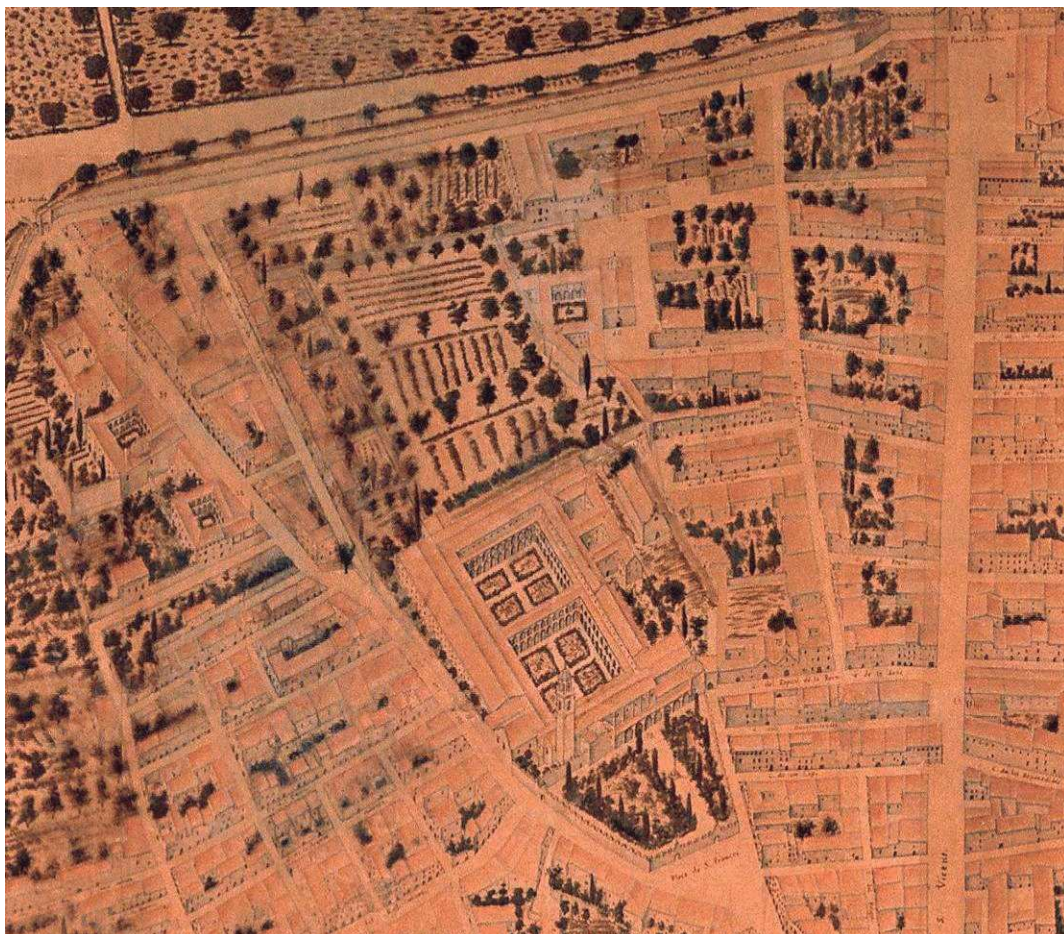
A partir del segle XIV i durant el XV, es va produir la fundació d'una sèrie d'edificis piadosos i assistencials repartits per tota la ciutat en les distintes àrees en via de formació. Al nord-oest del convent es va situar el Hospital de Santa Llúcia o de la Reina creat en 1310 per a orfes i expòsits, quan va desaparèixer en 1512 amb la construcció de l'Hospital General passà a ser ocupat per l'església de l'Arxiconfraria de la Sang. En l'extrem sud-oest de l'àmbit al costat del portal de Sant Vicent, es va instal·lar en 1344 l'hospital dels Beguins per a donar alberg als Germans Terciaris de Sant Francesc.

Entre 1487 i 1489 es construí l'edifici de la Confraria dels Genovesos en l'interior del recinte conventual de Sant Francesc però separat d'ell per un estret carrer, va romandre fins a 1805 en que va ser derrocat a causa del seu mal estat. En eixe moment es va traslladar al carrer

Fumeral (actual Quevedo), amb l'advocació de Sant Carles Borromeu. Esta confraria existia a valència des del segle XIV formada per comerciants genovesos arribats a esta ciutat amb ocasió dels forts llaços comercials mantinguts entre la Corona d'Aragó i Itàlia.

Al segle XV es produeix un auge de l'ensenyament universitari, el que va donar lloc a la creació de diversos centres docents i a un nou tipus d'edifici: el col·legi-seminari, basat en la tipologia conventual entorn a un pati o claustre però sense hort. Els centres més importants ocupaven illes senceres, com és el cas del col·legi i seminari de Sant Pau de la Companyia de Jesús, construït en 1552 pegat al llenç de la muralla cristiana i a la tàpia del convent de Sant Francesc en el seu extrem sud-oest.

Entre les fundacions religioses realitzades en el segle XVI i primera meitat del XVII, es va alçar en 1643 el convent de la Presentació de l'orde de religioses Agustines Recoletes, situat al nord de l'esmentat col·legi, i igualment al costat de la tàpia de Sant Francesc.

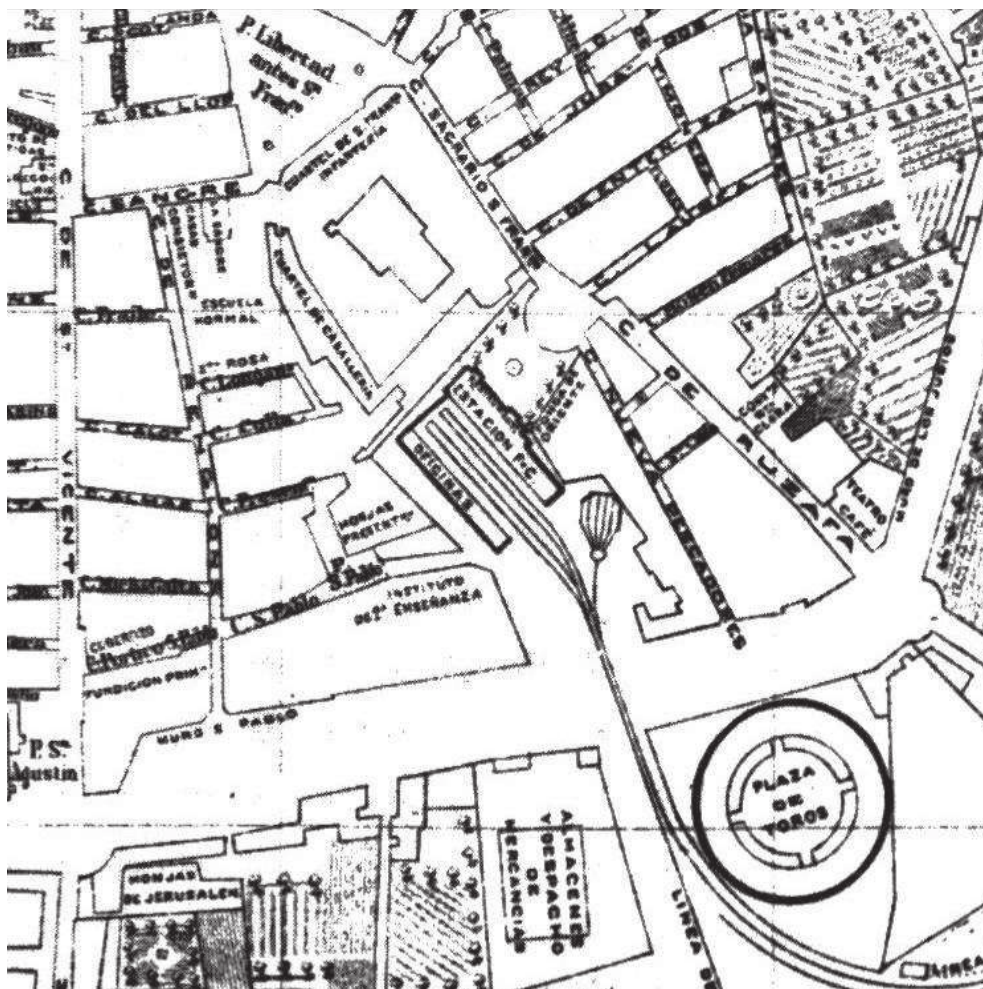
Detall del gravat de V. Tosca, 1704 (Llopis, Perdigón, 2010)

Finalment, ja en època moderna entre 1758 i 1763, es va construir la Casa de l'Ensenyança sobre els solars de l'antiga Arxiconfraria de la Sang, destinada a l'educació de xiquetes de classe alta que ocupaven el segon pis, mentre que els baixos eren per les xiquetes pobres.

A mitjan segle XIX es van iniciar les transformacions urbanístiques d'este àmbit, tenint el seu punt de partida en l'exclaustració derivada de la desamortització de Mendizábal de 1835. El convent de Sant Francesc va ser entregat als militars que el van convertir en quarters de cavalleria i d'infanteria, el col·legi de Sant Pau va ser destinat a cobrir necessitats educacionals instal·lant-se en les seues dependències l'actual institut de Lluís Vives, i el de la Presentació fou derrocat.

Entre l'any 1851 i 1852 es va edificar en el que era l'hort del convent de Sant Francesc, l'estació del ferrocarril de la Companyia de Hierro del Norte amb la línia Grau-València-Xàtiva, i més tard València-Madrid. Per a donar eixida a les vies va ser necessària la demolició de més de 90 m de part del llenç de la muralla corresponent a l'actual carrer de Xàtiva.

Plànol topogràfic de la ciutat de València, 1971-72, anònim (Herrera, 1985)

Mentrestant les remodelacions urbanes se succeïen amb gran rapidesa, afectant especialment a este sector durant les últimes dècades del segle XIX i primeres del XX. La situació de l'estació va actuar com a pol d'atracció d'activitats comercials i administratives. La translació de la Casa de la Ciutat en 1854 a l'edifici de la Casa de l'Ensenyança, va acabar per convertir la zona en el centre neuràlgic de la ciutat.

En 1891 els militars abandonen el convent de Sant Francesc, iniciant-se a partir d'este moment el seu progressiu derrocament fins a arribar a la seua demolició total, la qual cosa va possibilitar la creació en 1899 del parc arbrat d'Emilio Castelar.

Probablement l'aparició d'esta nova plaça, va ser la que provocà la impossibilitat d'expansió de l'estació del ferrocarril, pel que en 1917 va ser traslladada al seu emplaçament actual, donant pas a la corresponent urbanització de la zona amb l'obertura de l'avinguda Nicolau Salmerón hui Marqués de Sotelo, els carrers de Santa Clara i Sant Pau, i la prolongació dels de Llòria, Ribera i Gibraltar.

Detall del plànol Geomètric de València, Secció 12, 1892/1893 (Llopis, Perdigón, 2010)

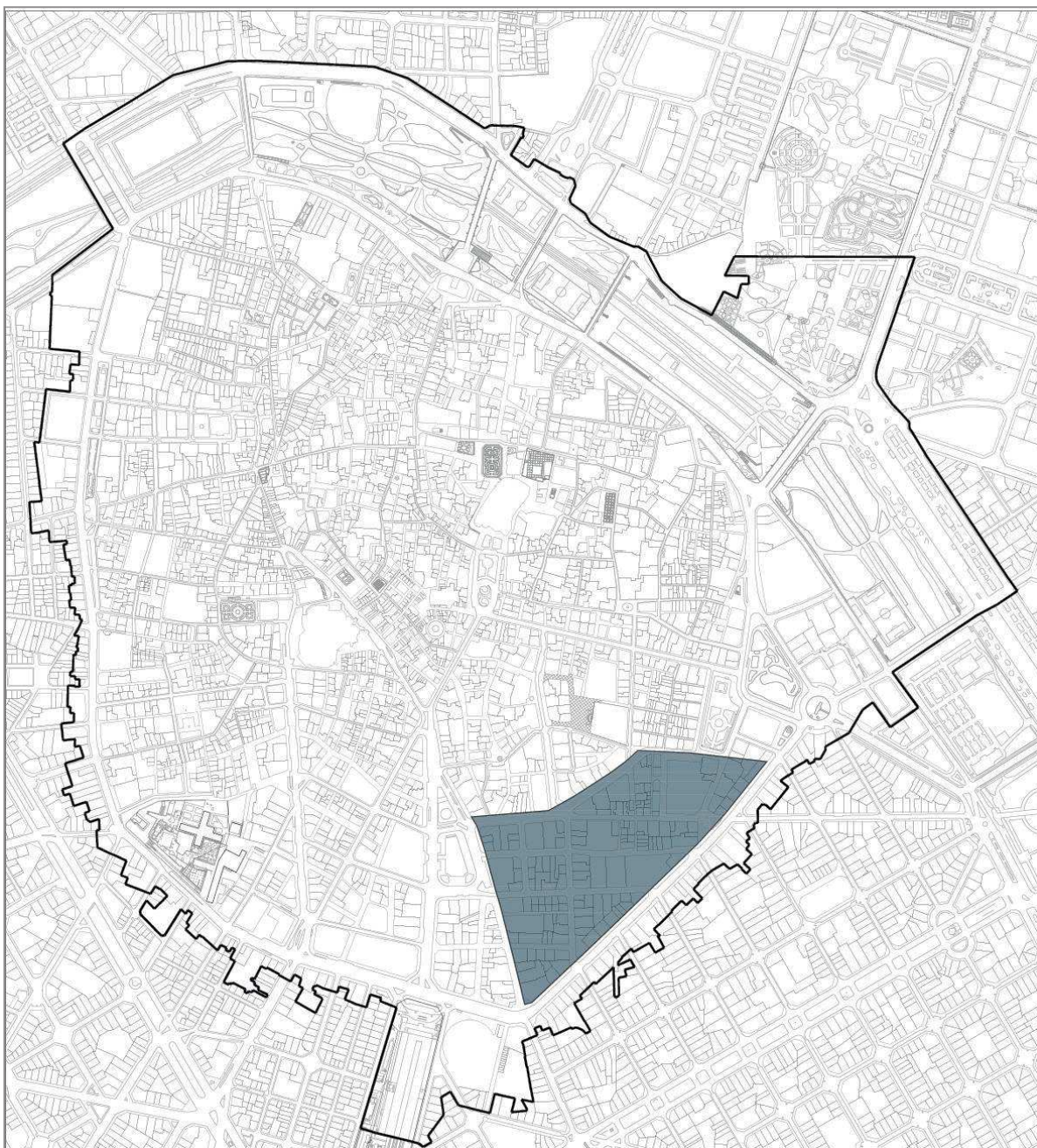
La reestructuració urbana va afectar també els solars del convent de la Presentació, on es va projectar un bloc d'edificis que donà lloc a l'obertura de nous carrers com el de Convent de Sant Francesc.

Finalment, la reforma del barri de pescadors en la primera dècada del segle XX, situat en l'àmbit contigu, va contribuir notablement a la transformació definitiva d'esta zona.

La conseqüència de totes estes importants reformes urbanístiques, i el nou caràcter de centre urbà de la ciutat, va comportar a la instal·lació en el seu entorn, sobretot a principis del segle XX, de grans i rics immobles entre els que es combinaven els edificis de vivenda acomodada, amb els administratius i financers, com l'Institut Nacional de Previsió conegut com “la casa del Xavo”, el gran Banc Vitalici, el de la Unió i el Fènix Espanyol, el de Correus, el de Telefònica, etc.

ÀMBIT 7. BARRI DE PESCADORS

Delimitació àmbit 7. Barri de Pescadors

Situada extramurs, al sud-est de la ciutat islàmica i al costat oriental del camí de Russafa, este àrea no comptava amb nuclis edificats abans de la conquesta. Les notícies documentals i la informació proporcionada per les escasses intervencions realitzades en el seu interior, ens mostren per a este període un àmbit ocupat per horts, amb escasses restes de xicotetes i senzilles construccions aïllades probablement pertanyents a instal·lacions auxiliars per als treballs agrícoles.

L'inici de la seua urbanització partirà del desenvolupament de les pobles baix medievals, barris planificats de nova planta d'iniciativa privada. En este àmbit es desenvoluparan les de Fijac o d'en Butsènit i la de Cervatò, denominacions que fan menció dels seus promotors, que seran urbanitzades en la primeres dècades del segle XIV. La documentació existent respecte d'això, permet precisar que estes operacions urbanístiques van afectar únicament l'espai situat en el cantó nord-oest de l'àrea d'estudi. La pobla de Fijac o d'en Butsènit ocupava la part sud del barri, vorejada per la sèquia de Rovella al seu pas per l'actual carrer de Llòria. La d'en Cervatò, la part nord fins al vall de l'antiga muralla. En total es calcula que entre les dos hi hauria unes 150 o 200 cases.

A partir de mitjan del segle XIV, quan les unitats de domini directe ja no existeixen, en els documents apareix el nom de Carrer dels Parres que començarà a substituir al nom original de les pobles, que passaran a estar ara unificades davall esta nova denominació. Posteriorment, a finals del segle també apareixen mencionades com partida dels Pescadors o del Comú dels Pescadors, la qual cosa permet associar este espai amb la residència d'almenys una part dels pescadors de l'Albufera de València.

No obstant, no hi ha una relació directa entre les operacions urbanístiques i l'assentament de grups socialment afins o corporacions d'oficis. La relació és parcial i de caràcter funcional. La pobla no va ser creada expressament per als pescadors, però possiblement la seua situació entre el camí de Russafa i la sèquia de Rovella, les vies directes d'accés des de la ciutat a la zona de marjal del llac, van propiciar la concentració de pescadors en este àrea. De fet, és probable que la denominació de carrer Comú dels Pescadors, es dega a la ubicació en el barri de la casa de la casa del Comú, lloc de reunió de la corporació dels pescadors d'aigua dolça de l'Albufera. Esta zona serà coneguda com a barri de pescadors fins a la seua remodelació en el segle XX.

Amb la construcció de la nova muralla en 1356, les pobles creades extramurs van donar consistència a l'eixample delimitat pel nou perímetre de la ciutat. L'ocupació de la resta de l'àmbit va continuar lligada al comú de Russafa i a la Rovella, eixos estructuradors de la urbanització del sector.

Formant part de la xarxa d'edificis assistencials sorgida entre finals del segle XIV i principis del XV, en el camí de Russafa junt a la porta homònima, es va instal·lar en 1399 l'hospital d'en Bou per a pobres pescadors.

Posteriorment, en el mateix carrer es va situar el col·legi de Sant Fulgenci construït en 1595 per a estudiants agustins, no obstant prompte va adquirir les característiques pròpies d'un convent i així serà denominat en avant. Entre este i l'hospital, es va alçar en 1609 el convent de Santa Clara de religioses franciscanes caputxines.

L'àrea situada a l'est de l'àmbit, entre del barri de pescadors i la nova muralla va ser ocupat per edificis de diversa índole proveïts d'amplis jardins o horts. Cal destacar la instal·lació en 1545 del Col·legi Imperial la Mare de Déu de la Misericòrdia per a fills de moriscos, també conegut com "col·legi dels morets". Amb l'expulsió dels moriscos en 1609 l'edifici es trobava buit, passant en 1624 a ser ocupat per Col·legi Imperial dels Xiquets de Sant Vicent (actual carrer Llòria confluència amb Colom).

Detall del gravat de V. Tosca, 1704 (Llopis, Perdigón, 2010)

A l'extrem nord-est de l'àrea d'estudi, es trobava el cementeri jueu que comprenia la superfície situada entre els actuals carrers de Monges de Santa Caterina, Bisbe, Doctor Romagosa i Pintor Sorolla. Després de la conquesta, este va ser donat a l'orde dels dominics perquè fundaren un convent, construint en 1491 el de Santa Caterina de Siena, branca femenina de l'Orde.

Els primers intents d'urbanització del barri corresponen a un Pla d'Alineacions, proposat per l'ajuntament en 1877, aprovat dos anys després encara que finalment no es va dur a terme, que afectava els carrers Entença, Jurats, Mossèn Femades (única que subsisteix en l'actualitat), Timoneda, Rei Don Pere, Palmar, Abelló i Don Ventura. La reforma global va ser escomesa de nou a partir de 1902, reduint les tretze illes que formaven el barri a quatre de planta rectangular dissenyades per l'arquitecte municipal Rafael Alfaro. Amb este nou traçat apareixen dos nous carrers: Pérez Pujol i Correus.

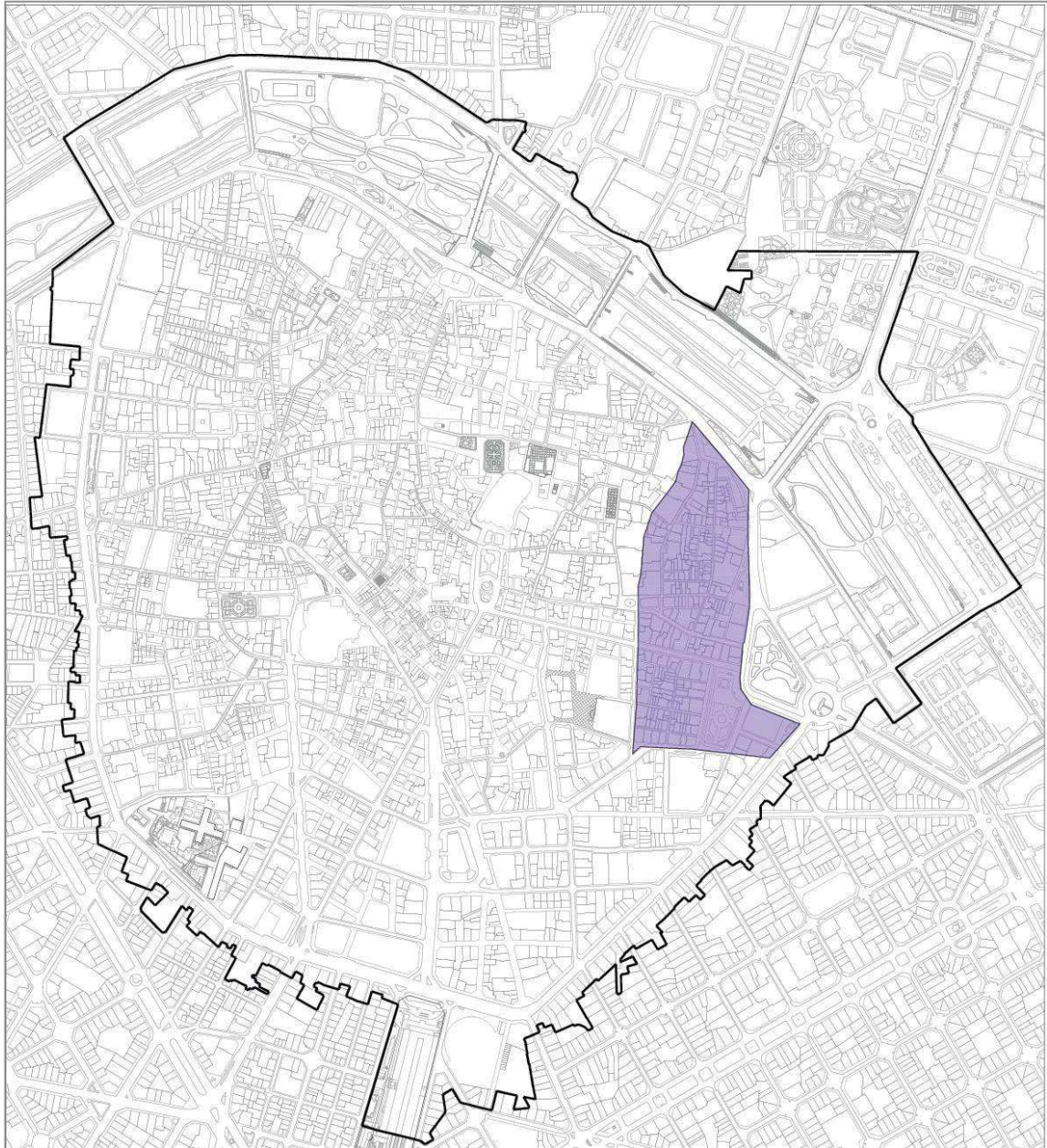

145

Els derrocaments no es van produir fins a 1906, encara que uns anys abans en 1883, ja s'havia impulsat l'obertura del carrer de Pascual i Genís per a comunicar el vell nucli amb la zona del futur eixample. Finalment en 1908 se celebra la primera subhasta dels solars resultants. La construcció d'edificis va començar amb els alçats per Francesc Mora en 1909, activant-se a continuació des de 1910 fins a 1912, en què es trobava quasi conclosa. La compra en 1910 del solar per a la instal·lació de la sucursal del Banc d'Espanya a València, i la construcció de l'edifici de Correus inaugurat en 1925, van contribuir a la revaloració de la zona que va ser poblada per grans i rics edificis, els de major altura realitzats fins al moment en la ciutat de València.

La translació de l'Estació dels Ferrocarrils del Nord al seu actual emplaçament, que va comportar la corresponent urbanització de la zona amb l'obertura de l'avinguda Nicolau Salmerón hui Marqués de Sotelo, els carrers de Santa Clara i Sant Pau, i la prolongació dels de Llòria, Ribera i Gibraltar, van contribuir a completar la transformació d'este àmbit que anirà sent ocupat per noves i modernes edificacions.

ÀMBIT 8. XEREA

La primera ocupació d'este àmbit té lloc en època islàmica. En el segle XI Balansiya va passar a ser capital d'una taifa independent, iniciant-se un període d'important desenvolupament econòmic, que urbanísticament es tradueix en l'expansió de la ciutat i la construcció d'un nou recinte emmurallat.

Una de les conseqüències d'este temps de bonança serà l'augment de la seua població, la qual cosa va provocar l'aparició de barris extramurs situats al voltant de la medina. En l'àrea d'estudi, deshabitada fins al moment, es crearà el raval de la Xerea.

Amb anterioritat, este àmbit constituïa una zona d'horta rodejada de diversos cursos fluvials. Al nord estava delimitada pel llit del riu, que aproximadament a l'altura de la torre del Temple (plaça de Teodoro Llorente) es bifurcava creant un braç sec o rambla inundable que la rodejaria per l'est, coneguda posteriorment com la rambla dels predicadors a l'assentar-se en el seu costat oriental el convent de l'Orde dels Dominics. La seua empremta ha quedat fossilitzada ocupant les actuals places de Tetuan, Glorieta i carrer de Navarro Reverter. Pel sud (carrer Pintor Sorolla), discorria l'antic llit que havia servit de límit a la ciutat des de la seua fundació, i que posteriorment va ser aprofitat per a la construcció del fossat o vall de la muralla islàmica.

Este és un dels ravals pitjor conegut arqueològicament. No obstant això, l'anàlisi documental realitzat per S. Máñez, permet concloure que es tractaria d'una àrea periurbana amb un caràcter essencialment rural, amb extensos horts i diversos molins, que presentaria una baixa densitat de població. Al contrari del que ocorria en els ravals de Roters i de la Boatella, tan sols tenim informació sobre l'existència de mesquites, la qual cosa no és suficient com per a considerar este espai com un raval, ja que no té la resta de serveis necessaris, com forns, banys, o socs.

Segons es desprèn de les donacions que figuren en el llibre del Repartiment, l'escassa població es concentrava en dos zones de poca importància situades a un costat i a l'altre del que seria el camí del mar, que es correspondria amb l'actual carrer de la mateixa denominació, l'accés a la ciutat per la porta de la Xerea.

En la zona nord es fa referència a un "villar", que realment va haver de ser un camí, corresponent probablement als actuals carrers de Poeta Liern i Músic Josep Iturbi, amb algunes cases. També es menciona l'existència d'una almúnia o palau de lleure donada a Çeid Abuçeid, personatge pretendent al tron i aliat de Jaume I en la conquesta, i almenys dos reals o finques d'explotació particular, situats en ambdós extrems del mateix.

A la part sud de l'àmbit existia un barri, potser amb un poc més d'entitat que l'anterior, que va ser donat als mariners que van acompanyar Jaume I en la conquesta. En els registres referents a esta zona s'al·ludeix a un carrer recte que pot identificar-se amb l'actual Bonaire, eix estructurador d'esta barriada. Així mateix, no apareixen donacions que mencionen l'existència de mesquita, forns o banys, ni edificis de certa importància.

El paisatge durant el període islàmic, es completava amb l'existència d'una xerea o mosallá, que era una esplanada que servia d'oratori a l'aire lliure situat entre els dos nuclis, on es reunien els ciutadans per a orar en comú. Encara que este espai comprendria només una extensió de terreny davant de la porta d'accés a la ciutat, per extensió esta denominació es va

utilitzar per a referir-se a tota l'àrea ubicada entre el riu i la muralla. Al costat del oratori, en la contornada de l'actual carrer Comte de Montornés, se situaria el cementeri del raval.

Amb la conquesta cristiana, i la nova organització territorial de la ciutat, tot este espai passarà a formar part de la parròquia de Sant Esteve, que tenia la major part de la circumscripció extramurs, quedant únicament en l'interior l'església parroquial, el seu hort, cementeri i els carrers adjacents.

La seua ocupació i transformació es va iniciar promptament, de manera que abans de finalitzar el segle XIV ja es trobava plenament urbanitzada. Probablement a esta situació va contribuir el fet que abans de la construcció de la nova muralla cristiana en 1356, la zona ja comptava amb un mur defensiu. Este va ser alçat en 1258 pel bisbe de València Andrés d'Albalat, rodejant el recinte del monestir de Sant Domènec pel costat del riu.

L'espai situat al nord del Camí del Mar, es va repartir entre l'Orde del Temple i diversos particulars, quedant únicament sense propietari la zona del villar de la Xerea. No consta en la documentació que en este terreny es realitzara cap pobla, pel que la urbanització va ser duta a terme per diferents agents, la qual cosa podria explicar la seua irregular distribució. En este període s'obriran nous vials com el carrer Aparisi i Guijarro, que naix com a conseqüència de l'obertura en la muralla del portal d'En Avinyó en 1273 per a comunicar la zona interior i exterior de la ciutat. Altres coincidents amb sèquies o anteriors camins, com el carrer Governador Vell.

Les cases del sector sud foren donades als mariners que es van establir en este barri, de fet les drassanes (lloc on es construïen les naus i es guardaven els aparells) es van alçar molt prop, a l'inici de l'actual carrer Poeta Quintana. El desenvolupament de l'àrea va utilitzar com a eix l'antic carrer musulmà de Bonayre, i una altra en sentit contrari creada amb l'obertura del portal d'en Esplugues en 1298, que es correspondria amb l'actual carrer de la Nau. A partir d'estos dos eixos perpendiculars s'organitzarien la resta de vials i les seues illes. Contràriament a la zona nord, en esta ocasió sí que es constata l'existència de dos pobles, la d'en Jacme March i la de l'Almoina en l'a Xerea, d'ací el seu regular traçat.

Partint del carrer Bonaire, la primera se situaria en el seu costat occidental entre els carrers Fossar de Béimaclet (Comte de Montornés), Jacme March (la Nau), i el vall vell. La segona, en la part oriental entre Predicadors i Mare de Déu.

Durant el segle XV es duren a terme diverses obres en la seua xarxa de sanejament, remodelacions o construccions de noves vivendes, etc. En definitiva, actuacions que aniran en la línia marcada pel Consell Municipal d'aconseguir "el decòrum i embelliment" de la ciutat, que si bé milloraran el barri, no suposaran canvis significatius en la trama urbana anterior.

En època moderna s'acaba de consolidar l'ocupació de tot l'àmbit, unit ja definitivament a la resta de la ciutat amb construccions sobre l'antiga muralla i sobre el vall, tal com es pot comprovar en els gravats de Manceli (1608), i de Tosca un segle després (1704). Entre ambdós hi ha poques diferències, observant-se en este últim que encara persisteixen grans patis arbrats en la part posterior de les edificacions, sobretot a la banda oest de l'actual carrer Governador Vell, per on circulava el vall vell.

També es pot constatar que la trama urbana general s'ha mantingut sense alteracions importants fins a l'actualitat, a excepció de les zones afectades per l'execució dels dos grans projectes huitcentistes de l'obertura del carrer de la Pau i la generació de la plaça d'Alfons el Magnànim.

En el segle XVIII es va produir una certa revitalització del barri. Quan l'Orde de Montesa va heretar les propietats del Temple decidiren alçar un nou convent i palau, per a això es van veure en la necessitat adquirir almenys 15 immobles circumdants, tots ells ubicats en els carrers del Governador Vell i en l'antic carrer denominat del Portal del Cid, hui plaça del Temple, construïnt-se en 1760 l'actual Palau del Temple.

Per estes dates també es va alçar en l'àmbit un altre important edifici, el de la Duana que s'acabarà en el 1762-1764. Este era el lloc en què es canalitzava tot el comerç provinent del mar, pel que va ser un important enclavament econòmic fins al final de la seua utilització com a tal en 1827. Un any més tard es va instal·lar en l'immoble la Fàbrica de Tabacs. Finalment esta fou també trasllada donant pas al Palau de Justícia, iniciant-se les obres necessàries per a esta nova funció en 1914, inaugurant-se el Palau en 1922.

Potser la situació d'estes emblemàtiques construccions, fóra la raó per la qual en este barri poblat per una classe social modesta, s'alçaren en esta mateixa centúria algunes residències nobiliàries, com els palaus dels comtes de Montortal, de Montornés, baró de Campolivar, o comtes de Cervelló.

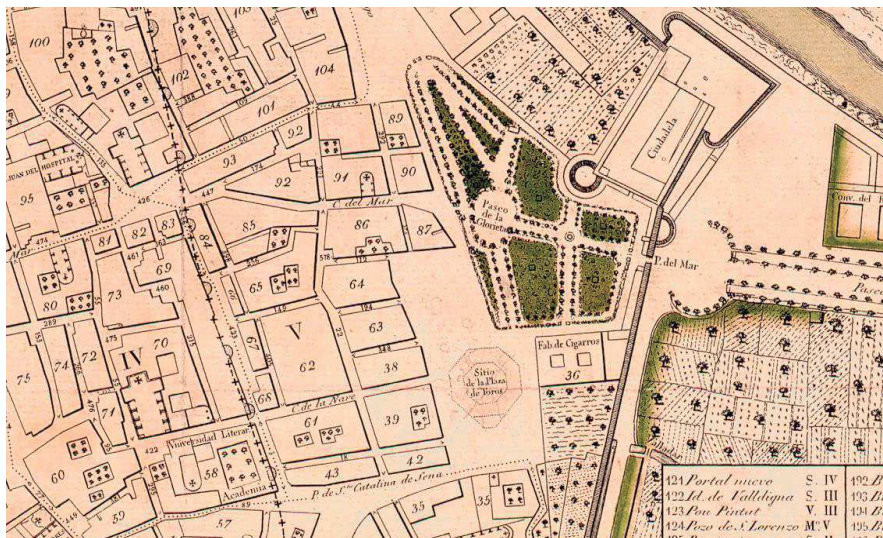
Les remodelacions urbanístiques més importants es van realitzar a inicis del segle XIX. La primera es va produir en el curt període de temps en què la ciutat va estar davall la dominació francesa entre 1812-1813. Durant eixe any i mig, el mariscal Suchet va mamprendre amb una notable celeritat nombrosos projectes de reforma urbana, alguns dels quals van ser conclosos amb posterioritat. L'actuació més coneguda fou l'obertura d'un nou espai interior en la ciutat emmurallada, l'actual la plaça de Tetuan, Glorieta i el Parterre.

En 1812 es van derrocar cinc illes d'edificis recaients al Col·legi de la Purificació i a la Duana. Des del Palau de Cervelló (en la plaça de Sant Domènec, hui de Tetuan) fins al col·legi dels Reys, o de Villena (Pintor Sorolla cantó amb Poeta Quintana), es va traçar una nova alineació que deixava pràcticament exempt l'edifici de la Duana.

En el lateral de ponent es va obrir eixe mateix any una plaça projectada com a espai enjardinat o parterre, actual plaça d'Alfons el Magnànim. La seua obertura va suposar la desaparició dels carrers de l'Olivera, de l'Infern i de Palpa Cuixes, a més de reduir la longitud dels carrers Barcelona, Nau, Mare de Déu i Paradís.

En el nord, l'espai comprés entre l'hort del Convent de Sant Domènec, la Ciutadella i l'edifici de la Duana, donaria pas a l'emblemàtic jardí de la Glorieta i al passeig que prolongava el carrer del Mar fins a la porta homònima. Este projecte, que va quedar inacabat a causa de la curta duració del mandat de Suchet, seria reprès en 1817 durant el govern del llavors capità general de València F. J. Eli, i s'acabaria en 1826. L'altra reforma important va ser l'obertura del carrer de la Revolució, actual de la Pau, projectada com a alternativa a la del Mar com a via de penetració que des del Camí del Grau, a través del pont de la Mar, arriba fins el Mercat. Igual que el cas anterior, el seu traçat va significar una ruptura total de la trama urbana antiga, ja

que va suposar la desaparició de diverses illes d'edificis i carrers, així com la rectificació de les vies laterals.

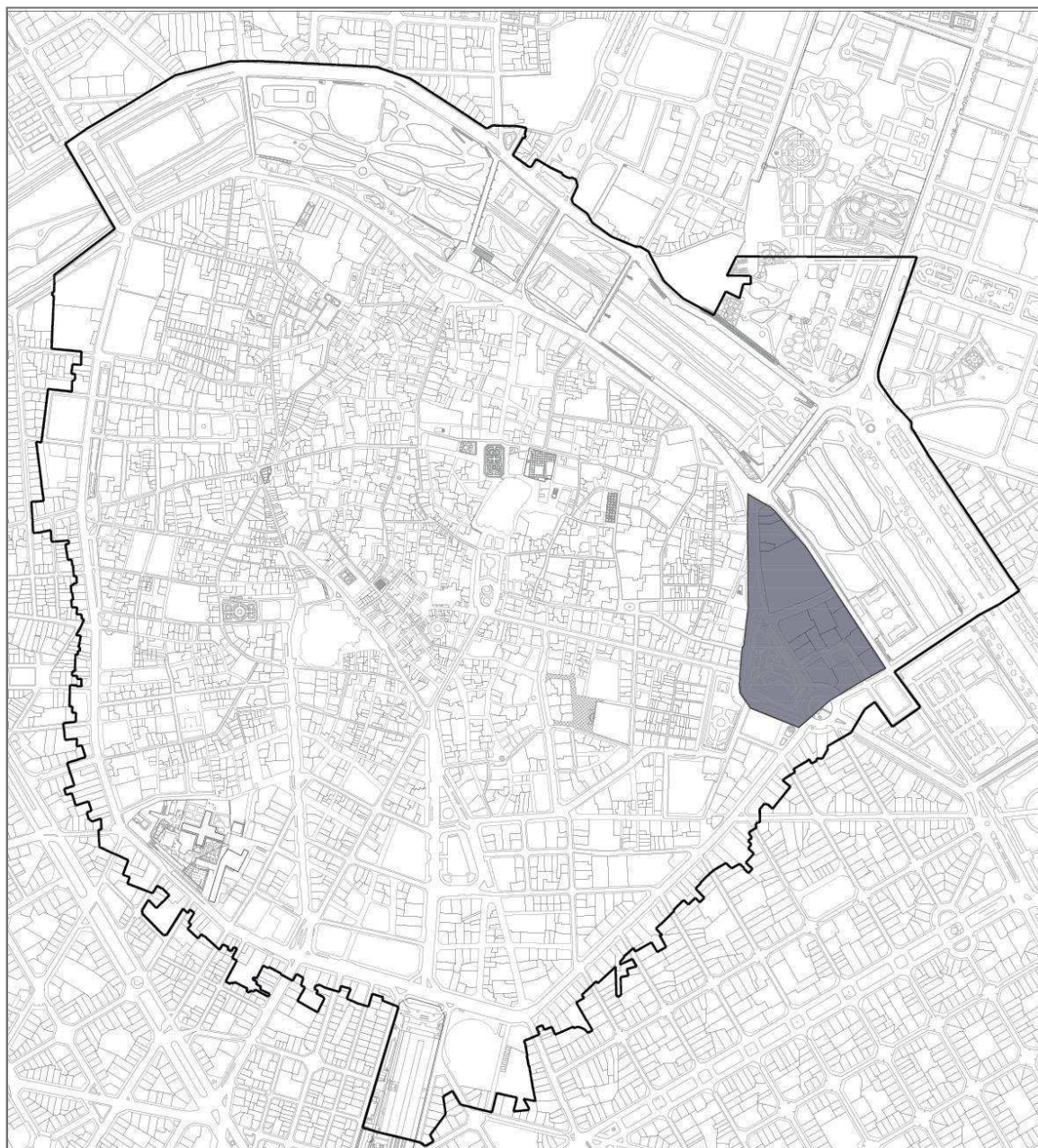

Detall plànol geomètric de València. Francesc Ferrer, 1831. En roig situació del futur carrer de la Pau (Llopis, Perdigón, 2010)

Els tràmits per a la seua obertura es van iniciar en 1868, derrocats els convents de Santa Tecla i de Sant Cristòfol, així com la porta del Mar. Abans de finalitzar el segle, ja hi havia més d'una dotzena d'edificis construïts segons la nova alineació, principalment en els solars dels antics convents de Santa Tecla i Sant Cristòfol. En 1901 es va produir el derrocament dels edificis que impediien la continuïtat del traçat junt al carrer de les Comèdies, i dos anys mes tard, després de realitzar-se una sèrie d'expropiacions en el carrer del Paradís (que va desaparèixer amb esta obra), junt amb el jardí de la Glorieta, quedava finalitzada la seua urbanització.

ÀMBIT 9. SANT DOMÈNEC

Delimitació àmbit 9. Sant Domènec

Este àmbit històricament presentava unes característiques físiques particulars que el van convertir en una espècie d'illa o península, separada de la resta de la ciutat. Delimitada per dos accidents geogràfics, situada entre el riu Túria i la rambla del Predicadors, des de l'inici de la seua ocupació la evolució urbana ha dissortat de forma independent de la resta de l'urbs. A este aïllament va contribuir la instal·lació en esta barra al·luvial dels monjos dominics, els interessos dels quals van suposar la conservació d'una extensa franja de terrenys sense urbanitzar, que en època contemporània va donar lloc a la plaça de Tetuan i la Glorieta.

La seua història comença en el moment immediat a la conquesta de la ciutat, amb el repartiment del seu territori i la instal·lació de les ordenes religioses. En 1239 Jaume I va atorgar als Dominics un real situat en este espai. No obstant, no consta que tinguera casa de lleure o mur defensiu, per la qual cosa no es pot establir les característiques d'esta propietat.

Esta primitiva donació, inclosa en la parròquia de Sant Esteve, va ser ampliada posteriorment per mitjà de l'ocupació de part de la rambla del riu, i amb la compra d'un hort annex per l'est, ocupant finalment una gran extensió de terreny de forma triangular que subsistirà pràcticament inalterada fins a la seua desamortització.

En la zona central construïren el monestir, en el que actualment a causa del seu progressiu creixement coexisteixen parts molt diferents entre si des del punt de vista estilístic. L'església es va alçar en 1250 substituïda per una altra en 1382, el Claustre en 1300, aproximadament per la mateixa època l'Aula Capitular, la capella dels Reis en 1431, el Refectori de 1560 i el campanar en 1640. Tot això flanquejat per dos amplis horts situats a l'est i oest de la propietat.

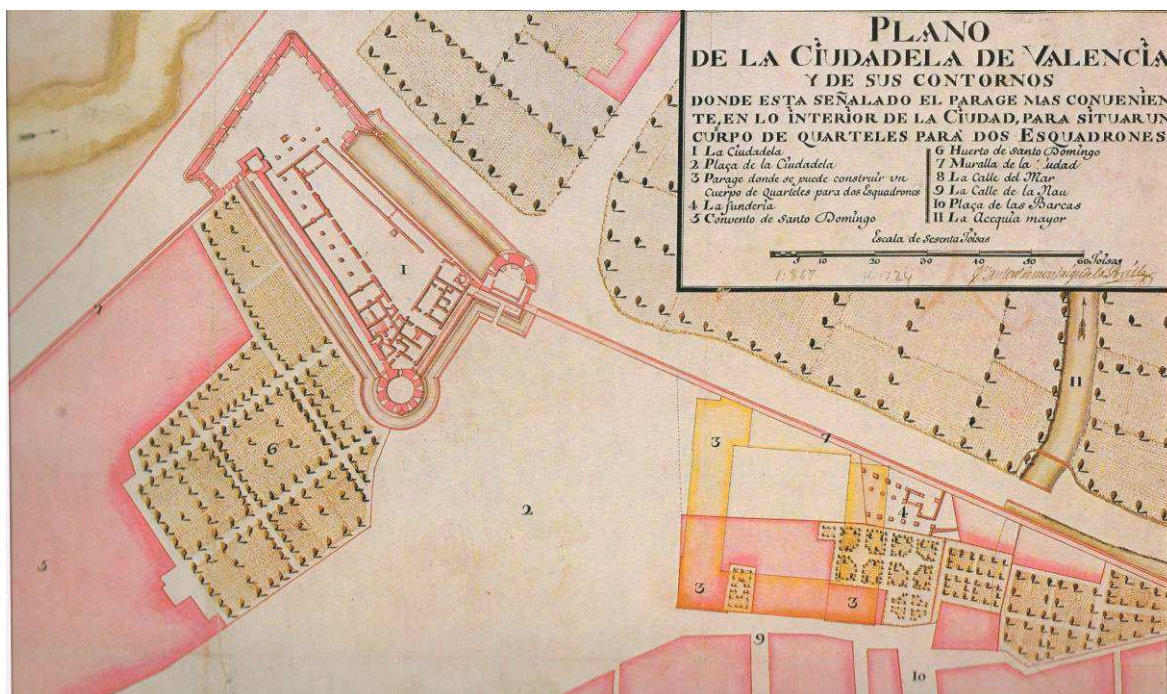
Detall del gravat de V. Tosca, 1704 (Llopis, Perdigón, 2010)

La situació del convent condicionarà el recorregut de la muralla cristiana de 1356, projectada per a comprendre tot el seu recinte. No obstant, amb anterioritat el conjunt dels dominics ja contava amb un mur defensiu alçat en 1258 amb la finalitat de protegir-lo de les contínuesavingudes del riu, que va ser demolit quasi en la seua totalitat amb la construcció del nou llenç que seguiria el mateix traçat.

A partir d'este moment el cenobi quedarà ja inclòs en el recinte de la ciutat, però continuarà sent una obra aïllada. D'una banda la insistència dels frares que no es construïra en els seus voltants, va portar al Consell Municipal a la prohibició d'edificar al voltant del convent. De l'altra, perquè el seu accés es produïa per una àmplia rambla afonada, la rambla dels Predicadors, pel que s'autoritza als pedrapiquers instal·lats allí a llaurar pedres perquè amb el reble foren recreixent-la, fins que en 1598 es va aconseguir l'objectiu, donant lloc a algunes places.

En l'extrem sud-est de l'àmbit que ens ocupa se situava la torre coneguda popularment com a Torre de l'Esperó, l'origen de la qual actualment encara és un debat obert. Per a alguns autors seria islàmica, constituint una talaia aïllada sobre el camí del mar que formava part del circuit defensiu musulmà de la ciutat. Per a altres, la seua construcció seria contemporània al mur cristià.

Independentment d'esta qüestió, el que sí és cert és que esta torre, situada en el vèrtex més oriental de la muralla del segle XIV, va constituir la primera edificació de totes les que van formar el conjunt d'edificis denominat Casa d'Armes o Casa de Municions, i posteriorment Ciutadella.

Plànol de la Ciutadella realitzat per Antonio de Montagu de la Perillé, Brigadier d'Enginyers.
(Herrera, 1985)

Esta va tindre el seu origen en la construcció en 1543 del baluard situat junt al Portal del Mar i la fortificació de la Torre de l'Esperó en 1544. Entre ambdós elements anaren superposant-se al llarg del segle XVI una sèrie de construccions i d'infraestructures militars que acabaren per configurar el conjunt fortificat de major potencial defensiu de tot el recinte emmurallat de la ciutat.

En el segle XVIII, després de l'entrada a València de les tropes borbòniques en 1707, l'edifici es va ocupar per a ser utilitzat com a quarter produint-se una sèrie reformes que finalitzaran amb la transformació de la seua fisonomia i la del seu entorn immediat. A partir d'este moment, l'antiga Casa d'Armes va passar a ser denominada com La Ciutadella.

La fortalesa situada en l'espai comprés entre els actuals carrers de Ximénez de Sandoval, General Palanca, plaça Porta de la Porta de la Mar, del Justícia i Passeig de la Ciutadella, constituïa una ciutat dins de la ciutat, rodejada en tot el seu perímetre per un fossat després del qual hi havia xicotet mur destinat a protegir el recinte.

La transformació urbanística d'este àmbit, que afectarà també el barri veí, es van produir en les primeres dècades del segle XIX, dins de les reformes mampreses pel mariscal Suchet en el curt període en el que València va estar davall la dominació francesa.

L'actuació més coneguda va ser l'obertura un nou espai interior en la ciutat murallada. Des del Palau de Cervelló (en la plaça de Sant Domènec, hui de Tetuan) fins al col·legi dels Reys, o de Villena (Pintor Sorolla cantó amb Poeta Quintana), es va traçar una nova alineació que deixava pràcticament exempt l'edifici de la Duana.

En 1812 es van derrocar cinc illes d'edificis recaients a este immoble i al col·legi de la Purificació, donant lloc en el lateral de ponent a l'una plaça enjardinada o parterre, actual plaça d'Alfons el Magnànim.

En el nord, l'espai comprés entre l'hort del convent de Sant Domènec, la Ciutadella i l'edifici de la Duana, donaria pas a la plaça de Tetuan, a l'emblemàtic jardí de la Glorieta i al passeig que prolongava el carrer del Mar fins a la porta homònima (Navarro Reverter). Este projecte, que va quedar inacabat a causa de la curta duració del mandat de Suchet, seria reprès en 1817 durant el govern del llavors capità general de València F. J. Elío, i s'acabaria en 1826.

Uns anys més tard després de l'exclaustració, el convent va ser ocupat per l'anomenat Ram de Guerra i després per la Capitania General dels Regnes de València i Múrcia (1835). Al destinar l'edifici a fins militars es transformaren els antics espais i el claustre va ser desfigurat usant-se com a magatzem de peces d'artillera. Els dos amplis espais sense edificacions situats a ambdós extrems, van donar lloc a dos importants actuacions urbanístiques.

El situat a l'oest fou urbanitzat a finals del segle XIX, amb la construcció del desaparegut palauet dels Mustieles i altres edificis residencials. El situat a l'est, limitant amb la ciutadella, va ser ocupat ja en el segle XX pels edificis annexos a Capitania General.

Finalment, en 1956 després de la successiva desaparició d'alguns dels seus elements més característics, el conjunt d'edificis que integraven els quarters de la Ciutadella van ser demolits per a donar pas en els anys 70 a les vivendes que ocupen hui la zona, donant lloc a l'obertura dels carrers Ximénez de Sandoval i Cronista Carreres.

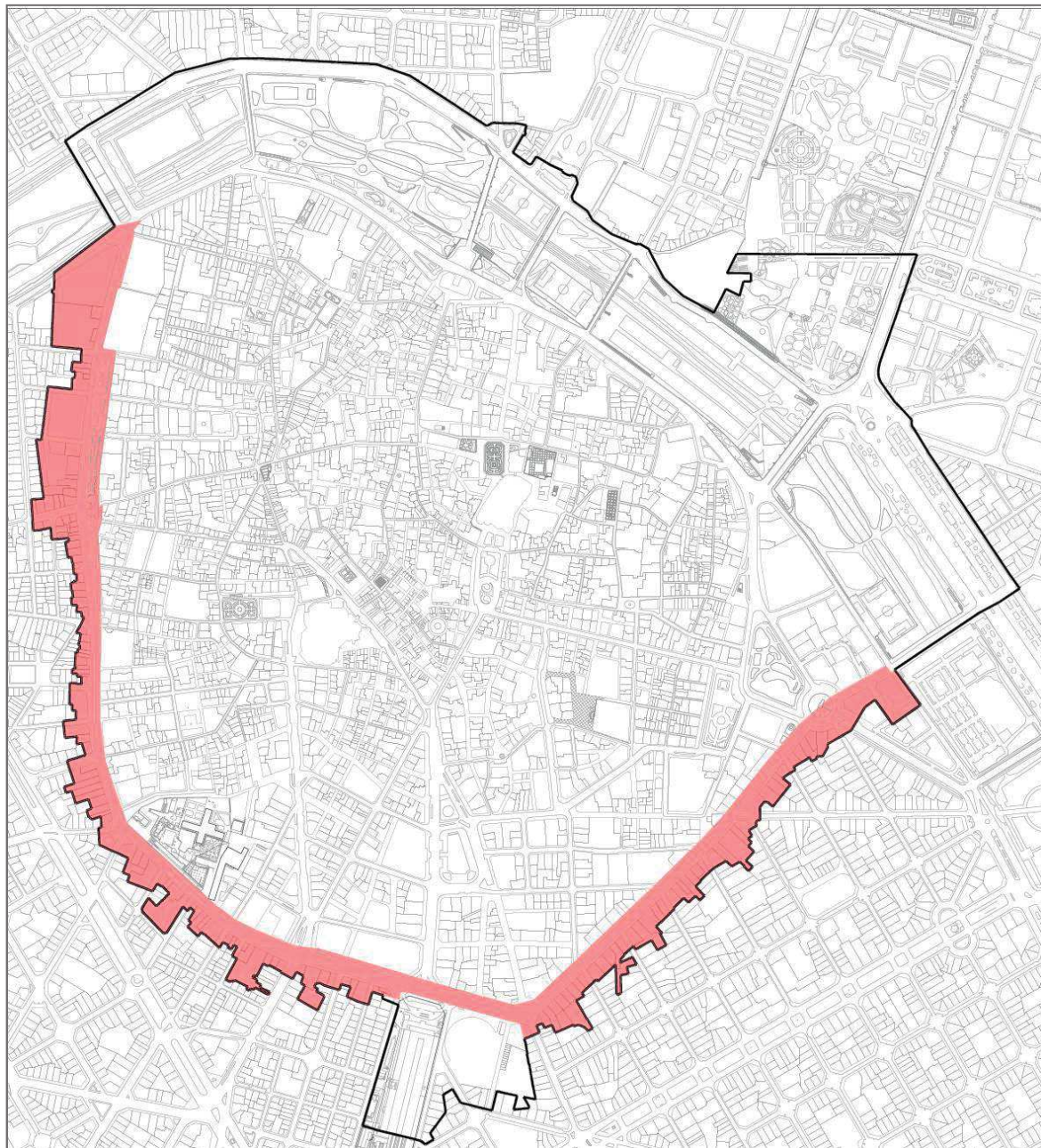

Vista de València des de l'angle nord-est, Guesdon, 1853

ÀMBIT 10. MURALLA CRISTIANA

Delimitació àmbit 10. Muralla cristiana

Després de la conquesta cristina en 1238, l'ocupació per part dels nous colons i el continu flux d'immigrants, va suposar durant el segle XIII i XIV el creixement de l'àrea urbana, dins i fora dels murs la ciutat.

Cap a 1350, l'amenaça musulmana i els conflictes bèl·lics amb Castella van fer necessari la construcció d'una nova muralla que havia de complir una doble funció, la defensa de la ciutat dels possibles atacs, i la seua protecció enfront de les contínuesavingudes del riu, que ja en 1328 havia donat lloc a l'alçament de murs de contenció en la vora dreta del riu per a protegir el complex conventual de Sant Domènec.

El nou cercol va ser dissenyat per a comprendre els ravals, les pobles i les noves fundacions religioses extramurs, de manera que va augmentar el recinte urbà triplicant l'anterior aconseguint poc més de 141 hectàrees. El contorn resultant fou l'element que va definir i identificar la imatge de la ciutat durant els cinc segles de la seua existència.

Posteriorment a la seua construcció, extramurs es van assentar diverses institucions religioses que quedaven situades fora de l'ampliació urbana. En l'extrem sud-est es va fundar cap a 1504 el convent del Remei en les voltants d'una xicoteta ermita junt amb el riu. Posteriorment en el costat oposat, es van instal·lar dos fundacions carmelites: en 1615 enfront de les torres de Quart el convent de Sant Felip, i més tard entre 1687 i 1693 el convent del Corpus Christi per a monges de clausura prop del riu.

Gravat de J.Fortea 1738, sobre el de V.Tosca (Llopis, Perdígón, 2010) 1, El Remei; 2, Sant Felip; 3, Corpus Christi

El traçat de la nova muralla, així com el seu llarg procés constructiu, és bé conegut per les fonts documentals i iconogràfiques. El seu recorregut ha deixat la seua empremta en l'urbanisme de la València moderna constituint la ronda interior formada pels carrers de Blanqueries, Comte de Trénor, Pintor López, Passeig de la Ciutadella, El Justícia, Porta de la Mar, Colom, Xàtiva i Guillem de Castro, delimitació de l'actual centre històric.

La necessitat de protegir la nova ciutat ampliada es va plantejar ja en 1339, per orde del rei Pere IV el Cerimoniós davant el perill d'un atac musulmà. En este moment encara estava en ús el sistema defensiu islàmic, pel que les disposicions adoptades pel govern municipal van anar encaminades tant a la necessitat de conservar i reparar el vell mur del segle XI, com a realitzar un altre nou.

No obstant això, esta no va haver de materialitzar-se fins a l'any 1351. En esta ocasió davant de l'amenaça de la guerra amb Castella, es va crear una comissió de prohoms per a organitzar les reparacions necessàries en els murs andalusins i establir el traçat del nou vall o fossat, i per tant també de la muralla que havia de rodejar els ravals de la ciutat. Les obres començades en la tardor d'este any marcarien en realitat el començament de la construcció del nou recinte emmurallat, que en el sector nord, va aprofitar la línia defensiva del vell circuit junt amb el llit del Túria, des de l'actual carrer de Blanqueries fins a la plaça del Temple. No obstant, després del cessament de les hostilitats de les tropes castellanques en 1352, el monarca va donar l'orde de desmantellar les defenses.

Uns anys després en 1356, novament l'amenaça castellana va portar a reprendre amb més intensitat les obres de fortificació, de manera que a finals de 1370 ja estava realitzat el nou cercol rodejat d'un fossat d'uns nou metres d'amplària. La muralla mesurava més de quatre quilòmetres amb paraments de dos metres i mig de grossor i huit d'altura, realitzats amb tàpia calç-crostada aprofitant la terra extreta de l'excavació dels fossats, a la que s'aplicava després un revestiment de calç. Les torres eren d'obra amb rajola, algeps i pedra en determinats punts com els vans de portes i finestres o les escales que comunicaven els diferents nivells del camí de ronda, però també s'alçaven murs de pedra, encara que segurament el farciment era d'argamassa. Els portals també tenien elements petris i les voltes es revestien amb algeps.

Al llarg del seu recinte arrodonit, s'obrien dotze portes fortificades que controlaven els accessos a la ciutat. Quatre anomenades majors o portals Grans: la Porta dels Serrans al nord, la del Mar a l'est, Sant Vicent al sud i la de Quart a l'oest. Els altres huit eren menors o portals Xics: el dels Blanquers, dels Tints o de la Corona, del Coixo o dels Setze Claus enfront del Convent de l'Encarnació, el de Torrent, de Russafa prop de l'hort del convent de Sant Francesc, el dels Jueus en l'actual plaça del pintor Pinazo, el del Real, dels Catalans o de la Trinitat, i el portal Nou o de Sant Josep. Inicialment estes portes es van obrir en l'interior de simples torres de planta quadrada coronades per merlets, però amb el temps foren substituïdes gradualment per altres més monumentals dotades d'escarpa, rastell, sageteres i matabans volades. Este serà el cas de les dos úniques portes conservades en l'actualitat: la de Serrans alçada entre 1392 i 1398, i la de Quart entre 1441 i 1469.

Les obres en el nou mur van continuar en els anys següents a la seua construcció i fins a les primeres dècades del segle XV. Potser per la rapidesa amb què s'havia volgut construir el recinte, potser per deficiències en el seu procés constructiu, en 1383 s'havia afonat un sector del mur entre el portal de Quart i el del Coixo, que va ser novament alçat substituint-se la tàpia anterior per murs amb fàbrica d'argamassa armada amb un farciment de cudols, cantells i materials de construcció reciclats.

Posteriorment es va renovar la part de la muralla corresponent al llenç nord, amb fàbrica de major resistència a base de paraments de maçoneria i nucli d'argamassa. Dos potents torres se situaven al principi i al final d'este tram emmarcant la façana septentrional de la ciutat: a l'oest la torre de Santa Caterina construïda en 1390, en la confluència dels carrers de Guillem de Castro i Blanqueries, i a orient la torre de l'Esperó, on després es va construir la Ciutadella. Ambdós enfortien els angles de gir del traçat, on un atac enemic o l'embat de les aigües desbordades del Túria resultaven més amenaçadors. Després de construir-se el portal de Serrans com a entrada principal al recinte urbà, cap a 1400 es van començar a erigir, a un costat i a l'altre del mateix ocupant tota la tramada septentrional del llenç, torres semicirculars d'uns cinc metres de diàmetre sobre elevades per damunt dels llenços i equidistants entre si 42-43 metres, fins a un número total de vint-i-una.

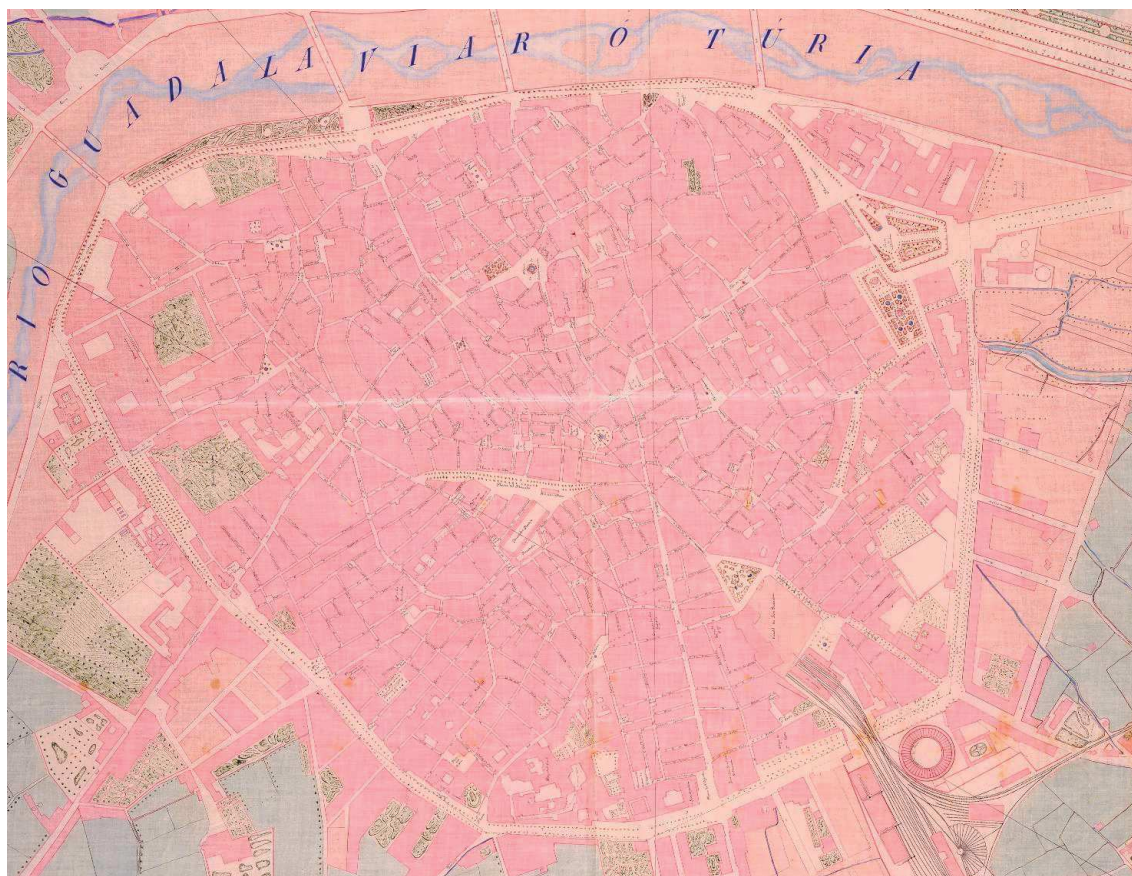

Vista de València des de l'angle nord-oest, Guesdon, 1853

De la construcció i manteniment del circuit defensiu s'encarregava el Consell, fins que els estralls de la riuada de 1358 en la nova muralla acabada de construir van induir a Pere IV a instituir la Junta de Murs e Valls. L'organisme estava presidit per tres obrers, un de cada estament (noblesa, clero i ciutadans) que, amb els jurats i el Racional, responsable este últim de la hisenda municipal, havien de vetllar pel manteniment i construcció dels murs i fossats, dels ponts, dels camins i de les sèquies del terme de la ciutat. No obstant, les seues competències eren d'ordre administratiu perquè el Consell va continuar prenent les decisions de certa importància com el desmantellament del mur vell (1372) o la construcció d'un corredor entre la muralla i els edificis més pròxims (1410).

Després de cinc segles d'existència de la muralla, en la segona meitat del segle XIX se va anar creant l'ambient favorable per a la seua demolició. Desproveïda ja de la seua funció defensiva, esta era vista com un impediment per als projectes d'eixample de la ciutat que començaven a gestar-se, a més de considerar-se un inconvenient que la ciutat quedara clausurada a les nits. Finalment en 1865 s'inicia amb caràcter global el derrocament de la muralla cristiana i les seues portes, iniciant-se pel sector nord entre les torres de l'Esperó i la del Temple. Per a este treball, l'ajuntament va decidir emprar els jornalers que es trobaven sense treball, entre ells els de l'Art de la Seda.

Plànol topogràfic de la ciutat de València, 1883 (Llopis, Perdigón, 2010)

D'esta important construcció baix medieval, actualment únicament queden restes baix l'edifici de l'IVAM que es poden visitar en la denominada Sala la Muralla, en la plaça dels Pinazo on es va recuperar amb la construcció de l'estació del metro part de la Porta dels Jueus, i un altre tram en el Col·legi d'Advocats de València, a més de les portes esmentades de Serrans i Quart.

La desaparició de la muralla, que va suposar la major modificació del paisatge exterior de la ciutat durant segles, ahora que va donar lloc a la seua expansió en totes direccions, a excepció de les zones limítrofes al riu, on este continua exercint de barrera a les noves edificacions.

El terreny alliberat pels murs i fossats es va convertir en una gran avinguda arborada, que rodejava totalment l'antic recinte. La urbanització de la ronda no finalitzarà fins al final del segle, començant en 1869 amb el projecte d'alineació del tram comprés entre la plaça de Santa Llúcia i l'antiga Porta de Sant Vicent. L'any següent es va aprovar el pla d'alineacions des de la plaça esmentada fins a les Torres de Quart, i en 1871 el projecte de bulevard entre Sant Vicent i Russafa.

L'alineació entre la plaça del Picador i la porta del Mar es va aprovar en 1875, i la del carrer de Guillem de Castro quatre anys més tard. Els últims trams a ser urbanitzats correspondran a la part nord de la ciutat.

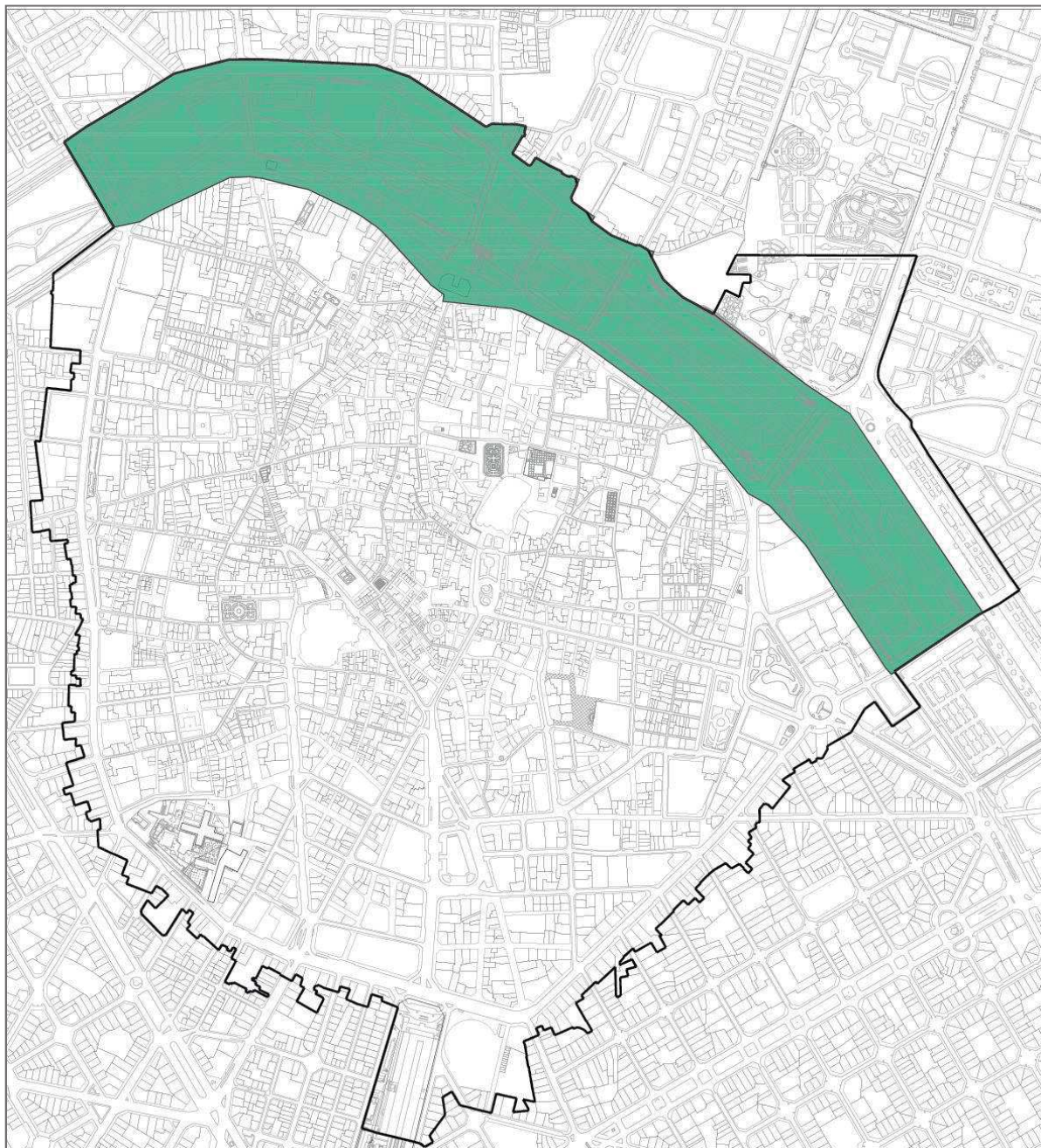
Al llarg de tot el perímetre aniran sorgint noves edificacions, situant-se magatzems i xicotets tallers al llarg del carrer Guillem de Castro, on també se situarà l'edifici de l'escorxador, mentre que les classes privilegiades triaran el carrer Colom per a situar les seues vivendes.

Per estes dates es va construir en l'extrem nord-oest de la ronda (Guillem de Castro 175), l'edifici de l'Asil de Sant Joan Baptista per a xiquetes pobres, obra de Sebastian Monleón inaugurat en 1874, que actualment alberga dependències de la Universitat Catòlica Sant Vicent Màrtir de València.

Respecte a les fundacions religioses situades extramurs del recinte cristià, van ser afectades per la desamortització de 1836, quedant únicament en peu el convent del Corpus Christi, els altres dos, el del Remei i el de Sant Felip foren demolits donant pas a la construcció de vivendes.

ÀMBIT 11. RIU TÚRIA

Delimitació àmbit 11. Riu Túria

El riu Túria és l'accident geogràfic més important de la València, per la qual cosa va constituir un element fonamental per a la seua configuració des de el moment de la fundació de la ciutat, amb el qual ha mantingut sempre una tensa relació d'amor i odi. Si bé es va veure beneficiada per la funció de defensa natural i la fertilitat que aportava a la plana al·luvial, també ha estat perjudicada per les històriques avingudes que en nombroses ocasions han castigat la població negant vivendes i horts.

La topografia del riu va ser uns dels elements determinants per a l'elecció del lloc en el qual els romans assentarien la ciutat de Valentia en el 138 a C. L'existència de dos paleocanals que partien del llit principal (el tàlveg del Mercat i la rambla dels Predicadors), formava una illa o península destacada del seu entorn, una terrassa fluvial fèrtil i fàcil de defensar. D'altra banda, tal com indiquen els estudis geomorfològics i avalen troballes arqueològiques de diferent índole, en este període el riu ja seria navegable, la qual cosa facilitaria també la seua comunicació amb el mar situat llavors a només 2 km. Encara que tindria un llit molt més profund que l'actual, no seria transitat per vaixells, però sí per xicotetes embarcacions que des de les àrees d'ancoratges (El Saler i La Malva-rosa), a través del riu portaven la mercaderia a la ciutat.

Les primeres estructures constructives que es poden relacionar amb l'existència d'un xicotet port fluvial, corresponen a l'etapa romà imperial (segles III d. C), localitzats en carrer Comte de Trénor junt al vell Túria, per darrere de les Torres de Serrans. No obstant, en esta intervenció també es van documentar abundants mostres de la freqüentació d'esta zona des del moment de la fundació de la ciutat.

Un altre possible moll de grans carreus va aparèixer en la zona nord-oest, en el carrer de les Roques davall de la barbacana de la muralla islàmica, associat al canal fluvial que es dirigia cap al sud i que va servir de fossa defensiva del recinte musulmà.

Les condicions de navegabilitat es mantindrien fins a època baix medieval. L'existència fins a inicis del segle VII de materials importats d'Àfrica i Orient pròxim, porta a suposar la permanència d'alguna instal·lació portuària durant el període tardo-antic. Tal vegada la seua situació poguera relacionar-se amb les restes d'un altre possible moll fluvial localitzats en una intervenció realitzada en Sant Domènec, que perdurarien fins a època islàmica.

A partir del segle XIV, el canal apareix reblit de sediments formant bancs de grava, que junt amb el seu menor cabal, a causa de la desviació d'aigua per a la xarxa d'assuts, canals i sèquies, van impedir la navegació.

No obstant això, este continuaria sent utilitzat. A més de proporcionar aigua per al consum de la població i el reg de l'horta que des de sempre va envoltar la ciutat, el seu llit també va servir des d'època medieval com a via de descens de la fusta provinent generalment dels pinars de Moya. Una activitat que van exercir en època medieval musulmans i en la moderna els moriscos, i només a partir de 1609 amb la seua expulsió es va deixar pas exclusiu d'esta activitat als cristians.

Este tipus de transport va romandre fins al segle XX, quan els primers aprofitaments hidroelèctrics i el desenvolupament de millors transports terrestres, van suposar el final de l'ús tradicional de l'aigua en la flotació de fustes.

Xilografia de 1893. Ademús (València). Transport de fusta pel riu Blanco, fins al poble de Mislata, (Català, 1999)

L'existència del riu inevitablement suposa la construcció de ponts per a salvar la frontera entre la ciutat i el territori del marge esquerre. Ambdós elements, riu i ponts, junt amb les muralles, van definir durant segles la imatge de la seua façana septentrional, vista triada per excel·lència com a representació de la ciutat tantes vegades plasmada en l'obra gràfica de València.

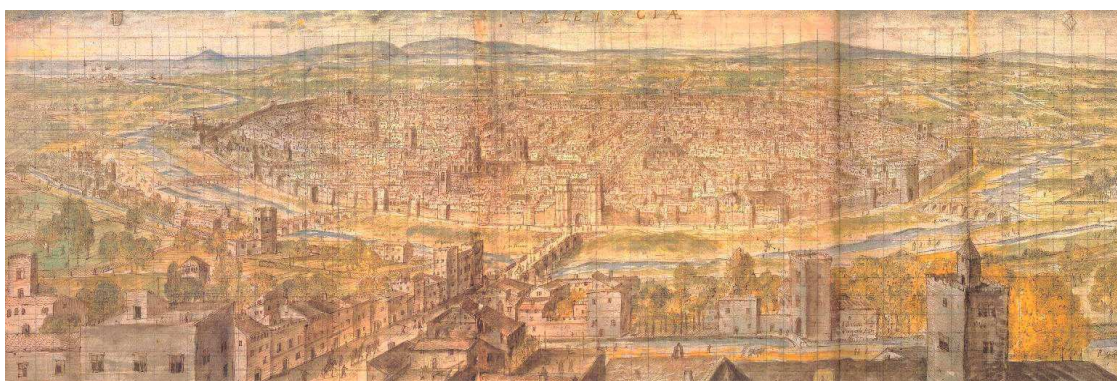
Evidentment van existir ponts des del moment de la fundació de la ciutat, almenys el que servia a la Via Augusta per a penetrar en Valentia. El geògraf al-Idrissi deixava constància en el segle XI de l'existència de dos ponts, un possiblement de pedra i un altre de fusta. Es correspondrien en ubicació amb el de Serrans que donava accés al raval de la l'Alcúdia situat al voltant del carrer Sagunt, i el de la Trinitat que conduiria al de la Vilanova en l'entorn del carrer Alboraya. De cap d'estos elements queden restes, i de moment l'arqueologia tampoc ha tingut oportunitat d'aportar dades al respecte.

Els ponts més antics de la ciutat actual tenen el seu origen en els alçats en època baix medieval. Per a estes grans obres d'infraestructura, la institució municipal encarregada de les construccions i manteniment públic de la ciutat, La Fabrica de Murs i Valls, va crear en 1590 una nova institució dependent d'ella, La Fabrica Nova del Riu, que s'encarregaria des de llavors d'escometre totes les obres que es realitzaren en el riu.

La situació d'estes noves obres, que constituïa un espai intermedi entre la ciutat i el territori, estava lligada a la disposició de les principals vies de comunicació a la ciutat històrica.

De tots els ponts que actualment té la ciutat, cinc són d'origen medieval, encara que tots ells, subjectes al ritme irregular de la destrucció provocada per les riuades, han patit diferents remodelacions i reparacions. D'estos, dos van ser construïts originàriament en pedra. El primer és el de Serrans, en el camí a la Muntanya, que es remunta 1349, no obstant la imatge actual és de 1518 després de ser reconstruït a causa dels greus danys patits en la riuada de 1517. El següent és el dels Catalans o de la Trinitat, que unia el nucli urbà amb el raval del camí d'Alboraya, construït entre 1401 i 1407, actualment és el més antic conservat.

A estos cal afegir altres tres que eren de fusta amb suport de pedra i morter. El pont del Real alçat en 1279, unia la rambla dels Predicadors i el Temple amb el Palau del Reial, es va acabar realitzant de pedra en 1599. El del Mar de 1401, enllaç amb el camí cap al Grau, es va refer també de pedra entre 1591 i 1596. El tercer és el pont Nou o de Sant Josep, que comunicava el barri de Roters amb el pla de la Saïdia, Marxalenes, Tendetes i Campanar, va ser alçat en 1486, sent l'últim a realitzar-se en pedra entre 1604 i 1607.

Vista de Wijingaerde, 1563

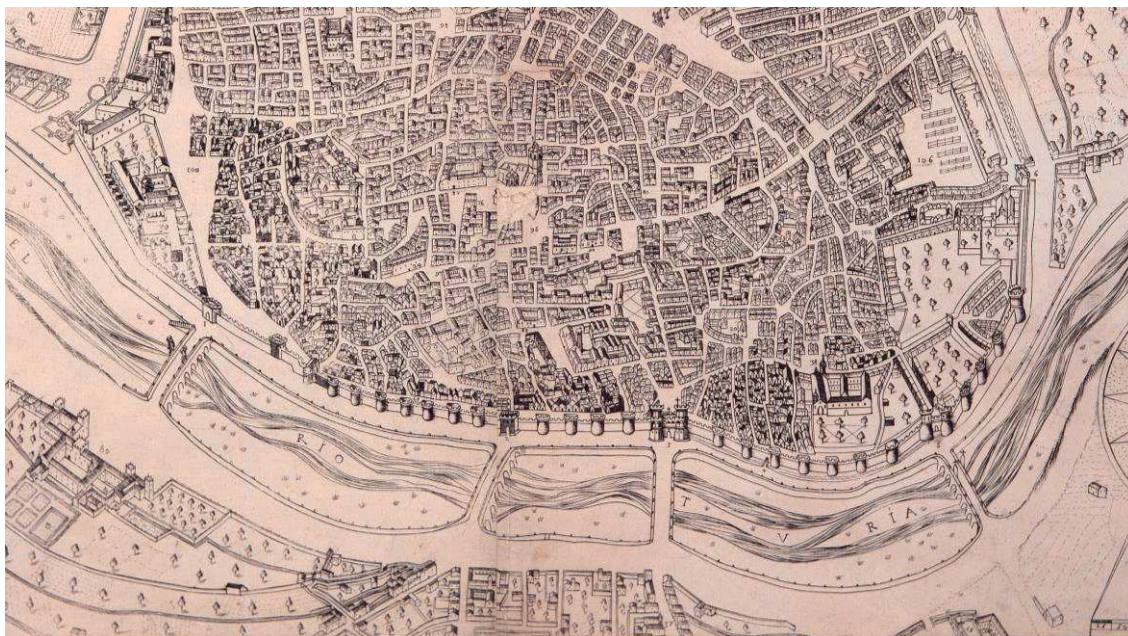

La imatge del riu quan es va escometre la construcció d'estos ponts era bé diferent de la que actual. El llit al seu pas per València era succint, a penes encaixat, amb vores de traçat irregular poc definides.

Després de la violenta inundació de 1589 que va provocar grans estralls, es van iniciar les obres de la seua canalització, amb l'objectiu d'estabilitzar i controlar el canal preservant les dos vores de la ciutat. La decisió d'alçar els ampits va permetre constrènyer el llit entre parets de pedra amb elevació suficient fins a enrasar amb els camins adjacents.

La seua construcció, realitzada en diverses fases entre 1591 i 1789, va ser una obra de gran complexitat i envergadura d'acord amb les disponibilitats tècniques del moment. Una vegada definida la amplària i traçat es van alçar els murs, després del que va haver d'omplir i anivellar l'espai entre estos i la muralla en el costat de la ciutat, i entre estos i els horts del marge esquerre. Va caldre adaptar els ponts ja construïts i realitzar altres obres com a rampes, escales, trompes d'angle, etc. Finalment es va concloure amb els acaballs ornamentals: bancs, boles, emblemes, casalicis, etc.

Els treballs es van iniciar pels punts més vulnerables situats en el costat dret del riu. Entre 1591 i 1592 es va alçar el mur entre el tram del pont de la Trinitat i del Real. Immediatament a continuació, entre 1592 i 1596, el situat entre este últim i el del Mar. Amb algunes interrupcions, però sense arribar a l'atur total, es van anar realitzant altres trams. Entre 1606 i 1674 el més llarg, des de la Creu de Mislata fins al pont de Sant Josep i des d'este fins al de Serrans. També es prolongà el mur aigües avall del pont del Mar. A partir de 1729 la canalització va ser portada fins a l'ermita de Montolivet pel costat dret. Per l'esquerre, les obres van anar realitzant-se simultàniament però a un ritme més lent, per la qual cosa van durar fins a 1789.

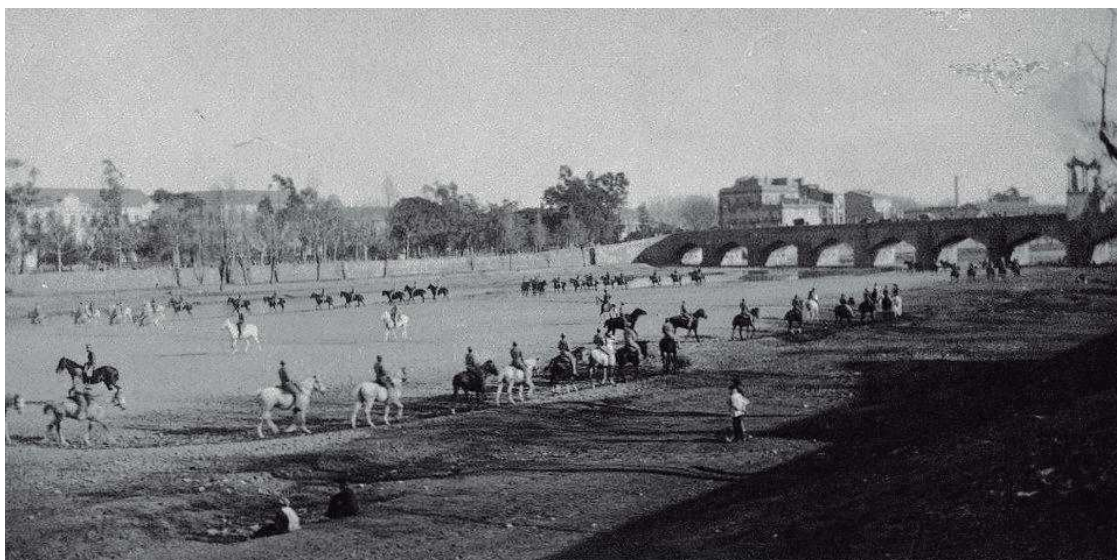
Detall del gravat de Manceli, 1608 (Llopis, Perdigón, 2010)

Amb el derrocament de les muralles en 1865, el terreny alliberat pels murs i fossats es va convertir en una gran avinguda arbrada que rodejava totalment l'antic recinte. La urbanització d'esta ronda es realitzà gradualment sent la part corresponent al riu l'última a executar-se. L'any 1930 es va procedir a condicionar el sector de la ronda entre el pont de la Trinitat i el de Sant Josep, donant lloc als jardins denominats Alameretes de Serrans, en la vora sud.

Malgrat la construcció dels ampits el riu continuava sent una amenaça inundant periòdicament la ciutat, al mateix temps que el port no aconseguia consolidar una forma capaç de resistir ni els corrents marins ni la força de les aigües del Túria en les seues crescudes anuals. Per esta raó en 1957, any de la gran última inundació, es va optar per desviar el riu, traient-ho definitivament de la ciutat amb l'anomenat Pla Sud.

Posteriorment al desviament del seu cabal, i després de diverses propostes que no van arribar a terme entre elles una autopista, en 1986 l'antic llit en el tram que discorria per la ciutat, va ser ocupat pel denominat Jardí del Túria, donant resposta a la reivindicació dels Valencians de transformar este espai en zona verda per al gaudi de la ciutadania, recuperant així en certa manera una altra de les funcions que tradicionalment va tindre el riu, la lúdic-festiva.

A més de com via fluvial, el llit del Túria va jugar també un paper important en les festes populars, sobretot durant l'època de la Pasqua. També fou utilitzat per a realitzar fires de bestiar i per a instal·lacions esportives. Un altre ús, forçat per les circumstàncies, va ser el de vivenda. En 1940 es va produir l'arribada de nombrosos treballadors a la ciutat, que davant de la falta de cases es van veure obligats viure en l'interior del riu en xaboles, arribant-se a comptabilitzar fins al 2000. Amb les riuades de 1949 i 1957 estes van desaparèixer junt amb els seus habitants, i l'Ajuntament va manar derrocar les que quedaven no permetent la construcció de cap més.

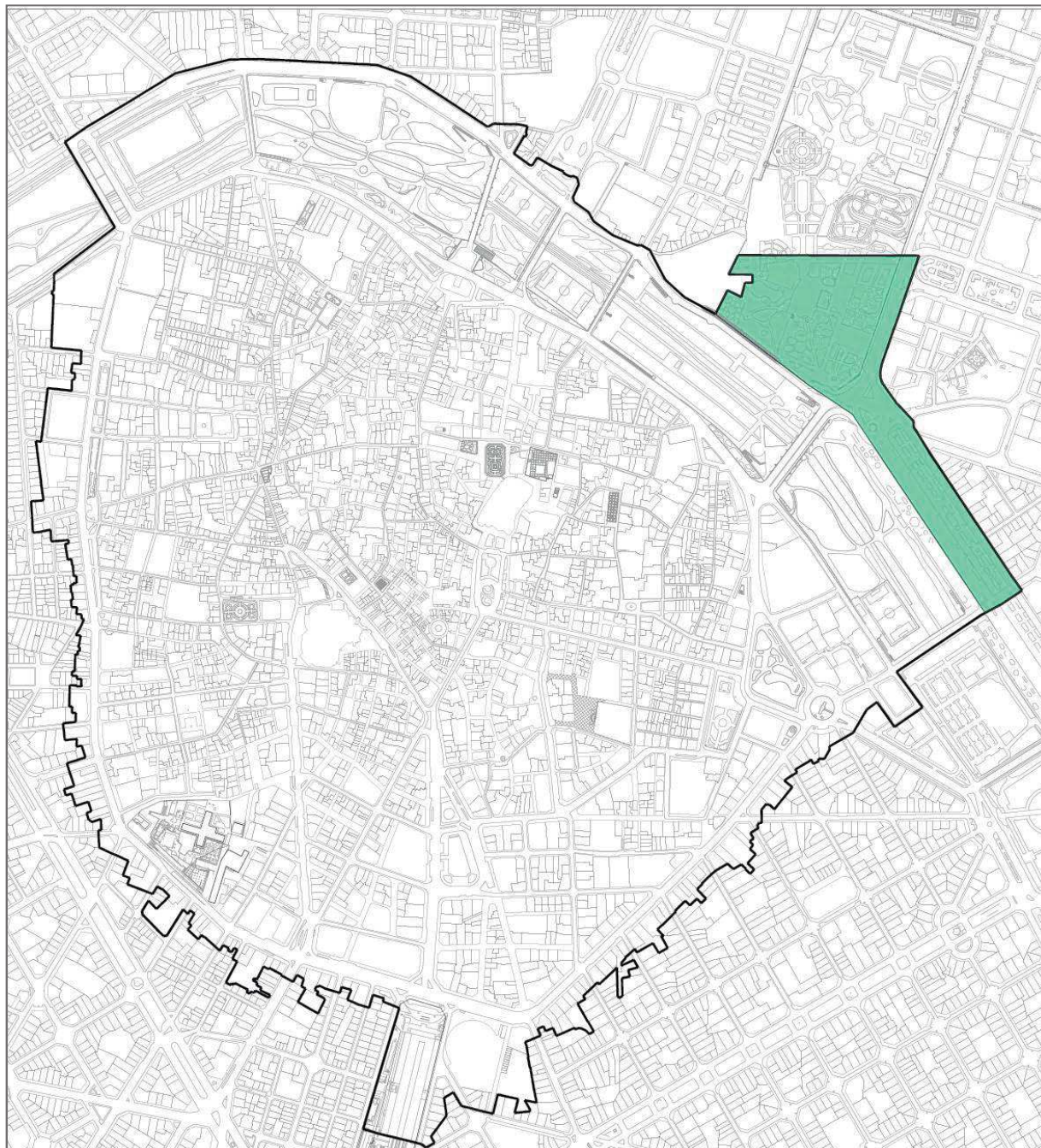

Exhibició eqüestre en el riu Túria, 1900

Com a conseqüència lògica del creixement i expansió de la ciutat des del derrocament de les muralles i l'execució dels projectes d'eixample, s'han anat edificant nous ponts urbans, existint en l'actualitat un total són 24 incloent també les passarel·les de vianants. Estes construccions, i el jardí sobre l'antic llit del Túria, defineixen la imatge actual de l'urbanisme de la ciutat.

ÀMBIT 12. JARDINS DEL REAL I ALBEREDA

Delimitació àmbit 12. Jardins del Real i Albereda

A l'època islàmica en la contornada de la ciutat van proliferar les residències de lleure (muniyas), construïdes per l'oligarquia urbana aprofitant els sistemes hidràulics que regaven la seua extensa i fèrtil horta, generalment formades per una casa amb jardins i horts.

En este àmbit, fora del recinte murallat i a l'altre costat del riu, se situava una d'estes almúnies, pertanyent probablement a l'últim governador almohade de la ciutat. Durant l'assetjament a Balansiya en 1237 per les tropes cristianes, este va ser el lloc triat per Jaume I com a residència, on a més es va pactar la rendició de la ciutat.

Després de la conquesta i la reorganització de l'espai urbà, el centre de poder amb el palau episcopal, la catedral, i la primera seu del govern municipal, van continuar situades al voltant de l'alcàsser islàmic. No obstant el monarca aragonès va renunciar a ocupar esta fortalesa, conservant com a lloc de residència temporal l'Almúnia andalusí que va passar a ser el Palau Reial.

Plànol del Palau del Reial de Manuel Cavallero, 1802 (Boira, 2006)

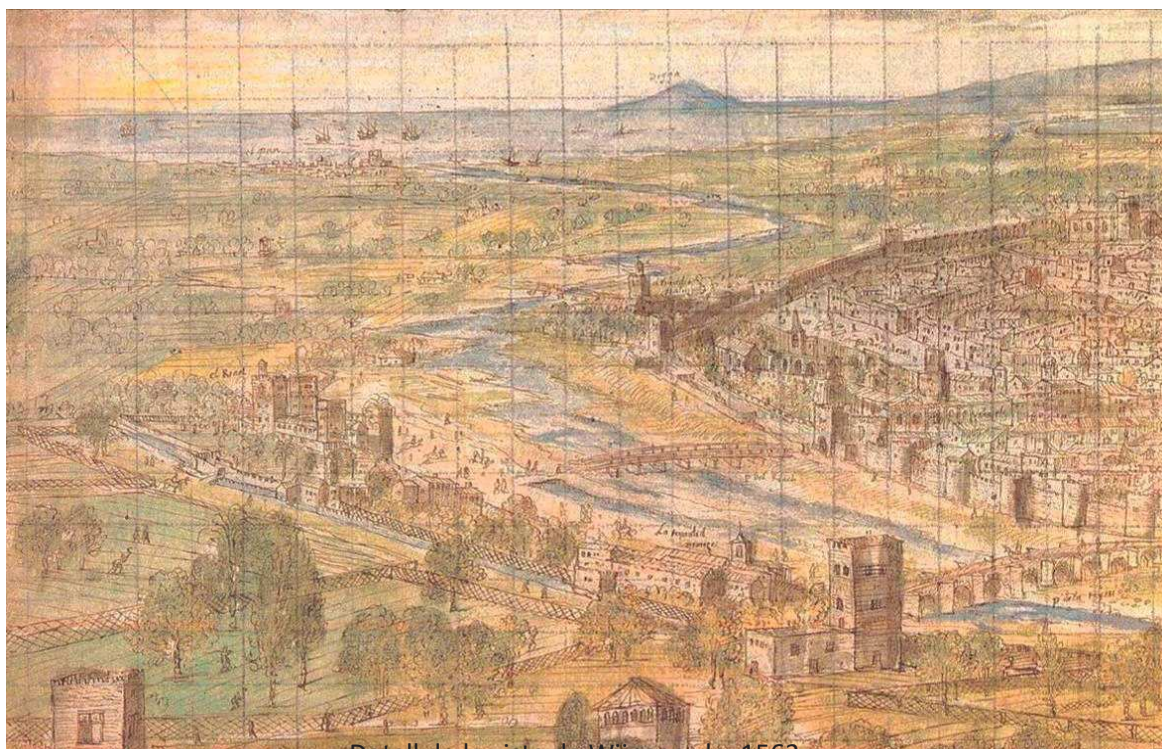
Com a seu d'una cort itinerant, este havia d'acollir les funcions administratives reals, i servir d'escenari a les recepcions de la reialesa. Convertida en el símbol del poder reial en la ciutat, havia de mostrar una imatge arquitectònica monumental comparable a les residències de la cort en altres ciutats de la Corona d'Aragó. La transformació de l'antiga almúnia en palau cristià va anar realitzant-se gradualment segons les exigències dels reis que l'habitaren, així com dels seus representants.

La seua ampliació iniciada per Jaume I a partir de 1270, va ser continuada amb posterioritat, produint-se les intervencions més decisives en la configuració de l'edifici en els regnats de Jaume II (1292-1327), Pere IV el Cerimoniós (1336-1387) i Alfons el Magnànim (1416-1458).

El palau fou enderrocat íntegrament en 1810. Part de les seues ruïnes van ser excavades en 1986 en el carrer General Eli, amb motiu de la construcció del Col·lector Nord. Després de la

polèmica alçada respecte al futur de les restes, estos van ser soterrats i oblidats. L'any 2005 la troballa d'uns detallats plànols de l'edifici, desconeguts fins al moment, realitzats per Manuel Cavallero en 1802 en previsió de les obres que havien de realitzar-se amb motiu de la visita dels reis a la ciutat, va provocar una altra intervenció arqueològica esta vegada amb una proposta global de recuperació patrimonial. L'excavació es va realitzar en 2009 en l'interior del jardí de Vivers, als peus de la coneguda com muntanyeta del general Eli, recuperant-se la façana meridional del palau. Els treballs van concloure amb la museïtzació de l'espai per a gaudi de la ciutadania.

Detall de la vista de Wijngaerde, 1563

El Reial va ocupar una àmplia extensió de terreny rodejada de camps de cultius, horts, jardins i molins, regats per una sèquia derivada de la de Mestalla, la més important al nord del Túria fins al segle XIX. A pesar que el palau era un element destacat en el territori extramurs, situat prop del raval de la Vilanova (carrer Alboraya) i del convent de la Trinitat, el seu caràcter perifèric va deixar este sector de la ciutat fora d'ordenació urbana fins a finals del segle XVI.

Per la seua situació prop del Túria, amb crescudes constants que en nombroses ocasions van perjudicar greument ambdós vores, el condicionament d'esta àrea de la ciutat, va estar lligada a les obres de canalització del riu.

Amb la construcció dels ampits a càrrec de La Fabrica Nova del Riu, es va produir l'ordenació d'este espai, connectat amb la ciutat a través del pont del Real. L'alçament dels ampits es va iniciar en 1591 i 1592 en la vora dreta del Túria entre els ponts de la Trinitat i del Real. A l'esquerra este tram es va realitzar entre 1593 i 1598, i els murs des d'este últim fins al del Mar en els anys 1592 i 1596.

L'execució del pont del Real, que constituirà la primera obra emblemàtica de l'entorn immediat del Palau, es va iniciar en l'estiu de 1594. Conclòses estes, en 1599 l'edifici es preparava per a la recepció de sa majestat Felip III, per al que es va adequar el seu entorn, condicionant-se l'esplanada davantera, el Pla del Real, que seria utilitzada pels nobles com a lloc de tornejos en homenatge al rei.

En este context de final del segle XVI, encara que alguns autors avancen la seua data de construcció a mitjan de la centúria, va haver d'obrir-se el passeig del Prado, com a lloc de lleure i esplai dels ciutadans.

Al final de l'any 1630, els representants de la Fabrica Nova del Riu, observant la zona del Real, van arribar a la conclusió que era necessari embellir l'àrea amb la construcció d'una albereda arbrada, intervenció que ja s'havia plantejat anteriorment. Esta ja estaria construïda en 1644 o 1645, reemplaçant a l'anterior passeig del Prado. En el gravat de V. Tosca ja es pot apreciar l'Albereda amb les seues tres línies d'arbres, que delimitaven el mateix número de calçades, la del centre per als carruatges. Tant a l'inici, junt amb el Pla del Real, com en l'altre extrem a l'altura del pont del Mar i davant del convent de Sant Joan de Ribera, existien dos places de forma ovalada. Posteriorment en 1714 es construïran al principi del jardí dos torres quadrades, lloc on vivien els guàrdies. La Fàbrica Nova del Riu era l'encarregada del manteniment del passeig, que amb el temps passaria a ser un dels espais més emblemàtics de la ciutat. Al llarg del segle XVIII va ser objecte de diferents millores. Finalment en 1932, fou remodelada per Javier Goerlich Lleó.

Un altra obra significativa en l'entorn del palau, va ser la construcció en 1687 del convent de clergues menors de Sant Pius V, situat junt amb els jardins de la residència palatina.

El necessari manteniment de les obres realitzades en el riu implicava la contínua reparació i reforma dels seus diferents elements. Així, entre altres actuacions, en 1750 es va procedir a la remodelació i millora del pont del Real. Les obres consistiren en alçar les baranes, per al que va caldre recompondre el pont desfent els ampits d'ambdós costats. Al final de la centúria es realitzaria també el passeig de Sant Pius V.

L'obertura en 1802 del nou camí al Grau, va suposar la prolongació del passeig de l'Albereda fins este eix (actual plaça de Saragossa), amb la plantació d'una doble filera d'arbres.

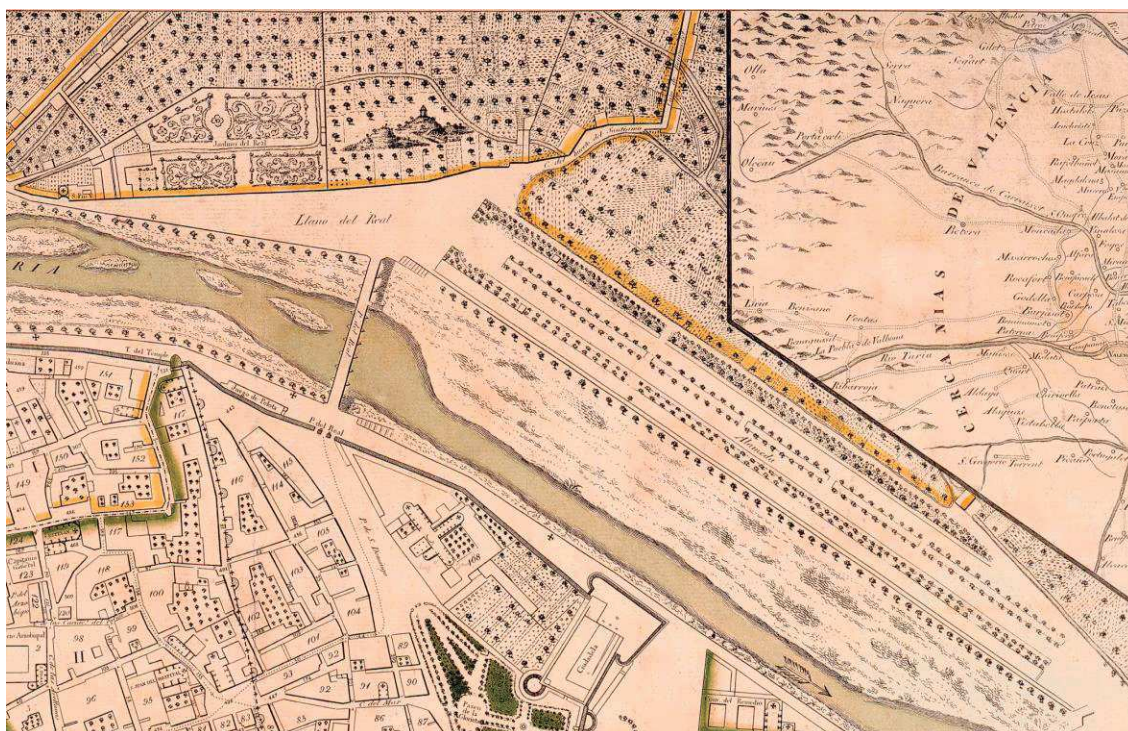
Detall del gravat de J.Fortea 1738, sobre el de V.Tosca (Llopis, Perdígón, 2010)

Amb la guerra napoleònica que va durar fins a 1814, per a evitar que les tropes franceses s'atrinxeraren en el Palau del Reial, es va procedir en 1810 a la seua demolició controlada i venda de tots els seus elements nobles. Al temps es van talar també els arbres de l'Albereda. Esta actuació realment era innecessària, ja que en cap de les anteriors guerres este edifici havia jugat un paper important a favor de l'enemic. A més de ser totalment ineficaç, va constituir un error estratègic que fou aprofitat pel general Suchet per a prendre finalment la ciutat.

Sobre les seues ruïnes el capità general Javier Eli va disposar la creació d'una zona enjardinada, on va acumular les restes del derrocament (els muntanyetes d'Elio), origen de l'actual jardí de Vivers com a espai verd complementari al passeig de l'Albereda. Esta última fou millorada durant els anys en què el mariscal Suchet va ocupar València (1812-1813), que manà plantar nous arbres. A meitat del segle XIX es van alçar les fonts del Pla del Real (1861) i la de l'actual plaça de Saragossa (1852).

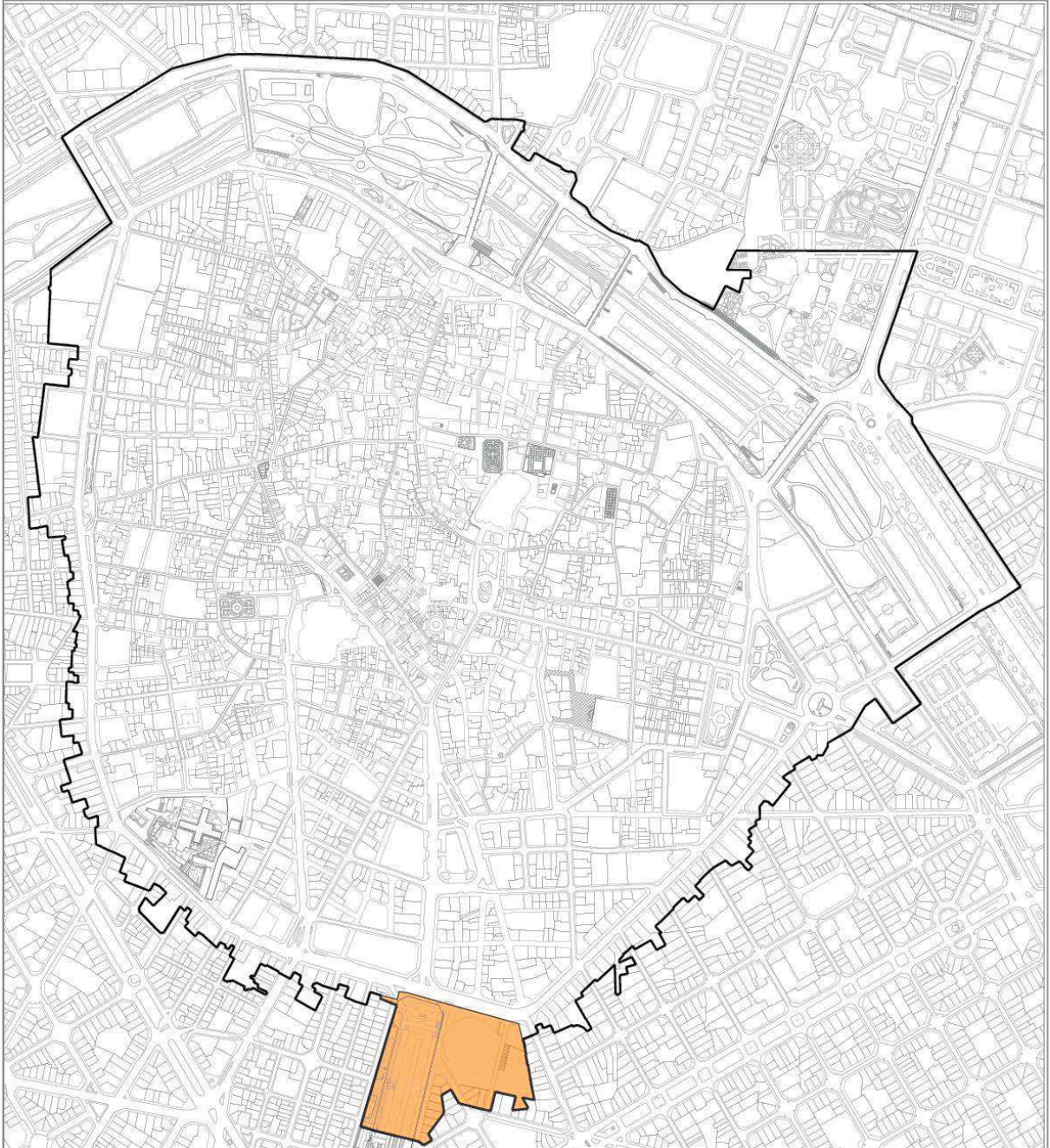
Al mateix temps, les hortes pròximes a l'Albereda van anar donant pas a diferents jardins privats, com el de Montfort. En les dècades inicials del segle XX, les primeres construccions del Passeig al Mar (Blasco Ibáñez), la instal·lació dels pavellons de l'Exposició Regional de 1909, i les construcció del nou pont de La passarel·la, marcaran l'inici del desenvolupament urbà d'este àrea de la ciutat. En 1912 el Jardí del Reial, conegut popularment com Els Vivers, va adquirir la fisonomia de parc municipal per a esbargiment dels ciutadans.

Detall del plànol de Francesc Ferrer, 1831 (Llopis, Perdigón, 2010)

ÀMBIT 13. ESTACIÓ I PLAÇA DE BOUS

Delimitació àmbit 13. Estació del Nord i Plaça de Bous

A mitjan segle XIX València estava densament poblada. Els seus poc més de cent mil habitants, residien en una ciutat que bàsicament mantenia el seu traçat urbà medieval, constreta encara per l'antiga muralla que durant els cinc segles de existència va mantindre el seu perímetre estable.

Davant d'esta situació l'ajuntament, limitat per les seues deficiències econòmiques, va realitzar una sèrie de xicotetes reformes i modificacions interiors en un intent de condicionar l'escàs sòl disponible en l'espai intramurs. No obstant això, estes mesures no van ser suficients per a pal·liar la carència de vivendes, l'escassetat de solars edificables, així com les deficients condicions higièniques de les cases, per la qual cosa a mitjans de la centúria es va fer imperiosa la necessitat d'ampliar el recinte urbà. El primer pla d'eixample de la ciutat va ser realitzat en 1958, i encara que no va arribar a executar-se va servir de pauta per al seu desenvolupament posterior i el definitiu projecte aprovat en 1884.

Les transformacions urbanístiques dutes a terme en la segona meitat del XIX van afectar especialment el sector sud de la ciutat. L'edificació en 1852 de l'estació del ferrocarril de la Companyia de Hierro del Norte en el que fou l'hort del convent de Sant Francesc, i la translació de l'ajuntament en 1854 al seu emplaçament actual, van actuar com a pol d'atracció d'activitats comercials i administratives, començant a perfilar-se esta àrea com el nou centre neuràlgic de la ciutat.

A este desplaçament de la centralitat urbana va contribuir també la construcció de la Plaça de Bous de València, alçada prop de l'estació, però en un solar extramurs situat junt a la porta i camí de Russafa, rodejada per les vies de la línia del Grau i Tarragona en els seus costats oest i sud.

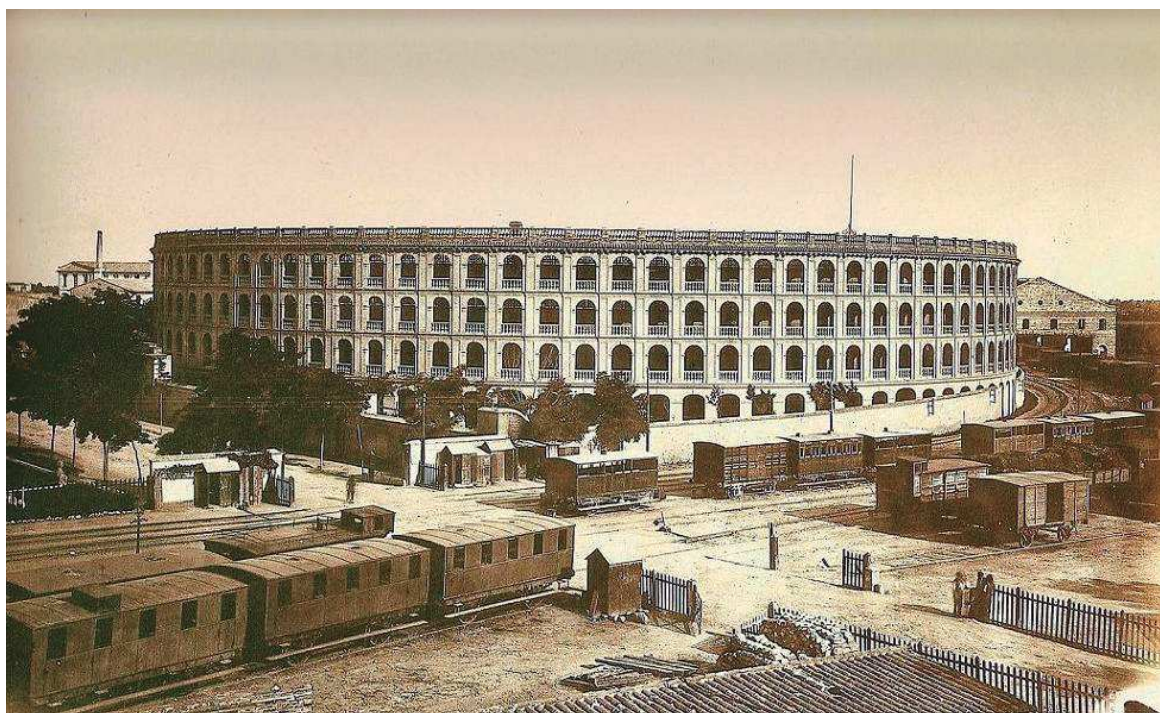
Detall del plànol "projecte general d'eixample de la ciutat de València", Sebastià Monleón, Antoni Sancho y Timoteu Calvo, 1858. (Llopis, Perdígón, 2010)

Amb anterioritat en este mateix espai ja s'havia construït en 1798 una plaça, que fou enderrocada en 1808 durant la guerra de la Independència pel perill que suposava per a la seguretat de la ciutat al estar situada junt a la muralla. L'actual edifici va ser alçat entre 1857 i 1861 per un dels arquitectes més significatius del moment, Sebastián Monleón Estellés.

En les últimes dècades del segle XIX i al principi del XX, les remodelacions urbanes d'esta zona van anar succeint-se a gran escala: en 1865 l'enderroc amb caràcter global de les muralles, en 1884 s'inicien les primeres obres en la zona de l'eixample, en 1899 la creació del parc arbrat d'Emilio Castelar (actual plaça de l'Ajuntament), la reforma del barri de pescadors entre 1906 i 1912.

Mentrestant l'estació de la Companyia de Hierro del Norte, havia incorporat noves línies i necessitava una ampliació que no podia realitzar-se en la seua ubicació original, de manera que a partir de 1894 es va començar a plantejar el seu trasllat a un lloc més adequat. Ja en 1862 s'havia realitzat el projecte del seu eixample, i en 1864 s'havia autoritzat la construcció d'una gran cotxera semicircular per a vint-i-dos locomotores, una altra per a carruatges, dos magatzems de mercaderies i un altre per al depòsit de ferro i matèries. Estos elements van constituir la primera platja de vies i obres de l'estació situada extramurs, lloc on posteriorment se situaria l'edifici de viatgers de la monumental estació del Nord.

Vista de la plaça de Bous, amb l'estació encara en el seu emplaçament original. 1875. J. Laurent.

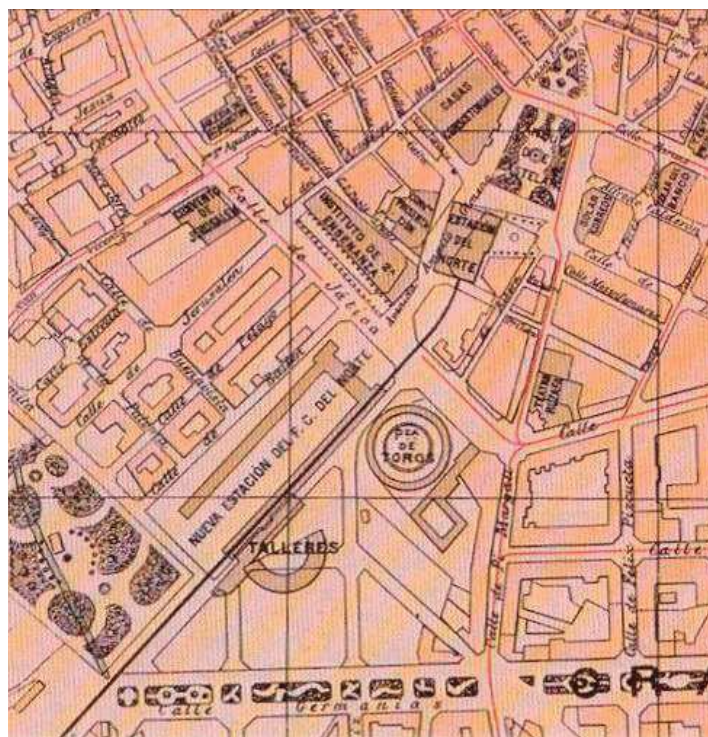

Inicialment es va plantejar el trasllat a uns 800 metres de la seua ubicació, situant-lo en l'angle que formaven les dos grans vies previstes en el pla general de l'eixample de la ciutat. No obstant, la proposta no va agradar a la majoria dels veïns i sobretot al col·lectiu d'empresaris, comerciants i industrials, que considerava que esta havia de situar-se prop del centre de la ciutat allunyant-se únicament l'imprescindible, és a dir, a l'altre costat del carrer Xàtiva, suprimint-se així eixe pas a nivell, causa principal del trasllat.

Finalment, responent a les demandes de l'opinió pública la Companyia del Norte adoptà la solució de desmantellar les instal·lacions de l'estació en la plaça de Sant Francesc, i ubicar el servei de viatgers i missatgeries en l'espai que ocupava el de mercaderies de l'antiga estació ja delimitat pel carrer Xàtiva, on se situaria la seua façana principal. El servei de xicoteta velocitat es portaria un poc més lluny, en els terrenys immediats de l'antiga estació d'Utiel de la Companyia del Este, dels que ja era propietària des de 1892 després de fusionar-se ambdós entitats.

Esta nova ubicació també plantejà canvis en la direcció de les vies sent el més significatiu el les línies del Grau i Tarragona. Fins eixe moment, des de l'estació realitzaven una corba rodejant la Plaça de Bous, i creuant Russafa recorrien per l'avinguda del Regne de València. La decisió va ser suprimir la dita corba traient-les per l'exterior de Russafa i del camí de Trànsits, on enllaçarien amb les antigues vies en la proximitat del pont del Túria.

El projecte va ser aprovat pel govern en 1905, iniciant-se oficialment les obres de la nova estació l'any següent, amb un projecte redactat per un altre dels arquitectes més importants de l'època, Demetrio Ribes, i l'enginyer E. Grasset, sent inaugurada en 1917.

Plànol de València 1910, Serveis municipals (Herrera,1985)

Després del trasllat de l'estació es va procedir a urbanitzar l'espai que esta ocupava anteriorment, juntament amb la zona limitada per Germanies, Russafa, Xàtiva i les vies d'accés a l'estació amb destins al Grau i Tarragona, Almansa i Utiel. Així es va procedir l'obertura de l'actual avinguda de Marqués de Sotelo, dels dos carrers transversals Convent de Santa Clara i Sant Pau, i la prolongació dels carrers Llòria i Ribera. En la contornada de la Plaça de Bous es va prolongar el carrer Gibraltar fins a la de Xàtiva (carrer Alacant), obertura del carrer Castelló com a prolongació de la de Cadis, paral·lela a este el carrer Alcoi, i perpendicular a ambdós la de Segorbe. Comunicant la zona amb la Gran Via es va obrir transversalment el carrer General Sant Martí. Finalment, a l'altre costat de l'estació es va procedir a l'alineació del carrer Bailén.

3.1.3. Bibliografia.

AGUILAR CIVERA, I. (2003): "Cuatro proyectos para la estación de Valencia. El origen del parque central", en Historia de la Ciudad. III. Arquitectura y transformación urbana de la ciudad de València. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 159-182.

ALAPONT, LL.; CALVO, M.; RIBERA, A. (2010): La destrucción de Valencia por Pompeyo (75 a.C.). Quaderns de difusió arqueològica 6. Ajuntament de València.

ALMAZÁN PÉREZ de PETINTO, G.V. (2016): Tejido residencial y estructura urbana. Valencia 1821-1944. Tesis doctoral. Departament d'Urbanisme. E.T.S. d'Arquitectura. València

ARCINIEGA GARCÍA, LUIS (2011): "El abastecimiento fluvial de madera al Reino de Valencia", en Montesinos, J.; Poyato, C. (Eds.): La Cruz de los Tres Reinos. Espacio y tiempo en un territorio de frontera. Cuenca, Universidad de Castilla La Mancha. Pàg. 99-134.

Barceló, MC.; PASCUAL, J. (2000): "Valencia islámica. Paisaje y espacio urbano". Historia de la ciudad. Recorrido histórico por la arquitectura y el urbanismo de la ciudad de Valencia. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg.40-61.

BÉITO GOERLICH, D. (1992): La arquitectura del Eclecticismo en Valencia. Vertientes de la arquitectura Valenciana entre 1875 y 1925. Colecció "Estudis" 3, 2ª ed. Ajuntament de València. Pàg. 1-17.

BÉITO GOERLICH, D.; CERVERA PRADA, R. (2003): "Ocupa y socorre. La arquitectura béefica en la Valencia del s. XIX y la Casa de la Beneficència", en Historia de la Ciudad. III. Arquitectura y transformación urbana de la ciudad de Valencia. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 117-142

BOIRA MAIQUES, J.V. (coord.) (2006): El Palau Reial de València, Els plànols de Manuel Cavallero (1802). Ajuntament de València.

BOIRA MAIQUES, J.V. (2011): Valencia. La ciudad. Tirant lo Blanch ed. Valencia

CALVO, M.; MARÍN, C.; MARTÍNEZ, R.; MATAMOROS, C. (1998): De Valentia a les Corts. Catàleg exposició. Palau de les Corts. València.

CAMPS, C.; TORRÓ, J. (2002): "Baños, hornos y pueblas. La pobla de Vila-Rasa y la reordenación urbana de València en el siglo XIV", en Historia de la Ciudad. II. Territorio, sociedad y patrimonio. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 124-146.

CARMONA, P. (1997): "La dinámica fluvial del Túria en la construcción de la ciudad de Valencia", en Documents d'anàlisi Geogràfica, nº 31. Universitat Autònoma de Barcelona. Pàg.85-102

(2002): "Geomorfología de la llanura de València. El río Túria y la ciudad" Historia de la Ciudad. II. Territorio, sociedad y patrimonio. Colegio Territorial de Arquitectos de València. Pàg. 18-27.

CASAR PINAZO, J. I. (2008): "La antigua casa Aduana Real: penúltimo episodio de la estereotomía Valenciana y primero de la arquitectura académica", en Historia de la Ciudad. V. Tradición y progreso. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 297-298.

CATALÁ, M. A. (1999): València en el Grabado. Ajuntament de València. Pàg. 263.

CORBÍN FERRER, J. L. (1990): El mercado de València: Mil años de historia. Ed. Federico Domenech. València

(1991): El barrio del Pilar, antiguo de Velluters. Ed. Federico Domenech. València

(1992): La carrer del Mar, sus casas y sus nombres. Ed. Federico Domenech. València.

(1993): De la Plaça del Ayuntamiento a San Vicente de la Roqueta. València. Ed. Federico Domenech. València

ESCRIVÁ, I., RIBERA, A.; VIOQUE, J. (2010): Guía del Centro Arqueológico de l'Almoina, Ayuntamiento de València, València.

FERRANDIS MONTESINOS, J (2015): "la muralla islámica de València. Poliorcética y escenografía". Historia de la Ciudad. VII. El paisaje cultural. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 41 a 54

(2016): Las murallas de Valencia. Historia, arquitectura y arqueología. Análisis y estado de la cuestión. Propuesta para su puesta en valor y divulgación de sus preexistencias. Tesis doctoral. Departament de Construccions arquitectòniques. E.T.S. Arquitectura

GIRBÉNS ÉREZ, J. (2010): "Los cementerios intramuros, una mejora urbana perdida. Arquitectura funeraria, arquitectura desconocida. El cementerio General de València", en Historia de la ciudad VI. Proyecto y complejidad. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 311-324.

GOMEZ-FERRER LOZANO, M. (2008): "Monasterios y nuevas fundaciones conventuales en la València del siglo XVI", en Historia de la Ciudad. V. Tradición y progreso. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 95-114.

GONZALEZ VILLAESCUSA, R. (2000): "Análisis morfológico e historia urbana. El barrio del Carme de València". Madrider Mitteilungen, 41, Pp. 410-435.

HERMOSILLA PLA, J. (Dir.) (2009): La ciudad de València. Historia. Historia, Geografía y Arte de la ciudad de València. Universitat de València.

HERRERA, J.M. et alii (1985): Cartografía histórica de la ciudad de València. 1704-1910. Ayuntamiento de València.

JIMÉNEZ SALVADOR, J. L.; RIBERA LACOMBA, A. (2005): "La topografía religiosa de la Valentia romana", en Historia de la Ciudad IV. Memoria urbana. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 17-34.

LERMA ALEGRÍA, V., PASCUAL PACHECO, J. (2016): El Palau del Real de València. Arqueologia i memòria. Quaderns de difusió arqueològica 13. Ajuntament de València.

López González, Mª C. (2014): "Nuevas aportaciones al estudio del recinto de la judería de València delimitado en 1244", en Sefarad, vol. 74. Pàgs. 7-31

LILLO GINER, S. (2012): La Ciudadela de Valencia. Origen, evolución y análisis gráfico. Tesis doctoral. Universitat Politècnica de València.

LLOPIS ALONSO, A. (2010): "El jardín del Túria: otros proyectos, otras imágenes" en Historia de la ciudad VI. Proyecto y complejidad. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 273-290.

LLOPIS ALONSO, A., BÉITO GOERLICH, D. (2000): "València entre 1833 y 1900", en Historia de la Ciudad. Recorrido histórico por la arquitectura y el urbanismo de la ciudad de València. Colegio Territorial de Arquitectos de València. Pàg. 164 a 190.

LLOPIS, A.; PERDIGÓN, LI.; TABERNER, F. (2004): Cartografía histórica de la ciudad de València, vol. 1 (1608-1929). [CD]. València: Faximil Edicions Digitals.

LLOPIS ALONSO, A.; PERDIGÓN FERNÁNDEZ, LI. (2010): Cartografía histórica de la ciudad de València (1608-1944). Universitat Politècnica de València.

MAÑEZ TESTOR, S. (2015): La parroquia de San Sebastian de València y el Palau del marqués de Caro: una historia paralela. Propuestas e hipótesis para una reconstrucción urbanística y arquitectónica. 1238-1519. Tesis doctoral.

MARÍN, C.; PIÁ, J.; ROSELLÓ, M. (1999): El foro romano de Valentia. Quaderns de difusió arqueològica 4. Ajuntament de València.

MARÍN JORDÁ, C.; RIBERA LACOMBA, A (2010): Las termas de la época romana republicana de l'Almoína (València). Quaderns de difusió arqueològica 7. Ajuntament de València.

MARTÍ OLTRA, J. (2002): "A la luna de València. Una aproximación arqueológica al espacio periurbano de la ciudad musulmana", en Historia de la Ciudad. II. Territorio, sociedad y patrimonio. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 55-74.

(2007): "Las venas de la metrópoli. Séquies, rolls i cadiretes en la ciudad de València", en El patrimonio hidráulico del Bajo Túria: L'Horta de València. Rev. Recuperem Patrimoni. València. Pàg. 102 a 125.

MARTÍ OLTRA, J.; ROCA, L. (2005): "Obra pública y espacio doméstico en la urbanización del sector meridional de la madinat Balansiya", en Historia de la Ciudad IV. Memoria urbana. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 53-68.

NARVONA VIZCAINO, R. (coord.) (2015): Ciudad y reino. Claves del siglo de oro Valenciano. Ayuntamiento de València.

NOGUERA JIMÉNEZ, F. (2000): "El centro histórico de València como modelo de ciudad conventual", en Historia de la ciudad. Recorrido Histórico por la arquitectura y el urbanismo de la ciudad de València. Colegio Territorial de Arquitectos de València. Pàg. 90-115

PASCUAL PACHECO, J. (2000): "Desarrollo urbano de la València musulmana (siglos VIII-XIII)", en Historia de la Ciudad. Recorrido histórico por la arquitectura y el urbanismo de la ciudad de València. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València Pàg. 50-62

PASCUAL, J.; MARTÍ, J. (2001): "El recinto fortificado de la València musulmana", Mil anos de fortificações na Península Ibérica e no Magreb (500-1500), Lisboa, Camara Municipal de Palmela.

PASCUAL PACHECO, J.; LERMA ALEGRÍA, V. (2007): "Embarcaderos y fondeaderos en la época islámica en la ciudad de València", en Historia del puerto de València. Universitat de València. Pàg. 48-53.

PASCUAL PACHECO, J.; VIOQUE HELLÍN, J. (2010): El alcázar islámico de Valencia. Quaderns de difusió arqueològica 9. Ajuntament de València.

Peinado Cucarella, J. (2015): La defensa de la ciudad de València 1936-1939. Una arqueología de la Guerra Civil Española. Tesis doctoral. Departament de Prehistòria i Arqueologia. Facultat de Geografia i Història. Universitat de València.

PINGARRÓN ESAÍN, F. (2015): "El derribo de las murallas de València en la segunda mitad del siglo XIX", en Historia de la Ciudad VII. El paisaje cultural. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 129-144.

RIBERA LACOMBA, A (1998): La fundación de València. Institució Alfons el Magnànim

(2002): "El urbanismo de la primera València", en Jiménez, J.L. y Ribera, A (Coords.): València y las primeras ciudades romanas de Hispania, Grandes Temas Arqueológicos 3. Ajuntament de València, 299-313.

(2008): "Puertos y arquitectura comercial en la València antigua: los orígenes de una larga tradición", en Historia de la Ciudad. V. Tradición y progreso. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 29-40.

(2013): El circo romano de Valentia. Quaderns de difusió arqueològica 10. Ajuntament de València.

(2013): "Valentia (Hispania) en el siglo IV: los inicios de la primera ciudad cristiana", en Actas XVI Congressus Internationalis archaeologiae Christianae, Roma 2013. Pàg. 1773-1792.

RIBERA LACOMBA, A.; JIMÉNEZ SALVADOR, J. L. (2014): "La imagen urbana de Valentia", en Ciudades Romanas Valencianas. Actes de las Jornades sobre Ciutats Romanes Valencianes. Actualitat de la investigació historicoarqueològica, celebrades en el MARQ els dies 3 y 4 de desembre de 2013. Pàg. 143-167.

RIBERA LACOMBA, A.; PÉREZ BALLESTER, J. (coord.) (1996): Dossier: necròpolis Valencianes, Saitabi, 46. Pàg. 83-277.

Roselló, M., Ruiz, E., VIÑES, A (1997): "Intervencions arqueològiques al voltant de l'eix viari del carrer Quart. Un exemple de l'evolució de l'espai a la ciutat de València"

ROSELLO V. M^a. ; CHAPAPRIA E. (2000) La Fachada Septentrional de la Ciudad de Valencia. Fundació Bancaixa. València.

ROSSELLÓ i MARE DE DÉUR, V. M. (Dir). (2001): La Universitat i el seu entorn urbà. Universidad de València.

RUBIO VELA, A.; VIOQUE HELLÍN, J. (2010): La institución y el edificio de la almoína de València. Quaderns de difusió arqueològica 8. Ajuntament de València.

SÁNCHEZ MUÑOZ, D. (2013): "La avenida del Oeste de València. Historia de un proyecto inacabado, en Ars Longa nº 22. València. Pàg. 229-244

SANCHIS IBOR, C. (2002): "Acequias, saneamiento y trazados urbanos en València". Historia de la Ciudad. II. Territorio, sociedad y patrimonio. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València Pàg. 91-106

SANCHIS GUARNER, M. (1972): La ciudad de València. Síntesi d'Història i de Geografia Urbana. València

SERRA DESFILIS, A. (1993): "La influencia de las órdenes mendicantes en la evolución urbana de la València medieval", en IV Congreso de Arqueología Medieval Española, vol. 2. Alicante. Pàg. 205-211.

(2000): "Nuevamente cristiana, bella y atractiva. La ciudad de València entre los siglos XIII al XV", en Historia de la Ciudad. Recorrido histórico por la arquitectura y el urbanismo de la ciudad de València. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 63-75

(2002): "Camino, acequias y puentes. Las actividades de los maestros de obras de la ciudad y el territorio de València (s. XIV-XV), en Historia de la Ciudad. II. Territorio, sociedad y patrimonio. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 107-124.

(2008): "La construcción de las murallas de València en el siglo XIV: ampliación, defensa y administración" en Historia de la Ciudad V. Tradición y progreso. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 79-94.

SIMÓ T.; Teixidor, Mª J. (1996): La vivienda y la carrer. La carrer Cavallers de València como un ejemplo de desarrollo urbano. Arquitectura y urbanismo 5. Edicions Alfons el Magnànim. València

SORIANO SÁNCHEZ, R. (1990): La arqueología cristiana en la ciudad de València: de la leyenda a la realidad. Quaderns de difusió arqueològica 1. Ajuntament de València.

TABERNER PASTOR, F (1987): València entre el ensanche y la reforma interior. Arquitectura y urbanismo 2. Edicions Alfons el Magnànim. València.

(2000): "Deterioro y regeneración: la transformación de Centro Histórico", en Historia de la Ciudad I. Recorrido histórico por la arquitectura y el urbanismo de la ciudad de València. Colegio Territorial de Arquitectos de València. Pàg. 205-2018.

(2002): "El crecimiento pautado: notas sobre los proyectos de ensanche", en Historia de la Ciudad. II. Territorio, sociedad y patrimonio. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 205-222.

(2003): "Trazado y apertura de la carrer de la Paz: del sventramento a la protección patrimonial", en Historia de la Ciudad. III. Arquitectura y transformación urbana de la ciudad de València. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 183-202

(2005): "La historia de la ciudad a través de la cartografía", en Historia de la Ciudad IV. Memoria urbana. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 219-234.

(2010): "Cambio y continuidad en la configuración de la escena urbana", en Historia de la ciudad VI. Proyecto y complejidad. Col·legi Territorial d'Arquitectes de València. Pàg. 197-212.

(2014): "Representaciones cartográficas de la ciudad de València: del manuscrito a la reproducción seriada", en Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 77. Pàg. 275-297

TEIXIDOR, M.J. (2006): "Cementerios y conventos. Transformaciones decimonónicas en el antiguo Raval de la Boatella (València)", en Cuadernos de Geografía nº 79. València. Pàg. 19-52

TORRÓ, J.; GUINOT, E. (2001/2002): "De la Madina a la ciutat: Les pobles del sud y la urbanització dels extramurs de València (1270-1370)". Saitabi, 51/52. València. Pàg. 51-103.

VV.AA. (1983): Catálogo de monumentos y conjuntos de la Comunidad Valenciana". Conselleria de Cultura, Educació i Ciència. València.

VV.AA. (1984): El ensanche de la ciudad de València de 1884. Col·legi Oficial d'Arquitectes de València.

VV.AA. (1990). Les vistes Valencianes d'Anthonie van den Wijngaerde (1563). València: Generalitat. Valenciana.

VV.AA. (2002): De hospitium, folls i malalts: L'Hospital General de València. Catalogo exposición Galería del Tossal. Ajuntament de València.

3.2. ESTRUCTURA URBANA I ARQUITECTÒNICA

3.2.1. Anàlisi Estructura Morfològica. Classificació de Zones.

S'ha considerat necessari per a un coneixement complet de les característiques de l'àmbit de la ciutat antiga realitzar una anàlisi de l'estructura morfològica que permetia distingir i identificar les diferents peculiaritats que configuren el teixit urbà identificant al mateix temps les transformacions realitzades i els factors que ho han anat originant.

Tenint en compte que Ciutat Vella és part del Conjunt Històric declarat BIC, és necessària la realització d'una anàlisi que definisca les característiques de l'estructura urbana que ha de protegir-se i conservar-se.

Com a resultat de l'anàlisi realitzada s'estableix una classificació de zones que presenten característiques comuns quant a la seua morfologia urbana que es representa en el Plànol d'Anàlisi A-05 ESTRUCTURA MORFOLÒGICA de la sèrie, ORDENACIÓ, PATRIMONI I GESTIÓ

(1) ZONA NORD, GRANS ESPAIS LLIURES I L'ANTIC LLIT DEL RIO TÚRIA.

Aquesta zona reuneix a la major part dels espais lliures existents de l'àmbit d'estudi, el Jardí del Túria i els ponts històrics, jardins com els Jardins del Real- Vivers, els jardins de les Alameretes de Serrans i el Passeig de l'Albereda.

L'antic Llit del riu Túria entre el Pont de les Arts i el Pont de l'Exposició, transformat en parc urbà públic, el Jardí del Túria creua la ciutat d'Oest a Est, ocupant el llit del riu, s'ha convertit en el principal element estructurador de la ciutat. L'àmbit de l'antic llit del Túria està regulat des de 1984 pel Pla Especial de Reforma Interior i la zona que envolta a la ciutat històrica ho configuren els trams VI(a i b), VII i VIII.

A nivell d'ordenació o disseny urbà el llit manca d'una unitat clara, ens trobem amb àrees en les quals se situen instal·lacions de caràcter esportiu i enjardinaments que responen a criteris d'oportunitat i no a criteris d'ordenació paisatgística. Recentment s'ha executat un pla d'accessibilitat integral que pretén donar continuïtat integral, proposta ja continguda en el pla de 1984 que consistia a organitzar vies de circulació ciclista i de serveis que facilitaren la utilització pública i ordenada del llit.

En aquest tram del Riu s'inclouen quatre dels cinc ponts medievals de la ciutat: el de San José, Serrans, Trinitat i el del Real; a més de recent construcció com el Pont i la Passarel·la de Fusta i el Pont de l'Exposició. L'estructura i disposició dels "ponts històrics" deriva de la vinculació entre el traçat dels camins i l'estructura de la ciutat. Els ponts superaven el llit del riu i articulaven les relacions entre els territoris del nord i les principals vies de comunicació interna: el pont de San José tenia continuïtat amb el camí de l'Horta, el de Serrans amb els camins a Sagunt/Morvedre i al Maestrat, el de la Trinitat (originàriament conegut com a pont dels catalans) es correspon amb el traçat del cardo romà i per tant amb la Via Augusta i el del Real unia la rambla de Predicadors amb el Pla del Real.

Els Jardins del Real-Vivers constitueix el parc urbà de majors dimensions de la ciutat i està parcialment inclòs dins de l'àmbit del Pla Especial. Aquests Jardins tenen el seu origen en actuacions urbanístiques recents, la seua delimitació actual procedeix de l'ordenació del Pla General d'Ordenació de València i la seua comarca de 1943. Aquest espai procedeix de la unió dels terrenys ocupats pel Palau Real de la Ciutat i les seues hortes i pels anomenats vivers municipals. El Palau Real va ser derruït al començament del segle XIX davant la possibilitat que fóra utilitzat per les tropes franceses davant l'imminent setge a la ciutat. Afortunadament no totes elles van poder dur-se a terme i finalment els terrenys ocupats pel Palau i les seues hortes van passar a ser propietat municipal.

Els terrenys que configuren els Jardins de Vivers estan situats entre el carrer de Sant Pius V pel sud i el traçat de la sèquia de Mestalla pel nord fins al seu la intersecció amb el carrer del General Elío. L'actual

ordenació dels Jardins correspon a un parc públic amb grans passejos en els quals s'incorporen diversos elements d'interés: entre ells estan l'àmbit enjardinat llindant amb el museu de Belles arts segons projecte de Javier de Winthuyssen, datat cap a 1952, l'edifici de l'antic restaurant Vivers, obra de l'arquitecte Luis Gay (cap a 1960) d'estil internacional, remodelat per l'arquitecte municipal José Maria Herrera per a la seua conversió en seu del Museu de Ciències Naturals, i la alqueria de Canet, tots ells implantats en l'àmbit dels jardins del Real.

El Passeig de l'Albereda, inclòs parcialment en l'àmbit del Pla Especial correspon a l'antic accés al desaparegut Palau Real, és un passeig enjardinat, amb gran varietat d'arbrat, d'una mica més d'un quilòmetre de longitud que s'estén paral·lel al ampit esquerre del riu, des del pont del Real al pont d'Aragó. La part inclosa en el Pla Especial va des del pont del Real fins al de l'Exposició. Es troba travessat per un espai central per al tràfic rodat i compta amb carrer lateral de circulació en el seu costat nord. De la sumptuosa Albereda es conserven dos esveltes i sumptuoses torres anomenades dels guardes; construïdes en 1714 i dedicades a Sant Felipe i Sant Jaime; es caracteritzen per la seua rematada formada per un chapitel piramidal recobert de teula vidriada blava. Fonts i monuments completen el conjunt, entre les quals destaquen la font de les quatre estacions, la font de Flora, el monument del botànic Cabanilles i el de Luis Santángel.

Els Jardins de les Alameretes de Serrans estan emplaçats en la marge dreta del riu Túria van des del pont de San José fins al de la Trinitat. "Alameretes de Serrans" és el nom popular amb que es coneix aquest jardí romàntic i d'estructura allargada realitzat a iniciativa del Baró de Hervés en 1830. Aquest jardí servia per a millorar el tractament de la façana nord de la ciutat en el tram comprès entre els ponts de sant José i de la Trinitat;

La millor manera de comprendre la importància de les Alameretes de Serrans en el seu context urbà és l'observació minuciosa del Plànol Geomètric i topogràfic de la Ciutat de València del Cid, traçat pel Coronel d'Enginyers Vicente Montero d'Espinosa en 1853. En ell pot observar-se com les Alameretes juntament amb el generós traçat verd de l'espai exterior a la muralla constituïen un benvolgut jardí lineal que gens ha d'envejar als del Parterre i de la Glorieta.

El seu disseny correspon als arquitectes Cristóbal Sales i Francisco Ferrer. La seua relació amb el pont de Serrans estava formada per un conjunt d'escalinates dissenyades per Salvador Escrig, que van ser modificades en èpoques posteriors per la pressió del tràfic rodat i que, lamentablement, no han tornat a la seua composició inicial després de les recentíssimes obres de reordenació del tràfic rodat, que han suposat la conversió per a vianants del pont de Serrans. Les escales servien per a establir la relació adequada entre el pont i la marginal del llit en un àmbit en el qual conflueix una de les principals obres d'infraestructura accessòria a la canalització del riu, que és la rampa de baixada de Serrans; aquesta rampa, utilitzada en època medieval per al transport de fusta, va ser utilitzada en època contemporània per a accés al mercat de bestiar que se celebrava sota el pont; potser siga un transsumpte del port romà de recent localització en aquest emplaçament. En les Alameretes se situen diversos monuments de caràcter escultòric: la "Xiqueta de les coletes" d'Esteve Edo, les "Esfinxs" de Salvador Escrig, que han passat de custodiar l'escala d'accés als jardins a custodiar l'accés al nou pont de Fusta, els monuments a José Benlliure (José Capuz), Federico Mistral (Luis Bolinches), Azorín (V. Gómez Lorente) i a la Deessa Ceres (autor desconegut). Cal assenyalar que el monument a Mestral procedeix de la plaça Conde Carlet, i que els monuments Azorín, a Ceres i la Xiqueta de les Coletes es van inaugurar al juliol de 1962.

(2) RONDA NORD: FAÇANA AI RIO DE LA CIUTAT HISTÒRICA.

Coincideix amb el bord nord de la ciutat històrica i constitueix la façana septentrional de la ciutat històrica. Se caracteritza per la coexistència del teixit urbà de la ciutat històrica que conserva la trama i la tipologia original del seu caseriu -zones al voltant del Convent del Carme, Torres de Serrans i Palau del Temple-, amb teixit urbà resultat de la transformació del teixit històric però que ja no conserva ni la parcel·lació ni el caseriu original com són les zones al voltant del Convent de Sant Domènec. Destaca en

l'àmbit una important presència d'edificis monumentals la majoria d'ells amb façana recaient al gran espai de l'antic llit del riu.

La zona que correspon al Barri del Carme es caracteritza pel manteniment de l'estructura medieval amb xicotetes illes de geometria molt dispar i amb xicotetes diferències de grandària; defineixen un teixit irregular d'estrets carrers i placetes amb manteniment d'antigues alineacions. Pot afirmar-se que, en termes generals, l'estructura urbana actual combina el teixit urbà de la ciutat antiga i els teixits derivats de les transformacions urbanes realitzades a partir del segle XIX entre les quals destaquen el trasllat dels cementeris d'esglésies i convents de 1783, la desamortització de 1836 i l'enderrocament de les muralles realitzat en 1865.

Causa singular excepció en aquest teixit urbà la gran illa en la qual s'emplaça l'antic convent carmelita que es caracteritza per la presència de grans parcel·les entre les quals destaquen, a més de la de l'ex convent i església de la Santa Creu, la de l'antic convent de San José i Santa Teresa i la del Col·legi de la Gran Associació Beneficària. Aquesta gran illa ocupa la posició més occidental de l'àmbit que se situa sobre l'antic raval de Roters exterior a la cerca musulmana del segle IX.

L'edificació residencial tradicional que conforma aquesta zona consisteix en edificis entre mitgeres procedents la major part d'ells de la gran transformació edilícia que pateix la ciutat a la fi del segle XIX i primeres dècades del XX, que suposa l'aparició, en la seua major part, d'edificis de lloguer; conviuen amb ells un altre gran conjunt d'immobles anteriors a aquest període que caldria denominar com a edificis d'origen barroc tardà o pre-moderns. Consten generalment de planta baixa, entreplanta –en ocasions ocupa la totalitat de la planta i en unes altres s'articulen a partir del vestíbul d'accés–, planta principal i planta primera; un total de quatre plantes (algunes amb andanes baix-coberta) que es rematen habitualment amb cornisa ceràmica i una terrassa transitable amb ampit d'obra. Tots dos grups edilicis presenten característiques lingüístiques diferenciades: en el primer més modern, la façana principal d'estil acadèmic es fragmenta en cossos horitzontals –sòcol que inclou planta baixa i entreplanta, cos central comprensiu de les plantes principal i primera i cos de coronació amb la rematada de l'immoble– articulats per impostes molturades. L'ordre vertical part de la combinació estricta de buits de marcada proporció vertical i simetria central respecte de l'accés i nucli d'escala. Els buits estan envoltats per marcs; i compten amb balcons amb ampits de forja llisa sobre volades d'obra i estructura metàl·lica reticulada, habitualment enrajolats en la seua cara inferior amb taulell de color blanc. Els paraments exteriors estan arrebossats i acolorits amb colors terres naturals. El segon grup edilici, d'origen temporal anterior, presenta composicions menys articulades tant en el seu tractament vertical com a horitzontal; la diferenciació en cossos basamental, central i de coronació, es realitza mitjançant la diferent utilització de categories i grandàries de buits, ja que el recurs a motlures i adorns està molt més contingut; els accessos i les escales manquen en molts casos de la importància espacial que adquiriran amb el pas del temps, les tipologies residencials incorporaren un major nombre d'habitacions i cambres en segones crugies.

A l'edificació residencial comú ja descrita cal afegir l'edificació singular formada per palaus i casals dels segle XVII i XVIII, la presència dels quals al carrer es resol amb façanes simètriques articulades a partir d'una gran porta en el centre sobre la qual se situa l'escut d'armes; dos pisos de balcons configuren el cos central i en el cos de coronació destaquen àmplies cornises habitualment rematades per pitxers i boles. La porta dona accés a un ampli vestíbul, en ocasions conformat per quatre paraments calats mitjançant grans arcs escarsers de cadirat, i en el qual sol estar aparent l'estructura de sustentació del pis superior format per bigues de fusta i revoltos arrebossats. En prolongació de l'eix del vestíbul, del que arranca l'escala de l'immoble, habitualment d'ull central, se situa el pati on en temps hi havia un espai descobert. Aquesta configuració tipològica deriva de la necessitat d'establir un vincle entre el carrer i l'espai interior de les cases palau, que adquiria diverses funcions segons els casos: espai per a cavallerisses, corral, hort o jardí. Grans exemples d'aquesta tipologia edificatòria són la casa palau de l'Intendent Pineda, avui seu de la UIMP i el Palau de Forcalló, avui seu del CVC i, en certa mesura, la Casa Vella en la plaça del Carme i la Casa del Pare Tosca en el carrer de Serrans. La seu de la UIMP està

emplaçada enfront de l'església del Carme (avui de la Santa Creu) en l'edifici que construït en el segle XVIII va ser residència de l'Intendent General dels Regnes de València i Murcia i Justícia Major de la ciutat, don Francisco Salvador de Pineda, la qual cosa va donar origen a la denominació de Palau de Pineda. En 1991 aquest edifici va ser restaurat pels arquitectes Alejandro Pons i per a la seu Valenciana de la Universitat Internacional Menéndez i Pelayo. El Palau de Forcalló es va construir en 1864 pel mestre d'obres Luis Pesetto Santos; va ser rehabilitat l'any 1985 per a l'arquitecte Alberto Peñín per a usos administratius. De tots dos edificis mereix la pena destacar la seua situació urbana ja que singularment presenten tres façanes i incorporen en la façana interior un pati o jardí que és el que estableix la seua relació amb la resta de l'illa en la qual se situen.

Destaquen altres dos edificis singulars que són l'Església i Convent de San José i de Santa Teresa i les edificacions que configuren el Col·legi Gran Associació de Beneficència Domiciliària Nostra Senyora dels Desemparats i el seu Saló de Racionistes. El primer és un edifici pràcticament desconegut, ja que ha estat dedicat a la clausura fins a èpoques molt recents; destaquen en ell l'església, l'articulació exterior de volums del creuer, l'a prop exterior i les hortes, sobretot en la seua contribució a la definició del paisatge exterior de Ciutat Vella. El col·legi de la Gran Associació està format per una sèrie de construccions que amalgamen notable interès: la sala de racionistes amb façana al carrer Blanqueria, el claustre construït per l'arquitecte Sebastián Monleón a mitjan segle XIX,, el refugi de la Defensa Antiaèria reconvertit en vestuaris, etc.

En aquesta zona i concretament en les carrers Pare Orfes, Salvador Giner i Blanqueria existeix un important nombre d'edificis aliè a les característiques de l'edificació tradicional, encara que immersos en la seua trama parcel·laria. Són edificacions construïdes a partir de la meitat del segle XX, de reduït valor arquitectònic i constructiu que es caracteritzen per tindre un nombre important d'altures, façanes amb amplis vols oberts i tancats i materials amb poca o cap relació amb els característics de la zona. En molts dels casos a més de presentar una tipologia diferent a la tradicional, i ser distorsionants respecte a les característiques del teixit residencial tradicional, en estar molt pròximes a les edificacions monumentals afecten visual i ambientalment a l'entorn en què es troben.

El carrer Serrans és un dels principals eixos radials en sentit nord i una fonamental via de penetració des de les Torres, actual plaça dels Furs, al centre de la Ciutat.

Aigües a baix es troba al sud-est de l'àmbit la zona del raval de la Xerea format a partir de la porta d'igual nom que s'obri en l'antiga muralla àrab. Com el de Roters, aquest raval exterior al recinte islàmic del segle XI, s'incorporarà a partir del segle XIV a la ciutat emmurallada per l'a prop cristiana.

En el raval destaca la imponent presència de l'església i antic Monestir del Temple, avui destinada a les dependències de la Delegació del Govern a la Comunitat Valenciana. Ambdós construccions erigides en la segona meitat del XVIII, seguint un projecte unitari de l'arquitecte i acadèmic Miguel Fernández, constitueixen un bon exponent dels criteris academicistes propugnats per la Real Acadèmia de Sant Fernando. El complex edifici incorpora un conjunt de construccions desenvolupades sobre els antics horts que defineixen, avui dia, la façana del conjunt al carrer Els Mestres; ocupa la part septentrional d'una irregular poma en la qual s'alberguen edificis molt diferents: des del punt de vista de l'arquitectura tradicional mereix la pena destacar l'immoble Almirall 14, avui ocupat per un establiment hotelier la recent renovació del qual ha resultat molt complexa. Completen l'illa —en la part d'ella que està inclosa en l'àmbit d'aquest instrument de planejament— edificacions majoritàriament dedicades a dotacions privades com a residències de la tercera edat i el col·legi Escolania de La nostra Senyora dels Desemparats, situat en una gran peça construïda cap als anys 60 del segle passat que té enfront dels carrers Governador Vell i Aparisi i Guijarro. Totes aquestes parcel·les són l'indant amb el conjunt monumental. El front de façana oposat del carrer Els Mestres alberga un conjunt immobiliari d'interès, en el qual destaca l'edifici Els Mestres 3, que bé pot assemblar-se a les estructures palatines descrites per al barri del Carme.

La resta de les edificacions que envolten a l'ex monestir i església del Temple, com les recaients al carrer els Mestres i a les places del Poeta Llorente i del Temple són edificacions de finals del XIX de caràcter residencial burgès de 4 o 5 plantes d'altura, socialment estratificades. Entre elles destaquen les edificacions construïdes sobre el solar del desamortitzat convent dels trinitaris que resolen la façana al riu i al carrer Trinitaris mitjançant un conjunt edificat de gran uniformitat que ha tingut diferent sort al llarg de la història immobiliària recent.

Un element fonamental a l'hora d'articular espacialment és la Plaça Poeta Llorente, situada entre la vora del riu i els murs del Temple composta per un xicotet jardí i una estàtua de bronze dedicada al pintor Ribera, obra de Mariano Benlliure de 1888.

L'últim és el format per l'antiga Casa Duana Real i l'antic convent de Predicadors, avui Palau de Justícia i Seu de la Caserna General de la Força de Maniobra. El convent de dominics predicadors es va establir sobre l'illa creada per una antiga difluència del Guadalaviar que manté el topònim històric de rambla de Predicadors. Va ser en el seu moment objecte d'un doble emmurallat que es va eliminar amb la cerca cristiana del XIV, moment en el qual el convent i el seu entorn urbà s'incorporaren a la ciutat medieval. El procés de desamortització va fer que l'ex convent s'incorporara al ram de la Guerra, contribuint així a l'ampliació de la Ciutadella que s'havia construït en l'extrem meridional de les hortes de convent, probablement ocupant part d'elles. Passat el temps Predicadors seria la seu de la Capitania General de la Regió Militar i durant el període en el qual la ciutat de València va ser Capital de la Segona República Espanyola, va albergar la seu del Govern Constitucional.

D'altra banda la construcció de la Casa Duana Real en terrenys propers al convent respon a la necessitat de dotar a la ciutat d'un modern edifici duaner amb la doble ubicació de proximitat al camí al mar i la del resguard del emmurallat medieval i la protecció que atorgava la presència de la Ciutadella. La Casa Duana finalitzada en 1762, segons projecte de Felipe Rubio i Mulet, es va convertir en seu de la caserna general dels francesos durant l'ocupació de la ciutat; Suchet va assegurar les bases per a la regeneració urbanística de l'àmbit propiciant la creació dels jardins del Parterre. Després de l'ocupació la Casa es va destinar a Fàbrica de Tabacs, ús que va romandre fins al seu qüestionament després del gran incendi de 1895. Vicente Rodríguez va transformar l'edifici en seu de l'Audiència Provincial en la segona dècada del XX, període en el qual la ciutat reorganitza de manera profunda la ubicació de quasi tots els seus edificis administratius.

Durant el segle XIX es construeixen els Jardins de la Glorieta (Manuel Serrano, 1817 i Antonio Sancho, 1860) i del Parterre (Sebastián Monleón, 1860) conformant-se un dels àmbits més moderns de la ciutat que, juntament amb l'extensió extramurs del Passeig de l'Albereda, fructificarà en les primeres dècades del XX, després de l'enderrocament de la Ciutadella.

Però aquesta idea d'espai urbà selecte conviu amb els processos de reforma urbana de la ciutat tradicional entre els quals destaquen dos que afecten molt directament a l'àmbit: l'obertura i construcció del carrer de la Pau que arriba en un moment de la història del S. XX a trencar el jardí de la Glorieta, i al Pla d'Obertura de l'Avinguda del Real —emmarcat en la reforma interior dissenyada per Aymamí en 1908— que pretenia connectar l'operació urbana de la plaça de la Reina amb el Pont del Real i que haguera comportat una radical transformació de l'àmbit i del seu ric teixit arquitectònic, doncs aquest pla incidia directament sobre el millor caseriu de la ciutat organitzat administrativament com a barri de la Seu.

L'antiga rambla de Predicadors, després plaça de la ciutadella i avui plaça de Tetuan està definida a l'orient pel front de l'ex convent de predicadores i els edificis que han anat substituint les seues hortes (entre ells destaquen els edificis Oliag de Sebastián Monleón de 1862, avui convertits en un qualificat decorat urbà) i a l'occident per una interessant façana urbana formada per un conjunt d'edificis de molt diferents èpoques que, amb excepcions, constitueixen una bona mostra de l'arquitectura de la ciutat: entre ells i de nord a sud mereix la pena destacar: la casa palau Tetuan 8 i 9, l'edifici residencial Tetuan

8, de Miguel Fisac i Nicolau Rubió i Tudurí, el palau de Montortal i el palau de Cervelló, avui seu de l'Arxiu Municipal després de la intervenció de José Maria Herrera. Els dos últims edificis d'aquest front són Tetuan 1 i 2; el primer d'ells que conforma la cantonada amb el carrer Conde de Montornés i dona la volta per Poeta Liern és un edifici eclèctic de principis del XX; el segon és un immoble de les dècades de 1960/1970 procedent i la transformació d'un antic immoble bessó de Tetuan 1, que va resultar molt danyada en durant la riuada de 1957. Completen la definició de la plaça els edificis Conde de Montornés 30, un exercici contemporani que cerca la integració mitjançant una continguda racionalitat i els que actualment ocupen el Centre Cultural Bancaixa; el primer d'ells, Tetuan 23, és un antic palau de finals del XIX, molt ornamentat, de característiques eclèctiques i d'una curiosa composició dual que arriba fins al punt de proposar un doble accés, ha sigut des de 1982 la seu cultural de la Caixa, la qual cosa va suposar ja una intervenció de buidatge; l'edifici de la Glorieta, amb accés per General Tovar, va ser construït per a seu de la Caixa d'Estalvis en 1932,1934, per Antonio Gómez Davó; tots dos immobles han sigut recentment unificats en el seu interior mitjançant una rotunda transformació que, pràcticament, ha acabat per descaracteritzar per complet tots dos interiors (arquitectes Jordá Albiñana i Martínez Montesa).

Finalment l'entorn del Palau de Justícia, que coincideix amb el final del carrer Colón. L'arc nord de l'entorn del Palau està format per la plaça de la Porta de la Mar, espai circular que arreplega la reconstrucció idealitzada de l'antiga Porta situada en l'arrencada del pont del Mar, reconstrucció que es va realitzar després de la Guerra d'Espanya com Monument als Caiguts, arquitecte Javier Goerlich, i pels jardins de la Glorieta i del Parterre, ja comentats amb anterioritat. El traçat circular de la plaça té el seu germen en el plànol d'eixample de Calvo, Monleón i Sancho de 1858 que incorporen el caràcter de passeig saló de l'actual avinguda Navarro Reverter, ja present en el plànol de Montero d'Espinosa en 1853; en qualsevol cas la configuració plena de la plaça no seria possible fins a la demolició de la fàbrica de Gas i la construcció a principis del XX dels edificis situats entre les carrers Gravador Esteve i Colón. L'arc sud de l'antiga Casa Duana està format pels edificis de la Plaça Porta de la Mar, pels edificis de l'arrencada del carrer Colón i pels situats en el carrer Cerdán de Tallada. Des del punt de vista de l'arquitectura tradicional solament tenen interès els primers que conformen en la seua continuïtat un àmbit urbà equilibrat i uniforme d'antigues cases burgeses, de marcat caràcter eclèctic amb incorporació d'element ornamentals i compositius que indiquen un encertada valoració de l'enquadrament urbà: així els edificis extrems imposten les seues respectives cantonades amb cossos sortints de traça circular i l'edifici central incorpora miradors en els seus extrems. Els edificis de l'últim tram del carrer Colón, front comprès entre la plaça i el carrer Conde de Salvatierra són producte de la transformació urbana de la segona meitat del segle XX, caracteritzada per un notable increment de l'edificabilitat tant en altura com en profunditat; dels tres immobles cal destacar l'immoble Colón 86, obra de l'arquitecte el Genovés Tarín i el Genovés Franco, que elabora una cuidada façana que incorpora referències del veí Palau, tant a nivell material com a interpretatiu de solucions constructives, i atén a la situació urbana, proposant una paret mitgera que, des de la perspectiva del paisatge urbà, estableix la relació amb els edificis de la plaça Porta de la Mar; els altres dos immobles manquen d'interès i solament aporten, com l'anterior la seua desmesurada escala. L'immoble que completa l'enquadrament del carrer Conde Salvatierra d'Àlaba amb el carrer Colón és un edifici burgès que valora la trobada d'ambdós vies proposant una composició en vèrtex per a les seues cinc plantes; l'accés principal, no obstant açò, s'estableix pel carrer Colón i des del vestíbul es passa a una escala que finalitza en el pis principal i que cap amunt es transforma en pati, obligant a l'existència d'una altra escala de veïns amb la qual s'articula la comunicació vertical de l'immoble, solució molt habitual en les cases burgeses de renda en les quals la planta principal era utilitzada pels propietaris. Els edificis del carrer Cerdán de Tallada, el primer d'ells és una cuidada obra de l'arquitecte Luis Gay, produeixen una forta agressió sobre el Palau, a causa de la seua immediatesa i la seua desmesurada escala.

En general es pot assenyalar que existeix un nombre significatiu d'edificis amb valors artístics, arquitectònics i històrics, representants del model de la casa burgesa, amb versions canviant segons èpoques. Amb ells coexisteixen un conjunt d'immobles amb un important nombre de plantes situats

tant en la marge dreta del riu en les pomes de vora com en la resta dels àmbits més dilatats del pla: es tracta d'edificis construïts abans dels anys 80 corresponents al període entre el Pla de 1966 i l'aprovació dels plans especials de protecció de 1984.

(3) RONDA GUILLEN DE CASTRO-XÀTIVA-COLÓN (predominen edificacions procedents de la segona meitat del segle XX)

Aquesta zona resulta de l'enderrocament de les muralles de la ciutat en el segle passat, i inclou a més la primera línia d'edificacions de les pomes urbanes de l'alineació oest del carrer Guillén de Castro. El procés d'enderrocament de la muralla porta associat com a conseqüència un intens procés de reedificació de la totalitat de les construccions preexistents en el perímetre del barri. És per açò que la majoria de les edificacions corresponen a les últimes dècades del segle XIX i de forma més freqüent al segle XX. Es concentren edificacions pròpies de l'Eclecticisme però a més, s'ha produït una massiva substitució d'edificacions antigues per altres modernes durant les últimes dècades, com a conseqüència d'haver-se convertit en una de les principals artèries del centre històric.

Així doncs, excepte l'existència puntual d'actuacions de caràcter eclèctic i modernista, es conserva poca edificació que manté el caràcter tradicional de la ciutat antiga.

El carrer Colón és, que en origen part de l'antic recinte emmurallat de l'est de la ciutat antiga i originalment no diferia formalment de la resta; actualment presenta un caràcter urbà propi amb poques referències al passat, constituint el límit entre la zona renovada de Ciutat Vella centre històric i l'Eixample.

S'ha produït un procés de reedificació d'aquest eix viari, en passar a ser un eix comercial i de serveis dels més importants de la ciutat. La nova edificació es caracteritza per presentar un nombre d'altures importants i formalment la utilització de llenguatges contemporanis en alguns casos indefinits.

L'àmbit del carrer Xàtiva pertany a una de les principals àrees comercials i financeres de la ciutat, situat al sud de Ciutat Vella inclou parcialment els barris de Velluters i Sant Francesc del districte pertanyents a Ciutat Vella, inclou també parteix del barri de l'Eixample pertanyent al districte nº 2 *Eixample* en els voltants de la plaça de Bous.

És necessari destacar la presència d'importants equipaments com l'estació del Nord, la Plaça de Bous, l'Institut Luís Vives, l'Església de Sant Agustín, el Museu Valencià de la Il·lustració i la Modernitat (al costat dels jardins de l'Hospital), l'edifici de la Delegació d'Hisenda en el carrer Guillem de Castro, la Biblioteca Pública Valenciana en la carrer Hospital o l'església del Pilar entre altres.

A l'entorn de la plaça de Bous i de l'Estació del Nord, la tipologia edificatòria es caracteritza per tractar-se d'edificis d'habitatges que van de les 7 a les 9 altures, amb llenguatges que varien entre el Racionalisme i el Neobarroc dels anys 30 i 40 del segle XX.

La major part de l'àmbit compta amb una morfologia urbana profundament transformada tant pel que concerneix l'espai públic com a les edificacions.

Un cas significatiu de reforma i amb important presència és l'obertura de la ronda interior (carrers Colón, Xàtiva i Guillem de Castro) després de l'enderrocament de les muralles. Aquesta ronda apareix com un cinturó que confina Ciutat Vella i serveix de transició amb les zones d'eixample que es van començar a desenvolupar a la fi del segle XIX. En el seu disseny se cerca posar en pràctica els criteris higienistes de l'època, amb la configuració d'una àmplia avinguda amb un ample variable entre 20-30 metres amb arbrat i espai suficient per a la correcta circulació de vehicles i persones. Amb l'obertura de la ronda comencen a reblir-se ambdós alineacions amb nous edificis de llenguatge eclecticista i modernista (l'altura original dels edificis de la ronda interior era de 5 altures), doncs es construeixen en últim terç del segle XIX i primera dècada del XX, quan el Racionalisme i l'escala monumental dels edificis

encara no havia aparegut en la teoria arquitectònica ni en l'escena urbana Valenciana. Actualment trobem molts edificis de major altura que els originals, però són fruit de substitucions posteriors, alguns d'ells adscrits al primer Racionalisme valencià dels anys 30 i 40 i considerats amb valor patrimonial, com els existents en el carrer Xàtiva.

També forma part de l'àmbit l'inici de l'Avinguda de l'Oest (actual Baró de Càrcer), una de les reformes urbanes més significatives de la ciutat, duta a terme en 1940, segons projecte de Javier Goerlich de 1929, però el plantejament del qual es remunta al segle XIX. Un espai format per una àmplia avinguda de 16 m d'amplària amb edificis de gran altura (al voltant de 9 altures), adscrits al corrent monumentalista de l'època amb important representació de peces pertanyents al *Racionalisme aerodinàmic*, basat en els cànons funcionalistes però amb una voluntat formal clara associada a les línies corbes. Es tracta, igual que la resta de zones descrites, d'un espai ampli, ordenat, amb àmplies calçades, arbrat i voreres, que al llarg de les dècades han anat decreixent i desapareixent per a llevar espai al vianant i a l'element verd i atorgar-li-ho al vehicle motoritzat.

Existeixen altres zones fruit de transformacions de menor envergadura com la demolició de l'antic Hospital General, en la petjada del qual es situen els Jardins de l'Hospital, integrant les restes del mateix, i que va servir, igual que la demolició del seu veí convent de Sant Agustín (a excepció de l'església) per a albergar edificis adscrits a la *modernitat* de l'època. L'obtenció dels terrenys de Sant Agustín va permetre el desenvolupament d'una xicoteta zona amb trama reticular entre l'avinguda de l'oest i la ronda interior (carrers Quevedo, Osca, Mare de Déu de Gràcia i Requena), amb edificació assimilable en altura i estil a la de l'avinguda de l'oest.

La demolició de l'Antic Hospital General va ser molt més tardana (anys 60), i va generar la proliferació d'edificis en altura en el seu entorn, com els existents en l'alineació nord de la carrer Hospital que amaguen el teixit històric del barri de Velluters i configuren una façana al jardí formada per mostres d'arquitectura contemporània de 8 i 9 altures.

En l'extrem oest, entorn de l'església del Pilar, confinat entre els edificis de Guillem de Castro, carrer Hospital i Baró de Càrcer trobem una xicoteta porció de teixit històric pertanyent al barri de Velluters. Aquesta zona es caracteritza per comptar amb carrers molt més estrets (5 i 7 metres) amb edificis veïnals de llenguatge eclèctic i artesanal de 4 i 5 altures. Carrers compten amb tràfic rodat més reduït i zones condicionades íntegrament per a vianants.

També forma part de l'àmbit l'entorn de la plaça de Bous, exterior a Ciutat Vella i desenvolupat sobre la base d'una trama d'exemple condicionada per l'emplaçament tant de l'Estació del Nord com de la pròpia Plaça de Bous. La tipologia edificatòria pròpia és d'edificis d'habitatges de 7 a 9 altures de llenguatges que varien entre el Racionalisme i el Neobarroc dels anys 30 i 40 del segle XX. Els carrers, de traçat rectilini i amb una amplària pròxima als 15 metres, compten amb un reduït espai per als vianants sent la resta espai per a aparcament en superfície i circulació de vehicles motoritzats.

(4) ANTIC HORT DE SOGUERS I EN SENDRA—CONGLOMERAT INDUSTRIAL (predominança de la tipologia d'habitatge de promoció unitària i veïnal artesanal)

Es tracta d'un nucli amb edificació de característiques diferenciades a les de la resta del barri. Situat en el que antigament va ser l'Hort de Soguers, zona d'hortes i de baixa densitat d'edificació. Va ser afectat pel procés de reparcel·lació de l'Hort d'En Sendra, amb l'edificació dels carrers Beneficència, Ripalda i Na Jordana segons projecte de 1850, segons el tipus d'edificació d'habitatges seriatos (habitatge obrer).

En aquesta zona es concentren els escassos exemplars d'edificació industrial que es localitzen dins de Ciutat Vella.

En el nucli de l'Hort d'En Sendra, es concentra un nucli d'edificis d'habitatge eclèctic, de característiques no massa acusades, similar a la del carrer Corona, fruit d'un procés de densificació de la trama de la carrer Marquès de Caro.

(5) NUCLI HISTÒRIC DEL CARME (predominança de la tipologia de la casa obrador i veïnal artesanal)

Es desenvolupa entre la zona interior a la muralla musulmana i els raval annexos a la mateixa per la muralla cristiana. De desenvolupament preferentment artesanal, reflecteix aquests orígens en la seua trama i la seua edificació. Dins dels límits d'aquesta zona es trobe els carrers i les seqüències articulades de xicotetes places que conformen el més representatiu de l'espai urbà del barri.

Els tipus d'edificació dominant són:

Casa obrador i veïnal artesanal i clàssica. Aquesta última es desenvolupada sobre les xicotetes parcel·les característiques de l'edificació artesanal, o producte de reformes realitzades sobre els mateixos habitatges artesanals preexistents, presenten en moltes ocasions criteris compositius similars a les primeres, amb diferenciació tan sol de característiques formals. En altres ocasions presenten una major escala, i conseqüentment totes les característiques definides per a aquest tipus d'edificació.

Casa acomodada preferentment de caràcter clàssic. Abunden els exemples de característiques compositives pròpies de les cases destinades a la classe acomodades del segle XVIII, situades de forma dispersa. En el carrer Portal de Valldigna apareix un grup d'època posterior que respon amb més claredat als preceptes formals acadèmics.

(6) EIX CARRER SERRANS (predominança casa veïnal artesanal i clàssica)

El carrer Serrans és un dels principals eixos radials en sentit nord i una fonamental via de penetració des de les Torres, actual plaça dels Furs, al centre de la Ciutat; aquesta penetració ha sigut fonamental durant tot el segle XX ja que les Torres havien perdut el seu caràcter d'establiment penitenciari i a l'altre costat del riu se situava l'Estació anomenada del Pont de Fusta que vinculava la ciutat amb la seua raval nord. El recorregut de penetració es diluïa a partir de la Plaça de Manises que ha sigut seu de la Diputació Provincial des de 1925. És important destacar la singular relació perspectiva que s'estableix entre el carrer Serrans, i les torres, relació que es complementa amb la Torre de l'antiga i desapareguda església de Sant Bartomeu.

En el procés de reedificació aquest eix en el s. XIX adquireix una clara característica global d'edificació veïnal artesanal i clàssica.

(7) ZONA DE L'ANTIC GREMI DE TINTORERS (predominança casa obrador i veïnal artesanal)

Conjunt format en el segle XVII entorn de l'eixida del Portal de la Corona. Va ser assentament del gremi de tinters, entorn de la sèquia que recorria el carrer, i conserva les característiques de l'edificació artesanal enfront de les dos zones que la voregen.

És possible establir diferències entre l'edificació del carrer de la Corona i del carrer Sant Ramón. Carrer San Ramón es troba menys intervinguda i presenta un tipus d'edificació de característica artesanal, amb xicotetes incrustacions d'edificació veïnal de característiques simples i edificació de nova planta. El seu estat de conservació és, en general, deficient.

Respecte del Carrer Corona manté un caràcter mixt, amb alternança d'edificacions diverses, artesanal, veïnal i senyorial.

- Edificació artesanal: Conserva vestigis d'edificació artesanal en tota la seua longitud

- Edificació burgesa: Existeixen exemples aïllats d'aquest tipus d'edificació, generalment simple i de xicotetes dimensions.
- Edificació veïnal: Tant de caràcter clàssic com a eclèctic. És, curiosament, una de les poques zones del barri on aquest últim tipus d'edificació té una implantació relativament considerable, possiblement lligada a l'edificació de la Beneficència en 1876, al començament de la implantació del nou estil.

(8) ZONA EIXAMPLE DEL CARME (predominança noves edificacions)

Àmbit totalment renovat. S'assenta sobre la superfície antigament ocupada pel raval de la Moreria, assaltada i destruïda a mitjan segle XV. Tota l'edificació és de nova planta i presenta característiques aliè als paràmetres de les edificacions tradicionals de la ciutat antiga. Fins i tot el teixit urbans ha perdut part de les seues característiques originals.

(9) CARRER CAÑETE (predominança de la tipologia casa obrador i veïnal artesanal)

Actual atzucac, encara que a l'origen comunicava el carrer Corona amb el carrer Quart. Es va tancar en 1730. Conserva un conjunt d'edificacions del segle XVIII amb poques transformacions, que sorprenentment han sobreviscut al procés de construcció de l'anomenat eixample del Carme.

(10) EIX CARRER QUART (predominança de la tipologia de casa acomodada clàssica i eclèctica)

El carrer de Quart, frontera administrativa entre els barris del Carme i de Velluters, és la prolongació natural del carrer Cavallers cap a la porta exterior de la muralla cristiana. Les diferències entre ambdós vies són evidents, el carrer Cavallers representa tradicionalment la principal via d'assentaments nobiliaris i d'institucions públiques de la ciutat i en la mateixa dominen els palaus i l'edificació senyorial, tant clàssica com a eclèctica; el carrer de Quart és de característiques edificatòries més variades. No es localitzen palaus pròpiament dits, però sí cases acomodades, tant clàssiques com a eclèctiques i de dimensions considerables. Ha patit un procés de reedificació de nova planta molt intens.

(11) EIX CARRER CAVALLERS (predominança de la tipologia de la casa senyorial-palau i la casa acomodada tant clàssica com a eclèctica)

Actual frontera administrativa entre els barris del Carme i Mercat. Principal via d'assentaments nobiliaris i d'institucions públiques de la ciutat, no participa de la uniformitat de les categories tipològiques del barri, i pot ser considerada com una excepcionalitat i de característiques pròpies. Pel mateix caràcter excepcional que té presenta un estat de conservació excepcionalment bo en comparació del nucli del barri. L'edificació comporta l'existència d'unes característiques formals, i conseqüentment cromàtiques, totalment independents. Al llarg d'aquest eix es trobe representades la totalitat de les categories tipològiques establides, fruit del continu procés de substitució i reedificació al que ha estat sotmès com a via representativa de la ciutat. Domina la presència de la casa senyorial- palau i la casa acomodada tant clàssica com a eclèctica.

(12) ZONA CENTRAL SEU-XEREA (predominança de tipologia de casa veïnal i acomodada clàssica i eclèctica)

Representa, l'espai urbà corresponent al vell recinte emmurallat musulmà, la qual cosa té una clara correspondència amb l'intricat viari que encara avui subsisteix. Es tracta, a més, d'una de les àrees més antigues de la ciutat, en la qual es conserven nombroses restes de la ciutat romana original, que en la seua major part estaria englobada en aquest sector de la ciutat. Aquest sector del barri es caracteritza, per la seua proximitat al centre cívic de la ciutat, i per l'abundant presència d'edificis de caràcter senyorial, en haver-se convertit, després de la Conquesta i el Repartiment, en un enclavament de tradicional assentament nobiliari.

Les seues característiques tipològiques són les pròpies de la ciutat medieval, amb abundant presència d'edificacions pertanyents als segles XIX i anteriors, tals com cases veïnals i acomodades (clàssiques i eclèctiques). Aquests diversos tipus d'edificacions es presenten sense que existisca predominança d'uns sobre uns altres, coexistint edificis de totes les tipologies en els mateixos espais urbans.

(13) EL CENTRE CÍVIC I RELIGIÓS DE LA CIUTAT HISTÒRICA

El centre cívic i religiós de la ciutat històrica, la plaça de la Mare de Déu i el seu entorn immediat. Una zona altament qualificada quant al seu teixit que és el barri de la Seu, que coincideix més o menys amb l'àmbit ocupat per la ciutat fundada en època romana. En aquest àmbit se situen els següents monuments: la Catedral, Casa Vestuari, basílica del Mare de Déu dels Desemparats, Antic Almodí, l'església del Salvador i els palaus de la Generalitat, de la Scala, de Català de Valeriola i Berbedel; a l'entorn immediat de la muralla romana estan els palaus d'Escrivá i de l'Almirall, els Banys de l'Almirall, l'església de sant Esteban i les restes de la col·legiata de sant Bartomeu. El teixit està organitzat a partir de la presència dels antics eixos romans; el card podria identificar-se en el sector nord amb el carrer Salvador i en el sector sud amb el carrer sant Vicente, la qual cosa obliga a l'existència d'un punt o d'una articulació que bé podria ser l'espai de l'antic fòrum, coincident més o menys amb l'emplaçament de la basílica i/o amb la plaça *Dècim Juni Brut*; el decumano seria la referència de traçat de l'actual carrer de Cavallers, eix d'eixida de la ciutat cap a l'oest en el qual se situaran el palau de la Generalitat i la casa de la Ciutat, mentre que cap a l'est es podria identificar amb el carrer Almodí, plaça de sant Esteban, encara que la presència del llit del Túria restarà importància a aquesta estructura viària. Superada la ortogonalitat d'aquests eixos la resta del teixit sembla respondre a desenvolupaments d'origen medieval, la qual cosa fa suposar que durant èpoques dilatades la ciutat romana va deixar de tindre presència, raó que va propiciar un desenvolupament urbà en el qual les referències ortogonals són molt escasses, pràcticament nul·les. El parcel·lari és xicotet, no obstant açò alberga nombrosos edificis importants, antigues cases palatines en les quals el substrat medieval és significatiu. Durant l'època de les reformes urbanes (1850/1975) es produeixen dos operacions importants: l'obertura/ampliació del carrer Navellos que serà fonamental per a enllaçar el centre de la ciutat amb el seu raval, no oblidem que la via Navellos/Sant Llorenç facilitava la comunicació amb l'antiga "Estacioneta del Pont de Fusta", i un extens "alliberament" d'espais en els entorns de la Catedral i de la Basílica propiciada per nombroses reformes urbanes, realineacions o fins i tot operacions de salvaguarda arqueològica, com el recent episodi de creació de la plaça de l'Almoïna.

Aquest teixit urbà sustenta una edificació d'alta qualificació patrimonial; un primer grup d'edificis serien els monuments ja assenyalats; un segon grup estaria format pels edificis que han rebut la qualificació de béns de rellevància local en aquest àmbit concret, a saber la torre de la ex col·legiata de sant Bartomeu, els palaus de la Batllia i de Benicarló, el monestir de la Puritat i l'església de sant Llorenç; i finalment, un tercer grup estaria format per la major part de les edificacions que no han sigut objecte de transformació en el període 1950-1980 que, en la seua immensa majoria, estan incloses en el Catàleg d'Edificació Protegida per reunir valors contrastats d'interés arquitectònic, històric o artístic.

(14) ANTIC RAVAL MUSULMÀ (predominança de tipologia d'edificacions artesanals)

Aquesta zona de singularitat tipològica es correspon amb l'àmbit de l'antic raval musulmà de la Xerea, és a dir, el sector comprès entre el carrer del Governador Vell i la plaça de Tetuan. Aquest sector, és una zona de predominant assentament popular, per la qual cosa tant les dimensions parcel·làries com la pròpia estructura arquitectònica de les edificacions es corresponen majoritàriament amb les dels habitatges catalogats com a artesanals.

Es genera, una divisió de l'àmbit tradicional del barri, en el qual la pròpia història i el desenvolupament històric diferencia els dos sectors originals de la ciutat musulmana -el intramurs i l'extramurs-, s'hereten per la ciutat posterior i donen lloc a àmbits diferenciats tipològicament i, per tant, cromàticament.

(15) REFORMA URBANA CONVENT DE SANT DOMÈNEC I CIUTADELLA

Àmbit resultant d'intervencions que tenen el seu origen en els processos de reforma urbana de la segona meitat del segle XIX. El primer es correspon amb el Desamortitzat Convent de Sant Domènec, convertit en Capitania General després de la Desamortització de Mendizabal, i el segon a la reconstrucció al llarg de la segona meitat del segle XX dels solars originalment pertanyents als horts del convent i a la demolida Ciutadella. Espai urbà en el qual coexisteixen àmbits arquitectònics caracteritzats per edificacions extremadament diferents, tant estilísticament com quant a la funcionalitat i l'escala de les mateixes.

(16) EIX CARRER LA PAU (predominança de tipologia de palaus i casa veïnal eclèctics)

Aquesta zona es correspon als processos de reforma urbana de finals del segle XIX: l'obertura del carrer de la Pau. Es tracta d'un dels espais més coherents i representatius de la ciutat vuitcentista tardana, caracteritzat per la voluntat d'obrir vies d'accés ràpid a l'interior de la densa i bigarrada ciutat heretada de l'edat mitjana, i per la implantació dels nous corrents estètics de finals del XIX: el Modernisme i l'Eclecticisme.

El caràcter de globalitat del procés desenvolupat, i la celeritat amb que l'obertura del carrer va ser duta a terme garanteix la coherència del conjunt de l'actuació i de l'espai urbà generat, un dels més representatius del centre històric.

Es tracta de l'àmbit urbà paradigmàtic de l'eclecticisme valencià, i possiblement, donada la seua major homogeneïtat global, en l'espai eclèctic per excel·lència. No obstant açò aquesta característica de singularitat, ens trobaríem davant un àmbit urbà que respon plenament a les característiques formals descrites per a la zona (18) Sant Francesc - Barri de pescadors.

Les seues característiques formals són les pròpies de l'eclecticisme i si cap, del Modernisme, del que existeixen diversos exemples d'excel·lent qualitat. La seua varietat formal i cromàtica, fruit de la riquesa formal, de la mescla d'estils i de l'ús de materials molt diversos, deriva en una riquesa cromàtica que constitueix, des del nostre punt de vista, el seu major interès formal.

(17) ENTORN DE LA UNIVERSITAT (predominança de cases obrador i veïnal artesanals)

S'inclou en aquest àmbit el teixit urbà proper al real col·legi del Corpus Christi i la seu de la Universitat. És el sector que va donar origen al barri i que es va caracteritzar per la presència determinant de la institució universitària i dels edificis i seus a ella relacionats. Té el seu origen en el recinte intramurs de la vella ciutat musulmana, que discorria per la carrer Barques i seguia per la de les Comèdies. Com pot veure's, tan sol un sector que sobrepassa aquest últim límit s'escapa del recinte musulmà original, del que ha heretat, més o menys directament, el seu viari irregular i la seua parcel·lació fragmentada.

En el seu àmbit es trobava situada l'antiga Jueria o "Coll Vell", però la importància del mateix es va derivar més aviat de les transformacions posteriors al seu assalt i destrucció. Va ser precisament en el seu àmbit en el qual es va erigir la Universitat i el Col·legi del Patriarca, autèntic nucli institucional entorn del com es va articular la vida del barri.

En l'actualitat manté les característiques formals i tipològiques típiques de la resta dels barris del centre històric, i pot apreciar-se una certa continuïtat amb el veí barri de Seu-Xerea, sense que la recta del carrer de la Pau aconseguís trencar una lògica estructural urbana que es manté malgrat la presència d'aquest important i significatiu eix viari.

Formalment predominen els edificis pertanyents a les famílies més antigues (artesanals i veïnals), amb major o menor presència d'unes o unes altres en zones concretes del barri, però sempre respectant la tendència a la mescla de tipologies entre els mateixos, en una estructura en les cases artesanals i acomodades conviven uns al costat d'uns altres.

Cromàticament les gammes més característiques seran les pertanyents a aquestes tipologies, bàsicament els colors ocres i almànguenes, en una estructura cromàtica que recorda poderosament les ja vistes per a la resta de la ciutat històrica.

(18) SANT FRANCESC-BARRI DE PESCADORS (predominança edificacions eclèctiques)

Es tracta de les zones articulades entorn de l'actual plaça de l'Ajuntament, que deriven de l'espai resultat del demolit convent de Sant Francesc. Aquest espai, inicialment poblat després de la conquesta cristiana, per la seua situació extramurs del recinte emmurallat musulmà, es produïrien les principals transformacions dutes a terme en les últims dècades del segle XIX i primers del XX, principalment lligats a dos actuacions fonamentals: la ja esmentada demolició del convent de Sant Francesc, i la reurbanització integral del deteriorat barri de Pescadors.

El resultat és que es tracta de l'àrea més extensa en el que pot parlar-se pròpiament de predominança total de les característiques formals de les edificacions eclèctiques i de les gammes cromàtiques a ells associats. En el conjunt d'aquest àmbit han desaparegut quasi totalment els edificis anteriors, de manera que les tipologies artesanals i veïnals clàssiques tenen una presència pràcticament testimonial, i fins i tot els edificis que poden classificar-se com a veïnals eclèctics són extremadament escassos.

Es tracta d'una zona predominantment eclèctic en el qual la presència d'aquest tipus d'edificacions genera una escena urbana rica formal i cromàticament, en la qual ho multiplicitat de materials i ho complexitat de les solucions formals adaptats és el norma més característica.

Podem distingir en aquesta zona l'àmbit articulat per la reforma urbana que va donar origen a la carrer Poeta Querol, xicoteta i quasi insignificant carreró del teixit anterior a la reforma i que s'ha convertit en el carrer més cotitzat pel comerç internacional d'alt nivell (aglutina les tendes de Lladró, Louis Vuitton, Loewe, Bulgari, Rolex, Montblanc, Nexpresso, etc.). La plaça/carrer del marquès de Dos aigües i, la seua estricta continuïtat, el carrer del poeta Querol connecten el carrer de la Pau amb el carrer de les Barques, aquesta última centre financer de la ciutat i de la Comunitat Valenciana fins a l'esclat de la recent crisi, doncs alberga les seus centrals de les ja desaparegudes institucions financeres Valencianes (Banc de València i Caixa d'Estalvis de València). En el seu conjunt està inclòs en territori voltat per la muralla musulmana doncs aquesta defensa en el seu traçat sud séquia el curs del braç del Túria, raó per la qual cal entendre la plaça del Mercat i el carrer de les Barques com un mateix espai extramurs d'únic origen. Ara bé si en el cas de la plaça del Mercat el teixit es va especialitzar en la funció comercial, aquest àmbit de la Universitat va albergar notables edificis de la noblesa (Vilaragut, Boil d'Arenós, Cardona, Dosaigües, Vic...) i el "call jueu" que va anar definitivament amortitzada amb la implantació de la seu universitària i del real col·legi del Corpus Christi. No obstant açò el traçat de la ciutat, mantenint referències clares a la vora musulmana ha patit tal cúmul d'obertures viàries i realineacions que resulta difícil identificar en ell, salve per la presència de significats edificis, a la ciutat antiga, doncs s'ha produït també una intensa renovació edilícia vinculada als moments expansius que ha protagonitzat la ciutat en els últims 150 anys. La prolongació del carrer *Canalejas*, temptejada ja en 1908 (reforma de Aymamí), planificada en la Reforma de Goerlich de 1929 com a obertura de la carrer Poeta Querol i duta a terme en la dècada de 1950 (culminada en 1961), va suposar la desaparició de les places de Vil·la-rasa, sant Andrés i de Mirasol, la pèrdua d'interessants i fitades relacions espacials i la creació d'un eix urbà fictici que va actuar simplement com un instrument de requalificació urbanística en una operació urbana la principal component de la qual va ser l'especulació. L'obertura va propiciar també la desaparició del palau de Vilaragut, doncs va fer que el seu solar resultara apetible per a la construcció de l'hotel Astoria, així com va desencaiar el sentit urbà del palau de Dos aigües, de l'església de sant Andrés i del teatre

Principal. La reforma urbana es va estendre pel carrer Salvá cap a la plaça del col·legi del Patriarca i va crear l'actual plaça en la qual les entrades al col·legi i a la seu universitària han perdut la seua raó de ser. Però com en els casos de les avingudes de Maria Cristina i de l'Oest, aquesta obertura urbana s'ha incorporat avui a la ciutat, i pels mateixos arguments que en els dos casos anteriors aquest instrument de planejament la considera part del teixit a preservar i mantindre i per açò, proposa interpretar la seua ordenació original com a part del teixit ja històric.

L'edificació que dona forma al teixit urbà està fonamentalment composta pels edificis de caràcter monumental ja comentats; pels palaus o les seues evolucions que van caracteritzar a les residències de la noblesa Valenciana; per l'edificació que es desenvolupa sobre actuacions de transformació urbana que són concordes amb les mateixes (conjunts edificats de la carrer poeta Querol) per edificacions excessives en altura, poc concordes amb la trama urbana amb un fort caràcter desestructurador com el conjunt de Vilaragut-Rodrigo Botet; els edificis excessius de la trobada entre poeta Querol i Barques, així com el conjunt edificat de la xicoteta però significativa illa que dona enfront de pintor Sorolla-Juan d'Àustria, format pel Banc de València, obra de Gómez Davó, Traver, Goerlich i Almenar, la casa palau de Huarte o Penalba, restaurada i transformada en seu bancària per al banc Urquijo entre 1972 i 1975 i la seu central de la caixa d'estalvis de València construïda sobre el solar del col·legi de Na Monforta en la dècada de 1980; pel conjunt d'edificis que conformen la carrer Comèdies, entre els quals destaca l'edifici Tortosa-Martínez Sala d'Albert i finalment per l'arquitectura eclèctica que caracteritza la transició entre el vuit-cents i el nou-cents i que s'acumula en aquells àmbits en els quals o bé no s'ha produït reforma urbana o bé els nivells d'aprofitament urbà estaven ja fixats amb la intensitat suficient com perquè no hagen propiciat la renovació edificatòria (enfront del carrer de les Barques entre Transits i Virues, hotel Regna Victòria de Ferreres). Entre les arquitectures desaparegudes cal assenyalar el palau de Vilaragut, els col·legis de Na Monforta i de sant Tomás de Villanueva, el banc Hispà-Americà i els magatzems Ernesto Ferrer; entre les clonades la casa palau de Dos aigües que afegia façana i torre i canvia el seu sentit urbà en la dècada de 1960.

(19) NUCLI HISTÒRIC VELLUTERS 2 (predominança de tipologia de casa veïnal clàssica. Carrers Murillo i Carnissers casa veïnal eclèctica)

Es tracta de la zona compresa entre el carrer Balmes al sud i el carrer Quart al nord, flanquejant a l'oest amb l'avinguda de Guillem de Castro, i a l'est per l'eix format pels carrers Moro Zeid, Santa Teresa i Peu de la Creu. L'estructura urbanística d'aquesta zona, està fortament caracteritzada per la situació de l'edifici de l'Escola Pia, el principal nucli monumental de tot el barri, i la cúpula del qual serveix de punt de referència d'aquesta zona de la ciutat.

L'estructura tipològica d'aquesta zona es caracteritza, per la pervivència de l'antiga estructura parcel·lària pròpia de les edificacions artesanals, reconstruïdes en clau classicista per al seu ús com a habitatge de lloguer. No obstant açò existeixen dos circumstàncies que diferencien aquesta zona de l'anterior que és el menor grau de deterioració urbana i l'existència d'eixos viaris, tals com els carrers Murillo i Carnissers, que presenten una major qualitat arquitectònica, i que es caracteritzen per l'existència d'edificacions de majors dimensions, i que evidencien una major penetració de les característiques formals de l'eclecticisme. En aquesta zona es constata la presència de les dos úniques edificacions de l'interior del barri que poden ser qualificades de modernistes, situades en el carrer Lope de Rueda.

(20) ÀMBIT DE L'ANTIC CONVENT DE LA PURITAT (predominança tipologia de casa veïnal de promoció unitària)

Un nucli caracteritzat des del punt de vista tipològic, per habitatges de promoció unitària situat en l'extrem nord-est de la ciutat, en l'articulació dels carrers Quart i Bosseria, i que està constituït pels carrers Conquesta, Rei don Jaime i Moro Zeid. En aquesta zona es realitza una actuació urbanística unitària entorn dels anys 1845, producte de la demolició i reparcel·lació de l'antic Convent de la Puritat,

configura un viari molt homogeni des del punt de vista formal, la qual cosa diferencia aquest conjunt de carrers de la resta de les quals configuren el barri.

(21) EIX CARRER BOSSERIA (predominança de la tipologia de casa obrador artesanal)

La zona del carrer de Bosseria que respon més a les característiques tipològiques del Barri del Mercat, que a les del Barri de Velluters. El carrer tal com la coneixem avui dia, deriva de les preexistències prèvies a la reparcel·lació del Convent de la Puritat. Quan es procedeix a l'enderrocament del mateix, es produeix una forta reestructuració de tota aquesta zona, ja que la vorera del carrer de la Bolseria pertanyent al Barri de Velluters, estava definida anteriorment per la paret est del convent.

La totalitat del carrer està definida per edificacions obrador artesanals de mínimes dimensions, que dóna com resultat una escena urbana extremadament fragmentada, composta per nombroses edificacions amb un mínim ample de façana, i una sensació visual de forta verticalitat i fragmentació.

Existeix un fort procés de reconstrucció de totes les edificacions que recauen a aquest costat del carrer, la qual cosa sembla evidenciar que aquests solars quedarien exclosos del procés de construcció de l'habitatge acomodat que caracteritza la resta de la parcel·lació, i es dedicarien directament a aquesta tipologia obrador artesanal.

(22) ENTORN SUD DEL CARRER CAVALLERS (predominança de tipologia de casa senyorial, palaus i casa acomodada)

Se situen la pràctica totalitat de les edificacions palatines i senyorials del Barri del Mercat, ja que el carrer de Cavallers i el seu entorn immediat ha sigut un dels assentaments tradicionals de les famílies nobles i enriquides de la ciutat. Se situen edificacions com el palau dels Comtes de Trenor (antic-palau del Víncl dels Queixal), el palau dels Centelles (o dels comtes d'Olive) el Palau de Fuentehermosa, la casa dels Selva, la casa dels Més, el Palau dels Lassala, el palau d'En Bou, el palau d'en Ripoll, o la casa dels Julià; i tot açò malgrat les demolicions de palaus medievals duta a terme en el segle passat en el carrer de Cavallers. Conseqüentment ens trobem amb un teixit format per parcel·les de majors dimensions que en altres zones del centre històric de predominança d'edificacions artesanals o derivades de les mateixes al mateix temps que es produeix una menor densitat poblacional.

Es tracta del sector de la ciutat històrica que millor conserva les característiques tradicionals de les edificacions, anteriors a la irrupció de l'Eclecticisme. Des del punt de vista cromàtic, els colors predominants seran els que es deriven de les tipologies acomodada clàssica (en menor mesura eclèctica), Palaus, i Veïnals Clàssica i Eclèctica.

(23) ASSENTAMENT NOBILIARI I SENYORIAL DE VELLUTERS (predominança de la tipologia de cases senyorials i palaus i cases veïnals eclèctiques)

Zona situada entre els carrers Carda, Santa Teresa, Belluga i Botelles es troba un sector urbà que, tenint com a eix el carrer Exarchs, es caracteritza per haver sigut un tradicional assentament nobiliari. En aquest sector es produeix la major concentració d'edificis senyorials i palaus del Barri de Velluters, tals com la casa dels Marquesos de Llaneras i la casa dels Eixarchs; i també en aquesta zona es trobaven, abans de la seua demolició, el palau del Comte de Parcent i la casa del Comte de Casal.

Destaca en aquesta zona l'important conjunt de Palaus del carrer Exarchs situats en el carrer, el nom del qual pot reflectir el llinatge del que procedeix que es remunta al segle XIII. Es desconeix que moment es va poder assentar la família en aquest lloc, o si serien eixees exactament les terres que se'ls concedira després de la feliç reconquesta. Queda com a testimoni històric en la ciutat de València una sèrie de carrers que rememoren aquest esdeveniment, com els noms de Barcelona, Lleida, Zaragoza en al·lusió a aquells que les van habitar. En 1447 un gran foc en el mercat va arrasar més de 200 cases. Tal vegada es vera afectada el carrer i amb açò tindríem una data "post quem" per a la construcció dels palaus.

Palaus del carrer Exarchs, nombres 3, 5 i 7 formen un conjunt unitari. En l'exterior no s'endevina aquesta unitat, ja que els tres edificis estan clarament delimitats, en canvi, la imbricació interior en tal que és difícil situar-se una vegada es penetra a l'interior, i la distribució és la d'una gran casa. El número 9 és un convent de les Trinitàries Caputxines, remodelat en 1978. És també original del segle XV. Havent-hi pluralitat en l'aspecte extern i les entrades, la zona habitable és un tot indivís, l'estructura del qual indiferenciada externament no és possible destriar una vegada es penetra en ella.

La resta del carrer de Eixarchs es caracteritza per l'existència d'edificacions veïnals de caràcter eclèctic, que evidencien que l'atractiu d'aquest nucli va facilitar durant el segle XIX, la substitució de les edificacions originals per altres corresponents a un estatus social més elevat a les de la resta del barri.

(24) ENTORN MERCAT, LLOTJA I PLAÇA REDONA (predominança de les tipologies de casa obrador i veïnal artesanal)

El territori del Barri del Mercat es vertebrava al voltant de l'àrea comercial de la ciutat medieval. La singularitat urbana de la plaça del Mercat, a l'origen alt medieval un àmbit ras exterior a la muralla àrab, apte per a la celebració dels mercats setmanals, a la qual la pròpia història de la ciutat afegia la complexitat de les presències de la Llotja de la Seda i de l'església de sant Joan del Mercat, no pot ocultar l'existència d'un teixit urbà molt especial, format en la seua major part per cases-obrador, assentat sobre un parcel·lari menut, entrellaçat, que respon a aïxos diferenciats, probablement procedents d'antics camins o llits d'aigua, la major part d'ells avui ignorats o desconeguts. Amb tot, el teixit que constitueix l'antiga Caserna del Mercat, té trets de forta homogeneïtat, amb evidents singularitats, però sense radicals distincions entre els àmbits interior i exterior a la muralla àrab, la qual cosa permet pensar que la prop del XI havia sigut àmpliament desbordada pel desenvolupament urbà abans de la conquesta cristiana com ho proven, per exemple, la traça dels carrers Santa Teresa i Peu de la Creu, la presència de la mesquita de la Boatella que donarà origen a mitjan XIV a la fundació de la parròquia de sant Joan del Mercat, i les innombrables troballes arqueològiques entorn de les portes i ravals de la Alcaiceria i Boatella. La trama urbana que es genera a partir de la plaça té una traça dominant en doble pinta, amb pomes caracteritzades per tindre el seu costat més curt amb façana a la Plaça i el seu costat més llarg sensiblement perpendicular a ella, en un doble intent d'estendre la centralitat i de captar l'activitat del barri, de tal forma que l'espai urbà dels seus carrerons quede íntimament vinculat.

Aquest teixit urbà planteja algunes singularitats que necessiten, com menys, un esment. La principal és sens dubte, la plaça Redona, un conjunt urbà de singular traça geomètrica que respon a la voluntat municipal, a mitjan segle XIX, d'ordenar i qualificar l'antic solar de la ciutat dedicat al mercat d'aus. És possible que "El Clot", denominació medieval de la plaça Redona, situat entre l'església de santa Caterina, no s'oblidi que aquest temple estava considerat el segon de la ciutat, que replicava a la catedral i que acollia al gremi de platers, i la plaça del Mercat, acollia la alcaiceria i fóra el centre neuràlgic de l'intercanvi en la ciutat àrab. Aquesta presència justificaria la ràpida especialització que va tindre l'espai extramurs que avui coneixem com a plaça del Mercat. El teixit entorn a la plaça Redona és bigarrat i dens, format per edificacions de 4 i 5 plantes sobre solars estret i xicotets, amb una sola comunicació amb el carrer, la qual cosa indica la seua inicial vinculació amb tallers o comerços d'economia familiar. La plaça Redona va ser objecte d'una primerenca actuació d'homogeneïtzació i embelliment urbà a partir d'un projecte de Salvador Escrig de 1851, que té la singularitat de proposar una assenyada i equilibrada ordenança dibuixada per al conjunt d'edificis que conformen aquest espai, però sense atrevir-se a la reordenació parcel·laria, la qual cosa ha generat nombroses dificultats a l'hora d'abordar la seua recent regeneració, mitjançant una acurada intervenció dirigida pels arquitectes Vetges-tu i la Mediterrània. Un altre àmbit singular de la Caserna del Mercat és el que s'articula entorn de l'església de Sant Nicolau de Bari; aquesta església, construïda en època de conquesta sobre el solar d'una antiga mesquita ha experimentat els processos habituals en els temples valencians: extensió, transformació i realineacions per a millorar la seua funcionalitat, consolidar les seues fàbriques, acomodar-se als gustos de les diferents èpoques i inserir-se en els nous plantejaments urbans. Situada al

sud de la carrer Cavallers i al nord de la plaça del Mercat, l'església encapçala un rosari de placetes que discorre intramurs i paral·lel a la traça de la muralla àrab: Espart, Marquès de Busianos, Forn de sant Nicolau, sant Nicolau, Correu Vell, Sagrari de la Companyia i Companyia, fins a les antigues places que conformen l'actual del Dr. Collado. Aquest conjunt de placetes, probablement format per retirs voluntaris dels edificis que les presideixen per a aconseguir una major i millor presència en el teixit, componen un recorregut de singular interès que solament té una rèplica en les places de l'Àngel, Navarresos i Beneyto i Coll en el barri del Carme. El teixit edificat que se sustenta en aquest conjunt de places és molt diferent del que s'articula tant en la plaça Redona com en els voltants de la plaça del Mercat doncs destaquen en ell un conjunt d'edificis de tall palatí que es desenvolupen sobre àmplies parcel·les.

En aquesta part de la ciutat, s'ha desenvolupat una parcel·la molt reduïda que permet el màxim aprofitament comercial. La tipologia obrador artesanal es va derivar directament de la tipologia menestral medieval, que combinava el taller o comerç de planta baixa i l'habitatge superior amb accés directe des de l'interior del taller. Posteriorment, aquesta edificació es va transformar, preservant la parcel·la i recreixent diverses plantes per a habitatge, mantenint la funció comercial de la planta baixa. La conseqüència és un dels barris més densament edificats i poblats de tot el centre històric, amb una imatge urbana molt fragmentària en la qual escassegen les edificacions de certes dimensions i en la qual l'usual és la juxtaposició de moltes façanes altes i estretes per a formar conjunts visualment molt fragmentats.

Tipològicament predominen les edificacions artesanals (en tots els seus tipus), i les artesanals veïnals directament derivades de la transformació de les anteriors. Són escasses les edificacions eclèctiques.

(25) NUCLI HISTÒRIC VELLUTERS 1 (predominança de la tipologia de casa veïnal artesanal)

És la zona els límits de la qual coincideixen amb el carrer de l'Hospital al sud i el carrer de Balmes al nord, limitant a l'est i a l'oest amb les edificacions de nova planta que flanquegen les avingudes de Baró de Càncer i Guillem de Castro. Es tracta del nucli intern del barri, en el qual es va centrar la gran majoria de les activitats de sederia que li van donar el seu nom.

Es tracta d'una trama molt regular, caracteritzada per la pervivència de les xicotetes parcel·les pròpies de les edificacions artesanals, que en la seua majoria van ser substituïdes per edificacions d'estructura veïnal, construïdes en el segle XIX. Manca de zones obertes i d'edificacions d'importància que caracteritzen l'escena urbana, a excepció de la plaça del Pilar i de l'església del mateix nom, situades en l'extrem sud-oest de la seua trama.

(26) ZONA DELS ANTICS CONVENTS DE LES MAGDALENES I DE LA MERCÈ (predominança de la tipologia de casa veïnal clàssica i eclèctica)

Zona situada al sud de la plaça del Mercat, que s'articula entorn de la plaça de la Mercè i la carrer Músic Peydro. Es tracta d'una zona antigament situada extramurs de la ciutat musulmana, en el que era el raval de la Boatella. En el seu desenvolupament urbanístic van tindre una importància determinant les institucions monàstiques erigides extramurs després de la conquesta cristiana, i que en aquesta zona van ser el convent de les Magdalenes i el convent de la Mercè. La seua desamortització i posterior enderrocament va permetre, tant la construcció d'infraestructures (Mercat Nou), com la dinamització urbanística d'aquesta zona, que es va veure pràcticament renovada íntegrament al llarg de tot el segle XIX.

Presenta una trama viària més regular que les situades entre la plaça del Mercat i al carrer de Cavallers. A més, s'aprecia una major presència de les edificacions veïnals, tant clàssiques com a eclèctiques, en detriment de les edificacions artesanals. En la zona situada al sud s'ha produït un major nombre de

substitucions de les edificacions tradicionals, per la qual cosa tipològica i formalment les edificacions que configuren aquesta zona són bastant aliè a les característiques tradicionals del barri.

(27) NUCLI MONUMENTAL DE VELLUTERS

Aquesta és la zona on es concentren les edificacions monumentals del Barri de Velluters: l'antic Hospital General, del que, després de la seua demolició en els anys 60 tan solament queden restes disperses que han sigut integrats en els actuals jardins. En l'actualitat solament es conserven el creuer antic, l'ermita de Saint Lucia, la porta gòtica del carrer de l'Hospital i l'edifici del Col·legi de l'Art Major de la Seda, testimoniatge de l'activitat industrial que va caracteritzar aquest sector de la ciutat durant la major part de la seua història i recentment rehabilitat.

A aquesta zona monumental, l'envolten una mescla d'edificacions tradicionals i recents. Aquestes últimes van canviant la fisonomia tradicional del centre, principalment per l'augment de la seua volumetria. D'aquesta manera, tant el final del carrer de l'Hospital com el carrer Quevedo, són zones quasi totalment modernes des del punt de vista arquitectònic que no responen, de cap manera, a les característiques dels viaris tradicionals del barri. En la carrer Hospital prop del Col·legi de la Seda i en el carrer Torn de l'Hospital encara perviuen edificacions tradicionals de tipologia veïnal.

(28) REFORMA URBANA Av. DE L'OEST (predominança de la tipologia d'edifici d'habitatges en zones de reforma urbana racionalista)

Està formada per les edificacions recaients a l'avinguda de l'Oest. També en aquest cas s'ha produït una substitució total i absoluta de les edificacions tradicionals. En aquest cas, la dinàmica d'obertura de l'avinguda de l'Oest ha sigut més violenta que el gradual procediment de substitució arquitectònica dut a terme en l'avinguda de Guillem de Castro, per la qual cosa la correspondència entre la trama viària proposada per les noves edificacions, i l'antiga trama viària tradicional, és menor. S'aprecia així, l'existència de tensions entre les edificacions pertanyents a aquesta zona i les edificacions tradicionals limítrofes en el punt de transició.

(29) REFORMA DE CARRER SANT VICENT I AVINGUDA MARIA CRISTINA (predominança de la tipologia d'edifici d'habitatges en zona de reforma urbana eclèctiques)

Aquesta zona deriva d'intervencions de renovació arquitectònica en el marc dels processos de renovació urbana del segle XIX i principis del XX.

El carrer Sant Vicent va ser eixamplada en el segle XIX i les seues edificacions van ser totalment renovades. Aquestes noves edificacions, de major escala que les tradicionals pertanyen en la seua majoria a la tipologia de cases veïnals d'eclecticisme ple, per la qual cosa es caracteritzen per la riquesa ornamental i el tractament policrom de les superfícies, lligat a l'ocupació de materials diversos.

L'Avinguda de Maria Cristina, obertura viària planejada a la fi del segle XIX, dibuixada en el planejament municipal de l'any 1892 va haver d'esperar als anys 20 i 30 del segle XX. Conseqüentment, des del punt de vista tipològic, les seues edificacions es caracteritzen per la pertinença estilística a l'arquitectura d'aquesta època, predominant edificis pertanyents a l'eclecticisme tardà, al casticisme i l'art déco.

3.2.2. Tipologia Arquitectònica.

S'ha realitzat un estudi arquitectònic i tipològic (inclòs en la Memòria Justificativa del Catàleg de Proteccions) que ens ha permès el coneixement de les característiques de les edificacions que configuren el teixit urbà de l'àmbit. Es considera necessari definir i identificar els elements que formen les diferents tipologies per a poder ajustar les actuacions i intervencions que poden admetre's en els edificis, protegint i conservant els components o parts d'aquests que es consideren pel fet que posseeixen valors materials, tipològics o ambientals a preservar. L'estudi arquitectònic i tipològic,

s'inclou en la Memòria Justificativa del Catàleg de Proteccions i allí es descriuen detalladament els diferents tipus. No obstant açò, es considera important incorporar el quadre resumeixen resultant de l'estudi que contribueix a aportar informació respecte a una part més de l'estructura urbana de l'àmbit.

ÚS	TIPUS ARQUITECTÒNIC		TIPUS O ESTIL DE FAÇANA	
RESIDENCIAL	TIPUS 1	A. CASA OBRADOR B. CASA "DE POBLE"	TIPUS 1.1	ARTESANAL
			TIPUS 1.2	CLÀSSICA
			TIPUS 1.3	ECLÈCTICA
	TIPUS 2	A. CASA VEÏNAL SENZILLA B. CASA VEÏNAL Variants: habitatge obrer i casa veïnal de promoció unitària	TIPUS 2.1	ARTESANAL
			TIPUS 2.2	CLÀSSICA
			TIPUS 2.3	ECLÈCTICA
	TIPUS 3	CASA ACOMODADA	TIPUS 3.1	ARTESANAL
			TIPUS 3.2	CLÀSSICA
			TIPUS 3.3	ECLÈCTICA
	TIPUS 4	CASA SENYORIAL O PALACIO	TIPUS 4.1	MEDIEVAL
			TIPUS 4.2	CLÀSSICA s. XVIII
			TIPUS 4.3	CLÀSSICA s. XIX
			TIPUS 4.4	ECLÈCTICA
	TIPUS 5	ARQUITECTURA DE L'ECLECTICISME (1875-1917) A. CASA VEÏNAL B. CASA ACOMODADA C. PALAUET	TIPUS 5.1 ECLÈCTIC (1875-1917)	TIPUS 5.1.1 PLE
				TIPUS 5.1.2 NEOBARROC
				TIPUS 5.1.3 ESTIL FRANCÈS
				TIPUS 5.1.4 CLASSICISTA
			TIPUS 5.2 MODERNISTA (1902-1917)	TIPUS 5.2.1 ART NOUVEAU
				TIPUS 5.2.2 MEDIEVAL
				TIPUS 5.2.3 SEZESSION
	TIPUS 6	ARQUITECTURA MODERNA (1917-1960)	TIPUS 6.1	ECLÈCTIC TARDÀ
			TIPUS 6.2	ART DECÓ
			TIPUS 6.3	RACIONALISTA
	TIPUS 7	ARQUITECTURA CONTEMPORÀNIA	TIPUS 7.1	SINGULAR

		(1960-1990)		
	TIPUS 8	ARQUITECTURA RELIGIOSA	TIPUS 8.1	SINGULAR
	TIPUS 9	ARQUITECTURA INDUSTRIAL	TIPUS 9.1	SINGULAR
	TIPUS 10	EDIFICACIÓ SINGULAR	TIPUS 10.1	ARTESANAL
			TIPUS 10.2	CLÀSSICA
			TIPUS 10.3	ECLÈCTICA
			TIPUS 10.4.1	ECLÈCTIC (1875-1917)
			TIPUS 10.4.2	MODERNISTA (1902-1917)
			TIPUS 10.5.1	ECLÈCTIC TARDÀ
			TIPUS 10.5.2	ART DECÓ
			TIPUS 10.5.3	RACIONALISTA

3.2.3. Elements impropis, distorsionants o inharmònics i elements que suposen deterioració visual o ambiental de l'Entorn de Protecció.

L'àmbit del PEP Ciutat Vella, és part, del Conjunt Històric de València, qualificat Bé d'Interès Cultural i a més aquesta superfície inclou unes àrees discontinües que agrupen als diferents entorns de protecció dels BB.II.CC inclosos en ella, són àmbits resultat de la superposició dels àmbits delimitats com a entorn de protecció dels monuments inclosos en l'àmbit del Pla Especial.

Es tracta dels següents sub-àmbits de caràcter patrimonial:

- Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC de la zona central de Ciutat Vella, inclou la zona de l'entorn de protecció de la Torre adossada al llenç de muralla existent entre els carrers de l'Àngel i de Beneito i Coll.
- Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC que recauen a l'antic llit del Riu Túria.
- Àrea de l'entorn de protecció del B.I.C Porta de Quart.
- Àrea de l'entorn de protecció del B .I.C Museu de Prehistòria.
- Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC que recauen a la ronda sud-oest.

La Llei 5/2007, de modificació de la LPCV determina per a aquests àmbits protegits:

- En l'art. 39.2 f) que l'objecte del planejament especial ha de ser la conservació i rehabilitació dels immobles de l'entorn protegit, exceptuant aquells que no s'ajusten als paràmetres bàsics de les edificacions tradicionals de la zona que s'han de classificar expressa i justificadament pel Pla com a impropis, distorsionants o inharmònics.
- En l'art. 39.3.f, el pla identifica els elements, construccions i instal·lacions que, no complint una funció directament relacionada amb la destinació o característiques del bé, suposen una deterioració visual o ambiental de l'àmbit protegit.
- En el cas dels elements impropis, distorsionants o inharmònics s'ha realitzat un estudi diferenciant les diferents situacions:

a. Inadequació volumètrica.

Es considera un edifici inadequat volumètricament quan tot o part d'ell, excedeix del volum propi o característic de les edificacions tradicionals de la zona. També els excessos de volumetria parcials que poden deure's a l'existència de cossos o elements afegits amb posterioritat a la construcció de l'edifici original, cassetons, caixes d'escapes, porxos, trasters, sobreelevacions de coberta etc.

b. Inadequada situació espacial.

Es tracta d'aquells immobles, o parts d'aquests, la ubicació dels quals i la implantació en via pública, espais lliures públics o privats, no s'adequa a la morfologia urbana que configura l'edificació tradicional de la zona.

c. Inadequació formal.

Son els elements que alteren les condicions estètiques, ornamentals o compositives, de l'edificació tradicional de la zona resultant pertorbadors per a l'ambient i paisatge urbà característic de l'àmbit. També elements que afecten al caràcter formal o estètic de les edificacions, color, material, textura o acabats de l'envoltant exterior.

Es refereix a la presència d'instal·lacions vistes, modificació de dimensió i forma de buits de façana, de canvi de materials de fusteries, modificació de textura i color de revestiments, tancament de balconades, terrasses, vestíbuls etc.

d. Inadequació funcional.

Ús o activitats inadequats per resultar contraris als usos tradicionals de l'àmbit.

Del resultat de l'estudi podem assenyalar la presència d'elements que s'inclouen en la calcificació anterior i que descrivim a continuació:

a. inadequació volumètrica:

- Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC que recauen a l'antic llit del Riu Túria. Afectant a diferents entorns de protecció podem assenyalar les següents afeccions:

Existeixen, edificacions que en la majoria dels casos procedeixen dels anys 60 als 80, de tipologia aliena a l'àmbit. Edificacions d'excessiva altura, que a més la seua profunditat edificable sobrepassa la que és habitual en l'edificació tradicional, provocant una important ocupació de les parcel·les. L'excés d'altura sobre les edificacions de tipologia tradicional genera mitgeres vistes i sense tractar que encara emfatitzen més el seu desequilibri volumètric, existeixen també aspectes sobre el tractament de la conformació, composició i materials de les façanes -grans cossos volats (de profunditat i longitud), utilització de rajola vista, emfatització de l'especejament amb les juntes marcades, colors foscos, tots aquests aspectes aliens a l'edificació tradicional. En alguns casos, la seua implantació fins i tot ha alterat la parcel·lació històrica de les parcel·les que ocupen. Aquestes edificacions individualment tampoc posseeixen cap valor que es pugui destacar per a poder ser considerades elements singulars o que requereixen la seua protecció.

- Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC de la zona central de Ciutat Vella, inclou la zona de l'entorn de protecció de la Torre adossada al llenç de muralla existent entre els carrers de l'Àngel i de Beneito i Coll.

L'àmbit està configurat actualment per teixit urbà que procedeix de l'evolució i de la transformació del teixit d'origen de la ciutat històrica. En aquest àmbit s'accepten les determinacions d'ordenació que van suposar canvis radicals en l'estructura de la ciutat històrica i que, fins a aquest instrument de planejament, estaven parcialment qüestionades. Per a adoptar la decisió d'assimilar aquestes transformacions urbanes, s'han realitzat anàlisis des de la perspectiva de la seua consideració com un procés històric urbà ja consolidat i sobre el qual no existeix marxa enrere; feta aquesta anàlisi s'ha optat per depurar els seus plantejaments urbans i per incorporar les seues determinacions d'ordenació al règim urbanístic. Ara bé, aquest criteri és vàlid per a aquelles situacions que responen a traçats que hagen protagonitzat un nivell de desenvolupament important, no per a edificis aïllats que presenten una escala desestructuradora respecte al seu context urbà o estan construïts amb unes alineacions ja amortitzades; per a aquests edificis s'ha adoptat el criteri de considerar-los elements impropis que podrien ser objecte de "correcció" en funció del seu context immediat. Així el traçat i construcció de les operacions de reforma urbana de la plaça de la Reina, de la plaça de Dosaigües i carrer poeta Querol, i de les avingudes de Maria Cristina i de l'Oest, s'inclouen en el planejament amb característiques de traçat i edificació ja incorporades al teixit urbà històric, sense que açò suppose renunciar a la consideració negativa del seu paper en el procés de conservació de la ciutat pels efectes desestructuradors que han protagonitzat en la major part dels casos.

D'altra banda i amb independència d'edificacions aïllades, els conjunts més rellevants d'edificació impròpia són els formats per les edificacions que constitueixen les façanes de la plaça de

la Verge (façana nord i conjunt edificat entre Cavallers i Apòstols), els edificis sobreelevats

del carrer del Salvador i els construïts conformement a la via projectada per a enllaçar la plaça de la Reina

(façana oest) amb el començament de la carrer Bolseria (carrer Taula de Canvis), carrer Moro Zeït, 2, o Na Jordana, 13

- Àrea de l'entorn de protecció del B.I.C Porta de Quart i Àrea de l'entorn de protecció del BIC Museu de Prehistòria.

Zona menys homogènia, es barregen edificacions de característiques diverses, les més antigues implantades a la fi del segle XIX i principis del XX amb edificacions contemporànies. Les edificacions més antigues es concentren pròximes a la Porta de Quart fins al carrer Borrull. La resta d'edificacions situades cap al nord i cap al sud de la Porta de Quart, són edificacions més modernes. Resulta un conjunt heterogeni propi del desenvolupament de la ronda, els solars de la qual van anar edificant-se al llarg d'un període perllongat de temps.

Abunden exemples d'arquitectura contemporània que presenten una volumetria bastant superior respecte d'aquelles considerades representatives amb edificis que van de les 7 a les 9 plantes. Aquest fet, sumat a la presència d'àtics reculats a voltes visibles des de la via pública, genera un perfil de peces variat que en ocasions entra en conflicte amb la visibilitat del monument de la Porta de Quart.

b. inadequació espacial:

- Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC que recauen a l'antic llot del Riu Túria. Afectant a diferents entorns de protecció podem assenyalar les següents afeccions:

S'han localitzat alguns casos en l'àmbit de l'entorn de protecció de l'Ex-Convent del Carmen i església de la Santa Creu.

55359-03, 29, 05 (parcial), 28. Ocupen l'espai projectat per a espai lliure públic pertanyent al Complex Cultural del Convent del Carmen.

c. Inadequació formal.

- Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC que recauen a l'antic llit del Riu Túria. Afectant a diferents entorns de protecció podem assenyalar les següents afeccions:

Les edificacions amb volumetria excessiva generen al seu torn la presència de nombroses i significants mitgeres vistes sense tractar.

En l'entorn de l'Ex-Convent del Carmen i església de la Santa Creu, mitgera vista sense tractar que recau a espai lliure sense edificar de parcel·la (ELP) qualificada com a edificació protegida i a més Bé de Rellevància Local. 55359-15 carrer Pare Orfes

En l'entorn església i Convent de Santo Domingo, mitgera vista sense tractar que recau a espai lliure sense edificar (ELP) de parcel·la qualificada com a edificació protegida. 64285-01 i 09 carrer Ximénez Sandoval

En entorn Ex-Convent del Carmen i església de la Santa Creu, edificacions amb façanes el tractament de les quals, conformació, composició i materials de les façanes - fonamentalment grans cossos volats (de profunditat i longitud), utilització de rajola vista de colors foscos, emfatització d'especejament -, es aliè a la de l'edificació tradicional. També amb el pas del temps s'ha produït la modificació de la configuració original de les façanes, transformació de l'espai de terrasses i balcons; canvis de fusteries originals, presència d'aparells de climatització vistos i elements d'instal·lacions (elèctrica, telecomunicacions etc.) que transcorren per façanes. Transformació de les façanes en les plantes baixes amb elements i materials aliens a les característiques originals de l'edifici.

54345-04 i 05 carrer Museu

55359-26 carrer Salvador Giner

56349-07 carrer Pare Orfes

57342-01 carrer Blanqueries

- Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC de la zona central de Ciutat Vella, inclou la zona de l'entorn de protecció de la Torre adossada al llenç de muralla existent entre els carrers de l'Àngel i de Beneito i Coll.

De forma detallada s'assenyalen les parcel·les de l'àmbit en les quals se situen edificacions que es consideren constitueixen inadequació formal per a l'àmbit:

52287-01 carrer Carnissers, 13-Villena

52287-02 carrer Carnissers, 11

52287-06 plaça Escoles Pies, 3-carrer Carnissers-carrer Balmes

54281-02 plaça Don Joan de Villarrasa, 15

54281-03 plaça Don Joan de Villarrasa, 14

54284-01 carrer Exarchs, 21 - santa Teresa

54284-02 carrer Exarchs 19

55294-01 carrer Taula de Canvis, 8 - En Colom - Danses

55296-09 plaça del Mercat, 25-carrer Taula de Canvis

57333-04 carrer Roterós, 9

58321-01 carrer Samaniego 15, 18

58321-08 carrer Samaniego 17

58327-03 carrer Navellos, 9.

61318-01 carrer Tossalet, 6-carrer Cronista Jerónimo Zurita.

60271-03 carrer Llibreters, 3.

61303-14 Plaça Nàpols i Sicília.

- Àrea de l'entorno de protecció del B.I.C Porta de Quart.

Cal ressaltar en aquest apartat com a elements inadequats formalment la presència de mitgeres vistes com a elements que alteren l'estètica de l'entorn; aspecte que s'accentua quan existeix diferència d'altura entre uns edificis i uns altres. Destaca entre els casos existents el de l'edificació situada en la parcel·la 48313-37 c/ Quart 74, es tracta d'una edificació que per la seua volumetria excessiva, la presència de grans superfícies de mitgeres vistes, l'alteració i modificació incideixen en l'ambient i paisatge urbà de l'àmbit.

En el cas dels Béns Catalogats, els elements impropis, distorsionants o inharmònics, s'assenyalen en la corresponent Fitxa Particularitzada del Catàleg.

d. Inadequació funcional.

- Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC que recauen a l'antic llit del Riu Túria. Afectant a diferents entorns de protecció podem assenyalar les següents afeccions:
  - A l'entorn de protecció del Palau de Justícia, l'estació de servei de combustible situada en la plaça Alfonso el Magnànim que recau al carrer Palau de Justícia.
  - Afluència de trànsit i aparcament de vehicles en la zona corresponent a la marge dreta del llit vell de riu Túria: en els carrers Blanqueries, Conde de Trenor, Pintor López, Plaça del Tremp, plaça de Tetuan, Passeig de la Ciutadella, General Tovar, Palacio de Justícia; i en la marge esquerra: carrer Sant Pio V, carrer la Trinitat.
  - Voreres de secció molt reduïda per a poder conformar àrees per als vianants.
  - Reduït nombre de passos per als vianants que connecten les alineacions nord i sud, dels vials tangents al riu amb el llit del riu i els accessos al llit.
  - Afluència de trànsit en els ponts històrics excepte en el pont de Serrans.
  - Aparcament i ocupació de l'espai lliure de carrer del Cabrit per vehicles.
  - En el llit del riu Túria, excessiva concentració de l'ús esportiu en el tram corresponent del pont de Serrans al de la Trinitat.

- Aparcament i ocupació de vehicles, sobretot motocicletes en les voreres al voltant de la plaça Alfonso el Magnànim i vorera alineació oest d'aquesta plaça.
  - En plaça de Tetuan, aparcament i ocupació de vehicles; elements d'accés i eixida del pàrquing subterrani situat sota aquest espai lliure que redueixen aquest espai.
  - En plaça del Tremp, aparcament i ocupació de vehicles;
  - En Jardí de la Glorieta, falta de passos per als vianants que connecten el jardí amb els recorreguts per als vianants del voltant.
- Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC de la zona central de Ciutat Vella, inclou la zona de l'entorn de protecció de la Torre adossada al llenç de muralla existent entre els carrers de l'Àngel i de Beneito i Coll.

Presència d'usos i activitats en els espais lliures públics en l'entorn urbà que envolta als Monuments que generen afeccions a les edificacions monumentals. A l'afecció del trànsit de vehicle rodat ha d'afegir-se l'estat i les característiques de la urbanització d'aquests espais lliures que no resulten compatibles amb el caràcter i valor monumental que requereixen aquestes zones.

És necessari assenyalar que encara que en l'àmbit de Ciutat Vella s'han anat aplicant mesures encaminades a la seua peatonalització i reducció del trànsit existent encara existeixen zones pendents d'aplicació de mesures per a reduir l'excessiva afluència de trànsit i eliminar la presència de grans zones d'aparcament en superfície que persisteixen. En concret, destaquen com a zones afectades per aquesta inadequació funcional les que constitueixen l'entorn de protecció dels Monuments següents:

- El de l'Església Catedral Basílica Metropolitana de Santa Maria. En aquest cas es tracta de la plaça de la Reina, el carrer de la Pau i el Carrer de Sant Vicent Màrtir.
- El de la Llotja dels Mercaders o de la Seda, el de l'Església Parroquial dels Santos Juanes, i el del Mercat Central. Els àmbits afectats són l'avinguda Maria Cristina, la plaça del Mercat i la plaça Ciutat de Bruixes.

A continuació passem a descriure l'estat actual d'aquests espais que reflecteix la seua complexa situació i la necessitat d'intervenció per a reduir i eliminar les afeccions:

Àmbit de la Catedral:

Format per la pròpia Plaça de la Reina que connecta al nord amb el carrer Miguelete, al sud-oest amb la plaça de Santa Catalina, al sud amb l'inici del carrer Sant Vicent Màrtir, i al sud-est connecta amb el carrer de la Pau.

L'ordenació de l'espai es basa fonamentalment en la presència d'un àrea per als vianants al costat de la Catedral que arriba fins a les embocadures dels carrers Corretgeria i Cabillers, voreres paral·leles a les alineacions de les façanes longitudinals i un espai central ocupat per un espai enjardinat i l'accés al pàrquing situat en el subsòl; aquests dos elements envoltats per calçades.

A més dels propis residents la plaça és un àmbit en el qual conflueix una gran concentració de visitants i turistes atrets per l'interès cultural i comercial de la zona. En les edificacions que conformen la plaça i en els seus voltants es troba implantada una part important del comerç i l'hostaleria que proveeix les necessitats de visitants i turistes de la zona: aquests usos generen també la presència de vehicles per a realitzar la càrrega i descàrrega.

En l'espai conflueix a més una important entrada de trànsit, que des del carrer de la Pau travessa el centre de la ciutat d'est a oest, connectant pel carrer de sant Vicente Màrtir i derivant cap a la plaça de l'Ajuntament o a la plaça del Mercat.

Al costat de la zona enjardinada existeix un nucli important de parades del transport públic i parada de taxis. En la zona central, se situa també l'accés dels vehicles al pàrquing. A aquest aspecte s'afegia la presència de significatives superfícies d'aparcament en superfície a banda i banda de les calçades.

Les zones o àrees de descans existents en l'espai no presenten condicions favorables per al descans dels vianants. El mobiliari urbà i les zones enjardinades són clarament inadequats. La importància turística de la plaça ha fet que els establiments hotelers tinguin una gran presència en l'exterior, per la qual cosa la baralla per l'espai és una de les característiques d'aquest singular espai urbà.

La plaça de la Reina acull actes vinculats a celebracions religioses i a fires d'artesanía. Ocasionalment és recorreguda per manifestacions cíviques.

Àmbit de la Llotja dels Mercaders o de la Seda, el de l'Església Parroquial dels Sants Joans, i el del Mercat Central:

format per la plaça del Mercat; cap al nord-est pels carrers En Colom, p. Taula de Canvis, de Cordellats, La Llotja, Plaça de la Companyia i Pere Compte (Graons de la Llotja), Ercilla que envolten la Llotja; cap al nord pel carrer Bolseria, cap al nord-oest pel carrer Vell de la Palla, carrer Sampedor, carrer Llutxent i la plaça de la Comunió de Sant Joan que envolta l'Església dels Santos Juanes i cap al sud pel carrer Maria Cristina.

L'ordenació actual respon quasi a la d'una avinguda dissenyada per a rebre trànsit d'intensitat mitjana: 2/3 carrils de circulació en sentit sud-est-nord-oest, bandes d'aparcament en bateria o en línia i voreres més o menys àmplies amb alineacions de mèlies (*melia-azedarach*) o acàcies (Els carrers que conflueixen pel nord-est estan reservades per a l'ús del vianant, mentre que en les del nord-oest té prioritat el vehicle rodat).

No pot deixar d'esmentar-se la importància de la transversalitat dels carrers que conflueixen per l'est i oest en la plaça del Mercat, doncs aquestes vies articulen una gran part de l'activitat comercial del barri que no es redueix exclusivament a l'intercanvi en el si del principal edifici sinó que s'estén de manera significativa pels locals dels edificis de l'entorn. Aquests carrers són també protagonistes de l'activitat residencial.

L'atractiu comercial del Mercat Central, del qual l'àrea d'influència s'estén a tota la ciutat, l'atractiu cultural de la Llotja, els sants Juanes i el propi Mercat i l'atractiu turístic d'aquest enclavament urbà determinen un elevat i molt sensible nivell d'utilització, en el qual les necessàries i imprescindibles actuacions de reurbanització han de portar aparellades tant l'eliminació dels trànsits de pas, com la garantia d'accessibilitat rodada per transport públic i privat de residents.

Amb excepció de l'emplaçament d'una falla o del recorregut de la processó del Corpus, la plaça del Mercat no acull cap acte vinculat a celebracions cíviques o religioses; no obstant açò és un canal de trànsit de pas que travessa Ciutat Vella, pas de diverses línies d'autobusos de transport urbà i receptora de nombrosos autobusos turístics que tenen destinació en la pròpia plaça.

Els principals itineraris d'accés en vehicle privat tant a l'entorn del Mercat Central com al format pel tàndem Bruixotes-Vilarrasa són:

- Av. Maria Cristina (pel sud) en la qual conflueixen recorreguts amb origen des del Nord, Est i Sud de la ciutat, accedint fins a aquesta via per Pau-Sant Vicent o per Sant Agustín-Sant Vicent. Desviat després per els carrers Carabasses (sud-oest), Vella de la Palla (nord-oest), Bolsería (nord) i Ercilla a plaça del Collado (aquest).
- Itinerari amb origen des de la zona oest de la ciutat que es realitza a través del carrer Guillem Sorolla, amb accés directe a Baró de Càrcer.

Complementàriament els itineraris d'eixida són:

- L'Avinguda de l'Oest que és la principal via de drenatge de l'àmbit. Des d'ella s'accedeix fàcilment a la ronda interior pels carrers Quevedo, plaça de Sant Agustín o Sant Pablo- Marquès de Sotelo i a la Plaça de l'Ajuntament per Padilla-Periodista Azzati. Malgrat l'habitual estacionament il·legal en doble fila és una via amb capacitat superior a la resta del viari de la zona i garanteix una eixida amb capacitat cap a la ronda interior.
- L'altre itinerari d'eixida que comunica aquesta àrea amb el nord i oest de la ciutat, es realitza des de la Plaça del Mercat, a través de Bolsería-Quart cap al Carmen, Guillem de Castro o Quart-Extramurs.
- L'itinerari Murillo-Carda des de Plaça del Mercat- Bolsería cap a la ronda exterior a Ciutat Vella..

Existeixen en aquest àmbit significatives concentracions d'aparcament en superfície amb vehicles aparcats en una i dues files en la plaça del Mercat en l'alineació que recau al Mercat Central i a l'Església dels Santos Juanes, encara tenint en compte l'existència d'aparcaments subterranis en la zona.

- Àrea de l'entorn de protecció del B.I.C Porta de Quart.

En primer lloc, cal assenyalar la presència de l'estació de servei del carrer Guillem de Castro al costat de la Porta de Quart, activitat que genera important afecció ambiental i paisatgística, en l'espai que envolta al Monument.

D'altra banda, cobra especial rellevància l'afecció que genera el trànsit del vehicle rodat al que ha d'afegir-se l'estat i les característiques de la urbanització dels espais lliures que no resulten compatibles amb el caràcter i valor monumental que requereixen aquestes zones.

Encara que en l'àmbit de Ciutat Vella s'han anat aplicant mesures encaminades a la seua peatonalització i reducció del trànsit existent, encara existeixen espais pendents d'aplicació de mesures per a reduir l'excessiva afluència de trànsit i eliminar la presència de grans zones d'aparcament en superfície, sobretot en les zones -de la ronda i de l'eixample-. Destaquen com a zones afectades per aquesta inadequació funcional de:

- Carrer Guillem de Castro en els voltants dels jardins de Guillem de Castro i de l'estació de servei.

A continuació passem a descriure l'estat actual d'aquests espais que reflecteix la seua complexa situació i la necessitat d'intervenció per a reduir i eliminar les afeccions:

Guillem de Castro:

Al nord de la Porta de Quart trobem els jardins de Guillem de Castro, espai protegit; aquest espai se separa de l'edificació propera mitjançant un carril rodat amb estacionament en cordó a un costat, flanquejat per dues voreres d'un metre (aproximadament). Aquest carril té un caràcter de servei per a veïns residents en aquesta via, per la qual cosa el seu ús podria reduir-se molt. La posició del carril rodat i l'escassetat de vorera dificulta la relació entre Ciutat Vella i els jardins; a més, en la zona més propera a

la Porta de Quart, aquest carril travessa la plaça de Santa Úrsula, trencant la continuïtat per als vianants fins al BIC i permet el trànsit rodat al costat del monument. Existeix a més una parada de taxi en el carrer Guillem de Castro, ocupant un tros dels jardins i molt propera al BIC.

Al sud de la Porta de Quart trobem una via de servei que duplica la circulació existent en la pròpia ronda i genera un espai ocupat per l'estacionament en superfície (a banda i banda del carril de circulació) i la zona de servei de la gasolinera situada entre aquesta via i la pròpia ronda. L'ocupació d'aquesta via per part del trànsit rodat redueix l'espai per als vianants a una estreta vorera adossada a l'edificació i un reduït espai arbrat, on se situa una parada d'autobús urbà, l'accés per als vianants del qual és difícil i molt reduït.

- Àrea dels entorns de protecció dels BB.II.CC que recauen a la ronda sud-oest.

Plaça de s. Agustí i entorn

Un espai lliure important d'aquest àmbit és la plaça de Sant Agustín, però el seu estat actual, aquesta quasi totalment envaïda pel vehicle a motor, la fa difícilment practicable per al vianant l'estat d'aquest espai lliure i la presència de l'Estació de servei del carrer Xàtiva es converteixen en els elements que des del punt de vista funcional resulten inadequats i contraris als usos tradicionals de l'àmbit.

Encara que no es troba inclosa pròpiament en l'àmbit de l'entorn és necessari assenyalar els aspectes que es consideren inadequats de la plaça de l'Ajuntament ja que afecten en gran manera a aquest àmbit protegit.

Plaça de l'Ajuntament: (Informació extreta d'Informe de SERV. DE MOBILITAT SOSTENIBLE 28.03.18)

Actualment, la major part de la superfície de la Plaça està dedicada a la circulació rodada, ja que en ella conflueixen eixos de desplaçaments que travessen Ciutat Vella, amb el que la plaça es converteix en un distribuïdor de trànsit. Els eixos són:

Eix Nord-Sud. Encara que actualment s'ha limitat l'entrada que existia des de Serrans, es manté encara un important trànsit que entra des de la Ronda, pel Carrer de la Pau, per a distribuir-se per Maria Cristina, Sang, Marqués de Sotelo i Barques, a través de la Plaça de l'Ajuntament.

Eix Oest-Est. La creació dels centres comercials sobre el carrer Colon portà a l'organització preferent del trànsit d'accés, que entra per l'Avinguda del Cid- Plaça d'Espanya-carrer de Sant Vicent-Plaça de Sant Agustín-Periodista Azzati-Plaça de l'Ajuntament-Barques

A més en la Plaça se situa una important quantitat d'aparcament de rotació, que atrau trànsit d'agitació. Un gran número de línies de l'EMT travessen o tenen com a parada final la Plaça, i algunes utilitzen aquestes parades per a la regulació.

La Plaça, és un important lloc de fluxos per als vianants, procedents de, o amb destinació a l'Estació del Nord, les estacions de metro situades en les proximitats, les abundants parades d'autobusos de l'EMT en la plaça i carrers veïns, així com els desplaçaments a peu des dels diferents barris, als quals cal afegir els turistes que recorren el centre urbà.

Les voreres resulten en moltes ocasions insuficients per a aquests moviments, especialment la part situada davant de l'Ajuntament.

L'espai d'estància del centre de la plaça resulta poc acollidor, per l'escassa ombra i el seua caràcter de plaça dura. L'accés a aquest espai no resulta còmode, a causa de la gran amplària dels vials laterals en el costat Oest i sud, i per l'intens trànsit del costat Est.

Sembla àmpliament consensuada la necessitat d'augmentar de manera decisiva la qualitat i atractiu per als vianants de la plaça, reconèixer la importància dels fluxos per als vianants, i fer més atractiva l'estada en l'àmbit central, millorant la seua qualitat ambiental, i facilitant l'accés al mateix.

D'acord amb el que es disposa en la LPCV 39.3.f, el pla identifica els elements, construccions i instal·lacions que no complint una funció directament relacionada amb la destinació o característiques del bé suposen una deterioració visual o ambiental de l'àmbit protegit.

En l'àmbit del PEP Ciutat Vella s'identifiquen com a elements que suposen una deterioració visual o ambiental de l'àmbit protegit els edificis que es relacionen a continuació, es tracta d'edificacions l'afecció de les quals a l'entorn protegit engloba aspectes com l'excessiva altura, la profunditat edificable sobrepassa la que és habitual en l'edificació tradicional provocant una important densificació edificatòria de les parcel·les, les importants superfícies de mitgeres vistes i sense tractar que genera la seua volumetria, tractament conformació, composició i materials de les façanes, composicions amb grans cossos volats de profunditat i longitud, utilització de materials com la rajola vista de colors foscos, emfatització d'espejament -aliè a la de l'edificació tradicional. En alguns casos, la implantació d'aquests edificis ha alterat la parcel·lació històrica de les parcel·les que ocupen.

A l'entorn de Protecció de l'Ex-Convent del Carme Església de la Santa Creu

55359-25 carrer Salvador Giner, 10
55359-24 carrer Salvador Giner, 8
55359-23 carrer Salvador Giner, 6
55359-22 carrer Salvador Giner, 4
53353-29 carrer Na Jordana, 32

A l'entorn de Protecció de la Porta de Serrans

55359-09 Blanqueria 16
55359-11 Blanqueria 14
56345-02 Blanqueria 8 ac
57342-04 Blanqueria 5

A l'entorn de Protecció del Monestir del Temple

61327-01 carrer Pintor López 4-Boix 8 ac.

A l'entorn de Protecció d'Església i Convent de Sant Domènec

63298-06 plaça de Tetuán, 3 - Poeta Liern, 4

A l'entorn de Protecció del Palau de Justícia

63258-03 carrer Còlon 41 i 43
Estació de Servei en plaça Alfons o el Magnànim al costat del Jardí del Parterre.

Entorn de Protecció de l'antic Almodí de València

Edificació situada en parcel·la 60313-07 de c/ Salvador.

Entorn de Protecció de l'església del Santíssim Crist del Salvador

Edificació situada en parcel·la 60313-07 c/ Salvador.

Edificació situada en parcel·la 59326-07 c/ Salvador.

Edificació situada en parcel·la 59326-08 c/ Salvador, 5 - c/ Cruïlles.

Entorn de Protecció de l'Església de sant Juan de la Creu

59268-04 plaça Picadero de Dosaigües, 3- c/ Sant Andres.

Entorn de Protecció del Teatre Principal

59252-01 c/ Poeta Querol, 8-10-c/ Vilaragut.

59252-05 plaça Rodrigo Botet, 5- c/ Ballesteros- c/ Vilaragut.

Entorn de Protecció Església de Sant Agustí i Capella Antic Col·legi Sant Pau (Institut Luís Vives)

55224-01 c/ Xàtiva 1-pl Sant Agustín 3-s. Pablo

Estació de servei del carrer Xàtiva

Entorn de Protecció Porta de Quart

Estació de servei del carrer Guillem de Castro

Tots els elements impropis, distorsionants o inharmonics i els elements, construccions i instal·lacions que no complint una funció directament relacionada amb la destinació o característiques del bé suposen una deterioració visual o ambiental de l'àmbit protegit es representen en l'ORDENACIÓ DETALLADA, I-11 ELEM. IMPROPIS, INADEQUATS, INHARMÒNICS I ELEM. QUE SUPOSEN DETERIORACIÓ VISUAL O AMBIENTAL DE L'ÀMBIT.

3.2.4. Conclusions

És important tindre en compte per a tot tipus d'intervencions o actuacions que es proposen en aquest àmbit que ha de mantindre's i conservar-se l'estructura urbana existent, ja que estem estudiant un àrea d'elevat compromís i abast patrimonial declarat Conjunt Històric de València en 1993 al costat d'altres zones de la ciutat de València, com són els eixamples vuitcentistes i el propi eixample del Cabanyal.

L'àrea formada per Ciutat Vella i els eixamples constitueix la denominada Àrea Central, que al costat del Nucli Original de l'eixample del Cabanyal, configuren l'àrea total declarada **Bé d'Interés Cultural en la categoria de Conjunt Històric, per Decret 57/1993**, de 3 de maig, del Govern Valencià. Aquest àrea que es caracteritza, i així consta en el contingut del decret de declaració, per posseir una morfologia urbana heterogènia i amb múltiples renovacions estructurals, un àmbit que aconsegueix una gran extensió territorial, probablement un dels conjunt històric que ocupen major superfície del País.

A més a més cal afegir a la complexitat i valor patrimonial d'aquesta zona que ens trobem amb una presència significativa d'elements que formen part de l'Inventari de Patrimoni Cultural Valencià (segons LPCV): Béns d'Interés Cultural de la categoria de monument, i elements qualificats Bé de Rellevància Local de diferents categories.

Tots aquests aspectes obliguen al compliment de la LPCV pel que el PEP Ciutat Vella deu desenvolupar les previsions contingudes en l'art. 39.2 i 39.3 de Plans Especials de Protecció dels Conjunts Històric i Plans Especials de Protecció referits a entorns de protecció de BIC de categoria monuments de la Llei de Patrimoni Cultural Valencià.

S'ha de contemplar en les actuacions que es proposen les premisses que la LPCV estableix per als Plans Especials de Protecció dels Conjunts Històrics i les seues modificacions, sobre manteniment de l'estructura urbana i arquitectònica del conjunt i les característiques generals de l'ambient i de la silueta paisatgística.

Tenint en compte l'art. 39.2 g) el PEP Ciutat Vella contindrà un Catàleg per al desenvolupament del qual l'estudi Arquitectònic i Tipològic resultarà de gran utilitat.

3.3.USOS, ACTIVITATS I DOTACIONS

3.3.1. Anàlisi Estructura Funcional

Si ens remetem a l'època de la ciutat preburguesa emmurallada de la darrerria del segle XVIII i fins al començament del segle XIX, hi trobem els usos vinculats a la residència i treball es mesclen i dilueixen, mentre que altres usos com el comercial, les institucions o el centre religiós apareixen més focalitzats.

No obstant açò a la darrerria del segle XIX s'inicia un procés de canvi del que podem dir era la estructura funcional fins a eixe moment. La burgesia requereix noves necessitats i en molts casos trasllada la seua residència a altres zones de la ciutat, preferentment a la zona de l'eixample est, i Ciutat Vella comença a convertir-se en una zona de serveis, amb zones on es produeix la construcció de vivendes de lloguer per a la gent treballadora mantenint també la residència la xicoteta burgesia. Podem dir que s'hi inicia la despoblació i comença a convertir-se en un àmbit d'equipaments de la ciutat, on es produeix la concentració de les institucions, una àmplia oferta d'equipaments culturals, la zona comercial i la de serveis. Aquest aspecte es veu reforçat per la presència de diferents mitjans de comunicació i la presència del ferrocarril.

El pas del temps va generant una situació de desequilibri funcional ja que no tota la ciutat antiga respon a la funció d'espai servidor de la ciutat. Es produeix una evolució diferent a les distintes àrees en les quals es configura aquest territori, i mentre unes han sigut capaces d'albergar activitats diferents a les residencials altres no. L'ús residencial s'afebleix en algunes zones i si aquestes no s'han adaptat a la nova funció passen a convertir-se en focus marginals i de degradació.

El desenvolupament d'aquest procés ha derivat en la situació actual. L'estudi que ara es realitza pretén definir la presència dels diferents usos -residencial, institucional, comercial, cultural, serveis- dins d'àmbits o subàmbits de Ciutat Vella, per a després definir l'estructura funcional de l'àrea d'estudi, la qual cosa es considera útil per a fases de treball posteriors per tal d'establir el règim d'usos, l'estructura de la mobilitat, les característiques que han de tindre els espais lliures, i la qualitat i quantitat dels equipaments i dotacions públiques necessaris a l'àmbit del PEP Ciutat Vella, en cada cas en funció de la zona a la qual s'adscriuen.

Partint d'una classificació d'usos predominants diferents que es donen en aquest àmbit és possible delimitar uns subàmbits en funció de la intensitat i influència d'aquests. Després de l'estudi realitzat s'estableix la següent classificació de zones:

ZONA 1.- Predominança de l'ús residencial.

ZONA 2.- Predominança de l'ús comercial tradicional.

ZONA 3.- Predominança d'ús residencial i comercial.

ZONA 4.- Monumental predominança d'ús cultural i institucional.

SUBZONA 4.1- Monuments (BB.II.CC.) focus d'atracció cultural.

ZONA 5.- Predominança d'ús comercial, de serveis i institucional.

ZONA 6.- Predominança d'ús lúdic-cultural

ZONA 1.- Predominança de l'ús residencial.

Contràriament al que podem denominar com subàmbits actius, existeixen altres situats fonamentalment a l'àrea nord-oest, sud-oest i est que, encara que de forma afeblida, han mantingut l'activitat residencial. Ens referim a l'entorn del barri del Carme, de Velluters, i de la zona nord de Seu-Xerea.

Com ja hem comentat els fenòmens de despoblació que es produeixen en aquestes zones tenen el seu origen en les transformacions socioeconòmiques del segle XIX. Els motius i causes de despoblació d'aquestes àrees van poder ser: la terciarització que ha repercutit elevat el valor immobiliari en altres zones, la presència de patrimoni immobiliari de tipologia palatina i senyorial poc adaptada a les noves formes de vida, noves condicions de residència que també invaliden la utilització de les cases obrador concentrades als entorns comercials.

Ciutat Vella experimenta dinàmiques diverses a les de la ciutat en el seu conjunt i malgrat que la ciutat, experimenta un important creixement a la dècada dels anys 70, aquest àmbit pateix una disminució important de població, reduint-se aquesta quasi a la meitat. No obstant açò, durant l'última dècada sembla invertir-se gradualment aquesta dinàmica en la majoria dels barris, sent més accentuat el cas del Carme i del Pilar.

En aquesta zona es considera que ha de mantindre's l'ús residencial com a ús predominant. Els usos compatibles hauran de ser el comercial, potenciant el de proximitat o de barri i les oficines, en tots dos casos ocupant parts de l'edifici que no afecten a l'ús residencial (plantes baixes i primera). Serà necessari limitar la implantació de l'ús terciari en edifici d'ús mixt, en general, i en particular de locals d'oci, restaurants, comerços dedicats al turisme, hotels i habitatges turístics...), en tot cas, de forma puntual es pot estudiar la possibilitat d'establir usos terciaris a edificis d'ús exclusiu, atenent a aspectes de tipologia o característiques de l'edificació i com a mesures per a la revitalització d'alguns edificis.

ZONA 2.- Predominança de l'ús comercial tradicional.

Ens referim a l'entorn del **barri de Mercat i la plaça redona**. Aquest subàmbit manté com a activitat principal un ús que s'hi desenvolupa des del seu origen: el comercial. No obstant açò en les últimes dècades del segle XX aquest ús s'ha vist desplaçat cap a altres àmbits mes al sud-est, mantenint-se l'activitat comercial al voltant del Mercat Central i als locals de la zona. El Mercat Central, abastidor de productes de consum diari, facilita la permanència de comerç similar a les seues rodalies.

L'evolució dels usos d'aquests teixits urbans és complexa. La plaça del Mercat, després d'assumir les funcions que abans se celebraven en l'alcaiceria s'acaba convertint en el centre d'intercanvi, àmbit de comunicació i suport de la vida urbana. La creixent importància és sancionada per la societat Valenciana al segle XV quan decideix situar allí l'**edifici de la Llotja**, descartant llocs de major significació política i institucional. La construcció de la façana de la capçalera de l'església de **Sant Joan del Mercat**, concebuda des d'unes premisses absolutament escenogràfiques, així com l'articulació urbana dels "**porxets**", empreses ambdós al començament del sis-cents, reiteren en la història la importància de la

plaça, com ho farà la ubicació en la Llotja de l'aquartermament del Mercat, després de la pèrdua dels furs a començament del díhuit, en una evident operació de domini militar. El segle XIX és el període que fixa la imatge d'aquest espai urbà: d'una banda es produeix la restauració de la Llotja, que inclou la finalització en estil de la seua torrassa, per un altre, es construeix, usa i enderroca l'anomenat mercat Nou, sobre el solar de l'ex-convent de la Magdalena i comença la construcció de l'actual Mercat Central.

La plaça del Mercat i el seu entorn urbà immediat s'han anat buidant gradualment de residents i de comerços, tot i que la potència comercial del Mercat Central i el seu àmbit d'influència no han fet més que créixer.

En el cas de l'entorn de les places Redona i de Santa Caterina, es manté un acceptable nivell comercial, mentre que la residència està més compromesa, en alguns casos per les dificultats inherents a la pròpia rehabilitació del teixit edificat, ja que els edificis-obrador tenen serioses dificultats per a transformar-se en vivenda; la recent rehabilitació de l'espai urbà de la plaça Redona i de la seua envoltant ha de suposar, sens dubte, una aportació molt important per a la conservació d'aquest significatiu enclavament urbà.

L'activitat a l'avinguda Maria Cristina és intensa des dels punts de vista comercial i residencial; aquesta última funció pateix una substitució gradual per la influència de la veïna plaça de l'Ajuntament, encara que els temps de crisi que ara es travessen han aflluïtat la pressió immobiliària per a l'expulsió de residents.

En aquesta zona es considera que ha de fomentar-se la recuperació d'ús residencial. Com a usos compatibles amb el residencial, s'estableix que quant a l'ús terciari haurà de potenciar-se el comercial tradicional i artesanal i l'hoteler (hotel o habitatge turístic). Usos a controlar o limitar: ús terciari restauració i locals d'oci i altres tipus de comerç que no s'incloguen en la consideració de comerç tradicional.

ZONA 3.- Predominança d'ús residencial i comercial.

Ens referim a l'entorn de l'avinguda de l'Oest que d'una banda es converteix a meitat de segle XX en una zona on es construeixen moderns edificis amb habitatges condicionats als requisits funcionals més complets de l'època, situats dins d'un àmbit de màxima centralitat quant a la seua connexió amb el centre econòmic i comercial de la ciutat. A més a més, fins als anys 80, és un important eix que aglutinava la venda d'un variat tipus de productes.

En aquesta zona es considera que ha de mantindre's l'ús residencial com a predominant. Els usos compatibles seran el comercial, potenciant el de proximitat o de barri i les oficines, en tots dos casos ocupant situacions de l'edifici que no afecten a l'ús residencial (plantes baixes i primera). Serà necessari limitar la implantació de l'ús terciari en edifici d'ús mixt (de locals d'oci, restaurants, comerços dedicats al turisme, hotels i habitatges turístics...), en tot cas de forma puntual es pot estudiar la possibilitat d'establir usos terciaris en edificis d'ús exclusiu, en casos puntuals, atenent a aspectes de tipologia o característiques de l'edificació i com mesures de revitalització de l'edifici.

ZONA 4.- Monumental predominança d'ús cultural i institucional.

Ens referim a l'entorn de la plaça de la Mare de Déu i de la Reina i els carrers Serrans i Cavallers. És el centre cultural de la ciutat, la implantació de contenidors museístics és molt important en aprofitar en la major part dels casos, el potencial patrimonial dels edificis que conté les col·leccions etc.

A partir dels anys 80 del segle XX es reactiva l'activitat institucional de la zona, existeix la conscienciació popular de recuperació de Ciutat Vella que d'altra banda aprofita l'administració autonòmica, provincial i local per a situar els seus dels seus organismes. Amb el pas del temps aquestes administracions van necessitant una ampliació de les seues primitives localització és i es produeix la seua implantació en locals i immobles de la proximitat donant lloc a una important terciarització.

És el centre religiós per excel·lència de la ciutat. En els espais públics que formen part d'aquest subàmbit es concentra una gran diversitat d'activitats esporàdiques i assídues vinculades a manifestacions ciutadanes, socials, religioses, etc.

Contrasta en aquesta zona l'acumulació de riquesa quant a la traça urbana i quant a l'edificació amb la pèrdua d'altra banda de les funcions urbanes tradicionals: aquest àmbit acumula una intensa vida administrativa, uns usos d'alta representació, tant pel que fa al govern cívic com a l'administració de la metròpoli catòlica, una presència cada vegada més nombrosa de visitants i turistes, atrets per la singularitat de la ciutat històrica, i tot açò en detriment de la funció de residència, amb pèrdues importants del comerç de barri, indiscriminadament substituït pels locals de restauració i les tendes de regals i records turístics. Tots aquests nous usos, juntament amb els de caràcter cultural vinculats a la pròpia història de la ciutat o a la dels seus significatius edificis, es desenvolupen principalment sobre edificis reconeguts, en major o menor grau, pels seus valors culturals.

L'atractiu cultural i monumental d'aquesta àrea atrau al turista que al mateix temps requereix de serveis entre els quals destaca els de hostaleria, bars, cafès i restaurants. La proliferació d'aquests establiments amb poc nivell de control estan generant la proliferació de terrasses que estan desplaçant al comerç tradicional i comencen a generar problemes de mobilitat i afecció ambiental a la imatge de la ciutat històrica i monumental.

En aquesta zona es considera que ha de mantindre's l'ús residencial. Els usos compatibles seran terciari comercial (potenciar la modalitat cultural) i oficines, en tots dos casos ocupant parts de l'edifici que no afecten a l'ús residencial (plantes baixes i primera). Haurà de limitar-se l'ús terciari no compatible amb el valor patrimonial de la zona.

SUBZONA 4.1- Monuments (BB.II.CC.) focus d'atracció cultural.

Focus on, de forma puntual, es concentra aquest ús cultural. Es considera que al voltant d'aquests elements existeixen àmbits que posseeixen un potencial de transformació important degut a la presència de focus d'atracció culturals i turístics generats fonamentalment per edificacions monumentals que a més alberguen continguts culturals.

A les zones que envolten els monuments es considera que ha de mantindre's l'ús residencial com a ús predominant. Haurà de limitar-se l'ús terciari no compatible amb el valor patrimonial de la zona.

ZONA 5.- Predominança d'ús comercial, de serveis i institucional.

Es tracta de l'entorn del barri de la Universitat Sant Francesc i la zona de la plaça Tetuan. Comprèn fonamentalment el carrer del Mar, la plaça de l'Ajuntament, Sant Vicent, avinguda Marquès de Sotelo, el carrer Xàtiva i Còlon, el carrer Cerdan de Tallada, Parterre, Pintor Sorolla i carrer Barques.

L'ús residencial àdhuc subsisteix amb molt poca intensitat i es produeix la major concentració i simbiosi d'usos: institucional, cultural, comercial i serveis. Aquest fet comporta, en un moment determinat, la indiscriminada substitució dels edificis residencials per edificis d'oficines i centrals bancàries. Quant a la transformació de la zona han tingut gran importància els següents aspectes:

- La instal·lació de l'estació del Ferrocarril a mitjans del segle XIX.
- A la darreria del XIX i principis del segle XX la important proliferació de teatres, hotels i restaurants amb una gran embranzida per la realització de l'exposició Regional i Nacional.
- L'elecció de la zona a la primera dècada del XX per a l'assentament de Correus, el Banc d'Espanya i Telefònica, que atrauen a la vegada la implantació també d'empreses financeres privades, en un període de descens de la població agrícola i ascens de la indústria, comerç i serveis.
- L'ampliació de la seu de l'Ajuntament i de la plaça va tornar aquest espai en una plaça representativa també a nivell metropolità.
- Als anys 70, amb la inauguració del Corte Inglés, seguida de Galerías Preciados o la inauguració de modernes sales de cinema, comença un procés de transformació d'aquesta àrea que perduraria fins als anys 80.

L'ús comercial, es troba bastant concentrat als límits perimetrals i a la zona central sobre el carrer Poeta Querol, que es caracteritza per la venda d'articles de luxe i comerç selectiu. Destaca en aquest subàmbit l'activitat de serveis centrada en una important oferta d'hotels, restaurants i cafés. És el centre de negocis de la ciutat, dins d'aquest àmbit es concentren de forma massiva les activitats i serveis que proveeixen a tota l'àrea metropolitana. Pot considerar-se una de les parts més modernes de la ciutat ja que alberga actuacions arquitectòniques per a noves zones residencials, lúdiques, institucionals, financeres i transformacions urbanes més recents.

Respecte de l'evolució dels usos d'aquest àmbit ja s'han apuntat algunes idees: la concentració en poeta Querol d'una de les àrees més selectives de comerços de la ciutat i del desaparegut *emporio* financer valencià, indiquen la forta especialització social de la zona, ja que Poeta Querol acumula habitatge de luxe atret per la important centralitat de la zona i per la immediata presència de monuments i equipaments urbans, com també edificis terciaris de caràcter institucional o concebuts com a negoci immobiliari, una especialització que ocorre d'igual manera als carrers Barques i pintor Sorolla. D'altra banda, la Universitat ha restaurat la seua seu i refuncionalitzant l'edifici i convertint-lo en seu cultural, la qual cosa afegeix un fort atractiu que es completa, des d'aquest punt de vista, amb els museu de Ceràmica del palau de Dosaigües, el museu del Patriarca al Real col·legi del Corpus Christi i amb el teatre Principal.

Posseeix serveis i instal·lacions de major nivell tant des del punt de vista tecnològic, econòmic etc.

Tenint en compte les característiques d'aquesta zona es considera que, respecte de la regulació d'usos i activitats:

En aquesta zona es considera que ha de mantindre's l'ús residencial, però cal reconèixer la seua important terciarització i per tant, les limitacions quant a la implantació d'usos terciaris es considera que pot ser menys restrictiva que a la resta sempre que es mantinga l'adequada compatibilitat amb el manteniment dels valors del àmbit protegit.

ZONA 6.- Predominança de l'ús lúdic-cultural

Correspon aquesta zona amb l'entorn de l'antic Llit del Túria, jardins de les Alameretes, jardins de Vivers i l'Albereda.

A la zona destaca la presència del Jardí del Túria, el major espai lliure i àrea esportiva de la ciutat, que transformat en parc urbà públic creua la ciutat d'Oest a Est, ocupant l'antic llit del riu. Gràcies a la seua transformació en parc urbà, és el principal element estructurador de la ciutat i clar detonant de la qualitat de ciutat fluvial que els geògrafs atorguen a València. En 1984 es va aprovar el Pla Especial de Reforma Interior de l'antic llit del Túria, encara vigent, tot i que el seu nivell d'observació siga radicalment diferent d'uns àmbits a uns altres. L'àmbit que envolta a la ciutat històrica està format pels trams VI(a i b), VII i VIII, inclou quatre dels cinc ponts medievals i moderns de la ciutat: San Josep, Serrans, Trinitat i Real; així com uns altres de factura contemporània: pont i passarel·la de Fusta. El tractament del llit manca d'una unitat clara i està esguitat d'instal·lacions de caràcter esportiu així com d'enjardinaments que responen a criteris d'oportunitat i no a criteris d'ordenació jardineria o paisatgística. En aquests moments s'està redactant un pla d'accessibilitat integral per al llit que aposta per donar continuïtat integral a una proposta ja continguda en el pla de 1984 que consistia a organitzar vies de circulació ciclista i de serveis que facilitaren la utilització pública i ordenada del llit.

Els usos que es desenvoluparan en aquest àmbit del llit del riu són: xarxa bàsica de comunicacions, parc urbà, jardins singulars, estanys, i àrea cívica-cultural. Les zones esportives, són usos compatibles de la zonificació de "parc urbà i zones polivalents", però s'ha de procurar la reducció del número actual de pistes esportives, camps de futbol etc. disposant d'un camp com a màxim en cadascun dels trams. Amb la ubicació d'aquests elements es cuidarà que no resulten afectats els entorns monumentals.

Es considera de summa importància que en aquesta zona s'afavorisca la relació del riu amb cadascun dels edificis monumentals. El PEP Ciutat Vella, ha de potenciar la implantació d'usos i activitats que fomenten el valor d'aquest entorn, la creació de recorreguts culturals i paisatgístics vinculats amb la història de les edificacions i al propi llit del riu. Es fomentaran els recorreguts per a vianants que afavorisquen la correcta contemplació dels monuments.

3.3.2. Anàlisi Equilibri Dotacional -Equipaments

Ja hem descrit en l'apartat III.1.- DETERMINACIONS URBANÍSTIQUES i s'han representat en els plànols de informació i anàlisi, com és la situació actual respecte de les dotacions-equipaments existents a l'àmbit del PEP Ciutat Vella.

L'ordenació estructural defineix el model territorial i urbanístic del municipi, coordina i regula la localització de la xarxa primària de dotacions públiques i la vertebració general del territori mitjançant la infraestructura verda. L'ordenació estructural de l'àmbit l'estableix el PGOU i, per tant, els elements de la xarxa primària: els equipaments que formen part d'aquesta xarxa són els que s'han representat en els plànols d'informació, I-03 Zones d'Ordenació Estructural i Xarxa Primària. En principi el Pep Ciutat Vella manté els elements previstos en el planejament vigent.

Respecte de la xarxa secundària de dotacions, està integrada per les infraestructures, espais lliures, jardins, equipaments i altres dotacions, que tenen un àmbit d'influència propi. En el cas de la xarxa secundària: equipaments que formen part de l'àmbit d'estudi són els que s'han representat en els plànols d'Anàlisi: A-09 DOTACIONALS PÚBLICS (EQUIPAMENTS). PLANEJAMENT VIGENT A-10 DOTACIONALS PRIVATS (EQUIPAMENTS). PLANEJAMENT VIGENT i A-13 DOTACIONALS PÚBLICS (ZONES VERDES). PLANEJAMENT VIGENT.

El Pep Ciutat Vella Proposa el manteniment de l'equilibri dotacional, manté els elements previstos en el planejament vigent i en cas de modificació d'algun d'ells, no es pretén alterar la quantitat.

El PEP Ciutat Vella no proposa actuacions d'ampliació de l'edificabilitat residencial que proposa el planejament actualment vigent, per tant, segons l'article 63 de la LOTUP sobre modificació dels plans i programes, la nova solució proposta mantindrà l'equilibri del planejament vigent entre les dotacions públiques i l'aprofitament lucratiu, suplementant, si escau, la xarxa primària i la xarxa secundària de dotacions, de manera que complisquen amb els criteris de qualitat, capacitat i idoneïtat exigits segons l'annex IV d'aquesta llei.

Ciutat Vella, comprèn cinc barris de la ciutat que han sigut i han de continuar sent àrees d'ús residencial. Els veïns i residents de la zona són el motor que manté i impulsa la recuperació dels barris i per tant, han de comptar amb tots els equipaments, zones verdes i serveis que es pugui reclamar per a qualsevol altre barri de la ciutat.

És necessari completar el treball realitzat a la ciutat històrica perquè es confirme una tendència clara cap al manteniment i conservació dels seus barris com a espais residencials més habitables i sostenibles, fent compatible l'ús residencial amb la resta d'activitats que en ells es desenvolupen.

Analitzant la situació actual dels equipaments existents i previstos pel planejament vigent podem destacar que:

- Existeix a l'àmbit del Pep Ciutat Vella un número important d'equipaments d'ús cultural, institucional, administratiu que pertanyen a la xarxa primària i que han de considerar-se equipament de ciutat al servei de tota la seua població.
- Dels equipaments que podem definir com a equipaments de barri, al servei de la població de Ciutat Vella hem de destacar que també predominen en aquests, els usos de caràcter cultural, institucional, administratiu.
- Ha d'assenyalar-se la falta d'equipaments de caràcter escolar (guarderies, ludoteques), docent, sanitari (ambulatoris), assistencial (centres de tercera edat) etc. És a dir, el tipus d'equipaments que pot exigir la població de qualsevol barri residencial.
- A l'àmbit del Pep Ciutat Vella, destaca la presència d'un número important d'equipaments sense executar que es concentren als barris del Carme, Velluters i Mercat. Són equipaments que pertanyen a la xarxa secundària.
- Es detecta la necessitat d'adaptar-se també a nous requeriments de l'àmbit, per al qual cosa s'ha de tindre en compte la important presència de visitants i turisme que exigeix serveis d'informació cultural i turística i la disposició de serveis i condicions públiques. Ha de contemplar-se aquesta tipologia a les zones de l'àmbit on l'ús monumental i turístic es produeix amb més intensitat.

3.3.3. Conclusions

A l'àmbit del PEP Ciutat Vella, amb el pas del temps, s'ha produït una evolució diferent a les diferents àrees que el configuren. Unes àrees mantenen les activitats i usos originals i en uns altres casos s'hi ha produït una important transformació.

En la part sud-est, concentrada sobre la delimitació del barri d'Universitat-Sant Francesc, se situa l'àmbit al qual es desenvolupen majoritàriament activitats diferents a la residencial. És una zona que s'ha convertit en abastidora de la ciutat i l'activitat residencial s'ha vist desplaçada. Altres zones, les situades en l'oest, als barris de Carme i Velluters, mantenen l'ús residencial.

En zones aïllades es concentra de forma puntual un ús puntual com és el monumental-cultural, generat per la presència d'elements i conjunts de gran valor patrimonial que, a més a més, en la majoria dels casos, també són una oferta cultural important, per contindre museus i sales d'exposicions que s'estan convertint en punts d'atracció del turisme cultural, i els espais al seu al voltant poden convertir-se en espais d'afluència de visitants, per la qual cosa han d'estar preparats per a compatibilitzar-ho amb l'ús predominant d'eixa zona.

Les activitats culturals i l'important focus d'atracció que suposa la presència d'un important número de monuments, estan convertint Ciutat Vella en un dels punts més importants d'arribada del turisme. La ciutat de València s'ha configurat en els últims anys com un de les destinacions urbanes més atractives del país i aquest fenomen ha propiciat el desenvolupament turístic que es tradueix en un important augment del sector terciari concentrat en la implantació d'hotels, apartaments turístics i el subsector de l'habitatge de lloguer turístic, que ha començat a prosperar de forma molt intensa recolzada també pel vessant resultant de l'economia col·laboradora, el qual ha provocat l'aparició d'aquest nou component mitjançant plataformes d'internet, al marge o no d'activitat empresarial.

El desenvolupament turístic està tenint clara incidència en la Ciutat, i de forma molt concentrada a l'àmbit del PEP de Ciutat Vella, generant impactes positius però també uns altres bastant negatius com ara l'encariment del preu del lloguer de vivendes i dels serveis que afecten a l'ús residencial, la transformació del tipus de comerç de la zona, l'afecció a les condicions de l'espai lliure públic i l'apropiació d'aquest mitjançant la ubicació de terrasses ocupades per extensió dels locals de restauració.

El principal desequilibri entre els usos que es desenvolupen a l'àmbit del PEP Ciutat Vella és el que es produeix entre el residencial i entre el terciari, però, en concret, respecte de l'ús hotel·ler.

Les dades de partida llancen una situació de l'ús hotel·ler diferent a la resta d'usos terciaris, però més concretament, respecte dels habitatges turístics. Aquests últims han proliferat amb una gran intensitat i representen un important percentatge dels allotjaments turístics a Ciutat Vella. La seua especial concentració dins d'aquest àmbit, està generant una inquietud entre els veïns, que s'ha posat en relleu en les manifestacions expressades durant els actes de participació pública que s'han dut a terme en les primeres fases del procés de participació.

Aquest fenomen va creixent i deriva en altres aspectes poc desitjables com:

- (1).- La pressió alcista que genera sobre els preus del lloguer tradicional (l'import del lloguer turístic en habitatges no reglats és superior en un 66% al del lloguer tradicional);
- (2).- Desplaçament del comerç de barri o de proximitat per un altre de característiques alienes a les de l'àmbit protegit. Principalment destaca la proliferació de la instal·lació de locals de restauració, les terrasses privades dels quals, ocupen superfícies desmesurades, arribant a apropiat-se de l'espai públic i impeding la circulació per als vianants.
- (3).- El deteriorament de l'espai públic (brutícia, apropiació de l'espai públic per terrasses de locals de restauració i comerç) i la contaminació ambiental (acústica).
- (4).- Conflictes de convivència entre usos estrictament residencials i usos amb finalitats turístiques en un mateix immoble. Aquest aspecte ha sigut una demanda veïnal generalitzada durant els processos de participació pública que s'estan desenvolupant.

Analitzada la situació d'usos i activitats i la d'equipaments, podem destacar que:

- Ha de modificar-se el règim d'usos actual limitant la implantació de l'ús terciari hotel·ler en les seues diverses modalitats i en general, no plantejar una regulació genèrica d'usos, sinó plantejar les diferències que corresponguen a cada zona del àmbit general tenint en compte les zones actualment saturades per aquest ús i evitant la seua compatibilitat amb l'ús residencial.
- En la regulació de l'ús terciari comercial, potenciar la conservació i implantació del comerç tradicional front al comerç aliè als valors patrimonials i paisatgístics de l'àmbit. Limitar els locals de restauració i terrasses quan resulte incompatible la seua ubicació amb el manteniment d'aquests valors.
- Augmentar la planificació d'equipaments que podem definir com a "equipaments de barri", al servei de la població de Ciutat de caràcter escolar (guarderies, ludoteques), docent, sanitari (ambulatoris), assistencial (centres de tercera edat) etc.
- Revisar els equipaments sense executar que es concentren als barris del Carme, Velluters i Mercat. Són equipaments que pertanyen a la xarxa secundària. Planificar la seua execució.
- A les zones de l'àmbit on predomina l'ús monumental hi ha de tindre's en compte la important presència de visitants i turisme que exigeix serveis d'informació cultural i turística, així com la disposició de serveis i condicions públiques.

3.4. INFRAESTRUCTURA VERDA I MOBILITAT

3.4.1. Determinacions de Pla de Mobilitat Urbana

(ad 27 de desembre de 2013, BOP el 14 d'octubre de 2013) a l'àmbit del Pla Especial de Protecció

El Pla de Mobilitat Urbana Sostenible de la ciutat de València basa les seues propostes d'actuació en les següents línies estratègiques:

ESTRATÈGIA 1	Potenciar els desplaçaments per als vianants
ESTRATÈGIA 2	Recuperar i posar en valor els espais públics urbans i les xicotetes centralitats de mobilitat
ESTRATÈGIA 3	Assegurar una mobilitat per als vianants lliure d'obstacles i segura
ESTRATÈGIA 4	Assegurar una infraestructura ciclista adequada, mantenint, millorant i consolidant la xarxa de vies per a bicicletes de la ciutat
ESTRATÈGIA 5	Facilitar i normalitzar l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport quotidià i habitual dels Valencians
ESTRATÈGIA 6	Millorar la competitivitat del servei de transport urbà d'EMT València
ESTRATÈGIA 7	Adaptar la xarxa d'EMT a les noves necessitats i demandes de mobilitat dels ciutadans
ESTRATÈGIA 8	Potenciar la intermodalitat, la coordinació i la integració del transport públic urbà i interurbà
ESTRATÈGIA 9	Jerarquitzar el viari de la ciutat baix criteris d'una mobilitat més sostenible
ESTRATÈGIA 10	Calmar el tràfic
ESTRATÈGIA 11	Reorganitzar l'espai destinat a estacionament
ESTRATÈGIA 12	Millorar la càrrega i descàrrega en la ciutat

ESTRATÈGIA 13 Aprofundir als aspectes de la gestió de la mobilitat amb l'ajuda de les noves tecnologies de la informació

ESTRATÈGIA 14 Integrar el disseny urbà amb els criteris de mobilitat sostenible

ESTRATÈGIA 15 Comunicar i promoure la mobilitat sostenible

ESTRATÈGIA 16 Descarbonitzar el sistema de transports

ESTRATÈGIA 17 Entrellaçar la planificació territorial i urbana amb les infraestructures de mobilitat

A continuació s'analitzen les diferents propostes, recollides en el punt 8 del Pla de Mobilitat, amb incidència en l'àmbit del PLA ESPECIAL DE PROTECCIÓ DE CIUTAT VELLA.

PROPOSTES I PROGRAMES D'INTERVENCIÓ PER ALS VIANANTS

ESTRATÈGIA 1 Potenciar els desplaçaments per als vianants

PROGRAMA 1.1 CREACIÓ DE 6 GRANS ITINERARIS DE PREFERÈNCIA PER ALS VIANANTS PRINCIPALS I 2 ITINERARIS COMPLEMENTARIS

Es tracta del principal programa d'actuació per a desenvolupar la PROPOSTA 1 (potenciar els desplaçaments per als vianants) consisteix en la creació de 6 grans itineraris de preferència per als vianants principals i 2 d'itineraris complementaris, amb la finalitat d'assegurar una adequada interconnectivitat per als vianants entre barris i principals equipaments de la ciutat.

En cadascun dels casos, el Pla de Mobilitat proposa ponderar la compatibilitat de les accions que es pretenen dur a terme amb la situació dels vials existents, és a dir, reflexionar sobre la intensitat de la remodelació, valorant des de l'ampliació de voreres fins a la total conversió per a vianants del vial.

Els criteris de disseny es plantegen baix quatre possibilitats bàsiques:

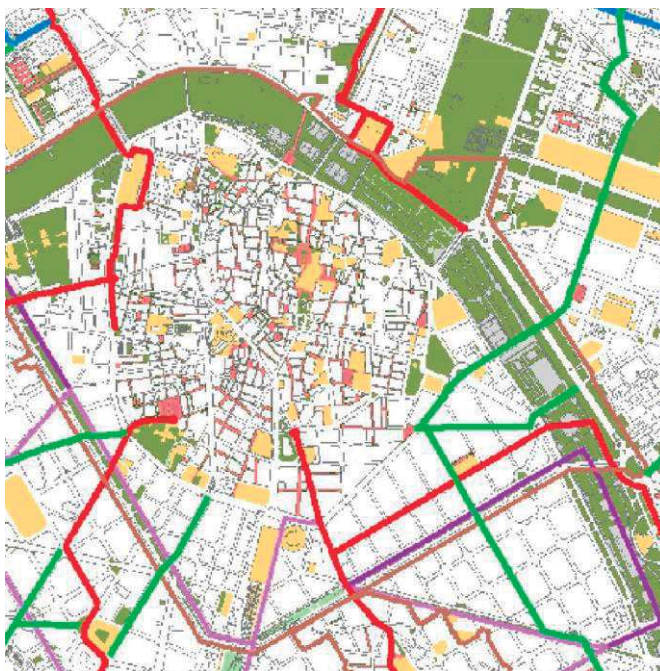
- Establir la prioritat general per als vianants en tota un àrea o carrer.
- Passos de vehicles travessant l'àrea per als vianants, amb pèrdua de prioritat.
- El disseny de l'espai per a vianants i la seua relació amb l'edificació, fins i tot la previsió d'eixamplaments i àrees d'estada.
- El condicionament de l'espai per a vianants, pel que fa a mobiliari, paviments, etc.

Els itineraris plantejats es classifiquen com a principals (IPP) i secundaris (o complementaris) (IPS). Els itineraris principals tenen caràcter radial, i comuniquen Ciutat Vella amb diferents punts de la ronda exterior, on enllacen amb la malla per als vianants-ciclista prevista en el Pla d'Infraestructures Estratègiques elaborat per la Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi ambient de la Generalitat Valenciana. Els itineraris secundaris, de caràcter radial o anellat, recorren sectors concrets i entrellacen els recorreguts per als vianants principals, als quals complementen.

Els itineraris principals, a més de potenciar i facilitar la comunicació per als vianants entre diferents parts de la ciutat, pretenen transformar l'espai públic adaptant-lo al vianant, donant resposta, a més a més, als següents problemes, requeriments o oportunitats:

- Donar resposta a fluxos per als vianants consolidats ja en l'actualitat
- Problemes d'inadequació i insuficiència d'àrees reservades per al vianant
- Significat funcional en relació amb desplaçaments escolars, accés a la xarxa de transport o a zones verdes.
- Presentar rellevància comercial
- Potencial per a configurar itineraris d'enllaç de zones amb especial atractiu per al vianant
- Significat perceptiu o simbòlic
- Realç d'elements patrimonials

En el plànol adjunt podem identificar els Itineraris per a vianants principals i secundaris:

Centrant-nos dins l'àmbit de Ciutat Vella, destaquem la presència dels següents itineraris per als vianants principals amb caràcter radial i origen dins del propi àmbit del PEP Ciutat Vella:

- IPP_01: Trinitat-Sant Miquel dels Reis
- IPP_03: Russafa- Fonteta de Sant Lluís
- IPP_04: Antic Hospital- Rambleta
- IPP_05: Torres de Quart- Complex "9 d'octubre"
- IPP_06: IVAM-Palau de Congressos

De manera detallada, s'arregla un resum i les principals directrius marcades per a cada itinerari:

- IPP_01 Itinerari per als vianants Trinitat-Sant Miquel dels Reis:

L'itinerari comença al carrer Sant Pius V, prop del Museu de Belles Arts (Ex-Convent Sant Pius V) i el Monestir de la Trinitat, a la marge nord de l'antic llot del Túria, i es dirigeix cap al nord fins al Monestir de Sant Miquel dels Reis

Es proposa l'ampliació de la secció per als vianants al carrer Sant Pius V, incloent part del jardí dels Vivers dins la secció del carrer, amb trasllat cap a l'interior del tancament perimetral del jardí, el que possibilitaria dotar a aquest entorn de condicions òptimes de percepció del paisatge urbà que configura, i millors condicions d'accés al conjunt monumental del Museu de Belles Arts i al Monestir de la Trinitat, amb la conseqüent reducció del perjudici que representa l'existència de tràfic rodat al seu ambient immediat.

- IPP_03 Itinerari per als vianants Russafa-Fonteta de Sant Lluís:

L'itinerari comença a la plaça de l'Ajuntament, la qual presenta un intens tràfic rodat i que segueix a l'espera d'una reurbanització en el seu conjunt que genere un espai adequat per al vianant. Aquesta plaça queda fora de l'àmbit del present pla. L'itinerari es dirigeix cap al sud pel passeig de Russafa, fins a arribar al carrer Colom on creua per a prendre el carrer Russafa en direcció sud.

El pla de mobilitat proposa un tractament especial de continuïtat per a vianants al punt on l'itinerari creua el carrer Colom per a prendre el carrer Russafa; es tracta d'ampliar l'espai per als vianants d'encreuament i alliberar-ho d'elements urbans fixos i mòbils que entorpeixen el pas. Es proposa també l'ampliació de la secció per als vianants del carrer Russafa, amb arbrat i transport públic, per a així també millorar la relació amb centre comercial del passatge Doctor Serra, i el carrer comercial de Ciril Amorós.

T1	C/ Russafa. Sección: 17 m. Solución peatonal: Ampliación acera lado oeste. Acción propuesta: 17V2P-2C2A. Carril bici: No. Conectividad transporte público: EMT.	

- IPP_04 Itinerari per als vianants "Antic Hospital-Rambleta":

L'itinerari arranca al carrer Hospital, vorejant els jardins de l'Antic Hospital, fins a creuar el carrer Guillem de Castro per a prendre el carrer Conca en sentit sud. Pel que fa a les zones del recorregut incloses dins del pla especial, el pla de mobilitat proposa adequar l'encreuament des dels carrers Àngel Guimerà i Conca cap a la carrer Hospital, a través de Guillem de Castro, per a permetre una continuïtat que condicione l'espai a l'alta intensitat de vianants d'aquest encreuament. A la zona del carrer Conca, on només comptem amb un carril de vehicles, les voreres s'ampliaran fins a 7 m i es dotarà d'aparcament en cordó amb un total de 20 places dins del tram entre la Gran Via i Guillem de Castro.

Calle	Carriles	Sentido	Aceras (m)	Aparcamiento	Nº comercios	Conectividad escolar
Cuenca (x m)	1 carril	Sentido único	7	20 plazas Cordón	17	2
	3 carriles	Sentido único	11	0 plazas	48	3
	1 carril	Sentido único	11	35 plazas Cordón	54	2

T1	C/ Cuenca. Sección: 20 m. Solución peatonal: Ampliar acera este. Acción propuesta: 20V2P-1C2EB2A. Carril bici: Si. Conectividad transporte público: EMT.	

- IPP_05 Itinerari per als vianants Torres de Quart-Complex 9 d'octubre:

L'itinerari comença al carrer Quart, que presenta un intens tràfic rodat malgrat les reduïdes dimensions de la seua secció.

Es proposa una solució viària tendent a apaivagar el tràfic, amb un sol carril i una única banda d'aparcament en cordó al llarg de tot el recorregut, per tal d'ampliar voreres, permetre el traçat de carril bici i arbratge. Aquest plantejament pot precisar la revisió dels sentits de la circulació i el recorregut d'altres mitjans de transport. A la seua arribada a la Gran Via de Ferran el Catòlic el carrer amplia la seua secció fins a 24 m. (amb 5 carrils de circulació i banda d'aparcament en cordó), donant pas a la circulació de vehicles cap a tots dos sentits de la Gran Via, solució d'encreuament que precisa de revisió, en cas d'adoptar-se la secció proposada per a aquest tram del carrer.

Calle	Carriles	Sentido	Aceras (m)	Aparcamiento	Nº comercios	Conectividad escolar	
Quart (648 x variable)	1 carril	Sentido único	5	47 plazas Cordón	39	2	
	5 carriles	Sentido único	7	6 plazas Cordón	38	1	
	2 carriles	Sentido único	7	80 plazas Cordón	65	3	

T1	C/ Quart. Sección: 16 m. Solución peatonal: Ampliación aceras ambos lados. Acción propuesta: 16V2P-1C1EB2A. Carril bici: Si. Conectividad transporte público: EMT.	

- IPP_06 Itinerari per als vianants IVAM, Palau de Congressos, Benimàmet:

Calle	Carriles	Sentido	Aceras (m)	Aparcamiento	Nº comercios	Conectividad escolar	
Guillem de Castro (500 x 20 m)	4 carriles	Sentido único	2 - 2	36 plazas. Cordón (a un lado)	29	2	

T1	C/ Guillem de Castro. Sección: 20 m. Solución peatonal: Ampliación aceras ambos lados. Acción propuesta: 20V2P-2C1EB2A. Carril bici: Sí. Conectividad transporte público: EMT/Metro.	

A més trobem en l'àmbit eixos considerats com a itineraris secundaris dins del pla de mobilitat, aquests apareixen marcats en verd en el plànol.

- Carrer Àngel Guimerà
- Carrer Sant Vicent Màrtir
- Carrer Colom
- Plaça Porta de la Mar
- Carrer Justícia
- Pont de l'exposició
- Carrer Armando Palacio Valdés
- Carrer Sorní
- Carrer Jorge Juan

Es tracta de que aquests itineraris secundaris ajuden a relacionar trajectes entre districtes adjacents i millorar la xarxa d'itineraris urbans per a vianants. Així doncs, les actuacions sobre aquests eixos hauran de tendir a millorar el gaudi per als vianants dels carrers i la connectivitat entre recorreguts per a vianants.

És necessari destacar també que Ciutat Vella està circumval·lada pel nord i per l'est pel vell llit del riu Túria. Al seu llit s'ha format un gran corredor verd de 8 km de longitud que permet connectar en mitjans de transport autònoms tots els barris de la ciutat, des de Sant Pau fins al port i les platges del Cabanyal i la Malva Rosa, passant per Ciutat vella i la Ciutat de les Arts i les Ciències.

PROGRAMA 1.2 PLA CENTRE DE MILLORES PER ALS VIANANTS

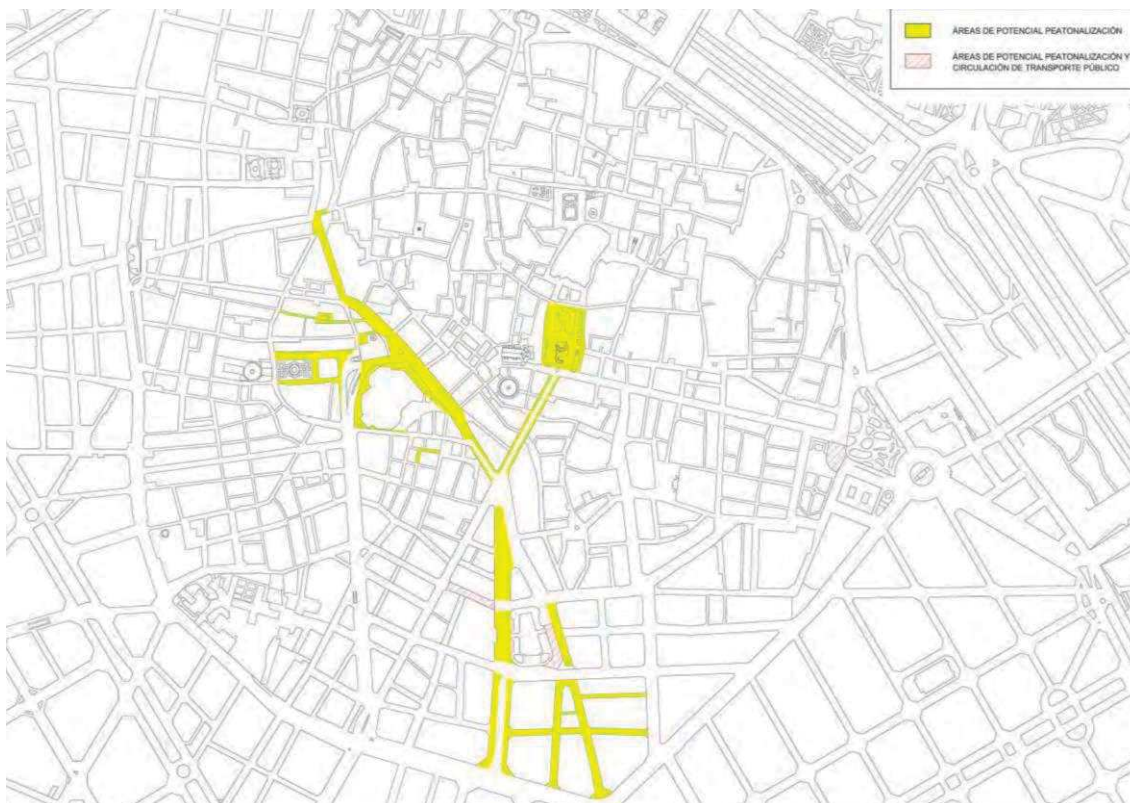
La finalitat d'aquest programa és actuar sobre la zona de Ciutat Vella per tal d'adaptar l'espai públic a les necessitats que té tant com a receptor de la majoria de desplaçaments de la ciutat com per suposar el suport per a un gran volum d'activitat comercial, cultural, turística etc. influent de manera directa sobre l'espai públic que demanda una reconversió i reestructuració de les comunicacions i la xarxa d'espais lliures en aquesta zona.

En aquest sentit el programa, conegut com a Pla Centre, planteja diverses propostes:

- Proposta 1.2.1 Anàlisi de possibles zones d'expansió per als vianants

Aquesta proposta planteja la possibilitat de millora de connexió per als vianants entre l'Estació del Nord amb la plaça de l'Ajuntament aprofitant la important secció del carrer Marquès de Sotelo per a augmentar considerablement les voreres; en aquest sentit també planteja la total conversió per a vianants dels carrers Ribera, Santa Clara i Passeig de Russafa.

D'igual manera es proposen com a àrees de potencial conversió per a vianants la plaça de la Reina i la plaça del Mercat i el seu entorn, inclòs el carrer Bosseria fins a la plaça del Tossal, la plaça de la Comunió de Sant Joan, el carrer Valeriola i les places de Bruixes i de Joan de Vil·la-rasa

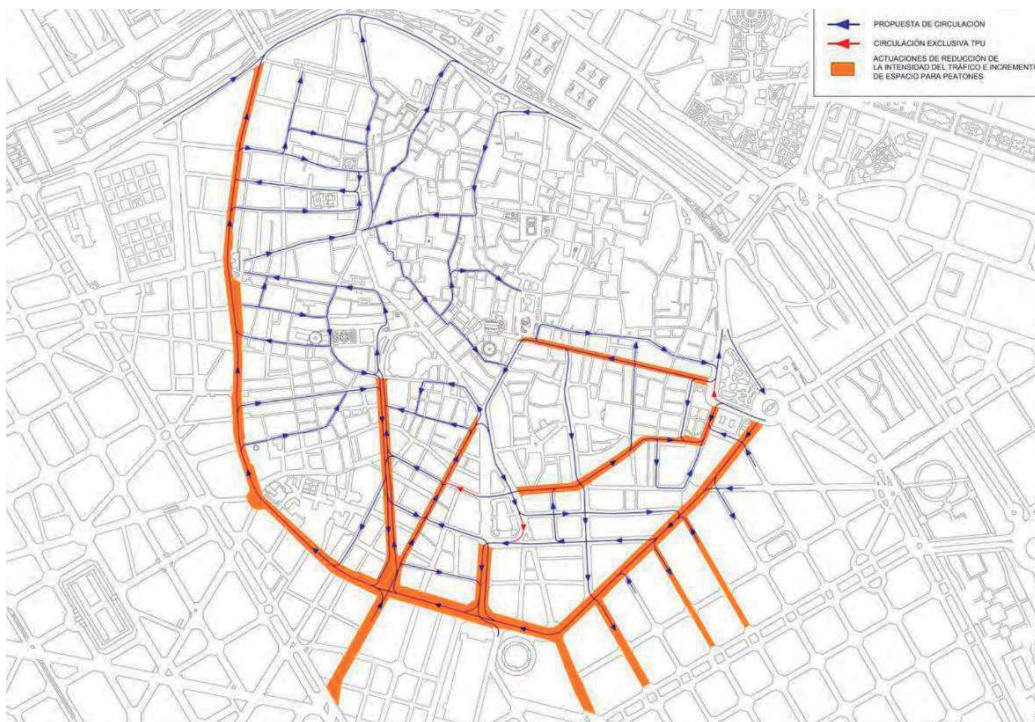
- Proposta 1.2.2 Ampliació de l'espai per a vianants al viari d'accés al centre

Aquesta proposta, implica la recuperació per al vianant de part de la secció viària dels principals carrers d'accés al centre. Açò suposa una reducció del tràfic de pas per les vies del centre de la ciutat.

Sobre les vies marcades en taronja es preveuen actuacions de reducció de la intensitat del tràfic i increment d'espai per a vianants, sempre conjugant les possibilitats d'ampliació de l'espai del vianant amb les de la inserció del carril bici, priorització del transport públic i necessària gestió del tràfic rodat.

El Pla remarca que l'execució d'aquestes actuacions haurà d'adaptar-se a les especificitats de cadascun dels entorns.

PROGRAMA 1.3 OPERACIONS PUNTUALS ESTRATÈGIQUES

Aquesta proposta es basa en les estratègies 1 i 2, les quals pretenen Potenciar els desplaçaments per als vianants i Recuperar i posar en valor els espais públics urbans i les xicotetes centralitats de mobilitat. El programa proposa diferents actuacions puntuals sobre àrees concretes que necessiten amb major o menor urgència una transformació tendent a la conversió per a vianants de l'espai públic.

Cal destacar les següents per la seua incidència dins l'àmbit del PEP CIUTAT VELLA:

- Conversió per a vianants del carrer Jorge Juan: Natural prolongació d'una dels primitius carrers per a vianants de la ciutat, i amb un contingut eminentment comercial.

ESTRATÈGIA 2 Recuperar i posar en valor els espais públics urbans i les xicotetes centralitats de mobilitat

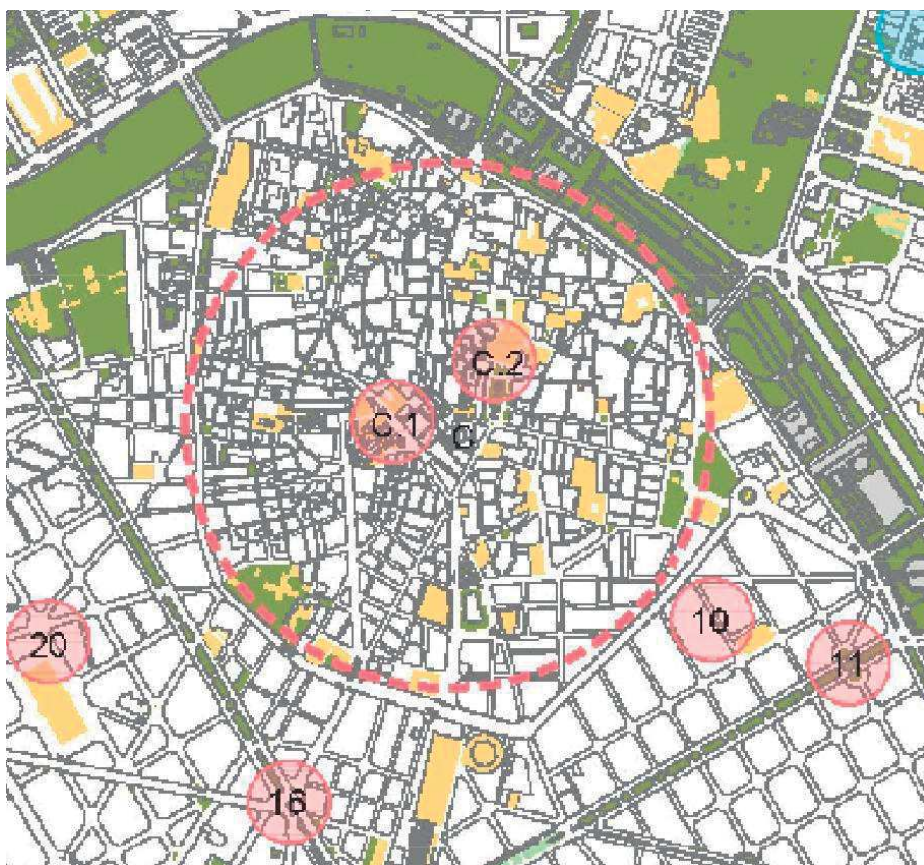
PROGRAMA 2.1 IDENTIFICACIÓ I POTENCIACIÓ DE LES CENTRALITATS DE BARRI

El Pla de Mobilitat defineix "Centralitats de Barri" com aquells espais públics d'escala limitada que compleixen la funció de ser llocs de trobada veïnal i ús preferentment per a vianants en un àmbit local. És a dir, pel que fa a la mobilitat per als vianants, són aquells "llocs d'estar". Aquestes xicotetes centralitats es constitueixen com l'espina dorsal dels desplaçaments a peu dins dels barris, donant suport a una quantitat enorme de viatges, activitats i funcions urbanes.

- Proposta 2.1.1 Potenciació de 27 centralitats de barri

El Pla de mobilitat ha identificat 27 centralitats de tota la ciutat, entre les quals cal destacar la totalitat de Ciutat Vella, com a la principal i major centralitat a nivell municipal, i les centralitats C1 i C2 corresponents a la plaça del Mercat i la plaça de la Reina/plaça de la Mare de Déu.

Ciutat Vella, juntament amb les zones del primer eixample (Eixample i Extramurs), constitueix en si mateixa un sector especial des del punt de vista per als vianants. Les dotacions amb rang de ciutat atrauen a viatgers de tota l'àrea metropolitana fins i tot de l'exterior, per la qual cosa l'accés es produeix principalment en mitjans motoritzats, però una vegada allí el ciutadà es mou interiorment a peu. Els barris amb major volum de desplaçaments són la Seu amb importants dotacions turístiques i la Xerea amb grans centres comercials.

És necessari detallar les consideracions que el Pla de Mobilitat ha tingut en compte per a definir aquestes 27 centralitats, ja que el propi Pla Especial pot complementar aquest conjunt mitjançant l'anàlisi de Ciutat Vella. Així doncs el Pla de Mobilitat ha tingut en compte els següents punts per a determinar les centralitats:

- Proximitat d'un itinerari per a vianants.
- Proximitat del transport públic.
- Espai de trànsit i d'ús habitual.
- Lloc vinculat amb les festes tradicionals (populars, gastronòmiques, lúdiques) del barri.
- Coincidència amb un conjunt històric: o tradicional: Ciutat Vella, Orriols, Benimaclet, Cabanyal, Natzaret, Russafa, Fonteta de Sant Lluís, Patraix, Campanar o Benicalap.
- Coincidència amb un espai representatiu de la identitat del barri a mode de veïnat o els populars "quatre cantons".
- Paisatge urbà de cert valor patrimonial o vernacle.
- Encreuament principal d'una zona residencial i/o comercial.

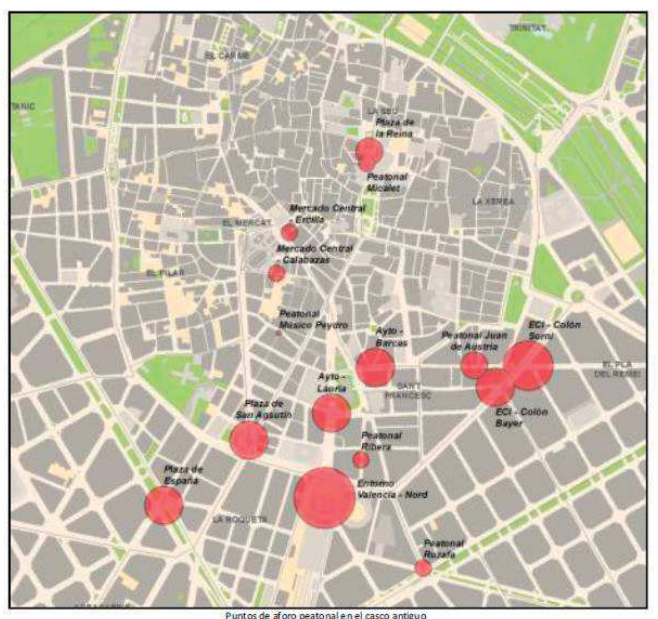
- Caràcter intergeneracional, accessible i inclusiu
- Configuració centrípeta

S'han desestimat parcs i jardins i grans espais públics d'escala metropolitana com el vell llot del Túria.

Les intervencions que es proposen en cada centralitat es basen en els següents criteris:

- Ampliació de voreres i àrees d'estada de vianants
- Màxima connectivitat amb el sistema de transport públic, bé parades d'EMT (i/o MetroBús) bé parades de tramvia i metro.
- Inclusió d'àrees d'estacionament de bicicletes a bastament, complementant les possibles estacions de Valenbisi que puguin existir.
- Reorganitzar l'espai d'estacionament al voltant d'aquestes centralitats, de manera que es prioritzen els desplaçaments més sostenibles, assegurant, no obstant açò, la correcta accessibilitat de veïns i activitats econòmiques.
- Ubicació adequada de places de càrrega i descàrrega, així com punts de parada de taxi, si es consideren necessaris.

A l'hora d'analitzar la capacitat de Ciutat Vella com a focus d'atracció i analitzar el flux per als vianants pels seus carrers, l'Ajuntament ha realitzat aforaments per als vianants a diversos punts singulars del centre històric.

D'entre tots els comptatges realitzats destaca pel seu volum de vianants el sector sud de Ciutat Vella, entorn de l'estació del Nord, plaça de l'Ajuntament i carrer Colom. Dins d'ella es localitzen importants focus atractius de viatges com ara l'estació, l'Ajuntament i diversos centres comercials, col·legis i molta activitat comercial minorista. A la zona nord de Ciutat Vella destaca la plaça de la Reina, centre neuràlgic des del punt de vista d'accés al transport públic i al vehicle privat degut a l'aparcament subterrani situat a la plaça.

Els barris del Mercat i Sant Francesc es caracteritzen per comptar amb la major densitat de serveis de tota l'àrea metropolitana, mentre que els barris del Carme i la Seu compten amb els més importants museus i edificis d'interès de la ciutat.

- Proposta 2.1.2 Microintervencions a 15 zones de trobada

Es tracta d'espais de similars característiques a les centralitats de barri però de segon ordre, on es proposen intervencions similars a les anteriors però de naturalesa més moderada.

Cap zona de "punts de trobada" està inclosa dins de l'àmbit del PEP CIUTAT VELLA

PROGRAMA 2.2 ESTRUCTURACIÓ DE DIVERSES SUPERILLES I EIXOS MULTIFUNCIONALS

En aquest programa es pretén aplicar les estratègies 1 i 2 mitjançant mecanismes i pràctiques definides als anteriors punts, dins d'un àmbit particular de la ciutat (l'Eixample), baix una pauta global de tractament de l'espai urbà, com és la creació de superilles, i el tractament específic d'alguns eixos multifuncionals.

L'àmbit del PEP CIUTAT VELLA compta amb part del seu àmbit inclòs en la superilla de Russafa, en la zona de la plaça de bous:

- Dins d'aquesta zona es tractaria de limitar la circulació del vehicle de pas a un conjunt de vies bàsiques configurades pel perímetre de polígons urbans (superilles) a l'interior dels quals es permet el pas de vehicles per a accés de veïns, càrrega i descàrrega, serveis, etc., baix condicions de velocitat limitada.
- A l'interior d'aquestes superilles, el viari que es planteja ha de ser de secció única, sense diferenciació entre calçada i vorera, permetent multiplicar els usos i funcions de l'espai públic de manera compatible.
- La proposta plantejada es basa en la coordinació i integració de les diferents xarxes de transport i en l'especialització dels carrers en dos tipus de vies:
  - Les que formen part de la xarxa bàsica de circulació (perimetral), que suporten el tràfic principal (en el cas del PEP CIUTAT VELLA es tractaria dels carrers Russafa, Xàtiva i Alacant)
  - Els carrers de l'interior de les superilles, que queden restringides al tràfic de pas i augmenten el seu potencial per a la realització de la resta d'activitats (en el cas del PEP CIUTAT VELLA el carrer Castelló).
- Aquesta proposta es presenta com un procés gradual. En el cas que ens ocupa, la zona inclosa a l'àmbit del pla pertany al que el Pla de Mobilitat denomina Fase 2.

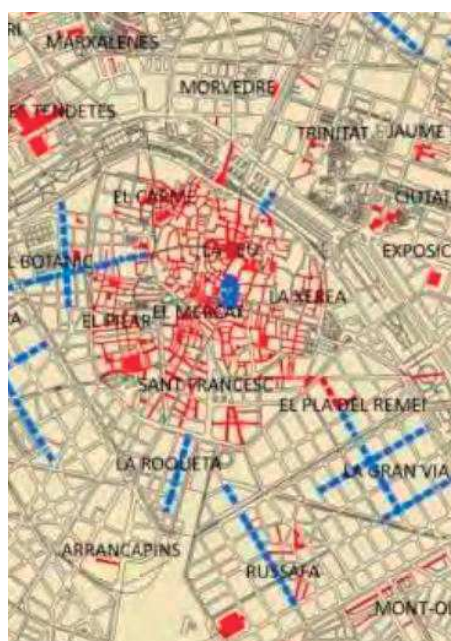
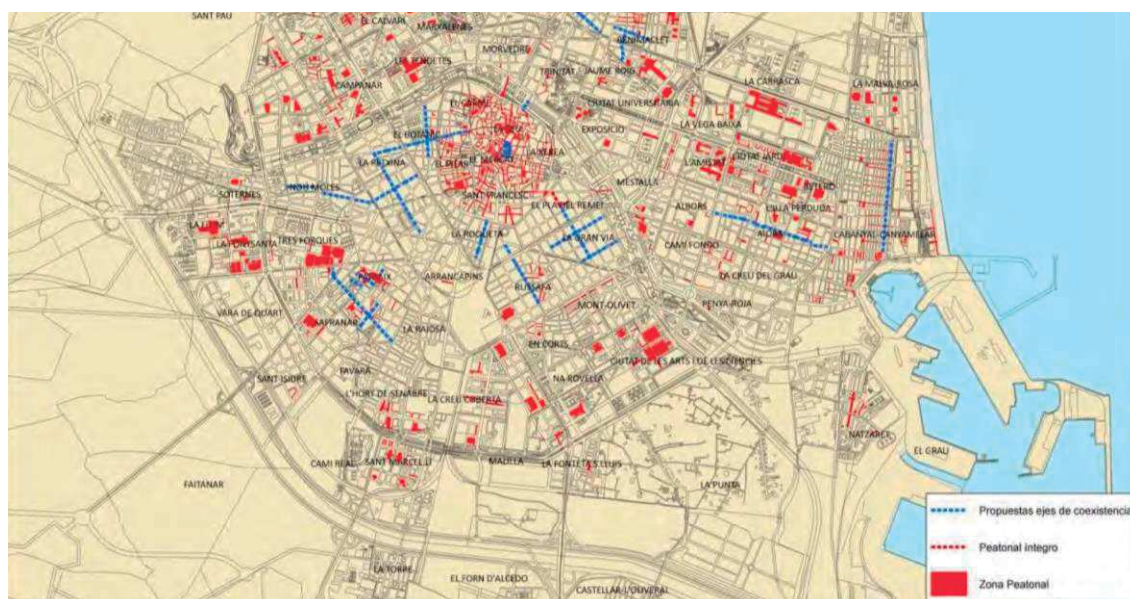
Proposta 2.2.2 Identificació i estructuració de 17 eixos multifuncionals

La coincidència sobre un mateix eix de diversos dels factors de rellevància per als vianants ha suposat la seua singularització com a possible proposta, bé de forma aïllada, bé com a part d'itineraris més o menys extensos. Quan és un factor el que adquireix major importància (el més freqüent una oferta comercial rellevant, bé per si sola, bé unida a algun altre factor), s'ha procedit a la seua configuració amb el caràcter d'eix temàtic lligat a aquest concepte.

Les vies sobre les quals es proposen els eixos temàtics han d'assumir una significació rellevant com a eixos comercials o de connexió dins del barri o la zona, concentrant ja en l'actualitat fluxos per als vianants importants.

Es tracta de carrers que per les raons exposades resulta aconsellable que gradualment vagen ampliant la seua funció com a carrer per a vianants, partint de la seua transformació en eixos de coexistència en una primera etapa; i que en ocasions admeten opcions alternatives baix la mateixa funció.

Dins de l'àmbit de CIUTAT VELLA s'identifiquen com a zones per a vianants (marcades en roig en el plànol) una gran part dels carrers i places. En blau apareixen marcats els eixos de coexistència, entre els quals destaquen:

- El carrer Quart
- La plaça de la Reina
- El pont de la Trinitat
- El carrer Pelayo

Aquests eixos multifuncionals destaquen tant per la seua funció com a eixos de comunicació dins i fora del barri, com per l'activitat que alberguen els seus establiments. Segons aquesta proposta, el Pla Especial haurà de procurar la millora per als vianants d'aquests carrers.

PROGRAMA 2.3 PROGRAMES EN LA CIUTAT HISTÒRICA: CIUTAT VELLA

En aquest programa es descriu Ciutat Vella com un àrea per als vianants entesa com un espai servit a escala municipal.

Les actuacions que es plantegen a Ciutat Vella aprofundeixen en la seua conversió integral per a vianants, incidint en el concepte d'accessibilitat per als vianants al medi urbà. Els factors que sustenten aquesta proposta (activitat comercial, immobles amb rellevància patrimonial, etc.) s'interpolen amb la morfologia viària del traçat urbà. Així el conjunt d'activitats, usos i béns patrimonials, juntament amb el traçat viari de secció reduïda i traçat sinuós que s'obri, de manera aleatòria, formant places de reduïdes dimensions, determina que s'haja de considerar aquest àmbit urbà com a un conjunt indivisible, on no té sentit traçar recorreguts per als vianants concrets i excloents.

- Proposta 2.3.1 Tractament integral d'accessibilitat per als vianants al centre històric

Aquesta proposta tendeix a garantir no solament la conversió per a vianants dels viaris, sinó també la millora d'accessibilitat per als vianants en aquells vials amb tràfic rodat compatible

La moderació de la velocitat del tràfic, buscant la màxima convivència entre els fluxos rodats i no motoritzats, és un tema de primer ordre, i s'aconsegueix ací mitjançant carrers per als vianants, amb plataforma única d'ús mixt i també reordenant l'espai per a prevaldre les voreres. Açò últim s'aplica a aquells carrers amb major volum circulatori on se separen els trànsits rodat i per als vianants mitjançant l'elevació de la vorera encara que generalment sense excessius ressals i inserint pilòs metàl·lics.

El tractament de la zona nord de Ciutat Vella varia respecte de la zona sud. Des de l'eix format pels carrers Murillo, plaça del Mercat, Sant Vicent Màrtir i de la Pau, cap al nord es troba un teixit tan irregular que ni tan sols permet el pas de l'autobús urbà. Ací s'ha intervingut deixant pràcticament tot l'espai públic pavimentat a la mateixa cota resultant una plataforma contínua que integra els carrers i places amb els seus innombrables racons. Amb açò s'ha realçat tota l'àrea central del recinte emmurallat integrat dins d'un mateix espai comú al conjunt catedralici, la Basílica de la Mare de Déu i el Palau de la Generalitat, un dels principals atractius turístics de la ciutat.

El sector sud del recinte emmurallat, barri de Sant Francesc, es caracteritza per una trama de carrers més regular sobre les quals destaquen algunes de major secció que l'articulen (Baró de Càncer, Marquès de Sotelo, Pascual i Genís, Pintor Sorolla i Poeta Querol. En aquest barri s'ha intervingut convertint els eixos de secció més estreta exclusivament per a vianants i redistribuint l'espai dels carrers més amplis intentant fer prevaldre el flux no motoritzat. No obstant açò, cal apuntar que molts d'aquests carrers estan excessivament ocupats per terrasses que redueixen considerablement la zona de pas.

A continuació es resumeix breument les condicions marcades pel Pla de Mobilitat per a la urbanització dels espais públics:

- Per a vials amb secció inferior a set metres: és recomanable establir una plataforma única que es materialitzi mitjançant un únic paviment, amb rigola i recollida d'aigües en l'eix central del vial. Els elements de mobiliari urbà seran els mínims i indispensables, i en qualsevol cas, estaran situats a una sola de les bandes de la secció.
- Per a vials amb secció superior a set metres: La plataforma única es materialitzarà mitjançant un únic paviment, amb rigola i recollida d'aigües a banda i banda de la secció. El mobiliari urbà es disposarà a una de les dos bandes, juntament amb la possibilitat de realitzar plantació d'arbrat de port xicotet. Tots els elements de mobiliari i arbrat es disposaran a una distància suficient que garantisca la correcta accessibilitat per al vianant, amb una distància d'1,5 metres respecte a l'alineació de les edificacions.
- Vials amb secció superior a nou metres. Tràfic rodat compatible: La plataforma única es materialitzarà mitjançant un únic paviment, amb rigola i recollida d'aigües a banda i banda de la secció. El mobiliari urbà i arbrat es disposarà preferiblement a banda i banda de la secció, amb especial atenció de no obstaculitzar el trànsit per a vianants. L'arbrat serà, preferentment d'ombra i port xicotet o mitjà. En els casos en què es determine la necessitat de compatibilitzar el tràfic rodat, es mantindrà la plataforma única del vial, delimitant l'àmbit rodat mitjançant canvis de textura o format del material d'urbanització, evitant l'ús de pilòs o elements senyalitzadors de carril que induïsquen a prioritzar el tràfic rodat.
- Eixos estructurants del tràfic rodat de Ciutat Vella: Es tractaran mitjançant dos plataformes a diferent altura, que permetran, en qualsevol cas, l'adequada accessibilitat per als vianants. Es disposarà a banda i banda de la secció el mobiliari urbà i l'arbrat, de port xicotet o mitjà en seccions de fins a 16 metres d'amplària. En cas que es contemple el vial com a eix de tràfic de bicicletes, aquestes s'incorporaran per un carril de tràfic compatible (cicle carril), o bé en plataforma independent d'ús exclusiu per a seccions superiors a 16 m.
- El sistema de places de Ciutat Vella: En tots els cas se seguiran les recomanacions indicades per a la seccions viàries, amb especial atenció a la formalització de la urbanització mitjançant plataforma única i la inserció del mobiliari urbà i l'arbrat de manera que no suposen obstacles dins dels itineraris per als vianants. Es recomana que aquests elements, especialment l'arbrat, es projecten amb vocació de marcar la singularitat de l'espai en la trama urbana.
- Àmbits d'intervenció singular: Els entorns urbans inclosos dins d'àmbits d'especial protecció seran considerats prioritaris per a la seua intervenció mitjançant conversions per a vianants completes i millores de l'accessibilitat per als vianants. En aquests casos les intervencions es fonamentaran en la generació d'espais continus de plataforma única. Es ficarà especial cura en l'elecció del mobiliari urbà, sent aquest el mínim i imprescindible per al suport de les activitats humanes que es desenvolupen. En l'elecció dels acabats d'urbanització prevaldran el materials nobles i neutres, per tal d'evitar la confusió paisatgística de l'entorn.

ESTRATÈGIA 3 Assegurar una mobilitat per als vianants lliure d'obstacles i segura

Cal articular una sèrie de programes i actuacions associades que garantisquen que els desplaçaments a peu es realitzen en condicions adequades d'accessibilitat i seguretat, amb trajectes protegits, directes, per a tot el conjunt de persones i ciutadans, identificables i integrats amb l'entorn urbà i la resta de mitjans de transports presents en la ciutat.

PROGRAMA 3.1 INCREMENT DELS NIVELLS DE SEGURETAT EN ELS DESPLAÇAMENTS A PEU

En aquest punt s'aborda una sèrie de xicotetes actuacions i estudis per a anar millorant les condicions de seguretat i comoditat per als vianants.

Cal destacar la següent proposta:

- Proposta 3.1.4 Implantació de passos per als vianants a les zones amb manca d'ells

D'acord amb l'estratègia número 3 "Assegurar una mobilitat per als vianants lliure d'obstacles i segura", s'han identificat diferents punts de la ciutat als quals seria recomanable actuar amb la implantació de passos per als vianants addicionals, tal com es mostra en el mapa adjunt:

De tot aquest conjunt s'identifiquen 26 passos de vianants en l'àmbit del PEP CIUTAT VELLA, concentrats, sobretot, a la ronda interior i a l'avinguda de l'Oest.

PROGRAMA 3.2 IMPLANTACIÓ DE CAMINS ESCOLARS

Aquest programa persegueix l'aplicació d'iniciatives de "camí escolar", per a dotar de comoditat i seguretat als recorreguts per a l'accés dels xiquets als seus centres escolars en mitjans no motoritzats.

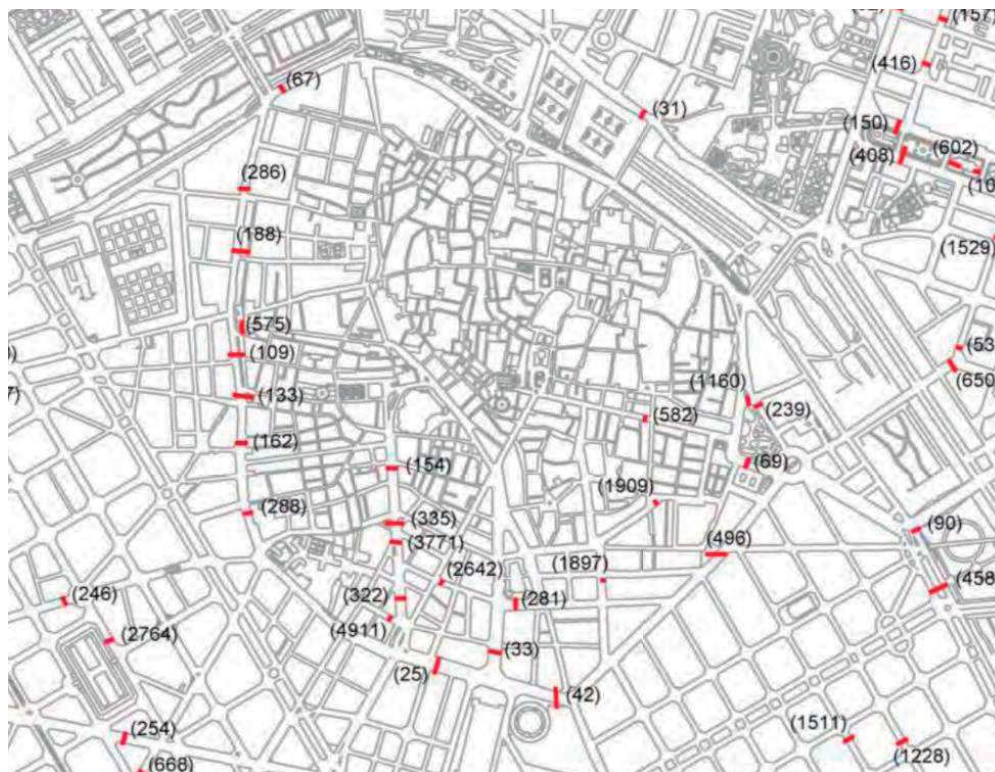
- Proposta 3.2.1 Consolidació i extensió els "camins escolars" en tots els centres educatius de la ciutat

Les principals característiques que aquestes rutes presenten són:

- S'eliminen barreres arquitectòniques
- S'amplia la visibilitat dels passos de zebra (mitjançant la retirada de vehicles dels seus extrems en les hores d'accés als centres escolars),
- Es redueix el mobiliari urbà i se senyalitzaren les rutes.

- Es redueix el màxim de velocitat permesa a 30 quilòmetres hora als carrers afectats

PROPOSTES I PROGRAMES DE FOMENT DE L'ÚS DE LA BICICLETA

En aquest apartat es desenvolupa l'estratègia 4 “Assegurar una infraestructura ciclista adequada, mantenint, millorant i consolidant la xarxa de vies per a bicicletes de la ciutat” i la 5 “Facilitar i normalitzar l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport quotidià i habitual dels Valencians”

ESTRATÈGIA 4 Assegurar una infraestructura ciclista adequada, mantenint, millorant i consolidant la xarxa de vies per a bicicletes de la ciutat

PROGRAMA 4.1 DESENVOLUPAMENT DE LA XARXA DE VIES CICLISTES

De les propostes compreses en aquest programa, cal destacar les següents:

- Proposta 4.1.1 Construcció de nous carrils bici.

El Pla de Mobilitat planteja l'eliminació dels carrils bici i itineraris ciclistes existents al centre de la ciutat (dins de la Ronda Interior). El casc antic de la ciutat ha de ser un espai per als vianants i de tràfic calmat, per tant, un espai de convivència, on el vehicle privat i la bicicleta compartiran l'espai amb seguretat.

Quant a la construcció de nous carrils bici (els carrils bici proposats apareixen marcats en línia verda a traços), pel que fa a l'àmbit del Pla Especial, cal assenyalar que es planteja la construcció d'un nou carril bici al llarg de tota la ronda interior, en l'actualitat parcialment executat, i un altre tram des del carrer de la Pau fins al pont del Real a través de la plaça de Tetuan.

- Proposta 4.1.2 Implantació de ciclocarrils a aquelles vies en què s'aconselle

Els ciclocarrils (marcats en blau sobre el plànol) impliquen la reserva d'un carril de circulació per a ús compartit entre vehicle privat i bicicleta, devent-se circular a 30 km/h per ells. Dins de l'àmbit del Pla Especial o en els seus límits es contempla com ciclocarrer:

- Tram de carrer Quart des de Guillem de Castro
- Carrer Lepanto

PROGRAMA 4.2 MANTENIMENT I MILLORA DE LA XARXA EXISTENT

De les propostes compreses en aquest programa cal destacar les següents:

- Proposta 4.2.2 Establiment d'un programa de manteniment de la xarxa ciclista

El Pla de Mobilitat indica que haurà de condicionar-se la xarxa existent de carril bici. En l'àmbit del Pla especial trobem carrils bici existents marcats en el plànol del programa 4.1 en línia verda contínua.

PROGRAMA 4.3 AFAVORIR INTERMODALITAT AMB LA BICICLETA

Es considera prioritari establir mesures que milloren la intermodalitat bici-transport públic per tal d'afavorir la sostenibilitat de la xarxa de desplaçaments.

- Proposta 4.3.1 Continuació amb l'ampliació del número de places d'estacionament per a bicicletes per la ciutat

El Pla Especial hauria de proposar, en general, la col·locació de noves places d'estacionament dins de l'àmbit del propi pla.

- Proposta 4.3.2 Foment de la implantació d'instal·lacions per a aparcament de bicicletes a les principals parades de la xarxa de transport públic de la ciutat

El Pla Especial hauria de proposar la col·locació de noves places d'estacionament a zones properes a les parades d'autobús i metro situades dins de l'àmbit del pla.

- Proposta 4.3.3 Foment de la instal·lació de punts d'estacionament a edificis i activitats privades, així com junt a grans centres d'atracció de gestió privada.

El Pla Especial hauria de proposar la col·locació de noves places d'estacionament a edificis o complexos privats, especialment si suposen centres d'activitat important.

ESTRATÈGIA 5 Facilitar i normalitzar l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport quotidià i habitual dels Valencians**PROGRAMA 5.1 ACTUACIONS CONTRA EL ROBATORI DE BICICLETES**

Es tracta d'un programa que no té relació amb la naturalesa del pla especial i el seu abast.

PROGRAMES I PROPOSTES DE MILLORA DEL TRANSPORT PÚBLIC

Aquest punt contempla programes i propostes que tenen com a objectiu estructurar un sistema de transport col·lectiu competitiu front a l'automòbil, d'acord amb allò marcat per les estratègies 6 "Millorar la competitivitat del servei de transport urbà d'EMT València", 7 "Adaptar la xarxa d'EMT a les noves necessitats i demandes de mobilitat dels ciutadans" i 8 "Potenciar la intermodalitat, la coordinació i la integració del transport públic urbà i interurbà".

ESTRATÈGIA 6 Millorar la competitivitat del servei de transport urbà d'EMT València**PROGRAMA 6.1 PRIORITZACIÓ DE LA CIRCULACIÓ DEL TRANSPORT EN SUPERFÍCIE A LA CIUTAT**

Les propostes que s'inclouen en aquest programa pretenen establir els criteris d'actuació perquè efectivament s'aconsegueixca augmentar la velocitat de circulació d'EMT en la ciutat. Entre aquestes propostes cal destacar les següents:

- Proposta 6.1.1 Millora de la velocitat comercial d'EMT

Per a la millora de la velocitat comercial d'EMT es plantegen diverses actuacions, que en cada cas deuran adaptar-se als condicionants específics de cada zona o eix en el moment de la seua implantació. A continuació es nomenen aquelles a considerar pel pla especial:

- Estudi de la reubicació del carril bus en determinats eixos i implantació si escau. En diversos casos, un carril bus situat pel centre de la calçada aconsegueix resultats de circulació del transport en superfície més elevats que la ubicació tradicional del mateix.
- Creació de plataformes reservades per al transport públic, amb circulació d'autobusos en doble sentit, aprofitant la possible reordenació de fluxos, seccions viàries apropiades, integrant el seu funcionament amb la gestió de la resta del tràfic dins de la ciutat

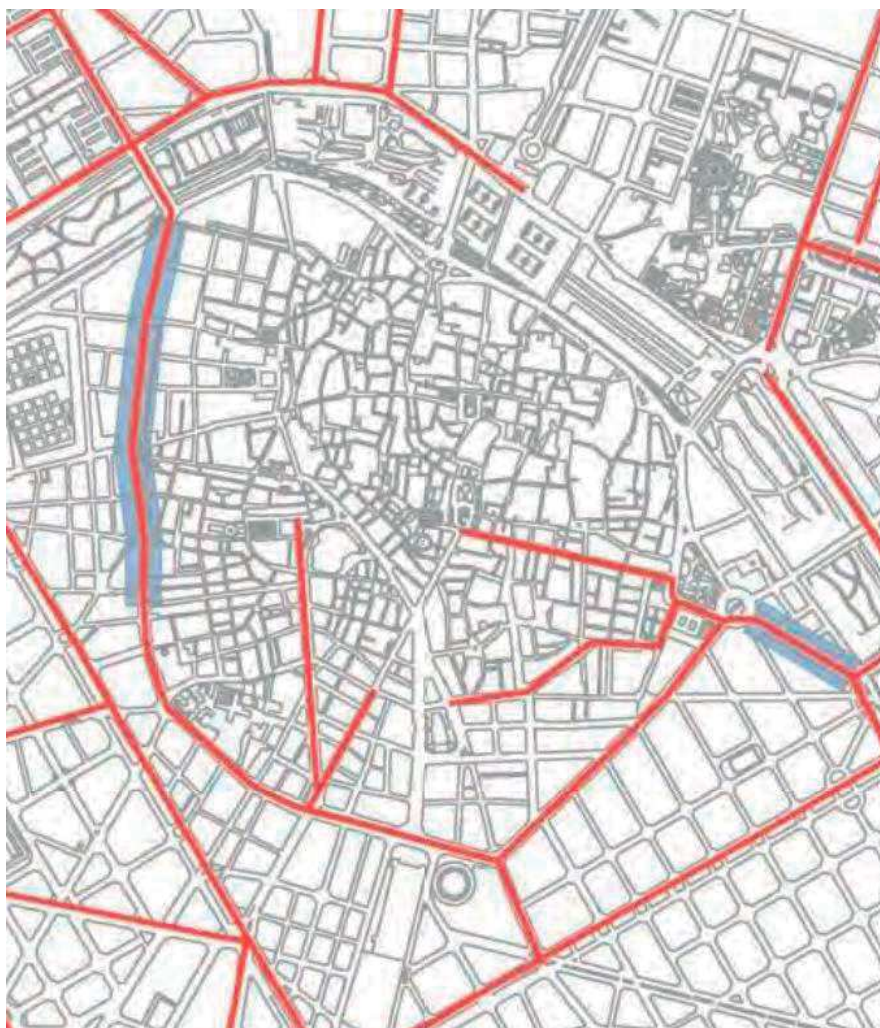
Conté suggeriments de redistribució de la secció viària per a reservar una plataforma al transport públic

- Proposta 6.1.2 Actuacions prioritàries de millora de la circulació d'EMT

En roig apareixen marcats els eixos susceptibles d'anàlisi i aplicació de possibles mesures de priorització del transport públic en superfície (EMT), i en blau es ressalten les zones considerades de primera actuació pel que fa a açò.

Cal destacar, dins de l'àmbit del pla especial, com a zones de primera actuació, el carrer Guillem de Castro: Un flux en doble sentit para EMT en Guillem de Castro, i per tota la ronda interior, permetria que algunes línies d'EMT que tenen el seu origen a la zona nord de la ciutat (Campanar) i es dirigeixen cap al centre, no hagueren d'accedir a la seua destinació pel carrer La Pau, donant una gran marrada. Un accés al centre pel carrer Guillem de Castro permetria un estalvi important en temps de desplaçament, la qual cosa es traduiria en una millor competitivitat de la línia. És, per tant, convenient estudiar amb detall aquesta opció (o altres alternatives i variants que sorgisquen) per a poder beneficiar a un elevat número d'usuaris d'aquestes línies.

ESTRATÈGIA 7 Adaptar la xarxa d'EMT a les noves necessitats i demandes de mobilitat dels ciutadans

PROGRAMA 7.1 REORDENACIÓ I NOU DISSENY DE LA XARXA D'AUTOBUSOS D'EMT VALÈNCIA

A més de millorar la velocitat comercial dels autobusos de l'EMT, per a aconseguir potenciar els desplaçaments amb autobús, és necessari reordenar la xarxa per a fer-la més fàcil d'entendre, utilitzar i sobretot, per a adaptar-la a les realitats d'una ciutat que en les últimes dècades ha canviat.

El programa proposa una millora en la gestió de la pròpia xarxa d'autobusos i es recolza en les propostes del programa 6.1 per a dur-les a terme. Respecte de les actuacions que hauria de considerar el pla especial en aquest sentit, no aporta novetats respecte del programa 6.1

PROGRAMA 7.2 MILLORA DELS NIVELLS D'ACCESSIBILITAT DE LA XARXA D'AUTOBUSOS

La proposta que es presenta dins d'aquest programa pretén, des d'un punt de vista urbanístic, incrementar els nivells d'accessibilitat de la xarxa de parades d'EMT.

- Proposta 6.1.2 Increment de la qualitat d'accés en parades

Es tracta d'una proposta d'actuació urbanística mitjançant la qual s'elevarien les rasants de les voreres fins a acostar-les a la plataforma d'entrada dels autobusos. En tot cas, l'altura màxima d'elevació, que oscil·laria entre +18 cm i +24 cm sobre la rasant de la calçada, haurà d'adaptar-se a les condicions de la flota d'autobusos d'EMT.

PROGRAMA 7.3 MILLORA DE LA INFORMACIÓ I CONEIXEMENT SOBRE LA XARXA D'AUTOBUSOS

Aquest programa i les seues actuacions se centra en la millora en l'accés a la informació i la comunicació de les línies de transport urbà en superfície.

No té incidència sobre les determinacions urbanístiques o patrimonials del pla especial.

ESTRATÈGIA 8 Potenciar la intermodalitat, la coordinació i la integració del transport públic urbà i interurbà

PROGRAMA 8.1 COORDINACIÓ AMB EL TRANSPORT METROPOLITÀ

Aquest programa i les seues actuacions se centren en la millora en la coordinació del transport públic de la ciutat de València amb el de la seua àrea metropolitana.

Aquest plantejament té una escala metropolitana i excedeix a l'abast del pla, però seria convenient plantejar bescanviadors intermodals als principals nodes del transport metropolità, com ara les estacions de metro, tramvia, tren i autobusos, amb el propòsit d'afavorir la relació entre elles mitjançant altres mitjans com el transport públic urbà (EMT) i la bicicleta, així com millorant les connexions per als vianants entre les mateixes.

PROGRAMA 8.2 INTEGRACIÓ EFECTIVA DEL METROBÚS DINS LA CIUTAT

No té incidència sobre les determinacions urbanístiques o patrimonials del pla especial, però seria convenient procedir d'igual manera que en el punt 8.1, amb el propòsit d'afavorir la creació d'una xarxa metropolitana bé relacionada i cohesionada.

PROGRAMA 8.3 MILLORA DE LA INTERMODALITAT

Aquest programa aposta per la intermodalitat entre el sistema de transport públic i el privat. Les seues propostes van encaminades cap a la incentivació de la intermodalitat entre el transport privat i públic, fomentant la facilitat d'accés amb cotxe fins a les estacions d'intercanvi, on haurà d'haver-hi una dotació adequada de places d'estacionament ("Park & Ride")

- Proposta 8.3.1 Reforç i extensió de la xarxa d'estacionaments dissuasius a l'Àrea Metropolitana de València

L'àmbit de la present proposta excedeix a l'abast de l'àmbit del pla especial.

PROGRAMES I PROPOSTES DE REGULACIÓ DEL TRÀFIC PRIVAT

Aquest apartat basa els seus programes i propostes en les estratègies 9 "Jerarquitzar el viari de la ciutat baix criteris d'una mobilitat més sostenible", 10 "Calmar el tràfic", 11 "Reorganitzar l'espai destinat a estacionament" i 12 "Millorar la càrrega i descàrrega en la ciutat". La seua comesa és la racionalització de l'ús del vehicle privat, a partir de propostes que permeten un millor i més equitatiu repartiment de l'espai públic.

ESTRATÈGIA 9 Jerarquitzar el viari de la ciutat baix criteris d'una mobilitat més sostenible

PROGRAMA 9.1 JERARQUITZACIÓ I REORDENACIÓ DEL TRÀFIC

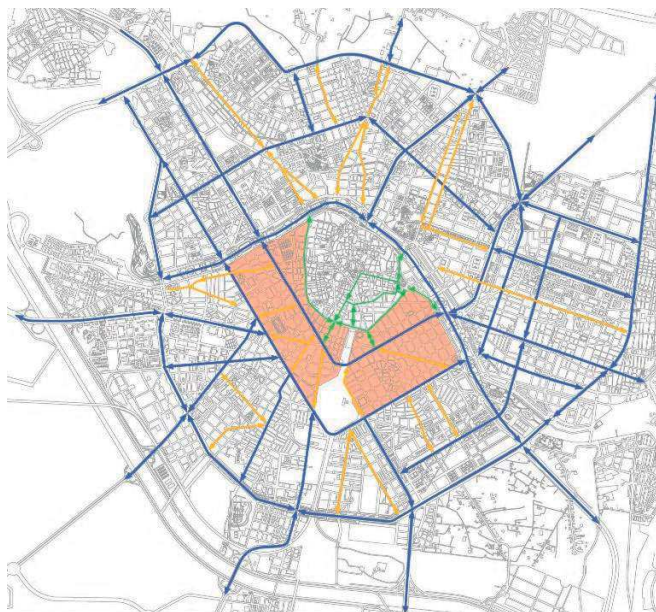
Aquest programa pretén escalonar el flux de vehicles privats d'una forma més racional, facilitant l'accés al centre en mitjans de transport més sostenibles. Cal destacar les següents propostes:

- Proposta 9.1.1 Jerarquització escalonada del viari

Aquesta proposta pretén escalonar el tràfic de manera compatible amb la funcionalitat actual, reduint, però, la pressió del tràfic a mesura que es van travessant els anell concèntrics de tràfic cap al centre de la ciutat. Es preveuen les següents mesures:

- Facilitar l'accés i distribució del tràfic als eixos principals marcats en el plànol amb fletxes blaves, als quals seria important garantir la fluïdesa; en aquest sentit es planteja la supressió de l'aparcament en superfície en aquestes vies.
- Generar eixos secundaris, marcats en groc en el plànol, que garantiscen l'accessibilitat i connectivitat entre grans macrozones.
- Augmentar l'àrea per als vianants dels vials d'accés al centre, de tal manera que es garantisca l'accés a veïns però es dissuadis el tràfic de pas. Apareixen marcats en verd en el plànol.

En el cas de Ciutat Vella, la ronda interior (formada pels carrers Colom, Xàtiva i Guillem de Castro), els carrers Sant Vicent Màrtir, la Pau, Barques, Pintor Sorolla, Marquès de Sotelo, Cerdán de Tallada, Russafa, l'avinguda Navarro Reverter i la plaça Tetuan hauran de reduir l'espai de calçada en benefici de l'ampliació de l'espai per als vianants de les vies, mentre que la marge sud de l'antic llit, formada pel Passeig de la Petxina i els carrers Guillem de Castro, Blanqueria, Comte Trénor, Pintor López i Passeig de la Ciutadella, com a eixos principals del tràfic (marcats en blau), hauran de garantir la fluïdesa del tràfic.

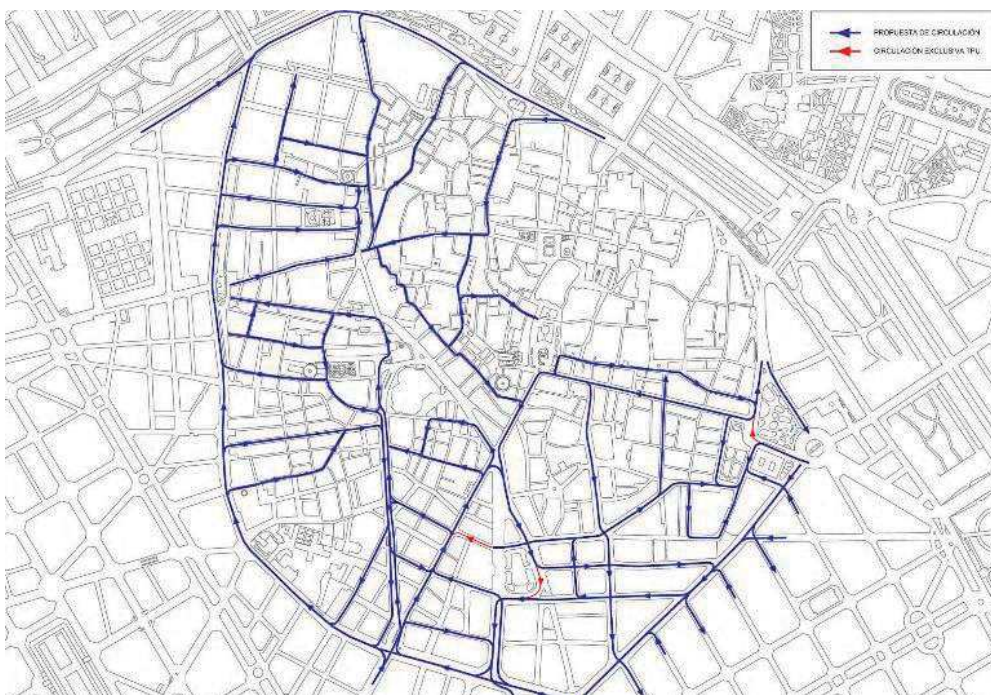

PROGRAMA 9.2 PLA CENTRE DE CIRCULACIÓ

Aquest programa pretén donar resposta a les necessitats de mobilitat de la zona centre desincentivant el tràfic de pas.

- Proposta 9.2.1 Reordenació dels sentits de circulació al centre

Aquesta proposta planteja una reordenació de sentits de circulació al centre de la ciutat, juntament amb la conversió per a vianants de certs trams de carrers. En blau es marquen els sentits de la circulació, i en roig la circulació exclusiva de transport públic.

ESTRATÈGIA 10 Calmar el tràfic

PROGRAMA 10.1 CALMAT DEL TRÀFIC ALS BARRIS DE LA CIUTAT

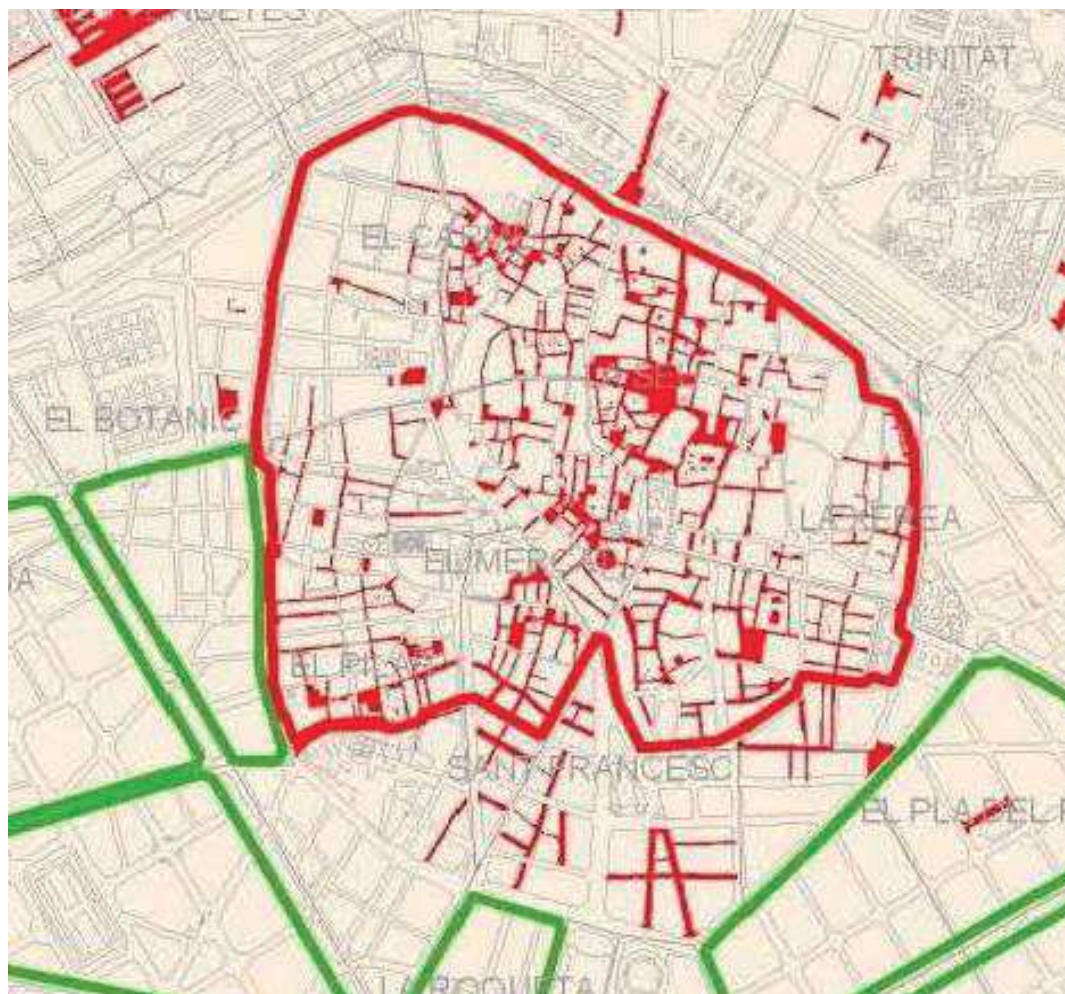
Aquest programa proposa actuacions orientades vers el control de la velocitat del tràfic en determinades zones de la ciutat.

La morfologia irregular del casc antic obliga a adoptar mesures vers un espai públic més amable. Bona part de Ciutat Vella té tractament de Zona 30, és a dir, limitada la velocitat de circulació a un màxim de 30 km/h. Afecta a una superfície de 113,5 ha. Que engloba els barris del Carme, Pilar, el Mercat, La Seu i La Xerea. El Barri de Sant Francesc és l'únic de Ciutat Vella exclòs d'aquesta zona 30.

Proposta 10.1.1 Ampliació de les zones 30 a la ciutat

En el plànol apareix com a zona 30 existent la corresponent a Ciutat Vella (dibuixada en línia roja contínua) dins de l'àmbit del pla especial. Pot observar-se dibuixat en verd sobre el mateix plànol, la zona que es proposa com a futura zona 30.

ESTRATÈGIA 11 Reorganitzar l'espai destinat a estacionament

PROGRAMA 11.1 REORGANITZACIÓ DE L'ESPAI D'ESTACIONAMENT

Aquest programa té com a objectiu facilitar l'estacionament als residents alhora que prioritza l'estacionament a aparcaments subterranis per als vehicles no residents, gestionant l'oferta en superfície (quantitat i tarifació) per a poder alliberar espai per als vianants.

Les propostes amb incidència en el pla especial són les següents:

- Proposta 11.1.3 Millora de l'estacionament per a residents

A més de les estratègies de gestió de l'estacionament exposades en aquesta proposta, les quals excedeixen a l'abast del pla especial, sí és necessari considerar:

- L'optimització de l'espai d'estacionament per a residents, de manera que es puguin compatibilitzar tots els usos necessaris de la via pública amb la necessitat de disposar de llocs d'aparcament per a cotxes. Degut a açò es proposa racionalitzar i maximitzar la disponibilitat de places d'estacionament, en coordinació amb la resta d'estratègies de potenciació del transport públic i els desplaçaments a peu i amb bicicleta.

cal ressaltar que tant la zona d'Eixample com de Ciutat Vella compreses dins de l'àmbit del pla especial estan considerades com a zona taronja.

A continuació s'aporten les següents dades de places d'aparcament d'ús públic.

NOMBRE	Total plazas	Plaza rotación	Plazas residentes
PLAZA DE LA REINA	348	348	0
BARON DE CARCER-CONDE PARCENT	248	248	0
GLORIETA-PAZ	662	594	68
COLON-PORTA DE LA MAR	243	243	0
BARON DE CARCER-S.VICENTE S.AGUSTIN	803	550	253
VINATEA-HOSPITAL	374	260	114
VELLUTERS-GUILLEM SOROLLA-RECAEDO	211	0	211
AVENIDA DEL OESTE	374	260	114
ESTACIÓN DEL NORTE-XATIVA	120	120	0
COLON 60	175	175	0
CENTRO	200	200	0
VINCCI-LYS	293	293	0
CENTRAL	310	MIXTO	MIXTO
GOBERNADOR VIEJO	175	0	175
ZAPATEROS	—	0	—
PLAZA DE BRUJAS	429	337	92

Font : Les places d'estacionament d'ús públic s'han extret de l'Anuari estadístic de la Ciutat de València, del mapa web de l'Ajuntament de València, web de transports de l'Ajuntament de València i Parkopedia. Les places d'estacionament privat, comercial i d'altres usos provenen de la informació dels quals donats d'alta a l'Ajuntament de València per codi d'activitat.

- Proposta 11.1.4 Millora de l'organització de l'estacionament de motocicletes

És necessària l'aplicació de mesures que redistribuïsquen en la calçada l'espai d'aparcament entre vehicles, turismes i motocicletes, alliberant les voreres per a recuperar àrees per al vianant.

ESTRATÈGIA 12 Millorar la càrrega i descàrrega en la ciutat

PROGRAMA 12.1 ACTUACIÓ ALS PUNTS DE DÈFICIT DE PLACES DE CÀRREGA I DESCÀRREGA

Aquest programa pretén articular propostes que milloren la regulació de la càrrega i descàrrega.

- Proposta 12.1.1 Millora de la dotació de places de càrrega i descàrrega a les zones amb dèficit

Es proposa un increment de la dotació d'aquestes places a aquelles zones on no s'aconsegueix la ràtio de dotació mínima recomanat: 1 plaça per cada 1000 m2 de superfície comercial.

El pla especial haurà de considerar aquesta proposta

PROGRAMA 12.1 INTRODUCCIÓ DE NOVES FORMES DE GESTIÓ EN LA CÀRREGA I DESCÀRREGA

- Proposta 12.2.1 Implantació de les mesures i recomanacions arreglades en el projecte SMILE de la UE.

Pel que fa a l'abast del pla especial, s'haurà de tindre en compte definició de recomanacions per a la distribució sostenible de mercaderies en l'entorn urbà. València estudiarà el mesurament i el disseny de la distribució de la càrrega en la ciutat; polítiques, estratègies i mesures d'eficiència energètica; es realitzaran qüestionaris de smart city i plans d'acció per a implementar les mesures d'eficiència energètiques estudiades.

PROGRAMES I PROPOSTES HORIZONTALS

En aquesta part s'han treballat propostes per al vianant, per a la bicicleta, per al transport públic i per a la mobilitat en vehicle privat. El programa està basat en les estratègies: 13 "Aprofundir als aspectes de la gestió de la mobilitat amb l'ajut de les noves tecnologies de la informació", 14 "Integrar el disseny urbà amb els criteris de mobilitat sostenible", 15 "Comunicar i promoure la mobilitat sostenible", 16 "Descarbonitzar el sistema de transports" i 17 "Entrellaçar la planificació territorial i urbana amb les infraestructures de mobilitat"

Dins d'aquest apartat, cal destacar els següents programes:

ESTRATÈGIA 14 Integrar el disseny urbà amb els criteris de mobilitat sostenible

PROGRAMA 14.1 DISSENY DE L'ESPAI URBÀ BAIX PARÀMETRES DE SOSTENIBILITAT DE LA MOBILITAT

- Proposta 14.1.1 Elaboració de directrius i criteris homogenis de disseny urbà orientat vers la mobilitat sostenible

Aquestes directrius ja han sigut abordades en apartats anteriors. Es persegueixen els següents objectius:

- Identificar els diferents elements de l'espai urbà que compleixen determinades funcions i que afecten a altres "usuaris" de la mobilitat.
- Establir criteris de disseny per a optimitzar la funció pròpia de cadascun dels elements, determinant els efectes negatius sobre la resta d'usuaris de la via i minimitzar-los.
- Fomentar un repartiment més just de l'espai públic de manera que s'afavorisquen els mitjans de transport més sostenible evitant conflictes entre ells, retornant l'espai fonamentalment al vianant.
- Disposar d'uns criteris d'accessibilitat universal unificats a partir de les normatives vigents i dels manuals de referència de manera que es puguin consultar de forma senzilla i amable, per part dels responsables del disseny de l'espai públic

- Proposta 14.1.2 Assegurament de l'espai lliure per als vianants mitjançant la regulació de les activitats a les voreres

Es proposa assegurar que la funció primera de l'espai per als vianants siga la de circulació de vianants, i que aquesta es mantinga en condicions òptimes. En aquest sentit cal reservar sempre un espai lliure de trànsit de vianants, alliberat d'obstacles. Un dels principals punts de conflicte en aquest aspecte es produeix entre la circulació de vianants i les taules i cadires del sector de la restauració.

En aquest sentit el pla de mobilitat proposa que a partir d'un determinat nivell de flux de vianants no es puguin implantar activitats de restauració a les voreres, llevat que se salvaguarde una amplària lliure de pas de 3m. Als carrers on es produísca aquesta situació, les taules i cadires haurien de col·locar-se en la calçada, usant per a açò part de l'espai reservat a l'estacionament, amb la corresponent protecció.

Atenent als criteris de nivells de servei que es proposen dins de diversos manuals de capacitat, es proposa que s'aplique aquesta mesura a aquells carrers amb una intensitat de vianants superior a 3.000 transeünts per dia. En cada cas l'Ajuntament haurà de publicar un llistat concret de quins carrers són objecte d'actuació, en el moment de la implantació de la mesura. Orientativament els carrers amb major flux de vianants són els que es mostren en el següent mapa:

Dins de l'àmbit de Ciutat Vella, entre els carrers assenyalats en taronja cal destacar: la ronda interior, l'entorn de la plaça de l'Ajuntament, l'eix format pel carrer Mur de Santana-Navellos-plaça de la Mare de Déu-plaça de la Reina, l'entorn de la plaça del Mercat, la plaça Tetuan entre altres.

El barri de Sant Francesc presenta una distribució comercial repartida principalment en 5 carrers (Don Joan de Austria, Sant Vicent Màrtir, Baró de Càrcer, plaça de l'Ajuntament i Colom), arribant a un total de més del 30% de les llicències del barri.

Al barri de Sant Francesc es concentren les dotacions que a més població local atrauen, com l'Ajuntament, el Palau de Justícia, grans centres comercials i les principals franquícies de les tendes més habituals a les grans ciutats. Ací s'ha intervingut convertint els eixos de secció més estreta per a vianants i redistribuint l'espai dels carrers més amplis intentant fer prevaldre el flux no motoritzat. No obstant açò cal apuntar que molts d'aquests carrers per als vianants estan excessivament ocupats per terrasses que redueixen considerablement la zona de pas, agreujant una problemàtica ja comentada i que ha de solucionar-se; aquest és el cas dels carrers Ribera, Russafa, Don Juan de Austria, Moratí, etc.)

El barri del Mercat, compta amb els carrers Músic Peydró, Sant Vicent Màrtir, Maria Cristina i Drets com els principals pel que fa a comerços, concentrant el 27% del total del barri.

cal destacar l'escassa adequació de l'espai per als vianants de la Plaça de la Reina, important centralitat del conjunt de la ciutat i de Ciutat Vella. Serveix d'accés tant al vehicle privat (aparcament subterrani) com a públic (autobús) al centre, no obstant açò, el vianant troba dificultats de pas al no disposar d'itineraris amplis, clars i segurs. A més a més, aquesta manca interromp l'eix de prioritat per als vianants nord-sud format pels carrers Mur de Santana-Navellos-Plaça de la Mare de Déu-Plaça de la Reina-Sant Vicent Màrtir-Plaça de l'Ajuntament-Ribera-Russafa.

BARRIO	CALLES	nº comercios	% respecto total en barrio
LA SEU	CABALLEROS	30	11,9
	REINA	21	8,33
	CORREGERIA	18	7,14
	SAMANIEGO	14	5,56
LA XEREA	PAZ	44	13,66
	MAR	39	12,11
SANT FRANCESC	DON JUAN DE AUSTRIA	70	6,96
	SAN VICENTE MARTIR	69	6,86
	BARÓN DE CÁRCER	68	6,76
	AYUNTAMIENTO	52	5,17
	COLÓN	48	4,77
EL CARME	ROTEROS	28	10,49
	ALTA	22	8,24
	PINTOR ZARIÑENA	21	7,87
	GUILLEM DE CASTRO	19	7,12
	QUART	19	7,12
EL MERCAT	MÚSICO PEYDRO	33	7,71
	SAN VICENTE MARTIR	32	7,48
	MARIA CRISTINA	29	6,78
	DERECHOS	22	5,14

El pla especial haurà de tindre en compte aquestes consideracions

ESTRATÈGIA 16 Descarbonitzar el sistema de transports

PROGRAMA 16.1 DESCARBONITZACIÓ DE LA FLOTA DE VEHICLES

- Proposta 16.1.2 Acompanyament de la implantació i extensió de l'ús del vehicle elèctric

Considerant l'abast del pla especial, s'hauran de tindre en compte les següents mesures:

- La reserva de places d'aparcament en superfície amb instal·lació de punts de recarrega al centre de la ciutat.
- Punts de recarrega als Park&Ride, estacionaments de la flota pública, centres comercials, etc.

El Pla de Mobilitat, a l'àmbit del PLA ESPECIAL proposa la següent programació de les propostes:

PROGRAMACIÓ DE LES PROPOSTES

PROGRAMACIÓ TEMPORAL DE LES PROPOSTES

El Cronograma d'implantació de les propostes i programes d'intervencions formulades pel PMUS de València s'estableix en tres escenaris temporals: un a curt termini, altre Horitzó Intermedi i un altre com a Horitzó del Pla. Les intervencions a l'àmbit del pla especial hauran de preveure un escenari temporal per al seu desenvolupament en aquest sentit.

La programació de les propostes i programes d'intervenció en aquests tres escenaris s'haurà de realitzar aplicant criteris de prioritització segons les línies estratègiques definides al llarg del document.

3.4.1.1. Conclusions

L'anàlisi realitzat sobre la Mobilitat ha consistit a extraure del Pla de Mobilitat Urbana Sostenible (PMUS), aprovat l'any 2013 les qüestions que afecten a Ciutat Vella, de les quals cal assenyalar com a objectiu prioritari -la reducció del tràfic a Ciutat Vella, reordenació dels accessos, i creació de nous eixos de preferència per als vianants.

L'impacte del tràfic a Ciutat Vella és molt negatiu i genera greus afeccions en la qualitat de vida urbana, sobretot respecte de la contaminació de l'aire i contaminació acústica, així com la interferència amb la mobilitat per als vianants, i el risc d'accidents, i tot açò exigeix la disminució del tràfic motoritzat.

El servei Municipal de Mobilitat, recentment ha presentat a la opinió pública el document de PROPOSTA DE REORDENACIÓ DE LA CIRCULACIÓ I ELS ESPAIS PÚBLICS ALS BARRIS DEL CARME, EL PILAR i MERCAT 22-Juny-2017. D'aquest document s'extrauen els principals objectius que es planteja resoldre, tenint en compte els problemes detectats:

- A aquestes zones: CARME, EL PILAR i MERCAT, hi ha un excés d'aparcament, tant en aparcaments públics com en garatges de finca o en guals privats, la qual cosa genera una servitud de pas del tràfic per quasi tots els carrers, fins i tot per als de vianants.
- El repte de la mobilitat del futur és mantindre al màxim l'accessibilitat de residents, serveis, i mercaderies, reduint el tràfic motoritzat a l'estrictament necessari, minimitzant els seus impactes ambientals. L'accés de treballadors, visitants per a gestions, turistes, etc. entraria dins de la categoria de tràfic no imprescindible, poc convenient per als barris de Ciutat Vella, i la política municipal va encaminada vers incentivar el pas d'aquests usuaris al transport públic, i als mitjans de transport no contaminants. Els automobilistes que necessiten accedir a l'àrea central de la ciutat hauran de fer ús dels aparcaments públics existents, accedint des de la Ronda Interior, evitant les travessies pel centre, i el tràfic d'agitació buscant l'aparcament gratuït.
- Es crearan itineraris de preferència per als vianants, introduint arbrat d'ombra, creant o completant una sèrie de xicotets parcs i zones verdes, que formen una infraestructura verda per l'interior de Ciutat Vella, per al passeig o l'estada, i per a accedir als serveis i equipaments. Caldrà protegir aquests itineraris, per a previndre l'ocupació excessiva de les terrasses i comerços.

Per tot açò, es considera que el PEP Ciutat Vella ha d'abordar:

La regulació d'usos relacionada amb els aparcaments públics i privats, que generen una servitud de pas del tràfic per quasi tots els carrers, fins i tot pels de vianants.

Definir els itineraris de preferència per als vianants, a tota Ciutat Vella introduint condicions de qualitat d'urbanització (arbrat, mobiliari etc.) . En la regulació d'usos s'establiran mesures i condicions per a poder previndre l'ocupació excessiva de l'espai per a vianants per les terrasses generades pels locals de restauració i comerç.

3.4.2. Espai Lliure

3.4.2.1. Descripció i evolució històrica.

En primer lloc, atenent a la seua titularitat els espais lliures poden ser públics o privats, i quant a la seua morfologia tots comparteixen el seu caràcter d'àrea oberta, lliure d'edificació. Es tracta de terrenys destinats a l'oci, als jocs i a les activitats d'esplai a l'aire lliure així com a l'estada i relació que transcendeix al caràcter merament funcional dels espais de comunicació i trànsit, l'espai lliure es caracteritza per ser un àmbit de sociabilització. Els espais lliures són també aquells que serveixen de suport a les zones verdes, parcs, jardins i àrees de joc.

La present anàlisi se centra en els espais lliures públics. La definició d'espai públic abasta un àmbit major que la d'espai lliure, i atenent a les consideracions de diversos autors podria correspondre's amb aquell territori de la ciutat on qualsevol persona té dret a estar i circular lliurement. Si prenem com a referència la Llei de Ordenació del Territori, Urbanisme i Paisatge, de la Comunitat Valenciana, aquesta indica que els espais públics estan constituïts per les avingudes, carrers, places, espais per als vianants i zones verdes (annex IV), la qual cosa ens permet fitar considerablement l'àmbit d'estudi. D'altra banda no cal oblidar que l'espai públic dóna identitat i caràcter a la ciutat i permet reconèixer-la.

Amb tot açò, i tenint en compte la seua funció, entendrem com a espai lliure públic, aquells terrenys destinats a l'oci, jocs, parcs i jardins, espais per als vianants de trànsit i estada, i, en general les àrees d'esplai i les zones enjardinades en àmbits lliures d'edificació.

L'espai lliure públic de les ciutats, és un escenari en contínua evolució lligat als factors soci-culturals que caracteritzen als grups de persones que l'habiten en diferents moments de la història, les seues necessitats, gustos, modes, maneres de relacionar-se, etc.

L'evolució de l'espai públic de la ciutat històrica al llarg dels segles ha anat conformant l'aspecte actual de Ciutat Vella, la morfologia del qual és fruit de processos graduals de transformació urbana dilatats durant segles o de processos de transformació en períodes molt més reduïts amb un impacte major tant en la pròpia trama com en el seu funcionament.

La morfologia de l'espai lliure de la ciutat anterior al segle XIX era el característic de les ciutats medievals europees, amb un teixit urbà dens, confinat per les muralles, on una intrincada xarxa de carrers estrets i irregulars conformava l'espai públic de la ciutat. Les places, de xicotetes dimensions a la seua majoria, es formaven en encreuaments de carrers o mitjançant eixamplaments puntuals en els propis carrers. És necessari tindre en compte la forta empremta que la ciutat cristiana conserva, fins a dia d'avui, de la ciutat islàmica, la trama de la qual *encefaloforme* es caracteritza per comptar amb carrers encara més laberíntics que les cristianes on els habitatges són espais introvertits que prefereixen obrir-se a patis o jardins interiors més que a l'espai públic, que en molts casos es redueix a un mer accés als habitatges més que a un espai d'estada o de relació, com ocorre amb *els atzucacs*, característics de la ciutat islàmica.

La introversió de la ciutat islàmica és producte de factors culturals i religiosos com el fet que el musulmà valorara el sacrifici de la vida nòmada enfront de les facilitats de la vida en les urbs o la falta de respecte

que podia suposar l'ostentació dels grans edificis amb façanes engalanades al carrer enfront de la gent humil amb propietats molt més austeres. És per açò que la ciutat islàmica es viu *cap a dintre*, i en ocasions edificis amb façanes d'una enorme austeritat alberguen en el seu interior tot un repertori d'espais de gran riquesa, entre els quals destaquen els jardins musulmans, que suposaran el germen dels jardins Valencians recollits en cròniques, poemes i representacions des de l'època medieval fins a èpoques recents.

No són molts els jardins històrics conservats com a parts de l'espai lliure de Ciutat Vella, i els existents són de creació molt posterior a l'època islàmica. En els segles anteriors a la conquesta cristiana es van desenvolupar en la ciutat i els seus voltants tot un seguit de jardins que anaven des dels xicotets jardins d'habitatges urbans, fins als jardins de les grans heretats com els existents en "La Russafa", o al nord de la ciutat, coneguts com els "Jardins de Zaida" (en l'actual zona de la Saïdia), o els de l'Almunia, la qual va arribar a ser residència real permanent i que després de la conquesta va passar a ser palau Real, els Jardins del qual han arribat fins als nostres dies com els Jardins del Real o de Vivers, amb un disseny que gens té a veure amb el d'època musulmana més enllà de la influència i empremta que va deixar la jardineria clàssica musulmana en els jardins posteriors. Si calguera destacar la base de la jardineria musulmana aquesta es basaria en aigua, color i perfum (*veure ref. Historia de la Ciutat. Carme Gracia Beneyto*). El jardí musulmà cercava la creació de llocs d'introspecció que acostaren al visitant al paradís alcorànic.

A més dels jardins les cròniques musulmanes s'esforçaven a enaltir l'enorme valor paisatgístic de l'entorn de la ciutat de València, que s'estenia com un gran jardí on tornaven a conèixer aigua, color i perfum, doncs en certa manera la antropització de la plana Valenciana amb els cultius d'horta i la xarxa de sèquies s'entien com un gran jardí, amb elements protagonistes com el propi riu Túria, al costat del com es van implantar algunes de les principals finques d'esbarjo, en un intent d'allunyar-se de la ciutat i participar d'un entorn privilegiat.

Amb la conquesta cristiana molts d'aquests jardins són conservats i adaptats a noves propietats, com és el cas dels del Palau Real o els de la Zaidia, on s'implanta un convent conegut amb el mateix nom. Els cristians conserven la brillantor de la jardineria musulmana, molt evolucionada, però viuen aquests espais de manera menys transcendent i religiosa. La construcció de convents durant la contrareforma també va generar tot un seguit de claustres i jardins associats als mateixos, que van plenar la ciutat de verd sempre protegit després de les tàpies. L'única al·lusió a un jardí amb un caràcter més públic és el conegut com el Jardí de la Ciutat, descrit per Münzer en l'inici del carrer Cavallers, que seguia estant voltat per un enreixat de branques i fulles de Taronger.

Amb l'arribada de les idees humanistes derivades del Renaixement a partir del segle XVI els jardins van passar de ser espais íntims a espais d'intercanvi i estímul intel·lectual, com a punts de reunió de persones cultes. Un exponent d'aquests jardins van ser els jardins de la Llotja, l'espai de la qual es conserva avui dia, i on es va plasmar una tècnica depurada en el domini de la jardineria i especialment en el domini de l'aigua. Es tractava de llocs amb els quals també es pretenia sorprendre al visitant i exposar enginy i avanços tècnics de l'època.

Si reprenem el concepte d'espai lliure públic, en el que a espais enjardinats es refereix, una de les principals operacions és l'obertura del Passeig de l'Albereda a la fi del segle XVII, denominat en l'època el Prat de València. Es tractava d'un passeig que partia del Palau Real i es desenvolupava longitudinalment al costat del riu com a espai d'oci, esplai i celebracions. En l'actualitat l'espai existent és fruit de diverses modificacions i ampliacions, la més significativa la de Javier Goerlich en 1932.

Caldrà esperar fins al segle XIX per a veure aparèixer dos dels principals espais lliures públics enjardinats de Ciutat Vella, com són els jardins de la Glorieta i el Parterre, que en origen seran jardins closos que s'obrin definitivament en el segle XX.

La ciutat experimenta processos d'esponjament a la fi del segle XIX i sobretot en el XX, dotant a la ciutat històrica d'espais lliures demandats per la ciutadania. Després d'una anàlisi d'aquests espais crida l'atenció l'escàs enjardinament dels mateixos, que es desmarquen de la dinàmica tradicional de la ciutat d'introduir l'element verd en espais lliures públics i privats. Dins dels grans projectes desenvolupats en el segle XX amb incidència a Ciutat Vella, és necessari assenyalar la conversió de l'antic llit del riu Túria com a gran parc urbà que envolta la ciutat històrica pel nord i actua com a eix vertebrador de la infraestructura verda urbana de tota la ciutat i de l'àrea metropolitana.

Una vegada descrita breument la importància dels espais lliures enjardinats, i la seua evolució històrica, tornarem a l'anàlisi dels espais lliures de Ciutat Vella en l'actualitat partint del context en el qual s'originen per a arribar a la seua caracterització actual.

En les primeres representacions de la ciutat dels segles XVII i XVIII pot llegir-se la trama medieval, que en moltes zones ha perdurat fins als nostres dies, amb carrers més irregulars i estrets en el que va ser l'antiga ciutat islàmica (al nord de Ciutat Vella) i sobre la qual poden identificar-se els tres centres de poder característics de la ciutat medieval associats als principals espais lliures de la ciutat històrica: el poder civil i religiós associats a la plaça de la Seu (actual plaça de la Mare de Déu) i a l'espai lliure entorn de la catedral (places de la Almoina i del Micalet) i el poder comercial associat a la plaça del Mercat. Tots dos són dos espais significatius de la ciutat actual, si bé la plaça del Mercat va ser ocupada parcialment pel Mercat Central a principis del segle XX i el seu caràcter d'espai lliure va ser reduït de manera substancial. A més dels dos ja citats, en els plànols de Mancelli (1695) i Tosca (1706) poden observar-se altres espais lliures que també destacaven per la seua dimensió, com la plaça de les Barques (actual carrer de les Barques i Pintor Sorolla), plaça de Sant Domènec, antiga plaça dels Predicadors (en els voltants del convent de Sant Domènec on actualment se situa la Glorieta i la plaça de Tetuan), la plaça de Sant Francesc (enfrent dels jardins de l'antic convent de Sant Francesc, en l'actual plaça de l'Ajuntament) i la plaça de Pellicers avui desapareguda (situada en el que avui és l'encreuament de l'avinguda del Baró de Càrcer amb el carrer Quevedo i Hospital). En la bigarrada estructura urbana medieval reflectida en aquests plànols destaquen també altres espais menors però rellevants com són els relacionats amb les portes d'entrada a la ciutat emmurallada, i molts dels quals encara perduren en major o menor mesura. Es tracta dels següents espais lliures identificables en l'actualitat: plaça dels Furs (relacionada amb la Porta de Serrans), plaça del portal Nou (relacionada amb el desaparegut Portal Nou), eixamplament del carrer Corona al costat dels jardins de Guillem de Castro (relacionada amb el desaparegut portal dels Tints), plaça de Santa Úrsula (relacionada amb el portal de Quart), plaça de l'Encarnació (relacionada amb el desaparegut portal del Carbó), plaça enfrent de l'ermita de Saint Lucia (relacionada amb l'antic portal dels Innocents), plaça de Sant Agustín (relacionada amb el desaparegut portal de Sant Vicent), l'inici del passeig de Russafa (relacionat amb l'antiga porta de Russafa), la plaça dels Pinazo (relacionat amb l'antic Portal "dels Jueus") el conjunt de la Glorieta, plaça porta de la Mar i plaça Tetuan (relacionades amb el desaparegut portal de la Mar i la Casa de l'Armes), la plaça de Tetuan (relacionada amb l'antic portal del Real), la plaça del Temple (relacionada amb l'antiga torre del Temple) i l'espai previ a l'inici del carrer del Salvador (relacionada amb el desaparegut portal de la Trinitat). Aquests espais han perdut en alguns casos el seu caràcter com a espai lliure, bé per la variació de la seua configuració espacial bé per la seua pèrdua funcional després de la desaparició de la porta amb la qual estaven relacionats. Així i tot, és necessari assenyalar que la seua situació perifèrica i la seua relació amb la ronda interior, dota a aquests espais d'especial rellevància a l'hora de funcionar com a espais públics receptors de visitants de Ciutat Vella, factor a tindre en compte en el seu disseny.

A més existeixen altres places de grandària mitjana associades a esglésies o edificis rellevants, com la plaça del Carme, de l'Arquebisbe, del Pilar, de Vil·la-rasa o de la Congregació (actual plaça de Sant Vicent Ferrer), l'espai lliure de la ciutat medieval que va perdurar amb lleus variacions fins a finals del segle XIX, es componia de xicotetes places que s'obrien dins de la bigarrada trama ocupant trobades de carrers o generant xicotets eixamplaments del propi carrer en ocasions majors i en ocasions menors. És molt comú trobar-se aquests xicotets espais passejant per la ciutat històrica, i encara que la seua funció com

a espai lliure pot ser limitada, han d'entendre's com a espais amb rellevància patrimonial mentre suposen un testimoni directe de la trama medieval de Ciutat Vella.

L'evolució morfològica de Ciutat Vella ha sigut gradual o brusca, depenent del moment històric. Hi ha un període en el qual el teixit medieval experimenta transformacions d'important calat, eixos són els segles XIX i XX. Amb la supressió dels "fossars" (1804), la desamortització de Mendizábal (1836) i l'enderrocament de les muralles (1865), es produeixen tres fets que suposen l'inici d'aquests canvis.

Prèviament a l'enderrocament de les muralles, la desamortització i la supressió dels "fossars" van generar la possibilitat d'obtenir un sòl on desenvolupar noves infraestructures i equipaments per a millorar les manques d'una ciutat ja congestionada i amb moltes deficiències funcionals i higièniques. D'aquesta època data la construcció de la Plaça Redona (1837), constituït com a espai lliure associat al comerç. En dècades posteriors, enderrocaments com el del convent de la Magdalena possibilitaria la construcció del mercat Central en els primers anys del segle XX, o l'obertura de la plaça de l'actual plaça de l'Ajuntament, però aquestes són operacions posteriors a l'enderrocament de les muralles. Amb anterioritat al mateix es van dur a terme dos operacions d'un abast important, com va ser la reparcel·lació de l'Hort de Soguers (1845), espai intramurs després de l'actual Museu del IVAM, constituïts per horts on es va construir una gran illa quadrangular per a albergar habitatges per a la classe treballadora de l'època, o la reparcel·lació del convent de la Puritat (1845), en els voltants dels carrers Quart i Bosseria, per a construcció de nous edificis residencials. Aquestes operacions no van contribuir en gran manera a la millora de l'espai públic de la ciutat, sinó que més aviat van perllongar la densificació de Ciutat Vella ocupant espais lliures intramurs no ocupats o sorgits després de la demolició de convents.

L'enderrocament de les muralles genera un nou espai i una nova façana de Ciutat Vella, anteriorment oculta després dels murs. L'espai ocupat per la muralla és ocupat per una ronda interior de circulació, que absorbeix les xicotetes places perimetrals associades als accessos fins a reduir-les en ocasions a simples eixamplaments del nou carrer. La nova edificació va ocupant tots dos costats de la ronda, d'una banda generant noves façanes en les parcel·les límits de Ciutat Vella i per un altre formant el front dels eixamples vuitcentistes la trama dels quals es relacionava amb la de Ciutat Vella precisament a través d'aquesta ronda.

A la fi del segle XIX i sobretot a principis del XX, els criteris higienistes que sustentaven el disseny urbà de l'època, cercaven sanear un teixit insalubre i degradat així com millorar els accessos a un centre històric molt congestionat. És en aquesta època quan s'originen els projectes de Luís Ferreres (1891) i Federico Aymaní (1907) que plantegen la ruptura i fragmentació de la trama històrica mitjançant l'obertura de grans avingudes i espais lliures amb l'objectiu de sanear una de les zones més perilloses i conflictives de la ciutat (amb l'obertura de l'avinguda de l'Oest, construïda parcialment) i l'ampliació de la plaça de la Reina, com a nou centre de "luxe", i la seua comunicació amb la zona de l'Albereda a través de la gran avinguda del Real. Aquests projectes no es desenvolupen íntegrament, però serveixen de marc perquè es duguen a terme les transformacions de major importància que van tindre lloc a Ciutat Vella durant l'última dècada del segle XIX i les primeres del XX. Es tracta de grans operacions de esponjament on es van generar algunes de les majors places i avingudes que trobem actualment en el centre històric de la ciutat: obertura de la plaça de l'Ajuntament i demolició del barri de pescadors (a partir de la primera dècada del segle XX), obertura de la plaça de la Reina (anys 40 del segle XX), obertura del carrer de la Pau (finals segle XIX), obertura de l'avinguda de l'Oest (anys 40 del segle XX), regularització del carrer Sant Vicent Màrtir (1894), la regularització del carrer de les Barques, l'obertura de la carrer Poeta Querol, i la construcció del Mercat Central en la segona dècada del segle XX.

Amb el transcurs del segle XX els canvis van ser succeïnt-se amb variacions menys brusques en la configuració de l'espai públic i més rellevant, quant a la substitució edificatòria de la qual va ser objecte l'edificació existent. En aquest període s'emmarca la demolició de l'antic Hospital, en els anys 60, els terrenys dels quals van ser finalment dedicats a configurar una de les majors zones verdes del centre

històric en l'actualitat. A més de la substitució edificatòria en el segle XX, van ser urbanitzats espais ocupats per antics horts situats a l'oest de la ciutat Històrica (barri del Carme), o per edificis com el de la Misericòrdia (1959), que van ser demolits per a permetre el desenvolupament de la zona coneguda com a eixample del Carme, on es desenvolupa una xarxa de carrers perpendiculars amb edificis en altura que si bé es trobe dins dels límits de Ciutat Vella, poc tenen a veure amb la trama històrica.

En les últimes dècades del segle XX fins i tot fins a l'actualitat, han tingut lloc intervencions en el teixit històric que segueixen practicant els principis de esponjament amb el propòsit de crear nous espais lliures com la plaça Viriat. En l'actualitat segueixen pendents d'execució espais lliures associats a Unitats d'Execució pendents de desenvolupament, i es planteja, des de fa dècades, l'adequació i reurbanització dels espais lliures existents, la urbanització dels quals no s'ajusta a les necessitats de la ciutadania ni compleix les premisses funcionals com a espai inclusiu i de qualitat.

Un repàs històric de l'evolució de l'espai públic de Ciutat Vella ens mostra com l'espai lliure actual és producte de l'evolució gradual del propi teixit medieval i de reformes urbanes que han transformat profundament la trama històrica i han anat generant nous espais d'acord amb idees i/o necessitats de diferents èpoques.

3.4.2.2. Anàlisi de les condicions actuals dels Espais Lliures.

L'estat actual de l'espai lliure demanda adequar-se a necessitats que van variant amb el pas del temps, durant les últimes dècades, han condicionat fortament la configuració i l'ús de l'espai lliure aspectes com la invasió de l'espai públic pel vehicle motoritzat i el creixent desenvolupament del turisme i el sector serveis. El PEP de Ciutat Vella, proposa recuperar l'ús residencial i aquest aspecte exigeix una reflexió sobre l'estat de l'espai lliure i la capacitat del mateix a l'hora de donar resposta a les necessitats dels residents. En aquest sentit s'ha dut a terme una anàlisi dels principals espais lliures compresos en el àmbit tenint en compte les següents variables:

Anàlisi General:

9. Respecte nombre d'espais situats en els diferents barris.
10. Consideració en cada cas com a espai "de ciutat" o "de barri o proximitat". S'avalua la relació entre: la superfície de l'espai i l'afluència de visitants: s'estima la capacitat d'atracció del propi espai i la seua proximitat a itineraris principals per als vianants.
11. Nivell de desenvolupament i execució, s'indica si l'espai es troba executat o sense executar.

Anàlisi Funcional:

12. Relació dels espais amb les diferents zones funcionals definides en el àmbit. Es tracta d'incloure cada espai en la zona d'ús predominant a la qual correspon amb l'objectiu establir el tipus d'activitats adequades a la població al que es destina.
13. Relació dels espais lliures amb àmbits monumentals. El fet de pertànyer o no a un entorn monumental condicionarà les seues condicions supeditades a la protecció del BIC, la seua conservació, gaudi ciutadà i percepció.
14. S'analitza si l'espai lliure compta amb arbrat, edificis o altres elements protegits a conservar.

Anàlisi de la Qualitat de l'espai:

15. S'avalua l'estat actual de l'espai, si es considera que el seu estat és adequat, si necessita reurbanització o si aquesta per executar.
16. S'analitza el grau de enjardinament de l'espai.
17. S'analitza la presència d'arbrat.
18. S'avalua quantitativament si té o no un mobiliari urbà adequat.

19. S'avalua l'accessibilitat a totes les zones obertes al vianant dels espais lliures.
20. S'avalua si integra jocs de xiquets o no.
21. S'avalua l'adequació dels espais tant al gènere, edat i etapa de treball productiu dels seus usuaris si es pot considerar que es tracta d'un "espai inclusiu":
  - S'ha dut a terme un procés de participació pública des de l'inici i durant tot el procés de disseny de l'espai lliure, arreplegant les necessitats de la ciutadania.
  - Correcta il·luminació i màxima visibilitat per a optimitzar la seguretat dels espais
  - Senyalització dels espais que permeten fàcil orientació
  - Correcta conciliació de la vida familiar i laboral (crear espais amb zones de lactància, d'higiene del bebè, banys, amb jocs de xiquets, etc. integrats)
  - Accessibilitat
  - Control solar de l'espai lliure
  - Integració de totes les edats en l'espai lliure, integrant zones de descans i oci
  - Integració d'espais que faciliten la cura de majors i xiquets
  - Creació d'espais d'esbarjo "neutres" que respecten l'evolució psicopedagògica dels menors
22. Nivell d'afecció del tràfic rodat, es valora l'afecció generada pel vehicle motoritzat en els seus voltants, per afecció visual i sobretot acústica. També s'avalua en aquest apartat l'afecció de l'aparcament en superfície.
23. Nivell d'afecció per ocupació de l'espai públic per extensió del negoci o activitat privada com és el cas de les terrasses dels locals de restauració i altres elements dels comerços que envaeixen l'espai públic. S'avalua la invasió de l'espai lliure per la proliferació d'aquests elements.

Anàlisi General:

S'han valorat les condicions d'un total de 140 espais lliures que es distribueixen de la següent manera en el àmbit d'estudi:

Barri del Carme:	40 espais lliures_9% de la superfície analitzada
Barri del Mercat:	25 espais lliures_6% de la superfície analitzada
Barri de Seu-Xerea:	33 espais lliures_8% de la superfície analitzada
Barri d'Universitat-S. Francesc:	13 espais lliures_9% de la superfície analitzada
Barri de Velluters:	24 espais lliures_6% de la superfície analitzada
Espais en la vora de Ciutat Vella:	5 espais lliures_62% de la superfície analitzada

Consideració en cada cas com a espai "de ciutat" o "de barri o proximitat".

PARCS espai "de ciutat"

Destaquen per la seua superfície el parc urbà desenvolupat en l'antic llot del jardí del Túria, que juntament amb els Jardins de Vivers superen en molt a la resta d'espais lliures de l'àmbit. Tots dos espais ocupen una situació perifèrica respecte de Ciutat Vella, al nord, i formen part de la xarxa primària d'espais lliures, per la qual cosa serveixen a més del centre històric, a la resta de la ciutat.

GRANS ESPAIS lliures de Ciutat Vella que poden tindre consideració d'espai "de ciutat"

Troben 6 espais lliures distribuïts pels diferents barris que superen els 10.000 m². Cadascun dels 5 barris analitzats compta amb un d'aquests espais de gran grandària a excepció del barri del Mercat que compta amb dos:

Jardins de les Alameretes de Serrans:	Carme
Plaza de la Reina:	Mercat
Plaza del Mercat:	Mercat
Jardins de la Glorieta i la seua ampliació:	Seu-Xerea
Plaza de l'Ajuntament:	Universitat-Sant Francesc
Jardins de l'Antic Hospital:	Velluters

S'inclouen també en aquest conjunt de grans espais altres amb una superfície menor entre els 3.000 i els 10.000 m²:

Plaza de la Mare de Déu:	Seu-Xerea
Plaza Ciutat de Bruixes:	Mercat
Plaza Don Joan de Vil·la-rasa:	Velluters
Plaza d'Alfonso el Magnànim (Jardins del Parterre):	Universitat-Sant Francesc
Plaza de Sant Agustín:	Universitat- Sant Francesc
Plaza Tetuan i la seua ampliació:	Seu-Xerea
Entorn de les Torres de serrans (Blanqueria-C.Trénor):	Carme
Jardins Guillem de Castro:	Carme
Plaza Passatge Doctor Serra:	Universitat- Sant Francesc

Si analitzem, a més de la seua dimensió, el funcionament del conjunt d'espais lliures de Ciutat Vella, cal destacar les places de **l'Ajuntament, de la Reina, de la Mare de Déu i del Mercat/Bruixes** com a grans places de ciutat.

Aquests espais tenen la capacitat d'establir nuclis de relació i activitat, la seua dimensió els atorga un potencial multifuncional alt i del seu disseny depèn la seua capacitat de complir amb les funcions d'espais lliures principals dins de la xarxa secundària de l'àmbit.

Aquests grans espais han d'assumir, principalment, la funció d'espai lliure per a residents, sense perdre de vista la molt significativa presència de visitants. Alguns estan en l'actualitat pendants de reurbanització i adaptació, ja que la seua configuració els ha convertit en espais infrautilitzats per la ciutadania.

Dins d'aquest conjunt de grans espais pot englobar-se també el Passeig de l'Albereda, en el perímetre de Ciutat Vella, la proximitat del qual al centre històric li atorga certa capacitat de servei als seus habitants. En la pràctica aquest espai lliure suposa un punt de trobada i relació per al conjunt de la ciutat, influït en gran manera per la seua proximitat tant a l'antic llit com als Jardins de Vivers i per trobar-se en una de les principals vies de comunicació de la ciutat.

PLACES de proximitat o de barri

Descendint en escala trobem un conjunt d'espais amb una superfície entre els 1.000 i els 3.000 m². Es tracta de places mitjanes l'ús predominant de les quals pot veure's polaritzat cap a algun dels usos que conviuen amb el residencial a Ciutat Vella, però l'escala del qual genera una aflluència menor de visitants i on l'ús residencial té una major capacitat de dominar un espai on desenvolupar activitats relacionades amb la vida diària. Açò no vol dir que l'aflluència de visitants siga nul·la, però adquireix nivells mitjans a excepció d'espais com la plaça de Tossal on el sector serveis ha envaït l'espai públic desplaçant altres usos.

A més de la seua dimensió, un altre factor influent en l'aflluència d'aquests espais mitjans, i també en uns altres de menor superfície, és la seua situació, doncs s'identifica la dominància de visitants sobre residents en espais pròxims als recorreguts turístics principals i en aquells que ocupen una situació

perifèrica pròxima a la ronda interior i que funcionen, igual que ho feien històricament, com a espais d'entrada a la Ciutat Vella. Entre aquests espais podem destacar la plaça del Carme, del Doctor Collado, de Nàpols i Sicília, o del Col·legi del Patriarca o Viriat.

D'acord a la seua superfície també s'emmarquen en aquest conjunt les places de Santa Mònica i del carrer Trinitat, exteriors a Ciutat Vella però incloses en l'àmbit del Pla Especial. Al fil del descrit aquestes places serveixen en un àmbit de barri, amb molt escassa influència sobre els habitants de Ciutat Vella, amb l'excepció del node de comunicació que suposa la plaça del carrer Trinitat per al trànsit per als viants entre el centre històric i la parada de tramvia del Pont de Fusta.

XICOTETES PLACES de proximitat o de barri

En un últim nivell trobem les places amb una superfície inferior als 1.000 m² que fonamentalment compleixen una funció d'espai lliure de proximitat i la seua afluència és mitjana o baixa per donar servei a residents de la zona. Cal destacar l'important paper que aquests espais més reduïts poden tindre com a espais lliures relacionats amb els recorreguts que residents i visitants regulars realitzen habitualment.

Es podria dur a terme una subdivisió encara major distingint entre els espais majors de 500 m² i els menors, d'acord amb una major capacitat d'albergar diferents usos associada als espais de major superfície fins a la mera funció com a vestíbul previ a certs edificis o zona d'estada reduïda que alguns dels espais més xicotets poden desenvolupar.

Finalment i no menys important és assenyalar que el funcionament d'aquests espais influenciat per la seua proximitat als recorreguts principals. Aquest aspecte és rellevant a l'hora de quantificar l'afluència de gent a l'espai, que pot arribar a ser alta en algun d'ells com el cas de la plaça de Sant Llorenç, situada en un dels principals recorreguts de visitants i funcionar com a vestíbul previ dels Corts Valencianes.

Nivell de desenvolupament i execució, s'indica si l'espai es troba executat o sense executar.

Dins del conjunt d'espais analitzats, existeixen 25 espais pendents d'executar d'un total de 140 espais analitzats.

Anàlisi Funcional:

Relació dels espais lliures amb les diferents zones funcionals: Ciutat Vella concentra, a més de l'ús residencial, altres usos comercial, cultural, institucional i de serveis. Atenent a aquests usos s'han delimitat les següents zones de predominança d'ús:

- Zona 1: Predominança d'ús residencial
- Zona 2: Predominança d'ús comercial tradicional
- Zona 3: Predominança d'ús residencial i comercial
- Zona 4: Monumental. Predominança d'ús cultural i institucional
- Zona 5: Predominança d'ús comercial, de serveis i institucional
- Zona 6: Predominança d'ús lúdic-cultural

La pertinença a alguna d'aquestes zones resulta un factor rellevant a l'hora de l'anàlisi dels diferents espais lliures, ja que, si bé se cerca potenciar la funció residencial de Ciutat Vella i posar els seus espais lliures al servei dels residents, no s'ha de descurar els altres usos existents.

Els grans espais lliures són els encarregats en primera instància, d'assumir l'afluència de visitants esporàdics i regulars que acudeixen al centre històric a desenvolupar activitats diferents a la residencial. En aquest sentit la distribució dels grans espais en les diferents zones de predominança d'ús és la següent:

24. Parc de l'Antic Illit del Túria	Zona 6
25. Jardins de Vivers	Zona 6
26. Passeig de l'Albereda	Zona 6
27. Jardins de les Alameretes de Serrans:	Zona 6
28. Plaza de la Reina:	Zona 4
29. Plaza del Mercat:	Zona 2
30. Jardins de la Glorieta i la seua ampliació:	Zona 5
31. Plaza de l'Ajuntament:	Zona 5
32. Jardins de l'Antic Hospital:	Zona 1
33. Plaza de la Mare de Déu:	Zona 4
34. Plaza Ciutat de Bruixes:	Zones 2-3
35. Plaza Don Joan de Vil·la-rasa:	Zona 1
36. Plaza d'Alfonso el Magnànim (Jardins del Parterre):	Zona 5
37. Plaza de Sant Agustín:	Zones 3-5
38. Plaza Tetuan i la seua ampliació:	Zona 5
39. Entorn de les Torres de serrans (Blanqueria-C.Trénor):	Zona 1-4
40. Jardins Guillem de Castro:	Zona 1
41. Plaza Al costat del Passatge Doctor Serra:	Zona 5

Com pot observar-se les principals zones verdes, situades en els voltants de l'antic Illit del Túria, estan al servei de l'ús predominant **lúdic-cultural**.

La zona més àmplia d'ús predominant no residencial és la **zona 5**, que ocupa la totalitat del barri d'Universitat-Sant Francesc, part del barri de Seu-Xerea i els límits dels barris del Mercat i Velluters. La concentració de grans espais lliures en aquesta zona és la major de totes.

Les **zona 2** (comercial tradicional) està directament associada al gran espai de la plaça del Mercat i la **zona 4** (monumental) s'organitza al voltant de la plaça de la Mare de Déu. Ambdós zones queden relacionades entre si i amb les zones 1 i 5 mitjançant la Plaça de la Reina, la Mare de Déu la pràctica totalitat d'ús de Ciutat Vella, la qual cosa haurà de traduir-se en el caràcter multifuncional de l'espai lliure.

La **zona 3** es desenvolupa al llarg de l'avinguda Baró de Càrcer, la qual té el seu inici i final en les places de Sant Agustín i Ciutat de Bruixes, espai a través dels quals es relaciona amb les zones 2 i 5.

Quant a les places denominades "de barri" d'acord a la seua superfície (1.000-3.000 m²) la presència d'aquests espais en la zona de predominança d'ús residencial és majoritària respecte de les restants.

Finalment les xicotetes places, es concentren majoritàriament en la zona de predominança d'ús residencial i en molta menor mesura en la resta de zones. Crida l'atenció com en la zona, de gran extensió, només trobem 6 xicotetes places. La transformació i reforma que va experimentar el barri d'Universitat- Sant Francesc a la fi del segle XIX i principis del XX va esborrar la trama medieval i amb ella multitud d'aquestes xicotetes places característiques de la ciutat medieval.

Relació dels espais lliures amb àmbit monumental i presència d'elements protegits

D'un total de 140 espais lliures, 75 es trobe dins dels entorns de protecció de monuments proposats pel PEP Ciutat Vella. Haurà de tindre-se en compte que la pertinença a l'entorn de protecció d'un BIC exigirà condicionants de caràcter patrimonial relacionats amb la percepció, contemplació i conservació dels elements protegits i a més es converteixen, sinó ho són en l'actualitat, en espais que adquireixen un potencial clar d'interés turístic a causa del seu component monumental i cultural predominant.

A més dins del conjunt d'espais lliures analitzats trobem un total de 37 dels espais lliures analitzats compten amb arbres, elements urbans, edificis, refugis, ponts o ampits protegits individualment, al

marge que es tracte d'espais lliures protegits o inclosos en entorns de protecció. Qualsevol actuació que es duga a terme en aquests espais lliures haurà de respectar i complir les condicions derivades de la protecció dels elements citats.

Qualitat de l'espai lliure executat. S'han analitzat els següents aspectes:

Ordenació i disseny de l'espai:

Existeixen 13 espais que, després de l'anàlisi es considera que presenten una qualitat i disseny deficient. Aquesta consideració està relacionada amb la presència, d'elements que contravenen el correcte ús de l'espai pels vianants com per exemple la presència de carrils per a tràfic rodat a diferent nivell de la vorera.

Accessibilitat:

Es considerat dolenta en els següents espais: Plaza Forn de Sant Nicolau: Per la diferència de nivell entre la calçada i la vorera i l'estretor de les voreres, Plaza Marquès de Busianos: Per la diferència de nivell entre la calçada i la vorera i l'estretor de les voreres, Plaza en carrer Cronista Carreres: per la dificultat de comunicació entre els diferents espais de la plaça i la falta d'adaptació de vorades, Plaza dels Pinazo: per ser part de la plaça només accessible mitjançant escales

Mobiliari

En la valoració va encaminada a determinar el grau d'adequació respecte de la quantitat de mobiliari existent d'acord amb la grandària de l'espai, prenent especialment consideració la quantitat d'elements disponibles que permeten el descans. Del total d'espais analitzats:

- 42. Sense mobiliari: 11 espais. La majoria inferiors a 1000 m².
- 43. Amb mobiliari escàs: 56 espais
- 44. Amb una quantitat acceptable de mobiliari: 21 espais
- 45. Amb bona quantitat de mobiliari: 27 espais

Jocs de xiquets

La proporció de jocs de xiquets en els espais lliures de Ciutat Vella és un factor important a l'hora d'avaluar el disseny inclusiu dels espais lliures del centre històric, doncs el fet de comptar amb espais propers al lloc de residència on desenvolupar còmodament la labor de cura de xiquets i altres persones dependents és un factor rellevant a l'hora de reduir la bretxa de gènere.

Solament 12 del total de 115 espais analitzats compten amb jocs de xiquets. Dos d'aquests espais es trobe en zones externes a Ciutat Vella (Jardí del Túria i Jardins de Vivers) el que genera desplaçaments massa llargs des de gran part de Ciutat Vella. Quatre 4 es concentren en el Barri del Carme; quatre 4 d'ells es trobe en Velluters, u 1 en Seu-Xerea i un 1 en Universitat-Sant Francesc. En el barri del Mercat els espais lliures manquen de jocs de xiquets.

Disseny inclusiu

El disseny inclusiu dels espais lliures és una de les majors manques dels espais lliures analitzats. El comptar amb un disseny inclusiu bé, dolent o regular, depèn directament de variables analitzades quantitativament en aquest apartat (mobiliari, enjardinament, arbrat, jocs de xiquets, accessibilitat...) però a més té a veure amb la qualitat del disseny, la disposició dels elements i la capacitat dels mateixos de generar un espai inclusiu on tots les persones puguin gaudir d'ell fàcilment sense distinció de gènere o edat.

Només els espais del Parc de l'antic llit del Túria i els Jardins de Vivers es considera que compleixen amb un disseny que, si bé és millorable, pot considerar-se inclusiu. La resta d'espais necessita millorar en aquest sentit en major o menor mesura, i en concret 83 d'ells no aconsegueixen els mínims d'un àrea d'estada acceptable.

Afecció del vehicle

A l'hora d'analitzar l'afecció del tràfic s'ha valorat com a alta, moderada, lleu o nul·la la incidència negativa que sobre els espais lliures executats o pendents de reurbanització tenen els següents aspectes:

46. Invasió de l'espai lliure pel trànsit de vehicles motoritzats
47. Ocupació de l'espai lliure per l'aparcament en superfície
48. Afecció del soroll per proximitat de vies amb alta densitat de tràfic motoritzat
49. Fragmentació del disseny de l'espai lliure renunciant a l'espai únic de convivència

De l'anàlisi dels espais lliures de l'àmbit s'han extret les següents xifres:

50. Afecció alta o moderada: 60 espais

51. Dins dels espais amb afecció alta destaquen aquells pròxims a la ronda interior, l'alta densitat de la qual de tràfic motoritzat genera una afecció basada en el soroll i la qualitat de l'aire que afecta de manera més agressiva quant menor és l'espai. Com més gran és l'espai i major la presència de l'element verd menor és l'afecció.
52. Altres espais com la plaça de la Reina o de l'Ajuntament també són molt significatius per la invasió de l'espai lliure per la circulació motoritzada
53. Les xicotetes places allunyades de les circulacions principals també pateixen una afecció alta a causa de l'estacionament en superfície, que en molts casos envaeix gran part de l'espai.

54. Afecció lleu o nul·la: 55 espais

Nivell de enjardinament dels espais lliures.

El tractament enjardinat i la utilització de paviments que permeten la recarrega hídrica del sòl és una condició que afavoreix tant el gaudi de l'espai i la sostenibilitat de les ciutats. En la present anàlisi s'ha valorat el grau de enjardinament dels espais lliures. El enjardinament i arbrat es considera un factor, a priori, favorable per a la qualitat urbana dels espais, sempre que es faci compatible correctament amb altres condicions exigibles a alguns espais com per exemple la correcta conservació i percepció de monuments que puguin participar del mateix espai lliure, o altres condicions relacionades amb usos concrets que li siguin exigibles a certs espais lliures.

D'acord amb el grau de enjardinament:

Carme

55. Espais sense enjardinar:	19 espais
56. Espais amb superfície enjardinada entre el 0-25%:	3 espais
57. Espais amb superfície enjardinada entre el 25-50%:	2 espais
58. Espais amb superfície enjardinada entre el 50-75%:	3 espais
59. Espais amb superfície enjardinada entre el 75-100%:	2 espais

Mercat

60. Espais sense enjardinar:	20 espais
61. Espais amb superfície enjardinada entre el 0-25%:	2 espais
62. Espais amb superfície enjardinada entre el 25-50%:	1 espai
63. Espais amb superfície enjardinada entre el 50-75%:	0 espais
64. Espais amb superfície enjardinada entre el 75-100%:	0 espais

Seu-Xerea

65. Espais sense enjardinar:	19 espais
66. Espais amb superfície enjardinada entre el 0-25%:	2 espais
67. Espais amb superfície enjardinada entre el 25-50%:	3 espais
68. Espais amb una superfície enjardinada entre el 50-75%:	2 espais
69. Espais amb una superfície enjardinada entre el 75-100%:	2 espais

Universitat-Sant Francesc

70. Espais sense enjardinar:	8 espais
71. Espais amb una superfície enjardinada entre el 0-25%:	2 espais
72. Espais amb una superfície enjardinada entre el 25-50%:	1 espai
73. Espais amb una superfície enjardinada entre el 50-75%:	0 espais
74. Espais amb una superfície enjardinada entre el 75-100%:	2 espais

Velluters

75. Espais sense enjardinar:	9 espais
76. Espais amb superfície enjardinada entre el 0-25%:	2 espais
77. Espais amb superfície enjardinada entre el 25-50%:	2 espai
78. Espais amb superfície enjardinada entre el 50-75%:	3 espais
79. Espais amb superfície enjardinada entre el 75-100%:	1 espai

Espais en la vora de Ciutat Vella

80. Espais sense enjardinar:	1 espai
81. Espais amb una superfície enjardinada entre el 0-25%:	0 espais
82. Espais amb una superfície enjardinada entre el 25-50%:	0 espais
83. Espais amb una superfície enjardinada entre el 50-75%:	1 espai
84. Espais amb una superfície enjardinada entre el 75-100%:	3 espais

De les dades es desprèn que de la superfície total d'espai lliure analitzat en l'àmbit, el 77 % compta amb un tractament enjardinat d'entre 50-100% de la seua superfície.

Si menyspreàrem les grans superfícies enjardinades externes Ciutat Vella com el parc de l'antic llot del Túria o els Jardins de Vivers, el nombre d'espais lliures enjardinats disminuiria i ho faria molt més la seua superfície, fins a aconseguir solament el 11% del total.

De l'anàlisi per barris es desprèn el dèficit del barri del Mercat quant a zones enjardinades. De la resta de barris Seu-Xerea, Velluters i el Carme ronden els 15.000-20.000 m² de zones enjardinades, i Universitat-Sant Francesc es mostra alguna cosa deficitari amb al voltant dels 10.500 m².

De l'anàlisi de l'arbrat es desprèn que els espais lliures externs a Ciutat Vella compten amb arbrat en la seua majoria mentre i que dins de Ciutat Vella la meitat d'espais lliures segueixen mancants d'ell o presenten un arbrat escàs i insuficient.

Afecció de l'ocupació de taules i cadires

S'avalua la invasió de l'espai lliure per la proliferació d'aquests elements. Ha d'abordar-se el problema que genera l'ocupació de l'espai públic per extensió del negoci o activitat privada com és el cas de les terrasses dels locals de restauració i altres elements dels comerços que envaeixen l'espai públic.

En moltes casos les deficiències de disseny i condicionament dels espais lliures es veuen emmascarades pel servei prestat per taules, cadires, ombrel·les i un altre tipus de mobiliari del sector serveis que facilita l'estada en aquests espais, però servint a finalitats privades.

Les manques de disseny i mobiliari dels espais lliures facilita la seua ocupació pel mobiliari dels establiments hostaleres i comercials.

Aquestes dos dinàmiques es retroalimenten donant com resultat espais públics mal equipats ocupats pel sector serveis que menyscaba el servei públic que ofereixen els espais lliures i el seu gaudi està condicionat al funcionament del negoci privat. A més la proliferació de taules, cadires i altres elements mobles en les places dificulten la circulació per als vianants i accessibilitat de l'espai, influeixen en el paisatge urbà i generen una important contaminació acústica i ambiental.

De l'anàlisi de l'ocupació els espais lliures existents a Ciutat Vella, es desprenen les següents xifres:

- Afecció alta o moderada: 40 espais
- Afecció lleu o nul·la: 75 espais

Dins dels espais amb major afecció d'ocupació per les terrasses dels locals de restauració i altres elements dels comerços que envaeixen l'espai públic, destaquen els següents: Plaza de la Reina; Plaza del Tossal; Plaça Redona; Plaza Lope de Vega; Plaza del Negrito; Plaza de la Mare de Déu; Plaza Mariano Benlliure.

3.4.2.3. Conclusions

S'ha realitzat l'anàlisi sobre el total de 140 espais lliures públics. Aquest nombre inclou espais lliures públics qualificats pel planejament vigent, que són 103 espais, i uns altres que en un futur (una vegada adequats i condicionats) poden ser considerats espais lliures públics el nombre dels quals ascendeix a 37.

En primer lloc s'ha considerat important establir els paràmetres que corresponen al nivell de desenvolupament i execució d'aquests espais i el resultat obtingut és que existeixen 25 espais que no es trobe executats i almenys 5 espais pendents de reurbanització d'un total de 103 espais analitzats qualificats en el planejament vigent. El resultat del anàlisi s'aporta en el QUADRE I: ANÀLISI GENERAL.

Des del punt de vista funcional, podem establir una classificació dels espais lliures existents tenint en compte, si ho considerem per les seues característiques que es tracta d'una dotació de "nivell de ciutat" o si els considerem "de proximitat o de barri".

El total d'espais lliures existents en el àmbit d'estudi que podem assimilar a la classificació de proximitat o de barri" serien un total de 121 espais i ací estarem incloent espais de superfície menor a 1.000 m² i fins a 3.000 m². Es tracta de places xicotetes i mitjanes l'ús predominant de les quals pot veure's polaritzat cap a algun dels usos que conviuen amb el residencial a Ciutat Vella, però l'escala del qual genera una afluència menor de visitants i on l'ús residencial té una major capacitat de dominar un espai on desenvolupar activitats relacionades amb la vida diària.

Aquests espais públics oberts a l'interior dels barris fa falta que es convertisquen en places amb capacitat d'estada, com a zones de jocs infantils, instal·lacions esportives elementals, o zones verdes,

manca que ha sigut denunciada tant per les associacions del barri, com per col·lectius de mares i pares amb fills xicotets. Aquest dèficit és una limitació a la possibilitat de recuperar la població del barri amb parelles joves.

Un altre factor influent en l'afluència de visitants a aquests espais mitjans i de menor superfície, és la seua situació, doncs s'identifica la dominància de visitants sobre residents en espais pròxims als recorreguts turístics principals i en aquells que ocupen una situació perifèrica pròxima a la ronda interior i que funcionen, igual que ho feien històricament, com a espais d'entrada a la Ciutat Vella. L'afluència de visitants adquireix nivells mitjans a excepció d'espais com la plaça de Tossal on el sector serveis ha ocupat l'espai públic desplaçant altres usos.

També des del punt de vista funcional del total d'espais analitzats un total de 75 es trobe dins de àmbits definits com a entorns de protecció de monuments. Haurà de tindre's en compte que la pertinença a l'entorn de protecció d'un BIC exigirà per als espais complir amb condicionants de caràcter patrimonial relacionats amb la percepció, contemplació i conservació dels elements protegits. A més es converteixen en espais que adquireixen un potencial clar d'interés turístic a causa del seu component monumental i cultural predominant, aspectes que des del punt de vista funcional també els exigeix estar preparats per a absorbir aquests usos. El resultat del anàlisi s'aporta en el QUADRE II: ANÀLISI FUNCIONAL

Respecte de la qualitat de l'espai lliure executat s'han valorat aspectes com l'ordenació i disseny de l'espai, accessibilitat, adequació de mobiliari urbà i jocs de xiquets, disseny inclusiu, afecció del vehicle, afecció de l'ocupació de taules i cadires o el seu nivell de enjardinament. El resultat del anàlisi s'aporta en el QUADRE II: ANÀLISI DE LA QUALITAT DE L'ESPAI LLIURE però podem assenyalar els resultats més rellevants com que:

- Un total de 83 espais públics executats (115) presenta un disseny inclusiu deficient.
- El nivell d'afecció del tràfic rodat a l'espai lliure publique del àmbit és alta o moderada en 60 del total dels espais lliures considerats (115).
- El nivell d'afecció de l'ocupació de terrasses, restauració i comerç, a l'espai lliure publique és alta o moderada en un total de 40 casos del total dels espais lliures considerats (115). Destaquen entre aquests la Plaça de la Reina; Plaza del Tossal; Plaça Redona (accessos); Plaza Lope de Vega; Plaza del Negrito; Plaza de la Mare de Déu; Plaza Mariano Benlliure.
- Si no considerem les grans superfícies enjardinades externes a Ciutat Vella com l'antic llot del Túria o els Jardins de Vivers, el nombre d'espais lliures enjardinats disminueix i ho fa molt més la seua superfície, fins a aconseguir solament el 11% del total.

De l'anàlisi per barris, es desprèn el dèficit del barri del Mercat quant a zones enjardinades. Seu-Xerea, Velluters i el Carme rondan els 15.000-20.000 m² de zones enjardinades, i Universitat-Sant Francesc es mostra alguna cosa deficitari amb al voltant dels 10.500 m².

- De l'anàlisi sobre espais lliures que contenen arbrat es desprèn que dins de Ciutat Vella la meitat d'espais lliures manquen d'ell o presenten un arbrat escàs i insuficient.

QUADRE I: ANÀLISI GENERAL			
CONCEPTE		NOMBRE ESPAIS	% RESPECTE DE SUPERFÍCIE TOTAL
Espais lliures analitzats			
		140	100%
Distribució de l'espai lliure en els diferents barris			
BARRIS	Carme	40	9%
	Mercat	25	6%
	Seu-Xerea	32	8%
	Univ-S.Francesc	14	9%
	Velluters	24	6%
	Brode Ciutat Vella	5	62%
Classificació: com a espai lliure de ciutat, de proximitat o de barri			
"de ciutat"	20		81%
"de proximitat o de barri"	120		19%
Nivell de desenvolupament i execució dels espais lliures			
Executats	115		96%
No executats	25		4%

QUADRE III: ANÀLISI DE LA QUALITAT DE L'ESPAI LLIURE		
CONCEPTE		NOMBRE ESPAIS
ESPAIS EXECUTATS		115
ORDENACIÓ I DISSENY DE L'ESPAI	Urbanitzat	103
	Deficient (pendents de reurbanitzar)	12
NIVELL DE ENJARDINAMENT	Nivell de enjardinament baix Entre 0-50%	95
	Nivell de enjardinament alt Entre 50-100%	20
QUANTITAT D'ARBRAT	Acceptable	60
	Escàs o sense arbrat	55
ACCESSIBILITAT	Acceptable	110
	Dolenta	5
QUANTITAT DE MOBILIARI	Acceptable	48
	Escassa o sense mobiliari	67
PRESÈNCIA DE JOCS DE XIQUETS	Sí	12
	No	103
DISSENY INCLUSIU	Acceptable	32
	Dolent	83
AFECCIÓ VEHICLE	Lleu o Nul·la	55
	Alta o moderada	60
AFECCIÓ OCUPACIÓ TAULES I CADIRES	Lleu o Nul·la	75
	Alta o moderada	40

QUADRE II: ANÀLISI FUNCIONAL		
Relació dels espais lliures amb àmbits monumentals o que incloguen elements protegits		
		NOMBRE D'ESPAIS
PERTINENÇA A ENTORN DE PROTECCIÓ	Sí	75
	No	65
Contenen ELEMENTS PROTEGITS	Sí	37
	No	103

3.4.3. Paisatge Urbà

3.4.3.1. Introducció

Ciutat Vella conforma un paisatge urbà carregat d'història. Un territori aprehés física i culturalment pel pas de diferents civilitzacions i cultures (Rosselló i Verger i Esteban Chapaprí. 2000). El caràcter d'aquest lloc ve profundament marcat pel procés de transformació que ha patit la ciutat. A cada moment de la història, s'han generat unes modificacions del paisatge urbà, imposant-se a cada període diferents necessitats o concepcions sobre el que és, o el que pot arribar a ser la ciutat. Perquè el paisatge és l'encreuament d'expectatives, de diferents maneres de viure un lloc, assumint l'existència de nombrosos conflictes o de canvis en l'àmbit econòmic i social. Els mateixos autors assenyalen que en realitat és un encreuament d'addicions, superposicions i substitucions que, tant a l'època pretècnica com a la industrial, han anat generant tot un llegat urbà i una solera que mereix posar-se en valor.

A.Esplugas. Vista General de València. Col·lecció Díaz Prosper. 1889.

La contextualització històrica i l'anàlisi de l'estructura urbana realitzats prèviament permeten un correcte reconeixement de la ciutat heretada, especialment en la seua evolució històrica i en la seua geografia urbana, posant l'accent principalment en els canvis socials i econòmics esdevinguts i que van condicionar, en conseqüència, les pertinents transformacions en el paisatge urbà. Aquest punt de vista és fonamental per a identificar i valorar amb més precisió, quins són les senyes d'identitat del que hui reconeixem com Ciutat Vella. Identitat ancorada en un ric i multicultural passat que ha de ser recuperat en la mesura del possible.

J. Levy. Vista panoràmica. València. 1888. Col·lecció Díaz Prosper.

El que es pretén ara és aprofundir en l'estudi del paisatge urbà a través de l'anàlisi visual, social, patrimonial, ambiental i funcional, la qual cosa ens permetrà assenyalar i identificar l'estat actual en el qual es troba hui el paisatge urbà, mostrant la dicotomia quant a aquest i la seua evolució. Es pretén analitzar l'estructura visual així com els recursos paisatgístics i els conflictes o amenaces presents a l'actualitat, els quals reflecteixen la presència d'una problemàtica pendent de resoldre, per a la qual es plantejaran opcions de millora en l'Estudi d'Integració Paisatgística des de la fixació d'objectius de qualitat paisatgística.

Panoràmica de - València_Pascual Pérez. 1859. Col·lecció Díaz Prosper

3.4.3.2. Unitats de Paisatge i Recursos Paisatgístics

Segons la Guia metodològica d'Estudis de Paisatge editada en 2012 per la Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi ambient, s'entén per Unitat de Paisatge "l'àrea geogràfica amb una configuració estructural, funcional o perceptivament diferenciada, única i singular, que ha anat adquirint els caràcters que la defineixen després d'un llarg període de temps. S'identifica per la seua coherència interna i les seues diferències pel que fa a les unitats contigües.

L'Estudi de Paisatge del Pla General de València, delimita diferents àrees homogènies dins de la trama construïda de la ciutat, identificant l'àrea inclosa dins del límit comprès per la muralla cristiana com la Unitat de Paisatge de Ciutat Vella, la qual inclou la major part de l'àmbit que aborda el present Pla Especial de Protecció. Pel que fa a l'Estació del Nord així com a la Plaça de Bous i a les edificacions de la vora no recaients a l'àrea intramurs, formen part de la Unitat de Paisatge denominada Eixample. Finalment, l'antic llot del Túria així com els espais inclosos en l'àmbit situats al nord del mateix -Jardí de Vivers i el Passeig d'Albereda- estan inclosos segons aquest estudi en la Unitat de Paisatge denominada Bloc Continu València.

En general, Ciutat Vella és en realitat una unitat de paisatge clarament identificable dins de la globalitat urbana de València. No obstant açò, en la seua extensió i complexitat, es distingeixen nombroses components. Tenint en compte que l'àmbit d'estudi del PEP Ciutat Vella és més restringit que l'Estudi de Paisatge del Pla General de València, el qual aborda la realitat de l'àrea metropolitana, es proposa una classificació més minuciosa per a poder abordar amb el rigor necessari els aspectes als quals es feia al·lusió en l'apartat anterior.

Amb l'objecte d'un major aprofundiment en l'estudi que permeta establir posteriorment uns objectius de qualitat coherents amb la realitat urbana, es tornaran a delimitar les unitats o subunitats de paisatge que quedaran incloses dins de la contemplada pel Pla General d'Ordenació Urbana de la ciutat de València. Prenent en consideració factors com l'evolució històrica, l'evolució de la morfologia urbana o l'evolució funcional i administrativa de Ciutat Vella, es definiran les unitats o subunitats de paisatge que es consideren més adequades per a caracteritzar el paisatge d'aquesta part de la ciutat antiga. En aquesta primera fase del treball de redacció del Pla, s'ha realitzat una primera anàlisi del paisatge establint com a criteri per a la subdivisió de la unitat Ciutat Vella el de la seua estructura administrativa: l'estructura dels barris d'aquesta part de la ciutat.

Així doncs, aquestes subunitats tenen el seu origen en la delimitació actual dels barris contemplats dins del perímetre del districte de Ciutat Vella. Es considera que la seua dimensió és òptima per a indagar en la percepció de l'habitant des de la seua experiència vivencial.

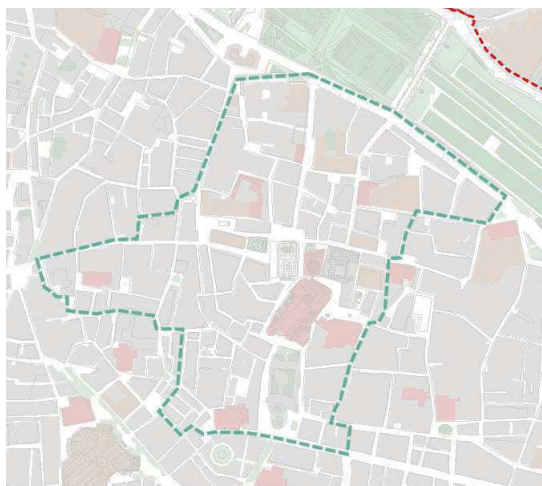
A continuació es realitza una descripció succinta que serà desenvolupada amb major detall dins de l'Estudi d'Integració Paisatgística.

1. LA SEU

DESCRIPCIÓ

El barri de la Seu s'inclou dins del perímetre contingut pel nord pels carrers Comte Trénor i carrer Pintor López fins a la plaça Poeta Llorente; a l'est pel carrer Trinitaris, carrer del Tossalet, carrer del Venerables, carrer de les Avellanes, carrer de la Mar i carrer dels Castellvins; pel sud pel carrer de la Pau, plaça de la Reina, plaça de Santa Caterina, carrer de la Sombreteria, plaça de Lope de Vega; i per l'oest per carrer Assaonadors, carrer Corretgeria, carrer Cadirers, carrer de l'Abadia de Sant Nicolau, carrer Cavallers, carrer Mare Vella, carrer Bisbe don Jerònim, carrer Concòrdia, carrer dels Borja i carrer Serrans.

Es tracta d'un barri caracteritzat per la seua monumentalitat i la seua funció com a entorn institucional, cultural i de serveis vinculat amb la centralitat que suposa l'espai conformat per la plaça de la Mare de Déu i els eixos que conflueixen en la mateixa, els orígens del com es remeten a la fundació de la ciutat romana republicana.

D'altra banda, en la zona sud-oest es percep un xicotet àmbit vinculat a l'entorn comercial i cultural del Mercat Central, la qual es caracteritza per la predominança tipològica de la casa obrador i de la casa veïnal artesanal. En la resta de l'àrea immersa en el perímetre del barri, s'adverteix la predominança de l'ús residencial a pesar que es combinen diferents tipologies edificatòries. En la zona d'influència del carrer de Cavallers predomina la casa senyorial i els palaus i la casa burgesa. Per la seua banda, l'àrea situada entre el bord nord del barri i l'entorn monumental, igual que l'espai urbà corresponent a la zona aquest del vell recinte emmurallat musulmà, es caracteritza per la presència de la casa veïnal i burgesa clàssica i eclèctica.

En termes generals, és una zona molt concorreguda per la seua projecció turística dins del conjunt de la ciutat.

Plaça de la Mare de Déu, node cultural, institucional i de serveis. Font: Bruno Almela

ESTRUCTURAL VISUAL

L'estructura del barri es caracteritza per un teixit dens, encara que compta amb una parcel·lació no tan menuda com la del barri del Carme. Es troba articulat per la concatenació dels espais lliures que s'articulen al voltant de la Seu: la plaça de la Mare de Déu, la plaça de la Reina i amb menys intensitat l'espai junt a L'Almoina, els quals juguen un paper principal quant a la lectura de Ciutat Vella dins de l'estructura urbana d'àmbit local. Així mateix, existeixen una sèrie d'eixos estructuradors que articulen aquests espais amb la resta. Entre ells cal destacar l'eix de Navellós i el carrer Serrans.

D'altra banda, encara que l'àrea es veu contagiada per la centralitat que es configura al voltant dels espais descrits, existeixen una sèrie d'eixos secundaris que ajuden a articular internament Ciutat Vella. Entre ells destaquen l'eix dels carrers Trinitaris i del Salvador que connecta amb el Pont de la Trinitat.

Igualment, és un àrea amb elevada presència d'edificis de caràcter monumental que faciliten una lectura de l'espai per ser percebuts com a referències visuals, entre les quals destaquen certes fites com ara la torre del Micalet.

Quant als espais concebuts com a vores, cal destacar la imatge del front nord que, paral·lel a l'antic llit del riu, es configura com una seqüència d'edificacions relativament recents entre les quals apareixen de fons algunes fites visuals com les Torres de Serrans, els campanars o el cimbori de la Catedral. Així mateix existeixen certs espais que es configuren dins de l'estructura urbana com a portes d'entrada a Ciutat Vella, encara que algunes no tenen una fàcil lectura com a tals. Estaríem parlant del cas, per exemple, de la plaça del Poeta Llorente.

Alçat nord de Ciutat Vella. Font: Bruno Almela

VALORS I RECURSOS

Valor històric-patrimonial

Pel que fa als valors i recursos de l'àmbit, el barri compta amb tot un seguit d'espais de gran rellevància per a entendre l'origen de la ciutat i el seu funcionament, i alhora, degut a les seues contínues transformacions, la trama mateixa permet entendre la seua evolució. Hui en dia encara és possible percebre un dels eixos fundacionals de la ciutat romana. Podríem afirmar que el Decumanus coincidiria actualment amb l'eix del carrer Almodí i el carrer Cavallers.

D'altra banda, tal com es remarcava anteriorment, existeixen nombrosos edificis monumentals entre els quals es trobe en primera instància els de caràcter monumental, reconeguts com a Béns d'Interés Cultural, com la Catedral o el Palau de la Generalitat. En segona instància, els Béns de Rellevància Local com ara les restes arqueològiques de l'Almoina i Presó de Sant Vicent.

Imatge de l'Almoina amb la Catedral i la Basílica de fons escènic. Font: Bruno Almela

Valor ambiental

Així mateix, encara que destaca la manca d'espais verds, l'àmbit compta amb el jardí del Palau de la Generalitat i el jardí situat en plaça dels Cors de la Mare de Déu, dins dels quals, en tots dos casos, es trobe alguns exemplars considerats part del patrimoni arbori.

Imatges dels espais verds adjacents a la plaça de la Mare de Déu. Font: elaboració pròpia

Valor social-visual

Pel que fa al valor social i visual del paisatge, cal destacar l'espai de la Plaça de la Mare de Déu consolidat en l'imaginari col·lectiu de la societat Valenciana com a enclavament de la ciutat, on han tingut i segueixen tenint lloc una sèrie de representacions amb alta càrrega simbòlica en la cultura del lloc.

Tribunal de les Aigües per [Bernardo Ferrándiz](#), en [1865](#). Font: Wikipedia

CONFLICTES I AMENACES

Quant als conflictes existents i les possibles amenaces, es destaca el risc d'una pèrdua major de les funcions associades a la vida quotidiana dins dels entorns que encara es consideren àrees residencials, degut no solament al caràcter monumental i institucional de l'àmbit sinó també a la possible pressió econòmica i social derivada de les activitats vinculades al turisme de masses.

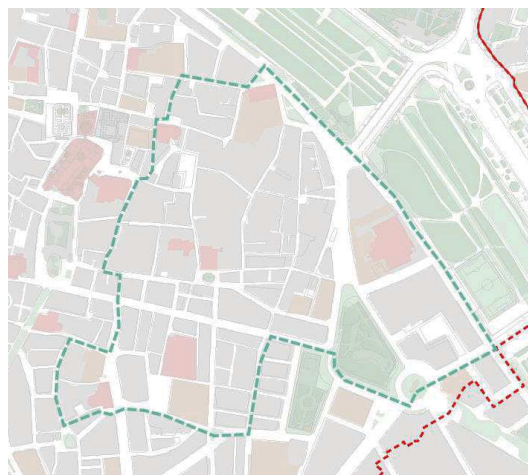
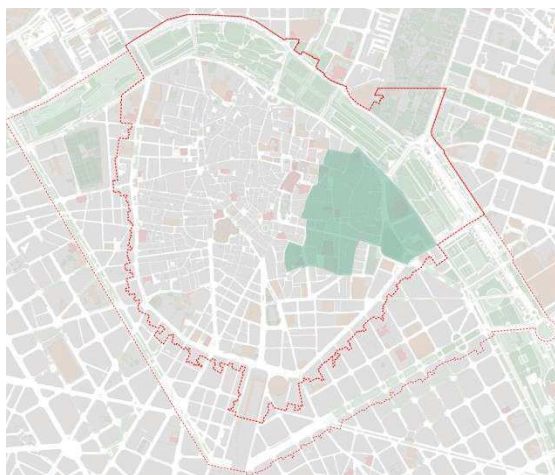
Quant a la imatge urbana, s'ha expressat la preocupació per l'afecció que generen la presència de solars abandonats, els quals suposen un problema per la seua brutícia i per la mala imatge que generen.

En el procés de participació s'ha expressat per part dels veïns de la zona, la preocupació per l'estat actual i les condicions del solar de propietat pública a la plaça del Salvador. Es reclama neteja, manteniment i solució sobre l'execució del Dotacional AA2 - Corts Valencianes, que es troba sense execució i es mostren partidaris de la realització de la urbanització de l'espai lliure públic mitjançant la configuració d'una plaça.

2. LA XEREA

DESCRIPCIÓ

El barri de la Xerea s'inclou dins del perímetre delimitat per carrer Trinitaris i plaça del Poeta Llorente al nord; a l'est per plaça del Temple, plaça Tetuan, Passeig de la Ciutadella, carrer del Justícia i Porta del Mar; al sud per carrer del Palau de Justícia, plaça Alfons el Magnànim, carrer de l'Olivera, carrer Bonaire, carrer de Salvà, carrer de Vilaragut i carrer Pròixida; i a l'oest per carrer de l'Ambaixador Vic, carrer de la Raconada de Federico García Sànciz, carrer del Marquès de Dosaigües, carrer dels Castellvins, carrer del Mar, carrer Avellanes, carrer dels Venerables i carrer del Tossalet.

La conformació del caràcter del mateix es deu als consecutius creixements que va patir la ciutat originària, albergant dins del seu perímetre l'àrea corresponent a l'ampliació romana imperial, part de la ciutat islàmica intramurs, l'antic raval musulmà i l'entorn consolidat al voltant del Convent de Sant Domènec.

L'àrea vinculada a l'ampliació romana imperial es caracteritza per presentar una predominança tipològica de casa veïnal i burgesa, clàssica i eclèctica, que contrasta amb el caràcter de l'antic raval

musulmà, on destaca la casa obrador i veïnal artesanal. En tots dos casos, es tracta d'un àmbit amb predominança residencial.

L'àrea més propera al barri de Sant Francesc presenta un caràcter institucional, cultural, comercial i de serveis, dins del qual destaca l'eix del carrer de la Pau per la seua arquitectura de palaus, cases burgeses i cases veïnals eclèctiques.

Al seu torn, l'entorn de la Plaça Tetuan i la Porta del Mar, el qual es caracteritza per la presència de noves edificacions, presenta un caràcter d'àrea institucional i de serveis.

ESTRUCTURAL VISUAL

L'àmbit descrit es caracteritza, igual que la Seu, per un teixit dens encara que de parcel·lació heterogènia, sent aquesta més menuda a l'entorn del raval musulmà. Destaca l'eix consolidat per l'obertura del carrer de la Pau, el qual s'articula amb la xarxa local com un dels principals vials d'entrada a Ciutat Vella, connectant l'entorn de la Porta del Mar i la plaça Tetuan amb enclavaments com la plaça de la Reina o la plaça de l'Ajuntament. En aquest sentit, cal destacar la concatenació de la plaça Tetuan, els jardins de la Glorieta i la plaça Alfons el Magnànim que sembla percebre's com l'avantsala del centre històric. De fet, l'àrea contigua al convent de Sant Domènec s'adverteix com a exempta a causa de la condició de barrera des del qual es consolida aquest espai i al seu caràcter.

Quant a l'estructura interna de la unitat, en concordança amb els diferents àmbits històrics i amb el seu origen, s'identifiquen una sèrie de nodes al voltant dels quals s'articula l'espai urbà. En la part sud del barri destaca l'espai de la Plaça del Patriarca, delimitada entre altres edificis pel Col·legi del Patriarca, la Universitat i el Palau dels Boïl d'Arenós. El mateix queda connectat amb la resta d'espais per l'eix del carrer de Salvà i pel carrer Poeta Querol, que encara que no és tangent directament a l'espai, es conforma com un altre dels eixos articuladors de l'entorn.

D'altra banda, en la part nord de la unitat, destaca el trident conformat per la Plaça Nàpols i Sicília, la plaça de Sant Bult, espai junt al que es desenvolupà originàriament el raval àrab, la plaça de Sant Vicent Ferrer i la plaça del Temple. Aquests s'articulen entre ells, així com amb la resta de l'àmbit, per diferents sendes com el carrer de Mar, que connecta la plaça de la Reina amb el jardí de la Glorieta passant per Sant Vicent Ferrer, o com el carrer Governador Vell, el traçat del qual respon a l'espai immediatament consecutiu a la traça de la muralla àrab, la qual actua com a espina dorsal des del node d'entrada conformat per la plaça del Temple.

Imatges de la Plaça del Sant Bult i de la plaça Nàpols i Sicília. Font: elaboració pròpia

Igual que la Seu, és un àrea amb elevada presència d'edificis de caràcter monumental i amb nombrosos palaus que són considerats referències visuals. Així mateix, entre aquesta trama destaquen algunes fites com la torre de Santa Caterina, que emergeix com a fons de perspectiva del carrer de la Pau, imatge consolidada en l'imaginari col·lectiu pel seu valor visual, històric i social.

Perspectiva presa des del carrer de la Pau on s'albira la torre de Santa Caterina com a fita visual.

Quant a les vores del conjunt urbà, igual que en el cas anterior, cal destacar la imatge del front nord, la qual s'ha configurat històricament com la vista principal per excel·lència de Ciutat Vella. En aquest cas, destaca el contrast entre el front edificat del Convent de Sant Domènec o del Convent del Temple, amb el grup d'habitatges del Passeig de la Ciutadella.

VALORS I RECURSOS

Valor històric-patrimonial

Com es comentava, a més de la trama urbana -la qual es considera un dels valors històrics de l'àrea- i les restes de la muralla àrab presents a l'àmbit, existeixen nombrosos edificis monumentals així com un gran número de palaus nobles. Entre els primers, catalogats com Bé d'Interés Cultural, cal destacar el Convent del Temple, el Convent Sant Domènec, el Convent Sant Joan de l'Hospital i la Parròquia de Sant

Esteve. D'altra banda, existeixen tot un conjunt de Béns de Rellevància Local entre els quals es poden trobar alguns palaus com ara el dels Comtes de Cervelló. Però, a més a més, hi ha un gran nombre d'edificacions catalogades com el palau Valeriola o el palau del Comte de Montornés.

Plaça de Sant Lluís Bertran, delimitada per l'Almodí i el Palau Escrivà . Font: elaboració pròpia

Valor ambiental

A l'entorn, a causa de les intervencions de reforma interior del traçat històric esdevingudes durant el segle XIX, es poden trobar una sèrie d'espais verds d'una grandària considerable en comparació amb la resta de l'àmbit. Aquests espais, ens referim a la plaça Alfonso el Magnànim i els Jardins del Parterre i al Jardí de la Glorieta, es consoliden com un dels pocs espais lliures amb vegetació dins de la trama densa de l'àmbit.

Jardins de la Glorieta i plaça Alfons el Magnànim. Font: elaboració pròpia

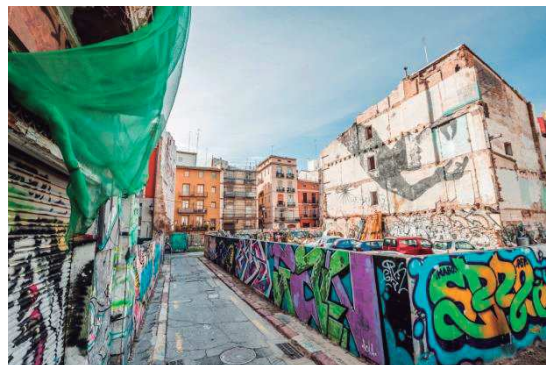
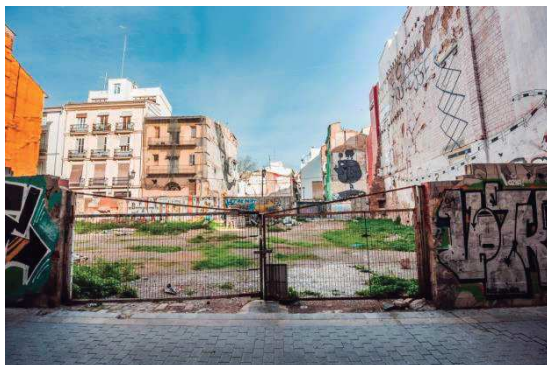
Valor social-visual

Quant al valor social i visual del paisatge, com es comentava amb anterioritat, caldria destacar la configuració de l'alçat nord de Ciutat Vella paral·lel a la riba del llit del riu Túria així com la perspectiva del carrer de la Pau.

CONFLICTES I AMENACES

Pel que fa als conflictes existents o latents de l'àrea i les possibles amenaces, cal destacar la imatge d'abandó i degradació percebuda en algunes àrees de la unitat on se situen una sèrie d'edificacions deshabitades, algunes en estat de ruïna, i solars en desús. Açò és degut a l'existència d'unitats d'execució no desenvolupades al llarg del temps. És el cas del carrer de l'Espasa o de l'entorn del carrer Mare de Déu de les Neus.

Imatges de l'entorn del carrer de la Mare de Déu de les Neus. Font: Bruno Almela

Es percep com a amenaça el futur desenvolupament d'algunes unitats d'execució, els quals es pot considerar que alteren la trama històrica modificant espais característics de la ciutat àrab com són els atzucacs, per exemple, en el cas del carrer Escoles del Temple.

S'identifica l'existència de certs solars, inactius des de fa anys, fruit de la falta de desenvolupament del planejament actual. Aquests ofereixen certa imatge de degradació d'algunes zones com el carrer de l'Espasa.

Finalment, i de manera reiterativa en gran part de l'extensió de l'àmbit, es percep una gradual terciarització de l'àrea que pot comportar una pèrdua de les funcions urbanes associades a la vida quotidiana a causa de la proliferació de serveis vinculats a l'oci i al turisme.

3. EL MERCAT

DESCRIPCIÓ

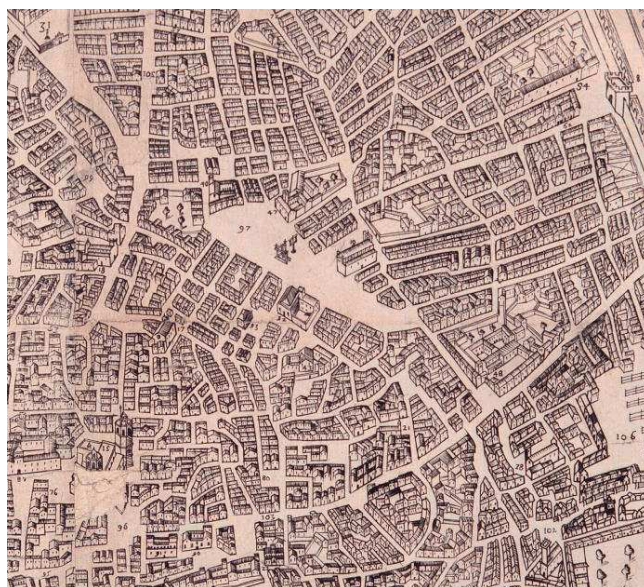
El barri del Mercat queda immers dins del perímetre delimitat al nord per carrer Quart, carrer Cavallers, carrer de l'Abadia de Sant Nicolau, carrer Cadirers i carrer Corretgeria; a l'est per carrer Assaonadors, plaça Lope de Vega, carrer de la Sombrereria, plaça de Santa Caterina i carrer Sant Vicent; pel sud pel carrer dels Adreçadors i carrer de la Beata; i per l'oest pel carrer Maldonado, carrer Peu de la Creu, carrer Santa Teresa, carrer Moro Zeid i carrer del Rei en Jaume.

Aquest espai inclou part de la ciutat islàmica que quedava dins del perímetre emmurallat així com el raval de la Boatella. La zona actualment se segueix caracteritzant pel seu caràcter comercial i cultural, que es potencia per la vinculació al Mercat Central. Així mateix, destaca l'àmplia varietat tipològica d'edificacions existents, encara que cal destacar la importància de la casa obrador i veïnal artesanal.

ESTRUCTURA VISUAL

L'àmbit es vertebra al voltant de l'àrea comercial de la ciutat medieval, caracteritzada en l'actualitat per les sendes i els fluxos que s'articulen al voltant del Mercat Central. De fet, la trama urbana emfatitza aquesta centralitat ja que l'eix de la plaça, conformat per l'alineació del costat més curt de les illes, es configura com a espina dorsal de la qual emergeixen els diferents carrers que estructuren el barri i a través dels quals s'estén l'activitat comercial del mateix. Pel seu caràcter monumental, cal destacar l'espai que queda definit pel triangle conformat pel Mercat Central, l'Església dels Sants Joans i la Llotja.

Fragment de plànol de la ciutat de València al s. XVII en el qual es reconeix la plaça del Mercat. NOBILIS AC RÈGIA CIVITAS VALENTIE IN HISPÀNIA (1608). Antonio Manceli.

Aquest node queda connectat directament amb la concatenació d'espais que generen la seqüència principal que vertebrada de nord a sud el centre històric (plaça de la Mare de Déu, plaça de la Reina i plaça de l'Ajuntament amb les seues respectives connexions i portes d'entrada) per l'obertura huitcentista de l'avinguda Maria Cristina, la qual a la vegada, continua l'eix conformat per la plaça del Mercat i el carrer Bosseria, arribant a un dels nodes del barri del Carme, la plaça del Tossal.

D'altra banda, cal destacar l'espai generat al voltant del Mercat Central i a l'Església dels Sants Joans en trobar-se amb Baró de Càrcer, que a la volta es conforma com a l'espai que articula aquest node d'activitat amb el barri de Velluters. La plaça de la Ciutat de Bruixes, i en concret la façana dels palaus Eixarchs, conformen el fons escènic de l'avinguda, un altre dels eixos d'entrada i/o eixida del centre històric a través de la plaça de Sant Agustí. No obstant açò, el caràcter d'aquesta avinguda i l'impacte que suposa dins del traçat de l'àrea, li concedeix certa condició dual. Malgrat ser un eix de connexió amb la resta de la ciutat i en si mateixa un focus d'activitat comercial, es consolida internament com a barrera que produeix una accentuada discontinuïtat entre els teixits de Mercat i Velluters.

Al mateix temps l'àmbit s'articula internament mitjançant la concatenació d'una sèrie d'espais de menor escala a través dels quals s'estén el caràcter comercial de l'entorn. Transversalment, destaca el recorregut que connecta la plaça de Santa Caterina amb la Llotja, travessant espais com la plaça Lope de Vega, la renovada plaça Redona, la plaça Doctor Collado i posteriorment, en la seua continuació per carrer de les Danses, la plaça de la Companyia, al llarg dels quals s'estén l'activitat comercial. Per altra banda, l'entorn de la Llotja s'articula amb el barri del Carme i amb el transitat carrer Cavallers a través de la senda conformada pels carrers Estaminyeria Vella, Puríssima i Calatrava, al llarg dels quals es torna a succeir una sèrie d'espais de xicoteta escala com la plaça de l'Olm o la plaça del Negrito.

Finalment, cal destacar l'existència de certes fites visuals que destaquen en la configuració de l'àmbit i que es conformen com a fons escènics d'algunes de les perspectives característiques de l'àrea. En aquest sentit, tant la torre del Micalet com la torre de Santa Caterina o la de l'Església dels Sants Joans destaquen entre el perfil pràcticament homogeni de l'àrea.

Perspectiva del carrer Bosseria amb la torre campanar de l'Església dels Sants Joans com a fons escènic.

Font: Bruno Almela

VALORS I RECURSOS

Valor històric-patrimonial

En primer lloc, quant a la trama històrica de l'àmbit, és interessant destacar la forta presència que el traçat de la muralla àrab segueix tenint en l'àrea. Actualment, el plànol de façana de la plaça del Mercat coincideix quasi literalment amb el traçat de la sèquia del Vall Vell, la qual recorria la muralla en aquest àrea. Així mateix i en relació amb l'anterior, cal destacar el traçat peculiar de l'eix conformat pels carrers Moro Zeid, Santa Teresa i Peu de la Creu, el qual respon també a la petjada del traçat per on discorria la sèquia de Rovella. A més, la permanència dels espais lliures vinculats al focus comercial articulat al voltant del Mercat Central suposen un valor més de l'àrea.

D'altra banda, existeixen una sèrie d'edificis monumentals considerats Bé d'Interés Cultural, entre els que trobem el Mercat Central, l'Església dels Sants Joans, la Llotja o l'Església de Santa Caterina. D'altra banda, com a Béns de Rellevància Local podem trobar l'espai conformat per la Plaça Redona, l'Església Parroquial del Cor de Jesús "Companyia" així com les restes de la muralla àrab entre els quals destaquen les situades a la plaça del Tossal. Però, a més a més, hi ha un gran nombre de béns immobles protegits, com alguns dels edificis adjacents a la Llotja.

Llotja de la Seda o dels Mercaders

Valor ambiental

A part de l'escassa vegetació existent a la plaça Joan de Vil·la-rasa i algunes alineacions d'arbres destacades com la de la plaça del Mercat o la del carrer Sant Vicent, l'àrea es caracteritza per una manca d'espais per a la biodiversitat.

Valor social-visual

Quant al valor social i visual del paisatge, la unitat alberga espais considerats representatius de la configuració de la història de la ciutat com la Plaça del Mercat o la Plaça Redona.

CONFLICTES I AMENACES

Quant als conflictes urbans i les possibles amenaces, destaca la falta de qualitat de l'espai públic de certs enclavaments com la plaça de la Ciutat de Bruixes o la plaça Joan de Vil·la-rasa, on destaca la falta d'accessibilitat, l'excessiva duresa dels espais -quant a la falta d'espais arbrats i sòls permeables- i l'alta presència del tràfic rodat.

En aquest àmbit durant el procés de la participació pública els participants han expressat una important preocupació pel que es percep com una amenaça per a l'entorn dels palaus Eixarchs i de la trama i teixit històric que els envolta, si es materialitza la unitat d'execució prevista pel planejament vigent a aquesta zona.

Reiterant amb les unitats abordades anteriorment, es percep una creixent terciarització de l'àrea que en aquest cas es veu pronunciada per la dificultat que presenten certes tipologies de l'àmbit, com la casa obrador, per a adequar-se a les condicions d'habitabilitat i requeriments contemporanis.

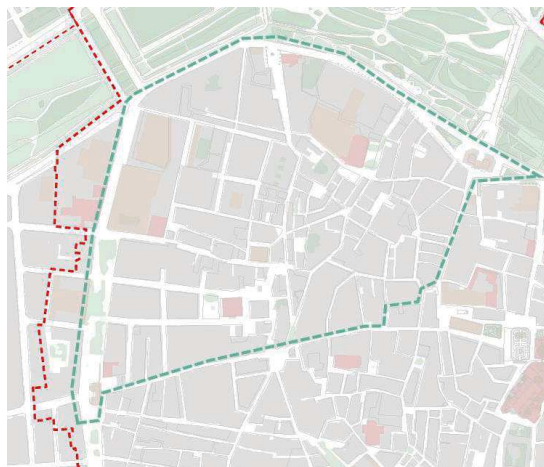
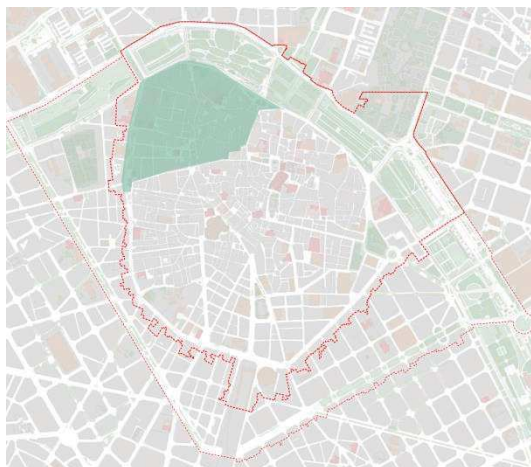

Situació actual de la plaça Ciutat de Bruixes. Font: elaboració pròpia

4. EL CARME

DESCRIPCIÓ

El barri del Carme queda limitat pel perímetre definit al nord per carrer Guillem de Castro i carrer Blanquera; a l'est pel carrer Serrans, carrer de la Concòrdia, carrer dels Borja, carrer del Bisbe en Jeroni i carrer de la Mare Vella; al sud per carrer Cavallers i carrer Quart; i a l'oest pel carrer Guillem de Castro.

La part primitiva del barri, se situa entre el carrer Serrans, el carrer Cavallers i el perímetre de la muralla musulmana. La resta es configura a partir de l'evolució de diversos raval a extramurs que queden immersos en la ciutat medieval després de la construcció al segle XIV de la muralla cristiana. La unitat es caracteritza per consolidar-se com una zona de predominança residencial on existeix una gran varietat tipològica d'edificacions, a causa de la seua dinàmica evolució urbana (encara que cal destacar la casa obrador i veïnal artesanal)

ESTRUCTURAL VISUAL

La seua estructura es caracteritza per un teixit dens d'origen medieval amb parcel·lació menuda que, encara que ha patit algunes agregacions durant els processos de reedificació, encara perdura en part del seu àmbit. cal destacar que, igual que succeeix al barri adjacent de Velluters, el teixit no s'articula al voltant de cap node d'influència local, com si que succeeix en el cas de la Seu o Mercat, sinó que és vorejat per eixos que articulen la connexió del mateix però que no incideixen directament en la seua estructura interna.

El perímetre de la unitat queda definida per dos eixos principals que connecten el districte i els seus enclavaments amb la resta de la ciutat, els carrers Quart-Cavallers i Serrans. A més, és vorejat en el seu extrem oest per Guillem de Castro, i al nord per la vora del llit antic, considerant-se aquest un dels perfils històrics de la ciutat en el qual, a més a més, se situa la porta principal del recinte emmurallat baix medieval, el portal de Serrans, i una de les entrades a Ciutat Vella generada al voltant de l'espai que ocupava el Portal Nou.

Perspectiva des del Pont de Serrans cap a Ciutat Vella. Font: Bruno Almela

A nivell intern, la plaça del Carme suposa un enclavament per al barri, el qual queda articulat transversalment pel carrer Roters cap a Serrans i pel carrer Museu cap a l'àrea occidental del barri, i de nord a sud pel carrer de Baix i secundàriament pel carrer de Dalt, tots dos des del llit del riu cap a la plaça del Tossal, un altre dels nodes d'activitat del barri. Així mateix, cal destacar el carrer Corona com una dels altres recorreguts que articulen l'àmbit, connectat amb l'entrada al districte per la Beneficència fins a la plaça del Mercat Mossén Sorell.

Carrer Corona en la seua trobada amb el la plaça del Mercat de Mossén Sorell. Font: Bruno Almela

La presència d'alguns edificis de caràcter monumental, com el Convent del Carme, faciliten la lectura de l'espai per ser percebuts com a referències visuals, entre les quals destaquen certes fites com la torre campanar d'aquest convent o la de l'Església de la Miraculosa.

VALORS I RECURSOS

Valor històric-patrimonial

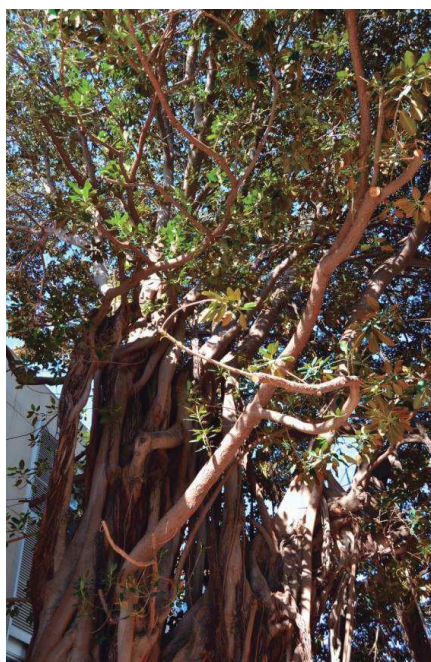
En primer lloc, cal destacar l'àrea situada sobre el traçat de la muralla islàmica ja que encara hui es conserven nombroses restes de la mateixa com ara la Torre de l'Àngel o la Torre al carrer Mare Vella.

Imatges de les torres de la muralla àrab al barri del Carme. Font: Bruno Almela

També existeixen una sèrie d'edificis monumentals considerats Bé d'Interés Cultural entre els quals destaca, a més de les torres adossades a la muralla àrab, el Convent del Carme. D'altra banda, com a Béns de Rellevància Local podem trobar el Palau de Pineda o el de Forcalló. A més a més, existeixen alguns béns immobles protegits en l'àmbit com ara algunes de les edificacions del carrer Na Jordana.

Valor ambiental

Pel que fa al valor ambiental del barri, cal destacar que existeixen tot un seguit de espais arbrats, alguns d'accés restringit com el jardí de la Casa Museu Benlliure, o uns altres de menor entitat, com la plaça Vicente Iborra. A més, existeixen alguns exemplars protegits per la seua antiguitat com el Ficus de Centenar de l'Emploma.

Ficus de la plaça Centenar de l'Emploma. Autor: Joanbanjo.
Font: Wikipedia

Valor social-visual

Quant al valor social i visual del paisatge, la unitat alberga espais considerats representatius de la configuració de la història de la ciutat com les Torres de Serrans i de Quart. Així mateix, la plaça del Carme es considera un espai molt concorregut i d'alt valor social per als veïns del districte.

CONFLICTES I AMENACES

Pel que fa als conflictes urbans i les possibles amenaces, cal destacar, en primer lloc, l'existència de solars en desús i d'edificis abandonats que transmeten certa sensació de degradació. La zona on més es veu aquesta situació és a l'entorn de la muralla àrab, a causa de la falta de desenvolupament de les unitats d'execució incloses en el Pla de la Muralla Àrab.

Solars a l'entorn de la muralla àrab. Font: Bruno Almela

D'altra banda, es destaca la falta de qualitat de l'espai públic així com l'excessiva ocupació privada del mateix. En aquest sentit, i en concordança amb la resta de l'àmbit, es percep un risc imminent de terciarització de l'àrea que està afectant al teixit residencial pel que fa a la pèrdua de confort i a la pressió del mercat immobiliari. A més a més, i vinculat amb aquesta qüestió, es percep una pèrdua del teixit comercial i artesanal associat a la vivència quotidiana del barri, el qual és substituït per l'hostaleria i els negocis vinculats a l'exploració turística.

Els veïns expressen que el barri és heterogeni, ric i divers, però respecte de la imatge urbana, es reconeix la necessitat d'establir criteris d'integració paisatgística (colors, senyalització, altures de l'edificació, tipologia constructiva, materials, etc.)

Plaça del Dramaturg Fausto ocupada per l'estacionament de vehicles, i plaça de l'Arbre ocupada per la

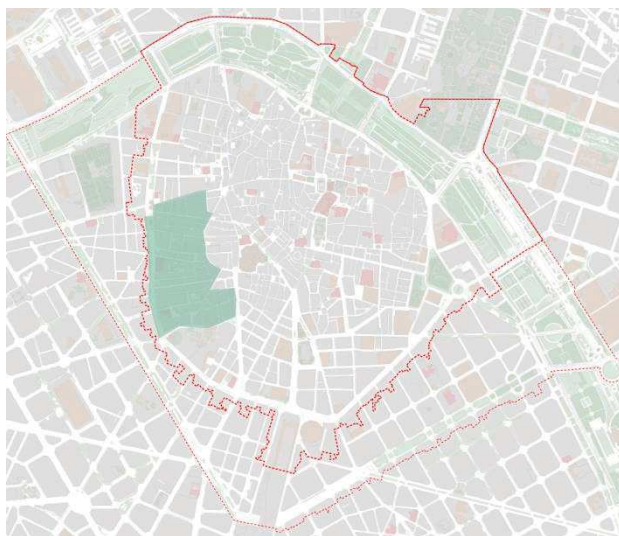

terrasa dels locals de restauració. Font: Elaboració Pròpia

5. VELLUTERS

DESCRIPCIÓ

El barri del Pilar, més conegut com a barri de Velluters, per la seua vinculació històrica al gremi dels treballadors de la seda i el vellut, queda inclòs dins del perímetre definit al nord pel carrer Quart; a l'est pel carrer del Rei en Jaume, carrer Moro Zeid, carrer Santa Teresa, carrer del Peu de la Creu, carrer Maldonado, carrer de la Beata i avinguda Baró de Càrcer; pel sud, pel carrer de l'Hospital; i per l'oest pel carrer Guillem de Castro.

Aquest àmbit es troba fora del recinte originari romà i del recinte de la ciutat àrab. Va ser assumit per la ciutat amb la construcció en el s. XIV de la muralla baix medieval. Actualment, es consolida dins del conjunt com un àrea de predominança residencial on destaquen les tipologies de casa veïnal clàssica, eclèctica i artesanal.

ESTRUCTURAL VISUAL

L'estructura de l'àmbit destaca per la seua elevada heterogeneïtat. El teixit dens de parcel·lació menuda d'algunes àrees es combina amb l'alteració de la trama històrica per l'obertura de vials, la implantació de grans equipaments i l'edificació de nova planta en zones de recent intervenció.

El carrer Quart, el qual es reconeix com a bord nord de l'àmbit, forma part d'un dels eixos principals de la ciutat ja que, connecta, a través d'una de les portes d'entrada al centre històric -l'àrea al voltant de les Torres de Quart-, el barri del Botànic amb la plaça del Tossal i, en última instància pel carrer Cavallers, amb la plaça de la Mare de Déu.

Encara que no destaquen grans nodes espacials vinculats amb l'estructura local, existeixen una sèrie d'espais públics de menor escala i entitat que es concatenen al llarg de l'eix central plantejat pel Pla RIVA, el qual recorre el barri de nord a sud. Entre ells la plaça de Viriat, el parc annexe a Guillem Sorolla i a Torn de l'Hospital i la plaça annexe a carrer Vinatea i carrer de l'actor Rivelles. Així mateix, cal destacar l'eix configurat pel carrer Carnissers que connecta la plaça de l'Encarnació, a la vora de l'àmbit, amb un dels nodes d'activitat del districte, el Mercat Central. D'altra banda resulta interessant l'articulació de la plaça del Pilar a través de Roger de la Flor amb Mercat, Sant Francesc i en última instància amb la plaça de l'Ajuntament.

Plaça de Viriat i espai enjardinat annex al carrer Recared i carrer Guillem Sorolla, tots dos de recent creació. Font: Elaboració Pròpia

Quant al bord oest del barri, coincident amb el perímetre de la muralla baix medieval, la configuració de la seua secció és similar a la de Colom però el caràcter de predominança residencial de l'àrea, juntament amb altres aspectes com l'existència del comerç de xicoteta escala o la secció dels carrers d'entrada a Ciutat Vella configuren un espai amb caràcter menys dispar al del conjunt històric, tot i que l'intens tràfic rodat fa percebre l'eix com una barrera.

D'altra banda, quant a les fites visuals de l'àmbit, destaca la cúpula de les Escoles Pies, la qual emergeix destacant entre el perfil del barri, i la torre campanar de l'Església del Pilar.

VALORS I RECURSOS

Valor històric-patrimonial

L'estructura mateixa de l'àmbit és fruit del creixement i les reinterpretacions continuades de la ciutat, per la qual cosa suposa un valor històric a l'hora de comprendre la seua evolució. Entre les traces del mateix podem diferenciar petjades de l'antic sistema hídic que donava servei al terreny hortícola existent. En concret, el traçat del carrer Maldonado és l'eix per on discorria la "séquia podrida" corresponent al tram final del branc de Raïosa de la séquia de Favara.

Així mateix, en la unitat existeixen dos edificis monumentals considerats Bé d'Interés Cultural: l'Església de les Escoles Pies i el Temple de la Mare de Déu del Pilar i Sant Llorenç. D'altra banda, com a Béns de Rellevància Local podem trobar el Convent de l'Encarnació. També existeixen diversos béns immobles protegits com ara alguns dels recaients al carrer Rei en Jaume.

Església de la Mare de Déu del Pilar i Sant Llorenç. Font: Elaboració Pròpia

Valor ambiental

Cal destacar l'existència del parc adjacent amb carrer Guillem Sorolla i carrer Torn de l'Hospital i l'existència d'alguns espais arbrats com la plaça annexa a carrer Vinatea i a carrer Actor Rivelles. Així mateix, s'identifica l'existència d'alguns exemplars al voltant de les restes del Convent de la Puritat que podria resultar de gran valor, ja no solament pel seu valor ambiental sinó també històric.

Valor social-visual

Quant al valor social i visual del paisatge, cal destacar el valor d'espais com la plaça del Pilar així com la perspectiva del carrer Quart amb les torres com a escena focal.

CONFLICTES I AMENACES

Entre els conflictes destacats en la unitat, es troba l'existència de solars en desús i la falta de gestió activa dels mateixos així com l'abundància d'edificis deshabitats o en condicions d'habitabilitat qüestionables.

D'altra banda, es destaca la falta d'espais urbans on recrear la sociabilitat així com la baixa qualitat dels espais existents, sobretot de les actuacions vinculades amb les intervencions més recents.

Espai públic de baixa qualitat generat al voltant del carrer Angelicot. Font: Elaboració Pròpia

Com a amenaça imminent, si no es prenen mesures sobre aquest tema, es preveu una pressió cap al teixit residencial, materialitzada en la pèrdua de confort residencial així com en la pressió del mercat immobiliari, degut a la gradual terciarització de l'àmbit.

6. SANT FRANCESC

DESCRIPCIÓ

El barri de Sant Francesc queda determinat pel perímetre definit al nord per carrer de l'Hospital, carrer Baró de Càrcer, carrer dels Adreçadors, carrer del Mestre Claver, carrer de Sant Vicent Màrtir, carrer de la Pau, carrer del Marquès de Dosaigües, carrer de la Raconada de Federico García Sànciz, carrer de l'Ambaixador Vic, carrer Pròixida, carrer de Vilaragut, carrer de Salvà, carrer Bonaire, carrer de l'Olivera, plaça Alfons el Magnànim i carrer Palau de Justícia; a l'est per carrer Colom; al sud per carrer Xàtiva; i a l'oest per Guillem de Castro.

És el barri més gran del districte i, actualment, és considerat una de les àrees de caràcter institucional, cultural, comercial i de serveis més influent de la ciutat. Encara que dins de l'àrea definida es troba part de la ciutat islàmica, la resta del barri es consolida com a part de la ciutat després de la reconquesta, amb la construcció de la muralla cristiana. No obstant açò, poc queda de la trama medieval, ja que probablement siga l'àrea de Ciutat Vella que més ha modificat la seua fisonomia a causa dels processos de renovació urbana als quals s'ha vist sotmès. Com a conseqüència de la seua renovació, la tipologia edificatòria que hi predomina és la casa veïnal eclèctica plena, de la mateixa manera que a l'entorn de la reforma urbana del carrer Sant Vicent. L'àrea vinculada amb la reforma urbana de l'avinguda de l'Oest, per la seua banda, presenta una arquitectura de caràcter racionalista.

ESTRUCTURAL VISUAL

En la configuració de la unitat, destaca el gran espai lliure conformat després de l'abandó en 1891 i les posterior demolició de l'antic convent de Sant Francesc, àrea que es consolida gradualment com a centre cívic i institucional entre altres motius per la construcció de l'edifici de l'actual Ajuntament. En aquest espai, considerat com un dels nodes principals de la ciutat -i no solament del centre històric-, conflueixen alguns dels eixos estructurants de l'àrea. En primer lloc, i per la part sud de la plaça s'articulen l'avinguda Marquès de Sotelo i el Passeig de Russafa -entrada del camí històric que connectava amb l'antic nucli de Russafa-. Ambdós conflueixen a la intersecció amb el carrer Sant Vicent Màrtir que articula la concatenació de l'actual plaça de l'Ajuntament, amb la plaça de la Reina i l'espai de la plaça de la Mare de Déu, consolidant així l'eix principal nord-sud que travessa Ciutat Vella enllaçant alguns dels espais més emblemàtics de la ciutat.

Concatenació nord-sud des de Navellos, plaça de la Mare de Déu, plaça de la Reina, carrer Sant Vicent Màrtir i plaça de l'Ajuntament. Font: Bing maps

D'altra banda, com a part de la configuració interna del barri, destaca l'eix conformat pel carrer de la Barcelonina, carrer Vilaragut, carrer de Salvà i carrer del Pintor Sorolla, el qual connecta aquest espai amb un altre de gran entitat per al conjunt històric com és la plaça Alfons el Magnànim. A més a més, articula una sèrie d'espais de menor escala com la plaça de Rodrigo Botet i la plaça del Col·legi del Patriarca.

Pel que fa a la configuració de les vores existents al perímetre de l'àmbit, cal destacar el front de la ronda interior, conformada després de l'enderrocament de la muralla baix medieval, que comprén en aquesta unitat els carrers de Colom, Xàtiva i un xicotet fragment de Guillem de Castro. Degut a la configuració de l'eix, així com al caràcter de les entrades i connexions amb la trama interior de l'àmbit, aquest té un caràcter divers a l'extrem oest, on es percebé elements de la muralla com les Torres de Quart o on encara es llig el llegat del traçat medieval. En aquest sentit, destaca la plaça de Sant Agustí com una de les portes d'entrada més infravalorada en la trama de l'àmbit, la qual per la seua

configuració dins de l'estructura urbana podria jugar un paper fonamental com a node de connexió. Així mateix, la recent intervenció en el Jardí de l'Hospital, ha configurat un front verd al qual destaquen el perfil de l'Ermida de Santa Llúcia i de l'Antic Hospital.

Espai urbà generat al voltant de l'Església de Sant Agustí. Font: Bruno Almela

Així mateix, existeixen una sèrie de fites visuals que destaquen dins del paisatge de l'àmbit: la torre del rellotge de l'edifici de l'Ajuntament o el perfil de les edificacions de l'avinguda de l'Oest

VALORS I RECURSOS

Valor històric-patrimonial

Pel que fa a la trama històrica de l'àmbit, són poques les petjades que perduren de la ciutat medieval, entre elles la ronda de la muralla baix medieval i algunes traces com el carrer de les Barques i Pintor Sorolla, que s'alineen pràcticament amb el que va ser el traçat de la muralla islàmica i per tant, amb el recorregut de la sèquia del Val Vell.

D'altra banda, existeixen una sèrie d'edificis monumentals considerats Béns d'Interés Cultural, entre els quals destaquen el Recinte de l'Hospital Vell i l'Ermida de Saint Lucia, l'Església de Sant Martí, el Teatre Principal o el Palau de Justícia. D'altra banda, destaquen alguns Béns de Rellevància Local entre els quals podem trobar l'edifici de l'Ajuntament. A més a més, hi ha un gran nombre de béns immobles ja protegits com els situats al tram de Sant Vicent Màrtir des de la plaça de l'Ajuntament a la plaça de la Reina.

Valor ambiental

L'àmbit de la unitat destaca per l'existència d'una sèrie d'espais lliures de gran grandària en comparació amb altres zones, a causa de les nombroses intervencions urbanístiques d'esponjament realitzades a l'àrea. Encara que alguns d'aquests espais tenen una qualitat qüestionable, com l'actual plaça de

l'Ajuntament, existeixen uns altres com la plaça d'Alfons el Magnànim o els Jardins de l'Hospital que aporten una sèrie de beneficis ambientals.

Jardins de l'Hospital. Font: Elaboració Pròpia

Valor social-visual

L'àmbit és un espai molt concorregut de la ciutat degut a la seua frenètica activitat comercial, institucional i de serveis. Espais com la plaça de l'Ajuntament, malgrat la seua configuració actual, s'assenten en l'imaginari col·lectiu dels Valencians com un símbol de la ciutat.

CONFLICTES I AMENACES

Quant als conflictes urbans, destaca la falta de qualitat de l'espai públic, sobretot de certs enclavaments com la Plaça de l'Ajuntament, així com l'alta concentració de tràfic rodat, la qual cosa incideix en la qualitat ambiental de l'espai urbà.

Espai central de l'actual plaça de l'Ajuntament. Font: Elaboració Pròpia

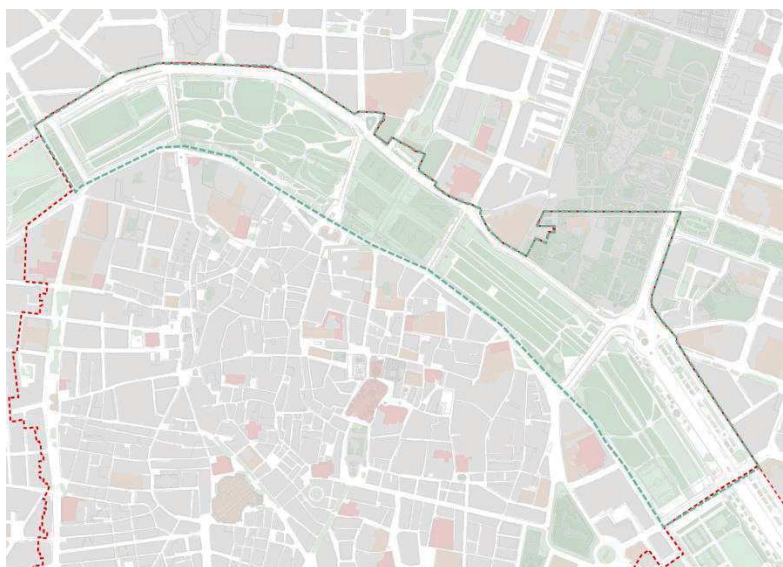

D'altra banda, i a causa de l'avançada terciarització del districte, existeixen dificultats associades amb la falta de serveis quotidians (comerços, dotacions...) la qual cosa es percep com una amenaça per a consolidar el teixit residencial existent.

7. JARDÍ DEL TÚRIA

DESCRIPCIÓ

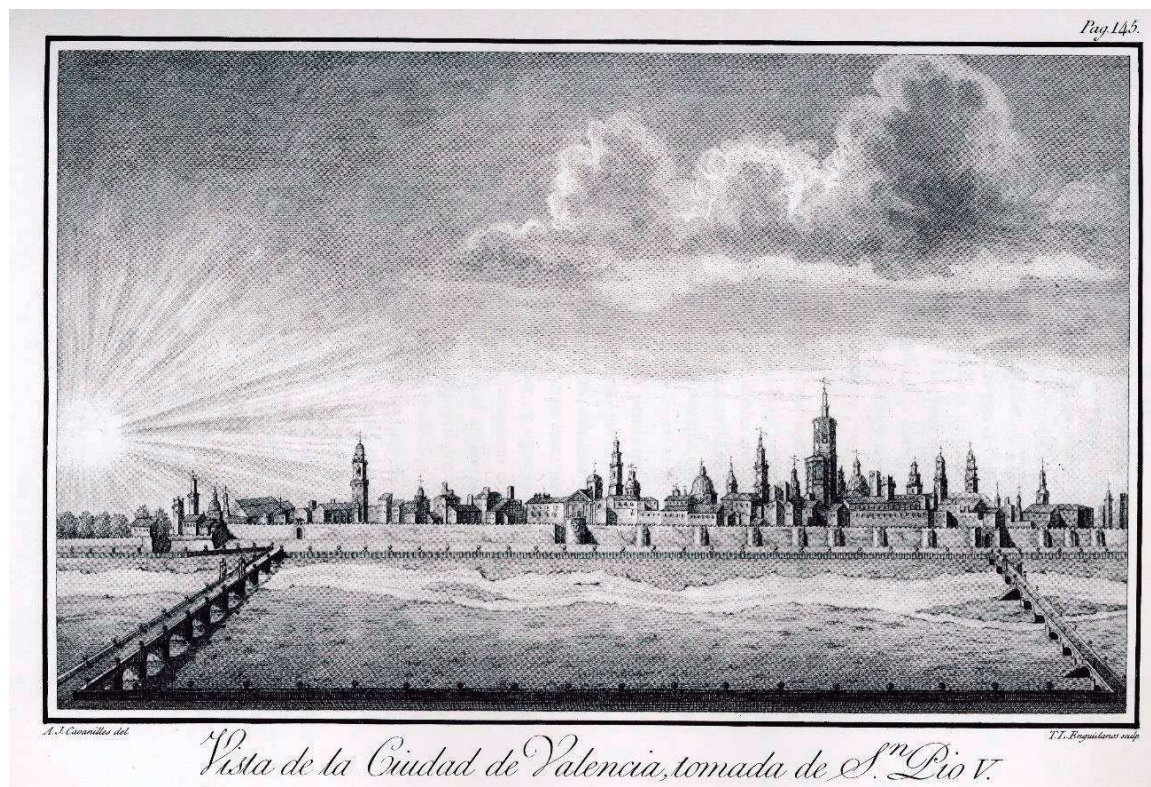
En aquesta unitat de paisatge s'inclou l'antic llit del Riu Túria en l'àmbit que competeix al Pla, és a dir, des del Pont de les Arts fins al Pont de l'Exposició, els Jardins de Vivers i l'Albereda.

El llit del riu es configura des de la seua formació com un dels elements fonamentals en l'evolució de Ciutat Vella. En l'actualitat, després del desviament del llit originari després de les intervencions del Pla Sud, es consolida com el parc per excel·lència de la ciutat.

ESTRUCTURAL VISUAL

El mateix s'estructura a partir de recorreguts per als vianants i ciclistes que articulen tot el seu traçat combinant diverses zones d'oci i esplai dedicades a diverses activitats com ara camps esportius o zona de jocs. S'estableixen connexions amb el plànol de la ciutat mitjançant diverses rampes i escales. De fet, espais com les Alameretes de Serrans ajuden a configurar un espai de transició entre l'espai enjardinat del llit i l'àrea edificada.

Vista de la Ciutat de València presa des de Sant Pius V. A.J. Cavanilles. 1795.

Respecte als marges del mateix, estan relacionats a través de diversos ponts -en el cas de la unitat: el Pont de San Josep, el Pont de la Trinitat, el Pont de Serrans i el Pont de Real-, que connecten antics traçats de l'àrea extramurs amb accessos i enclavaments de Ciutat Vella.

Una de les dos litografies de Guesdon (1855-58); en aquesta es pot observar la importància dels ponts com a connexió i entrada a la ciutat.

VALORS I RECURSOS

Valor històric-patrimonial

Pel que fa al valor patrimonial de l'àmbit, cal destacar els Ponts de San Josep, de la Trinitat, de Serrans i el del Real, tots ells considerats Monument d'Interés Local. A més a més, l'ampit del riu comprès entre el Pont de San Josep i el Pont de l'Exposició, també és considerat Bé de Rellevància Local.

Valor ambiental

L'àmbit estudiat en aquesta unitat és considerat, es si mateix, un recurs de valor ambiental, ja no solament pel seu caràcter, sinó com a element constitutiu de la infraestructura verda de la ciutat i de la seua àrea metropolitana.

Valor social-visual

En general, l'antic llit del riu Túria convertit en parc urbà és considerat el pulmó verd de la ciutat. És un dels espais més valorats i a més, un dels espais més concorreguts gràcies a la seua configuració com a node d'activitat vinculat amb l'esplai i al seu caràcter d'àrea esportiva.

Llit del Túria. Font: Bruno Almela

CONFLICTES I AMENACES

Actualment no es percep cap conflicte ni cap amenaça pel que fa a l'àmbit de la unitat, tan sols el fet de la desaparició de la traça d'aigua del Túria; la seua recuperació és un potencial per a Ciutat Vella des del punt de vista ambiental i paisatgístic.

S'ha d'assenyalar també que l'ús esportiu del riu és molt bé acollit per la ciutadania, però tenint en compte la posició d'aquest tram del llit vorejant la ciutat antiga i per tant convertit en eix estructurant entre els monuments de Ciutat Vella i els situats a la marge oposada del riu, i la presència d'elements tan importants des del punt de vista patrimonial com l'ampit i els ponts històrics. Es considera que en aquests trams del riu les activitats a proposar, a més de les esportives, han d'estar relacionades amb la difusió i coneixement del paisatge cultural que envolta aquest àmbit.

4. RELACIÓ DE PLÀNOLS

PLÀNOLS D'INFORMACIÓ

I-01 ÀREES D'APLICACIÓ DELS INSTRUMENTES DE PLANEJAMENT VIGENT

ORDENACIÓ ESTRUCTURAL

I-02 CLASSIFICACIÓ DEL SÒL

I-03 ZONES D'ORDENACIÓ ESTRUCTURAL I XARXA PRIMÀRIA

I-04 INFRAESTRUCTURA VERDA

I-05 CATÀLEG I: BÉNS PERTANYENTS A L'INVENTARI DE PATRIMONI CULTURAL VALENCIÀ

I-06 CATÀLEG II: ENTORNS DE PROTECCIÓ DELS BB.II.CC

ORDENACIÓ DETALLADA

I-07 QUALIFICACIÓ DEL SÒL. ZONES DE QUALIFICACIÓ URBANÍSTICA

I-08 RÈGIM URBANÍSTIC

I-09 GESTIÓ DEL SÒL

I-10 INFRAESTRUCTURA VERDA

I-11 CATÀLEG I: NIVELLS DE PROTECCIÓ

I-12 CATÀLEG II: ÀMBITS D'INTERÉS ARQUEOLÒGIC

I-13 RÈGIM COMPETENCIAL

I-14 ALÇATS: ENTORN DE PROTECCIÓ DELS BÉNS D'INTERÉS CULTURAL

I-14a ALÇATS: ÀREA DEL ENTORN DE PROTECCIÓ DEL B.I.C. PORTA DE QUART

I-14b ALÇATS: ÀREA DELS ENTORNS DE PROTECCIÓ DELS BB.II.CC. DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA
Llotja del Mercaders o de la Seda - Mercat Central de València - Església dels Sants Joans

I-14c ALÇATS: ÀREA DELS ENTORNS DE PROTECCIÓ DELS BB.II.CC. DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA
Església de les Escoles Pies - Església de Sant Nicolau de Bari i Sant Pere Màrtir

I-14d ALÇATS: ÀREA DELS ENTORNS DE PROTECCIÓ DELS BB.II.CC. DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA
Temple y Torre de Santa Caterina - Església Parroquial de Sant Martí - Teatre Principal de València

I-14e ALÇATS: ÀREA DELS ENTORNS DE PROTECCIÓ DELS BB.II.CC. DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA

P. Marquès de Dosaigües - Església de Sant Joan de la Creu - Palau de Boïl d'Arenós - Reial Col·legi Seminari del Corpus Christi o del Patriarca - Universitat de València

I-14f ALÇATS: ÀREA DELS ENTORNS DE PROTECCIÓ DELS BB.II.CC. DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA

Palau del Marquès de la Scala - Palau de la Generalitat - Casa Vestuari - Basílica de la Mare de Déu dels Desemparats - Església Catedral Basílica Metropolitana de Santa Maria de València

I-14g ALÇATS: ÀREA DELS ENTORNS DE PROTECCIÓ DELS BB.II.CC. DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA

Palau dels Catalá de Valeriola - Casa de l'Almirall - Banys de l'Almirall - Església de Sant Joan de l'Hospital - Església de Sant Tomàs i Sant Felip Neri - Torre adossada al llenç de la muralla àrab en la plaça del Àngel

I-14h ALÇATS: ÀREA DELS ENTORNS DE PROTECCIÓ DELS BB.II.CC. DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA

Església del Santíssim Crist del Salvador - Antic Almodí de València - Palau-Casa dels Escrivá - Palau del Marquès de Camp (o dels Comtes de Berbedel) - Església Parroquial de Sant Esteve

I-14i ALÇATS: ÀREA DELS ENTORNS DE PROTECCIÓ DELS BB.II.CC. QUE RECAUEN A LA RONDA SUD-OEST

Temple parroquial de la Mare de Déu del Pilar i Sant Llorenç - Recinte de l'Hospital Vell i Ermita de Santa Llúcia - Col·legi de l'Art Major de la Seda i el seu hort

I-14j ALÇATS: ÀREA DELS ENTORNS DE PROTECCIÓ DELS BB.II.CC. QUE RECAUEN A LA RONDA SUD-OEST

Església de Sant Agustí - Capella Antic Col·legi Sant Pau (Institut Lluís Vives) - Estació del Nord - Plaça de Bous

I-14k ALÇATS: ÀREA DELS ENTORNS DE PROTECCIÓ DELS BB.II.CC. QUE RECAUEN A L'ANTIC LLIT DEL RIU

Monestir del Temple - Porta dels Serrans - Ex-convent del Carme i Església de Santa Creu

I-14l ALÇATS: ÀREA DELS ENTORNS DE PROTECCIÓ DELS BB.II.CC. QUE RECAUEN A L'ANTIC LLIT DEL RIU

Palau de Justícia - Església i Convent de Sant Domènec

PLÀNOLS D'ANÀLISI

ORDENACIÓ, PATRIMONI I GESTIÓ

A-01 CONTEXTUALITZACIÓ HISTÒRICA I

A-02 CONTEXTUALITZACIÓ HISTÒRICA II

A-03 ESTRUCTURA URBANA

A-04 TIPOLOGIES EDIFICATÒRIES. ÚS RESIDENCIAL

A-05 ESTRUCTURA MORFOLÒGICA

A-06 ESTAT DE L'EDIFICACIÓ

A-07 ÀREES DEGRADADES: UNITATS D'EXECUCIÓ SENSE EXECUTAR, SOLARS, IMMOBLES AMB SITUACIÓ LEGAL DE RUÏNA

USOS, ACTIVITATS I DOTACIONS

A-08 ESTRUCTURA FUNCIONAL

A-09 DOTACIONALS PÚBLICS (EQUIPAMENTS). PLANEJAMENT VIGENT

A-10 DOTACIONALS PRIVATS (EQUIPAMENTS). PLANEJAMENT VIGENT

A-11 EDIFICIS D'ÚS TERCIARI, TERCIARI-HOTELER I VIVENDES TURÍSTIQUES

INFRAESTRUCTURA VERDA I MOBILITAT

A-12 MOBILITAT. PLA DE MOBILITAT URBANA SOSTENIBLE (PMUS)

A-13 DOTACIONALS PÚBLICS (ZONES VERDES). PLANEJAMENT VIGENT

A-14 ESTRUCTURA DE L'ESPAI LLIURE PÚBLIC I EIXOS ESTRUCTURANTS

A-15 QUALITAT DE L'ESPAI LLIURE PÚBLIC

5. ANNEX: INF. JURÍDICA-ADMINISTRATIVA DE LA DECLARACIÓ DELS BB.II.CC.

Aquest **ANNEX** recopila la informació jurídic-administrativa de la Declaració dels Béns Interès Cultural. També incorpora les dades corresponents a la delimitació de l'entorn de protecció vigent previs a la redelimitació realitzada pels Plans Especials de Protecció dels entorns dels B.I.C, PEP EBIC 08 i 06/07 que assumeix el PEP Ciutat Vella una vegada aprovat.

PORTA DE SERRANS

La Porta de Serrans, es declara Monument Històric-Artístic pertanyent al Tresor Artístic Nacional per Decret de 3 de juny de 1931, Publicat: GM 04.06.31. número 155. La Porta de Serrans està reconeguda com Bé d'Interès Cultural en virtut de la Disposició Addicional Primera de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Español. En virtut de la Disposició Addicional Primera de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, la Porta de Serrans té la consideració de Bé d'Interès Cultural integrant del patrimoni cultural valencià. En virtut de l'article 26 d'aquesta Llei 4/1998 la Porta de Serrans té la categoria de Monument.

El decret de declaració no conté descripció del monument.

L'entorn de protecció del monument es va definir provisionalment en el Catàleg del PGOU 88. Annex. Pla nº 3.

La Porta de Serrans és propietat municipal. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella; està situada en la Plaça dels Furs.

ESGLÉSIA I CONVENT DE SANTO DOMINGO

L'Església i Convent de Santo Domingo, es declara Monument Històric-Artístic pertanyent al Tresor Artístic Nacional per Decret de 3 de juny de 1931, Publicat: GM 04.06.31. número 155, amb la denominació de Capella de Santo Domingo, a València. L'Església i Convent de Santo Domingo estan reconeguts com Bé d'Interès Cultural en virtut de la Disposició Addicional Primera de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Español. En virtut de la Disposició Addicional Primera de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, l'Església i Convent de Santo Domingo tenen la consideració de Bé d'Interès Cultural integrant del patrimoni cultural valencià. En virtut de l'article 26 d'aquesta Llei 4/1998 l'Església i Convent de Santo Domingo té la categoria de Monument.

El decret de declaració no conté descripció del monument.

L'entorn de protecció del monument es va definir provisionalment en el Catàleg del PGOU 88. Annex. Pla nº 3.

L'Església i Convent de Santo Domingo, són propietat de l'Administració de l'Estat. Formen part d'un àmbit dotacional de major grandària administrada pel Ministeri de Defensa, que procedeix en origen dels terrenys ocupats per l'antic Convent de l'Ordre de Santo Domingo. Aquest Monument està inclòs en Conjunt Històric de València i forma part del recinte emmurallat Ciutat Vella; forma part de la poma delimitada per la plaça de Tetuán, el carrer Ximénez de Sandoval i el passeig de la Ciutadella amb accés per la plaça de Tetuán.

MONESTIR DEL TEMPLE

El Monestir del Trep, es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN) per Reial decret 3402/1978 de 22 de desembre. Publicació: BOE 19.02.79. número 43, amb la denominació Monestir del Trep a València. Està reconegut com Bé d'Interès Cultural en virtut de la Disposició Addicional Primera de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Español. En virtut de la Disposició Addicional Primera de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, té la consideració de Bé d'Interès Cultural integrant del patrimoni cultural valencià. En virtut de l'article 26 d'aquesta Llei 4/1998 el Monestir del Trep té la categoria de Monument.

L'entorn de protecció del monument s'incoa per Resolució de 8 de setembre de 1993 de la Direcció general de Patrimoni Artístic de la Generalitat Valenciana. Publicació de la incoació: BOE 25.11.93 número 282. DOGV08.11.93 número 2139.

El monument està forma per dos immobles, l'ex monestir i l'església. L'ex monestir és propietat de l'Administració de l'Estat i està adscrit al Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques i l'església és de l'Arquebisbat. L'ex monestir alberga la Delegació del Govern a la Comunitat Valenciana i l'església està adscrita a l'Arzobispat.

Aquest Monument està inclòs en el Conjunt Històric de València i forma part del recinte emmurallat de Ciutat Vella; forma part de la poma delimitada per la plaça del Trep, els carrers de Governador Vell, Aparisi i Guijarro, plaça de Nàpols i Sicília, carrers Baró de Petrés, Almirall, Els Mestres i la plaça del Poeta Llorente; té accés per la plaça del Trep.

El decret de declaració no conté descripció del monument.

PALACIO DE JUSTÍCIA

El Palau de Justícia es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN) per Reial decret 555/1982 de 15 de gener. Publicació: BOE 18.03.82. número 66, amb la denominació Palacio de Justícia. Està reconegut com Bé d'Interès Cultural en virtut de la Disposició Addicional Primera de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Español. En virtut de la Disposició Addicional Primera de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, té la consideració de Bé d'Interès Cultural integrant del patrimoni cultural valencià. En virtut de l'article 26 d'aquesta Llei 4/1998 el Palau de Justícia té la categoria de Monument.

L'entorn de protecció del monument es va definir en el tràmit de redacció del Pla Especial de protecció - 1 àmbit Plà del Remei - Russafa aprovat per resolució del Conseller de Territori i Habitatge de 21/01/2005, publicat en el BOP 26/02/2005.

El Palau de Justícia és propietat de la Generalitat Valenciana per transferència de l'Administració de l'Estat. Es troba Inclòs en el Conjunt Històric de València i forma part del recinte emmurallat de Ciutat Vella. El Palau de Justícia, en origen Casa Duana Real és un edifici exempt; els vials que li envolten són els carrers Palacio de Justícia, Colón, Cerdán de Tallada i la plaça Alfonso el Magnànim. L'accés es produeix pel carrer Palacio de Justícia.

El decret de declaració conté la següent descripció del monument:

... "El Palau de Justícia de València antiga Duana de Carlos III, és un magnífic edifici en el qual en l'ordenació dels seus elements s'equilibren, a través dels seus materials nobles, els estils barroc tardà i neoclàssic, destacant les quatre façanes, amb la rematada escultòrica de la principal i el seu gran escut, en pedra, de Carlos III amb el Toisó d'Or".

EX-CONVENT DEL CARMEN I ESSLÉSIA DE SANTA CREU

L'Ex-Convent del Carmen i Església de Santa Creu es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN) per Reial decret 2430/1983 de 13 de juliol. Publicació: BOE 13.09.83. número 219, amb la denominació Ex-Convent del Carmen i Església de Santa Creu. Està reconegut com Bé d'Interès Cultural en virtut de la Disposició Addicional Primera de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol. En virtut de la Disposició Addicional Primera de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, té la consideració de Bé d'Interès Cultural integrant del patrimoni cultural valencià. En virtut de l'article 26 d'aquesta Llei 4/1998 l'Ex-Convent del Carmen i Església de Santa Creu té la categoria de Monument.

L'entorn de protecció del monument es va definir provisionalment en el Catàleg del PGOU 88. Annex. Pla nº 3

L'Ex-Convent del Carmen és propietat de la Generalitat Valenciana per transferència de l'Administració de l'Estat i l'església és de l'Arzobispat. L'exconvent alberga el Centre Cultural Del Carme i l'església tenen el caràcter de parròquia i està adscrita a l'Arzobispat. Es troba Inclòs en el Conjunt Històric de València i forma part del recinte emmurallat de Ciutat Vella. El Monument ocupa la major part de la gran poma definida per les carrers Museu (per on es realitza l'entrada al Centre Cultural del Carme) i Salvador Giner, Plaza portal Nou, carrers Blanqueries i Pare Orfes i plaça del Carmen.

La Declaració no conté descripció del monument.

ESSLÉSIA CATEDRAL BASÍLICA METROPOLITANA DE SANTA MARIA

La Catedral de València, es declara Monument Històric-Artístic (MHA) per Decret de 3 de juny de 1931. Publicat: GM 04.06.31. número 155.

El decret de declaració no conté descripció del monument.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni Cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC. No obstant açò, sí que ha promogut la redacció d'un Pla Director sobre el Monument.

La delimitació de l'entorn de protecció vigent procedeix de la incoació de l'expedient per Resolució de 24 de maig de 1993/Publicació de la incoació: BOE 15.07.93 número 168. DOGV 30.07.93 número 2079.

Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

La Catedral de València, és propietat de l'Arzobispat. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com està inclosa en els recintes àrab i romà de les ciutats pretèrites. Està situada en plaça de la Verge 10. Ocupa la parcel·la cadastral 58306-01.

LLOTJA DELS MERCADERS O DE LA SEDA

La Llotja de València, es declara Monument Històric-Artístic (MHA) per Decret de 3 de juny de 1931. Publicat: GM 04.06.31. número 155.

El decret de declaració no conté descripció del monument.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Español, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC. No obstant açò, l'ajuntament de la ciutat en la seua qualitat d'institució propietària, sí que ha promogut la redacció d'un pla director sobre el Monument.

L'entorn de protecció del monument es va arreplegar provisionalment en el Catàleg del PGOU de 88. Annex, amb forma d'entorn conjunt per a la Llotja, l'església dels Santos Juanes i el Mercat Central. Amb posterioritat l'administració competent en matèria de patrimoni va incoar expedient per a la delimitació de l'entorn del Mercat Central, però no ha iniciat forme expedient algun per a la delimitació dels entorns de protecció de la Llotja ni de l'església dels Santos Juanes. El costum administratiu continua atorgant validesa a la delimitació inclosa provisionalment en l'annex del Pla General de 1988.

La Llotja de València, és propietat de l'Ajuntament. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella; està situada en la plaça del Mercat 31. La seua situació es vincula a l'espai mercantil, localitzat sobre l'antiga difluència del riu Guadalaviar, que se situa extramurs de la ciutat àrab a principis del segle XIV. Ocupa la parcel·la cadastral 56291-01.

PALAU DE LA GENERALITAT

El Palau de la Generalitat, es declara Monument Històric-Artístic (MHA) amb el nom de *Palacio de la Diputación, a València*, per Decret de 3 de juny de 1931. Publicat: GM 04.06.31. número 155.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni Cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Español, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

El decret de declaració no conté descripció del monument.

Per ordre de la Conselleria de Cultura i Esport de 29 de juliol de 2008, publicada en el DOCV de 21.08.2008 es complementa la declaració del BIC Palau de la Generalitat. Aquesta complementació conté la denominació principal i les denominacions accessòries del bé, la descripció, les parteixes integrants amb especial descripció dels elements constructius i decoratius incorporats a l'arquitectura, la delimitació de l'entorn de protecció i, finalment, la normativa de protecció del Palau i el seu entorn, amb especial referència al pla director del Palau de la Generalitat, informat favorablement el 16 d'octubre de 2006 per la direcció general de Patrimoni Cultural i Museus. Per l'extensió de la declaració complementària, i pel seu caràcter de recerca històrica allunyada dels paràmetres d'una descripció útil i eficaç, no sembla oportuna la seua transcripció íntegra a aquest document pel que s'opta per remetre a la citada Ordre de 29 de juliol de 2008, (DOCV 21.08.2008).

L'entorn de protecció està delimitat en virtut de l'Ordre de 29 de juliol de 2008, juntament amb les mesures de protecció del ben i les determinacions de validació dels plans especials que afecten al caseriu integrant de l'entorn. L'article 3 de l'Ordre arreplega expressament que "la present normativa regirà amb caràcter provisional fins que es revisen els Planes Especials vigents en aquest entorn d'acord amb l'establert en la disposició transitòria segona de la citada Llei i aquests aconseguisquen validació patrimonial". L'article 7 de l'Ordre realitza una catalogació de facto de tota l'edificació inclosa en l'entorn que siga anterior a 1940, en obligar a "mantenir les façanes visibles des de la via pública, preservant i restaurant els caràcters originals de les mateixes".

El Palau de la Generalitat és propietat de la Generalitat Valenciana i és la residència oficial de la presidència de la Generalitat. Es troba inclòs en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com està inclòs en els recintes àrab i romà de les ciutats pretèrites. Constitueix una poma exclusiva envoltada per el carrer Cavallers, els jardinet del Palau, el carrer de la Batlia i la plaça de Manises; té accessos principals per Cavallers, 2 i plaça de Manises, 4. Ocupa la parcel·la cadastral 57316-01.

REAL COL·LEGI SEMINARI DEL CORPUS CHRISTI O DEL PATRIARCA

El Decret de 169/2007, de 28 de setembre, del Consell, publicat en el DOGV 5614 de 5 d'octubre de 2007, culmina la primera fase d'actualització i adaptació de la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià amb la declaració com a Béns d'Interès Cultural de determinats béns immobles entre els quals es troba El Real Col·legi Seminari del Corpus Christi, que va ser declarat per Decret de 24 de gener de 1938. Publicació: Gasetta de la República 29.01.38. número 29. Categoria: Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN). Aquesta declaració no va ser reconeguda posteriorment; no obstant açò, el Decret 474/1962 d'1 de març, publicat en el BOE de 9/3/1962, número 59, va declarar monuments històric-artístics "afectant també aquesta declaració als edificis en què es troben instal·lats, en tant es destinen a l'expressada finalitat" a un conjunt de Museus de l'Estat entre els quals s'inclou el *Museu del Col·legi del Patriarca* de València.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni Cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen. bé d'interès cultural la col·lecció museogràfica instal·lada a l'interior del Col·legi i per extensió l'edifici gaudeix d'una protecció indirecta des d'aqueix moment.

El Decret 169/2007 del Consell de la Generalitat Valenciana A més es procedeix a sistematitzar terminològicament les denominacions de les categories dels Béns d'Interès Cultural declarats amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei 4/1998 per a la seua adaptació a les vigent.

En virtut de l'article 26 de la Llei 4/1998 el Real Col·legi té la categoria de Monument.

El Decret de 169/2007 conté descripció del monument i parteixes integrants.

En el centre de la ciutat enfront de l'antiga Universitat Literària es troba el Real Col·legi Seminari del Corpus Christi també conegut com El Patriarca. Va ser alçat a instàncies del patriarca Sant Joan de Ribera. La seua construcció es va començar en 1586 acabant-se en 1615. Van intervenir mestres picapedrers com Gaspar Gregori, Guillem del Rei, Bartolomé Abril entre uns altres. Es tracta d'un compacte edifici que ocupa una poma completa. S'ordena a través d'un claustre rectangular al voltant del com es distribueixen les dependències col·legials i en el costat oest es troba l'església. El claustre és un dels millors exemples d'arquitectura renaixentista realitzat amb columnes de marbre genovés. L'església és de planta de creu llatina amb una sola nau amb capelles laterals i capçalera recta, amb cúpula en el creuer. Està dividida en dos trams presentant un tercer als peus sobre el qual es disposa el cor alt. L'interior està totalment decorat per pintures al fresc. La capella és de planta rectangular amb capçalera poligonal decorada al

fresc per Tomás Hernández. En l'angle nord-est del claustre s'alça l'escala de voltes realitzada en pedra que seria exemple per a altres realitzades posteriorment en altres edificis. En la façana destaca la galeria superior d'arquets i la torre campanar de la cantonada. La portada realitzada en marbre presenta un arc adovellat flanquejat per columnes aparellades sobre pedestals. Després del claustre i l'església es desenvolupen les dependències de servei entorn d'un pati menor. En la part posterior de l'edifici s'obri una porta davant la qual es va alçar un reixat en el segle XIX amb altes muralletes i rematades en forma de piràmide. (Basat en el Catàleg de Monuments i Conjunts de la Comunitat Valenciana i València: Arquitectura religiosa)

L'entorn de protecció del Real Col·legi Seminari del Corpus Christi o del Patriarca tal com s'arplega en el Decret de 169/2007, ha sigut objecte de reconeixement específic mitjançant el següent tràmit administratiu: Resolució d'Incoació de la Direcció general de Patrimoni Artístic, de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, de 27 de juliol de 1993. Publicació: DOGV 06.10.93. número 2118. Aquesta Resolució d'Incoació va ser convalidada amb caràcter provisional per la Disposició Transitòria Primera, apartat Primer, de la Llei 5/2007 de 9 de febrer, de la Generalitat, de Modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià.

L'immoble del Real Col·legi Seminari del Corpus Christi o del Patriarca és propietat de la institució. Es troba inclòs en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella; així com està inclòs en el recinte àrab i construït sobre l'antic carreró jueu. Situat en el carrer de la Nau 1, la seua referència cadastral és 60275-01. Ocupa la parcel·la cadastral 6027-01.

PALACIO DEL MARQUÈS DE DOSAIGÜES

El palau del marquès de Dosaigües, es declara Monument Històric-Artístic (MHA) Decret de 24 de febrer de 1941. Publicació: BOE 05.03.41. número 64.

En virtut de la Llei 16/1985 del Patrimoni històric espanyol, Disposició Addicional Primera, pansa a ser Bé d'Interès Cultural per ministeri de la Llei. Amb caràcter previ el palau de Dosaigües va ser declarat per Decret de 24 de gener de 1938. Publicació: Gasetta de la República 29.01.38. número 29. Categoria: Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN). Aquesta declaració no va ser reconeguda posteriorment, per la qual cosa es va tornar a declarar en 1941. A més, el Decret 474/1962 d'1 de març, publicat en el BOE de 9/3/1962, número 59, va declarar monuments històric-artístics "afectant també aquesta declaració als edificis en què es troben instal·lats, en tant es destinen a l'expressada finalitat" a un conjunt de Museus de l'Estat entre els quals s'incloua el *Museu de Ceràmica* de València.;

El decret de declaració conté descripció del monument:

El Palau de Dosaigües, de València, magnífic immoble del segle XVIII, projectat per Rovira i construït per Vergara i Domingo, ha de conservar-se per a la Nació per raons d'art i de cultura, ja que acumula en si el més barroc, en línia i color del rococó valencià fins a aconseguir en la seua façana un conjunt no igualat per altres exemplars de la seua classe.

En el segle XIX van ser substituïdes algunes pintures al fresc per estucs, ornamentant-se el seu interior amb gala i decor i adornant-se la senyorial mansió amb mobles armadures, tapissos i pintures, que en la seua majoria avui no existeixen, però que Interessaria arreplegar en la part conservada.

El palau de Dosaigües és un bé de titularitat i gestió estatal. Per aplicació de la Llei 16/85, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol art. 6b) en tractar-se d'un ben integrant del Patrimoni Històric Español adscrit a servei públic gestionat per l'Administració de l'Estat, la competència patrimonial sobre l'immoble és estatal.

La delimitació de l'entorn de protecció del ben va ser incoada per Resolució de 8 de setembre de 1993, publicada en el BOE 25.11.93 número 282 i en el DOGV de 05.11.93 número 2138. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada en les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998.

El Palau del Marquès de Dosaigües, és propietat de l'Estat i està adscrit al Ministeri d'Educació, Cultura i Esport (MECD). Es troba inclòs en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com està inclòs en el recinte àrab de la ciutat medieval; està situat en la cantonada de Federico García- Sanchiz i en el carrer Poeta Querol. Ocupa la parcel·la cadastral 59277-03.

ESGLÉSIA DE SANT JOAN DE LA CREU

L'Església de Sant Joan de la Creu (antiga parròquia de Sant Andrés), es declara Monument Històric-Artístic (MHA) per Decret de 10 d'abril de 1942. Publicació: BOE 24.04.42. número 114. Denominació: Església Parroquial de Sant Andrés de València.

El decret de declaració conté descripció del monument:

La Parròquia de Sant Andrés, de València, establida en el segle XIII, en el mateix lloc actual, va venir a tenir temple nou, bellíssim i sòlid, en el segle XVII. Aquesta Església, d'una sola nau, àmplia i llarga i voltada, amb múltiples capelles homogènies, és d'excel·lent construcció i singularitat excepcional, acreixent la seua magnificència la total, decoració de l'immens i sumptuós interior, cas únic d'una modalitat artística de l'art rococó de València.

En recents anys, i quasi simultàniament, ha perdut aquest temple els seus retaules, llenços, taules i imatges escultòriques; però la seua sòlida construcció es manté completa, i el mateix la singular decoració de la grandiosa nau i de la gran capella. La nobilíssima portada, de columnes salomòniques, ha patit danys, però no irreparables. És digna, doncs, d'acurada atenció aquesta joia d'art decoratiu.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La delimitació de l'entorn de protecció del ben va ser incoada per Resolució de 9 d'agost de 1993, publicada en el BOE 29.09.93 número 233, i en el DOGV 14.10.93 número 2123. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

L'Església de Sant Joan de la Creu (antiga de Sant Andrés), és propietat de l'ordre dels Carmelites Descalços. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com està inclosa en el recinte àrab de la ciutat medieval; està situada en el carrer Poeta Querol 6. Ocupa la parcel·la cadastral 59268-02 i 03.

ESGLÉSIA DE SANT JOAN DE L'HOSPITAL

L'Església de Sant Joan de l'Hospital, es declara Monument Històric-Artístic (MHA) per Decret de 5 d'abril de 1943. Publicació: BOE 16.04.43. número 106.

El decret de declaració conté descripció del monument:

El Temple de Sant Joan de l'Hospital, de València, construït entre els anys mil dos-cents trenta-vuit i mil dos-cents seixanta-u, com a dates extremes, va anar el primer Hospital-Església cristià de la ciutat, recentment guanyada pel Rei Don Jaime i seu de l'Ordre de Sant Joan.

L'Església, de tipus cistercenc, té el característic segell valencià; i no és la sumptuositat ni la bellesa artística el que dóna extraordinària importància al Monument, sinó la seua mateixa sobrietat, circumstancial amb el seu venerable arcaisme. De la resta del Conventual (acabat abans de mil tres-cents setze), queda molt poc ostensible, però té tant interès i iguals mereixements que l'Església, perquè es cuide la seua conservació.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC. No obstant açò, la institució propietària del bé, ha promogut la redacció d'un pla director del monument.

La delimitació de l'entorn de protecció del ben va ser incoada per Resolució de 8 de setembre de 1993, publicada en el BOE 25.11.93 número 282, i en el DOGV 05.11.93 número 2138. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

L'Església de Sant Joan de l'Hospital, és propietat de la prelatia personal de l'Opus Dei. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València, i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com està inclosa en el recinte àrab de la ciutat medieval; està situada en carrer Trinquet de Cavallers 5. Ocupa la parcel·la cadastral 60295-06.

CASA DE L'ALMIRALL

La Casa de l'Almirall, es declara Monument Històric-Artístic (MHA) per Reial decret de 26 de gener de 1944. Publicació: BOE 16.02.44. número 47.

El decret de declaració conté descripció del monument:

La casa anomenada de l'Almirall, assenyalada amb el número catorze del carrer del Palau, a València, és un interessantíssim exemplar de mansió senyorial, que posseeix a més l'únic pati-vestíbul genuïnament gòtic entre els edificis de caràcter privat de la ciutat.

Encara que ja en els segles XV i XVI va patir reconstruccions i fins i tot, modernament ha sigut objecte d'una altra i d'algunes ampliacions, conserva, no obstant açò, quasi intacta tota la seua estructura, sostres amb cassetons pati obert amb escala, segons la manera llevantina, tan sumptuosa i típica, i de la qual van quedant molt pocs exemplars.

Històricament té també gran interès aquest edifici, per anar enllaçats els seus carreus als Almiralls d'Aragó i als cognoms Borja, Calataiud i Cardona.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni Cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La delimitació de l'entorn de protecció del ben va ser incoada per Resolució de 27 de juliol de 1993, i publicada en el BOE 07.09.93 número 214. DOGV 05.10.93 número 2117. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

La Casa de l'Almirall, és propietat de la Generalitat Valenciana. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com està inclosa en el recinte àrab de la ciutat medieval; està situada en carrer Palau 14. Ocupa les parcel·les cadastrals 60291-05 (parcialment).

BANYS DE L'ALMIRALL

L'edifici Banys de l'Almirall, es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Provincial (MHAN) per Decret de 26 de gener de 1944. Publicació: BOE 16.02.44. número 47.

Amb caràcter previ "Les Naus àrabs dels banys de l'Almirall" van ser declarades per Decret de 24 de gener de 1938. Publicació: Gasetta de la República 29.01.38. número 29. Categoria: Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN). Aquesta declaració no va ser reconeguda posteriorment, per la qual cosa es va tornar a declarar en 1944.

El decret de declaració conté descripció del monument:

L'edifici conegut per "Els Banys de l'Almirall", emplaçat i demarcat actualment amb els nombres tres i cinc del carrer que porta el seu nom, a València, és un dels deu que se citen pels historiadors del seu període àrab, i constitueix l'únic monument d'aqueix tipus que perdura avui en la capital. La seua data de construcció sembla ser el segle XI o el XII, i conserva bastant bé la sala central quadrada, amb dues estades laterals obertes a ella per tres arcs de ferradura; la d'entrada amb un dels seus pòrtics; una altra més, contigua al carrer, i la part de soterrani amb la iniciació d'un pas subterrani a la casa on estaven els pous. Totes aquestes estades són voltades i presenten llucanes estavellades que travessen el massís de formigó de la coberta.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció

1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La delimitació de l'entorn de protecció del ben va ser incoada per Resolució de 27 de juliol de 1993, publicada en el BOE 07.09.93 número 214 i en el DOGV 06.10.93 número 2118. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

L'edifici Banys de l'Almirall és propietat de la Generalitat Valenciana. Es troba inclòs en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com està inclòs en el recinte àrab de la ciutat medieval; carrer Banys de l'Almirall 3. Ocupa la parcel·la cadastral 60291-08.

ESGLÉSIA PARROQUIAL DELS SANTOS JUANES

L'Església Parroquial dels Santos Juanes, es declara Monument Històric-Artístic (MHA) per Decret de 21 de febrer de 1947. Publicació: BOE 26.02.47. número 57.

El decret de declaració conté descripció del monument:

Entre els nombrosos temples amb que al llarg dels segles ha explicat la ciutat de València, destaca l'actual Església Parroquial denominada dels Santos Juanes, i que també és coneguda amb el nom de Sant Joan del Mercat.

La primitiva església, l'antiguitat de la qual ja es demostra almenys des de mil dos-cents quaranta-cinc, va ser incendiada en mil tres-cents seixanta-dos i, per tal motiu, es va procedir a la seua reconstrucció, edificant-se llavors una grandiosa nau coberta per una senzilla volta ogival.

En mil sis-cents tres en fer noves obres de reconstrucció, s'altera la seua fàbrica, intervenint en aquesta obra el Mestre Vicente García amb els escultors milanesos Bertessi Alipandri. S'atribueix al saragossà Miguel Ortiers l'escultura del retaule major, i la decoració pictòrica, està documentada a nom de Palomino i de Vergara.

El fonamental en aquest temple, a part dels retaules i l'esplèndid sostre de Palomino, és la total decoració barroca, tant externa com a interna, com a conseqüència de les obres de reforma que duren fins a finalitats del segle XVII, i que van donar com resultat l'ocultar la primitiva estructura gòtica amb el revestiment barroc, quedant solament visible d'aquest estil el sepulcre dels Míla i Borja, unit la memòria del Papa Benedicto XIII i Sant Vicent Ferrer.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC, encara que sí ha promogut un pla director sobre el monument.

L'entorn de protecció del monument es va arregar provisionalment en el Catàleg del PGOU de 88. Annex, amb forma d'entorn conjunt per a la Llotja, l'església dels Santos Juanes i el Mercat Central. Amb posterioritat l'administració competent en matèria de patrimoni va incoar expedient per a la delimitació de l'entorn del Mercat Central, però no ha iniciat forme expedient algun per a la delimitació dels entorns de protecció de la Llotja ni de l'església dels Santos Juanes. El costum administratiu continua atorgant validesa a la delimitació inclosa provisionalment en l'annex del Pla General de 1988.

L'Església Parroquial dels Santos Juanes, és propietat de l'Arzobispat. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, extramurs de la tanca musulmana. La seua adreça postal és plaça de la Comunió de Sant Joan 4; té accessos pel carrer Vell de la Palla i per la plaça de la ciutat de Bruixes. Ocupa les parcel·les cadastrals 55284-01, de 02 a 07, de 08 a 20.

PALACIO DEL MARQUÈS DE LA SCALA

El palau del Marquès de la Scala, es declara Monument Històric-Artístic (MHA) per Decret de 22 de juliol de 1948. Publicació: BOE 03.03.49. número 62.

El decret de declaració conté la següent descripció del monument:

El Palau del Marquès de la Scala, situat en la ciutat de València, és una notabilíssima mansió senyorial valenciana, de les poques que van quedant en relativa integritat dels seus elements més característics, constituïda per obres de dues diferents èpoques, però ambdues d'indiscutible noblesa arquitectònica i de prestància monumental.

La seua part primitiva procedeix de principis del segle XVI i va ser restaurada parcialment en les dues centúries següents, constituint un típic exemple de gran casona pairal urbana, amb ampli vestíbul i pati quadrat que, en la galeria interior de l'alt, es tirava sobre petxines, dues d'elles en obres de fusta, llaurat en mossàrab, per correspondre trobat que aquesta galeria s'enllaça en la teulada de l'escala.

Alguns elements del pati i el traçat de la primera escala són de tradició gòtica i de típica factura renaixentista, especialment la seua pètria i massissa barana de balustres, molt molturats, amb ornat de corol·les vegetals sobre mènsules de fauna fantàstica, derivada del gòtic.

La teulada és de fusta molt llaurada en estil de teginat, amb xicotets cassetons octogonals i altres elements característics d'ascendència encara alguna cosa morisca, que se subordinen al pla o conjunt renaixent de tota aquesta notabilíssima coberta i de la singular escala que cobreix, recolzant el teginat en la seua part interior sobre un pis d'arcades cegues renaixentistes llaurades en fusta, i en el seu exterior, sobre dos mitjanes sabates o mènsules, portadores de relleus amb els anagrames de Jesús i de Maria, i amb emblemes d'ales i gossos, al·legòrics, sens dubte, i potser relacionades amb la família de la "Scala" i els seus famosos cans.

Històricament, el Palau que es tracta, pertanyent a la dama primogènita de la poderosa estirp dels Boil, les armes enllaçades dels quals per dues vegades amb les dels Bellví, segles XIV i XVII, figuren en la gran clau esculpida en la porta principal, va tenir tal realç, que sembla, va superar en el seu temps la prestància de la pròpia casa de la Generalitat del Regne.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La delimitació de l'entorn de protecció del ben va ser incoada per Resolució de 24 de maig de 1993, publicada en el BOE 15.07.93 número 168. DOGV 29.07.93 número 2078. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

El palau del Marquès de la Scala és propietat de la Diputació Provincial de València. Es troba inclòs en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com dels

recintes àrab i romà de la ciutat pretèrita. Està situat en plaça de Manises 6. Ocupa la parcel·la cadastral 58321- 06 parcialment.

ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANT ESTEBAN

L'església parroquial de Sant Esteban, es declara Monument Històric-Artístic (MHA) per Decret de 14 de setembre de 1956. Publicació: BOE 13.10.56. número 287.

El decret de declaració conté la següent descripció del monument:

L'Església Parroquial de Sant Esteban, a València, és potser el Temple de tradicions, més emotives de la ciutat.

Emplaçat en el lloc on existia la Mesquita que va fer consagrar el Cid sota l'advocació de La nostra Senyora de les Virtuts, Don Jaime el Conqueridor va ordenar arran de la Reconquesta la seua nova consagració. En la seua Pila van rebre el Baptisme Sant Vicent Ferrer, Sant Luis Beltrán i el Beat Nicolás Factor.

No han cessat en aquest monument, on s'acumulen tants records venerats, els enriquiments, successius. En mil quatre-cents seixanta-dos es va reconstituir en el gòtic regional. En el segle disset es va revestir la nau única amb guixeries del barroc més fi, construint-se diverses capelles, de les quals destaquen la dedicada al Sagrari amb la seua gran portada construïda en mil sis-cents noranta-sis. En l'última reforma de mil vuit-cents tres es va decorar la Capella Major amb grans llenços d'Espinosa, Retaule tallat per Octanda i Estàtua de Sant Esteban per Esteve, sobre teló de Vicente López, que també va pintar la volta.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La delimitació de l'entorn de protecció del ben va ser incoada per Resolució de 24 de maig de 1993, publicada en el BOE 15.07.93 número 168 i en el DOGV 30.07.93 número 2079. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la

disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

L'església parroquial de Sant Esteban és propietat de l'Arquebisbat. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella així com està inclòs en el recinte àrab de la ciutat medieval. Està situada en plaça de Sant Esteban 5. Ocupa la parcel·la cadastral 60316-01.

TORRE ADOSSADA AL LLENÇ DE LA MURALLA ÀRAB

La Torre adossada al Llenç de Muralla existent entre els Carrers de l'Àngel i de Beneito i Coll, es declara Monument Històric-Artístic 2261 de 24 de juliol de 1963, publicat en el BOE 215 de 7 de setembre de 1963.

El decret de declaració conté la següent descripció del monument:

Entre els carrers de l'Àngel i de Beneito i Col. en la ciutat de València i formant part de la casa numero 2 de la plaça dels Navarresos, s'ha posat de manifest, en derrocar una casa del citat carrer de l'Àngel, una torre arredonida adossada a les restes de la muralla mahometana.

L'expressada torre pertany, sens dubte, a la part més antiga de la muralla, ja que en excavacions dutes a terme amb motiu de noves construccions van aparèixer torres quadrades construïdes cap als segles X-XI, com va provar les troballes que avui es troben dipositats en el Museu Municipal.

La seua construcció de l'època és de maçoneria amb murs que en l'última planta tenen seixanta centímetres d'espessor.

Amb la finalitat de poder conservar aquest testimoni de la dominació musulmana que va durar a València prop de cinc segles, es fa necessària la protecció de l'Estat, amb la seua declaració com a monument històric-artístic.

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

La delimitació de l'entorn de protecció del ben va ser incoada per Resolució de 8 de setembre de 1993, publicada en el BOE 25.11.93 número 282 i en el DOGV 05.11.93 número 2138. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la

disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

La Generalitat Valenciana va promoure i va aprovar una Modificació del PEPRI del Carmen en l'àmbit de la Muralla Musulmana. El document va ser aprovat per Resolució del conseller de Territori i Habitatge de data 18 de gener de 2006, publicada en el BOP nº 89 de 15 d'abril de 2006. Aquesta aprovació esmenta explícitament que s'ha procedit a la redelimitació de l'entorn de protecció de la Muralla Musulmana, i que adquireix validesa l'àmbit representat en el pla nº 3 de la Memòria Justificativa.

Encara que s'han realitzat diversos documents sobre aquest bé d'interès cultural, l'administració competent no ha procedit a completar la seua declaració, la qual cosa en aquest cas és especialment greu, doncs el document de planejament anterior reconeix com bé d'interès cultural construccions que no estan avalades pel decret de 1963. Es barregen així els continguts del decret de 1963 amb els del decret genèric de castells de 1949. Cal considerar també que el sistema defensiu no està format exclusivament per les torres i la cinta muraria, sinó que inclou una tanca exterior i barbicanes pel que la seua delimitació hauria de ser objecte d'atenció preferent.

El conjunt de béns immobles que s'integren en aquest bé d'interès cultural pertany a diversos propietaris, tant particulars com a públics. Es troben inclosos en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella. Constitueixen l'extrem nord-oest del recinte emmurallat musulmà que s'estén cap al sud-est. Les principals places que vertebraven la ubicació d'aquests béns són les de l'Àngel, Navarresos i Beneyto i Coll. Ocupen múltiples parcel·les en les pomes cadastrals 57333, 56339, 56323 i 55321.

PALACIO-CASA DELS ESCRIVÁ

El Palau-Casa dels Escrivá, es declara Monument Històric-Artístic (MHA) Decret 1151/1966 de 21 d'abril. Publicació: BOE 10.05.66. número 111.

El decret de declaració conté la següent descripció del monument:

De la gran quantitat de cases senyorials que van existir a València, d'indubtable valor històric artístic, subsisteixen alguns edificis que són exponents de l'aspecte més noble de l'arquitectura urbana particular en diverses èpoques de la citada ciutat.

Entre aquests edificis es troba la casa pairal de la família Escrivá, una de les més il·lustres de la noblesa valenciana.

Situada en la plaça de Sant Luis Beltrán, en el barri antic de la població, al costat del singular edifici de l'Almodí i molt pròxima a l'església de Sant Esteban, que ostenta la categoria de Monument Històric Artístic, així com de la basílica dels Desemparats i de la catedral, el Palacio bisbal i d'altres construccions menys importants, constitueix una peça fonamental que contribueix a manifestar l'ambient evocador d'aquella zona.

És un preciós exemplar de casa senyorial amb portada gòtica, en el timpà de la qual campeja un escut, que sembla ser del segle XVII. Les balconades, senzills, però amb típics ferratges del segle XVIII, època a la qual igualment pertany el policromat rajolat de Manises.

El pati és molt capaç i descobert, d'on arranca l'escala principal amb passamà de cadirat i una porta ogival florençada, presentant a banda i banda dos escuts gòtics pertanyents a don Joan Escrivá, casat a principis del segle XVI amb donya Jerónima Boil, filla del senyor de Manises.

Per la seua història, pels seus valors arquitectònics i representatius, així com el seu bon estat de conservació, és un edifici que mereix ser protegit per l'Estat mitjançant la seua declaració com a Monument Històric Artístic.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La delimitació de l'entorn de protecció del ben va ser incoada per Resolució de 24 de maig de 1993, publicada en el BOE 15.07.93 número 168 i en el DOGV 30.07.93 número 2079. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitza la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

El Palau-Casa dels Escrivá, és propietat particular. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella; està inclòs en l'àmbit de la tanca musulmana i situada en la plaça Sant Luis Beltrán 1. Ocupa la parcel·la cadastral 60314-07.

ANTIC ALMODÍ DE VALÈNCIA

L'Antic Almodí, es declara Monument Històric-Artístic (MHA) Decret 520/1969 de 13 de març. Publicació: BOE 01.04.69. número 78.

El decret de declaració conté la següent descripció del monument:

En l'ambient de l'antic conjunt històric de la ciutat de València, l'Almodí o Almodí ens porta el record d'aquelles funcions mercantils – magatzematge, custòdia, distribució i venda del blat- de tan destacada significació en el segle XV valencià, així com el dels Organismes i personatges que en elles intervenien: el Tribunal, presidit pel guardià de l'Almodí; els oficials, i els gremis i companyies dels mesuradors, tira-sacs, garbelladors i palers.

L'edifici, de severa traça, la fàbrica actual de la qual data de mil cinc-cents disset, dona caràcter al carrer que porta el seu nom i ofereix a l'exterior com a elements notables els escuts de la

ciutat, que ho ennoblixen, la portada amb arc de mig punt, els grans finestrals protegits per reixes, i en la part superior, sota la mateixa teulada, tocant el ràfec i seguint el seu contorn, les quaranta-set finestres quadrades enreixades que corresponen als espais deixats entre si pels merlets, ja que l'Almodí es va construir en disposició de defensa.

L'interior, variat en els aspectes arquitectònic i artístic, està format per una nau o espai central de teulada superior a les laterals, amb trenta-vuit finestrals per a la il·luminació. L'envolta un claustre de vint arcs, en la seua majoria de mig punt, si bé hi ha altres ogivals i encara algun d'incipient ferradura. Són molt bells i de singular traçat els arcs rebaixats que serveixen de pas entre les galeries del claustre i que a manera de boterells uneixen en els angles la nau central amb els murs de l'exterior.

Es conserva, com a mostres de la riquesa artística d'aquest antic local, el xicotet retaule en forma d'Artesa amb rematada gòtica florida del segle XVI i pintura ja renaixentista, denominat del Santíssim Crist de la Penitència; la bella rajoleria policroma; els frisos i la sèrie de pintures al tremp, de gran valor documental, amb les seues llegendes i anotacions que recorden les funcions al fet que va estar destinat l'edifici o les seues piadoses invocacions. En aquest palau, de tan excepcional interès, es troba actualment instal·lat el Museu Paleontològic, obra del benemèrit valencià José Rodrigo Botet; fet que contribueix de manera molt destacada a la procedència d'incloure l'Almodí en el Catàleg de Monuments Històric Artístics d'Espanya, mitjançant l'oportuna declaració.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La delimitació de l'entorn de protecció del ben va ser incoada per Resolució de 24 de maig de 1993, publicada en el BOE 15.07.93 número 168 i en el DOGV 30.07.93 número 2079. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

L'Almodí de València és propietat de l'Ajuntament de la Ciutat. El Palau-Casa dels Escrivá, és propietat de l'Arquebisbat. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella; està situat intramurs de les voltes romana i musulmana. La seua adreça postal és plaça Sant Luis Beltrán 1. Ocupa la parcel·la cadastral 60312-07

TEMPLE I TORRE DE SANTA CATALINA MÀRTIR

El Temple i Torre de Santa Catalina Màrtir, es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN) per Reial decret 1056/1981 de 27 de març. Publicació: BOE 06.06.81. número 135.

Amb caràcter previ el "Temple i Torre de Santa Catalina Màrtir" van ser declarades per Ordre de 24 de gener de 1938. Publicació: Gasetta de la República 29.01.38. número 29. Categoria: Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN). Aquesta declaració no va ser reconeguda posteriorment, per la qual cosa es va tornar a declarar en 1981.

El decret de declaració conté la següent descripció del monument:

L'església de Santa Catalina Màrtir és fundació del Rei Don Jaime I, arran de la conquesta, com altres esglésies de la capital del Regne de València, en el lloc de les antigues mesquites.

El temple va ser ampliat en el segle XV, convertint-se en el més important de la ciutat, després de la Catedral, i en una de les poques esglésies trinaves de la regió valenciana.

Després de diverses reformes i reconstruccions en el transcurs del temps, ha sigut restaurat amb gran dignitat en els últims anys, i repristinat en gòtic l'interior del temple, que és notable per l'espaiositat del conjunt i la seua esveltesa, així com per la plàstica dels seus capitells i motlures.

La Torre, obra de Juan Bautista Viñes, és una autèntica joia. Pertany al tipus llenguadocià de planta poligonal hexagonal, amb sis cossos, l'últim de campanyes, i una torreta llanterna de rematada.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La delimitació de l'entorn de protecció del ben va ser incoada per Resolució de 24 de juny de 1992, publicada en el BOE 18.09.92 número 225 i en el DOGV 17.07.92 número 1828. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

El Temple i Torre de Santa Catalina Màrtir, són propietat de l'Arquebisbat de València, cedit perquè en siguen custodis i conservació a la Germanor de Sacerdots Diocesans. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com està situat intramurs de la muralla àrab. La seua adreça postal és plaça Verge de la Pau 8. Ocupa les parcel·les cadastrals 58291-17 i 15 (parcialment).

BASÍLICA DE LA NOSTRA SENYORA DELS DESEMPARATS

La Basílica de La nostra Senyora dels Desemparats, es declara Monument Històric-Artístic de caràcter nacional (MHAN) per Reial decret 1753/1981 de 5 de juny. Publicació: BOE 10.08.81. número 190.

El decret de declaració conté la següent descripció del monument:

La Basílica de La nostra Senyora dels Desemparats, de València, es va construir entre els anys mil sis-cents cinquanta-dos i el meu sis-cents seixanta-set, conforme al projecte de -Diego Martínez Ponce.

L'edifici és de planta rectangular, exempta i, a l'interior presenta una interessant solució arquitectònica que articula el recinte central amb, els restants espais per mitjà de set grans portics i l'arc triomfal, que acull la fornícula on es venera la imatge de la Verge.

El que més destaca del temple és la seua cúpula, de divuit amb cinquanta metres d'amplària, en el seu eix major, rematada per llanterna i cupulí. Des del punt de vista artístic, el més interessant és la decoració d'aquesta cúpula, pintada al fresc, per Palomino, en mil set-cents un, representant la Glòria, i en la Capella de la Comunió, els llenços de l'Apostolat i els frescs de la volta, deguts a Ramón Stolz Viciano.

La capella de la Verge, tal com avui apareix, és de gust neoclàssic, amb profusió de marbres en murs, pilastres i columnes

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La delimitació de l'entorn de protecció del ben va ser incoada per Resolució de 24 de maig de 1993, publicada en el BOE 15.07.93 número 168 i en el DOGV 23.07.93 número 2074. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

La Basílica de La nostra Senyora dels Desemparats, és propietat de l'Arquebisbat. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella; el seu emplaçament està situat a l'interior de les voltes romana i àrab de les ciutats pretèrites. L'adreça postal és plaça de la Verge 9. Ocupa les parcel·les cadastrals 59311-01 i 02.

ESGLÉSIA DE SANT NICOLÁS DE BARI I SANT PERE MÀRTIR

L'Església de Sant Nicolás de Bari i Sant Pere Màrtir, es declara Monument Històric-Artístic de caràcter nacional (MHAN) per Reial decret 1757/1981 de 5 de juny. Publicació: BOE 10.08.81. número 190.

El decret de declaració conté la següent descripció del monument:

L'església de Sant Nicolás de Bari i Sant Pere Màrtir, de València, es va fundar en mil dos-cents quaranta-cinc. La seua actual construcció data de mil quatre-cents cinquanta-cinc i és, per tant, d'estil gòtic del segon període i d'una sola nau rectangular, volta de creueria, absis poligonal i dues portes ogivals que basten per si soles per a qualificar l'indole general de la seua arquitectura.

L'haver patit en el segle XVIII, la invasió barroca, característica en tants temples d'Espanya, però molt especialment en el Regne de València, l'ha revestit interiorment de pintures al fresc d'un ric i fastuós barroc del traç magistral de Palomino, executat materialment pel seu avantatjat deixeble Dionís Vidal.

La memòria d'Alfonso de Borja, que va anar el seu rector, després Bisbe de València i posteriorment Papa, amb el nom de Calixte III i els quadres de Juan de Juanes un museu complet d'obres del seu estil més típic, són les glòries principals d'aquesta església parroquial.

El retaule de Rodrigo d'Osona el Vell que uneix a la seua superba qualitat la feliç associació d'elements flamencs molt precoços en la pintura valenciana del quatre-cents; els llenços de Jacinto Jerónimo d'Espinosa; el retaule xurriqueresc de José Vergara; el retrat del canonge Liñán, per Vicente López; el retaule de Yáñez de l'Almedina i tantes altres obres de l'admirable pinacoteca que conté, són motius més que sobrats perquè aquest temple siga declarat monument històric artístic, de caràcter nacional.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC, no obstant açò sí que ha promogut la redacció d'un pla director sobre el monument.

La delimitació de l'entorn de protecció del ben va ser incoada per Resolució de 27 de juliol de 1993 publicada en el BOE 07.09.93 número 214 i en el DOGV 06.10.93 número 2118. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

L'Església de Sant Nicolás de Bari i Sant Pere Màrtir, és propietat de l'Arquebisbat. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, sí com del recinte de la ciutat musulmana; està situada en plaça de Sant Nicolás 8. Ocupa les parcel·les cadastrals 55317-04 i 08.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

La Universitat de València, es declara Monument Històric-Artístic de caràcter nacional (MHAN) per Reial decret 2877/1981 de 2 d'octubre. Publicació: BOE 04.12.81. número 290.

El decret de declaració conté la següent descripció del monument:

L'edifici actual de la Universitat Literària de València data de mil vuit-cents trenta i és d'estil neoclàssic. L'entrada principal, mitjançant un vestíbul, desemboca en el claustre, amb peristil d'ordre toscà realitzat per Monleón, i sosté la galeria que ho cobreix.

Històricament el seu interès no és menor, per haver-se assentat allí l'Estudi General, síntesi de tots els de la ciutat, en la unió de la qual va intervenir Sant Vicent Ferrer, i ser alhora fundació pontifícia d'Alejandro VI, el Papa valencià, i de Fernando el Catòlic, com a Rei de València.

És interessant el seu contingut en quadres escultures i llibres. Conserva còdexs miniats gòtics i bizantins, incunables corno el primer llibre imprés a Espanya, "Tirant el Blanch", diverses edicions dels Furs i nombroses bíblies.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Español, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La delimitació de l'entorn de protecció del ben va ser incoada per Resolució de data 27 de juliol de 1993, publicada en el BOE 07.09.93 número 214 i en el DOGV 05.10.93 número 2117. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La Universitat de València, és propietat de la institució universitària. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella així com del recinte de la ciutat musulmana; està situada en carrer de la Universitat, 2. Ocupa la parcel·la cadastral 60264-01.

ESGLÉSIA DE SANT TOMÁS I SANT FELIP NERI

L'Església de Sant Tomàs i Sant Felip Neri, es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Provincial (MHAN) per Reial decret 556/1982 de 15 de gener. Publicació: BOE 18.03.82. número 66.

El decret de declaració conté la següent descripció del monument:

L'església de Sant Tomás, a València és un magnífic edifici en el qual es destaca la seua grandiositat i noblesa de línies, de transició de l'estil barroc al neoclàssic. Element fonamental d'aquest temple és el monumental immafront de dos cossos, que realça de forma notable l'exterior del mateix.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La delimitació de l'entorn de protecció s'incoa per Resolució de 8 de setembre de 1993, publicada en el BOE 25.11.93 número 282 i en el DOGV 08.11.93 número 2139. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

L'Església de Sant Tomàs i Sant Felip Neri, és propietat de l'Arquebisbat. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com del recinte de les ciutats romana i musulmana; està situada en el carrer Conde Montornés, 4. Ocupa la parcel·la cadastral 61299-16.

ESGLÉSIA DE LES ESCOLES PIAS

L'Església de les Escoles Pies, es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Provincial (MHAN) per Reial decret 1511/1982 de 14 de maig. Publicació: BOE 12.07.82. número 165.

El decret de declaració no conté descripció del monument.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni Cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció

1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC, encara que sí ha redactat un pla director sobre el monument.

La delimitació de l'entorn de protecció s'incoa per Resolució de 8 de setembre de 1993, publicada en el BOE 25.11.93 número 282 i en el DOGV 05.11.93 número 2138. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

L'Església de l'Escola Pia, és propietat de l'Arquebisbat. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella; està situada en carrer Carnissers 6. Ocupa la parcel·la cadastral 53283-10 (parcialment).

CASA VESTUARI

La Casa Vestuari, es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Provincial (MHAP) per Ordre de 26 d'octubre de 1982. Publicació: BOE 12.01.83. número 10.

El decret de declaració no conté descripció del monument.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni Cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La delimitació de l'entorn de protecció s'incoa per Resolució de 24 de maig de 1993, publicada en el BOE 15.07.93 número 168 i en el DOGV 30.07.93 número 2079. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

La Casa Vestuari, és propietat de l'Ajuntament de la Ciutat. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com de les pretèrites ciutats romana i musulmana; està situada en plaça de la Verge 1. Ocupa les parcel·les cadastrals 58304-03 (parcialment) i 04.

TEATRE PRINCIPAL

El Teatre Principal de València, es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN) per Reial decret 426/1983 de 12 de gener, Publicat: BOE 05.03.83. número 55.

El decret de declaració no conté descripció del monument.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni Cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Español, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La delimitació de l'entorn de protecció va ser incoada per Resolució de 27 de juliol de 1993, publicada en el BOE 07.09.93 número 214 i DOGV 06.10.93 número 2118. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

El Teatre Principal, és propietat de la Diputació Provincial de València. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com de la ciutat musulmana; està situat en el carrer de les Barques 15. Ocupa la parcel·la cadastral 59259-01.

ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANT MARTIN

L'Església parroquial de Sant Martin, es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN) per Reial decret 528/1983 de 19 de gener, publicat: BOE 15.03.83. número 63.

El decret de declaració no conté descripció del monument.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Español, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

La delimitació de l'entorn de protecció va ser incoada per Resolució de 24 de juny de 1992, publicada en el BOE 18.09.92 número 225 i en el DOGV 17.07.92 número 1828. Per a Béns d'Interès Cultural que hagen comptat amb entorn de protecció publicat en diari oficial, promogut o informat favorablement per la Conselleria competent en matèria de cultura, segons la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en la disposició transitòria primera, s'estableixen com a entorns mínims de protecció els entorns publicats fins que no es formalitze la seua delimitació a través del procediment establert en l'art. 39 o, excepcionalment, mitjançant la complementació contemplada.

L'Església parroquial de Sant Martín, és propietat de l'Arquebisbat. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com de l'àmbit de la ciutat àrab; està situada en carrer Sant Vicent Màrtir 11. Ocupa la parcel·la cadastral 58273-01.

ESGLÉSIA DEL SANTÍSSIM CRIST DEL SALVADOR

El Decret 169/2007, de 28 de setembre, del Consell, publicat en el DOGV 5614 de 5 d'octubre de 2007, culmina la primera fase d'actualització i adaptació de la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià amb la declaració com a Béns d'Interès Cultural de determinats béns immobles entre els quals es troba l'Església del Santíssim Crist del Salvador. A més es procedeix a sistematitzar terminològicament les denominacions de les categories dels Béns d'Interès Cultural

declarats amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei 4/1998 per a la seua adaptació a les vigents. En virtut de l'article 26 d'aquesta Llei 4/1998 té la categoria de Monument.

El Decret 169/2007 conté la següent descripció del monument i de les parteixes integrants.

Es tracta d'una de les esglésies alçades després de la reconquesta en el segle XIII i renovada un segle més tard, conservant-se el campanar d'un gòtic tan escarit que massa vegades s'ha qualificat, erròniament, de romànic. En el segle XVI es reedificà gran part de l'església: en el segle XVII, entre 1663 i 1666, es va renovar l'església amb una decoració interior barroca. La decoració actual del temple és d'estil neoclàssic deguda a l'última intervenció duta a terme entre 1826 i 1829 a càrrec de Manuel Fornés i Gurrea, arquitecte acadèmic, realitzant novament el presbiteri. Es tracta d'una església de planta rectangular d'una sola nau amb xicotetes capelles laterals entre contraforts. Està dividida en sis trams i presenta capçalera poligonal, encara que visualment a l'interior sembla recta. La nau està coberta amb volta de canó amb llunetes de perfil corb. L'església està ricament decorada. La capella de la Comunió és de planta rectangular dividida en dos espais per un arc faixó. Va ser realitzada en el segle XVI, realitzant-se reformes un segle més tard. Està coberta amb una volta rebaixada decorada amb pintures al fresc per Vicente López. La torre campanar, alçada en el segle XIV, ha sigut restaurada recentment i completat el volum que li faltava.

En el segle XVI va ser quan es va realitzar la nova fàbrica del temple ampliant-ho per la capçalera, la construcció del cor, l'altar major, la sagristia i l'arxiu. La portada del carrer Salvador és adovellada amb una cornisa amb pinacles bulbosos que flanquegen una fornícula amb la imatge del Crist Crucificat. La portada lateral que recau al carrer Trinitaris és també molt senzilla, adovellada amb una fornícula en la part superior. En 1902 va perdre la seua categoria de parròquia que va passar a Santa Mònica quedant sota la seua tutela i sota la del seminari contigu.

Com parteixes integrants es reconeixen:

- La nau
- La capella major
- Les capelles laterals
- El cor elevat
- La capella i la Comunió
- Sagristia
- Arxiu
- Torre campanar
- Portades

L'entorn de protecció, tal com s'arregla en el Decret 169/2007, es correspon amb la delimitació continguda en la resolució d'Incoació de 8 d'octubre de 1993, publicada en el DOGV de data 12/11/1993. Aquesta delimitació s'acull al que es disposa en l'Apt. 1 de la Disposició Transitòria Primera de la Llei 5/2007 modificadora de la 4/1998 i queda reconeguda amb caràcter provisional.

L'Església és propietat de l'Arquebisbat. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com de les antigues ciutats romana i musulmana; està situada en carrer Trinitaris 1. Ocupa la parcel·la cadastral 60329-08.

MERCAT CENTRAL

El Decret 169/2007, de 28 de setembre, del Consell, publicat en el DOGV 5614 de 5 d'octubre de 2007, culmina la primera fase d'actualització i adaptació de la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià amb la declaració com a Béns d'Interès Cultural de determinats béns immobles entre els quals es troba el Mercat Central. A més es procedeix a sistematitzar terminològicament les denominacions de les categories dels Béns d'Interès Cultural declarats amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei 4/1998 per a la seua adaptació a les vigents. En virtut de l'article 26 d'aquesta Llei 4/1998 té la categoria de Monument.

El Decret 169/2007 conté la següent descripció del monument i l'enumeració de les parteixes integrants:

El projecte datat en 1914 va ser atorgat a Francisco Guarda Vial i Alejandro Soler i March. A partir de 1919 l'adreça de les obres va passar a Enrique Viedma, inaugurant-se en 1928.

En una superfície de 7.972 metres quadrats s'alça aquest mercat. Presenta una planta irregular dividida en dos espais, d'una banda el mercat general, i per un altre la peixateria. La peixateria, en la zona oest, és de planta octogonal amb una cúpula el·líptica. La zona general del mercat adopta una solució basilical en forma de creu llatina, que es completa amb altres naus secundàries paral·leles a la de major longitud, adaptant-se a la forma irregular del solar, en la intersecció del qual s'alça una cúpula. L'estructura està realitzada en ferro. Els tancaments es desenvolupen sobre una base de pedra amb un sòcol revestit de taulells del que arranquen les fusteries metàl·liques amb un perfil de pedra, la unió de la qual es realitza amb fàbrica de rajola amb revestiment de taulells decorats amb reflexos metàl·lics. (sic)

En la plaça del Mercat es troben dos pavellons de planta rectangular realitzats en rajola amb aplicacions de pedra i ceràmica decorada. El pavelló de la Tinença d'Alcaldia, en la façana posterior, està dividit en planta baixa i pis superior, i està realitzat en pedra (sic). El mercat és d'estil modernista encara que inclou elements historicistes en els pavellons que flanquegen la façana principal, mentre que en el pavelló de la tinença d'alcaldia seguiria més el corrent noucentista. En l'actualitat està en ple procés de restauració integral que completarà la desenvolupada, farà una dècada, a l'interior de la Peixateria.

Com parteixes integrants es reconeixen:

- *El Mercat pròpiament dit, constituït pel recinte central i la peixateria, amb cadascuna de les seues dependències.*
- *L'edifici de la Tinença d'Alcaldia.*
- *Els dos pavellons que flanquegen l'accés principal en la Plaça el Mercat*
- *Reixeria exterior i ampits que delimiten el recinte.*

L'entorn de protecció, tal com s'arreplega en el Decret 169/2007, correspon a la delimitació continguda en la resolució d'incoació de 8 d'octubre de 1993, publicada en el DOGV de data 12/11/1993. Aquesta delimitació s'acull al que es disposa en l'Apt. 1 de la Disposició Transitòria Primera de la Llei 5/2007 modificadora de la 4/1998 i queda reconeguda amb caràcter provisional.

El Mercat Central és propietat de l'Ajuntament de València. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, extramurs de la ciutat musulmana; està situat en plaça del Mercat 6. Ocupa les parcel·les cadastrals 55288-01, 02 i 03.

PALACIO DEL MARQUÈS DE CAMP (O DELS COMTES DE BERBEDEL)

El Decret 169/2007, de 28 de setembre del Consell, publicat en el DOGV 5614 de 5 d'octubre de 2007, culmina la primera fase d'actualització i adaptació de la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià amb la declaració com a Béns d'Interès Cultural de determinats béns immobles entre els quals es troba El Palau del Marquès de Camp. A més es procedeix a sistematitzar terminològicament les denominacions de les categories dels Béns d'Interès Cultural declarats amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei 4/1998 per a la seua adaptació a les vigents. En virtut de l'article 26 d'aquesta Llei 4/1998 té la categoria de Monument.

El Decret 169/2007 conté la següent descripció del monument i de les seues parts integrants:

L'antic casal dels Comtes d'Olocau va ser comprat, en 1840, pel Marquès de Camp, qui va refer la façana conferint-li l'aspecte actual, i ho va ampliar amb habitatges adjacents, generant una unitat arquitectònica ben definida i articulada entorn del pati, si bé que amb extensions puntuals, com per exemple la Capella o Oratori en edificacions veïna vinculades a la mateixa propietat. Els utilitzant un part aquests per a la capella del palau (sic). Les obres van ser dutes a terme per Manuel Ferrando en 1857. Posteriorment va ser adquirit pels Comtes de Berbedel, als qui deu la decoració, restauració i condicionament de les sales interiors. En l'actualitat l'edifici del museu ocupa la poma completa, després d'una ampliació sobre les edificacions que recauen al carrer Els Venerables, les quals, malgrat estar relacionades, no comparteixen la condició monumental de l'immoble matriu.

La façana del palau, actual entrada al museu, es compon d'un cos central flanquejat per dos laterals que s'eleven amb una altura més a manera de torrasses. El cos central es configura amb dues obertures en cada planta, i està rematat per un frontó i balustrada. A continuació del palau es disposa la façana dels edificis adjacents, separades per una vidriera que a l'interior correspon amb el denominat "la Vaig serrar".

Després de l'ingrés s'accedeix a un vestíbul que dona pas al pati central del palau. El pati és rectangular amb arcades en la part inferior. En el primer pis, en el costat paral·lel a la façana, hi ha un mirador. En els altres tres costats es desenvolupa una balconada correguda. A la dreta del pati es troba l'escala la caixa de la qual es tanca amb una cúpula i dona pas a la planta superior. L'escala desemboca en un replà que dona pas a les diferents sales del palau com el saló de ball o el saló Imperi, que en l'actualitat són sales expositives, conservant moltes d'elles la decoració original. A través de les estades situades en aquest primer edifici es dona pas a les sales que es troben en les edificacions annexes. En aquestes sales es troben avui exposicions temàtiques de les col·leccions municipals. El palau pròpiament dit, és a dir fins al límit del palau vidrat, va ser restaurat en 1989, sota la direcció principal de l'arquitecte Manuel Portaceli Roig, amb la finalitat de donar alberg al Museu de la Ciutat. En una segona intervenció, en els anys 90 del mateix segle, s'incorporen els edificis adjacents, conservant la façana i buidant el seu interior, per al complementat funcional del programa expositiu i museístic de l'immoble. Aquest Museu ha sigut parcialment refundat com 'Museu Història de València' en l'amortitzat 'Dipòsit d'Aigües', immoble també de mitjan el XIX, situat en l'inici del Passeig de la Petxina, ja terme de Mislata.

Observacions:

L'habilitació efectuada com a seu del Museu de la Ciutat, s'entén vinculada a la declaració monumental, quan manté, realça o acreix els valors d'immoble podent ser sotmesa a revisió crítica per intervencions posteriors que siguin plantejades des de la perspectiva global i unitària amb que aquella va ser executada, concórreguen amb igual o major solvència a la valoració i gaudi patrimonial de l'immoble i expliquen, a aquest efecte, amb l'autorització administrativa de l'administració tutelar en la matèria.

En l'actualitat l'edifici del museu ocupa la poma completa, després d'una ampliació sobre les edificacions que recauen al carrer Els Venerables, les quals, malgrat estar relacionades, no comparteixen la condició monumental de l'immoble matriu (sic).

Com parteixes integrants es reconeixen:

- Edifici principal compost de semisoterrani, entresòl, planta noble i dues plantes superiors.
- Pati
- Escala amb cúpula sobre petxines
- Escuts nobiliaris
- Salons
- El "fumoir"
- Oratori
- La "Vaig serrar"
- Capella
- Façanes amb portalons i reixeries.

D'altra banda el Decret 474/1962 d'1 de març, publicat en el BOE de 9/3/1962, número 59 va declarar bé d'interès cultural el Museu Històric de la Ciutat, que en aquells moments es trobava localitzat en la seu principal de l'Ajuntament en la plaça de l'Ajuntament. La col·lecció municipal ha sigut reorganitzada i ressituada entre els palaus del marquès de Camp, de Cervelló i els antics dipòsits de Mislata, sense que s'haja produït la necessària complementació de la declaració, per la qual cosa en aquests moments mancada precisió sobre la protecció indirecta que la declaració de 1962 produeix sobre els edificis contenidors dels béns de l'antic Museu Històric de la Ciutat.

Segons el Decret 169/2007 de 28 de setembre, del Consell "*L'entorn de protecció del Palacio Marquès de Camp o de Berbedel es troba inclòs en un àmbit major que engloba els entorns d'altres béns ja declarats BIC que ho circumden i que han sigut objecte de reconeixement específic mitjançant la corresponent Resolució de la Direcció general de Patrimoni Artístic, de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, convalidada amb caràcter provisional per la Disposició Transitòria Primera, apartat Primer, de la recent Llei 5/2007 de 9 de febrer, de la Generalitat, de Modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, segons les dades que se citen:*

- *Palacio-casa dels Escrivá (Resolució de 24 de maig de 1993, DOGV 30/07/1993 nº 2.079)*
- *Església Catedral Metropolitana de Santa María (Resolució de 24 de maig de 1993, DOGV 30/ 07/ 1993 nº 2.079)*
- *Real Basílica de la Verge dels Desemparats (Resolució de 24 de maig de 1993, DOGV 23/07/1993 nº 2.074)*
- *Edifici Antic Almodí (Resolució 24 de maig de 1993, DOGV 29/07/1993 nº 2.078)*
- *Església Parroquial de Sant Esteban Protomàrtir (Resolució de 24 de maig de 1993, DOGV 30/07/1993 nº 2.079)"*

El Palau del Marquès de Camp és propietat de l'Ajuntament de València. Es troba inclòs en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com dels recintes de les pretèrites ciutats musulmana i àrab; està situat en plaça de l'Arquebisbe 3. Ocupa la parcel·la catastral 60311-01 (parcial).

PALACIO DELS BOÏL D'ARENÓS

El Decret 169/2007, de 28 de setembre, del Consell, culmina la primera fase d'actualització i adaptació de la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià amb la declaració com a Béns d'Interès Cultural de determinats béns immobles entre els quals es troba el Palau dels Boïl d'Arenós. A més es procedeix a sistematitzar terminològicament les denominacions de les categories dels Béns

d'Interès Cultural declarats amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei 4/1998 per a la seua adaptació a les vigents. En virtut de l'article 26 d'aquesta Llei 4/1998 té la categoria de Monument.

El Decret 169/2007 conté la següent descripció del monument i de les seues parts integrants:

Es tracta d'un palau que segueix la tradició medieval, però depurada i revisada pels costums i gustos posteriors, alçat sobre un solar en cantonada pertanyent a la família dels Boil. L'edifici que es conserva en l'actualitat es deu a una configuració plantejada en el segle XVIII.

La façana mostra la divisió funcional i jeràrquica de l'immoble en significar el semisoterrani, entresòl, planta noble i planta pis. Verticalment té sis buits per cadascuna de les plantes. La façana té un sòcol de cadirat, mentre que la resta de la mateixa està estucada. Destaquen les balconades de ferro forjat.

La portada principal està realitzada en pedra, presenta en la part superior, l'escut de la família Boil a través d'ella s'accedeix al pati rectangular amb quatre arcs escarsers. A l'esquerra es troba l'escala que dona pas a la planta principal, mentre que en el costat contrari es troba l'escala que comunica amb totes les plantes. Al fons del pati, paral·lel a la façana, hi ha una sala rectangular a la qual s'accedeix per dos arcs de mig punt realitzats en pedra, situats en les galeries que forma el pati. Després d'aquesta sala va haver-hi un pati que en els anys 40 del segle XX va ser ocupat per una moderna edificació amb diverses altures. En la part de façana més propera al carrer Poeta Querol s'obri una altra portada de menor grandària que correspon ja a un plantejament edificatori pluriresidencial. La fàbrica de l'edifici combina diferents materials com el tapial, la rajola i la maçoneria. Els forjats estan realitzats amb bigues de fusta amb voltes de rajola.

Després de greus amenaces de ruïna, finalment l'edifici va ser adquirit per la Generalitat i restaurat en 1997, segons concurs de projectes guanyat per l'arquitecte Carlos Campos González, amb la finalitat de destinar-ho a seu de la Borsa de València, funció que conserva en l'actualitat.

Observacions:

L'habilitació efectuada com a seu de la Borsa de València, s'entén vinculada a la declaració monumental mentre quan manté, realça o acreix els valors de l'immoble podent ser sotmesa a revisió crítica per intervencions ulteriors que siguen plantejades des de la perspectiva global i unitària amb que aquella va ser executada, concórreguen amb igual o major solvència a la valorització i gaudi patrimonial de l'immoble i expliquen, a aquest efecte, amb l'autorització administrativa de l'administració tutelar en la matèria.

Com parteixes integrants es reconeixen:

- Edifici compost de semisoterrani, entresòl, planta noble i pis alt.
- Nau superior posterior.
- Torre miramar
- Façanes
- Portada amb escut nobiliari
- Pati descobert

Segons el Decret 169/2007 de 28 de setembre, del Consell, *"L'entorn de protecció del Palau de Boïl d'Arenós, es troba majoritàriament inclòs en un àmbit superior engloba els entorns d'altres béns BIC que ho circumden i que han sigut objecte de reconeixement específic mitjançant la corresponent Resolució de la Direcció general de Patrimoni Artístic, de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, convalidada amb caràcter provisional per la Disposició Transitòria Primera, apartat Primer, de la recent Llei 5/2007 de 9 de febrer, de La Generalitat, de Modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, segons les dades que se citen:*

- *Real Col·legi del Corpus Christi o del Patriarca (Resolució de 27 de juliol de 1993, DOGV 06/10/1993 nº 2.118),*
- *Palacio del Marquès de Dosaigües (Resolució de 8 de setembre de 1993, DOGV 05/11/1993 nº 2.138),*
- *Universitat de València (Resolució de 27 de juliol de 1993, DOGV 05/10/1993 nº 2117),*
- *Església de Sant Joan de la Creu (Resolució de 9 d'agost de 1993, DOGV 14/1 0/1993 nº 2.123)*

D'altra banda, la delimitació s'estén a les parcel·les 02, 03, 04, 05 i 06 de la poma cadastral 60271 acollint-se al que es disposa en l'Apt. 1 de la Disposició Transitòria Primera de la Llei 5/2007 modificadora de la 4/1998, com a delimitació reconeguda amb caràcter provisional, segons la grafia de l'Annex 3 del Catàleg de Béns i Espais Protegits del PGOU de València de 1988, conformement a l'establert pel "Conveni Marc de Col·laboració entre la Generalitat Valenciana i l'Ajuntament de València per al Desenvolupament i Execució del Planejament Urbanístic del Conjunt Històric de la Ciutat" subscrit el dia 22 de juny de 1994 i publicat en el DOGV de 04/11/1994.

El Palau de Boïl d'Arenós és propietat de la Generalitat Valenciana. Es troba inclòs en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com de l'antiga ciutat àrab; està situat en carrer Llibreters 2 i 4. Ocupa les parcel·les cadastrals 59263 01 i 02.

PALACIO DELS CATALÀ DE VALERIOLA

El Decret 169/2007, de 28 de setembre, del Consell, culmina la primera fase d'actualització i adaptació de la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià amb la declaració com a Béns d'Interès Cultural de determinats béns immobles entre els quals es troba el Palau dels Català de Valeriola. A més es procedeix a sistematitzar terminològicament les denominacions de les categories dels Béns d'Interès Cultural declarats amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei 4/1998 per a la seua adaptació a les vigents. En virtut de l'article 26 d'aquesta Llei 4/1998 té la categoria de Monument.

El Decret 169/2007 conté la següent descripció del monument i de les seues parts integrants:

El palau dels Català de Valeriola, igual que moltes altres cases pairals valencianes, és el fruit de múltiples intervencions i reformes, així en aquest palau s'han realitzat des del segle XV fins a l'any 2006, any de l'última rehabilitació integral. L'edifici, seguint les pautes del gòtic civil, s'organitza entorn d'un pati central amb una escala en angle que condueix a la planta noble, decorada amb una motlura en ziga-zaga. De la fàbrica gòtica, tan solament ens resten alguns elements estructurals, tals com la referida escala, els arcs escarsers que delimiten el pati i la llinda d'un dels finestrals geminats. La gran reforma de l'immoble en la seua configuració actual, no tindrà lloc fins a 1727, quan es compra la casa contigua ocupant-se quasi la totalitat de la poma i realitzant-se la nova façana principal a la plaça de Nules canviant-se així l'orientació de l'edifici. Es reflecteixen a l'exterior els quatre nivells tradicionals en què es divideixen els palaus valencians, amb el semisoterrani, dedicat a magatzem; entresòl, utilitzat com a planta de serveis; la planta noble, on es troba la residència senyorial i el pis alt, on se situen les habitacions dels criats i les golfes.

Tot el cos de la façana, està construït en fàbrica de rajola, assentada sobre un basament de carreus a manera de sòcol, destacant les grans balconades de la planta noble, recolzats sobre tornapuntes.

La porta principal, amb llinda de pedra, dona pas a un ampli vestíbul dividit en dues crugies per un arc carpanell; al voltant del com s'obrin diverses dependències i les dues escales laterals que donen pas a l'entresòl i la planta principal. En el segle XIX per canvi de propietat l'escut pertany a la família Escofet. La intervenció neogòtica en el pati, en el qual es van obrir grans balconades sobre els arcs escarsers i es va reformar la porta d'accés al pis principal. Entre 2002 i 2006 es duu a terme la rehabilitació integral de l'edifici, actuació que ha aportat el descobriment de teginats, la reconstitució espacial de dependències i la repristinació decorativa i cromàtica dels paraments. Posteriorment ha sigut adquirit per la Generalitat Valenciana per a ús administratiu.

Com parteixes integrants es reconeixen:

- Edifici compost de semisoterrani, planta baixa, planta principal i segona.
- Façana principal amb escut nobiliari i laterals.
- Pati central i escales.

Segons el Decret 169/2007 de 28 de setembre, del Consell, "l'entorn de protecció s'acull al que es disposa en l'Apt. 1 de la Disposició Transitòria Primera de la Llei 5/2007 modificadora de la 4/1998 i queda reconeguda amb caràcter provisional segons la delimitació continguda en l'Annex 3 del Catàleg de Béns i Espais Protegits del PGOU de València de 1988, conformement a l'establert pel Conveni Marc de Col·laboració entre la Generalitat Valenciana i l'Ajuntament de València per al Desenvolupament i Execució del Planejament Urbanístic del Conjunt Històric de la Ciutat subscrit el dia 22 de juny de 1994 i publicat en el DOGV de 04/11/1994."

El Palau dels Català de Valeriola és propietat de la Generalitat Valenciana. Es troba inclòs en el Conjunt Històric de València i forma part de l'antic recinte emmurallat de Ciutat Vella, així com està inclòs en els recintes de les antigues ciutats romana i musulmana. La seua adreça postal és plaça de Nules, 2. Ocupa la parcel·la cadastral 58325-01.

Per als béns abans citats, es va realitzar un treball previ a la redacció d'aquest Pla Especial de Protecció que va consistir en la recopilació d'informació jurídic-administrativa de la Declaració del Ben i del seu entorn de protecció: En l'ANNEX que acompanya a aquesta Memòria s'aporta com DOC-1.

PORTA DE QUART

La Porta de Quart, es declara Monument Històric-Artístic (MHA) per Decret de 3 de juny de 1931, Publicat: GM 04.06.31. número 155.

La Declaració no conté descripció del monument.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni Cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta

Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

L'entorn de protecció del monument es va definir provisionalment en el Catàleg del PGOU 88. Annex. Pla nº 3. Aquesta delimitació es considera delimitació vigent.

La Porta de Quart, coneguda també com les Torres de Quart, és propietat municipal. Es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part del recinte emmurallat de Ciutat Vella; està situada sobre l'eix del carrer Quart, entre Guillem de Castro i la plaça de Santa Úrsula, la seua adreça postal és plaça Santa Úrsula, 1. Ocupa la parcel·la cadastral amb referència cadastral 51302-01

RECINTE DE L'HOSPITAL VELL I ERMITA DE SANTA LUCIA

El Recinte de l'Hospital Vell i Ermita de Santa Lucia, es declara Categoria: Conjunt Històric-Artístic de caràcter Nacional (CHAN) per Decret 3483/1963 de 28 de novembre. Publicació: BOE 18.12.63. número 302. Amb la denominació: Hospital Vell de València.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

El Decret 169/2007, de 28 de setembre, del Consell, culmina la primera fase d'actualització i adaptació de la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià amb la declaració com a Béns d'Interès Cultural de determinats béns immobles i a més es procedeix a sistematitzar terminològicament les denominacions de les categories dels Béns d'Interès Cultural declarats amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei 4/1998 per a la seua adaptació a les vigents. En virtut de l'article 26 d'aquesta Llei 4/1998 té la categoria de Monument.

El Decret 169/2007, de 28 de setembre, l'assigna una nova categoria, la de Monument. Publicació: DOGV 05.10.07 número 5614. Denominació: Recinte de l'Hospital Vell i Ermita de Saint Lucia.

El Decret 169/2007 conté la següent descripció del monument i de les seues parts integrants:

És a principis del segle XV; cap a 1409, quan es planteja la construcció d'un hospital que acollira als bojos i als dementats. En 1495 es va iniciar la construcció de la infermeria amb planta de creu grega.

Posteriorment, a mitjan segle XVII, es va alçar una altra infermeria en forma de "T": La infermeria realitzada en el segle XVI d'estil renaixentista amb planta de creu. Els braços estan dividits en dues plantes cadascuna d'elles dividida en tres naus per columnes amb bases i capitells decorats i un marcat èntasis. Sobre les columnes es desenvolupen voltes.

En la intersecció dels braços es desenvolupa un espai octogonal sobre el qual s'eleva una cúpula sobre un alt tambor en què se situava un altar. Enfront de l'entrada es troba la portada gòtica resta del primitiu hospital. Es tracta d'una portada adovellada amb arc apuntat amb arquivoltes i un arc conopial format per un doble arrabà i timpà buit amb una imatge de la verge de moderna realització. En la segona meitat dels anys 70 es va rehabilitar com a Biblioteca Pública.

El capítol va ser construït en el segle XVIII, en 1730, per la Confraria de La nostra Senyora dels Innocents Màrtirs i Desemparats. És un xicotet edifici que servia tant com oratori com a sala de reunions del Capítol de la confraria.

Té planta rectangular i amb una façana amb rematada mixtilínia i una espadanya de xicoteta grandària en el centre.

L'Ermita de Saint Lucia se situa en l'extrem més proper al carrer Guillem de Castro. És la seu de la Confraria de Saint Lucia que va ser creada a la fi del segle XIV. La seua construcció és incerta encara que es conserven restes medievals en la capella major com són els nervis d'una volta. L'edifici que es conserva és d'estil barroc. D'una sola nau rectangular amb capelles laterals, cinc a cada costat. La nau està coberta amb volta rebaixada amb llunetes en els quals s'obrin finestres. En la planta superior de l'ermita es troba la sala de juntes, que en l'actualitat és museu. La façana és molt senzilla amb una fornícula amb el bust de la santa titular i una espadanya en la part superior.

En els jardins habilitats com a envolupant de la Biblioteca Pública, es conserven, descontextualitzades, nombroses peces arquitectòniques de pedra -bases, columnes i capitells, en particular- que, pertanyents a la infermeria nova (l'Obra Nova), formen falsos patis o constitueixen de manera dispersa, detalls arqueològics en camins i parterres.

També subsisteixen les seues traces i altres restes en el subsòl, a més dels recentment exhumats.

En el segle XIX es va instal·lar va ajuntar a l'hospital la Facultat de Medicina segons projecte de Sebastián Monleón de 1875 i realitzada per Antonio Martorell en 1886. (Basat en el Catàleg de Monuments i Conjunts de la Comunitat Valenciana)

Observacions: L'enjardinament i tractament general del recinte mereix una revisió crítica que harmonitze modernitat i funcionalitat amb rigor arqueològic, llegibilitat arquitectònica i conseqüent posada en valor del conjunt

Parteixes integrants amb consideració de BIC:

- 2) Antiga infermeria.
- 3) Restes de la 'Obra Nova'.

- 4) *El capítulet.*
- 5) *Restes arqueològic-arquitectòniques, incloent l'església, el tram de muralla cristiana i els sòcols, portades, relleus i escultures de les edificacions vuitcentistes de l'antic Hospital General i de l'antiga facultat de Medicina.*
- 6) *La portada gòtica de la primitiva construcció de l'hospital.*
- 7) *Ermita de Santa Lucia.*

La delimitació de l'entorn de protecció s'acull al que es disposa en l'Apt.1 de la Disposició Transitòria Primera de la Llei 5/2007 modificadora de la 4/1998. Aquesta delimitació queda reconeguda amb caràcter provisional segons la delimitació continguda en l'Annex 3 del Catàleg de Béns i Espais Protegits del PGOU de València de 1988- conformement a l'establert pel "Conveni Marc de Col·laboració entre la Generalitat Valenciana i l'Ajuntament de València per al Desenvolupament i Execució del Planejament Urbanístic del Conjunt Històric de la Ciutat" subscrit el dia 22 de juny de 1994 i publicat en el DOGV de 04/11/1994.

El monument està forma per tres immobles, l'Hospital Vell, avui Biblioteca de València, l'Ermita de Santa Lucia i el Capítulet. la Biblioteca és propietat de l'Administració de l'Estat adscrit al Ministeri de Cultura i gestionat per l'administració autonòmica, l'Ermita de Santa Lucia i el Capítulet són propietat de l'Arquebisbat.

El Recinte de l'Hospital Vell i Ermita de Santa Lucia, es troben inclosos en el Conjunt Històric de València i forma part del recinte emmurallat de Ciutat Vella; està situat entre els carrers de l'Hospital i Guillem de Castro. / Referència cadastral: poma 53254, parcel·les 07, 18 i 24.

COL·LEGI DE L'ART MAJOR DE LA SEDA I EL SEU HORT

El Col·legi de l'Art Major de la Seda i el seu Hort es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN) per Reial decret 1495/1981 de 22 de maig. Publicació: BOE 22.07.81. número 174. Denominació: Col·legi de l'Art Major de la Seda i el seu Hort.

La Declaració conté descripció del monument.

El Col·legi de l'Art Major de la Seda es troba, enclavat en un dels barris més característics de València.

Del relleu i la importància de la Indústria de la Seda en l'edat mitjana valenciana parla el fet de crear-se en mil quatre-cents setanta-quatre el Gremi dels Velluters o Seders, que ja des d'antic exerceixen un important paper en l'esplendor comercial de la ciutat, importància que va ser ratificada per quasi tots els monarques espanyols que els van concedir privilegis i mercès, sent baix el regnat de Carlos II, en mil sis-cents vuitanta-sis, quan se li va concedir el títol de Col·legi de l'Art Major de la Seda.

De l'edifici original gòtic queden algunes restes, havent passat per diverses transformacions d'adaptació a les necessitats del moment, però conserva en la seua estructura interessants teginats, frescs, paviments, una escala gòtica de caragol, així com la porta adovellada, de llaura barroca, amb bell altrelleu representant a Sant Jerónimo.

Resulta també interessant, el contingut. Posseeix un valuósíssim arxiu un extens mostrari de teixits clàssics una col·lecció d'encunyats, xilografies, telers i uns altres útils de l'ofici, que constitueix un embrió del que, en el seu moment, podria ser Museu de la Seda.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni Cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

L'entorn de protecció del monument es va definir provisionalment en el Catàleg del PGOU 88. Annex. Pla nº 3. Aquesta delimitació es considera delimitació vigent.

El Col·legi de l'Art Major de la Seda i el seu Hort es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part del recinte emmurallat de Ciutat Vella; està situada sobre està situat entre els carrers de l'Hospital i Guillem de Castro. / Referència cadastral: poma 53254, parcel·la 19. És propietat del Gremi de Velluters.

TEMPLE PARROQUIAL DE LA NOSTRA SENYORA DEL PILAR I SANT LORENZO

El Temple Parroquial de La nostra Senyora del Pilar i Sant Lorenzo es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN) Reial decret 2677/1982 de 12 d'agost. Publicació: BOE 27.10.82. número 258. Denominació: Temple Parroquial de La nostra Senyora del Pilar i Sant Lorenzo.

La Declaració no conté descripció del monument.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni Cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

L'entorn de protecció del monument es va definir provisionalment en el Catàleg del PGOU 88. Annex. Pla nº 3. Aquesta delimitació es considera delimitació vigent.

El Temple Parroquial de La nostra Senyora del Pilar i Sant Lorenzo es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part del recinte emmurallat de Ciutat Vella; està situada sobre està situat en plaça del Pilar, 4 / Referència cadastral: poma 52252, parcel·la 02. És propietat de l'Arquebisbat.

CAPELLA DE L'ANTIC COL·LEGI DE SANT PABLO (INSTITUT LUIS VIVES)

La Capella de l'Antic Col·legi de Sant Pablo es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN). Reial decret 1401/1983 de 30 de març. Publicació: BOE 27.05.83. número 126. Denominació: Capella de l'Antic Col·legi de Sant Pablo (Institut Luis Vives)

La Declaració no conté descripció del monument.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni Cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Español, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

L'entorn de protecció del monument es va definir provisionalment en el Catàleg del PGOU 88. Annex. Pla nº 3. Aquesta delimitació es considera delimitació vigent.

La Capella de l'Antic Col·legi de Sant Pablo es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part del recinte emmurallat de Ciutat Vella; està situada sobre està situat en carrer sant Pablo, 4 / Referència cadastral: poma 56225, parcel·la 01. És propietat Municipal.

PLAZA DE BOUS

La Plaça de Bous es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN). Reial decret 2431/1983 de 13 de juliol. Publicació: BOE 13.09.83. número 219. Denominació: Plaza de Bous.

La Declaració no conté descripció del monument.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni Cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC.

L'entorn de protecció del monument es va definir provisionalment en el Catàleg del PGOU 88. Annex. Pla nº 3. Més endavant s'incoa: Resolució de 24 de maig de 1993. / Publicació de la incoació: BOE 15.07.93 número 168. DOGV 29.07.93 número 2078. /Denominació: Plaza de Bous. Aquesta delimitació es considera la delimitació vigent.

La Plaça de Bous es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part del recinte emmurallat de Ciutat Vella; està situada sobre està situat en carrer sant Xàtiva, 26 / Referència cadastral: poma 58205, parcel·la 01. És propietat de la Diputació Provincial.

ESGLÉSIA DE SANT AGUSTÍN, ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANTA CATALINA I SANT AGUSTÍN

L'Església de sant Agustín, Església Parroquial de santa Catalina i sant Agustín es declara Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN). Resolució de 5 de març de 1980. Publicació: BOE 16.04.80. número 92.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

El Decret 169/2007, de 28 de setembre, del Consell, culmina la primera fase d'actualització i adaptació de la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià amb la declaració com a Béns d'Interès Cultural de determinats béns immobles i a més es procedeix a sistematitzar terminològicament les denominacions de les categories dels Béns d'Interès Cultural declarats amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei 4/1998 per a la seua adaptació a les vigents. En virtut de l'article 26 d'aquesta Llei 4/1998 té la categoria de Monument.

El Decret 169/2007, de 28 de setembre, l'assigna una nova categoria, la de Monument. Publicació: DOGV 05.10.07 número 5614. Denominació: Església de Sant Agustín, Església Parroquial de Santa Catalina i Sant Agustín.

El Decret 169/2007 conté la següent descripció del monument i de les seues parts integrants:

L'Església Parroquial de Santa Catalina i Sant Agustín, és l'església de l'antic convent de frares ermitans de Sant Agustín assentats a València en el segle XIII. El convent comptava amb un claustre al costat de l'església, ocupant el jardí actual adjacent, amb setze arcades per colla. En el segle XVII es va construir un altre claustre cap al costat nord, i l'anterior es va elevar en una planta. Durant la Guerra d'Independència va servir com a caserna a les tropes franceses en 1812. El temple va ser renovat en 1815. Després de la desamortització de 1836 les dependències conventuals van ser utilitzades com a presidi fins al seu enderrocament en 1904, quedant únicament l'església oberta al culte. L'església d'una sola nau amb capelles entre contraforts té un absis poligonal de cinc costats cobert amb volta de creueria estavellada, mentre que els sis trams de la nau ho fan amb voltes de creueria simple, el tram més proper al presbiteri és de major amplària i es correspon amb dues capelles. Presenta cor alt als peus en el qual es troba l'única clau original.

En 1692 es va afegir un revestiment barroc, que va ser repristinat a partir de 1940. D'especial rellevància és la icona medieval de la Verge de Gràcia que alberga aquesta església.

La portada lateral va haver de realitzar-se durant el primer terç del segle XVII. Està flanquejada per parells de columnes dòriques sobre pedestals, rematada amb un frontó corb partit; en la part superior una fornícula entre volutes amb la imatge del sant titular, rematada per un frontó triangular partit. En 1912 es va edificar un nou campanar a càrrec de l'arquitecte Luis Ferreres, en rajola, que seria recobert amb una morfologia goticista en la intervenció de postguerra.

Després de la Guerra Civil va quedar molt afectada pel que es va pensar en el seu enderrocament. Javier Goerlich va realitzar una intervenció, en 1940, que li va donar el seu aspecte actual, de dubtós historicisme, amb aplacats de pedra vella en el parament oriental, formació de dependències baixes als peus de l'absis i provisió de nova morfologia gotitzant per a la façana meridional i el campanar. Els detalls decoratius i els retaules neogòtics van ser realitzats per José Justo Villalba.

Aquesta intervenció s'acusa en la façana als peus i en el campanar i produeixen una lectura confusa sobre l'estructura arquitectònica de l'edifici. (Basat Catàleg de Monuments i Conjunts de la Comunitat Valenciana i València: Arquitectura religiosa).

Després de totes les actuacions realitzades al llarg de la seua història destaquen pel seu valor patrimonial els elements relacionats amb l'estructura originària medieval de l'edifici, com són la gran nau amb cinc capelles quadrades entre contraforts i l'absis poligonal de cinc costats. Per tant, no és descartable una restauració crítica del monument que pose en crisi, en tot o en part, les reformes del S. XX.

Parteixes integrants amb consideració de BIC:

- Absis.
- Nau principal i capelles laterals.
- Cor elevat.
- Restes constructives i arqueològics pertanyents al claustre del convent de frares ermitans de Sant Agustín,
- situats en el mur lateral oest de l'església i en l'espai enjardinat.
- Portada lateral est, que recau a la plaça de Sant Agustín.

La delimitació de l'entorn de protecció s'acull al que es disposa en l'Apt. 1 de la Disposició Transitòria Primera de la Llei 5/ 2007 modificadora de la 4/1998. Aquesta delimitació queda reconeguda amb caràcter provisional segons la delimitació continguda en l'Annex 3 del Catàleg de Béns i Espais Protegits del PGOU de València de 1988, conformement a l'establert pel "Conveni Marc de Col·laboració entre la Generalitat Valenciana i l'Ajuntament de València per al Desenvolupament i Execució del Planejament Urbanístic del Conjunt Històric de la Ciutat " subscrit el dia 22 de juny de 1994 i publicat en el DOGV de 04/11/1994.

L'Església de sant Agustín, Església Parroquial de santa Catalina i sant Agustín es troba inclosa en el Conjunt Històric de València i forma part del recinte emmurallat de Ciutat Vella; està situada sobre està situat en Plaça de Sant Agustín, 1 / Referència cadastral: Poma 54223, parcel·la 01. És propietat de l'Arquebisbat de València.

ESCUTS, EMBLEMES, PEDRES HERÀLDIQUES, ROTLLOS DE JUSTÍCIA D'INTERÈS HISTÒRIC-ARTÍSTIC, (de mes de 100 anys d'antiguitat)

TOTS ELS ESCUTS, EMBLEMES, PEDRES HERÀLDIQUES, ROTLLOS DE JUSTÍCIA D'INTERÈS HISTÒRIC-ARTÍSTIC, (de mes de 100 anys d'antiguitat).

De conformitat amb el que es disposa en la Disposició Addicional Primera de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, té consideració de Bé d'Interès Cultural, integrants del patrimoni cultural valencià, aquells béns que a l'entrada en vigor de la mateixa ja gaudirà, de l'esmentada qualificació a l'empara de la Llei 16/85, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut del preceptuat en l'art. 40.2 i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona.

Així mateix, la Disposició Addicional Segona de la Llei 16/85 atorga la consideració d'Interès Cultural als béns als quals atribueix aquest caràcter el Decret 571/63 de 14 de març, del Ministeri d'Educació Nacional, sobre protecció d'escuts, emblemes i pedres heràldiques (BOE de 05/05/49).

TRAÇAT MURALLA ROMANA, MURALLA ISLÀMICA I MURALLA BAIX MEDIEVAL

El traçat de les muralles Romana, Islàmica i Cristiana, es declaren Monument Categoria: Monument Històric-Artístic de caràcter Nacional (MHAN) per Decret de 22 d'abril de 1949 sobre PROTECCIÓ DELS CASTELLS ESPANYOLS (B.O.I. núm. 125, de 5 de maig de 1949)

La Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol (Butlletí Oficial de l'Estat, 19 de juny de 1985) eleva a la categoria de Bé d'Interès Cultural a tots els castells d'Espanya en validar expressament el Decret de 1949.

El decret de declaració no conté descripció del monument.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, en les Disposicions Addicionals, determina que:

1. Es consideren Béns d'Interès Cultural integrants del Patrimoni Cultural Valencià tots els béns existents en el territori de la Comunitat Valenciana que a l'entrada en vigor de la present Llei hagen sigut declarats Béns d'Interès Cultural a l'empara de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, tant mitjançant expedient individualitzat com en virtut de l'establert en l'art. 40.2 d'aquesta Llei i en les seues Disposicions Addicionals Primera i Segona. Tots aquests béns s'inscriuran en la Secció 1ª de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i quedaran subjectes al règim establert en la present Llei per a aquesta classe de béns.

En les Disposicions Transitòries de la Llei 4/1998, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, es determina que:

2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, podrà completar les declaracions de Béns d'Interès Cultural produïdes abans de l'entrada en vigor de la present Llei i relatives a béns integrants del patrimoni cultural valencià, a fi d'adaptar el seu contingut als requisits que en aquesta s'estableixen.

A data d'avui, l'administració competent en matèria de cultura no ha completat la declaració de BIC, encara que sí ha redactat un pla director sobre el monument.